

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ΕΚΛΟΓΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ. N. 4

S E L E C T A

PRINCIPUM HISTORICORUM.

HERODOTI, THUCYDIDIS,
XENOPHONTIS, POLYBII,
ILLUSTRES LOCI.

PLUTARCHI

VITAE DEMOSTHENIS ET CICERONIS.

DELECTU, PRAEFATIONE, ANNOTATIONE,
DISCIPULORUM INSTITUTIONI ACCOMMODAVIT

DANIEL WYTTENBACH,
HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILL. ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

AMSTELODAMI.
APUD PETRUM DEN HENGST,
MDCCXCIV.

НБ ОНУ імені І. Мечникова

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. МЕЧНИКОВА

5

P R A E F A T I O.

Si quis forte miratur hunc a me libellum edi, magis ad studiosae juventutis institutionem, quam ad virorum doctorum cognitionem, comparatum: is, cognitâ causâ, & consilium a me captum probabit, & non dudum antea effectum mirabitur.

Viginti & duo sunt anni cum Graecas Literas docere coepi. Eique ego institutioni semper tantum tribui quantum plurimum possem, ut cui proposita esset cognitio principis ingenio populi, a quo humanitas omnis ac doctrinae cultus et exstitit & ad nos manavit, qua cognitione neglectâ, nec Latinae Literae, nec ulla liberalis disciplinae pars, recte percipi potest.

Sed quum quatuor fere sint partes, quibus, ut aliae, ita Graecae Literae constant, quae partes vulgo dicuntur & habentur Historia, Antiquitates, Enumeratio ac recensio Auctorum, Linguae grammatica scientia: tribus illis prioribus vel extraordinariis, vel cum aliis nostris scholis conjunctas, damus scholas: quartae nobis partis perpetua est & ordinaria institutio, ut quae ad reliquarum trium intelligentiam, & ipsius linguae ingeniorumque cognitionem, interpretandis Auctorum scriptis aditum aperit. Hujus nobis annum pensum ita descriptum est, ut ab aliquo optimaе notae & aetatis prosaico initium ducamus, tum ei adjungamus Homerum, denique

in Tragoediâ, vel Comoediâ, vel Bucolico, vel alio carmine, finem faciamus. Et quandoquidem instituto majorum, Graecarum Literarum Professoribus provincia addita est interpretandi Novi Foederis: huic provinciae ita satisfacimus, ut in uno alteroque capite exemplum proponamus interpretationis grammaticae, qua scriptoris & sententia explicetur, & oratio quid a Graecâ differat oratione notetur.

Et vero in universum nobis valet, quod de exemplo dixi. Nam & reliqua Auctorum, cum Graecorum tum Romanorum, interpretatio ita peragitur, non ut eorum omnia opera enarremus omnesque e commentariis copias effundamus, sed ut in praecipuis eorum scriptis legendis discentes exerceantur ad eam facultatem, quâ reliqua deinde Auctorum opera suo ipsi studio intelligant.

Ceterum Auctorum libri typis expressi quum antea satis nobis frequentes ad scholarum usum suppetere, factum est paulatim discentium numero & varietate, ut ea desideraremus in profaico genere, praesertim eo, quod communi omnium captui maxime accommodatum est, Historico. Eaque nobis penuria causa fuit hujus edendi libelli.

Qua in re vereor ne sint quibus mirum videatur, tantum a me tribui profae orationis Scriptoribus, quibus plerique Graecarum Literarum magistri aut nullum aut exiguum dant locum. Meum vero semper fuit iudicium, utriusque orationis, & ligatae & solutae, scripta non minus in scholis, quam in virili aetate & reliquâ literatâ viâ, tractanda esse. Qui solos

le-

legunt profaicos, horum ipsorum locos plurimos, ut
ê Poëtis ductos, non intelligent: ad multarum etiam
venustatum elegantiarumque profaicarum sensum
frigeunt. Contra, qui unice in Poëtis versantur,
ita paulatim ad carminum modum adhaerescunt, ut
nil nisi cantare velint: ut ad Atticam urbanitatem
dictionisque lepores, in Platonis Dialogis, atque in
Aristophanis adeo Comoediis, torpeant: magis etiam
hebetes sint in Philosophis & Oratoribus ad inge-
niose dicta aut acute conclusa percipienda. Quam-
quam saepe animadverti, majore labore neglectam
profaicorum, quam Poëtarum lectionem repeti: ho-
minemque, ut ita dicam, mere profaicum facilius
ad Poëtarum, quam mere poëticum ad profaicorum,
intelligentiam pervenire. Sed profecto utrumque eo-
dem studio genus amplectendum est. Qui unice
carmina sectantur, similes sunt iis, qui fontis amoe-
nitate capti ad eum desident, ejusdemque aquis a-
gros irrigatos fructusque proditos negligunt. Qui
non nisi solutae student orationi, hi fructuum uber-
tate contenti non ad fontem respiciunt, cujus co-
gnitione & usu, agrum exhilarent, fructuumque pro-
ventum amplificent.

Sed, ut neutrum negligendum est genus, ita
quaeri solet ab utro initium fieri debeat. Sunt qui
Homerum velint: sunt qui solutae orationis facilis
ac perspicuae Scriptorem malint. Utrique partim
recte, partim secus: recte, si discendi initium a
profaico, legendi ab Homero fieri volunt: secus,
si discere ac legere confundunt. Sane in legendis

Auctōribus & antiquitatis cognitione per illorum lectionem colligendā, non est dubium quin actatis ordo sequendus, ab antiquissimō quoque ad proximum deinceps progrediendum, igitur a principe omnium Homero ordiendum sit, a quo, veluti fonte, reliqui omnes & Poëtae & Scriptorēs manarunt. Sed haec est viri, certe veterani, lectio, ad quam linguae quaedam cognitio, per tirocinium parata, adferenda sit. Nam quod isto nituntur argumento, antiquiorem esse poësin prosā, & Veteres item puerilem institutionem ab Homero & Poëtis orōs: hoc profecto ejusmodi est, ut ipsi, quid dicant, non attendere videantur. Antiquiorem esse poësin prosā, verum est in scriptione, non in communis vitae sermone; nisi forte quis existimet Agamemnonem, Achillem, & reliquos heroes, ut ab Homero inducantur, ita versibus inter se collocutos esse. Et quod veteres Grammatici institutionem ab Homero sunt orōs, valuit hoc apud veteres, id est Graecos Romanosque, pueros, qui solutae orationis cognitionem jam usu quotidiano praecepissent.

At, dicat quis, quid est quod Philosophos, Oratores, Rhetores, aliosque, exceptis Historicis, Scriptorēs negligis. Mihi vero, inquam, libello nunc opus fuit historico: neque illos equidem Scriptorēs negligo. Constitueram primo quadripartitum facere hunc libellum, primā ex Historicis sumendā parte, alterā ex Oratoribus, tertiā ē Philosophis & Rhetoribus, quartā ē Tragicis & Comicis. Et in hac primā parte operam mihi suam, descriptione
 loco

locorum ex editis libris in usum chalcographi, praestiterunt juvenes Amstelodamenses Graecarum caeterarumque bonarum Literarum studiosissimi, cogniti cum progressibus, tum scriptionibus editis vel solutâ vel ligatâ oratione, P. C. Titsingh: G. L. Mahne: M. Siegenbeek: D. J. van Lennep. Quorum studio & labore etsi magnâ laboris parte levarer; tamen in locis illis digerendis, constituendis, ordinandis, tum chalcographicis speciminibus corrigendis, tantum mihi temporis auferebatur, ut satis illud judicarem quod huic primae tribuissem parti: caeteras aliis edendas relinquerem, si qui forte aliquando hoc agere vellent ex disciplinae nostrae alumnis: de quibus ut nondum mihi constat, ita, si quando erunt idonei huic negotio, iis me operâ meâ, certe consilio, non defuturum polliceor.

Ergo tantum abest, ut aliorum lectionem Scriptorum a scholis repudiatam velim, ut eam potius provectoribus doctioribusque reservem & commendem discipulis. Quis enim dubitet in illis Scriptorum generibus magnam esse materiam & opportunitatem ad formandum juvenile ingenium? Quid Oratoribus ad civilis cognitionem rationis fructuosius, ad excitandam dicendi vim efficacius? aut quid *Lyfia* subtilius, *Isocrate* concinnius, *Demosthene* in omni genere perfectius? In Philosophis porro, duo sunt instar omnium, *Xenophon* & *Plato*: quorum copiâ & suavitate Socraticâ nil uberius ad optimarum rerum scientiam, nil ad differendi facultatem accommodatius excogitari posse videtur. Quibus

bus tertium addere liceat Lucianum, plane ad Atticam venustatem & Socraticam ironiam compositum; cui quis anteponendus est utilitate admonitionis ad animadvertenda humani ingenii vitia eademque vitanda? Porro, ne Rhetores omittamus, ad iudicium pulcri, censuram ac notationem Auctorum, rationem verae eloquentiae, luculenti sane sunt Scriptores, Hermogenes, Theon, Demetrius; incomparabilis, Dionysius Halicarnassensis: divinus plane, Longinus.

Horum equidem plerorumque Scriptorum quae sit vis ad juvenum sensus, cognovi scholis habendis. Alii vehementer delectabantur Oratoribus, ad alia genera frigeant: alii mirifice capiebantur Socraticis sermonibus, languebant ad alia scripta: idem fiebat in caeteris cum Scriptorum tum Poëtarum generibus. Neque enim omnes discipuli aut omnino, aut eadem aetate, ad omnia sunt apti: estque eorum duplex varietas, altera sensuum, altera progressuum. Neque eodem gradu sunt novitii, quo veterani: & est naturarum diversitas, ut alius alio moveatur ac teneatur genere. Sed hoc in caeteris valet generibus, non item in Historiâ: Historia omnium & progressibus & sensibus convenit, ab omnibus intelligitur, omnibus placet, tenet omnes.

Et vero, ut Historia nullius non capax est materiae, ita hic ipse libellus exempla habet reliquorum scriptionis generum. Habet Orationum gravitatem, vehementiam, probabilitatem: habet Dialogorum venustatem & verisimilitudinem: habet argu-
men-

mentandi ac differendi rationem: habet locorum cum ex aliis disciplinis, tum ex divinarum humanarumque rerum scientiâ, explicationem. Nam quid proprias Historiæ dotes dicam, narrationis perspicuitatem & suavitatem, omnisque vitæ & exemplorum speciem atque evidentiam?

Esto, inquit: Historicum desiderasti libellum: quid vero causæ tibi fuisse dicas, ut non nisi hos quinque dignos judicares & quibus delectum faceres? Ego reliquos non ut indignos, sed ut consilio meo non satis accommodatos, præterii. Poteram sane inde ab Herodoto ad Procopium, aut ultimum usque Byzantinorum, exempla colligere; ut labentis deinceps per seculorum decursum eloquentiæ gradus cognoscerentur. Utilissima, profecto, cognitio; sed viris illa magis apta quam adolescentibus: quorum recentes & integri sensus neque exerceri continuo possunt ad illam notandæ varietatis facultatem, & optimis imbuendi nutriendique sunt exemplis, a pravis longissime arcendi, ne quâ forte labe afficiantur. Sed, inquit, aliquid tamen ex reliquiis Theopompi, Timæi, & illâ aetate, aut certe ex opere Dionysii Halicarnassæi, assumendum erat. Atqui in his aut loci non item illustres existant; aut certe color habitusque non item inest antiquus, nativus, integer, quam quidem in Herodoto, Thucydide, Xenophonte. Ex his igitur, ut & classicis & palmariis Auctoribus, plurima delegi. Polybii rationem habui, ut certe jam nobis in classicis censendi, nisi oratione, at ratione & auctoritate. De

Plutarcho denique nemo quisquam dubitat quin is sit, ad cuius lectionem adolescentes & accedere mature debeant propter singularem doctrinae fructum, & adjuvandi sint propter rerum orationisque difficultatem. Sed de singulis deinceps dicendum.

Primo nobis loco est HERODOTUS, jure cognominatus pater Historiae; quippe quam primus & universam complexus est, & dicendi facultate ornavit: in quem plane convenit illa apud Homerum Nestoris laus, Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ἔειν αὐδὴ. Narrator dulcis, lenis, candidus, ut fere senem videre videamur post longinquas peregrinationes domi reducem, in folio sedentem, libenter referentem cum quae viderat, tum quae audiverat, ne iis quidem exceptis, quae incredibilia ipse judicaret. Orationis facultatem suo ipse potius ingenio usuique, quam magistri disciplinae, debuisse videtur. Erat tum solutae orationis scriptio nondum magnopere frequens, in Joniâ prius a Philosophis paulatim, deinde ab Historicis culta, Hecataeo, Hellanico, Charone Lampfaceno, Xantho Lydio: quorum lumina suo lumine obscuravit Herodotus, haud secus atque Homerus priorum Poëtarum mediocritatem suâ ipse divinitate obruerat. Et est sane reliquis etiam in rebus *δυνατώτατος* Herodotus: cum descriptione ac distributione operis ad similitudinem Epici carminis: tum, Jonicae Dialecti cognatione in verbis, dictionibus, formis: tum maxime, simplici illo antiquitatis candore & colore aequabiliter per omnes & materiae & orationis partes fuso. Itaque dubium est,
Ho-

Homerine plus ad Herodotum, an Herodoti plus ad Homerum, intelligendum valeat lectio: illud non dubium, quin utraque lectio maximo cum fructu ab adolescentibus jungatur.

Secundus est THUCYDIDES, & ipse palmarius, sed diversâ ratione. Nam & argumentum habet brevius, res Graecorum, maxime Belli Peloponnesii: nec omnia narrat, quae vidit & audivit: sed ea fere, quae memoratu digna, &, exploratis testibus subductisque rationibus, vera judicavit: raro digrediens a proposito, nec umquam nisi ipso postulante proposito: eidem brevitati studens in oratione cum verbis, quae singula fere totidem habent sententias, tum compositione, quâ sententiae magis comprimuntur quam explicantur, subinde magis obscurantur quam illustrantur. Sed in hac coarctatione ac brevitate mirabile est dictu quam sit sensibus magnificus & sublimis: quam gravis sententiis: quam certus virtutum vitiorumque aestimator: quam solers & verus explicator causarum, eventuum, prudentiae cum civilis tum bellicae: quam item sagax consiliorum & intimorum humani animi recessuum indagator: quam denique efficax rerum gestarum narrator, in quas medias legentis animus abreptus & armorum strepitum audire & caedes certaminaque praesens cernere videtur, & variis deinceps commotionibus agitur & versatur. Profectus a diversis atque Herodotus disciplinae initiis, non modo dicendi magistrum habuit Antiphontem, sed cogitandi etiam Anaxagoram. De hoc,
ut

ut Marcellini exstat auctoritas, ita verifimilis ducitur conjectura ab exemplo Periclis: qui ab Anaxagora item repletus rerum divinarum humanarumque cognitione, eandem ad dicendi usum exercitationemque transtulit. Mihi quidem Thucydides ita se ad Periclis imitationem composuisse videtur; ut, quum scriptum viri nullum exstet, ejus eloquentiae formam effigiemque per totum Historiae opus expressam posteritati servaret. Ceterum adolescentes, ut non nisi Xenophonteâ aut Herodoteâ facilitate & perspicuitate praeparati ad Thucydidem accedent, ita huius lectione exercitati ad nullum non sive Scriptorem sive Poëtam insigni cum intelligentiae spe & fructu progredientur.

Tertius est, ejusdem palmae socius, XENOPHON. Hic orationem ex illâ Thucydidis adstrictâ gravitate ad Herodoteam formam, certe ad facilitatem, suavitatem, perspicuitatem, remisit ac relaxavit. Simili usus adolescentiae institutione, & eloquentiae & philosophiae magistros habuit clarissimos: eloquentiae Prodicum, philosophiae Socratem: cujus elegantem, popularem, ad omnes vitae partes saluberrimam rationem, cum peculiaribus consignavit scriptis, de quibus hic non est quod dicamus, tum vero in majoribus expressit historicis operibus. Haec tria sunt numero. *Cyropaedia*, de Institutione Cyri Majoris: quem non ad Historiae fidem, sed in boni regis exemplum, Socraticis informavit praeceptis. *Anabasis*, verissimo Historiae nomine appellanda; quippe quae continet Cyri Minoris Expeditionem, cui ipse

ipse Xenophon primum socius interfuit, deinde dux praefuit, & Socraticam disciplinam ad usum actionemque convertens, socios a praesenti interitu liberavit, iisque per media hostium tela, per locorum regionumque claustra, per infinitas itinerum difficultates, reditum in patriam expedit. Hoc opere nil uberius est exemplis cum agendi tum dicendi, ad omnes vitae & militaris & civilis locos, conditiones, tempora, accommodatis. Cumque Xenophon propriis illis & suis dotibus, praeceptorum veritate & naturali orationis facilitate, caeteris in scriptis alios Scriptores superaverit, in Anabasi se ipse superasse videtur. Igitur hinc plurima in nostrum libellum retulimus. Tertio loco sunt *Hellenica*, seu Rerum Graecarum libri inde ab exitu historiae Thucydideae ad pugnam Matineensem: opus item egregium, ut Xenophonteum & unicum de hoc argumento ex eadem aetate: sed scriptionis praestantiâ & ratione, nostro quidem sensu, impar duobus prioribus. Quibus lectis qui ad hoc tertium accedat, quis non singulare quid ac plane divinum expectet, ut in majori campo et totius Graeciae luce, tempore aequali & praesente, eodemque magnis & rebus & viris feracissimo? Quis non locos illustres, nostro libello accommodatos, jam e puerili institutione, Nepotis aliorumve lectione, cognitos, in hoc opere, veluti sede ac fonte, quaeratur? Horum plerique leviter & sparsim tanguntur, veluti res Alcibiadis, Cononis, Iphicratis, Timothei, Epaminondae, Pelopidae, Leuctrica pugna, aliae.

aliae. Ipsius narrationis ut in illis duobus operibus est copia & vigor, ita in hoc subinde, nescio quomodo, exilitas & languor, nisi fere ubi de Agefilao & Spartanis agitur: porro elogium, qualia in Anabasi sunt Cyri & aliorum ducum, hic non item. Quare saepe in eam cogitationem incidi, ut suspicarer, Xenophontem in hoc opere, aut mere commentarios consignasse historiae postea ab ipso copiosius ac diligentius conscribendae, aut nullam suam praecipue animi sententiam & voluptate ductum, suscepto Thucydideae historiae continuandae officio defungi voluisse. Nam haec una causa, quod Spartanis magis quam reliquis Graecis favebat, non satis ad tantam descriptionis diversitatem valuisse videtur. Quidquid ejus sit, adeo non a scribendo deterruit alios; ut aequales, aut suppare certe, illius aetatis, idem factitarent complures: veluti priorem ejusdem temporis partem ornavit Theopompus, posteriorem Callithenes, in libris hoc ipso nomine, *Hellenica*, inscriptis: utramque in magnis Graecae historiae operibus complexi sunt Ephorus & Anaximenes. Sed hi, ut in rebus operae pretium fecerint, orationis quidem Xenophontaeae praestantiam non sunt affecuti: quae vel in Hellenicis, & magis etiam in ceteris scriptis, eam habet sanitatem, facilitatem, simplicem nativamque venustatem; ut una omnium maxime conveniat primis adolescentium studiis, quam veluti puri fontis integritate ac salubritate, tenera & recentia ingenia imbuantur.

Tres hi, de quibus diximus, ita fuerunt aetate
con-

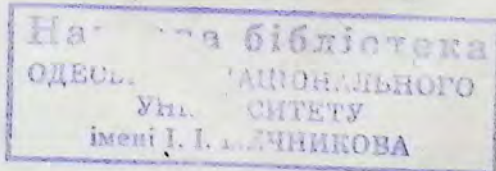
conjuncti, ut prior quisque proximum senior juvenem videre potuerit. Nam a nativitate Herodoti, quae incidit in Olympiadem LXXIV, annum vero ante vulgarem aeram CDLXXXIV, ad obitum Xenophontis numerantur anni CXXIV. Eorum aetate censetur historicae orationis succus quasi ac sanguis incorruptus & naturalis pulcritudo: quamquam haec fuit magis propria certorum ingeniorum ac disciplinae, quam communis totius aetatis, laus. Nam, ut hoc utar, Philistus & Ctesias aequales Xenophontis, in ejusdem laudis societatem pervenire non potuerunt. Hinc ad Polybium ducenti fere numerantur anni: quo spatium mirum est quam multi & egregii fuerint Historici, doctrinae copia & literarum varietate triumviris illis minime postponendi, orationis sanitate magis deinceps magisque ab illis degenerantes: quippe plerique ex Rhetorum palaestris, fucato potius nitore, quam viribus & sano colore prodierunt: &, ut fit, vitiorum plures quam virtutum imitatores habuerunt. Ceterum, fuit hoc ingenium seculi Macedonici, sub Alexandro ejusque successoribus, ut Historiae forma in pejus mutaretur, materia excoleretur & amplificaretur. Neque enim veteribus se Historia continuit finibus, regum populorumque rebus gestis; sed protulit se ad origines & progressus artium ac disciplinarum, atque adeo hominum in illis cum laude versatorum vitas complexa est. Tum nova quasi accessit provincia, gentium regionumque antea ignotarum cognitio. Porro Grammatici adjutrices artes, tamquam
in-

instrumenta Historiae & omnis doctrinae, procederunt atque explicuerunt: Geographiam, Chronologiam, Antiquitatis rationem: Criticam denique, quae veterum monumentorum & intelligentiam aperiret, & fidem auctoritatemque dijudicaret. Ergo innumerabilis exstitit multitudo ut in omni doctrinae genere excellentium hominum, ita clarorum Historiae Scriptorum. Horum, ut non nisi principum paucos nominemus, partim a rhetoricâ exercitatione, nondum illâ corruptâ, profecti sunt, Ephorus, Theopompus, Timaeus: partim a philosophiâ, princeps ingenio doctrinâque Aristoteles, ac totus fere qui ab eo fuit Peripateticorum chorus, Theophrastus, Callisthenes, Dicaearchus, Aristoxenus, Phanias, Agatharchides: partim a grammaticâ institutione, Callimachus, Eratosthenes, Apollodorus: denique a militiae usu & castris, socii Alexandri, Ptolemaeus, Aristobulus, Hecataeus: quorum, ut reliquorum omnium, de Historiâ scriptos libros temporum injuria ac vetustas absumsit.

Ergo quartus nobis est, isque proximus triumviris ducentorum intervallo annorum, **POLYBIUS**, vere appellandus *Gracorum ultimus*. Natus enim & educatus in liberâ patriâ, in eâdem tuendâ regendâque versatus, ejusdem libertati superstes, servavit civilis spiritum libertatis: qui ubi abest, eloquentia inane quid & languidum sonat: ubi adest cum rerum scientiâ, etiam sine verborum & compositionis delectu, Historiae munus explet. Hujusmodi erat Polybii ingenium. Profectus item a philo-

loso

Iosophiâ, non illâ eloquentiæ sociâ Socraticâ, aut
 Academicâ, aut Peripateticâ, sed inope ad orationis
 ornatum Stoicâ: neque rhetorum scholis exercita-
 tus, neque suâ voluntate aut ad Veterum Histori-
 corum imitationem comparatus, aut scriptionem ipse
 suam ad Grammaticorum praecepta dirigens: ado-
 lescens ad rem publicam tractandam delatus, in rebus
 continuo civilibus ac bellicis versatus, verbis e me-
 dio & vulgari consuetudine assumtis, orationis for-
 mam contraxit perspicuam quidem, sed minime ele-
 gantem. Huc accedebat scholam redolens loquacia
 & repetitio ejusdem argumenti in laudandâ u-
 bique & inculcandâ causarum observatione. Et
 tamen illud affecutus est, ut ejus lectio posterorum
 studia teneret, ac dictiones passim frequentarentur.
 Quo magis intelligitur, quanta in eo fuerit rerum
 ac scientiæ praestantia, quae dictionis vilitatem non
 modo obrueret, sed ad imitandi adeo studium com-
 mendaret. Et profecto, si ab orationis dote discesse-
 ris, nulla est quin apud Polybium exstet Historiæ
 virtus. Veri quaerendi & libere profitendi studium
 acerrimum: ejusdem a falso discernendi cum ex-
 rerum usu, tum ex literarum scientiâ & omni do-
 ctrinâ, judicium subtile: factorum eventuumque sa-
 gacissima explicatio, è causis principiisque suis
 repetita; siue hae causae continerentur in singulo-
 rum ingeniis hominum, siue in cujusque rei publi-
 cae aut dynastiæ constitutione & formâ, siue in
 harum mutuâ ratione & conjunctione universaque
or.

orbis terrarum quasi civitate, sive in militari disciplina, sive in coeli naturâ, sive in locorum situ regionumque proventu & opportunitate, sive in hominum, pro varietate locorum & civitatum, diversitate, frequentia, animorum indole, corporum robore. In quibus omnibus describendis non solum diligentissimi enarratoris, sed gravissimi auctoris laudem habet. Adeo nullus est ab eo memoratus homo, locus, eventus, quin ejus tam certam haberet scientiam, quam si sensibus ipse suis eum cognovisset: nulla vitae naturaeque humanae pars, quin eam & ratione & experientia tractatam ac penitus perspectam habuisse videatur. Itaque effecit, quod sibi proposuerat, Historiam vitae magistram, nunciam veritatis, & futurorum ex praeteritis prudentissimam conjectricem. Hujus autem talis tantique Scriptoris cognitio, quis dubitet quin degustanda sit adolescentibus, cum ad ipsam hanc percipiendam rerum praestantiam, tum ne nudam eam & ornatus expertem in aliis forte Scriptoribus contemnere discant.

A Polybio ad Plutarchum item ducenti fere sunt anni: eoque aetas non minus ac superior, similique in genere, Historicorum fuit ferax: eademque Latinas Literas & nascentes, & florentes, & labentes vidit. Sed de Graecis agimus. Hi fere a Grammaticâ & Philosophiâ ad Historiam accesserunt, eruditissimi homines & doctrinae copia abundantes, rerum potius studiosi quam orationis & compositionis, neque tamen hujus ad Polybianum usque modum negli-

negligentes. Fuit & hujus aetatis, & sequentium seculorum usque ad extincta Justiniani imperio humaniorum Literarum & philosophiae studia, ista indoles & conditio, ut magis in augendis doctrinae copiis, quam retinendâ orationis sanitate, & labor poneretur & proficeretur. Perditos hujus aetatis, quae a Polybio ad Plutarchum fuit, Historicos, ex ingeni numero nemo facile ignoret, Alexandrum Polyhistorum, Nicolaum Damascenum, Jubam, Athenodorum, Apionem, posteris frequenter laudatos. Eorum quos fortuna nobis servavit, principes habendi Dionysius Halicarnassensis, Diodorus Siculus, Strabo, Plutarchus: doctrinâ egregii; orationis suâ quisque dote probandus, Dionysius etiam antiquis quam aequalibus propior habendus.

Ultimus igitur, cujus in hoc delectu rationem haberemus, fuit **PLUTARCHUS**. Hic natus in Graeciâ seculo primo nostrae aerae, eoque fere medio, maxime sub Trajano inclaruit, re publicâ post priorum temporum tristitiam recreatâ. Sed quocumque sub imperio, quacumque in civitate natus fuisset, eos ei natura indiderat animi nervos, quibus ipse se ad antiquum & germanum Graeciae spiritum erigeret. Adeo illud *ἑλληνικόν* in scriptis ejus spirat, illa bona, quibus veteres Graecos censemus: judicii sanitas, decori honestique sensus, humanitas, amor erga cives, benivolentia erga omnes, de iisdem bene merendi studium indefessum erudiendis ingeniis, formandis moribus, virtutibus commendandis, vitiis sanandis, erroribus expellendis atque extirpandis,

Acce-

Accedebat excellens doctrina: cum Philosophiae ex Platonica scholâ, cujus alumnum se profitebatur, & reliquarum, unde optima quaeque delibabat, cognitione: tum Historiae, Literarum omnis generis & artium, ex infinitâ librorum lectione. Itaque, quum duplex argumentum scripto mandaverit, alterum Philosophiae, alterum Historiae, quandoquidem recte in historico genere censentur Vitae; difficile dictu est, utrum magis Historiam Philosophiâ corroboraverit, an Philosophiam Historiâ illustraverit, an utramque Literarum suavitate exhilaraverit. Hoc quidem vere mihi videor affirmare, egregium illud bonum quod ex triplicis hujus dotis conjunctione existit, cujus boni perfectionem adhuc magis cogitatione informavimus, quam re & experiundo cognovimus: illud igitur bonum in uno ex Antiquis plurimum exstare Plutarcho, & perfecte adeo exstiturum fuisse, si ad hanc rerum praestantiam aequalis, aut in promptu posita, accessisset orationis cum elegantia perspicuitas. Sed perspicuitatis absentia, seu obscuritas, cum ex iis sit rebus, quae non per se sunt, sed ad alias referuntur, neque tam in scribente insit, quam ab ignorantia legentis adferatur; eo magis faciendum est, ut ad Plutarchi intelligentiam aditus adolescentibus mature aperiatur. Ita intelligentia, usu exercitioque confirmata, nullam vel perspicuitatem vel elegantiam desiderabit: quae non tam desunt, quam in rerum praestantia altius abditae inexercitatos latent. Neque tamen hoc ita accipiendum, ac si adolescentes rudes ad Plutarchi lectionem

nem adduci velimus: immo hunc, ut Thucydidem & Polybium, provectioribus destinavimus: initia ab Herodoto & Xenophonte ducenda judicamus. Sed de Plutarcho, cujus scriptis emendandis illustrandisque magnam adhuc vitae nostrae partem impendimus, plura dicere constituimus in editione operum ejus à nobis institutâ, in quâ typis excudendâ nunc maxime Oxoniensis officina occupatur.

Jam ex his quinque Auctoribus, quare hos, nec alios potius, locos delegerim, enarrare longum, nec opus, sit. Nam ipse delectus, ac dubitatio utrum hunc an alium fumerem locum, dici vix potest quanto mihi tempore constiterit, modo descriptum jam repudianti, modo novum addenti ac describenti, modo de aliis ambigenti fuscipiendis veluti aridentibus mihi & manum injicientibus. In omnibus captum usumque discentium secutus sum, rationemque habui vel facilitatis ad intelligentiam, vel suavitatis ad sensum & oblectationem, vel rerum praestantiae ad fructum doctrinae, vel significationis ad cognoscendum Auctoris ingenium. Exordia fere delegi, ut eorum interpretatione operis cujusque, tamquam templi, fores referarem; quod cognoveram, saepe accidere ut juvenes suo ipsi studio ad lectionem Auctoris aggredientes, in limine deterriti difficultate & insolentiâ orationis, à proposito desistant. Ex Plutarcho integrum assumpsi Vitarum par, illud quod unum omnium cum elegantis doctrinae studiis maxime conjunctum esset, Demosthenis & Ciceronis.

Quandoquidem vero in Veterum libris subinde sunt dictiones vel corruptae vel obscurae: & obscurae sunt vel ad sensum discentium, vel ad intelligentiam doctorum hominum; prioris obscuritatis genus explicandum rejeci in scholas: alterius generis interpretationem, item corruptelarum emendationem, jam in hoc ipso libello vulgatis animadversionibus, exprobandam judicavi; ita quidem, ut & brevitati & discentium captui consulerem.

Loci ex castigatissimis editionibus expressi sunt. Herodotus, ut a principibus viris, Wesselingio & Valckenario, expolitus, in omnibus omnium Graecorum Auctorum editionibus principem habet laudem. Ab hoc, longo intervallo, distat Thucydides, viri quamvis egregii, Dukeri, diligentiam expertus. Eodem a Thucydide intervallo distat Xenophon, & a Xenophonte item Plutarchus: quorum optimae adhuc editiones sunt Stephanianae: Xenophontea, secunda Parisiensis anni 1581: Plutarchea, Genevensis anni 1574, formae octavae. In Polybio emendando industriam eruditissimorum hominum & novissime Schweighaefuseri, Viri Clarissimi, tantum effectum est quantum effici potuit ex iis, quae exstant, emendandi subsidiis. Neque negleximus copias posteriorum interpretum & Editorum, quorum cura in iis Auctoribus versata esset: eosque suo quemque loco in Animadversionibus laudavimus: ibidemque monuimus de correctionibus, quas vel ex illis copiis, vel ex nostra conjectura, vel denique ex libris scriptis faciendas recipiendasve judicaremus. Nam ad
hi-

hibuimus etiam libros scriptos nondum antea adhibitos: veluti in Thucydide codicem, qui nuper Burmanni Secundi, antea M. Meyboomi fuerat: in Cyropaediae loco alium optimae notae codicem: utrumque ex Bibliothecâ Academiae Lugduno-Batavae nobiscum, Ruhnkenii nostri beneficio, communicatum. In Plutarcho plura etiam ex nostro ipsi apparatu subsidia habuimus: quippe quae continentur varietate lectionis decem circiter antiquorum codicum. Caeterum, unicuique loco praeposuimus argumentum breve, perspicuum, Graecis verbis. Qua in re nemo me, qui quidem consequens esse velit, mirabitur. Nam si in Latinis operibus Latina probamus argumenta, in Graecis Graeca probanda sunt: aut si in Graecis Latina fieri volumus, in Latinis facienda erunt vernaculâ ejusque Editoris linguâ. Sed de hac re ut suum cuique judicium relinquimus, ita nos nostrum sequimur.

ATQUE hoc loco finis imponendus erat praefationi; nisi ipse libellus, disciplinae nostrae alumnis destinatus, me cum iis peculiariter agere juberet.

Graecae linguae cognitio quantam habeat vim ad omne Literarum ac disciplinarum genus recte percipiendum, quid vobis narrem, optimi adolescentes, minime dubitantibus & hac ipsâ utilitatis spe ad nostras scholas adductis? Et vero utilitati par est suavitas, suavitati facilitas. In hoc postremo videor vos videre mirantes mihi obloquentes: „De suavitate satis nobis est persuasum: facilitatem vero etiam a te praedicari! quum in nullo Auctore vel latum

unguem sine Lexico progredi possumus! hoc semper in manibus habendum, semper evolvendum!" Scio, carissima capita: tale nunc est vestrum negotium, mox melius erit. Recordemini proverbium, quod pueri didicistis, *Disciplinarum radices sunt amarae, fructus dulces*. Longe maximam amaritudinis partem jam exhaustistis: in propinquo sunt fructus, eorumque dulcedinem in dies magis magisque percipere incipitis. Turpe sit in cursu deficere, quum jam jamque metam attingatis. Intra breve tempus eadem facilitate Graecos, quã nunc Latinos, intelligetis Auctores. Neque, profecto, nisi ad hunc facultatis gradum perveniamus, operae pretium est tantos labores exantlassè. Sane hoc gradu jam essetis, & Latinae simul linguae multo uberiolem accuratiorumque teneretis scientiam, si puerilis disciplinae rudimenta prius in Graecis, quam Latinis, posuissetis Literis. Quae ratio ut aliquando publice constituatur, optamus, sperare non audemus: adeo multa sunt quae prohibeant. Utinam privatim frequentetur! certe iis tenenda erit, qui puerum à primis inde annis ad egregiam Literarum scientiam infomare velint.

Quid enim causae esse dicamus, cur ex tantâ eorum, qui has Literas discunt, multitudine, tam pauci in earum scientiã magni existant viri? Adolescentiae labor perit in corrigendâ praeposterâ pueritiae institutione eiusque damnis compensandis. Quae quidem compensare paucissimi possunt: plurimis aut otium, aut studium, aut ratio, aut magister deest.

Quan-

Quantum quidem in magistro & ratione positum est, tantum ego vobis praestabo, & ipse puer praeposteræ institutionis erroribus agitatus, adolescens fortunæ bonitate ad naturæ rationem revocatus, vir in adolescentibus docendis & ad naturæ rationem revocandis per viginti & duos annos versatus.

Ac primum cognoscite quid vos ad scholas meas adferre velim. Exiguum est quod postulo: igitur de hoc exiguo nihil remitto. Adferetis cognitionem Declinationum & Conjugationum ediscendis Rudimentis comparatam: accesserit etiam nonnullus usus construendæ orationis ejusdemque Latine reddendæ. Hoc facultatis gradu certe sunt qui hac in urbe è Gymnasio ad Athenaeum nostrum provehuntur. Nil ultra requirò. Jam ingredientibus in hoc curriculum tres vobis erunt officii partes, Praeparatio, Schola, Iteratio seu Repetitio. De unâquâque deinceps breviter dicam.

Praeparationis hæc est ratio, ut locos Auctorum, in scholâ tractandos, domi præcipiatis & commentemini: quaesitis *vocabulis* in Lexico, *nominum verborumque partibus* in Grammatices compendio, seu Rudimentis; nam hæc malo quam Analyticam Lexici Partem. Utrisque igitur scripto notatis, sententiam componetis & Latine vertetis. De Rudimentis non est, quod multa moneam. Nulla non sunt sine aliquo errore: quem facile corriget magister. Satis nunc quidem vobis est subsidii in Vosianis. In Lexicis magis laboramus. Nam Hederico-Ernestino, quod omnes habetis, quod vobis com-

mendem brevitatem molis, verborum copiam, eorundem
 inveniendorum facilitate, vestris ingeniis accommodatius,
 equidem non reperio. Non loquor de Scapula, Stephano,
 aut aliis, quibus aliquando cum fructu utimini. Nunc
 certe illud vestro captui magis convenit. Sed hanc
 laudem non absolute accipi volo. Magnopere profecto,
 de studiosa juventute meritis est Ernestus locupletando
 & purgando Lexico Hedericiano. Illiberale sit,
 eum, ob ea quae reliquit vitia, defraudare laude
 & gratiam bene factorum: sed illiberale etiam,
 non profiteri verum, praesertim ipso loco
 & utilitate discipulorum postulante. Magnus
 fuit vir Ernestus & omni laude cumulatus:
 cujus ego laudis si vel exiguam partem assequar,
 egregie mecum agi existimem. Sed in Graecis
 Literis quantum superabat Hedericum, quod
 sane magnum fuit spatium, tantum ipse
 superabatur ab Hemsterhufiis, Valckenariis,
 Ruhnkeniis, Pierfonis, Lennepiis. Ac primo
 quidem, quod in titulo proficitur, librum
multis millibus verborum locupletatum:
 non animadvertit talem copiam Thesauri,
 non Lexico manuali juvenum usibus destinato,
 convenire. Quis facile Graecae Linguae
 divitias vel Thesauri complectatur? poterat
 verius titulum ita ponere, *multis licet
 millibus verborum locupletatum, tamen
 pluribus adhuc millibus carens*. Sed
 pleraque addita verba, cedo, ex quo sunt
 genere? Nimirum ex eo quod nemo non,
 vel ex origine, vel e conjunctis, facile
 intelligat: verba aucta praepositionibus:
 nomina orta e verbis cognitis, vel con-
 jun-

juncta nominibus cognitis: veluti è Polybio, ἐμπόδιτρα,
 ἐμπόδιτης, ὁμότραγων, παρόρημα. Haec addita lau-
 do: sed in iis addendis non ita magnum ponendum
 erat momentum, non gloriandum. Quis, qui Poly-
 bium legit, non eâ est facultate ut talia ex usu
 intelligat nec in Lexico quaerat? At, contra, pri-
 mitiva plurima sunt omissa, quorum cognitio uni-
 ce valet ad omnem reliquam Linguae copiam intel-
 ligendam. Derivata plurima, omiffa originis nota-
 tione, pro primitivis apposita. Nil dico de Analy-
 ticâ Parte, quam plane intactam reliquiffe videtur;
 adeo fordibus Schreveliani stuporis inquinata man-
 fit, ineptiâ in Etymologiis, perplexis ambagibus in
 verborum partibus explicandis. Nostro quidem ju-
 dicio, ejusmodi demum Lexicon fructuosum erit ju-
 venibus ad interiorem Linguae cognitionem, quod
 non modo habeat vocabula usu optimorum Aucto-
 rum probata: sed, ad analogiam Hemsterhusia-
 nam, primitivas illas ac simplices verborum for-
 mas, tum ex his ortas & productas, denique ipsas
 illas literas ac syllabas quibus praefigendis vel sub-
 jungendis nomina & verba augentur ac mutantur.
 Haec est mirifica illa Graecae Linguae copia & syl-
 va, cerae instar tenera & mollis ad fingendam omnis
 cogitati imaginem, unde princeps vocabulorum no-
 tio & materiâ ad omnem varietatem cum generum
 tum graduum significandam ita ducitur ac formatur,
 ut originis tamen suae manifesta servet vestigia.
 Atque ejusmodi Lexico, vocabulorum omifforum
 significatio, Analytica pars, & totagrammatica ra-
 tio

tio in definiendis Declinationum & Conjugationum partibus, facile tenebitur. Sed de hoc argumento forte alius erit differendi locus. Nunc de Praeparatione vestrâ dicimus: in quâ si quid erroris e Lexico suscepistis, hoc in scholis corrigemus.

Nam in Scholâ vestrae partes non solum audiendi, sed & dicendi, erunt. Ipsi Auctoris locos interpretabimini: mihi interroganti respondebitis. Hoc nemo vestrum non faciet, qui quidem proficere velit: omnes autem volent. Ita maxime Socraticae rationis fructus exstabit: qui sit vestrum cuiusque captus, & quomodo me ad eum accommodem, cognoscam. Quidquid in vestris mentibus inest verarum falsarumve opinionum, elicietur: veras confirmabimus, falsas abjiciemus. Pensum cuiusque diei praeibunt veterani, idem proximo die iterabunt novitii: id ita tenebimus, donec eam cum Auctore familiaritatem contraxerimus, ut iteratione non sit opus, & utrique promiscue interpretentur. Hae vestrae sunt partes. Meae tam sunt multae & variae, ut eas recensere infinitum sit; quippe quae omne accuratae interpretationis munus attingunt. Quas quoniam experiundo cognoscetis, hoc loco praecipere cum supervacaneum sit, tum ostentationis speciem habere possit. Ut paucis complectar, omnis opera nostra eo spectabit, ut misceamus utile dulci: ut interpretandis Auctoribus verae pulcritudinis sensu imbuamini, & hujus exercitii suavitate perveniatis ad Graecae orationis & rationis intelligentiam, cum in singulis verbis ex origine & analogiâ repetitae, tum in constructione usu confirmatae.

Ter-

Tertio loco est Repetitio, item illa duplex; alia magistri, quam hic explicare, nil attinet: alia discipuli, domi continuo factitanda, incredibilis ad proficiendum efficaciae; modo sit vera repetitio, id est, saepius repetita & iterum iterumque instaurata. Quod autem volo, hujusmodi est: ut quotidie cujusque diei pensum repetatur: finitâ hebdomade, pensum totius hebdomadis: finito mense, pensum totius mensis: porro per ferias, totum hoc spatium denuo iteretur. Atque haec feriata iteratio, ut per otium & minorem festinationem facta, plurimum valet ad interiorem intelligentiam, plurimum habet & voluptatis continuâ progressum animadversione, & incitamenti ad studii laborisque constantiam. Igitur cum multis in rebus majorum nostrorum sapientiam admirari soleo, tum in constituendis feriis: quarum opportunitatem ac salubritatem percipi voluerunt cum a Professoribus ad animorum corporumque recreationem, tum maxime a discipulis ad repetitionem instauracionemque studiorum. (*) Quare agite, optimi adolescentes, date vos ad repetitionem, respondete instituto majorum, prudentissimorum hominum. Ergo iterato per ferias toto superiore penso, ad instantis anni pen-

(*) Haec dudum a me scripta legens aliquis meus amicus „ Tempestive vero „ inquit“, tua feriarum laudatio incidit in ipsarum novissimam illam in libro Belgico quodam reprehensionem“ simul ostendit & librum & locum. Vidi: nec quid vidi, cujus rationem haberem ad mutanda scripta.

pensum meditandum praecipendumque accedatis, qui quidem Graecas denuo scholas frequentare constitueritis: qui eas relinquitis, non item earum domesticum studium ac privatam commentationem relinquetis; ut nec aliarum, quam vobis comparaveritis, disciplinarum literarumque cognitionem oblivioni tradetis. Quin potius quotidie illis vel unam horam, vel horae certe partem, dabit, eam quidem ratione, qua apud nos imbuti fuistis. Nullum enim est negotium, nullum vitae genus, quod volenti non quotidianos ad vetera studia reditus concedat. Hanc vero iterandae lectionis consuetudinem si in Graecis fideliter tenueritis; nae ego vanissimus omnium sim promissor, nisi brevi ad eum facultatis gradum pervenietis, ut Graecos Auctores aequae facile legatis quam aut Latinos, aut quavis recentiore vobis cognita lingua scriptos, libros. Equidem si quid ego in his Literis profeci, hoc repetitioni debui.

Non alienum est ab hoc loco, ut de me ipse vobis narrem; si forte meo exemplo moveamini. Duodevigesimum agebam annum: in Graecis Literis fere eo eram gradu, quo vestrum plerique estis quarto mense postquam scholis meis interesse coepistis. Frequentaveram lectiones Professorum cum in Literis, tum in gravioribus, ut vocantur, disciplinis, nullo magno opere cum fructu: videbar aliis profecisse, mihi non item: poenitebat me operae: quaerebam spatium in quo altius evolarem: redibam ad disciplinas, meoque ipse studio eas retractare instituebam; & sane
ali.

aliquanto longius progrediebar, quam quo in Professorum lectionibus perveneram: sed nil ad spem & expectationem meam: discedo cum taedio: ab aliâ deinceps ad aliam disciplinam accedo: eadem repulsa, idem taedium. Et tamen, veluti fastidientis stomachi morbo, certum animi pabulum quaerere pergo. Venit in mentem voluptatis quam puer in Graecis percepissem: requiro libros quondam lectos: depromo ex angulo illum, Plutarchi nomine inscriptum, de Puerorum Educatione libellum: lego & perlego: operae multum, suavitatis parum. Hinc Herodianum repeto: paulo major suavitas: nil ad explendum animum. Aliunde, idque casu, nanciscor, Xenophontis, quem adhuc non nisi nomine noram, Memorabilia ex Ernesti editione: mirabile dictu, ut continuo me ceperit nescio quid suavitatis; quod, quale esset, postea magis intellexi. Hoc opus ita legi & commentatus sum, ut numquam ad sequentem accederem sectionem, nisi priore relectâ: numquam ad novum caput, nisi capite, priore relecto: numquam ad novum librum, nisi superiore libro iterato: denique toto opere finito, totum denuo uno tenore perlegi opus. Hic fere trium mensium erat labor: vel solâ repetitione fructuosissimus. Sane, eodem tenore è repetitis in proxima nova ingrediens, ex illis ad haec eum quasi cognitionis impetum adferrebam, qui intactos ac difficiles locos patefaceret ac pervaderet: haud secus atque incitata remigio navis, quod in simili re dixit Cicero, etiam quum cessavit remigium, ipsa tamen per se cursum suum motumque

re-

retinet. Ergo hanc repetitionis consuetudinem postea constanter tenui. Caeterum, Graecae orationis facultate auctus, & aliqua etiam ex Ernesti notulis interpretandi ratione & librorum notitiâ imbutus, consistui me totum Graecis dare Literis, & Auctores deinceps legere. Accessi ad Homerum, cujus puer ex primo Iliadis libro centum circiter versus didiceram: hunc librum, eâdem, quâ Xenophontis Memorabilia, iteratione, duobus mensibus absolvi. Utinam sine Schrevelio! quem porro in toto Homero duce secutus, innumerabiles suscepi errores, postea longo usu ac tempore abstergendos. Utinam tunc jam illud Hemsterhusianae analogiae lumen cognovissem! quod quum in Batavorum scholis frequens, vobis item accensum sit; quanto vestra adolescentia meam felicitate superat, tanto certiore de profectibus vestris spem concipere debetis. Sed ad me redeo. Progrediebar in Homeri lectione, ut necessariâ magis quam jucundâ: nondum illam ingenii divinitatem agnoscebam: quod item plerisque adolescentibus accidisse novi: causam ejus rei postea intellexi, quam nunc exponere longum est. Ergo Homero comitem adjunxi Xenophontem, ita ut in hoc multo plus temporis collocarem: hunc devorabam, quippe jam intellectu facilem: raro ad Lexicon descendere cogebam: pleraque omnia è nexu videbam: accedebat Latina versio, utile sane illi aetati negotium, scholis non item. Reliqua omnia, exceptis Memorabilibus, opera Xenophontea, quater legendo, quatuor confeci mensibus. Jam putabam, nullum superesse Scripto-

ptorem, quin mihi apertus pateret. Accedo ad Demosthenem: habebam exemplum sine Latinâ versione, cum notis item Graecis Hieronymi Wolfii: mere tenebrae! sed didiceram non absterreri in primo aditu: pergo: majores quam usquam antea difficultates, cum in verbis, tum enunciationum longe ductarum ambitu: primam Olynthicam magnâ cum aerumnâ ad finem perduco: finitam relego semel & iterum: plana & perspicua omnia: desidero tamen celebratam illam eloquentiae vim: dubito utrum ad secundam orationem progrediar, an hanc repetam: placet repetere. O salutare repetitionis consilium, nec umquam satis praedicandum! Ecce denuo relegens, novus plane & incognitus ad animum meum accidit sensus. Adhuc in aliis Auctoribus intelligentia non nisi delectationis mihi voluptatem attulerat, cum ex rerum verborumque perceptione, tum ex progressuum meorum animadversione: nunc inusitatus & plus quam humanus affectus mentem permeat & quavis lectione invalescit. Video Oratorem ardere, dolere, impetu ferri: incendor & ipse, eodemque motu auferor: altior fio, nec sum qui fueram: videor mihi Demosthenes ipse esse, stans in tribunali hanc orationem habere, Atheniensium concionem ad majorem virtutem & gloriam hortari: nec tacitus lego, ut inceperam, sed altâ voce; ad quam tollendam imprudens inducor, cum sententiarum evidentia & fervore, tum numeri oratorii efficaciam.

Ad hunc modum trimestri tempore plerasque tum

 legi

legi Demosthenis orationes; indeque excitatus ad sentiendi facultatem, jam & Homero magis delectabar, quem mox finivi; & deinde in optimis quibusque Auctoribus cum veriore cognitionis fructu versabar. Nam proximus hinc mihi fuit Plato: quem, credo, numquam tanto amore complexus essem, nisi recens a Demosthene sensum attulisset faciliorem ad incalescendum. Et est in Platone illa ingenii vis & materia, sedatis temperata affectibus, sed varia & perpetua, quae ipsâ lenitate & frequentia nullam non plane ferream naturam molliat ac flectat. In Xenophonte est imago Socratis, vere & egregie sane expressa, sed imago. In Platone est ipse Socrates, nisi materia, certe formâ & ratione: spirat, movetur, agit, legentem animat & in actionis societatem inducit. Accedebat, ut ad intelligentiam mirifice juvarer Ruhnkenianis ad Timaei Lexicon animadversionibus: unde nova etiam lux, qua illam per totum Literarum orbem late fusam Platonis vim animo praeciperem. Hinc profectus alios legi & Poëtas & Scriptores, classicos quidem & principes omnes, ex posterioribus Philosophos ac Sophistas; ne Patribus quidem exceptis, qui quidem cum veteris doctrinae ratione conjuncti essent. Tota haec, inde à Xenophontis Memorabilibus, fuit quadriennii opera: cujus tunc operae specimen edidi in Epistolâ ad Ruhnkenium, ut eum qui mihi quamvis ignoto certissimae dux viae extitisset.

Haec me ipsum de me non ostentationis causa narra-
re,

re, & jam intellexistis, & magis intelligetis ex iis quae dicam. Nam si quaeratis, qui mihi illo tempore modus fuerit Latinarum Literarum, in Graecis versato? pudet profiteri. Nemo non vestrum multis partibus doctior est. Nil habebam nisi ex puerili disciplinâ, quae mihi cum decimo quarto anno finita erat. Nil Ciceronis nisi pauca ex Officiis capita, magno cum taedio tractata; quippe non intellecta: Phaedrus, Curtius, Justinus: & quae optima operae pars erat, aliquot Nepotis Vitae, Virgillii Georgica, Aeneidis dimidium. Hoc quantulum est? & totum fere in oblivionem abierat. Erant qui dicerent, Latinis literis mihi, Graecarum perito, jam non opus esse. Quod quam sit stultum, & vos videtis & ego intelligebam. Accedo ad Terentium. Incredibile vobis narrabo & tamen verum: ne Demosthenis quidem primus aditus difficilior fuit quam Terentii. Unius mensis labor expeditum reddidit iter. Pergo ad Ciceronem, tum ad alios. Quid multa? quocumque ingredior, Graeca vestigia agnosco, res, dictionem, sententias in alienum solum translatas. Unus annus Latinas patefecit Literas. De reliquo cursu non dicam nisi hoc, eum hucusque ita esse actum, ut tardior diligentiorque progrederer: non ut multa, sed multum, legerem: nec magis accederem ad nova, quam vetera retractarem, ad criticam rationem exigérem, ad scientiae fructum animique sensum referrem.

Ergo quod ego sine magistro, solâ industriâ, potui,

tui, hoc vos, ingeniosi adolescentes, adjutore magistro, non poteritis? Immo plus etiam poteritis: modo studii constantiam adferatis, sine qua omnis ingenii celeritas ad percipiendas Literas Disciplinasve vana & inutilis est.

Sed, inquit, Non omnibus vacat tantum his Literis tempus dare; neque etiam, quod tu facis, eas profitebuntur: aliud cuique praecipuum est studium, quo aliquando & rem & laudem quaerant: alius destinatur caussarum patrocinio, alius rei publicae gerendae, sacerdotio alius, alius medicinae factitandae, item alius mercaturae: sunt adeo qui ad horum nil neque ad certum negotium se comparent, sed Literis ac Disciplinis ingenium non nisi tingere & ornare velint. Audio, & saepe audivi. Est plane illud Neoptolemi apud Ennium, *Philosophandum est paucis; nam omnino haud placet.* Ego quam quisque & quatenus artem tractare velit, in suo cujusque judicio relinquo. Et loquor non ad alienos, neque ut quemquam in Scholas alliciam meas: ad discipulos loquor, liberali adolescentes ingenio, qui sponte veniunt: qui, quaecumque eos maneat vitae fors & conditio, has sibi Literas usui & ornamento fore judicant, eaque de causa partem illis temporis sui consecrant. Ad hos mea pertinuit oratio admonendos, qua ratione in illa quantacumque temporis parte, plurimum, quoad ejus fieri potest, proficiant: ad horum studia & utilitatem hujus libelli editio spectavit.

Qua

Quâ, profecto, in re non est quod meae me operae poeniteat. Quod si enim Graecae Literae tantum habent momentum ad omnem liberalem institutionem, quantum inter omnes constat: si Graeci in omnibus artibus ac disciplinis excelluerunt, ad easque percipiendas, uberrimas nobis copias reliquerunt: si scripta eorum referta sunt cum praeceptis, quibus ingenium ad rerum divinarum humanarumque scientiam, ac civilem prudentiam instruitur: tum exemplis quibus animus pulcri honestique sensu imbuatur, & omnium amore virtutum incendatur; haec igitur si ita sunt, haud dubito profiteri me hoc libello edendo & omnino Graecis Literis docendis, praeclarum spectasse consilium, ejusque me consilii hunc maximum & humanissimum capere fructum, quod harum Literarum studia ab ingeniosis adolescentibus in dies magis frequentari video.

Quae studia utinam in hac frequentia maneat, aut crescant potius quam decrescant. Quomodo-cumque ceciderit, tuebor me conscientia honestissimi consilii, quo illud egi, ut erudienda juventute prodessem rei publicae, idque adeo gravissimi judicio auctoris, Ciceronis: cujus sententia commemorata, sane non erit cur verbum praeterea huic praefationi addam: *Quod enim munus, inquit, (Divin II, 2.) rei publicae asferre majus meliusque possumus quam si docemus atque erudimus juventutem? his praesertim moribus atque temporibus,*

*bus, quibus ita prolapsa est, ut omnium opibus
refrenanda ac coërcenda sit. Neque vero id effici
posse confido, quod ne postulandum quidem est, ut
omnes adolescentes se ad haec studia convertant:
pauci utinam! quorum tamen in re publicâ late pa-
tere poterit industria.*

Scripsi Amstelodami, Mense Novembri, Anno
MDCCXCIII.

Ἡ Ρ Ο Δ Ο Τ Ο Υ .

Ἐκ τῆς πρώτης βίβλου.

A.

Ἡ τοῦ Προοιμίου ἀρχή.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνασσοῦ ἱστορίας ἀπόδειξις ἡδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαύμασά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεῶ γένηται· τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

Περσέων μὲν νῦν οἱ λόγοι Φοίνικας Φασί γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χώρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσιν, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῆσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ Φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχεν ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν Φόρτον. πέμπτη δὲ ἢ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκουτο, ἐξεμπολιμένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν

A

γυ-

γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασι-
 λῆος θυγατέρα. τὸ δὲ οἱ εὐνομα εἶναι κατὰ τῷτὸ τὸ
 καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας γὰ-
 ρας κατὰ πρῶμην τῆς νῆος, ἀνέεσθαι τῶν Φορτίων,
 τῶν σφῖν ἦν θυμὸς μάλιστ'· καὶ τοὺς Φοίνικας διακε-
 λευσαμένους ὀρμηθεῖν ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῖστας
 τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἀλλήτῃ
 ἀρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νῆα, οἴχεσθαι ἀπο-
 πλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου.

Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἰγύπτου ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρ-
 σαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο
 ἀρξαι πρῶτον.

B.

Γύγης, ἀποκτείνας Κανδαύλην, ἔσχε ἐκείνου
 τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν βασιλείαν.

η. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠρώτη τῆς ἐαυτοῦ γυ-
 ναικός· ἐρασθεῖς δὲ ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὴν
 πασέων καλλίστην. ὡς τε δὲ ταῦτα νομίζων ἦν γὰρ οἱ
 τῶν αἰχμαφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μά-
 λιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν πρηγ-
 μάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος
 τῆς γυναικὸς ὑπερπαίνεων. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελ-
 θόντος (χερὴν γὰρ Κανδαύλη γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε
 πρὸς τὸν Γύγην τοιαῦτα. « Γύγι, οὐ γὰρ σε δοκέω πεί-
 θεσθαι μαι λέγοντι περὶ τοῦ εἶδος τῆς γυναικός (ᾧτα
 γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἔντα ἀπιστέρα ὀφθαλμῶν)
 » ποίεε

ἢ πόλεε ἕκως ἐκείνην θεήσασαι γυμνήν. " Ὁ δὲ μέγα ἀμβόσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγίαια, κελεύων με δέσποιάν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισιν ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἐν τῷδε ἐστὶ, σκοπέειν τινὰ τὰ ἐωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πειθομαι ἐκείνην εἶναι πασῶν γυναικῶν καλλίστην καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνδρῶν."

θ. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχεται, ἀρρώδεων μὴ τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. Ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, " Θάρσει Γύγη καὶ μὴ φοβεῦ μῆτε ἐμεῖ, ὡς σέο πειράμενος λέγω λόγον τόνδε μῆτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μῆτι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω, ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γὰρ σε ἐς τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὅπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης σήσω. μετὰ δ' ἐμεῖ ἐσελθόντα, παρέξαι καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἐν ἑκάστου ἐκδύουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου σείχῃ ἐπὶ τὴν εὐνήν, κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένη, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ ἐσόψεται ἰόντα, διὰ θυρέων."

ι. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδύνατο διαφυγέειν, ἦν ἔτοιμος. Ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἔδόκει ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἶκημα καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρήν καὶ ἡ γυνὴ. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐβηῆτο ὁ Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξίοντα. μαθεῖσα δὲ τὸ ποιηθὲν

ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὔτε ἀνέβασεν αἰσχυρθεῖσα, οὔτε ἔδωκε
μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεα. πρὸς
τὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοις
βαρβάροις, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, ἐς αἰσχύνην
μεγάλην φέρει.

ix. Τότε μὲν δὴ οὕτως, οὐδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην
εἶχεν ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετῶν τοὺς
μάλιστα ὄρα πισοὺς ἔοντας ἐαυτῇ, ἐτοιμοὺς ποιησάμενη,
ἐκάλεε τὸν Γύγηα. Ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρη-
χθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε κηλεόμενος. ἔωθε γὰρ καὶ
πρόσθεν, ὅπως ἢ βασιλεὺς κολέοι, Φοιτῆν. Ὡς δὲ ὁ
Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τὰδε. „ Νῦν τοι δυοῖν
„ ἑδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκοτέρην βού-
„ ληαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνων, ἐμὲ
„ τε καὶ τὴν βασιλιχὴν ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτὸν σε αὐ-
„ τίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ ὡς ἂν μὴ πάντα πειθόμε-
„ νος Κανδαύλῃ τοῦ λοιποῦ Ἰδῆς τὰ μὴ σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι
„ κείνόν γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ
„ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν θηησόμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νο-
„ μιζόμενα.” Ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθωῦμαζε τὰ λε-
γόμενα μετὰ δὲ, ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν δια-
κρίναι τοιαύτην αἵρεσιν. Οὐκὼν δὲ ἔπειθεν, ἀλλ' ὄρα
ἀναγκαίην ἀληθῆως προκειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολ-
λῦναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι, αἵρεται αὐτὸς
περιεῖναι. ἐπειρώτα δὲ λέγων τὰδε. „ Ἐπεὶ με ἀναγ-
„ κάξεις, δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, Φέ-
„ ρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ.” Ἡ δὲ
ὑπολαβοῦσα ἔφη. „ Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἢ ὄρμη
„ ἔσαι, ὅθενπερ καὶ ἐκείνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν ὑπνω-
„ μένω δὲ ἢ ἐπιχείρησις ἔσαι.”

ιβ. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν , συκτὸς γινομένης , (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης , οὐδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίῃ , ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι , ἢ Κανδαύλεα) εἶπετο ἐς τὸν θάλαμον τῆ γυναικί . καὶ μιν ἐκείνη , ἐγχειρίδιον δοῦσα , κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην . Καὶ μετὰ ταῦτα , ἀναπαυσμένου Κανδαύλεω , ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν , ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιλιῆν Γύγης . τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος , ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη .

Γ .

Πῶς Ἀρίων ἐκ θαλάττης ἐσώθη ὑπὸ δελφίνος .

κγ. Ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου , τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θάυμα μέγιστον παρασῆναι . Ἀρίωνα τὸν Μιθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἐξενηχθέντα ἐπὶ Ταίναρον , ἔοντα κιθαρωδῶν τῶν τότε ἔόντων οὐδενὸς δεύτερον , καὶ διθύραμβον , πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν , ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντά , καὶ διδάξαντά ἐν Κορίνθῳ .

κδ. Τοῦτον τὸν Ἀρίωνα λέγουσι , τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περίανδρῳ , ἐπιθυμῆσαι πλωσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην ἔργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα , θελήσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι . ὀρᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος , πιτεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορίνθιοῖσι , μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορίνθίων . τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν , τὸν Ἀρίωνα

ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦ-
 το, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν πριόντά σφι, ψυχὴν δὲ
 παραιτούμενον. οὐκ ἔδει δὲ πείθειν αὐτὸν τούτοις, ἀλλὰ
 κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν, ὡς ἄν
 ταφῆς ἐν γῆ τύχη, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν
 παρῆσιν. Ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἄριονα ἐς ἀπορίην, πα-
 ραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκεῖ, περιιδέειν αὐτὸν
 ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ πάντα ἐν τοῖσι ἔδαλίοις, ἀείσαι. ἀεί-
 σασ δὲ, ὑπεδέκετο ἐωῦτὸν κατεργάσασθαι. Καὶ τοῖσι
 ἐσελθεῖν γὰρ ἠδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρί-
 σου ἀνδρῶπων ἀείδου, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πύμνης ἐς
 μέσσην νῆα. Τὸν δὲ, ἐνδύγτα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν,
 καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, πάντα ἐν τοῖσι ἔδαλίοις,
 διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου,
 εἰς τὴν θάλασσαν ἐωῦτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ
 σκευῇ πάσῃ. Καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον· τὸν
 δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἐξενεῖναι ἐπὶ Ταίνα-
 ρον. Ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ
 σκευῇ, καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Πε-
 ρίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπισίης Ἄριονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν,
 οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων ὡς
 δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας, ἰσορέεσθαι εἴ τι λέ-
 γοιεν περὶ Ἄριονος. Φημένων δὲ ἐκείνων ὡς εἶη τε σῶς
 περὶ Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραν-
 τι, ἐπιφανῆσαι σφι τὸν Ἄριονα, ὡς περ ἔχων ἐξεπή-
 ρησε. Καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγ-
 χομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορινθιοὶ τε καὶ Λέσ-
 βιοὶ λέγουσι. Καὶ Ἄριονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέ-
 γα ἐπὶ Ταίναρ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὶ ἀνθρωπος

Δ.

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος πρὸς Κροῖσον περὶ
εὐδαιμονίας διαλέγεται.

κθ. Ἀπικνεύονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνεόιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἕτεα δέκα, κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῆ λύσαι τῶν ἔθετο. Αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἕτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἀνσφίσι Σόλων θῆται.

λ. Αὐτῶν δὴ ὦν τούτων καὶ τῆς θεωρίας ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἀμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. Ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσιν ὑπὸ τοῦ Κροῖσου· μετὰ δὲ ἡμέρᾳ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροῖσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. Θεήσάμενον δὲ μιν τὰ πάντα, καὶ σκεψάμενον, ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τὰδε. „ Ξεῖνε Ἀθηναῖε, „ παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπίκται πολλὸς, καὶ „ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς Φιλοσοφέων „ γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἴμε- „ ρος ἐπέιρεσθαι με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων „ εἶδες ὄλβιωτάτον; ” Ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὄλ-

βιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποβά-
 πεύσας, ἀλλὰ τῷ ἔοντι χρησάμενος, λέγει, „Ω βασι-
 „ λεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.“ Ἀποθαυμάσας δὲ Κροῖσος τὸ
 „ λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρέφως „ Κοίη δὲ κρίσεις Τέλλον
 „ εἶναι ὀλβιώτατον; “ Ὁ δὲ εἶπε, „ Τέλλω, τοῦτο μὲν,
 „ τῆς πόλιος εὐ ἡκούσης, παῖδες ἦσαν καλοὶ τε κῆρα-
 „ θοί, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάν-
 „ τα παραμείναντα· τοῦτο δὲ, τοῦ βίου εὐ ἡκοντι, ὡς
 „ τὰ παρ' ἡμῖν, τελευταίη τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπε-
 „ γένητο. Γενομένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς
 „ ἄστυγείτονας ἐν Ἐλευσίῃ, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιή-
 „ σας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καὶ μιν Ἀθη-
 „ ναῖσι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῆπερ ἔπεσε, καὶ ἐτί-
 „ μησαν μεγάλως.”

λα. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σό-
 λων τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὀλβια, ἐπηρώτα
 τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι; δοκέων πάγχυ δευτερεῖα
 γῶν οἴσασθαι. Ὁ δὲ εἶπε, „ Κλέοβιν τε καὶ Βίτωνα. τού-
 „ τοισι γὰρ εἴσσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν,
 „ καὶ πρὸς τούτῳ, βράμη σώματος τοιῆδε, ἀεθλοφόροι
 „ τε ἀμφοτέρω ὁμοίως ἔσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ
 „ λόγος. Ἐούσης ἑρτῆς τῆ Ἥρη τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε
 „ πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ
 „ ἶρόν· οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν
 „ ἄρῃ ἐκκληζόμενοι δὲ τῆ ἄρῃ οἱ κηνίαι, ὑποδύντες αὐ-
 „ τοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλιν, εἴλκον τὴν ἄμαξαν. ἐπὶ τῆς
 „ ἀμάξης δὲ σφι ὄχετο ἡ μήτηρ· σταδίους δὲ πέντε
 „ καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες, ἀπῆκοντο ἐς τὸ ἶρόν.
 „ Ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανη-
 „ γύριος, τελευταίη τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένητο. Διέδεξή

„ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς , ὡς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπων τε-
 „ θνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν . Ἄργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες
 „ ἐμακαύριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην . αἱ δὲ Ἄργεῖαι
 „ τὴν μητέρα αὐτῶν , οἷων τέκνων ἐκύρησε . ἡ δὲ μήτηρ ,
 „ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ Φήμῃ , σταῖσα
 „ ἀντίον τοῦ ἀγάλματος , εὐχετο , Κλεοβί τε καὶ Βί-
 „ τανι , τοῖσι ἐωῦτῆς τέκνοισι , οἳ μιν ἐτίμησαν μεγά-
 „ λως , δοῦναι τὴν θεὸν , τὸ ἀνθρώπων τυχεῖν ἀριστόν
 „ ἐστὶ . Μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν , ὡς ἐβυσάν τε καὶ
 „ εὐωχῆθισαν , κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεη-
 „ νίαι , οὐκέτι ἀνέστησαν , ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχωτο .
 „ Ἄργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι , ἀνέθεσαν ἐς
 „ Δελφοὺς , ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων .”

λβ. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοι-
 „ σι . Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε , “ ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε , ἡ δὲ
 „ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέβριπται ἐς τὸ μηδὲν ,
 „ ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας ; ” Ὁ
 „ δὲ εἶπε , “ ὦ Κροῖσε , ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐόν
 „ Φθονερόν τε καὶ παραχῶδες , ἐπειρωτῆς ἀνθρωπιῶν
 „ πρηγμαμάτων πέρι ; Ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ
 „ μὲν ἐστὶν ἰδέειν , τὰ μὴ τις ἐθέλει , πολλὰ δὲ καὶ πα-
 „ θεῖν . Ἐς γὰρ ἐβδομήκοντα ἔτεα οὔρου τῆς ζῆς ἀνθρώ-
 „ πῳ προτίθημι . οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἐβδομήκοντα , παρέ-
 „ χονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δις-
 „ κυρίας , ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου . Εἰ δὲ δὴ
 „ ἐβελήσει τούτερον τῶν ἐτέων μὲν μακρότερον γίνε-
 „ σθαι , ἵνα δὴ αἱ ἄραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς
 „ τὸ δέον , μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτεα οἱ
 „ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα πέντε ἡμέραι δὲ ἐκ
 „ τῶν μηνῶν τούτων , χίλια πενήκοντα . Ταυτέων τῶν

11 ἀπατέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἕτεα ἐου-
 12 σέων πενήκοντα καὶ δικοσίων καὶ ἑξακισχιλίω καὶ
 13 δισμυρίων, ἢ ἑτέρη αὐτέων τῆ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοπαρά-
 14 παν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. Οὕτω ὦν, ὦ
 15 Κροῖσε, πᾶν ἐστὶ ἀνθρώπος συμφορῆ. Ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ
 16 πλουτέειν μὲν μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶναι πολ-
 17 λῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ, τὸ εἶρέ με, οὐκ ἔγω
 18 λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθω-
 19 μαι. Οὐ γάρ ται ὁ μέγα πλούσιος μάλλον τοῦ ἐπ’
 20 ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπί-
 21 σποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον.
 22 Πολλοὶ μὲν γὰρ ζῆσσι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοι εἰσι.
 23 πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. Ὁ μὲν
 24 δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι προέχει τοῦ
 25 εὐτυχέος μοίνεσι· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολ-
 26 βίου πολλοῖσι· ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι, καὶ ἄτην
 27 μεγάλην προσπεσῶσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος· ὁ δὲ,
 28 τοῖσι δὴ προέχει ἐκείνου, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ
 29 ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἢ εὐτυχίῃ
 30 εἰ ἀπερῖκει. ἄπῆρος δὲ ἐστὶ, ἀνουσος, ἀπαθῆς κα-
 31 κῶν, εὐπαις, εὐειδής. Εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τε-
 32 λευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς,
 33 ὀλβιος κεκλήσθαι ἀξίός ἐστι. πρὶν δ’ ἂν τελευτήσῃ,
 34 ἐπισχέειν, μηδὲ κελῆειν καὶ ὀλβιον, ἀλλ’ εὐτυχέα.
 35 Τὰ πάντα μὲν νῦν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπον ἐόν-
 36 τα, ἀδύνατον. ὥσπερ χώρη οὐδεμίῃ καταρκεῖ πάντα
 37 ἐαυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
 38 ἐπιδέεται· ἢ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη, ἀρίστη αὐτῇ. Ὡς
 39 δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ
 40 μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δὲ ἂν αὐτέων
 41 πλεῖ-

» πλείστα ἔχων διατελέη καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχα-
 » ρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡ
 » βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. Σκοπέειν δὲ χρὴ
 » παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν, κῆ ἀποβήσεται. πολ-
 » λοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ἄλβου ὁ θεὸς, προβρίζους ἀνέ-
 » τρεψε."'

λγ. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὕτως οὔτε ἐχαρίζετο,
 οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδεὺς, ἀποπέμπεται κάρ-
 τα δόξας ἀμαθῆς εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ με-
 τεῖς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὄραν ἐκέλευε.

Ε.

Αὐτῶν πρὸς Μήδους διαλύσεις καὶ συμμαχία· Θαλῆς ὁ
 Μιλήσιος ἡλίου ἐκλείψιν προαγορεύει. Ὁ αὐτὸς
 Κροίσῳ εἰς Πέρσας στρατευομένῳ τὸν Ἄλυν πο-
 τὰμὴν διαβαλὸν ποιεῖ, παρατρέψας αὐτοῦ
 τὸ ρεύμα· ὡς γοῦν οἱ πολλοὶ τῶν
 Ἑλλήνων λέγουσιν· οἷς οὐκ ἀπιστεῖται
 ὁ συγγραφεύς.

αδ. Μετὰ δὲ ταῦτα — πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ
 τοῖσι Μήδοσι ἐγεχθήκει ἐπ' ἕτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλά-
 κισ μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ αἱ
 Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νικηταμαχίῃ τινα ἐποιή-
 σαντο. Διαφέρουσι δὲ σφι ἐπὶ ἴσῃς τῶν πόλεμον, τῷ ἕκ-
 τῳ ἔτει συμβολῆς κενομένης, συνήκειε ὥστε τῆς μάχης
 συνεπέσης, τὴν ἡμέρην ἑξαπίνης νύκτα γενέσθαι. Τὴν
 δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος
 τοῖσι

τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἕσεσθαι, οὔρον προθέμενος ἐνιαυ-
τὸν τοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. Οἱ δὲ
Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεὶ τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης
γυνομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλον τι ἔ-
σπευσαν καὶ ἀμφοτέροι εἰρήνην ἐαυτοῖσι γενέσθαι. Οἱ δὲ
συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἶδε, Συέννεσις τε ὁ Κί-
λιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ τὸ
ἔρκειν οἱ σπέυσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλ-
λαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν
θυγατέρα Ἀρύνην Ἀστυάγει τῷ Κυαξάρει παιδί. Ἄνευ-
γὰρ ἀναγκαιῆς ἰσχυρῆς συμβάσεις ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι
συμμένειν. Ὅρκια δὲ ποίεσθαι ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ πέρ τε
Ἕλληνας, καὶ πρὸς τοῦτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπι-
τάμωται ἐς τὴν ὀμοχροίην, τὸ αἶμα ἀναλείχουσι ἀλ-
λήλων.

σε. Τοῦτον δὴ ἂν Ἀστυάγεα Κύρος ἔδντα ἐαυτοῦ μη-
τροπάτορα κατασφραγόμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν
τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. Τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμε-
νος τῷ Κύρῳ, ἔς τε τὰ χρησθήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύη-
ται ἐπὶ Πέρσας; Καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβ-
δήλου, ἐλπίσας πρὸς ἐαυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρα-
τεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖρην. Ὡς δὲ ἀπίκητο ἐπὶ τὸν
Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέ-
γω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν·
ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος
διεβίβασε. Ἀπορέοντες γὰρ Κροῖσου, ὅπως οἱ διαβήσε-
ται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὗ γὰρ δὴ εἶναι καὶ τοῦτον
τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν
Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν ἐξ
ἄριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν.
ποιῆ-

ποιῆσαι δὲ ᾧδε Ἐνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενοι, διώρυχα βαλέην δρύσειν, ἄγοντα μνηοειδέα, ὅπως, ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ νότου λάβοι, ταύτη κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ρέεθρων, καὶ αὐτὸς παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεὶ τε καὶ ἐσχίσθη, τάχις αὖ ποταμὸς ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. Οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ρέεθρον ἀποξηραυθῆναι. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

ΣΤ.

Περὶ τῆς Κύρου τοῦ Πέρσου γενέσεως, ἐκθίσεως, σωτηρίας, τροφῆς, καὶ ὅτι ἀνδρωθεὶς ἔσχε τὴν βασιλείαν, κατασφραγίσμενος Ἀσυάγην τὸν πάππον καὶ Μήδου.

ρζ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀσυάγης ὁ Κυαξάρου παῖς τὴν βασιλείην. Καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἔδωκε Ἀσυάγης ἐν τῷ ὑπνῷ οὐρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἐωῦτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑποθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἔκατα μαθών. Μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην εἶδον ἤδη ἀνδρὸς ὠραίην, Μήδων μὲν τῶν ἐωῦτοῦ ἄξιον οὐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικῶς τὴν ὄψιν. ὁ δὲ Πέρση διδοῖ, τῷ οὖνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὔρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῶν ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου.

ρη. Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἄσυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ἔψιν· ἔδωκε δὲ οἱ ἐκ τῶν αἰδολῶν τῆς θυγατρὸς ταύτης Φύλαι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερβήμενος τοῖσι δνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτευκ εὐδοσαν. Ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων δνειροπόλοι ἐσήμαινον, ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. Ταῦτα δὲ ὢν φυλασσόμενος ὁ Ἄσυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἄρπαγον, ἄνδρα οἰκῆϊόν καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἐωῦτοῦ, ἔλεγε οἱ τοιάδε. „ Ἄρπαγε, πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθέω, „ μηδαμᾶ παραχρήτη, μηδὲ ἐμέ τε παραβάλη, καὶ „ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ ὑσέρης σοι ἐωῦτῶ περιπέσης· „ λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα· Φέρων δὲ ἐς „ σεαυτοῦ, ἀπόκτεινον μετὰ δὲ, θάψον τρόπῳ ὄτεφ „ αὐτὸς βούλει.” Ὁ δὲ ἀμείβεται, „ ὦ βασιλεῦ, „ οὔτε ἄλλο τί κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι οὐδὲν, φυ- „ λασσόμεθα δὲ ἐς σε καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μη „ δὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ' εἰ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνε- „ σθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως.”

ρη. Τούτοις ἀμειψόμενος ὁ Ἄρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦει κλαίον ἐς τὰ οἰκία. Παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἐωῦτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἄσυάγης ῥηθέντα λόγον. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, „ Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόφ ἐστὶ ποίειν; Ὁ δὲ ἀμείβεται, „ Οὐκ ἤ ἐνετέλλετο Ἄσυάγης οὐδ' εἰ πα- „ ραφρονήσει τε καὶ μαγεῖται κακίον ἢ νῦν μαίνεται, οὐ „ οὐ

„ οἱ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς Φόβου τοιοῦ-
 „ τον ὑπηρετήσω. Πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ Φονεύσω μιν·
 „ καὶ ὅτι αὐτῶ μοι συγγενὴς ἐσιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι
 „ Ἀσυάγης μὲν ἐσι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσηνος γόνου·
 „ εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα
 „ ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς, ἥς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει
 „ δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κιν-
 „ δύνων ὁ μέγιστος; Ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα
 „ ἐμοὶ, δεῖ τούτου τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μὲν τῶν
 „ τινᾶ Ἀσυάγεος, αὐτοῦ Φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν
 „ ἐμῶν.”

ρι. Ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τῶν
 βουκόλων τῶν Ἀσυάγεος, τὸν ἠπίστατο νομῶς τε ἐπιτη-
 δεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα, τῷ οὐνομα
 ἦν Μιτραδάτης. Συνοίκες δὲ ἐαυτοῦ συνδούλη. οὐνομα δὲ τῇ
 γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνώ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσ-
 σαν· κατὰ δὲ τὴν Μιθδικὴν, Σπακίω. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι
 Σπάκα Μῆδοι· Αἱ δὲ ὑπάρχει εἰσι τῶν οὔρεων ἔνθα τὰς νο-
 μὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε
 ἀνέμου τῶν Ἀγβατάνων, καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξεί-
 νου. Ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μιθδικὴ χώρα πρὸς Σασπείρων ὀρεινὴ
 ἐσι κάρτα, καὶ ὑψηλὴ τε, καὶ ἴδησι συνηρεφής· ἡ δὲ ἄλ-
 λη Μιθδικὴ χώρα, ἐσι πᾶσα ἀπεδος. Ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος
 σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπῆκετο, ἔλεγε ὁ Ἄρπαγος
 τάδε. „ Κελεύει σε Ἀσυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λα-
 „ βόντα, θείναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὔρεων, ὅπως ἀν
 „ τάχιστα διαφθαρεῖ. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἦμ
 „ μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλὰ τρω τρόπῳ περιποίησιν,
 „ θλέθρῳ τῷ κακίῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπορᾶν δὲ ἐκκει-
 „ μενου διατέταγμαί ἐγώ.”

ρικ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ
 παιδίον, ἦγε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς
 τὴν ἑπαυλίαν. Τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ' εὐ-
 σα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οί-
 χομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. Ἦσαν δὲ ἐν Φροντίδι
 ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι' ὁ μὲν, τοῦ τόκου τῆς γυναι-
 κὸς ἀββωδέων. ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἔωθός ὁ Ἄρπαγος
 μεταπέμφαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. Ἐπεὶ τε δὲ ἀπονοστή-
 σας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλαπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἶρετο προ-
 τέρη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἄρπαγος μεταπέμφαιτο.
 Ὁ δὲ εἶπε. „ ὦ γύναι, εἶδον τε ἐς τὴν πόλιν ἐλ-
 θὼν καὶ ἤκουσα τὸ μῆτε ἰδεῖν ὄφελον, μῆτέ κοτε γε-
 νέσθαι ἐς δεσπότηας τοὺς ἡμετέρους· οἶκος μὲν πᾶς
 „ Ἄρπαγος κλαυθμῷ κατείχετο. Ἐγὼ δὲ ἐκπλαγείς,
 „ ἦρα ἔσα. ὡς δὲ τάχις ἐσῆλθον, ὄρῳ παιδίον προκει-
 „ μενον, ἀσπείρον τε καὶ κραυγαυόμενον, κεκοσμημέ-
 „ νον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἄρπαγος δὲ, ὡς
 „ εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παι-
 „ δίον, οἶχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέεσσαν
 „ εἶη τῶν οὖρων, φᾶς Ἄστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπι-
 „ θέμενον μοι· πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφεα ποιήσαιμι.
 „ Καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἴκε-
 „ τέων εἶναι. οὐ γὰρ ἂν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν.
 „ Ἐθάρμβρον δὲ ὄρῳ χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημέ-
 „ νον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεσεῶτα ἐμφανέα ἐν
 „ Ἄρπαγος. Καὶ πρόκω τε δὴ κατ' ὁδὸν πυθάνομαι
 „ τὸν πάντα λόγον θεράποντος, ὡς ἐμὲ προπέμπων ἔξω
 „ πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε
 „ εἶη παῖς τῆς Ἄστυάγεος θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω
 „ τοῦ

ἃ τοῦ Κύρου, καὶ μιν Ἀσπύραγος ἐντέλλεται ἀποκτείναι.
 ἃ νῦν τε ὧδέ ἐστι."

ριβ. Ἄμα δὲ ταῦτα ἔλεγέ ὁ Βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδεικνυε. Ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐεϊδὲς ἔδν, δακρύσατα, καὶ λαβομένη τῶν γυνάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχρηζε μηδεμίῃ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. Ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ'εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου ἐποψομένους. ἀπολέσθαι τε κάκιστα, ἢν μὴ σφεα ποιήσῃ. Ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε,
 ἃ Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαι σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ
 ἃ δὲ ὧδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσα ἀνάγκη ὑφθῆναι ἐκκει-
 ἃ μενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεὸς. τοῦ-
 ἃ το μὲν Φέρων πρόθεσ· τὸν δὲ τῆς Ἀσπύραγος θυγα-
 ἃ τρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἔοντα τρέφωμεν. Καὶ οὕτω
 ἃ οὔτε σὺ ἀλώσσαι ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, οὔτε ἡμῖν
 ἃ κακῶς βεβουλευμένα ἔσαι. Ὁ, τε γὰρ τεθνεὸς βα-
 ἃ σιληΐης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ περιεῶν οὐκ ἀπολέει
 ἃ τὴν ψυχὴν."

ριγ. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ Βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὐ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίηε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδού τῇ ἐωῦτοῦ γυναικί· τὸν δὲ ἐωῦτοῦ ἔοντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἐτέρου παιδὸς, Φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων τιθεῖ. Ὡς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦϊε ἐς πόλιν ὁ Βουκόλος, τῶν τινα προβόσκων Φύλακον αὐτοῦ καταλιπών. Ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἀρπάγου, ἀποδεικνύναι ἔφη ἕτοιμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. Πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγος τῶν ἐωῦτοῦ δορυφόρων

τοὺς πισοτάτους, εἶδέν τε διὰ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ
βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο· τὸν δὲ ὕπε-
ρον τούτων Κύρου ὀνομασθέντα, παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ
γυνὴ τοῦ βουκόλου, ὄνομα ἄλλο· καὶ οὐ Κύρου
θεμένη.

ριδ. Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκάτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐ-
τὸν τοιάνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. Ἐπαίξε ἐν τῇ κώ-
μῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκόλαι αὐταὶ ἔπαιξε δὲ
μετ' ἄλλων ἡλικίων ἐν δῶν· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἴλοντο
ἐαυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ἐπί-
κλησιν παῖδα. Ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας
οἰκοδομῆσαι, τοὺς δὲ, δερυφόρους εἶναι· τῶν δὲ κού τινὰ
αὐτῶν, ὀφθαλμῶν βασιλῆος εἶναι· τῶ δὲ τινι, τὰς ἀγ-
γελίας φέρειν ἐδιδου γέρας, ὡς ἐκάτω ἔργου προστάσ-
σαν. Εἰς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἄρ-
τεμβάρεος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ
ἐποίησε τὸ προσταχθέν ἐκ τοῦ Κύρου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς
ἄλλους παῖδας διπλαβεῖν. Πειθομένων δὲ τῶν παιδίων,
ὁ Κύρος τὸν παῖδα τριχέως κάρτα περίεσπε μασιγέων· Ὁ
δὲ, ἐπεῖτε μετεῖθι τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἐαυτοῦ
παθὼν, μᾶλλον τι περιμύετες. Κατελθὼν δὲ ἐς πό-
λιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἦν-
τησε. λέγων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γὰρ καὶ ἦν τοῦτο· τοῦ-
νομα) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀσυάγεος παιδός.
Ὁ δὲ Ἄρτεμβάρεος ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν πᾶρά τὸν
Ἀσυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια
πρήγματα ἔφη πεποιθέναί, λέγων, „ ὦ βασιλεῦ,
„ ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδός, ἔδε πε-
„ ριῦβρίσθηθα (δεικνύς τοῦ παιδός τοὺς ἄμους.)

ρις. Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀσυάγης, θέλων τιμω-
 ρῆσαι τῷ παιδί τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρους ἕνεκα, μετε-
 πέμπετο τὸν τε βουκόλου καὶ τὸν παῖδα. Ἐπεὶ τε δὲ
 παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ Ἀσυά-
 γης ἔφη· „ Σὺ δὴ ἔων τοῦδε τοιοῦτου ἔντος παῖς,
 „ ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἔντος πρώτου παρ' ἐμοὶ
 „ ἀεικεῖν τοιγδε περισπεῖν; ” Ὁ δὲ ἀμείβεταί· ὧδε,
 „ ὦ Δέσπota, ἐγὼ δὲ ταῦτα τοῦτου ἐποίησα σὺν
 „ δίκῃ. οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κόμης παῖδες, τῶν καὶ ὄδε
 „ ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐσήσαντο βασιλέα. ἐδό-
 „ κεν γὰρ σφι εἶναι ἐς ταῦτο ἐπιτηδεάτατος. οἱ μὲν
 „ οὖν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος
 „ δὲ ἀνηκούσεέ τε καὶ λόγον εἶχε οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε
 „ τὴν δίκην· εἰ ἂν δὴ τοῦδε εἴνεκα ἀξίός τευ κακοῦ
 „ εἰμι, ἄδέ τοι πάρεμι.”

ρις. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὴν Ἀσυάγεω
 ἔσχει ἀνάγνωσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ἄ, τε χαρακτήρ τοῦ προ-
 σώπου προσφέρεισθαι ἐδόκεε ἐς αὐτὸν, καὶ ἡ ὑπόκρισις
 ἐλευθερωτέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῆ ἡλικίῃ
 τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. Ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοις,
 ἐπὶ χρόνον ἀφθογγος ἦν. μόγις δὲ δὴ κοτε ἀνενοιχθεὶς,
 εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρου, ἵνα τὸν βου-
 κόλου μῶνον λαβῶν βασιάνισῃ) „ Ἀρτέμβαρεις, ἐγὼ
 „ ταῦτα ποιήσω, ὥς σε καὶ τὸν παῖδα τὸν σὺν μηδὲν
 „ ἐπιμέμψομαι. Τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρου πέμπει· τὸν
 δὲ Κύρον ἦγον εἶσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ
 Ἀσυάγεος. Ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μῶνος, μου-
 νωθέντα τὰδε αὐτὸν εἶρετο ὁ Ἀσυάγης, κόθεν λάβοι
 τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδοῦς; Ὁ δὲ ἐξ ἐωῦτοῦ τε

ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἐαυτῷ. Ἀσυάγης δὲ μιν οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη, ἐπιθυμούντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμεινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. Ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἔοντα λόγον. Ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξήκει τῇ ἀληθείᾳ χρεώμενος, καὶ κατέβαινε ἐς λιτὰς τε, καὶ συγγνώμην ἐαυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν.

ρίζ. Ἀσυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην ἐκφώνησας, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποίηστο Ἀρπάγω δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. Ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἶρετό μιν ὁ Ἀσυάγης, „ Ἀρπαγε, τέω δὴ μόρω τὸν παῖδα κατε-
 „ χρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς
 „ ἐμῆς; ” Ὁ δὲ Ἀρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἔοντα, οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὄδδον, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλλίσκηται, ἀλλὰ λέγει τάδε. „ Ὡ βασιλεῦ, ἐπει-
 „ τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅπως σοὶ
 „ τε ποιῶ κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σε γενόμενος ἀνα-
 „ μάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι εἶην
 „ αὐθέντης. Ποιῶ δὴ ὧδε, καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε,
 „ παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύον-
 „ τα ἀπειτεῖναι αὐτὸ. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευ-
 „ δόμην, σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω παραδίδωμι μέντοι τῷδε
 „ κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον οὖρος,
 „ καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ τελευτήσῃ ἀπει-
 „ λήσας παντῶν τῷδε, ἢ μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ.
 „ Ἐπεῖτε δὲ ποιήσαντας τούτου τὰ κελεύμενα, ἐτελεύ-
 „ τησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν ἐνούχων τοὺς πισοτά-
 „ τους

„ τους , καὶ εἶδον δι' ἐκείνων , καὶ ἔθαψά μιν . οὕτως
 „ ἔσχε , ὦ βασιλεῦ , περὶ τοῦ πρήγματος τούτου καὶ
 „ τοιούτῳ μῶρφ ἐχρήσατο ὁ παῖς .”

ριη . Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον . Ἄσυά-
 γης δὲ , κρύπτων τὸν οἱ ἐνείχεε χόλον διὰ τὸ γεγονός ,
 πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ βουκόλου
 τὸ πρήγμα , πάλιν ἀπηγγέτο τῷ Ἄρπάγῳ . Μετὰ δὲ ,
 ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο , κατέβαινε λέγων , ὡς περίεσι τε
 ὁ παῖς , καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς . „ Τῷ τε γὰρ πε-
 „ ποιημένῳ , ἔφη λέγων , ἐς τὸν παῖδα τούτου ἔκαμνον
 „ μεγάλως , καὶ θυγατρὶ τῆ ἐμῇ διαβεβλημένος , οὐκ
 „ ἐν ἑλαφρῷ ἐποιεύμην . ὡς ἂν τῆς τύχης εὖ μετεσεώ-
 „ σης , τούτο μὲν , τὸν σεαυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον πη-
 „ ρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα τούτο δὲ (σῶσρα τοῦ παι-
 „ δος γὰρ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὐτῇ προσκίε-
 „ ται) πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον .”

ριθ . Ἄρπαγος μὲν , ὡς ἤκουσε ταῦτα , προσκυνήσας ,
 καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἀμαρτὰς οἱ ἐς δέον
 ἐγεγόνεε , καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρησῆσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέ-
 κλιτο , ἦε ἐς τὰ οἴκια . Ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην , ἦν
 γὰρ οἱ παῖς εἷς μόνος , ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάστιγα
 γεγονῶς , τούτου ἐκπέμπει , ἵεναι τε κελεύων ἐς Ἄσυά-
 γηος , καὶ ποιεῖν ὅ , τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι . Αὐτὸς δὲ
 περιχαρῆς ἔων , φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντά .
 Ἄσυάγης δὲ , ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἄρπάγου παῖς , σφάξας
 αὐτὸν , καὶ κατὰ μέλεα διελθὼν , τὰ μὲν ἄπτησε , τὰ δὲ
 ἔψησε τῶν κρεῶν . εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος , εἶχε ἐτοῖμα .
 Ἐπεῖτε δὲ , τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δεῖπνου , παρήσαν
 οἱ τε ἄλλοι δαιτυμόνες , καὶ ὁ Ἄρπαγος , τοῖσι μὲν ἄλ-
 λοῖσι καὶ αὐτῷ Ἄσυάγει παρετιθέατο τράπεζαι ἐπι-

πλέαι μηλείων κρεῶν· Ἀρπάγῳ δὲ, τοῦ παιδὸς τοῦ ἐαυ-
τοῦ, πλὴν κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν,
τᾶλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακε-
καλυμμένα· Ὡς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἔδοκεε ἄλλῃς ἔχειν τῆς
βορῆς, Ἀσυάγῃς εἶρετό μιν εἰ ἡσθελὴ τι τῇ θοίνῃ· Φα-
μένου δὲ Ἀρπάγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι, παρέφερον,
τοῖσι προσέκειτο, τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκα-
λυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἀρπαγοῦ
δὲ ἐκέλευον προτάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ
βούλεται αὐτέων. Πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγός, καὶ ἀπο-
καλύπτων, ὅρᾳ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε
ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἐαυτοῦ γίνεται. Εἶρετο δὲ αὐτὸν
ὁ Ἀσυάγῃς εἰ γινώσκῃς ὅτεν θηρίου κρέα βεβρώκοι; ὁ δὲ
καὶ γινώσκων ἔφη, καὶ ἄρετόν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βῆσι-
λεὺς ἔρδη. Τούτοις δὲ ἀμειψόμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ
λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἦε ἐς τὰ οἶκλα. Ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε,
ὡς ἐγὼ δοκέω, ἀλίσις θάψειν τὰ πάντα.

ρκ. Ἀρπάγῳ μὲν Ἀσυάγῃς δίκην ταύτην ἐπέθηκε.
Κύρου δὲ περὶ βουλεύων, ἐκάλει τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων
οἱ τὸ ἐνύπνιον εἰ ταύτη ἔκριναν ἀπικομένους δὲ εἶρετο ὁ
Ἀσυάγῃς τῇ ἔκριναν οἱ τὴν ὄψιν. Οἱ δὲ κατὰ ταυτὰ
εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλευσάτωι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέ-
ξασε καὶ μὴ ἀπέθχε προτέρων. Ὁ δὲ ἀμειβεται αὐ-
τοὺς τοῖσδε, „ Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεσι· καὶ μιν ἐπ’
„ ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς κόμης παῖδες ἐσήσαντο
„ βασιλεία. Ὁ δὲ, πάντα ὅσαπερ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βα-
„ σιλέες, ἐτελέασε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ
„ θυρωροὺς, καὶ ἀγγελιοφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα
„ διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται
„ φέρειν; Εἶπαν οἱ μάγοι, „ Εἰ μὲν περίεσι τε καὶ ἐβα-
„ ρί-

„ σίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινὸς , θάρσει τε τού-
 „ του εἵνεκα , καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι το-
 „ δεύτερον ἄρξει. παρὰ σμίκρα γὰρ καὶ τῶν λογίων
 „ ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε. καὶ τάγε τῶν ὄνειράτων ἐχόμε-
 „ να , τελέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται.” Ἀμείβεται Ἀσυά-
 „ γης τοῖσδε καὶ αὐτὸς , „ ὦ μάγοι , ταύτῃ πλείστος
 „ γνώμην εἶμι , βασιλῆος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς , ἐξή-
 „ κειν τε τὸν ὄνειρον , καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτου εἶναι
 „ δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι συμβουλεύσαστέ
 „ μοι , εὖ περισκεψάμενοι , τὰ μέλλει ἀσφαλέςατα εἶ-
 „ ναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.” Εἶπαν πρὸς ταῦτα
 „ οἱ μάγοι , „ ὦ βασιλεῦ , καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ
 „ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείως μὲν γὰρ ἀλ-
 „ λοτριούται , ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιούσια ἔοντα Πέρ-
 „ σην· καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι , δουλούμεθα τε , καὶ λό-
 „ γου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων , ἔοντες ξεῖνοι·
 „ σέο δ' ἐνεσεῶτος βασιλῆος , ἔοντος πολιίτεω , καὶ ἀρχο-
 „ μεν τὸ μέρος , καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν.
 „ Οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς
 „ προοπτόν ἐστὶ. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἑωρῶμεν , πᾶν
 „ ἂν σοι προσφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ-
 „ πνίου ἐς Φλαῦρον , αὐτοὶ τε θαρσέομεν , καὶ σοὶ ἕτερα
 „ τοιαῦτα παρακελεύομεθα. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ
 „ ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεινα-
 „ μένους.”

ρκα. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀσυάγης , ἐχάρη τε , καὶ καλέ-
 „ σασ τὸν Κύρον , ἔλεγε οἱ τάδε , „ ὦ παῖ , σὲ γὰρ ἐγὼ δὶ
 „ ὄψιν ὄνειρου οὐ τελέην ἠδίκηον , τῇ σεωῦτοῦ δὲ μοίρῃ
 „ περιεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας· πομποὺς δ' ἐγὼ
 „ ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ , πατέρας τε καὶ μητέρας

», εὐρήσεις, οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν Βουκόλον καὶ
», τὴν γυναῖκα αὐτοῦ."

κεβ. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀσυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κύρον.
Νοσήσαντα δὲ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο
οἱ γεινόμενοι καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο μεγάλας ἀ-
σπάζοντο, οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι.
Ἰσθρέον τε ἕτεω τρόπῳ περιγένοιτο. Ὁ δὲ σφι ἔλεγε,
Φῶς προτοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλείτου.
κατ' ὄδῳ δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἐωῦτοῦ πάβην. ἐπίστασ-
θαι μὲν γὰρ ὡς Βουκόλου τοῦ Ἀσυάγεος εἶη παῖς. ἀπὸ δὲ
τῆς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι.
Τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ Βουκόλου γυναικός· ἠιέ
τε ταύτην αἰνέων διαπαντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῇ λόγῳ τὰ
πάντα ἡ Κινά. Οἱ δὲ τοιέες παραλαβόντες τὸ οὐνομα
τοῦτο, (ἵνα θεοτέρας δοκῆ τοῖσι Πέρσησι περιεῖναι σφι
ὁ παῖς) κατέλαβον Φάτιν, ὡς ἐκκείμενον Κύρον κύων ἐξέ-
βρεψε, ἐθεύτην μὲν ἡ Φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

κεγ. Κύρω δὲ ἀνδρευμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλικίων ἀν-
δρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἄρπαγος,
ῥῆρα πέμπων, τίσασθαι Ἀσυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἐωῦ-
τοῦ γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρίην ἐσομένην ἐς
Ἀσυάγεα· Κύρον δὲ ὄρων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο αὐμ-
μαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἐωῦτοῦ ὁμοιούμενος.
Πρὸ δ' ἔτι τούτου τὰδε οἱ κατέργατο. Ἐόντος τοῦ Ἀσυά-
γεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὃ
Ἄρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κύρον
προσηταμένους, τὸν Ἀσυάγεα παῦσαι τῆς βασιλείης. Κα-
τερρασμένον δὲ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ
τῷ Κύρῳ διαταμένῳ ἐν Πέρτησι βουλόμενος ὁ Ἄρπαγος
ῥηλαῖται τὴν ἐωῦτοῦ γνάμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε,
ἦτα

ἄτε τῶν ὀδῶν Φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιούδε·
 Λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γασ-
 τέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε
 βιβλίου, γράψας τὰ οἱ ἐδόκει· ἀποβράψας δὲ τοῦ λα-
 γοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἄτε θηρευτῆ, τῶν
 δικτεῶν τῷ πισοτάτῳ, ἀπέσειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντει-
 λάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρω ἐπει-
 πτεῖν, αὐτοχειρὴ μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα
 ποιεῦντι παρεῖναι.

ρκδ. Ταῦτα δὲ δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κύρος
 παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχιζε. εὐρῶν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ
 βιβλίον ἐνεδὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. Τὰ δὲ γράμματα
 ἔλεγε τάδε, „ Ω παῖ Καμβύστω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπο-
 „ ρέωσι· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκευ. σὺ
 „ νῦν Ἀσυάγεα τὸν σεαυτοῦ Φονέα τίσαι, κατὰ μὲν
 „ γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοῦς
 „ τε καὶ ἐμὲ περιεῖς. Τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα
 „ ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐπρήχθη, καὶ
 „ οἷά ἐγὼ ὑπὸ Ἀσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτει-
 „ να, ἀλλ' ἐδῶκα τῷ Βουκόλῳ. Σὺ νῦν ἦν βούλη ἐμοὶ
 „ πείθεσθαι, τῆς περ Ἀσυάγης ἄρχει χώρας, ταύτης
 „ ἀπάσης ἄρξεις· Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι,
 „ στρατηλάτῃ ἐπὶ Μήδους· καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀσυά-
 „ γεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντία σευ, ἔσι τοι τὰ σὺ
 „ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκιμῶν ἄλλος Μήδων. πρῶ-
 „ τοι γὰρ οὗτοι ἀποσάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ γενόμενοι
 „ πρὸς σέο, Ἀσυάγεα καταϊρέειν πειρήσονται. ὡς ὦν
 „ ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἐόντος, ποιεε ταῦτα, καὶ ποιεε
 „ κατὰ τῆς χάριτος·”

ρμη. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχυρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀσυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, „ Ἀλλ' οὐδ' ὡς ὁ Κύρος γε χαιρήσει." Τοσαῦτα εἶπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς οὐνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. Μετὰ δὲ, ὤπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄσπιδι, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἔξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσησι, ἐσσήθη, καὶ αὐτὸς τε Ἀσυάγης ἐξαγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

ρμβ. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀσυάγει προσὰς ὁ Ἄρπαγος κατέχειρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἶρετό μιν πρὸς τὸ ἐαυτοῦ δεῖπνον, τὸ μιν ἐκεῖνος σαρκί τοῦ παιδὸς ἐθήμισε, ὅτι εἶη ἢ ἐκεῖνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιλείης; Ὁ δὲ μὲν προσιδῶν ἀντείρετο, εἰ ἐαυτοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον; Ἄρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα δὴ ἐαυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀσυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατον τε καὶ ἀδικώτατον ἔδοντα πάντων ἀνθρώπων σκαιότατον μὲν γε, εἰ, παρὲν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἐαυτοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῃ περιέθηκε τὸ κράτος ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δεῖπνου εἴνεκε Μήδους κατεδούλωσέ. εἰ γὰρ δὴ δέον πάντως περιβῆναι ἄλλῃ τέῳ τὴν βασιλιήν, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιοτέρου εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τούτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναίτιους τούτου ἔοντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἔοντας τοπρὶν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας.

βλ. Ἀσυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ
 τριήκοντα, οὕτω τῆς βασιλείης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ
 ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες
 τῆς ἄνω Ἄλως ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ
 ἑκατὸν δυῶν δέοντα, παρῆξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον
 Ἐσέρφ μόντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι ταῦτα ποιή-
 σασι, καὶ ἀπέσῃσαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποσάντες δὲ, ὀπίσω
 κατεσφάθησαν, μάχῃ νικηθέντες. Τότε δὲ ἐπὶ Ἀσυά-
 γεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπανασάντες τοῖσι Μή-
 δοισι, ἤρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀσυάγεα δὲ
 Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑαυτῶ, ἐς
 ὃ ἐτελεύτησε. Οὕτω δὲ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τρα-
 φεῖς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕπερον τούτων
 ἄρξαντα ἀδικίῃ κατεσφάξατο, ὡς εἴρηται μοι τοπρό-
 τερον. τοῦτον δὲ κατασφάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης
 ἤρξε.

Z.

Περὶ μεγέθους καὶ κάλλους τῆς Βαβυλώνης πόλεως,
 καὶ πῶς κατεσκευάσθη.

ροη. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι τὰ μὲν κου καὶ ἄλλα πο-
 λισματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυ-
 ρότατον, καὶ ἔνθα σφι, τῆς Νίνου ἀναστάτου γενομένης,
 τὰ βασιλείῃα κατεσκήκεε, ἣν Βαβυλῶν, ἐοῦσα τοιαύτη δὴ
 τις πόλις· Κέσται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγας εοῦσα
 μέτωπον ἑκατον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τε-
 τραγώνου. οὗτοι σταδίοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται

συν-

συνάπαντες ὀγδόκοντα, καὶ τετρακόσιοι. Τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσούτον ἐστὶ τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. Ἐκκοσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλήη ὕδατος περιβάει. μετὰ δὲ, τεῖχος πεντήκοντα μὲν πήχων βασιλιῶν ἔον τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίαν πήχων. ὁ δὲ βασιλικὸς πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πῆχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι.

ρθ. Δεῖ δὴ με πρὸς τούτοις ἐπιφράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ ἀναισιμάνῃ, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργαστο. Ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλήθυνον τὴν γῆν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλαύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ἔπησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου τερσοῦς καλάμων διασοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μουνόκαλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἀλλήλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίπῳ περιέλασιν. Πύλαι δὲ ἐνεσῶσι περίξ τοῦ τείχεος ἑκάτῳν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σαῆμοι τε καὶ ὑπέρθυρα ἀσπίδας. Ἐστὶ δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ἴδδον ἀπὸ Βαβυλωνός. Ἰς οὖνομα αὐτῆ. ἐνθά ἐστὶ ποταμὸς οὐ μέγας. Ἰς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ βέεθρον. Οὗτος ὢν ὁ Ἰς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτεω ἀναδίδοι πολλοὺς, ἔνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλωνί τεῖχος ἐκομίσθη.

ρπ. Ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τῷ τῷ τοῦδε. Ἐστὶ δὲ δύο φάρσεια τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διέρ-

διέρχεται, τῷ ὀνόματι ἔστι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἔδον μέγας, καὶ βαθύς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ἄν δὲ τείχος ἐκότερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἐκότερόν τοῦ ποταμοῦ αἰμασιῇ πλινθῶν ὀπτέων παρατείνει. Τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἔδον πλήρες οἰκίων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τὰς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίαις τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἔχούσας. Κατὰ δὲ ἄν ἐκότερον ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήεσαν. ὅσαιπερ αἱ λεῦραι, τσσαῦται ἀριθμῶν. ἦσαν δὲ καὶ αὐταὶ χυάλκται, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμὸν.

ρπα. Τοῦτο μὲν δὲ τὸ τείχος, θάρηξ ἔστι. ἕτερον δὲ ἔσθωθεν τείχος περιθεῖ, οὐ πολλῶ τῶν ἀσθενέτερον τοῦ ἐτέρου τείχεος, σεινότερον δέ. Ἐν δὲ Φάρσει ἐκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλῆα, περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόφυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἔδον, δύο σαδίων πάντη, ἔδον τετρώγωνον. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος σφραγὶς οἰκοδομῆται, σαδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρῃς οὐ δικτῶ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἐξώθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται. Μεσοῦντι δὲ καὶ τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγὴ τε καὶ θῶκοι ἀμπαυσηριοί, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὶς ἔπασσι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῶ κλινὴ μεγάλη κέεται εὖ ἐσρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα παρακίεται χρυσῆ. Ἄγκλημα δὲ οὐκ ἔστι οὐδὲν αὐτῶ ἐν-

δρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐνκυλιζέται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν δὲ ὁ θεὸς ἔλθεται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἔόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ.

ρπβ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, ἔμοι μὲν οὐ πιτὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν Φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατὰπερ ἐν Θήβῃσι τῆσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή. Ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὀμιλίην Φοιτᾶν καὶ κατὰπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίας, ἡ πρόμκντις τοῦ θεοῦ, ἔπεαν γένηται, οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι ἔπεαν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακληῖται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῷ.

 Η.

Ἄσσυρίων νόμοι.

ρςγ. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστάται· ὁ μὲν σοφώτατος ὄδδδ, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοδδς πυνθάνομαι χρῆσθαι. Κατὰ κόμας ἐκάστας ἀπαξ τοῦ ἔτεος ἐκάστω ἐποιέετο τάδδδ. Ὡς δὲ αἱ παρθένοι γενοίαντο γάμων ἀραῖσι, ταύτας, ὅπως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἐν χωρίον ἐσάγεσκον ἄλεας· περίξ δὲ αὐτάς ἴσατο ὄμιλος ἀνδρῶν. Ἀνιστάς δὲ κατὰ μίην ἐκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεσάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅπως αὐτὴ εὐρύσσα πολλὸν χρυτίον κρηθεῖν,

ἄλ·

ἄλλην ἀνεκέρυσσε, ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδесаίτη. Ἐπω-
λέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. Ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμο-
νες τῶν Βαβυλωνίων ἐπιγάμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους
ἐξωνέοντο τὰς καλλιπευούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον
ἐπιγάμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ
δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον.
Ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδесаίτας
τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην, ἢ εἴ τις
αὐτέων ἔμπηρος ἦε. Καὶ ταύτην ἀνεκέρυσσε, ὅτις θέ-
λοι ἐλάχισον χρυσίου λαβῶν, συνοικίειν αὐτῇ· ἐς δὲ τῶ
τὸ ἐλάχισον ὑπισαμένῳ προσέκειτο. Τὸ δὲ ἂν χρυσίου
ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. Καὶ οὕτω αἱ εὐ-
μορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδουσαν. Ἐκδοῦ-
ναι δὲ τὴν ἐωῦτοῦ θυγατέρα ὅτεω βούλοιο ἕκαστος, οὐκ
ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον
πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἢ μὴν
συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι. Εἰ δὲ μὴ συμφε-
ροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίου ἔκειτο νόμος. Ἐξῆν δὲ καὶ
ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κόμης τὸν βουλόμενον ἀνέεσθαι. Ὁ μὲν
νῦν κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν. οὐ μέντοι νῦν γε
διετέλεσε ἰών. Ἄλλο δὲ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέσθαι,
ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἄγωνται.
Ἐπεὶ τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν,
πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων κηταπορνεύει τὰ θή-
λεα τέκνα.

ρςζ. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλός σφι νόμος κατε-
στήκεε. Τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· οὐ
γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι· Προσιόντες ἂν πρὸς τὸν κάμ-
νοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νόσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς
τοιούτον ἔπαθε, ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμων, ἢ ἄλλον εἶδε

παύοντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινεύουσι ἄσπα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. Σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεσι, πρὶν ἂν ἐπειρηται ἦντινα νοῦσον ἔχη.

ρση. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. Ὅσακις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἐαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ θυμὸν καταγιζόμενον ἴχει, ἐτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ ταῦτ' οὗτο ποιεῖ. Ὀρθρου δὲ γενομένου, λούνται καὶ ἀμφότεροι· ἄγγεας γὰρ οὐδενὸς ἄφονται πρὶν ἂν λούσωνται. Ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι.

ρσθ. Ὁ δὲ δὴ αἰσχίτος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρὴν ἰζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἀπαξ ἐν τῇ ζῳῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. Πολλὰ δὲ καὶ οὐκ ἀξιούμενοι ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλοισι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασθαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἐσθῶσι θεραπήνῃ δὲ σφι ἔπεται πολλὴ ἐπίσθεν. Αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· Ἐν τεμένει Ἀφροδίτης κατέχεται σέφανον περὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσι θάμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σκαινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ἰδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. Ἐνθα ἐπεὶ ἴχεται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἶκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τσοῦδε. „Ἐπικαλέω τοι τὴν „ θεὸν Μύλιττα.“ Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθὸς ἐστὶ ὕσον ὧν, οὐ γὰρ μὴ ἀπάσχηται· οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστὶ γίνεσθαι γὰρ ἱρὸν

ἴρην τοῦτο τὸ ἀργύριον. Τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπε-
ται, οὐδὲ ἀποδοιμᾶ οὐδένα· ἔπειδ' ἀνδρῶν δὲ μιχθῆ, ἀποσιω-
σαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὸ πρὸ
τούτου οὐκ οὔτω μέγα τί οἱ δώσεις ὡς μιν λάμψαι.
Ὅσαι μὲν νυν εἶδες τε ἑπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος,
ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρό-
νον πολλόν προσμένουσι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆ-
σαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον
μένουσι. Ἐνιαχῆ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος
τούτῳ νόμος.

Ἐκ τῆς δευτέρας βίβλου.
Αἰγυπτιακά.

⊙.

Περὶ τῆς Αἰγυπτίῳ φύσεως τε καὶ διαίτης καὶ
χώρας καὶ νόμων.

λε. Ἐρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θαυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσιν χώρῃ, καὶ ἔργα λόγου μίζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἴνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἔοντι ἕτεροίω, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. Ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἔοντες, ὑφαίνουσι. Ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες· Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. Τὰ ἄχθεια οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων. Οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὄρθαι, οἱ δὲ ἄνδρες κατήμενοι. Εὐμαρῆ χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἕξω ἐν τῆσι ὁδοῖσι ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. Ἰρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίη

μή οὔτε ἔρσενος θεοῦ , οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ πάντων
τε καὶ πασέων . Τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ
οὐδεμίῃ ἀνάγκῃ , μὴ βουλομένοισι· τῆσι δὲ θυγατρῶσι
πᾶσα ἀνάγκη , καὶ μὴ βουλομένοισι·)

λς. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι , ἐν
Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῦνται . Τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος
ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς , τοὺς μάλιστα ἰκνέ-
ται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνεῖσι τὰς τρίχας
αὔξουσθαι , τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ , τέως
ἐξυρημένοι . Τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων
δαίτια ἀποκέκριται· Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἢ δῖαι-
τά ἐσι . Ἐπὶ πυρέων καὶ κριθέων ὄλλοι ζάουσι· Αἰγυπ-
τίων δὲ τῷ ποιουμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζῆν ἔνειδος μέ-
γιστόν ἐσι· ἀλλὰ ἀπὸ ὄλυρέων ποιεῦνται σιτία , τὰς ζεᾶς
μετεξέτεροι καλέουσι . Φυρῶσι τὸ μὲν ζαῖς τοῖσι ποσὶ ,
τὸν δὲ πηλὸν τῆσι χερσὶ καὶ τὴν κόπρον ἀναίρουσθαι .
Τὰ αἰδοῖα ὄλλοι μὲν ἔωσι ὡς ἐγένοντο , πλὴν ὅσοι ἀπὸ
τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνοντι . Εἴματα
τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο , τῶν δὲ γυναικῶν ἐν
ἑκάσῃ . Τῶν ἰσίων τοὺς κρῖκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν
ὄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι , Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν . Γράμ-
ματα γράφουσι , καὶ λογιζονται ψήφοισι , Ἑλληνας μὲν ,
ἀπὸ τῶν ἀρισερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα· Αἰ-
γύπτιοι δὲ , ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀρισερά· καὶ πο-
ιεῦντες ταῦτα , αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιεῖν ,
Ἑλληνας δὲ ἐπὶ ἀρισερά . Διφασίοισι δὲ γράμμασσι
χρέωνται , καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱρὰ , τὰ δὲ δημοτικὰ κα-
λεῖται .

I.

Περὶ τῆς διαφορῆς τροφῆς καὶ διαίτης τῶν ἐν τῇ
σπειρομένη, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔλαισι, Αἰγυπτίων.

αζ. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οἳ μὲν περὶ τὴν σπειρο-
μένην Αἰγυπτου οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων
ἐπασκέντες μάλιστα, λογιώτατοι εἰσὶ μακρῶ τῶν ἐγῶ
ἐς διάπειραν ἀπικόμεν. Τρόπῳ δὲ ζῆς τοιῶδε δὴ χρέων-
ται. Συρμαρίζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἐκάστου,
ἐμέτοισι θερμάμενοι τὴν ὑγιάνην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες
ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νοῦσους τοῖσι ἀν-
θρώποισι γίνεσθαι. Εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι
μετὰ Λίβυας ὑγιρέεσται πάντων ἀνθρώπων τῶν ὠρέων,
ἐμοὶ δοκέειν, εἵνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὄραι.
Ἐν γὰρ τῆσι μεταβολῆσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλ-
ιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν
ὠρέων μάλιστα. Ἄρτοφραγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων πο-
ιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήγισ ὀνομάζουσι. Οἶνον
δ' ἐκ κριθῶν πεποιημένῳ διαχρέωνται οὐ γὰρ σφί εἰ-
σι ἐν τῇ χάρῃ ἀμπελοι. Ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον
αὐθιγάντες ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἐξ ἄλλης τεταρι-
χευμένους. Ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρνυγας, καὶ τὰς νήσας,
καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, προταρι-
χεύσαντες. Τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ
σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὀκόσοι σφι ἰροὶ ἀποδεδέχαται,
τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

αθ. Ἐν δὲ τῆσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων,
ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν
σορῶ

σφοδρῶ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς ταμάλινα καὶ γραφῆ καὶ ἔργω· μέγας ὅσον τε πάντη πιχουαῖον, ἢ δίπηχυν· δεικνύς δὲ ἐκάστω τῶν συμποτέων, λέγει, „ Ἐς τοῦτου ὁρέων, πίνε τε καὶ τέρπευ· ἔσσαι γὰρ ἀποθα- „ νῶν τοιοῦτος. ” Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια πο-
 ιεῦσι.

εβ. Οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐ-
 τοῖσι νόμοισι χρέωνται, τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ
 τᾶλλα καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικεῖ, κατὰ περ
 Ἑλλήνες. ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα
 ἐξεύρηται. Ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ
 πεδία πελαγίση, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ
 Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν δρέψωσι, αὐσί-
 νοῦσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λω-
 τοῦ τῆ μήκωνι ἐδὺ ἐμφερές, πτίσαντες, ποιεῦνται ἐξ
 αὐτοῦ ἄρτους ὀπτούς πυρὶ· ἔσι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ
 τούτου ἑδαδίμη καὶ ἐγγλύσσει, ἐπιεικέως ἐδὺ σρογγύ-
 λον, μέγας κατὰ μῆλον.

ΙΑ.

Περὶ τῆς παρ' Αἰγυπτίους ἱατρικῆς καὶ πῶς πενθοῦσι
 τε καὶ ταριχεύουσι τοὺς νεκρούς.

πδ. Ἡ δὲ ἱατρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. Μιῆς νό-
 σου ἕκαστος ἱητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δὲ ἱη-
 τρῶν ἐστι πλέα. Οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἱητροὶ κατε-
 εἶασσι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ
 κνήδων· οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νόσων.

πε. Θρήνοι δὲ καὶ ταφαί σφραγίσαντες εἰσι αἶθε. Τοῖσι δὲ ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίαν ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ἢ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίαν τούτων κατ' ἄν ἐπλάσαστο τὴν κεφαλὴν πηλῷ, ἢ καὶ τὸ πρόσωπον. Κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίαισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν φροφόμεναι, τύπτονται, ἐπεζωσμένοι, καὶ φαίνονται τοὺς μαζοὺς· οὐδὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι· ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταριχεύειν κομίζουσι.

πγ. Εἰσι δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. Οὗτοι ἐπεὶ σφι κομισθῆ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασσι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῆ γραφῆ μεμιμημένα. Καὶ τὴν μὲν σπουδαιότητα αὐτέων φασὶ εἶναι, τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιούτῳ πράγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέραν δεικνύουσι ὑποδεεστέραν τε ταύτης καὶ εὐτελεστέραν· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστέραν. Φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατὰ ἣν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρὸν. Οἱ μὲν δὲ ἐκποδῶν, μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὥδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. Πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὸ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. Μετὰ δὲ, λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξείῳ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπαρῆν, ἐξ ἧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν· ἐκκαθάρσαντες δὲ αὐτήν, καὶ διηθήσαντες οἶνον Φοινικίῳ, αὐτὴν διηθέουσι θυμίμασι τετριμμένοισι. Ἐπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συβράπτουσι ὅπισθα.

Ταῦ-

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων οὐκ ἔστι ταριχεύειν. Ἐπεὶ δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὲ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. Ἐυθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοι μιν οἱ προσήκοντες, ποιῶνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσέργνῦσι τὸν νεκρὸν· καὶ κατακληίσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκῆματι θηκαίῳ, ἰσάντες ὄρθον πρὸς τοῖχον. Οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς.

πζ. Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελήϊν Φεύγοντας, σκευάζουσι ὧδε. Ἐπεὶ τοὺς κλυτήρας πλῆσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ᾧ ἐπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδὺν κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας. τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξεϊῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσήκαν πρότερον. Ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐαυτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατῆκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μῶνον, καὶ τὰ ὀστέα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα πρήσωσι, ἀπ' ᾧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες.

πη. Ἡ δὲ τρίτη ταριχευσις ἐστὶ ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεσέρους σκευάζει. Συρμαίη διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας· καὶ ἔπειτα ἀπ' ᾧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.

μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα· οἱ γὰρ ἐπετεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύουσι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤβελον, Φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχῆν τὸν Λαβυρίνθου τούτων οἰκοδομησάμενων βασιλῆαν, καὶ τῶν ἱρῶν Κροκοδείλων. Οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῆ παραλαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρωπείων ἔργων, αὐτοὶ ὠρέομεν· αἱ τε γὰρ ἐξοδοὶ διὰ τῶν τεγέων, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἔοντες ποικιλώτατοι, θούμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς πασάδας, ἐς τεύχας τε ἄλλας ἐκ τῶν πασάδων, καὶ ἐς αὐλάς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. Ὅροφῇ δὲ πάντων τούτων λίθινῃ, κατὰπερ οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένῳ πλέσι· αὐλῇ δὲ ἐκάστη περίσυλος, λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου ταμάλιςα. Τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντες τοῦ Λαβυρίνθου ἔχεται Πυραμῖς τεσσαρακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται· ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται.

 ΙΔ.

Περὶ τῆς Μοίριος λίμνης.

ρμθ. Τοῦ δὲ Λαβυρίνθου τούτου ἔντος ταιούτου, θούμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ Λαβυρίνθος οὗτος οἰκοδομήται. Τῆς τὸ περιμέτρων τῆς περιόδου εἰσι στάδιαι ἑξακκίσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοί-

ὄχλοιων ἐξήκοντα ἕντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ
 παρὰ θάλασσαν. Κέεται δὲ μακρῇ ἢ λίμνη πρὸς βορῆν
 τε καὶ νότον, ἐοῦτα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἐωῦτῆς,
 πεντηκοντόργυιος. Ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὄρυκτῃ,
 αὐτῇ δηλοῖ. Ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα κη ἐστῶσι δύο
 Πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὄργυιās
 ἑκατέρῃ· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦ-
 τον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπеси κολοσσὸς λίθινος, κατή-
 μενος ἐν θρόνῳ. Οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὄρ-
 γυιῶν, αἱ δ' ἑκατὸν ὄργυιαι δίκαιαι εἰσι σάδιον ἐξάπλε-
 θρον· ἐξαπέδου μὲν τῆς ὄργυιῆς μετρεομένης καὶ τετρα-
 πήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαιῶν ἕντων, τοῦ δὲ
 πήχεος ἐξαπαλαιῶν. Τὸ δὲ ὕδωρ, τὸ ἐν τῇ λίμνῃ,
 αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἐστὶ· ἄνθρωπος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύ-
 τη· ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσθῆκται· καὶ ἐξ
 μὲν μῆνας ἕσω βέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἕξω ἐς
 τὸν Νεῖλον αὐτίς. Καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἕξω ἤδε, τότε
 τοὺς ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην
 ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ
 τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι μνέας.

ΙΕ.

Περὶ τῆς ὑπὸ Χιόπας τοῦ βασιλέως κατασκευασθεί-
σης πυραμίδος, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ ἔργῳ τούτῳ
Αἰγυπτίαν ταλασπάριας.

εκά. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμφινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν
Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνεῖν Αἴγυ-
πτον μεγάλας. Μετὰ δὲ τούτου, βασιλεύσαντά σφέων
Χιόπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι κατακληῖσαντα γάρ
μιν πάντα τὰ ἱερά, πρῶτα μὲν σφέας θυσιῶν ἀπέρξαι
μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἐωυτῷ κελεύειν πάντας Αἴγυ-
πτίους· τῆσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιῶν
τῶν ἐν τῷ Ἀρκβίῳ εὐρεῖ, ἐκ τούτων ἔλκειν λίθους μέ-
χρι τοῦ Νείλου διαπερικλυθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοοί-
σι τοὺς λίθους ἐτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ
Λιθουκὸν καλούμενον ἕρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν ἐργάζοντο
δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον
ἐκάστην χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λαῷ, δέ-
κα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατὰ τὴν εἴλικον τοὺς λίθους, τὴν
Ἰδειμαν, ἔργον ἔδν οὐ πολλῶ τέφ ἔλασσον τῆς Πυρα-
μίδος, ὡς ἐμοὶ δοκίειν. Τῆς μὲν γὰρ μῆκος εἶσι πέντε
στάδιοι εὐρος δὲ, δέκα ὀργυιαί ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτῃ
ἐστὶ αὐτῇ ἐωυτῆς, ὁκτὼ ὀργυιαί λίθου τε ξεσοῦ καὶ ζώων
ἐγγεγλυμμένων. Ταύτῃ δὲ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι
καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἐστῆσι αἱ Πυραμίδες,
τῶν ὑπὸ γῆν ἀνημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἐωυτῷ ἐν
νήσῳ, διάρρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. Τῇ δὲ Πυραμίδι
αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἰκοσι ἔτεα ποιευμένη, τῆς ἐστὶ
παν-

παντακῆ μέτωπον ἕκαστον οὐκὼ πλέθρα , εἰούσης τετρα-
γώνου , καὶ ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεσοῦ τε καὶ ἀρμοσ-
μένου ταμάλινα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν
ἐλάσσων.

ρκε. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτῆ ἡ Πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρέ-
πον, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βαμίδας ὀνομάζουσι.
Τοιαύτην τοπρῶτον ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτήν, ἤειρον τοὺς
ἐπιλοίπους λίθους μηχανῆσι ξύλων βραχέων πεποιημέ-
νησι· χαμάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον σοῖχον τῶν ἀναβαθ-
μῶν αἰείροντες· ὅπως δὲ ἀνοιῶ ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν εἰς ἐτέ-
ρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἔσεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου σοῖχου·
ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἴλκετο σοῖχον, ἐπ' ἄλ-
λης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ σοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθ-
μῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν. Εἴτε καὶ τὴν
αὐτὴν μηχανὴν εἴδον μίην τε καὶ εὐβάστακτον μετε-
φόρου ἐπὶ σοῖχον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον ἐξέλοιεν λε-
λέχθω ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα, κατὰπερ λέγεται. Ἐξεποιήθη
δ' ἂν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα
τούτων ἐξεποίησαν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπίγεια καὶ
τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. Συσήμανται δὲ διὰ γραμμά-
των Αἰγυπτίων ἐν τῇ Πυραμίδι, ὅσα ἕξ τε σφραγίδων
καὶ κρόμμια καὶ σκόροδα ἀνασιμῶδη τοῖσι ἔργαζομέ-
νοισι. Καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνήσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι,
ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια
τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. Εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα
ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔστι ἕξ τε σί-
δηρον τῶ ἔργαζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἔρ-
γαζομένοισι; διότι χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν
εἰρημένον· ἄλλον δὲ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῶ τοὺς λίθους
ἔταμ-

ἔταμον, καὶ ἄγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

 ΙΣΤ.

Πανουργία θαύματῃ Αἰγυπτίου κλιπτοῦ, ὃς τὰ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ θησαυροῦ χρήματα κλίψας διέλαθε.

ρκα. Πρωτὸς δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλιῆν Ῥαμφίνιτον ἔλεγεν ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια, τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαισίου. ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔθηκε ἀνδριάντας δύο, ἔοντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορρῆα ἐσεῶτα καλέουσι Θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, Χειμῶνα· Καὶ τὸν μὲν καλέουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προτικνύουσι τε καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ Χειμῶνα καλούμενον, τὰ ἔμπαλιον τούτων ἔρδουσι. Πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἔγγυς ἔλθειν. Βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλίῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέσθαι οἰκημα λίθινον τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἕξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. Τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἕνα ἐξαιρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου βῆθιδις καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν, καὶ ὑπ' ἑνός. Ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἰκημα, τὸν μὲν βασιλῆα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ χρόνῳ δὲ περιϊόντος, τὸν οἰκοδόμου

μιον περι τελευτην του βλου ενοντα, ανακαλεσασθαι τους παιδας· ειναι γαρ αυτω δυο· τουτοιςι δε απηγησασθαι, ως εκεινων προορεων, οπως βιον αφθονον εχωσι, τεχνασαιτο οικοδομεων τον θησαυρον του βασιληος· σαφεις δ' αυτοιςι παντα εξηγησαμενον τα περι την εξαιρεσιν του λιθου, δουναι τα μετρα αυτου, λεγοντα ως ταυτα διαφυλασσοντες, ταμιαι των βασιληος χρηματων εσονται. Και τον μεν τελευτησαι τον βιον, τους δε παιδας αυτου ουκ ες μακρον εργου εχεσθαι· επελθοντας δε επι τα βασιληια νυκτος, και τον λιθον επι τω οικοδομηματι ανευροντας ρηθιδως μεταχειρισασθαι, και των χρηματων πολλα εξενεικασθαι. Ως δε τυχειν τον βασιληα ανοιξαντα το οικημα, θαυμασαι, ιδοντα των χρηματων καταδεα τα αγγηια· ουκ εχειν δε οντινα επαιτιεται, των τε σημαντρων ενοντων σωων, και του οικηματος κεκλειμενου. Ως δε αυτω και δις και τρις ανοιξαντι, αει ελασσω φαίνεσθαι τα χρηματα (τους γαρ κλεπτας ουκ ανιεναι κεραιζοντας) ποιησαι μιν ταδε· παγας προστάξαι εργασασθαι, και ταυτας περι τα αγγηια, εν τοιςι τα χρηματα ενην, σησαι. Των δε φωρων ωσπερ εν τω προτου χρονω ελθοντων, και ενδυντος του ετερου αυτων, επει προς το αγγος προσηλθε, ιθεις τη παγη ενεχεσθαι. Ως δε γνωωναι αυτον εν οικω κακω ην, ιθεις καλεειν τον αδελφεν, και δηλουν αυτω τα παρεοντα, και κελευειν την ταχιστην εσδυντα αποταμνειν αυτου την κεφαλην· οπως μη αυτος οφθεις, και γνωρισθεις, δε ειη, προσαπολεσει και εκεινον. Τω δε δεξαι ευ λεγειν, και ποιησαι μιν πεισθεντα ταυτα· και καταρμωσαντα τον λιθον, απιεναι επ' οικου, φερουτα την κεφαλην του αδελφεου. Ως δε ημερη εγενετο,

τον μὲν εἶη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέως ὑπὸ πάγης ἀλέντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν σοφώτατον δὲ, ἔτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμαμένου τὸν νέκυν· τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀπτεσθαι αὐτοῦ· τὸν δὲ Φῶρα ἐν σκοτειῖ προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα· τὴν δὲ, ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ Φῶρα προέμενον αὐτῇ, ὄχχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνεείχθη, ἐκπεπληχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τᾶνθρώπων· τέλος δὲ διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε δίδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ἄψιν τὴν ἑαυτοῦ· τὸν δὲ Φῶρα, πισεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμφίνιτον δὲ μεγάλως θαυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοπίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισαμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ Αἰγυπτίων.

Ἐκ τῆς τρίτης βίβλου.

ΙΖ.

Περὶ Αἰθιοπῶν φύσεως τε καὶ χάρας καὶ διαίτης
καὶ νόμων.

κ. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ Ἴχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθιοπας, ἐντειλόμενος τὰ τε λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον σρεπτόν περιαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβατρον, καὶ Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθιοπες οὗτοι, ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιτοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς, καὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλιγὴν ταιῶδε. Τὸν ὄν τῶν ἀσῶν κρίνωσι μέγιστον τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιούσι βασιλεῦσιν.

κα. Ἐς τούτους δὴ ὄν τοὺς ἀνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἴχθυοφάγοι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, „ Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βου-
„ λόμενος Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε
„ ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα
„ ταυτά τοι δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιτα ἤδεται χρεώ-
„ μενος.” Ὁ δὲ Αἰθιοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν,

λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιαῦτα, „ Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς
 „ δῶρα ὑμᾶς ἐπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμὸν
 „ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα· ἦκετε γὰρ
 „ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. Οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δὶ-
 „ καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὐτ' ἂν ἐπεθύμησε χάρις
 „ ἄλλης ἢ τῆς ἐαυτοῦ· οὐτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώ-
 „ πους ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται· νῦν δὲ αὐτῷ τόξου
 „ τῶδε δίδόντες, τὰδε ἔπεα λέγετε. „ Βασιλεὺς ὁ Αἰθιο-
 „ πων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὰν οὕτω
 „ εὐπετέως ἔλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι εὐόντα μεγάθει το-
 „ σαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιοπίας τοὺς μακροβίους πλήθει
 „ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι
 „ εἶδέναι χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιοπῶν παισὶ
 „ γῆν ἄλλην προσκτάσθαι τῇ ἐαυτῶν.”

κβ. Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ ἀνείς τὸ τόξον, παρέδωκε
 τοῖσι ἦκουσι. Λαβῶν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ,
 τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιημένον. Εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων τὴν ἀληθινήν περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βα-
 Φῆς, δολεροῦς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ
 αὐτέων τὰ εἶματα. Δεύτερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα
 σρεπτόν τὸν περιανχένιον, καὶ τὰ ψέλια· ἐξηγεομένων
 δὲ τῶν ἸχθυοΦάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βα-
 σιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφρα πέδας, εἶπε, ὡς παρ'
 ἐαυτοῖσι εἰσι βωμαλέωτεραι τουτέων πέδαι. Τρίτα δὲ,
 εἰρώτα τὸ μύρον· εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ
 ἀλεψίος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος
 εἶπε. Ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ
 τὴν ποίησιν, ὑπερησθεὶς τῷ πόματι, ἐπειρέτο ὅ, τι τε
 σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὅσον μακρότατον ἀνὴρ
 Πέρσης ζῶει. Οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὰν ἄρτον εἶπαν,
 ἐξή-

ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν ὑγδῶκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη, οὐδὲν θωῦμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι τῷδε ἀνέφυρον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐωῦτους ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦσθαι.

κγ. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι τε καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δὲ τινὰς καὶ ταῦτα· σίτησι δὲ εἶναι κρέα τε ἐφθᾶ, καὶ πόμα γάλα. Θωῦμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκοπῶν περὶ τῶν ἔτεων, ἐπὶ κρήνην σφι ἠγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρότεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἶη ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἰαν· ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὄσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα, ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. Τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφι ἐστὶ ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. Ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι χρυσέησι δεδέσθαι. Ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθνήσαντο καὶ τὴν τοῦ Ἥλιου λεγομένην τράπεζαν.

κδ. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθνήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑάλου, τρόπῳ τοιῷδε. Ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχυρήσῃ, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐ-

„ ὑβριστότερον. Καὶ τοὶ τυράννου ὑβρὶν φεύγοντας ἀν-
 „ δρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὑβρὶν πεσέειν, ἐστὶ οὐδαμῶς
 „ ἀνασχετόν. Ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιεῖ, γινώσκων
 „ ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνὶ κῶς γὰρ ἂν γινώσκοντες,
 „ δε οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν οὐδὲν, οὐδ' οἰκίῳν
 „ ὠθεῖ τε ἐμπροσθὶν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ
 „ ποταμῷ ἵκελος. Δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν
 „ νόεουσι, οὗτοι χράσθων· ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίτων
 „ ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τούτοις περιθέωμεν τὸ κράτος.
 „ Ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. Ἀρίτων δὲ
 „ ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα βουλευόμενα γίνεσθαι.” Μεγάβυ-
 „ ζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην ἐπέφερε.

πβ. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων.
 „ Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος
 „ ἔρχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ
 „ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάντων τῶν λέ-
 „ γων ἀρίτων ἑόντων, δήμου τε ἀρίτου, καὶ ὀλιγαρχίης,
 „ καὶ μοναρχου, πολλῷ τούτο πρόεχειν λέγω. Ἄνδρες
 „ γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίτου οὐδὲν ἄμεινον ἂν Φανείη· γνώ-
 „ μη γὰρ τοικύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμῆ-
 „ τως τοῦ πλῆθους· σιγῆτο τε ἂν βουλευόμενα ἐπὶ
 „ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. Ἐν δὲ ὀλιγαρχίᾳ,
 „ πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπαυτέουσι ἐς τὸ κοινόν, ἔχθεα ἴδια
 „ ἰσχυρὰ φιλεῖ ἐγγίνεσθαι. Αὐτὸς γὰρ ἕκατος βουλό-
 „ μενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νικῶν, ἐς ἔχθεα
 „ μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν εἰσὶ ἐγγί-
 „ νονται· ἐκ δὲ τῶν εἰσίων φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου
 „ ἀπέβη ἐς μοναρχίην. Καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ
 „ τούτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ
 „ κακότητα ἐγγίνεσθαι κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς
 „ τὰ

„ τὰ κοινὰ , ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνετο τοῖσι κακοῖσι , Φι-
 „ λιαὶ δὲ ἰσχυραί· εἰ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ , συγκύ-
 „ ψαντες ποιεῦσι . Τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται , ἐς ὃ ἂν προ-
 „ σῆς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιοῦτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν
 „ θαυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου· θαυμάζομενος δὲ
 „ ἂν ἦν ἐφάνη μούναρχος εἶναι· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ
 „ οὗτος ὡς ἡ μούναρχία κράτιστον . Ἐνὶ δὲ ἔπει πάντα
 „ συλλαβόντα εἰπεῖν , κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερία ἐγένετο ;
 „ καὶ τεῦ δόντος ; κατέρα παρὰ δήμου , ἢ ὀλιγαρχίης ,
 „ ἢ μούναρχου ; Ἐχω τοίνυν γνώμην , ἡμέας ἐλευθερω-
 „ θέντας διὰ ἓνα ἄνδρα , τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς
 „ δὲ τούτου , πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ οὐ
 „ γὰρ ἄμεινον . ”

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

Ἐκ τῆς πρώτης βίβλου.

Προσίμιον.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου Ἑλληνικῶν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου, καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων τεκμαιρόμενος, ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν εἰς αὐτὸν ἀμφοτέροι παρσκευῆ τῇ πάσῃ, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὄρων ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. Κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο, καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἶπεῖν, καὶ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων. Τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα, σαφῶς μὲν εὐρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατον ἦν ἐκ δὲ τεκμηρίων, ἃν ἐπὶ μακρότατον σιοποῦντί μοι πισεῦσαι ξυμβαίνει, οὐ μέγαλα νομιζῶ γενέσθαι, οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους, οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

β. Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη, οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι

τὰ

τὰ πρότερα , καὶ βραδίας ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες , βιαζόμενοι ὑπὸ τινῶν αἰεὶ πλείονων . Τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ εὐσῆς , οὐδ' ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις , οὔτε κατὰ γῆν , οὔτε διὰ θαλάσσης , νεμόμενοι τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν , καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες , οὐδὲ γῆν φυτεύοντες (ἀδήλον ὃν ὁπότε τις ἐπελθὼν , καὶ ἀτειχίστων ἅμα ἔντων , ἄλλος ἀφαιρήσεται) τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκασίου τρόφης πανταχοῦ ἂν ἠγούμενοι ἐπικρατεῖν , οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο . Καὶ δι' αὐτὸ , οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον , οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ· μάλιτα δὲ τῆς γῆς ἢ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν εἰκητόρων εἶχεν· ἢ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη , καὶ Βοιωτία , Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ , πλὴν Ἀρκαδίας , τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα . Διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς , αἱ τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι εἴσασιν ἐνεπίουν , ἐξ ὧν ἐφθείροντο , καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο . τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον διὰ τὸ λεπτόγειον ἀσασίαςου οὔσαν , ἄνθρωποι ἔκων οἱ αὐτοὶ αἰεὶ . Καὶ παράδειγμα τὸδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι , διὰ τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως ἀυξήθηναί· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ πολέμοι ἢ εἴσασιν ἐκπίπτοντες , παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι , ὡς βέβαιον ὃν , ἀνεχώρουν· καὶ πολῖται γιγνόμενοι , εὐθύς ἀπὸ παλαιῶν μείζω ἐτι ἐποίησαν πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕπερον , ὡς οὐχ ἰκανῆς εὐσῆς τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέπεμψαν .

γ . Διὰ δὲ μοι καὶ τὸδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἦμισα· πρὸ γὰρ τῶν Τραϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασταμένη ἢ Ἑλλάς . δοκεῖ δὲ μοι , οὐδὲ τοῦνομα τοῦτο ἔμπροσθέν ποτε εἶχεν , ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἑλληνος

λῆμος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἢ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπιπλείσων, ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι Ἕλλημος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυράντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ἄφελείᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστου μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας. Οὐ μὲν τοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἀπάσιν ἐνικῆσαι. Τεκμηριοῖ δὲ μάλιστ' Ὀμήρου· πολλῶ γὰρ ὕπερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος, οὐδαμοῦ τοὺς ξύμπαντας ἀνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, ὅπερ καὶ πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν· Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι, καὶ Ἀργείους, καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. Οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἶρηκε, διὰ τὸ μηδὲ Ἕλληνας πῶ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίπαλον εἰς ἐν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. Οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἕλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι ἀλλήλων ξυνίσταν, καὶ ξύμπαντες ὕπερον κληθέντες, οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἐπραξάν· ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν φρατείαν, θαλάσση ἤδη τὰ πλείω χρώμενοι, ξυνήλθον.

δ. Μίνως γὰρ παλαιάτατος ὢν ἀκοῇ ἴσμεν, ναυτικὸν ἐκτίησάτο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπιπλείσων ἐκράτησε· καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἤρξε τε, καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας· τό, τε λησικὸν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφόσον ἠδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῶ.

ε. Οἱ γὰρ Ἕλληνες, τοπάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων οἵ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθάλασσοι, καὶ ὅσοι νήσους εἶχον,
ἐπει-

ἐπειδὴ ἤρξαντο μάλλον περιουῖσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλή-
λους, ἐτρέποντο πρὸς λησείων, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ
τῶν ἀδυνατωτάτων, κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν
ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς· καὶ προσπίπτοντες πό-
λεσιν ἀτειχίστις, καὶ κατὰ κόμης οἰκουμέναις, ἤρπα-
ζον, καὶ τὸν πλείστον τοῦ βίου ἐντεύθεν ἐποιούντο· οὐκ
ἔχοντες πω αἰσχύνῃν τούτου τοῦ ἔργου, Φέροντος δέ τι
καὶ δόξης μάλλον. Δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινες
ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος κελῶς τοῦτο δρῶν, καὶ οἱ πα-
λαιὸι τῶν ποιητῶν, τὰς πύσεις τῶν καταπλεόντων
πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες, εἰ λησαὶ εἰσὶν ὡς οὔτε
ἂν πυθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς
εἶη εἶδέναι, οὐκ ἀνειδιζόντων. Ἐλήϊζοντο δὲ καὶ κατ'
ἡπειρον ἀλλήλους. Καὶ μέχρι τούδε πολλὰ τῆς Ἑλλά-
δος τῶ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται, περὶ τε Λοκροῦς τοῦς
Ὀζόλας, καὶ Αἰτωλοῦς, καὶ Ἀκαρνανίας, καὶ τὴν ταύτη
ἡπειρον τὸ, τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἡπειρώταις
ἀπὸ τῆς παλαιᾶς λησειᾶς ἐμμεμένηκε.

5. Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφέρει, διὰ τὰς ἀφρά-
κτους τε οἰκίσεις, καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους
ἐφόδους· καὶ ξυνήθη τὴν δικαίαν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαν-
το, ὥσπερ οἱ βάρβαροι. σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλ-
λάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα, τῶν ποτὲ καὶ ἐς πάντας
ὁμοίων δικαιοτήτων. Ἐν τοῖς πρώτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν
τε σίδηρον κατέθεντο, καὶ ἀνειμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυ-
φερώτερον μετέστησαν· καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν
εὐδαιμόνων, διὰ τὸ ἀβροδίαιτον, † οὐ πολὺς χρόνος ἐπει-
δὴ χιτῶνάς τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες, καὶ χρυ-
σῶν τεττίγων ἐνέρσει κραβύλων ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ
κεφαλῇ τριχῶν ἀφ' οὗ καὶ Ἴωναν τοῦς πρεσβυτέρους
κατὰ

κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπιπολὺ αὐτῆ ἢ σκευὴ κατέσχε. Με-
τρα δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακε-
δαιμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολ-
λοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι, ἰσοδίατοι μάλιστα κατ-
έζησαν· ἐγυμνώθησαν τε πρῶτοι, καὶ ἐς τὸ Φανερόν
ἐποδύντες, λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο. Τῷ
δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματος
ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο· καὶ οὗ
πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρ-
βάροις ἔσιν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγ-
μῆς καὶ πάλης ἄλλα τίθεται, καὶ διεζωσμένοι τούτο
δρῶσι. Πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τίς ἀποδείξειε τὸ πα-
λαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοίωτροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαι-
τώμενον.

ζ. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾤκίσθησαν, καὶ
ἤδη πλαιϊματέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι
χωρημάτων, ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζον-
το, καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον, ἐμπορίας τε ἕνεκα
καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ πα-
λαιαὶ, διὰ τὴν ληθείαν ἐπιπολὺ ἀντισχοῦσαι, ἀπὸ θα-
λάσσης μᾶλλον ᾤκίσθησαν, αἱ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν
ταῖς ἠπείροις· ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων
ἔσοι ὄντες οὗ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν· καὶ μέχρι τοῦδε
ἔτι ἀνφικισμένοι εἰσὶ.

η. Καὶ οὐχ' ἦσσαν λησταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρες τε
ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νή-
σων ᾤκησαν. Μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης
ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν Θηκῶν ἀναι-
ρεθεισῶν ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ
ἡμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν
ἔπλων

δπλων ξυντεθαμμένη, καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσι. Κατασάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ, πλωϊμώτερα ἐγένετο παρ' ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι περ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατόκιζε· καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτήσιν τῶν χρημάτων ποιοῦμενοι, βεβαίωτερον ἄκουσ' καὶ τινες καὶ τείχη περιβάλλοντο, ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι. Ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν, οἳ τε ἤσους ὑπέμενον τὴν τῶν κριστόνων δουλείαν, οἳ τε δυνατώτεροι περιουσίας ἔχοντες, προσεποιούντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πόλεις· καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες, ὑπέρω χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐσράτευσαν.

θ. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ, τῶν τότε δυνάμει προύχων, καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὄροικς κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων, τὸν σόλον ἀγεῖραι. Λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων μνήμη παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι, Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων, εἰς ἀνθρώπους ἀπύρους δύναμιν περιποιήσασμενον, τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἐπηλύτην ὄντα ὕμῳσ σχεῖν, καὶ ὕπερον τοῖς ἐκγόνοις ἔτι μείζω ξυνενεχθῆναι, Εὐρυσθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλείδων ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως ὅτ' ἐσράτευσε, Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν, κατὰ τὸ οἰκεῖον, Ἀτρεῖ (τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον) καὶ ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθέως, βουλομένῳ καὶ τῶν Μυκηναίων, φόβῳ τῶν Ἡρακλείδων, καὶ ἅμα δυνατὸν δοκῶντα εἶναι, καὶ τὸ πλῆθος τεβεραιπενίκα, τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐ-

βυσθενὲς ἤρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν, καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας μείζους καταστῆναι. Ἄμοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων παραλαβῶν, καὶ ναυτικῶ τε ἅμα ἐπιπλέον τῶν ἄλλων ἰσχύσας, τὴν στρατιὰν οὐ χάριτι τῷ πλείον ἢ Φόβῳ ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. Φαίνεται γὰρ ναυσί τε πλείσας αὐτὸς ἀφικόμενος, καὶ Ἀρκάσι προσ- παρασχῶν, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἰ τῷ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι· καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδόσει εἰ- ρηκεν αὐτὸν „ πολλῆσι νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσ- „ σειν ” οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὐταὶ δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἴησαν) ἠπειρώτης ἂν ἐκράτει, εἰ μὴ τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. Εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ τῆς στρατιᾶς οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

1. Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἰ τι τῶν τότε πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖς ἂν τις σημεῖω χρώμενος ἀπιστοῖ μὴ γενέσθαι τὸν σόλον το- σοῦτου ὅσον οἷ τε ποιηταὶ εἰρήκασι, καὶ ὁ λόγος κατέχει. Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθεῖη, λειψθεῖη δὲ τὰ τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶ- μαι ἀπισίαν τῆς δυνάμεως, προελθόντος πολλοῦ χρόνου, τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι καίτοι Πελοπον- νήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται, τῆς τε ξυμ- πάσης ἡγοῦνται, καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν ὅμως δὲ, οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως, οὔτε ἱεροῖς καὶ κατα-σκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κόμας δὲ τῶ πα-λαιῶ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑπο-δεεστέρα. Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων, διπλα-σίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς Φαινεῶς ὄψεως τῆς πόλεως, ἢ ἔσιν. Οὐκ οὖν ἀπιστεῖν εἰκὸς, οὐδὲ τὰς ὄψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις· νο-

μείζην δὲ τὴν στρατιὰν ἐκείνην, μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν. Τῆ Ὀμήρου αὖ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἢ εἰκὸς ἐπὶ τὸ μείζον μὲν ποιητὴν ἔντα κοσμήσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἔνδεστέρα· πεποίηκε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν τὰς μὲν Βοιωτῶν, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν τὰς δὲ Φιλοκτῆτου, πενήτην καὶ δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γοῦν μεγέθους περὶ ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη· αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες ἐν ταῖς Φιλοκτῆτου ναυσὶ, δεδήλωκε τοξότας γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσκώπους· περιπέως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν, ἕξω τῶν βασιλείων, καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαιγος περαιώσεσθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν· οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ λησιμώτερον παρεσκευασμένα. Πρὸς τὰς μεγίστας γοῦν καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι, οὐ πολλοὶ φαίνονται ξυνελθόντες, ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

ια. Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον ὅσον ἡ ἀχρηματία· τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τὸν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον, καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν. Ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν, (ὄθλον δὲ τὸ γὰρ ξυμμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν εἰσιίσσαντο), φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερρόνησου τραπόμενοι καὶ λησίαν, τῆς τροφῆς ἀπορία. Ἦ καὶ μᾶλλον οἱ Τρῶες αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον, βίᾳ τοῖς καὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες. Περιουσίαν δὲ εἰ ἦλλον ἔχοντες τροφῆς, καὶ ὄντες ἀδρόοι
ἀνευ

ἀνευ ληψείας καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, βιάδιως ἂν μάχῃ κρατοῦντες εἶλον· οἷγε καὶ οὐκ ἄθροοι, ἀλλὰ μέρει τῷ ἅλει παρατυχόντι ἀντεῖχον· πολιορκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζόμενοι, ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἶλον. Ἄλλὰ δι' ἀχρηματίαν, τὰ τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν, καὶ αὐτὰ γε δὴ ταῦτα ἐνομαστότατα τῶν πρὶν γενομένα, δηλοῦται τοῖς ἔργοις ὑποδέεσθαι ὄντα τῆς Φήμης, καὶ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος.

ιβ. Ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἢ Ἑλλάς ἔτι μετανίστατό τε καὶ μετακίετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆναι. ἦτε γὰρ ἀναχωρήσεις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρόνιά γενομένη πολλὰ ἐνεώχμασε, καὶ εἴσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπιπολὺ ἐγύγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἐκτιζον. Βοιωτοὶ τε γὰρ οἱ νῦν, ἐξηκοσῶ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἄλωσιν, ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν, τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην ᾤκησαν (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἰλίου ἐστράτευσαν) Δωριεῖς τε ὀγδοηκοσῶ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον. Μόγις τε ἐν πολλῶ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἢ Ἑλλάς βεβαίως, καὶ οὐκέτι ἀνισαμένη, ἀποικίας ἐξέπεμψε· καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκησαν· Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι, τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος ἔστιν ἃ χωρία. Πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν ἐκτίσθη.

ιγ. Δυνατωτέρας δὲ γενομένης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης, τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν προσδῶν μειζόνων γιγνομένων (πρότερον δὲ ἦσαν

ἐπὶ ῥήτοϊς γέραςι πατρικαὶ βασιλεῖαι) ναυτικά τε ἐξήρ-
 τύετο ἡ Ἑλλάς, καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντείχετο.
 Πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου
 μεταχειρίσασθαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ τριήρεις ἐν Κορίνθῳ
 πρῶτον τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι. Φαίνεται δὲ καὶ
 Σαμίσις Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας
 τέσσαρας· ἔτι δ' ἐστὶ μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευταίην
 τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίσις ἦλθε. Ναυ-
 μαχία τε παλαιότατη ὣν ἴσμεν γίγνεται Κορινθίων πρὸς
 Κερκυραίων· ἔτι δὲ μάλιστα καὶ ταύτη ἐξήμιοντα καὶ
 διακόσια ἐστὶ μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. Οἰκοῦντες γὰρ
 τὴν πόλιν οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, αἰεὶ δὴ ποτε ἐμπο-
 ρίον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τοπάλαι κατὰ γῆν τὰ
 πλείω ἢ κατὰ θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου
 καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισ-
 γρότων χρημάτων τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς
 ποιηταῖς δεδήλωται Ἄφνειον γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χω-
 ρίον ἐπειδὴ τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἐπλωίζοντο, τὰς
 ναῦς κτησάμενοι τὸ ληστικὸν καθήρουν· καὶ ἐμπόριον παρ-
 ἔχοντες ἀμφοτέροι, δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσοδῶν
 τὴν πόλιν. Καὶ ἴστωι ὕπερον πολὺ γίγνεται ναυτικῆν
 ἐπὶ Κύρῳ, Περτῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύ-
 σσου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης
 Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησαν τινα χρόνον. Καὶ Πολυ-
 κράτης Σάμου τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου, ναυτικῶ ἴσ-
 χύων, ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπὸ κήρους ἐποίητατο, καὶ
 Ῥήνειαν ἔλαβεν, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ. Φω-
 καεῖς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες, Καρχηδονίους ἐνίκων
 ναυμαχοῦντες.

ιδ. Δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν· φαίνονται δὲ καὶ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὑπερὰ γενόμενα τῶν Τρωϊκῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα, ὥσπερ ἐκεῖνα. Ὅλιγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὅς μετὰ Καμβύσιν Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περὶ τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο, καὶ Κερκυραίοις· ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη. Αἰγυνῆται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινας ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο, καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὅψε τε, ἀφ' οὗ Ἀθηναίους Θεμισοκλῆς ἐπεισεν Αἰγυνῆταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς καῦς ποιήσασθαι, αἵσπερ καὶ ἐναυμάχησαν· καὶ αὐτοὶ οὐπω εἶχον διὰ πάσης κατασρώματα.

ιε. Τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων, τοιαῦτα ἦν· τὰ τε παλαιὰ, καὶ τὰ ὑπερον γινόμενα. Ἴσχυν δὲ περιεπαίσαντο ὁμοῦ οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσχόντες αὐτοῖς, χρημάτων τε προσόδῳ, καὶ ἄλλων ἀρχῇ· ἐπιπλέοντες γὰρ, τὰς νήσους κατεσρέφοντο, καὶ μάλις ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. Κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τίς καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη· πάντες δε ἦσαν, ὅσοι καὶ ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἐκάσους· καὶ ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξήεσαν οἱ Ἕλληνες· οὐ γὰρ ξυνεσῆκαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις αἱ ὑπήκοοι, οὐδ' αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινᾶς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους δὲ μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀσυγείτονες ἐπολέμουν. Μάλισα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκι-

δέων καὶ Ἐρετριέων, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυρμαχίαν ἑκατέρων διέστη.

15. Ἐπεγίνετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοσι καλύματα μὴ ἀυξιβῆναι καὶ Ἰωσι, προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πρᾶγματων, Κῦρος καὶ ἡ Περσικὴ βασιλεία Κροῖσον καθελούσα, καὶ ὅσα ἐντὸς Ἄλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν, ἐπεστράτευσε, καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπειρῷ πόλεις ἐδούλωσεν Δαρείδης τε ὑπερον, τῷ Φοινίκων ναυτικῷ κρατῶν, καὶ τὰς νήσους.

16. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προστάμενοι, ἐς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον ἀυξιν, δι' ἀσφαλείας ὅσον ἠδύνατο, μάλιστα τὰς πόλεις ὥκουν ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξίολογον, εἰ μὴ εἴτι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἐκάστους· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλείστον ἐχώρησαν δυνάμει. Οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο, μήτε κοινῇ Φανερόν μηδὲν καταεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

17. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπιπολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλείστοι καὶ τελευταῖοι, πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἡ γὰρ Λακεδαιμόνιος μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτῶν Δωριέων, ἐπὶ πλείστον ἐν Ἰσμεν χρόνον πασιόασα ὅμως ἐκ παλαιότου καὶ εὐνομήθῃ, καὶ ἀεὶ ἀτυράννετος ἦν· ἔτη γὰρ ἐς μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγη πλείω ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται.) καὶ δι' αὐτὸ δυνάμει, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι κλίεσσαν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων

κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕπερον
καὶ ἢ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο.
Δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ
μεγάλῳ φόρῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε· καὶ
μεγάλου κινδύνου ἐπιφρεμασθέντος, οἷτε Λακεδαιμόνιοι
τῶν συμπολεμισάντων Ἑλλήνων ἠγήσαντο, δυνάμει
προὔχοντες· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπιόντων τῶν Μήδων, δια-
νοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἀνασκευασάμενοι, ἐς
τὰς ναῦς ἐμβάντες, ναυτικοὶ ἐγένοντο· κοινῇ τε ἀπασά-
μενοι τὸν βάρβαρον, ὕπερον οὐ πολλῶν διεκρίθησαν πρὸς
τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, οἳ τε ἀποσάντες βα-
σιλέως Ἑλλήνες καὶ οἱ συμπολεμήσαντες. Δυνάμει γὰρ
ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν,
οἱ δὲ ναυσί. Καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὁμαιχ-
μία· ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι, ἐπολέμησαν μετὰ τῶν συμμάχων πρὸς ἀλ-
λήλους· καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰ τινὲς που διασαίεν,
πρὸς τούτους ἤδη ἐχώρουν. Ὡς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς
τόνδε αἰὲν τὸν πόλεμον, τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πο-
λεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν συμμάχοις ἀφισα-
μένοις, εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια, καὶ ἐμπειρό-
τεροι ἐγένοντο, μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.

ιβ. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, οὐχ' ὑποτελεῖς ἔχοντες
φόρου τοὺς συμμάχους ἠγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ
σφίσι αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσῃσι θερα-
πεύοντες. Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρό-
νῳ παραλαβόντες, ἤρχον, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ
χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν· καὶ ἐγένετο αὐτοῖς
ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἢ ἴδια παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς

τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνεῦς τῆς ξυμμαχίας ἤν-
θησαν.

κ. Τὰ μὲν σὺν παλαιᾷ, τοιαῦτα εὖρον, χαλεπὰ ὄντα
παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πισεῦσαι. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς
ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἦν ἐπιχώρια σφίσι ἤ,
ὁμοίως ἀβασανίως παρ' ἀλλήλων δέχονται. Ἀθηναίων
γούν τὸ πλῆθος Ἰππαρχον οἶονται ὕφ' Ἀρμόδιου καὶ
Ἀριστογείτονος, τύραννον ὄντα, ἀποθανεῖν· καὶ οὐκ ἴσα-
σιν ὅτι Ἰππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν Πεισι-
φράτου υἱῶν, Ἰππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν
αὐτοῦ· ὑποτοπήσαντες δὲ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ πα-
ραχρήμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων, ἐκ τῶν ξυνειδότην
σφίσι, Ἰππία μεμνησθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο, ὡς
πρεσβύτος, βουλέμενοι δὲ, πρὶν ξυλληθῆναι, δράσαν-
τές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες περὶ
τὸ Λακκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν δια-
κοσμοῦντι, ἀπέκτειναν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ
νῦν ὄντα, καὶ οὐ χροῖω ἀμνησόμενα, καὶ οἱ ἄλλοι
Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἶοντα· ὥσπερ, τοὺς τε Λακεδαιμο-
νίων βασιλέας μὴ μιᾶ ψήφῳ προστίθεσθαι ἐκάτερον,
ἀλλὰ δυεῖν· καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς
οὐδ' ἐγένετο πώποτε. Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς
ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἔτοιμα μᾶλλον
τρέπονται.

κα. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων, ὅμως τοιαῦτα
ἔν τις νομίζων μάλιστα ἢ διήλθον, οὐχ ἀμαρτάνοι· καὶ
οὔτε ὡς ποιητὰὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μείζον
κοσμοῦντες, μᾶλλον πισεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυ-
θέσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει, ἢ ἀληθέσε-
ρον,

ρον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐ-
τῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνευικηκότα εὐρῆσθαι δὲ
ἠγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιὰ
εἶναι, ἀποχρώντως. Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν
ἀνθρώπων, ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι, τὸν παρόντα αἰεὶ
μέγιστον κρινόντων, παυσαιμένων δὲ, τὰ ἀρχαῖα μᾶλ-
λον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι, δη-
λώσει ὅμως μείζων γεγενημένος αὐτῶν.

ιβ. Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι, ἢ μέλλοντες
πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρι-
βειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν, ἐμοὶ τε
αὐτὸς ἠκούσα, καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεὶ ἐμοὶ ἀπαυ-
γέλλουσιν· ὡς δ' ἂν ἐδόκουν μοι ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ πα-
ρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτα-
τα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὐ-
τως εἴρηται. Τὰ δ' ἔργα τῶν παρεχθέντων ἐν τῷ πο-
λέμῳ, οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα
γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν,
καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἕκαστου
ἐπεξελεθὼν. Ἐπιπόμως δὲ εὐρίσκειτο, διότι οἱ παρόντες
τοῖς ἔργοις ἕκαστοι, οὐ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον,
ἀλλ' ὡς ἑκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. Καὶ ἐς
μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν, ἀτερπέτερον
φανεῖται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σα-
φές σκοπεῖν, καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις, κατὰ τὸ
ἀνθρώπειον, τοιούτων ὄντων καὶ παραπλησίω ἔσεσθαι,
ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ, ἀρκούντως ἔξει. Κεῖνός τε ἐς
αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν
ξύγκειται.

κγ. Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μη-
δικόν·

δικόν· καὶ τοῦτο ὁμῶς δυεῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομα-
 χίαιν ταχέϊαν τὴν κρίσιν ἔσχε· Τούτου δὲ τοῦ πολέ-
 μου μῆκος τε μέγα προῦβη, παθήματά τε ξυνηνέχθη
 γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ' ἕτερα ἐν ἴσῳ
 χρόνῳ. Οὔτε γὰρ πόλεις τοσαύτε ληφθεῖσαι ἠρημάθη-
 σαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων, αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν
 ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δὲ αἱ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον
 ἀλισκόμεναι) οὔτε Φυγαὶ τοσαύτε ἀνθρώπων· καὶ Φόνος,
 ὁ μὲν, κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ δὲ, διὰ τὸ φασιά-
 ζειν. Τὰ τε πρότερον ἀκοῆ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ
 σπανιώτερον βεβαιούμενα, οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν
 τε πέρι, οἱ ἐπὶ πλείστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι
 οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἱ πυκνότεραι
 παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν·
 αὐχμοὶ τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι, καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ
 λιμοί, καὶ ἡ οὐχ' ἦμισα βλάβασα, καὶ μέρος τι φθει-
 ρασα, ἡ λοιμώδης νόσος. Ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦ-
 δε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. Ἦρξαντο δὲ αὐτοῦ
 Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι, λύσαντες τὰς τριακοντού-
 τεις σπονδὰς, αἱ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἄλω-
 σιν. Διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας ἔγραψα πρῶτον, καὶ
 τὰς διαφορὰς, τοῦ μή τις ζιτῆσαι ποτε ἐξ ὅτου το-
 σοῦτος πόλεμος τοῖς Ἑλλησι κατέστη. Τὴν μὲν γὰρ ἀλη-
 θεσάτην πρόφασιν, ἀφανεσάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἠγοῦμαι, μεγάλους γιγνομένους, καὶ φόβον παρ-
 έχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολε-
 μεῖν· αἱ δ' ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι, αἷδ' ἦσαν
 ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς, ἐς τὸν πόλε-
 μον κατέστησαν.

B.

Ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι βουλῇ Θιμισοκλείους τὸ ναυτικὸν ἐν τοῖς Ἑλλήσι κράτος περιβάλλοντο, καὶ τὰ τείχη ἀνέστησαν, Λακεδαιμονίῳν ἀκόντων καὶ ἑξαπατηθέντων.

πθ. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς νύξήθησαν. Ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην, διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου, ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι, ἤδη ἀφεσηκότες ἀπὸ βασιλέως ὑπομεινάντες Σησὸν ἐπολιόρκουν, Μήδων ἐχόντων· καὶ ἐπιχειμάσαντες εἶλον αὐτὴν, ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων· καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἑκατοὶ κατὰ πόλεις. Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὄθεν ὑπεξέθεντο παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν περιούσαν κατασκευὴν· καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο, καὶ τὰ τείχη. Τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἰσῆκει, καὶ οἰκίαι, αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

ς. Λακεδαιμόνιοι δὲ, αἰσθόμενοι τὸ μέλλον, ἦλθον ἐς πρεσβείαν, τὰ μὲν, καὶ αὐτοὶ ἦδιον ἂν ὄρωντες μήποτ' ἐκείνους, μήτε ἄλλον μὴδένα τείχος ἔχοντα· τὸ δὲ πλεόν,

πλέον, τῶν συμμάχων ἐξοτρυνόντων, καὶ φοβούμενων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρόην οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην ἤξιον τε αὐτοὺς μὴ τειχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον ὅσοις ξυνεισῆκει ξυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους· τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὑποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὐθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυροῦ ποθὲν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὀρμᾶσθαι τὴν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν ἀναχάρισίν τε καὶ ἀφορμὴν ἱκανὴν εἶναι. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, Θεμιστοκλέους γνώμη, τοὺς μὲν Λακεδαιμόνιους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθύς ἀπήλλαξαν ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποσέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἐλομένους πρέσβεις, μὴ εὐθύς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσοῦτου ἕως ἂν ἱκανὸν τὸ τεῖχος αἴρωσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιωτάτου ὕψους· τειχίζειν δὲ πάντας παιδιμει τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, Φειδομένους μῆτε ἰδίῳ μῆτε δημοσίου οἰκοδομήματος, ἔβην τίς ὠφέλεια ἔσαι ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας, καὶ ὑπειπὼν τὰ ἄλλα, ὅτι αὐτὸς τάκει πράξει, ὤχετο. Καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἔλθων, οὐ προσήει πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε, καὶ πρὸφρασίζετο· καὶ ὁπότε τίς αὐτὸν ἔρωτο τῶν ἐν τέλει ἔντων ὅτι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινόν, ἔφη, „Τοὺς συμπρέσβεις ἀναμένειν· ἀσχολίας „ δέ τινος αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι προσδέχεσθαι μέν- „ τοι ἐν τάχει ἤξειν, καὶ θαναμάζειν, ὡς οὐπω πάροις εἰσιν.“

5α. Οἱ δὲ, ἀκούοντες, τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπέειποντο, διὰ Φιλίαν αὐτοῦ· τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων, καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τειχίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρῆ ἀπισῆσαι. Γνοὺς δὲ ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι, ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας οἵτινες χρηστοί, καὶ πιστῶς ἀναγγελοῦσι σκεψάμενοι. Ἀποσέλλουσιν οὖν καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει, κελεύων ὡς ἤκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν, καὶ μὴ ἀφείναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν. Ἦδη γὰρ καὶ ἤκον αὐτῷ οἱ Ξυμπρέσβεις, Ἀβράνυχος τε ὁ Λυσικλέους, καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκανῶς τὸ τεῖχος· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφῶς, ὅποτε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν. Οἷτε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὥσπερ ἐπεσόλη κατεῖχον· καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμόνιοις, ἐνταῦθα δὴ φανερώς εἶπεν, „ Ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισαι ἤδη, ὥστε „ ἱκανῆ εἶναι σώζειν τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ· εἰ δὲ τι „ βούλονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ Ξυμμαχοὶ πρεσβεύεσθαι „ παρὰ σφῶς, ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας τολοιπὸν ἰέναι „ τὰ τε σφίσι αὐτοῖς Ξύμφορα καὶ τὰ κοινά· τὴν τε „ γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι, καὶ ἐς „ τὰς ναῦς ἐσβῆναι, ἄνευ ἐκείνων ἔφασαν γνόντες τολ- „ μῆσαι· καὶ ὅσα αὐ μετ' ἐκείνων βουλευέσθαι, οὐδενὸς „ ὑπεροὶ γνώμη φανῆναι· δοκεῖν οὖν σφίσι, καὶ νῦν ἄμει- „ νον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς „ πολίταις, καὶ ἐς τοὺς πάντας Ξυμμάχους ὠφελιμώ- „ τερον ἔσεσθαι. Οὐ γὰρ οἶδον τ' εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπά- „ λου παρασκευῆς ὁμοίον τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλεύ-

„ εσθαι. Ἡ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χερῶνκι ξυμ-
μαχεῖν, ἢ καὶ τὰδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν ”

β. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες, ὄργην μὲν Φα-
νερὰν οὐκ ἐποιῶντο τοῖς Ἀθηναίοις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κα-
λύμῃ, ἀλλὰ γνώμῃ παραινέσει δῆθεν τῶ κοινῷ ἔπρεσ-
βεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ
τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον)
τῆς μέντοι βουλήσεως ἀμαρτάνοντες, ἀδήλως ἤχοντο
εἴ τε πρέσβεις ἐκατέρων ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.

γ. Τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν
ἐν ἑλίγῳ χρόνῳ καὶ δῆλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἔστι
ὅτι κατὰ σκευδὴν ἐγένετο. Οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων
λίθων ὑπόκεινται, καὶ οὐ ξυνεργασμένων ἔστι ἢ, ἀλλ'
ὡς ἕκαστος ποτε προσέφερν' ὀλλοαὶ τε σῆλαι ἀπὸ ση-
μάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκτελέγησαν' μείζων γὰρ
ὁ περιβόλος πανταχῇ ἐξήχθη τῆς πόλεως καὶ διὰ τοῦτο
πάντα ὁμοίως κινῶντες, ἠπείγοντο. Ἐπεισε δὲ καὶ
τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν ὑπῆρ-
κτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς, ἧς κατ'
ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις ἤρξε' νομίζων τὸ τε χωρίον καλὸν
εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφρεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτι-
κοὺς γεγενημένους, μέγα προσφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύ-
ναμιν. Τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν
ὡς ἀνθεκτεῖα ἐστὶ, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκτεσκεύαζε.
Καὶ ὀκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τεί-
χους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιῶν. Δύο
γὰρ ἅμαξαι ἐναντία ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον. ἐν-
τός δὲ οὔτε χάλιξ, οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνοκοδομη-
μένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς
ἀλ-

ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένῃσι. Τὸ δὲ ὕψος ἡμισυ μάλισα ἐτελέσθη οὐ διευοεῖτο· ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς. Ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν τὴν Φυλακὴν, τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσονται. Ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλισα προσέκειτο ἰδῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορατέραν τῆς κατὰ γῆν οὔσαν. Τὸν τε Πειραιᾶ ἀφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἀνω πόλεως· καὶ πολλὰς τοῖς Ἀθηναίοις παρήγει, ἦν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι καταβάντας ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν, καὶ τὰλλα κατεσκευάζοντο ἐυθὺς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

στδ. Πausανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, τριάκοντα ναυσὶ, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων πλῆθος. Καὶ ἐστράτευσαν εἰς Κύπρον, καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο· καὶ ὕστερον εἰς Βυζάντιον, Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.

σε. Ἦδη δὲ καὶ βιαίου ὄντος αὐτοῦ, οἳ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤρχοντο, καὶ οὐχ ἡκιστα οἱ Ἴωνες, καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἤξιον αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενές, καὶ Πausανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν ἦν που βιάζονται. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους, καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι, τὰλλα τε καταστησόμενοι ἢ Φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Πausανίαν, ἀνα-

κρινούσιντες ὧν πέρι ἐπυθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλή
κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμέ-
νων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφείνετο μίμησις ἢ στρα-
τηγία. Εὐνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαι τε ἄμα, καὶ τοὺς
ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξα-
σθαι, πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. Ἑλ-
θὼν δὲ εἰς Λακεδαιμόνα τῶν μὲν ἰδίᾳ πρὸς τινα ἀδικη-
μάτων εὐθύνη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν
κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥμισυ Μηδισμὸς, καὶ ἐδόκει
σαφέστατον εἶναι. Καὶ ἐκείνου μὲν οὐκέτι ἐπιέμπουσιν
ἄρχοντα, Δόρκιον δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ,
στρατιᾶν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξύμ-
μαχοι τὴν ἡγεμονίαν· οἱ δὲ αἰσθόμενοι ἀπῆλθον. Καὶ ἄλ-
λους οὐκέτι ὑστερον ἐξέπεμφαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Φο-
βεύμενοι μὴ σφίσι οἱ ἐξιόντες χεῖρους γίγνωνται· ὅπερ
καὶ ἐν τῷ Παιουσανίᾳ ἐνείδον· ἀπαλλαξείοντες δὲ καὶ τοῦ
Μηδικοῦ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἰκανοὺς
ἐξηγεῖσθαι, καὶ σφίσι ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.

ετ. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τού-
τω τῷ τρόπῳ ἐκόντων τῶν ξυμμάχων, διὰ τὸ Παιουσα-
νίου μίσος, ἔταξαν ὡς τε εἶδει παρέχειν τῶν πόλεων
χρήματα πρὸς τὸν βαρβαρὸν, καὶ ἄς, ναῦς. Πρόσχημα
γὰρ ἦν ἀμύνεσθαι ὧν ἔπαθον, δηοῦντας τὴν βασιλείας
χάραν. Καὶ Ἑλληγκαταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίοις κα-
τέστι ἀρχή, οἱ ἐδέχοντο τὸν Φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομά-
σθη τῶν χρημάτων ἡ Φορά. Ἦν δὲ ὁ πρῶτος Φόρος
ταχθεὶς, τετρακόνσια τάλαντα καὶ ἐξήκοντα· ταμειῶν
τε Δῆλος ἦν αὐταῖς, καὶ ξύνδοι εἰς τὸ ἱερόν ἐγίγνοντο.

εζ. Ἦγούμενοι δὲ αὐτουόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμά-
χων, καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων, τοσάδε ἐπῆλ-
θον

θού πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦ-
 δὲ τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρὸς τὴν
 τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους συμμά-
 χους νεωτέριζοντας, καὶ Πελοποιήσιον τοὺς ἀεὶ προσ-
 τυγχάνοντας ἐν ἐκάστῳ. Ἐγραψα δὲ αὐτὰ, καὶ τὴν
 ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τὸδε, ὅτι τοῖς πρὸ
 ἐμοῦ ἅπασιν ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χάριον, καὶ ἢ τὰ
 πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθεσαν, ἢ αὐτὰ τὰ
 Μηδικὰ. Τούτων δὲ ὅσπερ καὶ ἤψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ
 ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ
 ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν
 ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν ὧν τρόπῳ κατέστη.

51. Πρῶτον μὲν Ἰϊνὰ τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, Μήδων
 ἐχόντων, πολιορκίᾳ εἶλον καὶ ἠδραπόδιταν, Κίμωνος
 τοῦ Μιλτιάδου στρατηγῶντος. Ἐπειτα Σκύρον τὴν ἐν
 τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουσιν Δόλοπες, ἠδραπόδιταν καὶ
 ᾤκισαν αὐτοί. Πρὸς δὲ καὶ Καρυστίους αὐτοῖς, ἄνευ τῶν
 ἄλλων Εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν
 καθ' ὁμολογίαν. Ναξίους δὲ ἀποστάσι μετὰ ταῦτα ἐπο-
 λέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο· πρώτη τε αὕτη
 πόλις ξυμμαχίς παρα τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη· ἔπειτα
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστη ξυνέβη.

50. Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων, καὶ
 μέγισται αἱ τῶν Φόρων καὶ νεῶν ἔκδοσαι, καὶ λειπο-
 στρατίον, εἶτω ἐγένετο. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς
 ἐπρασσον, καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰωθῆσθαι οὐδὲ βουλομέ-
 νοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. Ἦσαν δὲ
 πως καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρ-
 χοντες, καὶ οὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ Ἰσου, ῥᾶδιόν
 τε προσάγεσθαι αὐτοῖς ἦν τοὺς ἀφισταμένους· ὧν αὐτοὶ

κρινούντες ὧν πέρι ἐπινοήσαντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ
κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμέ-
νων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρα-
τηγία. Εὐνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαι τε ἄμα, καὶ τοὺς
ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξα-
σθαι, πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. Ἑλ-
θὼν δὲ ἐς Λακεδαιμόνα τῶν μὲν ἰδίᾳ πρὸς τινα ἀδικη-
μάτων εὐθύνη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν
κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥμισυ Μηδισμός, καὶ ἔδοκει
σαφέστατον εἶναι. Καὶ ἐκείνου μὲν οὐκέτι ἐπιέμπουσιν
ἄρχοντα, Δόριον δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ,
στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἳς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξυμ-
μαχοὶ τὴν ἡγεμονίαν· οἱ δὲ αἰσθόμενοι ἀπήλθον. Καὶ ἄλ-
λους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι· Φο-
βούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξίόντες χεῖρους γίνωνται ὅπερ
καὶ ἐν τῷ Παιστακίᾳ ἐνεῖδεν· ἀπαλλαξείοντες δὲ καὶ τοῦ
Μηδικῶ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἱκανοὺς
ἐξηγεῖσθαι, καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.

εε. Παρκαλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τού-
τῃ τῷ τρόπῳ ἐκόντων τῶν ξυμμάχων, διὰ τὸ Παιστα-
κίου μίσους, ἔταξαν ὡς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων
χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον, καὶ ὡς, ναῦς. Πρόσχημα
γὰρ ἦν ἀμύνεσθαι ὧν ἔπαθεν, δηοῦντας τὴν βασιλείᾳς
χάρον. Καὶ Ἑλληνηταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίους κα-
τέστη ἀρχή, οἱ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομά-
σθη τῶν χρημάτων ἡ Φορά. Ἦν δὲ ὁ πρῶτος φόρος
ταχθεὶς, τετραπέσια τάλαντα καὶ ἐξήκοντα ταμειεῖον
τε Δῆλος ἦν αὐτίς, καὶ ξυνοδοὶ ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.

εζ. Ἦγούμενοι δὲ αὐτομόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμά-
χων, καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνοδῶν βουλευόντων, τοσαύτῃ ἐπήλ-
θον

θου πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦ-
 δε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρὸς τε
 τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους συμμά-
 χους νεωτέριζοντας, καὶ Πελοποιήσιων τοὺς ἀεὶ προσ-
 τυγχάνοντας ἐν ἐκάστῳ. Ἐγραψα δὲ αὐτὰ, καὶ τὴν
 ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιήσαμην διὰ τὸδε, ὅτι τοῖς πρὸ
 ἐμοῦ ἄπαντι ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χάριον, καὶ ἡ τὰ
 πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθεσαν, ἢ αὐτὰ τὰ
 Μηδικὰ. Τούτων δὲ ὅσπερ καὶ ἤψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ
 ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ
 ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν
 ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν ὧν τρόπῳ κατέστη.

51. Πρῶτον μὲν Ἰϊὸν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, Μήδων
 ἐχόντων, πολιορκίᾳ εἶλον καὶ ἠδραπόδισαν, Κίμωνος
 τοῦ Μιλτιάδου στρατηγῶντος. Ἐπειτα Σκύρον τὴν ἐν
 τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ἔκουν Δόλοπες, ἠδραπόδισαν καὶ
 ἔκισαν αὐτοί. Πρὸς δὲ καὶ Καρυστίους αὐτοῖς, ἄνευ τῶν
 ἄλλων Εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν
 καθ' ὁμολογίαν. Ναξίους δὲ ἀποστάσι μετὰ ταῦτα ἐπο-
 λέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο· πρώτη τε αὕτη
 πόλις ξυμμαχίς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη· ἔπειτα
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστη ξυνέβη.

50. Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων, καὶ
 μέγισται αἱ τῶν Φόρων καὶ νέων ἔκδειαι, καὶ λειπο-
 στρατίον, εἴτῳ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς
 ἐπρασσον, καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰσθάσειν οὐδὲ βουλομέ-
 νοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. Ἦσαν δὲ
 πως καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἀρ-
 χοντες, καὶ οὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ Ἰσου, ῥᾶδιόν
 τε προσάγεσθαι αὐτοῖς ἦν τοὺς ἀφισταμένους· ὧν αὐτοὶ

αἷτιοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι. Διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν, οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ᾴσι, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἰκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν. Καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ἠῤῥετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἦν ἐκεῖνοι ξυμφέροισιν αὐτοὶ δὲ, ὅποτε ἀποσταῖεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἄποροι ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

Γ.

Παυσανίας τὴν Ἑλλάδα εἰρξεί προδοῦναι μέλλον ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἀλοῦς ἀπίθαι.

ρκή. Ἐπειδὴ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος τοπρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἴδια δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα, ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλησπόντον τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα βουλόμενος πράσσειν ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησεν ἐφιέμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο, καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο. Βυζάντιον γὰρ ἐλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτὸ, καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ ξυγενεῖς, οἱ ἐάλωσαν ἐν αὐτῷ) τότε τούτους οὓς ἔλαβεν ἀπο-

ἀποπέμπει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶ
 δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτὸν. Ἐπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ
 Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως, ὥπερ ἐπέτρεψε τό, τε Βυ-
 ζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐπεμψε δὲ καὶ ἐπι-
 στολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα αὐτῶ ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε
 καὶ ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνευρέθη. „ Πausανίας δ' ἡγεμῶν
 „ τῆς Σπάρτης τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος,
 „ ἀποπέμπει δορὶ ἐλών' καὶ γνώμην ποιῶμαι, εἰ καὶ
 „ σοι δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι, καὶ σοι Σπάρ-
 „ τιν τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι.
 „ Δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πράξαι μετὰ σοῦ βου-
 „ λεύομενος. Εἰ οὖν τι σὲ τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄν-
 „ δρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν, δι' οὗ τολοιπὸν τοὺς λό-
 „ γους ποιησόμεθα. ”

ρκθ. Τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἦσθη
 τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνά-
 κου ἐπὶ θάλασσαν, καὶ κελεύει αὐτὸν τὴν τε Δασκυ-
 λίτιν σατραπείαν παραλαβεῖν, Μεγαβάτην ἀπαλλάξαν-
 τα ὅς πρότερον ἦρχε καὶ παρὰ Πausανίαν ἐς Βυζάν-
 τιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῶ, ὡς τάχιστα διαπέμ-
 ψαι καὶ τὴν σφραγίδα ἀποδείξαι καὶ ἦν τι αὐτῶ Πau-
 σανίας παραγγέλλη περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσ-
 σειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. Ὁ δὲ ἀφικόμενος τά-
 τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἶρητο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέ-
 πεμψεν ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. „ Ὡδε λέγει βασι-
 „ λεὺς Ξέρξης Πausανίᾳ καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς μοι πέραν
 „ θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου διέσωσας, κείσεται σοι εὐεργε-
 „ σία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἔσαιε ἀνάγραφτος, καὶ τοῖς
 „ λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι καὶ σε μῆτε νύξ μῆ-
 „ τε ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὧν ἐμοί

29 ὑπισχνῆ' μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεκολύ-
 30 σθω , μηδὲ στρατιᾶς πλῆθει εἶποι δεῖ παραγγίλνεσθαι .
 31 Ἄλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ οὐ σοὶ ἔπει-
 32 ψα , πράσσε θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ , ὅπη
 33 κάλλιστα καὶ ἀριστα ἔξει ἀμφοτέροις . "

ρλ. Ταῦτα λαβὼν ὁ Πausανίας τὰ γράμματα ἔω
 καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
 διὰ τὴν Πλαταιέσιν ἡγεμονίαν , πολλῶ τότε μάλλον ἦτο ,
 καὶ οὐκέτι ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν .
 ἀλλὰ σκευᾶς τε Μηδικᾶς ἐνδύμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου
 ἐξῆει , καὶ διὰ τῆς Θράκης πορευόμενος αὐτὸν Μῆδοι καὶ
 Αἰγύπτιοι ἐδουφόρουν τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθε-
 το καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἠδύνατο , ἀλλ' ἔρ-
 γοις βραχέσι προυδῆλου ἅ τῇ γνώμῃ μισζόμενος ἐσέπειτα
 ἐμελλε πράξαι . Δυσπρόσεδόν τε αὐτὸν παρεῖχε , καὶ
 τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχεῖτο ἐς πάντας ἡμῶς , ὥστε
 μηδένα δύνασθαι προσίεναι . Διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθη-
 ναίους οὐκ ἦματα ἢ ξυμμαχία μετέστη .

ρλ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τὸ , τε πρῶτον
 δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτόν , καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἑρ-
 μιονίδι νῆϊ τοδεύτερον ἐκπεύσας , οὐ κελυσάντων αὐτῶν
 τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βίβη ὑπ'
 Ἀθηναίων ἐκπολιτοκρηθεὶς , ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπα-
 νεχώρει , ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωιάδας ἰδρυθεὶς πράσ-
 σων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἐς τοὺς βαρβάρους καὶ
 οὐκ ἐπ' ἀγαθῶ τὴν μόνην ποιούμενος . Οὕτω δὲ οὐκέτι
 ἐπέσχεον , ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ Ἐφοροὶ καὶ σκυ-
 τάλην , εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι· εἰ δὲ μὴ , πό-
 λεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν . Ὁ δὲ βουλόμε-
 γος ὡς ἦματα ὑπέπτος εἶναι , καὶ πιστεύων χρέμασι
 δια-

διαλύσειν τὴν διαβολὴν , ἀνεχώρει τοδεύτερον ἐς Σπάρτην· καὶ ἐς μὲν τὴν εἰρκτὴν ἐσπίπτει τοπρῶτον ὑπὸ τῶν Ἐφόρων· ἔξιστι δὲ τοῖς Ἐφόροις τὸν βασιλέα δρῶσαι τοῦτο· ἔπειτα διαπραξάμενος , ὕστερον ἐξῆλθε , καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτῶν ἐλέγχειν .

ρλβ. Καὶ Φαμερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιῶται σημεῖον , οὔτε οἱ ἐχθροὶ , οὔτε ἢ πᾶσα πόλις , ὅτω ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα , καὶ ἐν τῷ παρόντι τιμὴν ἔχοντα . Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου , ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι , ἀνεψίδος ἂν ἐπετρόπευεν . Ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε τῇ τε παρανομίᾳ , καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων , μὴ ἴσας βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι· τὰ τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπου , εἴτι που ἐξεδεδήγητο τῶν καθεστῶτων νομίμων , καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδα ποτὲ τὸν ἐν Δελφοῖς , ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων ἀκροθίνιον ἠξίασεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγείον τῷδε .

Ἕλλήνων ἀρχηγός , ἐπεὶ στρατὸν ὄλεσε Μήδων ,
 Παιουακίας Φοῖβῳ μνήμ' ἀνέθηκε τῷδε .

τὸ μὲν οὖν ἐλεγείον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν εὐθύς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο· καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθελούσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα . Τοῦ μέντοι Παιουακίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι , καὶ ἐπέιγε δὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει , πολλῶ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ . Ἐπυνοθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Εἰλωτας πράσσειν τι αὐτὸν . Καὶ ἦν

δὲ οὕτως. Ἐλευθέρωσιν τε γὰρ ὑπισχεῖτο αὐτοῖς καὶ πολι-
τεῖαν, ἣν ξυνεπαναστάσι, καὶ τὸ πᾶν ξυγκρατεργάσωσινται.
Ἄλλ' οὐδ' ὡς οὐδὲ τῶν Εἰλώτων μηνυταῖς τισι πιστεύσαν-
τες ἤξιωσαν νεότερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτόν· χρώμενοι τῷ τρό-
πῳ ὅπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτοῦς, μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ
ἀνδρῶς Σπαρτιάτου ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων βου-
λευσάμι τι ἀνήκεστον· πρὶν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ
μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολάς πρὸς Ἀρτάβα-
ζον κομισεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικᾶ ποτὲ ὄν αὐτοῦ,
καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτῆς γίγνεται· δεισῶς κατὰ
ἐνδύμησίν τινα εἶπε οὐδέ τις πῶ τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων
πάλιν ἀφίκετο· καὶ παραποιησάμενος σφραγίδα, ἵνα, ἣν
ψευδῆ τῆς δόξης, ἢ καὶ ἐκεῖνος μεταγράψαι τι αἰτήσῃ,
μὴ ἐπιγνώ, λῦει τὰς ἐπιστολάς· ἐν αἷς ὑπονοήσας τι
τοιούτων προσεπεστάλθαι, καὶ αὐτὸν εὖρεν ἐγγεγραμ-
μένον κτείνειν.

ργ. Τότε δὴ οἱ Ἐφόροι, δεῖξαντος αὐτοῦ τὰ γράμ-
ματα, μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουλευθέν-
τες εἶτι γείεσθαι αὐτοῦ Πausανίου τι λέγοντος, ἀπὸ πα-
ρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίνκρον ἰκέτου οἰχομένου,
καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην· ἐς ἣν
τῶν τε Ἐφόρων ἐντὸς τινὰς ἔκρυψε, καὶ Πausανίου ὡς
αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἰκε-
τείας, ἤσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου
τὰ τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα, καὶ τᾶλλα ἀποφαίνοντος
καθ' ἕναστων, ὡς οὐδὲν πάποτε· αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βα-
σιλέα διακονίαις παραβάλοιο, προτιμηθεῖν δ' ἐν ἴσῳ τοῖς
πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν κἀκείνου αὐτὰ τε ταῦ-
τα ξυνομολογῶντος, καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ εἰδόντος

δρῦλζεσθαι ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἀξιούντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι, καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα διακωλύειν.

ρλδ. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ Ἐφοροὶ βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. Λέγεται δὲ αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἐνδὸς μὲν τῶν Ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γινῶναι ἐφ' ᾧ ἔχῳρει ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ, πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοῦκου χωρῆσαι δρόμῳ καὶ προκαταφυγεῖν ἦν δὲ ἐγγυὸς τὸ τέμενος· καὶ ἐς οἰκῆμα οὐ μέγα, ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ, ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος ταλαιπωροῖη, ἠσύχῳζεν. Οἱ δὲ τοπαρευτικά μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει· μετὰ δὲ τοῦτο, τοῦ τε οἰκῆματος τὸν ὄροφον ἀφείλον καὶ τὰς θύρας, ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ ἀπολαβόντες εἶσω, ἀπακοδόμησαν· προσκαθεζόμενοι τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῶ· καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποφύχειν, ὥσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκῆματι, αἰσθόμενοι, ἐξἄγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνουον ὄντα. Καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. Καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν, οὐπερ τοὺς κακουργοὺς ἐμβάλλειν εἰσθεῖσαν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. Ὁ δὲ θεὸς ὃ ἐν Δελφοῖς τὸν τε τάφον ὑστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὐπερ ἀπέθανε· (καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῆ σῆλαι δηλοῦσι) καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς ἦν τὸ πεπραγμένον δύο σώματα ἀνθ' ἐνδὸς τῆς Χαλκιοῦκου ἀποδοῦναι. Οἱ δὲ, ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο, ὡς ἀντὶ Πausανίου ἀνέθεσαν,

Δ.

Θημιστοκλέους πρὸς Ἀρταξέρξην φυγή, καὶ τελευτή.

ρλέ. Τοῦ Μηδισμοῦ τοῦ Πausανίου Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, Ξυπερητιῶντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς εὑρισκόν ἐκ τῶν περὶ Πausανίαν ἐλέγχων ἠξίουσαν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν. Οἱ δὲ, πεισθέντες (ἔτυχεν γὰρ ὠτρακισμένος, καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἀργεῖ, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίαν ἐτοιμῶν ὄντων Ξυδιώκειν, ἄνδρας οἷς εἴρηγο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν.

ρλς. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος Φεύγει ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ἂν αὐτῶν εὐεργέτης. Δεδιένηκε δὲ Φασκόντων τῶν Κερκυραίων ἔχειν αὐτόν, ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἀπέχθεσθαι, διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἠπειρὸν τὴν καταντικρῦ. Καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων κατὰ πύσιν οἱ χωροῖη, ἀναγκάζεται κατὰ τι ἄπορον παρὰ Ἀδμήτου τὸν Μολοσσῶν βασιλέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον, καταλῦσαι. Καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν ὁ δὲ τῆς γυναικὸς ἰκέτης γενόμενος, διδάσκειται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβῶν καθίξεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Καὶ ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου, δηλοῖ τε ὅς ἐστι, καὶ οὐκ ἀξιοῖ, εἴτι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, Φεύγοντα τιμωρεῖσθαι καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου πολλῶ ἀσθενέστερον ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν γενναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι καὶ ἅμα, αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρείας

χρηστας τινος, και ουκ ες το σωμα σαζεσθαι, εναντιωθη-
 ναι· εκεινον δ' αν, ει εκδοιη αυτον (ειπων υφ' ου και
 εφ' ου διακεται) σωτηριας αν της ψυχης αποσερησαι. Ο
 δε ακουσας, ανιστησι τε αυτον μετα του εαυτου υιου,
 ωσπερ και εχων αυτον εκαθεζετο. Και μεγιστον ην ικε-
 τευμα τουτο.

ρλζ. Και υπερον ου πολλω τοις τε Λακεδαιμονιοις και
 Αθηναίοις ελθοῦσι, και πολλα ειπωσιν, ουκ εκδιδωσιν,
 αλλ' αποσελλει, βουλομενον ως βασιλέα πορευθηναι,
 επι την ετεραν θαλασσαν πεζη, ες Πυδναν την Αλεξαν-
 δρου. Εν η δολκαδος τυχων αναγομενης επ' Ιωνιας, και
 επιβας, καταφερεται χειμωνι ες το Αθηναίων στρατοπέ-
 δον, ο επολιόρκει Νάξου· και (ην γαρ αγνωος τοις εν
 τη νηι) δεισας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ, και δι' α
 φεύγει· και, ει μη σώσει αυτον, εφη ερειν οτι χρημασι
 πεισθεις αυτον αγει· την δε ασφάλειαν ειναι, μηδενά
 εκβηναι εκ της νεωσ μέχρι πλοῦς γένηται· πειθομένη
 δ' αυτω χάριν απομνήσεσθαι αξίαν. Ο δε ναύκληρος
 ποιείται ταῦτα, και αποσαλεύσας ἡμέραν και νύκτα
 υπέρ του στρατοπέδου, υπερον αφικνεῖται ες Εφεσον.
 Και ο Θεμιστολης εκεινον τε εθεράπευσε χρημάτων δόσει,
 (ηλθε γαρ αυτω υπερον εκ τε Αθηνων παρα των φίλων,
 και εξ Αργους α υπεξεκειτο) και μετα των κάτω Περ-
 σων τινος πορευθεισ ανω, εσπέμπει γραμματα εις βα-
 σιλέα Αρταξέρξην τον Ξέρξου, νεωσι βασιλεύοντα. Εδή-
 λου δ' η γραφή οτι, ,, Θεμιστολης ηκα παρα σε, ος
 ,, κακα μεν πλειστα Ελλήνων ειργασμαι τον υμέτερον
 ,, οίκον, ὅσον χρόνον τον σου πατέρα, επίοντα εμοι
 ,, ανάγκη ἡμυμόμην· πολυ δ' ετι πλείω αγαθα, επειδι
 ,, εν τῷ ασφαλει μεν εμοι εκεινω δε εν επικινδύνω πά-

„ λιν ἢ ἀποκομιδῇ ἐγίγνετο. Καὶ μοι ἐνεργεσία ὀφείλε-
 „ ται, (γράψας τὴν τε ἐκ Σαλαμῖνος προώγγελσιν
 „ τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευ-
 „ δῶς προσεποιήσατο τότε δι' αὐτὸν, οὐ διάλυσιν) καὶ
 „ οὖν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶται, πάρειμι,
 „ διακόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν Φιλίαν.
 „ Βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχῶν, αὐτὸς σοι περὶ ὧν ἤκω
 „ δηλώσαι. ”

ρλη. Βασιλεὺς δὲ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασε τε αὐτοῦ τὴν
 διάνοιαν, καὶ ἐκέλευσε ποιεῖν οὕτως. Ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ,
 ἐν ἐπέσχε, τῆς τε Περσίδος γλώσσης ὅσα ἠδύνατο κη-
 τεύθησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. Ἀφικόμε-
 νος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν, γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας,
 καὶ ὅσος οὐδεὶς πω Ἑλλήνων, διὰ τε τὴν προὔπαρχου-
 σαν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα, ἣν ὑπετίθει
 αὐτῷ δουλώσειν μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πείραν διδοῦς ξυνε-
 τὸς φαίνεσθαι. Ἦν γὰρ ὁ Θεμισοκλῆς βεβαιότατα δὴ
 φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, καὶ διαφερόντως τὶ ἐς αὐτὸ
 μᾶλλον ἑτέρου ἀξίος θαυμάσαι· οἰκεία γὰρ ξυνέσει, καὶ
 οὔτε προμαθῶν ἐς αὐτὴν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιμαθῶν, τῶν τε
 παρακρήμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ
 τῶν μελλόντων ἐπιπλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκκα-
 σῆς· καὶ ἂ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγγήσασθαι οἶός
 τε· ὧν δὲ ἄπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο·
 τό, τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μά-
 λιστα· καὶ, τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει,
 μελέτης δὲ βραχύτητι, κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιά-
 ζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. Νοσήσας δὲ, τελευτᾷ τὸν βίον.
 Λέγουσι δὲ τινες καὶ ἐκούσιον Φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐ-
 τὸν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἢ
 ὑπέ-

ὑπέσχετο. Μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ
 τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας,
 δόντος βασιλέως αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἢ προσ-
 ἔφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· Λάμψακον
 δὲ, οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυτιμώτατον τῶν τότε εἶναι)·
 Μυσοῦντα δὲ, ὄψον. Τὰ δὲ ὅσα Φασὶ κομισθῆναι αὐτοῦ
 οἱ προσήκοντες οἴκαδε, κελεύσαντος ἐκείνου, καὶ τεθῆ-
 ναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θά-
 πτειν, ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ Φεύγοντος. Τὰ μὲν κατὰ Παι-
 σανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον,
 λαμπρότατους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων,
 οὕτως ἐτελεύτησε.

Ἐκ τῆς δευτέρας βίβλου:

Ε.

Περικλέους πολιτεία φρόνιμος τε καὶ ἀσφαλὴς ὑπὸ τῆς
πράτην τῶν Πελοποννησίων ἐισβολῆν.

ιγ. Ἐτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ξυλληγομένων τε ἐς
τὸν Ἴσθμὸν, καὶ ἐν ἑδρῇ ἔντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν
Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων,
δέκατος αὐτὸς, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτο-
πήσας ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ
πολλὰκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοὺς
ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπη καὶ μὴ δηῶσι, ἢ καὶ Λακεί-
δαιμονίων κελευσάντων, ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται
τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄγῃ ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκεί-
νου προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι Ἀρχί-
δαμος μὲν οἱ ξένος εἶη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῶ γε τῆς πό-
λεως γένοιτο· τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἦν
ἄρα μὴ δηῶσασιν οἱ πολέμιοι, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων,
ἄφιξις αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν
κατὰ ταῦτα γίνεσθαι. Παρήκει δὲ καὶ περὶ τῶν πα-
ρόντων ἄπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαι τε ἐς τὸν
πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκιμίζεσθαι ἕς τε τὴν
μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας Φυ-
λάσσειν· καὶ τὸ, ναυτικὸν, ἥπερ ἰσχύουσιν, ἐξαρτῶ-
σθαι·

ὄθαι· τὰ τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν· λέγων τὴν
 ἰσχὺν αὐτῆς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσ-
 ὄδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου, γνώμη καὶ χρημά-
 των περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. Θαρσεῖν τε ἐκέλευε, προσ-
 ἰόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπιτοπολὺ Φόρου
 κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει, ἄνευ τῆς
 ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι
 τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων. Τὰ γὰρ
 πλεῖστα, τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν
 ἔς τε τὰ προτύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τἄλλα οἰκοδο-
 μήματα, καὶ ἔς Ποτίδαιαν ἀπανηλώθη. Χαρῆς δὲ, χρυ-
 σίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου, ἐν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δη-
 μοσίοις, καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περὶ τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς
 ἀγῶνας καὶ σκύλα Μηδικὰ, καὶ εἴτι τοιοῦτότροπον, οὐκ
 ἐλάσσονος ἦν ἢ πεντακοσίων ταλάντων. Ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ
 τῶν ἄλλων ἱερῶν προστίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς
 χρῆσθαι αὐτοῦς, καὶ ἦν πάνυ ἐξείργωνται πάντων,
 καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περιμειμένοις χρυσίοις· ἀπέ-
 φαινε δ' ἔχον τὸ ἀγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα χρυ-
 σίου ἀπέφθου καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν' χρη-
 σαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἔφη, χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀν-
 τικατασῆσαι πάλιν. Χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν
 αὐτοῦς. Ὀπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι, ἄνευ
 τῶν ἐν τοῖς Φρουρίοις, καὶ τῶν παρ' ἑπαλξιν ἑξακισχι-
 λίων καὶ μυρίων. Τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τοπρῶτων,
 ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν ἀπὸ τε τῶν πρεσβυτάτων
 καὶ τῶν νεωτάτων καὶ μετοίκων, ὅσοι ὀπλῆται ἦσαν.
 Τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους εἴδιοι ἦσαν πέντε καὶ
 τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ
 κύκλου τὸ Φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα· ἔτι δὲ
 αὐ-

αὐτοῦ ὁ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ φυλακικοῦ. τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ, τεσσαράκοντα σταδίων, ἅν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιέως ξὺν Μουνυχίᾳ, ἐξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἔσπας περίβολος, τὸ δ' ἐν Φυλακῇ ὃν ἦν ἡμισυ τούτου. Ἴππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χιλίους, ξὺν ἵπποτοξόταις· ἔξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας· καὶ τριῆρεις τὰς πλωίμους τριακοσίας. Ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίσις, καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων ὅτε ἡ ἐσβολὴ τοπρῶτον ἐμελλε Πελοποννησίων ἔσσεσθαι, καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Ἐλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷά περ εἰώθει Περικλῆς, ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

ιδ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπίθοντό τε καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν. Πρόβατα δὲ καὶ ὑπόζυγια ἐς τὴν Εὐβοίαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. Χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς, διὰ τὸ αἰεὶ εἰωθέναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι, ἡ ἀνάστασις ἐγίνετο.

ιζ. Ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μὲν τισιν ὑπῆρχον οἰκίσεις καὶ παρὰ Φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγὴ· οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τε ἔρημα τῆς πόλεως ᾤκησαν, καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἡρᾶ πάντα, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ Ἐλευσίνιου καὶ εἴτι ἄλλο βεβαίως κληίστον ἦν. Τὸ τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν (ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν, καὶ τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιούδε διεκάλυε, λέγον ὡς τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον) ὅμως ὑπὸ τῆς παρακρήμα ἀνάγκης ἐξερκήθη. Καὶ μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοῦ-

τοῦναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἢ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως· ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῆδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικισθόσιμον. Κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ, καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνελθόντας αὐτοὺς ἢ πόλις· ἀλλ' ὕστερον δὴ τὰ τε μακρὰ τείχη ᾤκησαν κατανειμάμενοι, καὶ τοῦ Πειραιέως τὰ πολλά. Ἄμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἤπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγείροντες, καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες. Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

κα. Ἀθηναῖοι δὲ, μέχρι μὲν οὗ περὶ Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν, καὶ τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προΐεναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάναντα τὸν Πausανίου Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θριάζε στρατῷ Πελοποννησίων, πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν, ἀνεχώρησε πάλιν, ἐς τὸ πλέον οὐκέτι προελθὼν· διὸ δὲ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης, δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνᾶς εἶδον τὸν στρατὸν ἐξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιούντο· ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκός, τῆς γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ (ὃ οὐπω ἐωράκεσαν οἱ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι, πλὴν τὰ Μηδικὰ) δεινὸν ἐφαίνετο καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῇ νεότητι, ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν. Κατὰ ξυστάσεις τε γιγνώμενοι, ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν, κελεύοντες ἐπεξιέναι, οἱ δὲ τινες, οὐκ ἑαυτὰς χρησιμολόγοι τε ἤδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν

ἤπρωτο ὡς ἕκαστος ἄρμητο. Οἱ τε Ἀχαρνῆς, οἰόμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἢ γῆ ἐτέμεντο, ἐνήγουν τὴν ἔξοδον μάλισα. Παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθισο ἡ πόλις, καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὄργῃ εἶχον· καὶ ὧν παρήνεσε πρότερον, ἐμέμνητο οὐδὲν, ἀλλ' ἐκάκισον, ὅτι φρατιγῶς ὧν οὐκ ἐπεξάγοι· αἰτίων τε σφίσι ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

κβ. Περικλῆς δὲ, ὄρων μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὼν χαλεπαίνοντας, καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονούντας, πιεύων δὲ ὀρθῶς γιγνώσκων περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίησε αὐτῶν, οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα τοῦ μὴ ὄργῃ τί μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυελθόντας ἐξαμαρτεῖν· τὴν τε πόλιν ἐφύλαττε, καὶ δι' ἡσυχίας μάλισα ὅσον ἠδύνατο εἶχεν· ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν ἀεὶ, τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ τῆς φρατιῶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγρούς τευς ἐγγυὲς τῆς πόλεως κικουργεῖν. —

ΣΤ.

Περὶ τοῦ ἐν Ἀθηναίσι λοιμοῦ, ὑπὸ τὴν δευτέραν τῶν Πελοποννησίων εἰσβολῆς.

μζ. Τοῦ δὲ θέρους εὐθύς ἀρχομένου, Πελοποννησίοι καὶ εἰ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τοπρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν, (ἤγειτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς) καὶ καλεζόμενοι ἐδήουν τὴν

τὴν γῆν. Καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλὰς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἢ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσως ἐγκατασκήψαι, καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις· οὐ μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς, οὐδὲ Φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. Οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουσιν τοπρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἐθνησκον ὄσῳ καὶ μάλιστα προσήεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρώπειά τεχνη οὐδεμία· ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἰκέτευσαν, ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν τε· λευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέστησαν, ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

μη. Ἦρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Διβύην κατέβη, καὶ ἐς τὴν βασιλείως γῆν τὴν πολλήν. Ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναιώς ἐνέπεσε· καὶ τοπρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἤψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι Φάρμακὰ ἐςβεβλήκοιεν ἐς τὰ Φρέατα· κῆραι γὰρ οὕτω ἦσαν αὐτόθι· ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἀνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἐθνησκον πολλῶ μᾶλλον ἤδη. Λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος γινώσκει, καὶ ἰατρός, καὶ ἰδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ, καὶ τὰς αἰτίας ἄστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἰκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ οἶον τε ἐγίγνωτο λέξω, καὶ ἀφ' ὧν ἂν τις σκοπῶν, εἴποτε καὶ αὐθις ἐπιπέσοι, μάλιστα ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω, αὐτὸς τε νοσήσας, καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

μθ. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὁμολογεῖτο, ἐν πάντων
 μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνεσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγ-
 χανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα
 ἀπεκρίθη. Τοῦς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφύσεως,
 ἀλλ' ἐξαιφνης, ὑγιεῖς ὄντας, πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς
 θερμαὶ ἰσχυραὶ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρίματα καὶ
 φλόγους ἐλάμβανεν καὶ τὰ ἐντός, ἢ τε φάρυγξ καὶ ἡ
 γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν, καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ
 δυσᾶδες ἤφιεν ἔπειτα, ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος
 ἐπεγίνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινον ἐς τὰ
 στήθη ὁ πόνος μετὰ βίχης ἰσχυροῦ· καὶ ὅποτε ἐς τὴν
 καρδίαν σφίξις, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν, καὶ ἀποκαθήρεις
 χολῆς πᾶσαι ὄσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὀνομασμένοι εἰσιν, ἐπή-
 σαν, καὶ αὐταὶ μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης. Δύοξ τε
 τοῖς πλείοσιν ἐνέπιπτε κενὴ, σπασμὸν ἐνδιδύσα ἰσχυ-
 ρὸν. τοῖς μὲν, μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, τοῖς δὲ, καὶ
 πολλῷ ὕπερον. Καὶ τὸ μὲν ἐξῶθεν ἀπτομένῳ σῶμα,
 οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν, οὔτε χλωρὸν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, πε-
 λιδιὸν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἔλκεσιν ἐξηνηθὸς· τὰ
 δὲ ἐντός οὕτως ἐκρίετο ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἰμα-
 τίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτ' ἄλλο τι ἢ γυμ-
 νὸν ἀνέχεσθαι, ἠδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφῶς αὐ-
 τοὺς ῥίπτειν· καὶ πολλὰ τοῦτο τῶν ἡμελημένων (ἀν-
 θρώπων) καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, ἀπαύσω τῇ δίψῃ ξυ-
 εχόμενοι· καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθεισθήκει τό, τε πλέον καὶ
 ἔλασσον ποτόν. Καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἠσυχάζειν καὶ ἡ
 ἀγρυπνία ἐπέκειτο διαπαντός. Καὶ τὸ σῶμα, ὅσον περ
 χρόνου καὶ ἡ νόσος ἀκμάζει, οὐκ ἐμικραίνεται, ἀλλ' ἀν-
 τεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ

πλεῖ-

πλεῖστοι ἐνναταῖοι καὶ ἐβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως, ἢ, εἰ διαφύγοιεν, ἐπι-κατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν, καὶ ἐλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης, καὶ διαβροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης, οἱ πολλοὶ ὕπερον διὰ τὴν ἀσθένειαν διεφθείροντο. Διεξήκει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἰδρυθὲν κακόν. Καὶ εἴτις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε· κατέσκηπτε γὰρ καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας, καὶ πόδας· καὶ πολλοὶ σεριτκόμενοι τούτων διέφευγον· εἰσὶ δ' οἱ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν· τοὺς δὲ καὶ λήθῃ ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως, καὶ ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

ν. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὰ τε ἄλλα χαλεπωτέρας ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἐκάσῳ, καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιτα ἄλλο τι ἢ τῶν ξυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα ὅσα ἀνθρώπων ἄπτεται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων, ἢ οὐ προσήει, ἢ γευσάμενα διεφθείρετο· τεκμήριον δὲ, τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφῆς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἐωρῶντο οὔτε ἄλλως, οὔτε περὶ τοιούτου οὐδέν· οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἰσθησιν παρείχον τοῦ ἀποβαίνοντος, διὰ τὸ ξυνδικαιτᾶσθαι.

να. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἐκάσῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιούτων ἦν ἐπίπαν τὴν ἰδέαν. Καὶ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὃ δὲ, καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἑτελεύτα. Ἐθνησκον δὲ οἱ μὲν, ἀμελεία, οἱ δὲ, καὶ πάνυ θεραπευόμε-

νοι. Ἐν τε οὐδὲν κατέτη ἴαμα, ὡς εἰπεῖν, ὃ, τι χρῆν
 προσφέροιτας ἀφελεῖν τὸ γὰρ τῷ ξυνευγεῖν, ἄλλον
 τοῦτο ἐβλαπτε' σῶμά τε αὐταρκές ὃν οὐδὲν διεφάνη
 πρὸς αὐτὸ, ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνή-
 ρει, καὶ τὰ πάσῃ δικίτῃ θεραπευόμενα. Δεινότεαυτο δὲ
 παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ, ἢ τε ἀθυμία, ὅποτε τις αἰσθοῖτο
 κάμναν, (πρὸς γὰρ τὸ ἀνελπίσειν εὐθὺς τραπόμενοι τῇ
 γνώμῃ, πολλῶ μᾶλλον προῖεντο σφῶς αὐτοῦς, καὶ οὐκ
 ἀντιῆχον) καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμ-
 πλάμενοι, ὥσπερ τὰ πρόβατα, ἔθνησκον. Καὶ τὸν πλεί-
 στον φθέρων τοῦτο ἐνεποιεῖ· εἴτε γὰρ μὴ θέλοισιν δεδιότες
 ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπόλλυντο ἔρημοι, καὶ οἰκίαι πολ-
 λαὶ ἐκενῶθησαν ἀπορίῃ τοῦ θεραπεύσοντος· εἴ τε προσ-
 λιοῖεν, διεφθείροντο· καὶ μάστιχα οἱ ἀρετῆς τὶ μεταποιού-
 μενοι· αἰσχρόν γὰρ ἠφείδου σφῶν αὐτῶν, εἶοντες παρὰ
 τοῦ φίλου. Ἐπεὶ καὶ τὰς ὄλοφύρτεις τῶν ἀπογιγνο-
 μένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκίῳ ἐξέκαμνον, ὑπὸ τοῦ
 πολλοῦ κακοῦ νικόμενοι. Ἐπιπλέον δὲ ὅμως οἱ διαπε-
 φευγότες τὸν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ὠκτιζοντο,
 διὰ τὸ προσιέναι τε, καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ
 εἶναι (ὅτι γὰρ τὸν αὐτὸν, ὥστε καὶ κτείνειν, οὐκ ἐπε-
 λάμβανε) καὶ ἐμπακίζοντο τε ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ
 αὐτοὶ τῷ παρὰ χεῖμα περιχραῖ, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρό-
 νον ἐλπίδος τὶ εἶχον κούφης μὴδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήμα-
 τος ποτὲ ἔτι διαφθαῖναι.

β. Ἐπίεσε δ' αὐτοῦς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ
 καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄξυ, καὶ οὐχ
 ἦσσαν τοὺς ἐπελθόντας. Οἰκίῳ γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν,
 ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγνῶν ὥρα ἔτους διαιτωμένων, ὃ
 φθόρος ἐγγίχεται, οὐδενὶ κόσμῳ· ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλ-
 λή-

λήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο· καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο, καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας, ἡμιθνήτες, τῆ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ· τὰ τε ἱερά, ἐν οἷς ἐσκήνηντο, νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. Ὑπερβιάζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔχοντες ὅ, τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτρέποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως· νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν, οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς· ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἠδύνατο· καὶ πολλοὶ ἐς ἀνάισχύντους θήκας ἐτρέποντο, σπάνει τῶν ἐπιτηδείων, διὰ τὸ συχνούς ἤδη προτεθνάναι σφίσι· ἐπιπυράς γὰρ ἀλλοτρίας, φθάσαντες τοὺς νήσαντας, οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπτον, οἱ δὲ, καιομένου ἄλλου, ἀνωθεν ἐπιβαλόντες ὄν φέροισιν, ἀπήεσαν.

νγ. Πρώτον τε ἤρξε καὶ ἐς τὰλλα τῆ πόλει ἐπιπλέον ἀνομίᾳς τὸ νόσημα. Ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα τις ἂ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων, καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τὰ κείνων ἐχόντων· ὡς ταχέως τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίου ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἠγούμενοι. Καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῶ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἀδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· ὅ, τι δὲ ἤδει τε ἠδὺ καὶ πανταχόθεν τὸ ἐς αὐτὸν κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. Θεῶν δὲ φόβος, ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπειργε· τὸ μὲν, κρίνοντας ἐν ὁμοίᾳ καὶ σέβειν καὶ μὴ, ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους· τῶν δὲ ἀμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δικῆν γενέσθαι βίου· ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι· πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν

ἐπιπρεματθῆναι, ἢν πρὶν ἐμπροσθεῖν, εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου
τὴ ἀπολαῦσαι.

ὣδ. Τοιοῦτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέ-
ζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων, καὶ γῆς ἔξω δμου-
μένης. Ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ
τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ᾤδεσ-
θαι,

Ἦξει Δωρικὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς αὐτῷ.

Ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ἀνομάσθαι
ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν πελαγίων, ἀλλὰ λιμὸν ἐνίκησε δὲ
ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως, λοιμὸν εἰρησθαι οἱ γὰρ ἄν-
θρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον, τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. Ἦν δὲ
γε, οἶμαι, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦ-
δε ὕστερος, καὶ ξυμβῆ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς
οὕτως ἄγονται. Μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμο-
νίων χρησιρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν
θεὸν εἰ χρὴ πολεμεῖν, ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι
νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι περὶ μὲν οὖν
τοῦ χρησιρίου, τὰ γιγνόμενα εἰκάζον ὅμοια εἶναι. Ἐσ-
βεβληκόταν δὲ τῶν Πελοποννησίων, ἣ νόσος ἤρξατο εὐ-
θύς καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ, τι καὶ
ἄξιον εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα
δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυαἰθραπτότατα. Ταῦτα
μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γεγόμενα.

Ζ.

Τὰ ἐξῆς· Τοῦ Περικλέους τὸ ἀμετάβλητον ἐν τῇ πολι-
 τείᾳ καὶ ἀνέκπληκτον παρὰ τὰ δεινὰ· ἅμα τοῦ λοι-
 μοῦ φθείροντος τοὺς ἐν τῇ πόλει Ἀθηναίους, καὶ
 τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων τέμνο-
 μένης· Τοῦ αὐτοῦ δημηγορία. Ἔτι
 περὶ τῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ παν-
 τοίας ἀρετῆς.

νε. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον,
 παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην, μέχρι Λαυ-
 ρίου ὄρους, οὗ τὰ ἀργύρεια μέταλλα ἐσὶν Ἀθηναίσις· καὶ
 πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ἢ πρὸς Πελοπόννησον ὄρξ,
 ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὐβοίαν τε καὶ Ἄνδρον τετραμ-
 μένην. Περικλῆς δὲ, στρατηγὸς ὢν καὶ τότε, περὶ μὲν
 τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους, τὴν αὐτὴν γνώμην
 εἶχεν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

νε. Ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν
 παραλίαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελο-
 ποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἔτοιμα ἦν, ἀνήγετο
 ἤγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὀπλίτας Ἀθηναίων τέτρακιςχιλίους,
 καὶ ἵππείας τριακοσίους, ἐν ναυσὶν ἵππαγωγοῖς πρῶτον
 τότε ἐκ τῶν παλαιῶν [νεῶν] ποιηθείσαις. Ξυνεστρατεύοντο
 δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν. Ὅτε δὲ
 ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέ-
 λιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ· ἀφικόμενοι δὲ
 ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου, ἔτεμον τῆς γῆς τὴν
 πολλήν· καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες, ἐς ἐλπίδα

μὲν ἦλθον τοῦ ἐλεῖν, οὐ μὲντοι προεχώρησέ γε. Ἄνω-
γαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου, ἔτεμον τὴν τε Τροι-
ζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἀλιάδα, καὶ τὴν Ἑρμιονίδα ἔτι
δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. Ἄραν-
τες δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἀφίκοντο ἐς Πρασιάς, τῆς Λακω-
νικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον,
καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἶλον καὶ ἐπόρθησαν. Ταῦτα δὲ
ποιήσαντες, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν· τοὺς δὲ Πελοποννη-
σίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντας, ἀλλ' ἀνα-
κεχωρμηκότας.

κζ. Ὅσον δὲ χρόνον οἶτε Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ
τῶν Ἀθηναίων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐσράτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
ἢ νότος ἐν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἔφθειρε καὶ ἐν
τῇ πόλει ὥστε καὶ ἐλέχθη, τοὺς Πελοποννησίους δεισαν-
τας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυθάνοντο τῶν αὐτομόλων ὅτι ἐν
τῇ πόλει εἶη, καὶ θάπτοντας ἅμα ἠσθάνοντο, θᾶσσον
ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. Τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλείστον τε
χρόνον ἐνέμειναν, καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον ἡμέρας
γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγέ-
νοντο.

κη. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρου, Ἄγων ὁ Νικίου καὶ Κλεό-
πομπος ὁ Κλειίου, Ξυσράτηγοι ὄντες Περικλέους, λά-
βόντες τὴν στρατιὰν ἕπερ ἐκείνος ἐχώρησατο, ἐσράτευσαν
[εὐθὺς] ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, καὶ Ποτιδαίαν
ἔτι πολιορκουμένην. Ἀφικόμενοι δὲ, μηχανάς τε τῇ
Ποτιδαίᾳ προσέφερον, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἐλεῖν.
Προὔχρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἴρεσις τῆς πόλεως, οὔτε
τᾶλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως. Ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νό-
σος, ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, Φλει-
ρουσα τὴν στρατιάν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας

νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἀγνωνι στρατιᾶς, ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου ὑγιαίνοντας. Φορμίων δὲ, καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκετι ἦσαν περὶ Χαλκιδέας. Ὁ μὲν οὖν Ἀγνων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὀπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας, ἐν τεσσαράκοντα μάλις ἡμέραις· οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτίδαιαν.

10. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων, οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἢ τε γῆ αὐτῶν ἐτέτμητο τοδεύτερον, καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίῃ εἶχον, ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν, καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἄρμηντο ξυγχωρεῖν, καὶ πρέσβεις τινας πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἄπρακτοι ἐγένοντο· πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι κλεψῶτες, ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. Ὁ δὲ ὄρων αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιῶντας ἄπερ αὐτὸς ἠλπίζε, ξύλλογον ποιήσας (ἔτι δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο θαρσύναι τε, καὶ ἀπαγαγῶν τὸ ὀργίζομενον τῆς γνώμης, πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέτερον κατασῆσαι καὶ παρελθὼν ἔλεξε τοιαῦτα.

Ξ. „ Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἔς με
 „ γεγένηται· αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας, καὶ ἐκκλησίᾳ
 „ τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω, καὶ μέμφω-
 „ μαι εἴτι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε, ἢ ταῖς ξυμφο-
 „ ραῖς εἴκετε. Ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλέω ξύμπατα
 „ ὀρθομένην ἀφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πο-
 „ λιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην· καλῶς
 „ μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν, διαφθειρομένης
 „ τῆς

„ τῆς πατρίδος, οὐδὲν ἦσσαν ξυναπόλλυται· κακοτυχῶν
 „ δὲ ἐν εὐτυχούσῃ, πολλῶ μᾶλλον διασώζεται. Ὅποτε
 „ οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίᾳς ξυμφορὰς οἶα τε φέρειν, εἰς δὲ
 „ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύ-
 „ νειν αὐτῇ; καὶ μὴ, ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε ταῖς κατ' οἶκον
 „ κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι, τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας
 „ ἀφίεσθε, καὶ ἐμὲ τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν, καὶ
 „ ὑμᾶς αὐτοὺς, οἱ ξυνέγνωτε, δι' αἰτίας ἔχετε. Καίτοι
 „ ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ ἐργίζεσθε, ὅς οὐδενὸς ἦσσαν οἶομαι
 „ εἶναι γυνῶνί τε τὰ δέοντα, καὶ ἐρμηνεύσαι ταῦτα·
 „ Φιλοπόλις τε, καὶ χρημάτων κρείσσω. Ὅ, τε γὰρ
 „ γνοὺς, καὶ μὴ σαφῶς διδάξας, ἐν ἴσῳ εἰ καὶ μὴ
 „ ἐνεθυμήθῃ· ὃ, τ' ἔχων ἀμφοτέρω, τῇ δὲ πόλει δύσ-
 „ κους, οὐκ ἂν δικίως τὴν οἰκείας φράζοι· προσόντος δὲ
 „ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τοῦ-
 „ του ἐνὸς ἂν πωλεῖτο. Ὡς· εἴ μοι καὶ μέσως ἡγού-
 „ μνοι μᾶλλον ἑτέραν προσεῖναι αὐτὰ, πολεμεῖν ἐπέ-
 „ σθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν γε τοῦ ἀδικεῖν αἰτίαν φε-
 „ ροίμην.

„ ξα. Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἴρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐ-
 „ τυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον
 „ ἦν, ἢ εἰξάντας, εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι, ἢ κιν-
 „ δυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὃ Φυγῶν τὸν κίνδυνον, τοῦ
 „ ὑποσάντος μεμπτότερος. Καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι,
 „ καὶ οὐκ ἐξίσταμαι ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ ξυ-
 „ νέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμέλειν δὲ
 „ κακουμένοις, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθε-
 „ νεῖ τῆς γνώμης μὴ ὄρθον φαίνεσθαι· διότι τὸ μὲν λυ-
 „ πῶν ἔχει ἤδη τὴν αἰσθήσιν ἐκάσῳ, τῆς δὲ ὠφελείας
 „ ἄπειν ἔτι ἢ δήλωσις ἅπασι· καὶ μεταβολῆς μεγά-

„ λης , καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου ἐμπεσοῦσης , ταπεινὴ
 „ ὑμῶν ἢ διάνοια ἐγκαρτερεῖν ἂ ἔγνωτε . Δουλοὶ γὰρ
 „ Φρόνημα , τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον , καὶ τὸ
 „ πλείω παραλόγῳ ξυμβαῖνον ὃ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλ-
 „ λοῖς οὐχ ἤμισα καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται . Ὅμως
 „ δὲ , πόλιον μεγάλην οἰκοῦντας , καὶ ἐν ἡβῆσιν ἀντιπά-
 „ λους αὐτῇ τετραμμένους , χρεῶν καὶ ξυμφοραῖς ταῖς
 „ μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι , καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφα-
 „ νίζειν , (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε
 „ ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακία ἐλλείπει ,
 „ καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασυτήτι ὀρεγό-
 „ μενον) ἀπαλγήσαντας δὲ τὰ ἴδια , τοῦ κοινοῦ τῆς σω-
 „ τηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι .

„ ξβ . Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον , μὴ γέ-
 „ νηταί τε πολλὸς , καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα ,
 „ ἀρκείτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις
 „ γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον . Δη-
 „ λῶσω δὲ καὶ τόδε , ὃ μοι δοκεῖτε οὐτ' αὐτοὶ πώποτε
 „ ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρ-
 „ χὴν , οὐτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις . Οὐδ' ἂν νῦν
 „ ἐχρησάμην κομπωδεσέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν , εἰ
 „ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἶκος ἐώρων .
 „ Οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνου ἀρχεῖν ἐγὼ δὲ
 „ ἀποφαίνω , δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν , γῆς
 „ καὶ θαλάσσης , τοῦ ἐτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριατάτους
 „ ὄντας , ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε , καὶ ἦν ἐπὶ πλείον
 „ βουλευθῆτε καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρα-
 „ σκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλεοντάς ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κω-
 „ λύσει , οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι .
 „ Ὡς ἐν κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρείαν

„ (αἰ

,, τῆς πατρίδος , οὐδὲν ἦσσαν ξυναπόλλυται· κακοτυχῶν
 ,, δὲ ἐν εὐτυχούσῃ , πολλῶ μᾶλλον διασώζεται . Ὅποτε
 ,, οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἶα τε φέρειν , εἷς δὲ
 ,, ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος , πῶς οὐ χρὴ πάντα ἀμύ-
 ,, νειν αὐτῇ ; καὶ μὴ , ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε ταῖς κατ' οἴκου
 ,, κακοπραγμίαις ἐκπεπληγμένοι , τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας
 ,, ἀφίεσθε , καὶ ἐμὲ τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν , καὶ
 ,, ὑμᾶς αὐτοὺς , εἰ ξυνέγνωτε , δι' αἰτίας ἔχετε . Καίτοι
 ,, ἐμοὶ τοιοῦτῶ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε , ὃς οὐδενὸς ἦσσαν οἶομαι
 ,, εἶναι γυνῶναι τε τὰ δέοντα , καὶ ἐρμηνεύσαι ταῦτα·
 ,, Φιλόπολις τε , καὶ χρημάτων κρείστων . Ὅ , τε γὰρ
 ,, γνοὺς , καὶ μὴ σαφῶς διδάξας , ἐν ἴσῳ εἰ καὶ μὴ
 ,, ἐνεθυμήθῃ· ὃ , τ' ἔχων ἀμφοτέρω , τῇ δὲ πόλει δύσ-
 ,, κους , οὐκ ἂν ὁμοίως τὶ οικείως φράξοι· προσόντος δὲ
 ,, καὶ τοῦδε , χρήμασι δὲ νικωμένου , τὰ ξύμπαντα τοῦ-
 ,, του ἐνὸς ἂν παλοῖτο . Ὡς· εἴ μοι καὶ μέσως ἡγού-
 ,, μνοι μᾶλλον ἐτέρων προσεῖναι αὐτὰ , πολεμεῖν ἐπέ-
 ,, σθητε , οὐκ ἂν εἰκότως νῦν γε τοῦ ἀδικεῖν αἰτίαν φε-
 ,, ροίμην .

,, ξα . Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἴρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐ-
 ,, τυχεῦσι , πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον
 ,, ἦν , ἢ εἰξάντας , εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι , ἢ κιν-
 ,, δυνεύσαντας περιγενέσθαι , ὃ φυγῶν τὸν κίνδυνον , τοῦ
 ,, ὑποσάντος μεμπτότερος . Καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι ,
 ,, καὶ οὐκ ἐξίσταμαι ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε , ἐπειδὴ ξυ-
 ,, νέθη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραλαῖς , μεταμέλειν δὲ
 ,, κακουμένοις , καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθε-
 ,, νεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι· διότι τὸ μὲν λυ-
 ,, ποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἰσθήσιν ἐκάσῳ , τῆς δὲ ὠφελείας
 ,, ἀπεσιν ἔτι ἢ δήλωσις ἅπασι καὶ μεταβολῆς μεγάλῃ

„ λης , καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου ἐμπεισοῦσης , ταπεινὴ
 „ ὑμῶν ἢ διάνοια ἐγκαρτερεῖν ἂ ἐγνατε . Δουλοῖ γὰρ
 „ Φρόνημα , τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον , καὶ τὸ
 „ πλείω παραλόγῳ ξυμβαῖνον· ὃ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλ-
 „ λοῖς οὐχ ἤμισα καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται . Ὅμως
 „ δὲ , πόλιμ μεγάλην αἰκοῦντας , καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπά-
 „ λους αὐτῇ τετραμμένους , χρεῶν καὶ ξυμφοραῖς ταῖς
 „ μεγάλαις ἐθέλειν ὑφίστασθαι , καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφα-
 „ νίξειν , (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε
 „ ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ἕως μαλακία ἐλλείπει ,
 „ καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγό-
 „ μενον) ἀπαλήσαντας δὲ τὰ ἴδια , τοῦ κοινοῦ τῆς σω-
 „ τηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι .

„ ἔβ . Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον , μὴ γέ-
 „ νηταί τε πολὺς , καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα .
 „ ἀρκεῖτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις
 „ γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον . Δη-
 „ λῶσω δὲ καὶ τόδε , ὃ μοι δοκεῖτε οὐτ' αὐτοὶ πώποτε
 „ ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους πέρα ἐς τὴν ἀρ-
 „ χὴν , οὐτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις . Οὐδ' ἂν νῦν
 „ ἐχρησάμην κομπωδεσέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν , εἰ
 „ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἶκος ἐώρων .
 „ Οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνου ἄρχειν· ἐγὼ δὲ
 „ ἀποφαίνω , δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν , γῆς
 „ καὶ θαλάσσης , τοῦ ἐτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους
 „ ἔντας , ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε , καὶ ἦν ἐπὶ πλέον
 „ βουλευθῆτε καὶ οὐκ ἔσιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρα-
 „ σκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κω-
 „ λύσει , οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρῆντι .
 „ Ὡστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκῶν καὶ τῆς γῆς κρίσιν

„ (ἔν

29 (ὧν μεγάλων νομιζετε ἐξερῆσθαι) αὐτὴ ἢ δυνάμεις
 30 φαίνεται· οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μάλλον,
 31 ἢ οὐ κήπιον, καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου πρὸς ταύ-
 32 τὴν νομισαντας, διγλωρῆσαι, καὶ γινῶναι ἐλευθερίαν
 33 μὲν, ἣν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν, ῥαδίως
 34 ταῦτα ἀναληφόμενῃ, ἄλλων δ' ὑπακούουσι, καὶ τὰ
 35 προσκεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι τῶν τε πατέρων
 36 μὴ χείρους κατ' ἀμφοτέρω Φανῆναι, οἱ μετὰ πόνου
 37 καὶ οὐ παρ' ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέτι
 38 διασώσαντες παρέδσαν ἡμῖν αὐτά. Αἴσχιον δὲ ἔχον-
 39 τας ἀφαιρεθῆναι, ἢ κταμένους ἀτυχῆσαι· ἰέναι δὲ
 40 τοῖς ἐχθροῖς ὁμῶς, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ
 41 καταφρονήματι. Αὐχίμα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας
 42 εὐτυχῶς καὶ δειλῶ τινι ἐγγίγνεται καταφρονήσις δὲ,
 43 ὅς ἂν καὶ γνώμη πισυῆ τῶν ἐναντίων προέχειν· ὁ
 44 ἡμῖν ὑπάρχει. Καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης
 45 ἢ ξυνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται·
 46 ἐλπίδι τε ἥσσαν πισεύει, ἥς ἐν τῷ ἀπώρῳ ἢ ἰσχύος·
 47 γνώμη δ' ἀπὸ τῶν ὑπάρχόντων, ἥς βεβαιότερα ἢ
 48 πρόοια.

29 Ἐγ. Τῆς τε πόλεως ὑμῶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ
 30 τοῦ ἄρχειν (ἥπερ ἅπαντες ἀγάλλεσθε) βοηθεῖν καὶ
 31 μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἢ μὴδὲ τὰς τιμὰς διώκειν·
 32 μὴδὲ νομίσαι περὶ ἐνὸς μόνου δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας
 33 ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς σερήσεως, καὶ κινδύνου
 34 ἂν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε· ἥς οὐδ' ἐκσῆναι ἔτι ὑμῖν
 35 ἔστιν· εἴτις καὶ τὸδε ἐν τῷ παρόντι δεδιῶς ἀπραγμο-
 36 σύνη ἀνδραγαθίζεται. Ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε
 37 αὐτήν· ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφείναι δὲ ἐπι-
 38 κίνδυνον. Τάχισ' ἂν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἐτέρους τε πεί-
 39 σαν-

ὄντες ἀπολέσειαν, καὶ εἶπου ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτό-
 νομοὶ οἰκήσειαν. Τὸ γὰρ ἀπραγμὸν οὐ σώζεται, μὴ
 μετὰ τοῦ δρατηρίου τεταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πό-
 λει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκόῳ, ἀσφαλῶς δουλεύειν.
 ἔδ. Ἔμεις δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παρὰ-
 γεσθε, μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, (ᾧ καὶ αὐτοὶ ξυν-
 διέγνωτε πολεμεῖν) εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρα-
 σαν ἄπερ εἰκὸς ἦν, μὴ ἐβελισάντων ὑμῶν ὑπακούειν.
 Ἐπεὶ γεγένηται τε πέρα ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος
 ἠδε (πρᾶγμα μόνου δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσου
 γεγενημένον) καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τὶ μᾶλλον
 ἔτι μισοῦμαι· οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ ὅταν παρὰ λό-
 γον τὶ εὖ πράξῃτε, ἐμοὶ ἀναθήσετε. Φέρειν τε χρὴ
 τὰ τε δαιμόνια ἀναγκαίως, τὰ τε ἀπὸ τῶν πολε-
 μίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῆδε τῆ πόλει πρό-
 τερόν τε ἦν, νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ· γινώτε δὲ
 ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις.
 διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἶκιν, πλείστα δὲ σώματα
 καὶ πόνους ἀναλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μέγιστην
 δὴ μέχρι τοῦδε κεντημένην, ἧς ἐς αἰδίου τοῖς ἐπιγι-
 γνομένοις, ἦν καὶ νῦν ὑπευδῶμέν ποτε (πάντα γὰρ
 πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι) μνήμη καταλείψεται· Ἐλ-
 λήνων τε, ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρξαμεν, καὶ πο-
 λέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν, πρὸς τε ξυμπαντας, καὶ
 καθ' ἐκάστου· πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ
 μεγίστην ᾤκησαμεν. Καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπραγμὸν
 μέμφαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τι βουλόμενος, καὶ αὐτὸς
 ζηλώσει· εἰ δὲ τις μὴ κέκτηται, Φθονήσει. Τὸ δὲ μι-
 σεῖσθαι καὶ λυπηροῦς εἶναι ἐν τῷ παρόντι, πᾶσι μὲν
 ὑπήρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἐτέρων ἠξίωσαν ἀρχεῖν· ὅστις
 ὁ δ' ἐπὶ

„ δ' ἐπὶ μεγίσταις τὸ ἐπιφθονοῦ λαμβάνει, ὀρθῶς βου-
 „ λεύεται. Μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπιπολὴ ἀντέχει ἢ δὲ
 „ παρχυτικά τε λαμπρότης, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξω
 „ ἀείμνητος καταλείπεται. Ὑμεῖς δὲ ἐς τε τὸ μέλλον
 „ καλὸν προγνόντες, ἐς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν, τῷ
 „ ἤδη προθύμῳ ἀμφοτέρω κτήσασθε καὶ Λακεδαιμονίοις
 „ μῆτε ἐπικηροκενέσθε, μῆτε ἔνδηλοί ἐσε τοῖς παροῦσι
 „ πόνοις βαρυνόμενοι. Ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφοράς
 „ γνώμῃ μὲν ἤκιστα λυπῶνται, ἔργῳ δὲ μάλιτα ἀντέ-
 „ χουσιν, οὗτοι καὶ πόλεον καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι.”

Ξε. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθη-
 ναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν, καὶ ἀπὸ τῶν
 παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. Οἱ δὲ δημοσίᾳ
 μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαι-
 μονίους ἔτι ἔπεμπον, ἐς τε τὸν πόλεμον μάλλον ὠρμηγ-
 τοῖ ἰδίᾳ δὲ τοῖς παιδήμασιν ἐλυπῶντο· ὁ μὲν πένης ὅτι
 ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμάμενος, ἐστέρητο καὶ τούτων· οἱ δὲ
 δυνατοὶ, κατὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε
 καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες· τὸ δὲ μέγι-
 στον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. Οὐ μέντοι προτερόν
 γε οἱ ξυμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν
 ἐξημίωσαν χρήματιν ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῶ, ὅπερ
 Φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, στρατηγῶν εἶλοντο, καὶ πάντα τὰ
 πράγματα ἐπέτρεψαν ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεία ἕκαστος
 ἤλγει, ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες· ὧν δὲ ἡ ξυμπασα πόλις
 προτεδεῖτο, πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. Ὅσον τε
 γὰρ χρόνον προῦσι τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως
 ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο
 ἐπ' ἐκείνου μεγίστη· ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὅδε
 φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνόνς τὴν δύναμιν. Ἐπεβίω

δὲ δύο ἔτη καὶ ἕξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπίπλεον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἢ ἐς τὸν πόλεμον. Ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντας τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας, καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μήτε τῇ πόλει κινδυνεύοντας, ἔφη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτα τε πάντα ἐς τὸναντίον ἔπραξαν καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας Φιλοτιμίας, καὶ ἴδια κέρδη, κακῶς ἐς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν· ἃ κατορθούμενα μὲν, τοῖς ἰδιώταις τιμῇ καὶ ἀφέλεια μᾶλλον ἢν' σφαλέντα δὲ, τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. Λίτιον δὲ ἦν, ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἤγε, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὗ προσηκόντων τῆν δύναμιν πρὸς ἠδονὴν τι λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργὴν τι ἀντειπεῖν. Ὅποτε γοῦν αἰσθοιτό τι αὐτὸς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας, λέγων κατέπλησσαν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ δεδιότας αὐτὸν ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. Ἐγίνετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. Οἱ δὲ ὕπερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρώτος ἕκαστος γίνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἠδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. Ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ, ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ, ἡμαρτήθη, καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς· ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἀμαρτήμα ἦν πρὸς αὐτὸς ἐπέησαν, ὅσον οἱ ἐκπέμφαντες οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας, τὰ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτεραι

ἔπειθον, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐτα-
ράχθησαν. Σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλη τε παρα-
σκευῆ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλέονι μορίῳ, καὶ κατὰ τὴν
πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ὁμῶς τρία μὲν ἔτι ἀντεῖχον
τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ Σι-
κελίας μετ' αὐτῶν, καὶ τῶν ἔτι τοῖς πλέοσι ἀφεστη-
κόσι· Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ,
ὃς παρεῖχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν. Καὶ
οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας
διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. Τοσοῦτον τῷ Πε-
ρικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε, ἀφ' ὧν αὐτὸς προέγνω, καὶ
πάνυ ἂν βρῆδως περιγενέσθαι τὴν πόλιν τῶν Πελοποννη-
σίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ.

Βίβλ. ΣΤ. 15. Ἐνήγε δὲ προθυμότατα τὴν ἐς Σικελίαν
στρατείαν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε Νι-
κίᾳ ἐναντιοῦσθαι, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα διάφορος τὰ μά-
λισα, στρατηγήσαι τε ἐπιθυμῶν, καὶ ἐλπίζων Σικελίαν
τε δι' αὐτοῦ καὶ Καρχηδόνα λήψεσθαι καὶ τὰ ἴδια ἅμα
εὐτυχήσας, χρήμασι τε καὶ δόξῃ ἀφελήσειν. Ὅν γὰρ
ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀσῶν, ταῖς ἐπιθυμίαις μείζουσιν ἢ
κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἐχρήτο, ἐς τε τὰς ἵππο-
τροφίας καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας ὅπερ καὶ καθεῖλεν
ὕστερον τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἤμισα. Φοβηθέντες
γὰρ αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτοῦ
σῶμα παρανομίας ἐς τὴν δίκαιαν, καὶ τῆς διανοίας, ὧν
καθ' ἐν ἕκασον ἐν ὅτῳ γίγνοιτο ἔπρασεν, ὡς τυραννίδος
ἐπιθυμοῦντι πολέμιοι καθέσασαν καὶ δημοσίᾳ κράτις α
διαθέντα τὰ τοῦ πολέμου, ἰδίᾳ ἕκασοι τοῖς ἐπιτηδεύμα-
σιν αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες, οὐ διὰ
μακροῦ ἐσφίλαν τὴν πόλιν. —

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

Ἐκ τῆς πρώτης βίβλου.

A.

Προίμιον τοῦ συντάγματος.

Ἵτι χαλεπὸν τὸ ἀνθρώπων ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄρχειν ὅτι οὐ πεφυκότων ῥαδίως φέρειν τοὺς ἄρχοντας· καὶ ὅτι πλείστον καὶ ἐκόντων ἤρξε Κύρος.

α. Ἐννοία ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ, ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνήρηνται ἤδη ὑπὸ δῆμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἄν ὀποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένηνται, θαυμάζονται ὡς σοφοὶ τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγεννημένοι. Πολλοὺς δ' ἔδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, καὶ ἐν ἰδίοις οἰκοῖς, τοὺς μὲν, ἔχοντας καὶ πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως οὐδὲ

Η 2

τοῖς

τοῖς ὀλίγοις τούτοις πανύ τι δυναμένους χρῆσθαι πειθομέ-
 νοις τοὺς δεσπότας. Ἐτι δὲ πρὸς τούτοις ἐνενοῦμεν ὅτι
 ἄρχοντες μὲν εἰσὶ καὶ οἱ βουκόλοι, τῶν βοῶν, καὶ οἱ ἵπ-
 ποφορβοὶ, τῶν ἵππων· καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νο-
 μεῖς, ὧν ἂν ἐπισατῶσι ζῶων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τού-
 των νομίζοιτο. Πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἔδο-
 κοῦμεν ὄρῃ μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν,
 ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι· πορεύονται τε γὰρ αἱ
 ἀγέλαι οἱ ἂν αὐτὰς εὐθύνοσιν οἱ νομεῖς, νέμονται τε
 χωρία ἐφ' ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφίωσιν, ἀπέχονται τε ὧν
 ἂν αὐτὰς ἀπέργωσι καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν τοῖς γιγνο-
 μένοις ἐξ αὐτῶν ἕως τοὺς νομέας χρῆσθαι, οὕτως ὅπως
 ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἐτι τοίνυν, οὐδεμίαν πώποτε ἀγέ-
 λην ἠσθόμεθα συστῆσαι ἐπὶ τοὺς νομέας, οὔτε ὡς μὴ πει-
 θεσθαι, οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ
 καὶ χαλεπώτεραι εἰσὶν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ
 τοῖς ἄρχουσι τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις ὑπ' αὐτῶν·
 ἀνθρώποι δὲ ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τού-
 τος, οὓς ἂν αἰσθῶνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.
 Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγινώσκομεν
 περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκῆτι πάντων τῶν ἄλλων
 ζῶων εἶναι ῥᾶον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσα-
 μεν, ὅτι Κύρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν ἀν-
 θρώπους ἐκτίησάτο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πό-
 λεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη· ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμεθα
 μετανοεῖν, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων οὔτε τῶν χαλεπῶν
 ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἢν τις ἐπισαμένως τοῦτο
 πράττῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι τοὺς
 μὲν, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν· τοὺς δὲ, καὶ
 μηνῶν· τοὺς δὲ, οὐδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν· τοὺς δὲ,
 καὶ

καὶ εὖ εἰδότες ὅτι οὐδ' ἂν ἴδοιεν καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῶ ὑπακούειν. Καὶ γὰρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλείων, καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρελιφότεων καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκυθῆς, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπή δ' ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἀρχῶν διαγένοιτο καὶ ὁ Θραξ, Θρακῶν καὶ ὁ Ἰλλυριδῆς, Ἰλλυριῶν καὶ τἄλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν τὰ γούν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λεύσθαι ἀπ' ἀλλήλων. Κύρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ἄρμηθεις σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἐκόντων μὲν ἠγήσατο Μήδων, ἐκόντων δὲ Ἰωνῶν κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους, Ἀραβίας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους ἤρξε δὲ καὶ Βακτριῶν καὶ Ἰνδῶν καὶ Κιλικῶν ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἔθνων, ἃν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καταβάς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, καὶ Κυπρίων, καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἔθνων ἤρξεν οὐθ' ἑαυτῶ δημοκράτων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφίκεσθαι μὲν ἐπὶ τῆσάυτην γῆν τῶ ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῶ ἑδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τῆσάυτην τοῦ πάντας αὐτῶ χαρῖσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι ἀνητήσατο δὲ τῶσαῦτα Φύλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον εἰσιν, ὅποι ἂν ἀρξῆται τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἢν τε πρὸς ἑῷ, ἢν τε πρὸς ἐσπέραν, ἢν τε πρὸς ἄρκτον, ἢν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν δὴ ὡς ἀξίον ὄντα

θαυμάζεσθαι τούτον τὸν ἄνδρα, ἐσκεψάμεθα τίς ποτε ὦν γενεᾶν καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποῖα τιλ παιδεία παιδευθεὶς, τοσοῦτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. Ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ ἡσθήσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγῆσασθαι.

B.

Τὰ ἑξῆς. Κύρου γένος καὶ φύσις· νόμοι τε Περσῶν καὶ ἀγωγή ἐν ἧ ἑπαιδεύθη.

α. Πατὴρ μὲν δὴ λέγεται ὁ Κύρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσείδων γένους ἦν, οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κληῖζονται· μητὴρ δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη, Ἀσυάργου ἦν θυγάτηρ, τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. Φῦναι δὲ ὁ Κύρος λέγεται καὶ ἄδειται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ Φιλανθρωπότητος, καὶ Φιλομαθέατος, καὶ Φιλοτιμότητος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλήναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομῆναι, τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται. Ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις· οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι· οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλείσται πόλεις ἀφεῖσθαι παιδεύειν ὅπως τίς ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἐπιτάττουσιν αὐ-

αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἀρπάζειν, μὴ βία εἰς οἰκίαν παρίεναι, μὴ παῖειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τᾶλλα τὰ τριαῦτα ὡσαύτως· ἦν δέ τις τούτων τι παραβαίη, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται οἳοι πονηροῦ τινὸς ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι· Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε.

β. Ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρᾳ ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τὰ τε βασιλεία, καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποιήται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὄνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλῖαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἢ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διήρηται δὲ αὕτη ἢ ἀγορὰ ἢ περὶ τὰ ἀρχεῖα εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἔκκτοι τούτων πάρεσιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἠνίκ' ἂν ἐκάστω προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρῆναι· οἱ δὲ ἐφήβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἦν μὴ προῤῥηθῇ πκρεῖναι· οὔτε πολλὰκίς ἀπειναι καλόν. Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστω τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισίν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν οἱ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνῦναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιού-

τας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προτάται ἡρημέναι, οἱ πρωταγεύουσιν ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελεῶσιν.

γ. Ἄ δὲ ἐκάστη ἡλικία προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται ἢ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἴεν οἱ παῖται. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην, καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῶν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίνεται γὰρ δὴ καὶ καισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἀρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἶων εἰσῆς. Οὗς δ' ἂν γινῶσι τούτων τι ἀδικούντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ οὗς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὐρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἀνθρωπομιστοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιτα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὅν ἂν γινῶσι δυνάμενοι μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἶονται γὰρ, τοὺς ἀχαρίτους, καὶ περὶ θεοῦ ἂν μάλιτα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα καὶ φίλους· ἔπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιτα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀνοισχυντίᾳ, καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχροῦς ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνας διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους πειδομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι

γαστρός καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι δρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρός ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. Φέρονται δὲ οἴκθου σίτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἣν τις διψῆ, κάθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἔτων ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται.

δ. Οὗτοι δ' αὖ οἱ ἐφηβοὶ διάγουσιν ὧδε. Δέκα ἔτη ἄφ' οὗ ἂν ἐκ παιδῶν ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἄρχεῖα, ὡς περὶ προεῖρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλις ἐπιμελείας δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλις τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἣν τι δέονται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. Καὶ ὅταν μὲν δέη, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίη βασιλεὺς ἐπὶ θηρῶν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Ἐχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν Φαρέτραν, καὶ ἐνὶ κολεῷ κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέβρον, καὶ παλλὰ δύο, ὡς τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέη, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρῶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὡς περὶ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμῶν αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ αὐτὸς τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶεν· ὅτι ἀληθεσάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρῶτ' ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλαπην ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοπορίας καὶ δρόμους· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεύ-

σαι θήριον, και ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ· και τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρῃ, ὅταν τὶ τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται· παίζειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμοσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥσε οὐ ῥάδιον εὐρεῖν τί ἐν τῇ θήρῃ ἄπεσι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλείον μὲν, ὡς τὸ εἶδος, τῶν παιδῶν, τᾶλλα δὲ ὅμοιον· και θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἦν δὲ τι δέη θηρίου ἔνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρίψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑπεραίαν αὐθιρῶσι μέχρι δείπνου· και μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σίτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιῶσι τοῦ ἐθίξεσθαι ἔνεκα· ἵνα και ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Και ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσι οἱ τηλικούτοι ὅ, τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὸ κάρδαμον. Εἰ δὲ τις αὐτοὺς οἶεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσι ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω πῶς μὲν ἠδὲ μᾶζα και ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἠδὲ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. Αἱ δ' αὐτὸ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τὰ τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, και τοξεύειν και ἀκοντίζειν· και διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ και δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, και ἄλλα προτίθεται ἐν ἣ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλείοι ὡσι δαημονέσασθαι και ἀνδρικώταται και εὐπιστόταται, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται, και τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ και ὅσις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσεν. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἦν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακούργους ἐρευνησαι, ἢ λησῶς ὑποδραμεῖν, ἢ και ἄλλο τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐσὶ.

Ταῦ-

Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν· ἐπειδὴν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἀνδρας.

ε. Ἄφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσι ἔτη διάγουσιν ὧδε. Πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἢν τι δέη περὶ τοῦ κοινοῦ ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἐτι δυναμένων. Ἦν δέ που δεήση στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ πάλτα, στρατεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὄπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς φερνοῖς, καὶ γέρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷον περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι. Ἐπειδὴν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλείον τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηλικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλούμενους.

ς. Οἱ δ' αὖ γεραιτέροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τὰ τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια· καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἰροῦνται· καὶ ἢν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπη τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραιτέροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκ κρίσει, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

ζ. Ἴνα δὲ σαφέτερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθῆι διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπε-

ἀλλὰ τι νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξῃσι πᾶσι Πέρ-
 σαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δι-
 καιοσύνης διδασκαλείᾳ. Ἄλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν
 τοὺς παῖδας ἀργούντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμε-
 ναι, οὐ πέμπουσιν. Οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δι-
 μοσίοις διδασκάλοις, ἔξῃσι αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεα-
 νισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως, οὐκ ἔξῃσι.
 Οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦν-
 τες, ἔξῃσι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἀνδρας συναυλιζε-
 σθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν
 τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσ-
 ἔρχονται εἰς τοὺς τελείους. Οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τε-
 λείοις διαγένηνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων
 γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραιτέροι διὰ πάντων τῶν
 καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται. Καὶ ἡ πολιτεία αὕτη
 ἐστίν, ἣ οἶνται χρώμενοι βέλτεροι ἂν εἶναι. Καὶ νῦν δὲ
 ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίᾳς διαίτης αὐτῶν,
 καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν διαίταν. Αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι
 καὶ νῦν ἐστὶ Πέρταις καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύ-
 τισθαι, καὶ τὸ φύσης μεσοὺς φαίνεσθαι· αἰσχρὸν δὲ ἔτι
 καὶ τὸ ἴοντα περὶ φανερὸν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἔνεκα,
 ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἠδύναντο
 ποιεῖν εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν
 ἐκπονοῦντες ἀνήλσκον, ὥστε ἄλλη ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα
 μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν. Οὐ δὲ
 ἔνεκα ὁ λόγος ἁρμύβῃ, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις,
 ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

Γ.

Τὰ ἐξῆς· Κύρου παῖδας ὄντος τὸ ἀπλοῦν καὶ ἐπίχαρι
 ἄμα τῷ ἀστείῳ καὶ φιλοστόργῳ, οἷς ἀνεκτήσατο
 Ἄστυάγην τὸν πάππον.

α. Κύρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγα πλείον, ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη· καὶ πάντων τῶν ἡλικῶν διαφέρων ἐφαίνεται καὶ εἰς τὸ ταχὺ μαθάνειν ἃ δεῖ, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἔκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔρχεται δ' αὐτῆ τε ἡ Μιανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κύρου τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κύρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς, οἷα δὴ παῖς φιλόστοργος ἂν φύσει, ἠσπάζετό τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συνθεραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο· καὶ ὄρων δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον, καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματος ἐντρέφει, καὶ κόμαις προσθέτοις ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις· ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικὰ ἐστὶ, καὶ οἱ πορφυροὶ χιτῶνες, καὶ οἱ κἀνδυες, καὶ οἱ σρεπτοὶ περὶ τῆς δέρης, καὶ τὰ ψέλλια περὶ ταῖν χειρῶν· ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ δίκαιαι εὐτελέστεραι· ὄρων δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγεν, ὦ μητηρ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος. Ἐρωτώσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ εἶναι, ὁ πατήρ ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κύρος, ὦ μητηρ, Περσῶν

σάν μὲν πολὺ κάλλισος ὁ ἐμὸς πατήρ· Μήδων μέντοι, ὄσων ἐώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ θύραις, πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλισος. Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυάγης, καὶ σολὴν καλὴν ἐνέδυσε, καὶ σρεπτοῖς καὶ ψελλίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμιε· καὶ εἶπον ἐξελαύνοι, ἔφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἴωθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κύρος, ὅτε παῖς ὢν καὶ Φιλόκαλος καὶ Φιλίτιμος, ἤδετο τῇ σολῇ· καὶ ἵππεύειν μανθάνων ὑπερέχαιρεν ἐν Πέρσαις γὰρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἵππεύειν, ἐν δρινηῇ οὐσῇ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πᾶν σπάνιον ἦν.

β. Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀσυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἤδιτα δειπνεῖν, ἵνα ἦσσαν τὰ οἰκάδε πόθει, προσήγαγεν αὐτῷ καὶ παροψιδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάσματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κύρον ἔφασαν λέγειν, ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δειπνῶ, εἰ ἀνάγκη σοὶ ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δὲ; Φάναι τὸν Ἀσυάγην, οὐ γὰρ πολὺ σοὶ δοκεῖ κάλλιον τὸδε τὸ δειπνον εἶναι τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κύρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἀπλουτέρα καὶ εὐθυτέρη παρ' ἡμῖν ἢ ὁδοὶ ἐσιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι, ἢ παρ' ὑμῖν· ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τοῦτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δὲ τινὰς ἐλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἤρομεν. Ἄλλ', ὦ παῖ, Φάναι τὸν Ἀσυάγην, σὺν ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα γευόμενος δὲ, ἔφη, καὶ σὺ, γνώσῃ ὅτι ἠδέα ταῦτά ἐσιν. Ἄλλὰ καὶ σε, Φάναι τὸν Κύρον, ὦ πάππε,

μου-

μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὄρω. Καὶ τὸν Ἄσυά-
 γην ἐπερέσθαι, Καὶ τίτι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ,
 ταῦτα λέγεις; Ὅτι σὲ, Φάναι, ὄρω, ἔταν μὲν τοῦ ἄρ-
 του ἄψη, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ἔταν δὲ τού-
 των τινὸς θήγης, εὐθύς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ
 χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι κατὰπλεᾶ σοι ἀπ'
 αὐτῶν ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὴ τὸν Ἄσυάγην εἶπεῖν,
 Εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐω-
 χοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθης. Ἄμα δὲ ταῦτα λέ-
 γοντα, πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν, καὶ θήρεια καὶ τῶν
 ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἶ-
 πεῖν, Ἡ καὶ δίδας, Φάναι, μοι, ὦ πάππε, ταῦτα
 πάντα τὰ κρέα, ὅ, τι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι;
 Νῆ Δία, Φάναι, ἐγὼ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τὸν
 Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν, διαδίδουαι τοῖς ἀμφὶ τὸν
 πάππον θεραπευταῖς· ἐπιλέγοντα ἐκάστω, Σοὶ μὲν τοῦτο,
 ὅτι προθύμως μὲ ἱππεύειν διδάσκεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μοὶ
 παλτὸν ἔδωκας· τοῦτο γὰρ νῦν ἔχω· Σοὶ δὲ, ὅτι τὸν
 πάππον καλῶς θεραπεύεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μοῦ τὴν μητέρα
 τιμᾶς. Τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε
 κρέα.

γ. Σάκκα δὲ, Φάναι τὸν Ἄσυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν
 ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδω; Ὁ δὲ Σάκκας ἄρα κα-
 λὸς τε ἂν ἐτύγχανε, καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς
 δεομένους Ἄσυάγους, καὶ ἀποκαλύειν οὐς μὴ καιρὸς αὐ-
 τῷ δοκοῖ εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι
 προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσων, Διὰ τί,
 ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾶς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώ-
 ψαντα εἶπεῖν, Οὐχ ὄρας, Φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ
 εὐσχημόνως; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομ-
 ψῶς

ψᾶς τε οἰνοχοοῦσι, καὶ καθάρως ἐγγέουσι καὶ διδάσκει
 τοῖς τρισὶ δακτύλοισι ὀχοῦντες τὴν Φιάλην, καὶ προσφέ-
 ρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλ-
 λοντι πίνειν. Κέλευσεν δὴ, Φάνκι, ὦ πάππε, τῷ Σάκκῳ,
 καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα ἵνα κἀγὼ καλῶς σοὶ πιεῖν
 ἐγγέας, ἀνακτήσωμαι σε, ἦν δύνωμαι. Καὶ τὸν κε-
 λεῦσαι δοῦναι. Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μὲν εὖ
 κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκκον ἐώρα· οὕτω δὲ
 σήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως, καὶ εὐσχημόνως πως
 προσεεργκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν Φιάλην τῷ πάππῳ, ὡς
 τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀσυάγῃ πολὺν γέλωτα παράσχεῖν,
 καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδήσαι πρὸς
 τὸν πάππον, καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, ὦ Σάκκα,
 ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῆς τιμῆς· τὰ τε γὰρ ἄλλα,
 Φάνκι, σοῦ κἀλλιον οἰνοχρήσω, καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς
 τὸν οἶνον. Οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὴν ἐνδι-
 δᾶσι τὴν Φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς
 τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγγεόμενοι καταβροφουοῖν· τοῦ δὴ,
 εἰ φάρμακα ἐγγέαιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς· Ἐκ τού-
 του δὴ ὁ Ἀσυάγης ἐπισκᾶπτων ἔφη, Καὶ τί δὴ, ὦ
 Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν Σάκκον, οὐκ ἀπεβρόφη-
 σαι τοῦ οἴνου; Ὅτι νῆ Δ', ἔφη, ἔδεδοίκεν μὴ ἐν τῷ
 κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἶη· καὶ γὰρ ὅτε εἴτας σὺ
 τοῦς φίλους ἐν ταῖς γενεαίαις, σαφῶς κατέμαθον φάρ-
 μακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγγέαιεντα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ ὦ
 παῖ, τοῦτο κατέγνως; Ὅτι νῆ Δ', ἔφη, ὑμᾶς ἐώρων
 καὶ ταῖς γνώμαις καὶ ταῖς σώμασι σφαλλομένους· πρῶ-
 του μὲν γὰρ, ὅ οὐκ ἔατε ἡμᾶς τοῦς παῖδας ποιεῖν,
 ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε· πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγετε,
 ἐμανθάνετε δὲ σὺδὲ ἐν ἀλλήλων ἦδετε δὲ καὶ μάλα γε-
 λοίως.

λοίως· οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ἄδοντος, ὠμνύετε ἄδειν ἄριστα· λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ βώμην, ἐπεὶ ἀνασαιήτε δρχησόμενοι, μὴ ὅπως δρχεῖσθαι ἐν βύθμῳ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε· ἐπιλέλησθε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἷτε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων· τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον ὅτι τοῦτ' ἄρα ἦν ἡ ἰσηγορία ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπάτε. Καὶ ὃ Ἀσυάγης εἶπεν, Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκειται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ καινὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχρεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ Σάκῃ πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅτι νῆ Δία, Φάναι, μισῶ αὐτὸν· πολλάκις γὰρ με πρὸς τὸν πάππου ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὃ μιαιώτατος ἀποκαλύει· ἀλλὰ ἱκετεύω, Φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. Καὶ τὸν Ἀσυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; Καὶ τὸν Κῦρον Φάναι, Στάς ἂν ὄσπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὀπότε βούλοιτο· εἰσιέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν ὅτι οὕτω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν, σπουδάζει γὰρ πρὸς τινὰς· εἴθ' ὀπότεν ἦκη ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν ὅτι λούται· εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἰποῖμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν· ἐστίν· ἕως παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει, ἀπὸ σοῦ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δεῖπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴτιμος αἰσθοῖτο δεόμενον ἢ τὸν πάππου ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἢ ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὃ, τι γὰρ δύναιτο ὃ Κῦρος ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

δ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπισῶσα

πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, εἶδ' αὐτῆς ὁ Ἀσυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον· ἡ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκουτα μὲντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἶναι καταλιπεῖν. Ἔβη δὲ ὁ Ἀσυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, ὦ παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοὶ, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοὶ οὐ Σάκας ἄρξει· ἀλλ' ὅπου ταν βούλη εἰσιέναι ὡς ἐμὲ, ἐπὶ σοὶ ἔσται καὶ χάριν σοὶ, ἔφη, μᾶλλον εἰσομαι ὅσω ἂν πλεονέκεις εἰσῆς ὡς ἐμὲ· ἔπειτα δὲ, ἴπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσῃ, καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν βούλη· καὶ ὅταν ἀπίης, ἔχων ἄπει οὐδ' ἂν αὐτὰς ἐθέλῃς· ἔπειτα δὲ ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ μετρίως σοὶ δοκοῦν ἔχειν, ὅποιαν βούλει ὄδον πορεύσῃ· ἔπειτα τὰ τε νῦν ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμι σοὶ, καὶ ἄλλα παντιδάπῃ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὴν τάχιστα ἵππεύειν μάθῃς, διδάξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες· καὶ παῖδας δὲ σοὶ ἐν ᾧ συμπαίκτηρας παρέξω· καὶ ἄλλα ὅσα ἂν βούλη λέγων πρὸς ἐμὲ, οὐκ ἀτυχήσεις.

ε. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀσυάγης, ἡ μήτηρ διηγάτα τὸν Κῦρον, πότερ' αὐτὸς βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ οὐκ ἐμίλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν ὅτι μένειν βούλοιο. Ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς, Διὰ τί; εἰπεῖν λέγεται, Ὅτι οἱ μὲν τῶν ἡλικῶν καὶ εἰμὶ καὶ δεκάκω κράτιστος εἶναι, ὦ μήτηρ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων· ἐταῦθα δὲ εὖ οἶδα ὅτι ἵππεύων ἦττων εἰμὶ τῶν ἡλικῶν· καὶ ταῦτα εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ μήτηρ, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιά· ἦν δὲ με καταλίπῃς ἐνθάδε, καὶ μάθω ἵππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσῃσι ᾧ, εἶμαι σοὶ ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ βλάσῃς νικήσειν ὅταν δὲ εἰς Μήδους ἔλθω ἐνθάδε, περάσομαι τῷ πάππῳ ἀγαθῶν ἵππεων κράτιστος ὢν ἵππευς

πρὸς συμμαχεῖν αὐτῷ. Τὴν δὲ μητέρα εἶπεῖν, Τὴν δὲ
 δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκεῖ ὄντων σοὶ
 τῶν διδασκάλων; Καὶ τὸν Κύρου φάναι, Ἄλλ', ὦ μη-
 τερ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα; εἶπεῖν
 τὴν Μανδάνην. Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με, ὡς ἤδη
 ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζων
 καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτὲ δίκῃ πληγῶς ἔλαβον, ὡς
 οὐκ ὀρθῶς δικάσας ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύτη παῖς μέγας
 μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα
 χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκείνον ἤμφιε-
 σε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ· ἐγὼ γοῦν τούτοις δικά-
 ζων, ἔγνω βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις, τὸν ἀριμύζοντα
 ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα· ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσ-
 καλος, λέγων ὅτι ὁπότε μὲν κατασάθειν τοῦ ἀριμύ-
 ζοντος κριτῆς, οὕτω δεῖ ποιεῖν, ὁπότε δὲ κρῖναι δεῖ
 ὁποτέρου ὁ χιτῶν εἴη, τοῦτ' ἔφη σκεπτόμενον εἶναι τίς κτῆ-
 σις δικαία ἐστὶ, πότῃ τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ
 τὸν ποιησάμενον ἢ πριάμενον κερτῆσθαι· ἔπειτα δὲ ἔφη
 τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον εἶναι, τὸ δὲ ἀνόμιον, βίαιον
 σὺν τῷ νόμῳ οὐκ ἐκέλευε δεῖν τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον
 τίθεσθαι. Οὕτως ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ μητέρ, τάγε δίκαια
 παντάπασι οἶδα ἀκριβῶς· ἦν δὲ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ
 πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει. Ἄλλ' οὐ ταῦτά,
 ἔφη, ὦ παῖ, παρά τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρ-
 σαις ὁμολογεῖται· οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάν-
 των δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ, τὸ ἴσον
 ἔχειν δίκαιον νομίζεται καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τεταγ-
 μένα μὲν ποιεῖ, ἃ ποιεῖ τῇ πόλει, τεταγμένα δὲ λαμ-
 βάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος, ἐστὶν
 ὅπως οὐκ μὴ ἀπόβῃ μασιγούμενος, ἐπειδὴ οἴκοι εἴη, ἄν

παρὰ τούτου μάθων ἦκεν ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πλέον οἶσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχειν. Ἄλλ' ὃ γε σὸς πατήρ, εἶπεν ὁ Κύρος, δεινότερός ἐστιν, ὃ μῆτηρ, διδάσκειν μείων ἢ πλείων ἔχειν· ἢ οὐχ ὄρθῃς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μείων ἔχειν; ὥς θάρσει ὡς ὁ σὸς γε πατήρ οὔτε ἄλλον οὐδένα οὗτ' ἐμὲ πλεονωτεῖν μαθόντα ἀποπέμφεται.

Δ.

Τὰ ἰξῆς. Κύρου προσέβου γενομένου μεταβολὴ πρὸς τὸ αἰδημονίστερον ἅμα τῷ φιλεταίρῳ καὶ φιλοθέρῳ, καὶ φιλοτίμῳ πρὸς τὸ μανθάνειν ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀκοτιζεῖν.

α. Τοιούτῳ μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κύρος· τέλος δέ, ἢ μὲν μῆτηρ ἀπῆλθε, Κύρος δὲ κατέμενε καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο, ὥςτε οἰκείως διακείσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο προσίαν, καὶ ἔνδηλος ὦν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς ὥςτε καὶ εἴτι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσι. Ὁ δὲ Κύρος, ὃ, τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν Φιλανθρωπίαν καὶ Φιλοτιμίαν περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπράττεσθαι καὶ ὁ Ἄσυχγης δὲ ὃ, τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κύρος, οὐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀσθενήσωντος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, οὐδὲ

οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι υπερ-
εφοβεῖτο μὴ οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι· καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς
εἴτινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ἠσθάνετο Κύρος, καὶ
πάντων ἀοκύντατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ, τι οἶοιτο χα-
ριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτῆσατο τὸν Ἀστυάγην.

β. Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κύρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν
διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου
καὶ διδόναι λόγον ὧν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων
ἢ δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι, πολλὰ
μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνθρώπα πῶς ἔχοντα τυ-
χάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο, διὰ τὸ ἀγ-
χίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο ὥστε ἐκ πάντων τούτων ἢ
πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἄλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σά-
μασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεται
τι αὐτοῖς νεαρῶν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοστίαν, οὕτω καὶ
Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας σὺ θράσος διεφαίνετο ἀλλ'
ἀπλότης καὶ φιλοσοφίας· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν ἔτι
πλεῖω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι. Ὡς δὲ
προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν σὺν τῷ μεγέθει εἰς ἄραν τοῦ
πρόσηβου γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὲ τοῖς μὲν λόγοις βρα-
χυτέροις ἐχρῆτο καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρῃ· αἰδοῦς δὲ ἐνε-
πίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι ὁπότε συντυχάνοι τοῖς
πρεσβυτέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, τῷ πᾶσιν ὁμοίως προσ-
πίπτειν, οὐκέτι ὁμοίως προπετῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυ-
χαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπί-
χαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἡλικίαι πρὸς
ἀλλήλους, οὐχ ἂν κρείσσων ἦδει ὧν, ταῦτα προυκαλεῖτο
τοὺς συνόντας, ἀλλ' ἄπερ εὖ ἦδει ἑαυτὸν ἦττονα ὄντα,
ταῦτα ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν καὶ κατ-
ἦρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἢ διακοντιούμε-

ρος, ἢ διατοξευόμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, οὐπω πάνυ ἔπο-
χος ἂν ἤττάμενος δέ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ μάλιτα ἐγέλα'
'Ὡς δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἠττάσθαι εἰς τὸ μὴ
ποιεῖν ἃ ἠττῶτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὐτῷ
βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἵππικῇ
τοῖς ἡλικιώταις, ταχὺ δὲ παρήει, διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔρ-
γου' ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείῳ θηρία ἀνηλώκει, διώ-
κων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων' ὥστε ὁ Ἀσυάγης οὐ-
κέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία.

γ. Καὶ ὁ Κύρος αἰσθόμενος ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτά
εἰ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, ὦ
πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματα ἔχειν; ἀλλ'
ἦν ἐμὲ ἐκπέμπης ἐπὶ θήρασιν σὺν τῷ βεῖῳ, νομιῶ, ὅσα
ἂν ἴδω θηρία, σέ μαι ταῦτα τρέφειν. Ἐπιθυμῶν δὲ
σφόδρα ἐξίέναι ἐπὶ τὴν θήρασιν, οὐκέτ' ὁμοίως λιπαρεῖν
ἐδύνατο ὡς περ παῖς ὢν, ἀλλ' ἰσχυρότερον προσήει' καὶ ἃ
πρόσθεν τῷ Σάκῃ ἐμέμφετο ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς
τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγγίγνετο' οὐ γὰρ
προσῆει, εἰ μὴ πρίθει εἰ καιρὸς εἴη' καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο
πάντως σημεῖναι αὐτῷ ὅποτε ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, καὶ
ὅποτε οὐκ ἐν καιρῷ' ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερέφειλε αὐ-
τὸν, ὡς περ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ
Ἀσυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα τῆς ἔξω θήρας,
ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ βεῖῳ, καὶ Φύλακας συμπέμπει
ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωρίων φυλάτ-
τοιεν αὐτὸν, καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τί φανεῖθαι θηρίων. Ὁ οὖν
Κύρος τῶν ἐπιπέμπων προθύμως ἐπυθάνετο ὁποῖοις οὐ χρὴ
θηρίοις πελάζειν, καὶ ὅποια χρὴ θαρρόντα διώκειν. Οἱ
δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκει τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέ-
φθειραν, καὶ λέοντες καὶ κῆπροι καὶ παρδάλει' αἱ δὲ
ἔλατ-

ἔλαφοι, καὶ δορκάδες, καὶ ἄγριοι ὄϊες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἀσινεῖς εἰσὶν ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἤττον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κύρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαυ, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουεν, ἐδίωκεν, οὐδὲν ἄλλο ὄρων ἢ ὅποι ἔΦευγε· καὶ πῶς διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κἀκείνου ἐξετραχῆλισε· οὐ μὴν ἄλλ' ἐπέμενευ ὁ Κύρος μόλις πῶς, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη· ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίου ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα. Ὁ μὲν δὴ ὑπερέχουρεν· οἱ δὲ Φύλακες προσελάσαντες ἐλοιδόρουν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἷον κίνδυνον ἔλθοι· καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτοῦ τῷ πάππῳ. Ὁ οὖν Κύρος εἰσῆκει καταβεβηκῶς, καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιάτο· ὡς δ' ἤσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὡς περ ἐνθουσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου κἀπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλάυνει· καὶ διατεινόμενος εὐσόχως βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέσχε τὸν κἀπρον. Ἐνταῦθα μέντοι καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασυτήτα ὄρων· ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορουμένον, ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἔσται αὐτὸν δοῦναι εἰσκομισαντα τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖόν εἰπεῖν Φασίν, Ἄλλ' ἦν ἀσθηταὶ ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται ὅτι σε εἶων. Κἄν βούληται, Φάναι αὐτὸν, μαστιγῶσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ καὶ σύγε εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησόμενος ὅ, τι βούλει, τοῦτο ὅμως χάρισαί μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε, Πῶς ὅπως βούλει, σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἕσικας βασιλεὺς εἶναι.

δ. Οὕτω δὴ ὁ Κύρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἔδιδου τε τῷ πάππῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ· καὶ τὰ ἀκόντια ἔδεικνυε μὲν οὐ, κατέθηκε δὲ ἡματωμένα ὅπου ᾤετο τὸν πάππον ὄψεσθαι. Ὁ δὲ Ἀσυάγης ἄρα εἶπεν, Ἄλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως ἔσα μοὶ διδάς, εὐ μέντοι δέομαι γε τούτων οὐδενός, ὥστε σε κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέμ, ἱκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὲς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ διαδώ τοῖς ἡλιμιώταις. Ἄλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀσυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων ὅπῃσά ἐθέλεις. Καὶ ὁ Κύρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἄρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν, ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι οἷον περ εἴτις δεδεμένα ζῶα θηρῶν. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν ἔπειτα, καὶ μικρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χολὸν ἦν· τὸ δὲ, κλοβόν. Τὰ δ' ἐν τοῖς ἔρσει καὶ λειμῶσι θηρία, ὡς μὲν καλλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο· καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὡς περ πτηναὶ, ἤλλυντο πρὸς τὸν οὐρανόν· εἰ δὲ κάπροι, ὡς περ τοὺς ἀνδρας Φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμοίως ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδὲ ἀμαρτεῖν οἶοντε ἦν αὐτῶν· καλλίω δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιφθορομημένα. Ἄλλὰ, ἄρα ἂν, ἔφη, ἀφείην καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν; Καὶ ῥαδίως γ' ἂν, ἔφασαν, εἰ Ἀσυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Τίς ἂν σὺν ὑμῶν πρὸς Ἀσυάγην μνησθεῖν; Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σοῦ γε ἰκανώτερος πείσται; Ἄλλὰ μὰ τὴν Ἥραν, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅστις ἀνθρώπος γεγενῆμαι· οὐδὲ γὰρ λέγειν οἶδ' εἰμὶ, οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι.

ἦν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἡλίθιος γένωμαι· παιδάριον δὲ ὦν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἂν τι δέη, δουήσῃ πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ἡμᾶς τὸ ἐπὶ σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι.

ε. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κύρος ἐδήχθη καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν, εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἂν ἄλυπότετα εἴποι πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. Ἦρξατο οὖν ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδράσῃ τῶν οἰκετῶν, καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί αὐτῷ χρήσιμον; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάστω; Ἦν δὲ αὐτόματος σοὶ πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δὲ, ἔφη, ἢ μασιγῶσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὐδὺς τοῦτο ποιῇ; ἔπειτα ἐξ ἀρχῆς πάλιν αὐτῷ χρήσομαι; Ὡρα οὖν, ἔφη ὁ Κύρος, παρασκευάζεσθαι σοὶ εἴη ὅτι μασιγῶσεις με, ὡς βουλευόμενόν γε ὅπως ἀποδρῶ, λαβὼν τοὺς ἐμοὺς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. Καὶ ὁ Ἀσυάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπῶν· ἐνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοὶ μὴ κινεῖσθαι· χαρὴν γάρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων, τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος ἐπέθετο μὲν καὶ ἔμενε, ἀνιάρδς δὲ καὶ σκυθραπὸς ὦν, σιαπῆ διήγεν. Ὁ μέντοι Ἀσυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν καὶ πέζους πολλοὺς καὶ ἰπτεῆας συναλίσσας, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ συνελῶσας εἰς τὰ ἰππάσιμα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θήραν καὶ βασιλικῶς δὴ αὐτὸς παρῶν, ἀπηγόρευε μὴδένα βάλλειν πρὶν Κύρος ἐμπλησθεῖν βάλλων. Ὁ δὲ Κύρος οὐκ εἶα κα-

λύειν, Ἄλλ' εἰ βούλει, ἔφη, πάππε, ἠδέως με θηρῶν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ διώκειν καὶ διχωνίζεσθαι, ἔπως ἕκαστος τὰ κράτιστα δύναίτο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀσυάγης ἀφίησι καὶ εἰς ἐσῆτο τοὺς ἀμιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικούντας, καὶ διάκοντας καὶ ἀκοντίζοντας, καὶ τῷ Κύρῳ ἦδετο, οὐ δυναμένῳ σιγῶν ὑπὸ τῆς ἠδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ, ἀνακλάζοντι ὁπότε πλησιάζει θηρῶ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομασί ἕκαστον, καὶ τοῦ μὲν καταγελάοντα αὐτὸν ὄρων εὐφραίνεται, τὸν δὲ τιμὰ καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ἠσθάνετο οὐδ' ὅπως τιῶν φθονεῖας. Τέλος δ' οὖν, πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀσυάγης ἀπήει καὶ τολοιπὸν οὕτως ἦσθη τῇ τότε θήρῳ, ὥσε αἰεὶ, ὁπότε οἶόντε εἶη, συνεχίξει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν δὴ πλείστον χρόνον οὕτω διήγειν ὁ Κύρος, πᾶσιν ἠδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ἦν, κακοῦ δὲ οὐδενί.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

ἌΝΑΒΑΣΕΩΣ.

Ἐκ τῆς πρώτης βίβλου.

Ε.

Ἀρχὴ τοῦ συντάγματος. Κύρου τοῦ νεωτέρου γένος·
αἰτίαι τῆς πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφὸν διαφορᾶς·
παρασκευὴ πολέμου· καὶ ἀνοδος σὺν τῷ
στρατεύματι.

α. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσ-
βύτερος μὲν, Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ, Κύρος· ἐπεὶ δὲ
ἠσθένει Δαρεῖος, καὶ ὑπόπτει τελευτῆν τοῦ βίου,
ἐβούλετο τῷ παιδὶ ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν
πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κύρου δὲ μετεπέμπετο
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρα-
τηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Κασωλοῦ πε-
δίον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσα-
φέρην, ὡς Φίλον· καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας
ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξέναν Παρβάσιον.
Ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος, καὶ κατέστη εἰς τὴν βα-

σιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ· ὁ δὲ πειθεται τε καὶ συλλαμβάνει Κύρου ὡς ἀποικτευῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ἐξαιτησαμένη αὐτὸν, ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

β. Ὁ δὲ ὡς ἀπῆλθε, κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται ὅπως μῆποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ' ἦν δύνηται βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρύστατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, Φιλῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. Ὅστις δὲ ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀνεπέμπετο ὡσθ' ἑαυτῷ μᾶλλον φίλος εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν πρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπιμελεῖτο ὡς πολεμῆν τε ἱκανοὶ εἴησαν, καὶ εὐνοίῳς ἔχοισιν αὐτῷ. Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δυνάμιν ἤθροιζεν ὡς μάλις ἐδύνατο ἐπικυρπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευαστότατον λάβοι βασιλεῖα. Ὅτε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν, ὅπόσους εἶχε φύλακας ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς Φρουράρχοις ἐκάστας λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείους καὶ βελτίους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσιν· καὶ γὰρ ἦσαν Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομένα· τότε δ' ἀπέστησαν πρὸς Κύρου πᾶσαι, πλὴν Μιλήτου. Ἐν Μιλήτῳ δ' ὁ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους ἀποσῆναι πρὸς Κύρου, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς Φεύγοντας, συλλέξας σράτευμα, ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκίτας· αὕτη οὖν ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν σράτευμα. Πρὸς δὲ βασιλεῖα πέμπων, ἤξιον, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ δοθῆναι εἰ ταύτας τὰς πόλεις, μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην ἀρχεῖν αὐ-

αὐτῶν· καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν, ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανῶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων· καὶ γὰρ ὁ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δισμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ἃν ὁ Τισσαφέρνης ἐτύγγαυεν ἔχων.

γ. Ἄλλο δὲ σράτευμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χερβονήσῳ τῆς καταντιπέρας Ἀβύδου, τόνδε τῶν τρόπων. Κλέαρχος ἦν Λακεδαιμόνιος, Φυγάς· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κύρος, ἠγάσθη τε αὐτὸν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυριάς δαρεικούς· ὁ δὲ, λαβὼν τὸ χρυσίον, σράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων· καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερβονήσου ὁρῶμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι, καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντικάι πόλεις ἐκοῦσαι· τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάμβανεν αὐτῷ τὸ σράτευμα. Ἀρίσιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ἐτύγγαυε ξένος ἂν αὐτῷ· καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντισσισιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κύρον, καὶ αἰτεῖται αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντισσισιωτῶν. Ὁ δὲ Κύρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους, καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν· καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντισσισιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῆσθαι· οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάμβανεν αὐτῷ τρεφόμενον σράτευμα. Πρῆξενον δὲ τὸν Βοιωτίου Φίλου ὄντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείους παραγενέσθαι, ὡς ἐπὶ Πεισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων Πεισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρα. Σοφαίμετον δὲ τὸν

τὸν Στυμφάλιον, καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιὸν, ξένους ἄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσαν Τισσαφέρην σὺν τοῖς Φυγάσι τῶν Μιλησίων καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

δ. Ἐπεὶ δ' ἔδοκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πεισίδας βουλόμενος ἐμβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τὸ, τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα εὐράτευμα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ εὐράτευμα, καὶ τῷ Ἀρισίππῳ, συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι, ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε εὐράτευμα καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προσιτῆκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικῷ, ἦκειν παρήγγειλε λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ εἴησαν τὰς ἀκροπόλεις Φυλάττειν ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκούντας, καὶ τοὺς Φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ὃ ἐρωτεύετο, μὴ πρόσθεν πύττασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι αἰκᾶδε· αἱ δὲ ἠδέως ἐπείθοντο· ἐπίστειον γὰρ αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα, προσήσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις, ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους· Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακισίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακισίους· Σοφάνητος δὲ ὁ Στυμφάλιος, ὀπλίτας ἔχων χιλίους· Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς, ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακισίους· Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς εἰς ἑπτακισίους ἔχων ἄνδρας παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

ε. Τισσαφέρης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγγ-

ἠγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πεισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε παρὰ Τισσαφέρους τὸν Κύρου σόλον, ἀντιπαρσκευάζετο. Κύρος δὲ ἔχων, ὡς εἶπον, ὤρματο ἀπὸ Σάρδεων καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σαθμούς τρεῖς, παρασάγωγας εἴκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμὸν τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐξευγμένη πλοίοις ἐπτὰ. Τούτου διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σαθμὸν ἓνα, παρασάγωγας ὀκτώ, εἰς Κολοσέας, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτὰ· καὶ ἤκει Μένων ὁ Θέτταλος, ἔχων ὀπλίτας χιλίους, καὶ πελταστας πεντακοσίους, Δόλοπας, καὶ Αἰνιῶνας, καὶ Ὀλυθίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σαθμούς τρεῖς, παρασάγωγας εἴκοσιν, εἰς Κελαινας, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα· ἐνταῦθα Κύρος βασιλεία ἦν, καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους· διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων, ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔσι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρμυνῆ, ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ, ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε πιδῶν. Ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας, ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὄθεν αἱ πηγαὶ· διὰ δὲ τούτου ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. Ἐνταῦθα Ἡέρες, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μά-

μάχη ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτα τε τὰ βασιλεια καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα, καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, Φυγάς, ἔχων ὀπλίτας χιλίους, καὶ πελταστὰς Θρᾶκας ὀκτακοσίους, καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους· ἄμα δὲ καὶ Σωσίας παρῆν ὁ Συρακούσιος, ἔχων ὀπλίτας χιλίους· καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκᾶς, ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες, ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς διτχιλίους.

ζ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σαθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἔμεινε ἡμέρας τρεῖς, ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς τὰ Λύκαια ἔθυσε, καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν φλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ ὁ Κύρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σαθμοὺς δύο, παρασάγγας δώδεκα, εἰς Κεραμῶν ἀγορᾶν, πόλιν οἰκουμένην ἐσχάτην ἐν τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σαθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας τριάκοντα, εἰς Καῦτρου πεδίου, πόλιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἔμεινε ἡμέρας πέντε, καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεονῆ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήντων· ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε, καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον, ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύραξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον, καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά· τῇ οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν· εἶχε δὲ ἡ Κιλισσα καὶ Φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίου· ἐλέγετο δὲ Κύρον καὶ συγγίνεσθαι τῇ Κιλικίᾳ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει

νει σαθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Θύμβριον πό-
λιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἦν παρά τὴν ὄδον κρήνη ἢ Μίδου
καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως· ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας
τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι, οἶνω κεράσας αὐτήν.

ζ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σαθμούς δύο, παρασάγγας δέ-
κα, εἰς Τυριαῖον πόλιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέ-
ρας τρεῖς· καὶ λέγεται δεηθῆναι ἢ Κίλισσα Κύρου ἐπι-
δεῖξαι τὸ σφάτευμα ἑαυτῆς. Βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι,
ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρ-
βάρων· ἐκέλευσε γὰρ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς,
εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι καὶ σῆναι, συντάξαι δὲ ἕκα-
σον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων εἶχε
δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυ-
μον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρα-
τηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους·
οἱ δὲ παρήλαυνον τέταρτοί κατ' ἴλας καὶ κατὰ
τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρμα-
τος, καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης· εἶχον δὲ πάντες
κράνη χαλκῆ, καὶ χιτῶνας Φοινικοῦς καὶ κνημίδας, καὶ
τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαθαυμένας. Ἐπεὶ δὲ πάντας παρή-
λασε, σήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς Φάλαγγος μέσης, πέμ-
ψας Πύργητα τὸν ἑρμηνέα πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλ-
λήνων, ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα, καὶ ἐπιχωρῆσαι
ὅλην τὴν Φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρα-
τιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα
ἐπήεσαν· ἐκ δὲ τούτου ὀπίσθων προϊόντων σὺν κραυγῇ,
ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις
ἐπὶ τὰς σκηνάς. τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολλοῖς τε
καὶ ἄλλοις, καὶ ἦτε Κίλισσα ἔφυγεν ἐκ τῆς ἄρμα-
μάξης, καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καταλιπόντες τὰ ὄνια

ἔφευγον· οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σιγῆς ἤλ-
θον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν
τάξιν τοῦ στρατεύματος, ἐθαύμαζε· Κύρος δ' ἤσθη, τὸν
ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών. —

ΣΤ.

Πᾶς Κύρος τὰ πρὸς τὴν μάχην παρασκευάσας καὶ
τὴν δύναμιν διατάξας, νικῶν ἀποβήσκει.

α. Ἐπεὶ οὖν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σαθμοὺς
τρῆς παρασύγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σαθμῷ Κύ-
ρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν
τῷ πεδίῳ, περὶ μέσας νυκτὰς· ἔδδει γὰρ εἰς τὴν ἐπιού-
σαν ἕω ἤξειν τὸν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομέ-
νοι· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιῦ κέρως ἡγεῖ-
σθαι, Μέλινα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύμου· αὐτὸς δὲ
τοὺς ἑαυτοῦ διέταττε. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ
ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ αὐτομόλοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦγον-
τες ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κύ-
ρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν
Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε, πῶς ἂν τὴν μάχην ποιεῖτο·
καὶ αὐτὸς θαβύρων ἔλεγε τοιάδε.

β. „ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρ-
„ βάρων συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνο-
„ νας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ
„ τοῦτο προσέλαβον. Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς
„ ἐλευ-

„ ἐλευθερίας, ἣς κέντησθε, καὶ ὑπὲρ ἧς ἐγὼ ὑμᾶς εὐ-
 „ δαιμονίζω· Εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐκρίμην
 „ ἂν, ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίαν.
 „ Ὅπως δὲ εἰδῆτε εἰς οἶον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς
 „ διδάξω. Τὸ μὲν πλῆθος πολὺ καὶ πολλῇ κραυγῇ ἐπία-
 „ σιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀψίχησθε, τᾶλλα καὶ αἰσχύνε-
 „ σθαί μοι δοκῶ οἶους ἡμῶν γνάσσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ
 „ ὄντας ἀνθρώπους. Ἰμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων, καὶ εὐτόλ-
 „ μων γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον
 „ ἀπιέναι, τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν· πολλοὺς
 „ δ' οἶμαι ποιήσειν, τὰ παρ' ἐμοὶ αἰρήσεσθαι ἀντὶ τῶν
 „ οἴκοι.”

γ. Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν, Φυγάς Σάμιος, πιστὸς
 δὲ Κύρῳ, εἶπε· „ Καὶ μὴν, ὦ Κύρε, λέγουσί τινες, ὅτι
 „ πολλὰ ὑπισχυῆ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύ-
 „ νου τοῦ προσίοντος· ἂν δ' εὖ γένηται τι, οὐ μεμνήσθαί
 „ σε· ἐνίοι δὲ οὐδ' εἰ μέμνοιό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν
 „ ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχυῆ.” Ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξεν ὁ
 Κῦρος· „ Ἀλλ' ἐστὶ μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ
 „ πατρῴα πρὸς μὲν τὴν μεσημβρίαν μέχρις οὗ διὰ καῦ-
 „ μα οὐ δύνανται οἰκεῖν οἱ ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον
 „ μέχρις ὅτου διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων ἅπαν-
 „ τα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ Φίλοι. Ἦν
 „ δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους Φίλους
 „ τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι· ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ
 „ οὐκ ἔχω ὅ τι δῶ ἐκάστῳ τῶν Φίλων, ἂν εὖ γένηται,
 „ ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. Ἰμῶν δὲ τῶν Ἐλ-
 „ λήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δάσω.” Οἱ δὲ
 ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι,
 καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον. Εἰσήεσαν δὲ παρ' αὐτὸν ο

ἔποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο, καὶ τῶν ὄπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν καὶ ὑποζυγίων ἤγετο.

ζ. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν, καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύσειν, ἠνίκα Παταγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρου πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόω καὶ βαρβαρικῶς καὶ Ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. Ἐνθα δὲ πολλὸς τάρραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες, καὶ πάντες δὲ, ἀτάκτοις σφίσι ἐπιπεσεῖσθαι. Καὶ Κύρος τε καταπηδήσας ἐκ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ πατὰ εἰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλιζεσθαι καὶ καθίσασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἑκαστον. Ἐνθα δὲ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίζαντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτη ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τούτων· Μένων δὲ [καὶ τὸ στρατεύμα] τὸ εὐάνυμον κέρατος εἶχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγῶνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστασαν ἐν τῷ δεξιῷ, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικὸν ἐν δὲ τῷ εὐάνυμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος, καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ ἵππεῖς μετ' αὐτοῦ ἐξακόσιοι κντὰ τὸ μέτρον ὀπλιτῆται θώραξι μεγάλῳι καὶ παραμηριδίῳι καὶ κράνσι πάντες, πλὴν Κύρου. Κύρος δὲ φιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο· λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρτας φιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Οἱ δὲ ἵπποι ἅπαντες οἱ μετὰ Κύρου εἶχον

εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικῶς.

η. Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας, καὶ οὕτω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι. Ἦνικα δὲ δειλὴ ἐγένετο, ἐφάνη κονιορτὸς, ὥσπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ οὐ συχνῶ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ· ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκὸς τις ἤστραπτε, καὶ αἱ λόγχαδ καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοκόρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ τούτων γεβροφόροι· ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν· Αἰγύπτιοι δὲ οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι ἄλλοι δὲ ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δὲ οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον ἔθνος ἐπορεύετο. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα, διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δρεπανιφόρα λεγόμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα, καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντύχοιεν ἢ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλάτων καὶ διακοφόντων. Ὁ μέντοι Κύρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνασχέσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ, ὡς ἀνυστὸν, καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσω καὶ βραδέως προσήσαν.

θ. Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρτι, τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη, „ καὶν τοῦτ' , ἔφη, νικῶμεν, πανθ' ἡμῖν πεποιήται.” Ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος, καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ Ἑλληνι-

καὶ εὐαθύμου βασιλέα· τοσούτω γὰρ πλήθει περιῆν βασι-
 λεὺς, ὅστε, μέσον τὸ ἑαυτοῦ ἔχων, τοῦ Κύρου εὐνούμου
 ἔξω ἦν· ἀλλ' ὁμας ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ
 τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖη
 ἐκατέρωθεν· τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι
 ἕπως καλῶς ἔρχοι." Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρ-
 βαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προΐει· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι
 ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκβιτῶν ἔτι προσιόντων·
 καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων εὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρα-
 τεύματι κατεθεῖτο ἐκατέρους ἄποθεν, τοὺς τε πολεμίους
 ἀπεβλέπων τοὺς τε Φιλίους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ
 Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναυτῆσαι,
 ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε, καὶ λέ-
 γειν ἐκέλευε πάντιν, ὅτι τὰ ἰσραὴ καὶ τὰ σφάγια καλὰ
 εἶη. Ταῦτε δὲ λέγων βορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων
 ἰόντες, καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος; ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπε,
 ἔτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύ-
 μασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ, τι καὶ εἶη τὸ
 σύνθημα. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι, Ζεὺς Σωτὴρ καὶ Νίκη."
 Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας, ἄλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, καὶ
 τοῦτο ἔστα." ταῦτα δὲ εἰπὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν
 ἀπέλαυε.

1. Καὶ οὐκ ἔτι τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπειχέτην τὸ Φά-
 λαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἠνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες,
 καὶ ἤρχοντο ἄντιο ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευο-
 μένων ἐξεκώμαινέ τι τῆς Φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον
 ἤρξατο δρόμῳ βεῖν, καὶ ἅμα ἐθόγγεξαντο πάντες οἴοντες
 τῷ Ἐυαλίῳ ἐλελίξουσι· καὶ πάντες δὲ ἔθεον. Λέγουσι
 δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδοῦπησαν,
 φόβον ποιῶντες τοῖς ἵπποις. Πρὶν δὲ τὸ τόξευμα ἐξι-
 κνεῖ-

κνεῖσθαι, ἐκκλινουσιν οἱ βάρβαροι τοῖς ἵπποις καὶ Φεύγουσι καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἕπεσθαι. Τὰ δὲ ἄρματα ἐφέρετο, τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ δι' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, κενὰ ἠνιόχων· οἱ δὲ ἐπεὶ προΐδοιεν, δίισταντο· ἔσι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν· οὐδὲ ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

ια. Κύρος δὲ ὄραν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν· ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακασίων ἱππέων τάξιν, ἐπεμελεῖτο ὅ, τι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ἤδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος· καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγοῦντο, νομίζοντες οὕτως ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν ἦ, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χράζοιεν, ἠμίσει ἐν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος· ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὲ Κύρος δεισας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικὸν, ἐλαύνει ἄντιος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακασίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους, καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους· καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. Ὡς δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο

διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι, εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες· πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ἑμογράφεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ἄν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνου εἶφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠέσχετο, ἀλλ' εἶπὼν „ὄρω τὸν ἄνδρα” ἴετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ στέρον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς Φησι Κτησίας ὁ ἰατρὸς καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά Φησι. Παύοντα δὲ αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὴν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῃ γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε, καὶ οὐτῶ οἱ ἄριστοι, τῶν περὶ αὐτὸν, ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ. Ἀρταπάτης δὲ ὁ πιστότατος αὐτῶ τῶν σικηπτύχων θερμῶν λέγεται, ἐπειδὴ εἶδε πεπτωκότα Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου, περιπεσεῖν αὐτῶ· καὶ οἱ μὲν Φασὶ βασιλέα κελεῦσθαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρω, εἰ δὲ ἑαυτὸν ἐπισφάξαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν καὶ στρεπτὸν δὲ ἐφόρει, καὶ ψέλλια, καὶ τὰ ἄλλα ὡς περ οἱ ἄριστοι τῶν Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα. —

ιβ. Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμενεται ἡ κεφαλὴ καὶ χεὶρ ἡ δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ, καὶ οἱ σὺν αὐτῶ, διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κυρεῖον σφάτοπέδον· καὶ οἱ μὲν μετ' Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ Φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἔνθεν ἄρμηγγο· τέτταρες δὲ ἐλέγοντο παρασάγγαι τῆς ὁδοῦ εἶναι. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ, τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκιῶδα, τὴν Κύρου παλλακίδα, τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι, λαμβάνει. Ἡ δὲ Μιλησίαι

ἢ νεωτέρα ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα, ἐκφεύγει
 γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις
 ὄπλα ἔχοντες· καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν τῶν διαρ-
 παζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν
 ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν, καὶ τᾶλλα ὅσα
 ἐντὸς αὐτῶν, καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι, ἐγένοντο,
 πάντα ἔσωσαν. —

Z.

Κύρου τοῦ νεωτέρου χαρακτηρισμός, καὶ ἔπαυσις τῆς αὐ-
 τοῦ φύσεως, καὶ παιδείας καὶ ἠθους καὶ τρόπων·
 ὅτι τούτοις πᾶσιν τῇ τε ἄλλῃ ἀρετῇ καὶ καλο-
 κάγαθῃ βασιλικώτατος ἐγένετο τῶν με-
 τὰ τὸν ἀρχαῖον Κύρον Περσῶν.

α. Κύρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περσῶν
 τῶν μετὰ Κύρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλικώτατος
 τε καὶ ἀρχεῖν ἀξιότατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται
 τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι. Πρῶτον μὲν
 γὰρ παῖς ἔτι ὢν, ὅτε ἐπαιδεύετο καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ
 καὶ τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα κράτιστος ἐνομι-
 ζετο. Πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐν ταῖς
 βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἐνθα πολλὴν μὲν σωφροσύ-
 νην καταμάθοι ἂν τις, αἰσχρὸν δὲ οὐδὲν οὔτε ἀκοῦσαι
 οὐτ' ἰδεῖν ἐστὶ θεῶνται δὲ οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους
 ὑπὲ

ὑπὸ βασιλείᾳ καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους
 ὡστ' εὐθὺς παῖδες ἔντες μαθαίνουσιν ἄρχειν τε καὶ
 ἄρχεσθαι. Ἐνθα Κῦρος εὐμαθέστατος μὲν πρῶτον τῶν
 ἡλικίων ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν
 ἑαυτοῦ ὑποδεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι ἔπειτα δὲ Φι-
 λιππότατος, καὶ τοῖς ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι. Ἐκρινον
 δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ
 ἀκοντίσεως Φιλομαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρώτατον. Ἐπεὶ
 δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεπε καὶ Φιλοθηρώτατος ἦν, καὶ πρὸς τὰ
 θηρία μέντοι Φιλοκινδυνώτατος· καὶ ἄριστον ποτὲ ἐπιφε-
 ρομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ
 τοῦ ἵππου· καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν ὦν καὶ τὰς ὠτειλὰς Φα-
 νεράς εἶχε, τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι
 βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν εἶναι ἐποίησεν.

β. Ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς Σατράπης
 Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας,
 στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Κα-
 σωλοῦ πεδίον ἀβροῖζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν
 ὅτι περὶ πλείου προῖτο, εἴτω σπείσαιοτο, καὶ εἴτω συν-
 θεῖτο, καὶ εἴτω ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. Καὶ
 γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι,
 ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἴτις πολέμιος ἐγένετο, σπει-
 σαμένου Κόρου ἐπίστευε μηδὲν ἂν παρὰ τὰς σπονδὰς πα-
 θεῖν. Ταιγαρῶν, ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι
 αἱ πόλεις ἐκούσαι Κόρου εἶλοντο ἀντὶ Τισσαφέρους,
 πλὴν Μιλησίων οὗτοι δ', ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς Φεύγοντας
 προΐσθαι, ἐφιβουῶντο αὐτὸν· καὶ γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυε
 καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προῖτο, ἐπεὶ ἀπαξ αὐτοῖς
 φίλος ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους γένοιτο, ἔτι δὲ
 καὶ

καὶ κάκιον πράξειαν. Φανερός δ' ἦν, καὶ εἴτις ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτὸν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὡς εὐχοίτο, „ τοσοῦτον χρόνον „ ζῆν, ἔστε νικῆν καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας „ ἀλεξόμενος.” Καὶ γὰρ οὖν πλείοσι δὴ αὐτῷ, ἐνὶ γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν, ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα πρόσθαι. Οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν τις εἶποι, ὡς τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγελαῖν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο πολ- λάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ τὰς σειβομένας ὁδοὺς, καὶ πο- δῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν σερουμένους ἀνθρώπους. Ὡσε ἐν τῇ τοῦ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο, καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅποι τὶς ἤθε- λεν, ἔχοντι ὅ, τι προχωροῖη.

γ. Τοὺς μέντοιγε ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὁμολόγητο δια- φερόντας τιμᾶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πεισίδης καὶ Μυσούσ' στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας, οὓς ἐώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἀρχοντας ἐποίησεν ἡς κατεσρέφετο χώρας, καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς, εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς, δούλους τούτων ἀξιού- σθαι εἶναι. Τοιγαροῦν πολλὴ ἦν ἀφθονία τῶν ἐθελόν- των κινδυνεύειν ὅπου τις οἴοιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. Εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἴτις αὐτῷ Φανερός γένοιτο ἐπιδείκ- νυσθαι βουλόμενος, περὶ πάντος ἐποιεῖτο τούτους πλου- σιωτέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου Φιλοκερδούντων. Καὶ γὰρ οὖν ἄλλὰ τε πολλὰ δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο, καὶ στρατεύματι ἀληθινῶ ἐχρήσατο· καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λο- χαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκείνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ

ἅπει ἐργάσαν κερδαιότερον εἶναι Κύρῳ καλῶς πειθαρχεῖν, ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος. Ἄλλὰ μὴν εἴτις γέ τοι αὐτῷ προστάξειντι καλῶς ὑπηρετήσῃεν, οὐδενὶ πάποτε ἀχάριστον εἶπασε τὴν προθυμίαν. Τοιγαροῦν κράτιστοὶ δὴ ὑπηρετῶνται παντὸς ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. Εἰ δέ τινα ὄρῃ δεινὸν ὄντα οἰκονομον ἐκ τοῦ δικαίου, καὶ κατασκευάζοντά τε ἢς ἄρχοι χάριτος, καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πάποτε ἀφείλετο, ἀλλὰ καὶ πλείω προσέδιδου· ὥστε καὶ ἡδέως ἐπόνουσι, καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο· καὶ ἂ πέπατο αὐτῆς, ἤμισα Κύρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ Φθῶν τοῖς Φανερῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι τοῖς τῶν ὑποκρυπτομένων χρήμασι.

δ. Φίλους γε μὴν ἔσους ποιήσαιο, καὶ εὐνοὺς γνοίη ἔντας, καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὃ, τι τυγχάνει βουλόμενος κατεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν. Καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, οὐ περ αὐτὸς ἕνεκα Φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχει, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς Φίλοις κράτιστος εἶναι· τούτου ἔτου ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα. Δῶρα δὲ πλείω μὲν, οἷμαι, εἰς γε ἀνὴρ ὢν, ἐλάμβανε, διὰ πολλὰ ταῦτα δὲ δὴ πάντα μάλιστα τοῖς Φίλοις ἐδίδου, πρὸς τὴν τρέπον ἐκάστου σκοπῶν, καὶ ὅτου μάλιστα ὄρῃ ἕκαστον δεόμενον. Καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμπει τις, ἢ ὡς εἰς πόλεμον, ἢ ὡς εἰς καλλωπισμὸν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφαταν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σώμα οὐκ ἂν δύναίτο τούτοις πᾶσι κισμηθῆναι, Φίλους δὲ καλῶς κεισομημένους, μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζει.

ε. Καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς Φίλους εὖ ποι-

ποιούντα, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος ἦν· τὸ δὲ τῆ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων, καὶ τῷ προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα μᾶλλον ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. Κύριος γὰρ ἔπεμπε βίβλους οἴνου ἡμιδεεῖς πολλάκις, ὁπότε πάνυ ἠδὺν λάβοι, λέγων ὅτι „ οὐπω „ δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ἠδίου οἴνω ἐπιτύχοι, τούτο „ οὖν σοὶ ἔπεμψε, καὶ δεῖται σοῦ τούτου ἐκπιεῖν τήμε- „ ρον σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς.” Πολλάκις δὲ χήνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε, καὶ ἄρτων ἡμίσεια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων τὸν φέροντα. „ Τούτοις ἤσθη „ Κύριος· βούλεται οὖν καὶ σε τούτων γεύσασθαι.” Ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ εἴη, αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι, διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν ὑπηρετας, καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν διαπέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα ἀγούσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τούτων τὸν χιλὸν, ὡς μὴ πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἀγώσιν. Εἰ δὲ δὴ ποτε πορεύοιτο, καὶ πλείους μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖ οὗς τιμᾶ. Ὡς ἐγώ γε, ἐξ ὧν ἀκούω, οὐδένα κρῖνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλησθαι, οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. Τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τόδε· παρὰ μὲν Κύρου, δούλου ὄντος, οὐδεὶς ἀπῆγει πρὸς βασιλέα· πλὴν Ὀρόντας ἔπεχειρήσε· καὶ οὗτος δὲ, ὃν ᾤετο πιστὸν αἰ εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὔρε Κύρῳ φιλαίτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπεὶ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγένοντο· καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι, νομίζοντες, παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ, ἀξιοτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. Μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐ-

τῷ γενόμενον, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς, καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς καὶ εὐνοὺς καὶ βεβαίους· ἀποθύσκοντος γὰρ αὐτοῦ, πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου, πλὴν Ἀριαίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐνομίῳ τοῦ ἰππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἤσθετο Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ σφάτευμα πᾶν οὐ ἤχεῖτο.

Ἐκ τῆς δευτέρας βίβλου

H

Χαρακτηρισμοὶ τῶν τοῦ ὑπὸ Κύρῳ Ἑλληνικοῦ στρατηγῶν,
οἱ παρασπονδηθέντες ὑπὸ Τισσαφέρους ἀπέθανον,
Κλεάρχου, Προξένου, Μένανος, Ἁγίου τε
καὶ Σωκράτους.

α. Οἱ μὲν δὲ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες, ἀνήχθησαν
ὡς βασιλέα, καὶ ἀποτιμήθεντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύ-
τησαν. Εἰς μὲν αὐτῶν ΚΛΕΪΑΡΧΟΣ ὁμολογουμένως
ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρας αὐτοῦ ἐχόντων, δόξας γενέ-
σθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.
Καὶ γὰρ δὴ, ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμεινεν· ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένε-
το, πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θραῖκες ἀδικοῦσι τοὺς
Ἕλληνας, καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν
Ἐφορῶν, ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερβρονήσου
καὶ Πειρίνου Θραξίν. Ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες πως οἱ
Ἐφοροὶ, ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ, ἀποσρέφειν αὐτὸν ἐπει-

L

ῥῶπ

ῥάντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ὄχητο
 πλέων εἰς Ἑλλάσποντον· ἐκ τούτου καὶ θανατάσθι ὑπὸ
 τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελεῶν, ὡς ἀπειθῶν. Ἦδη δὲ Φυγάς
 ὦν ἔρχεται πρὸς Κύρον· καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε
 Κύρον, ἀλλαχοῦ γέγραπται· δίδωσι δ' αὐτῷ Κύρος μυ-
 ρίους δαρεικοῦς. Ὁ δὲ λαβῶν, οὐκ ἐπὶ βραθυμίαν ἐτρέ-
 πετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας εὐρύ-
 τευμα, ἐπολέμει τοῖς Θραξί· καὶ μάχη τε ἐνίκησε,
 καὶ ἀπὸ τούτου ἔφερε καὶ ἤγεεν αὐτούς· καὶ πολεμῶν
 διεγένετο μέχρις οὗ Κύρος ἐδεῖθι τοῦ στρατεύματος· τότε
 δ' ἀπῆλθεν, ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολεμήσων. Ταῦτα οὖν
 Φιλοπολέμου δοκεῖ ἄνδρος ἔργα εἶναι, ὅστις, ἐξὸν μὲν
 εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνῃς καὶ βλάβῃς, αἰρεῖται πο-
 λεμεῖν· ἐξὸν δὲ βραθυμεῖν, βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν·
 ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως, αἰρεῖται, πολεμῶν
 μείονα ταῦτα ποιεῖν. Ἐκεῖνος δὲ ὡς περ εἰς παιδικὰ, ἢ
 εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονήν, ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον.
 Οὕτω μὲν Φιλοπόλεμος ἦν. Πολεμικὸς δὲ αὐτὴν
 εἶναι ἐδόκει, ὅτι Φιλοκίνδυνός τε ἦν, καὶ ἡμέρας καὶ
 νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς
 Φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντες ὁμολογοῦν.
 Καὶ ἀρχικὸς δὲ ἐλέγετο εἶναι, ὡς δυνατὸν, ἐκ τοῦ τοιοῦ-
 του τρόπου ὄν καὶ ἐκεῖνος εἶχεν. Ἰκανὸς μὲν γὰρ, ὡς
 τις καὶ ἄλλος, Φροντίζειν ἦν ὅπως ἔξει ἢ στρατιὰ αὐτοῦ
 τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρασκευάζειν ταῦτα· ἰκανὸς δὲ καὶ
 ἐμποῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ὡς πεισέν εἴη Κλεάρχῳ· τοῦτο
 δὲ ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· Καὶ γὰρ ὄρᾳν συγνὸς
 ἦν, καὶ τῇ Φανῇ τραχύς· ἐκβλάζε τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ
 ὄργῃ ἐνόστο, ὥστε καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. Καὶ
 γνώα

ἠρώμῃ δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἤγειτο ὄφελος εἶναι· ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν, ἢ φίλων ἀφείξεσθαι, ἢ ἀπροφασίτως ἵεναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα, καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ συγγνόν, τότε Φιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρόσωποις ἔφασαν φαίνεσθαι· καὶ τὸ χαλεπὸν, ἐβρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε καὶ σωτήριον καὶ οὐκέτι χαλεπὸν ἔφαινετο. Ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο, καὶ ἐξελίξῃ πρὸς ἄλλους ἀρχομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ αἰεὶ χαλεπὸς καὶ ὤμδος ἦν· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὡς περ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ οὖν Φιλίᾳ μὲν καὶ εὐνοίᾳ ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἳτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι, ἢ ἀλλή τιμὴ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πείθομένοις ἐχρήτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἤρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, μεγάλα ἤδη ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τὸ, τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν, καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι, αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίει. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἀρχεσθαι δ' ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλ' ἐβέλγειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

β. ΠΡΟ΄ΞΕΝΟΣ δὲ ὁ Βοιωτίας, εὐθύς μὲν μεираκίου ὦν ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός· καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργίᾳ ἀρ-

γύριον τῷ Λεοντίῳ. Ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκεῖνω, ἱκανὸς ἦδη νομίσας εἶναι καὶ ἄρχειν, καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώτοις, μὴ ἠττάσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά. Τούτων δ' ἐπιθυμῶν, σφόδρα ἐνδηλον αὐτῷ καὶ τοῦτο εἶχεν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτάσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων, μὴ. Ἄρχειν δὲ καλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν ἱκανὸς ἦν· οὐ μέντοι οὐδ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὐδὲ φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἠσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκείνου· καὶ Φοβούμενος μᾶλλον ἢ Φανερός τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις, ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκεῖνω. Ὡς οὖν ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν, τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαρτὸν αὐτῷ οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δ' ἀδικοὶ ἐπεβούλευον, ὡς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. Ὅτε δὲ ἀπέθνησκειν, ἦν ἑτῶν ὡς τριάκοντα.

γ. ΜΕΝΩΝ δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτου ἰσχυρῆς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνει· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδάνοι. Φίλος τ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδῶν δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὦν ἐπιθυμῶν συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τοῦ ἐπιπορεύειν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν· τὸ δὲ ἀπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλίθῳ εἶναι. Στέργων δὲ Φανερός μὲν ἦν οὐδένα· ὅτε δὲ Φαίης φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλὸς ἦν ἐπιβουλεύων. Καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα·

τῶν

τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο.
 Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε·
 χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβά-
 νειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἶδέναι ὅτι βῆζον ἀφύ-
 λακτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσους μὲν ἠσθάνετο ἐπιόρκους καὶ
 ἀδίκους, ὡς εὖ ὠπλισμένους ἐφοβείτο· τοῖς δὲ ὀφίοις καὶ
 ἀληθείαν ἀσκοῦσιν, ὡς ἀνάνδροις ἐπειράτο χρῆσθαι. Ὡς-
 περ δὲ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ
 δικαιοσύνῃ, οὕτω καὶ Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δυ-
 νάσθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελαῶν τὸν
 δὲ μὴ πανούργον, ἀπαίδευτον ἐνόμιζεν εἶναι. Καὶ παρ’
 οἷς μὲν ἐπεχειρεῖ πρῶτεύειν Φιλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρῶ-
 τους, τούτους ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. Τὸ δὲ πειθομένους
 τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι, ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς
 ἐμμηχανᾶτο. Τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἡξίου, ἐπι-
 δεκνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναίτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν.
 Εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν ὁπότε τις αὐτοῦ ἀφίστατο, ὅτι
 χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτὸν. Καὶ τὰ μὲν δὴ
 ἀφανῆ ἔξεσι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι· ἀ δὲ πάντες ἴσασι,
 τὰ δ’ ἐσί. Παρὰ Ἀρισίππῳ μὲν ἔτι ὠραῖος ὢν στρατηγεῖν
 διεπράξατο τῶν ξένων· Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι
 μειρακίῳις καλοῖς ἦδετο, οἰκειότατος ἔτι ὠραῖος ὢν ἐγέ-
 νετο· αὐτὸς δὲ παιδικᾶ εἶχε Θαρύπαν, ἀγένειος ὢν
 γενειῶντα. Ἀποθνησκόντων δὲ τῶν στρατηγῶν ὅτι ἐστρά-
 τευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ, τὰ αὐτὰ πεποικῶς,
 οὐκ ἀπέθανε· μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων στρατηγῶν θά-
 νατον, τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ
 Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κε-
 φαλάς· ὅσπερ κάλλιπος θανάτων ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ

ζῶν αἰκισθεὶς ἐν αὐτῶν, ὡς ποιηρὸς, λέγεται τελευτῆς τυ-
χεῖν.

δ. ἌΓΙΑΨ δὲ δ' Ἀρκὰς, καὶ ΣΩΚΡΑΤΗΣ δ'
Ἀχαιῶς καὶ τούτῳ ἀπεθανέτην. Τούτων δὲ οὐδεὶς οὐδ'
ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν κατεγέλα, οὐτ' ἐς Φιλίαν αὐ-
τοὺς ἐμέμφετο. Ἦσθη τε ἄμφω ἄμφι τετταράκοντα
ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

Ἐκ τῆς τρίτης βίβλου

Θ.

Τὰ πρῶτα τῆς βίβλου. Τίσι λόγοις καὶ ἔργοις Ξενοφῶν
ὁ Ἀθηναῖος τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀμόνην ἐξάρμυσε
καὶ ἠρέθησαν ἀντὶ τῶν φανευθέντων ἄλλοι στρα-
τηγοὶ, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἐγένετο,

α. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ
Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κῦ-
ρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο, ἀπίοντων τῶν Ἑλλήνων σὺν
Τισσαφέρει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δε-
δήλωται. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ
τῶν λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπολώλε-
σαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐνθυμού-
μενοι ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐ-
τοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν·
ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν· ἀπειχον δὲ τῆς
Ἑλλάδος πλέον ἢ μύρια τὰδία· ἡγεμῶν δὲ οὐδεὶς τῆς

ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκάδε ὁδοῦ· προδεδάκκασι δὲ αὐτοῦς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἰπέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες· ὥς εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδ' ἂν ἕνα κατακαλύσειεν, ἠττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη. Ταῦτα ἐννοούμενοι, καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπεραν σίτου ἐγείσαντο, ὀλίγοι δὲ πυρὰν ἔκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰς ἑπτα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτῃ τῇ νυκτί· ἀνεπαύετο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδεν ὑπὸ λύπης, καὶ πέσου πατρίδων, γενέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς οὐποτε εἰδομίζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν διακειμένοι πάντες ἀνεπαύοντο.

β. Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγός, οὔτε λοχαγός, οὔτε στρατιώτης ὢν, συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμφετο οἴκοθεν, ξένος ἂν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, Φίλου Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀνακρινοῦται Σακράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας· καὶ ὁ Σακράτης, ὑποπτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως αἰ ὑπαίτιον εἶη Κύρῳ Φίλου γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντι εἰς Δελφούς ἀνακρινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνοι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος, κάλλις ἂν καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἦν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη· καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων, φησὶς οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν

μαν·

μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δὲ ἀκούσας ἠτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτα πρότερον ἠρώτα, πότερον λώϊον αὐτῷ εἴη πορευέσθαι ἢ μένειν, ἀλλὰ αὐτὸς κρινὰς ἰτέον εἶναι, τοῦτο ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν· ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρον, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσιάζομενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρου· μέλλοντας ἤδη ἔρμῃν τὴν ἄνω ὁδὸν καὶ συνεσάβη Κύρω. Προθυμουμένον δὲ τοῦ Προξένου, καὶ ὁ Κύρος συμπερυσυμεῖτο μείναι αὐτόν· εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξει, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν· ἐλέγετο δὲ ὁ σόλος εἶναι εἰς Πεισιδάς. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς οὐχ ὑπὸ τοῦ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν, οὐδ' ἄλλως οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, πλὴν Κλεάρχου. Ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἔδοκει εἶναι ὅτι ὁ σόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα· φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν, καὶ ἀκούτες ὅμως εἰ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

γ. Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν αὖν τοῖς ἄλλοις, καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὕπνου λαχὼν, εἶδεν ὄναρ· ἔδοξε αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρίαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν. Περὶ φόβος δὲ εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῆ μὲν ἔκριμεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοισι ἂν καὶ κινδύνοισι Φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· πῆ δὲ καὶ ἐφοβέετο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἔδοκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δ' ἔδοκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελλεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργοιτο πάν-

τῶθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. Ὅποιόν τι μὲν δὴ ἔστι τὸ
 τοιοῦτον ἔναρ ἰδεῖν, ἔξῃσι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων
 μετὰ τὸ ἔναρ. Γίγνεται γὰρ τὰδε εὐθύς· ἐπειδὴ ἀνη-
 γέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει, „ Τί κατὰ-
 „ κειμαι; ἢ δὲ νῦν προβαίνει; ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς
 „ τοὺς πολέμους ἴξειν· εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ,
 „ τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπι-
 „ δόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας, ὑβριζο-
 „ μένους ἀποθανεῖν; ὅπως δὲ ἀμυνόμεθα οὐδεὶς πα-
 „ ρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα,
 „ ὥσπερ ἔξω ἡσυχίαν ἔχειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πο-
 „ λεως στρατὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποῖον δὲ ἡλι-
 „ κίαν ἐμαυτῷ ἔλθειν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρῶ-
 „ βύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πο-
 „ λεμίοις.”

δ. Ἐκ τούτου ἀνίσταται, καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου
 πρῶτον λοχαγούς· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν. „ Ἐγὼ,
 „ ὧ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ
 „ οἶμαι οὐδὲ ὑμεῖς, οὔτε κατακείσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἴοις
 „ ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ δὴ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρό-
 „ τερν πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφυγον, πρὶν ἐνό-
 „ μισαν τὰ ἑαυτῶν καλῶς παρσκευάσθαι· ἡμῶν δὲ
 „ οὐδεὶς οὐδὲ ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιπα ἀγω-
 „ νούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑφιστόμεθα, καὶ ἐπὶ βασιλεῖ
 „ γενησόμεθα, τί οἴομεθα πείσσεσθαι, ὃς καὶ τοῦ ὁμομη-
 „ τρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκός ἤδη,
 „ ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσαύρωσεν·
 „ ἡμᾶς δὲ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσα-
 „ μεν δ' ἐπ' αὐτὸν, ὡς δούλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσου-
 „ „ τέψ;

30 τες, καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἴομεθα
 31 παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἐπὶ πᾶν ἔλλοι, ὡς, ἡμᾶς τὰ αἰσχισα
 32 αἰκισάμενος, πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχη τοῦ
 33 στρατεύσαι ποτε ἐφ' ἑαυτὸν; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ'
 34 ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον. Ἐγὼ μὲν οὖν
 35 ἔστ' ἂν μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμεν ἡμᾶς
 36 μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακα-
 37 ρίζων διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃ μὲν χόρην καὶ οἶον
 38 ἔχοιεν, ὡς δὲ ἀφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θερά-
 39 ποντας, ἄσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δὲ, ἐσθῆτα δέ τὰ
 40 δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὅποτε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν
 41 ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη εἰ μὴ πριαίμεθα,
 42 ὅτου δὲ ἀνησόμεθα ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως
 43 δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ἀνουμένους, ὄρκους
 44 ἦδη κατέχοντας ἡμᾶς. Ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε,
 45 τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
 46 Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι
 47 μοὶ δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία
 48 ἐν μέσῳ γὰρ ἦδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, ἄθλα,
 49 ὀπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾖσιν. Ἀγωνοθέται
 50 δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἶδος, ἔσσονται.
 51 Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν ἡμεῖς δὲ, πολλὰ
 52 ὀρῶντες ἀγαθὰ, σεβρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς
 53 τῶν θεῶν ὄρκους ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν
 54 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἐτι
 55 δὲ ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ
 56 θάλλπη καὶ πόνους φέρειν ἔχομέν τε καὶ ψυχὰς σὺν
 57 τοῖς θεοῖς ἀμείνονας. Οἱ δὲ ἄνδρες, καὶ τρωτοὶ καὶ
 58 θηητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ, ὥσπερ τοπρόσθεν, νί-
 59 κη

„ κιν ἡμῖν διδάσιν. Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ'
 „ ἐνθυμῶνται. Πρὸς τῶν θεῶν ! μὴ ἀναμένωμεν ἄλ-
 „ λους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλ-
 „ λιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξώμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ
 „ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν
 „ ἀριστοί, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Καὶ γὰρ
 „ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπε-
 „ σθαι ὑμῖν βούλομαι· εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι,
 „ οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν
 „ ἡγεῖμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.”

4. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεξεν. Οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ταῦτα, ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἅπαντες. Πλὴν Ἀπολλωνίδης
 τις ἦν, βριωτιάζων τῇ Φωνῇ· οὗτος δὲ εἶπεν, ὅτι Φλυα-
 ροίη ὅσις λέγει ἄλλως πᾶσι σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασι-
 λέα πείσας, εἰ δύναίτο· καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς
 ἀπορίας. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν, ἔλεξεν
 ἕδε, „ ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδ' ὄρων γι-
 „ γνώσκεις, οὐδ' ἀκούων μέμνησαι ἐν ταυτῷ γε μέντοι
 „ ἦσθα ταύτοις, ὅτε βασιλεὺς, ἐπεὶ Κύρος ἀπέθανε,
 „ μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδι-
 „ ὶναι τὰ ὄπλα· ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ'
 „ ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκευάσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ
 „ ἐπαίησε πρέσβεις πέμπων, καὶ σπονδὰς αἰτῶν, καὶ
 „ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστ' ἂν σπονδῶν ἔτυχεν;
 „ ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγὸν καὶ λοχαγοὶ, ὥσπερ δὴ καὶ
 „ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὄπλων ἦλλον,
 „ πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιδόμενοι,
 „ κεντούμενοι, ὑβρίζόμενοι, οὐδ' ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες
 „ δύνανται; καὶ μάλ', ὄμαι, ἐρῶντες τούτου. Ἄ σὺ
 „ πάν-

„ πάντα εἰδώς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας Φλυα-
 „ ρεῖν. Φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; Ἐμοί-
 „ δέ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσ-
 „ ἴεσθαι εἰς ταυτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν
 „ λοχαγίαν, σκέυη ἀναθέντας, ὡς τοιοῦτω χρῆσθαι οὐ-
 „ τος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει, καὶ πᾶσαν
 „ τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλλην ὢν, τοιοῦτος ἔστιν.” Ἐντεῦθεν
 „ ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, „ Ἀλλὰ τοῦτω
 „ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλά-
 „ δος παυτάπασι. ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυ-
 „ δὸν, ἀμφοτέρω τὰ ἄτα τετραπημένον.” Καὶ εἶχεν
 „ οὕτως. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν, οἱ δ' ἄλλοι παρὰ
 „ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν
 „ στρατηγὸν παρεκάλουν, ὅπου δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρά-
 „ τηγον, ὅπου δὲ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν. Ἐπεὶ
 „ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέ-
 „ ζοντο, καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχα-
 „ γοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν, ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν ἦσαν
 „ μέσαι νύκτες. Ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ἠλεῖος, πρεσβύ-
 „ τατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὡδε·
 „ Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὁρῶσι τὰ
 „ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν, καὶ ὑμᾶς παρα-
 „ καλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι δύναίμεθα, ἀγα-
 „ θόν. Λέξον δ', ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ
 „ πρὸς ἡμᾶς.”

ζ. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν: „ Ἀλλὰ ταῦτα
 „ ἅπαντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης
 „ οὓς μὲν ἐδυνήθησαν, συνειλήφατιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλ-
 „ λοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἦν δύνανται, ἀπο-
 „ λέ-

„ κην ἡμῖν διδῶσιν. Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ'
 „ ἐνθυμοῦνται. Πρὸς τῶν θεῶν ! μὴ ἀναμένωμεν ἄλ-
 „ λους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλ-
 „ λιστα ἔργα , ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ
 „ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· Φάνητε τῶν λοχαγῶν
 „ ἀριστοί , καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Καὶ γὰρ
 „ δὲ , εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμῆν ἐπὶ ταῦτα , ἔπε-
 „ σθαι ὑμῖν βούλομαι· εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι ,
 „ οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν , ἀλλὰ καὶ ὑκμάζειν
 „ ἡγεῖσθαι ἐρύκειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά.”

7. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεξεν. Οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ταῦτα , ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἅπαντες. Πλὴν Ἀπολλωνίδης
 τις ἦν , βροιωτάζων τῇ Φωνῇ· οὗτος δὲ εἶπεν , ὅτι Φλυα-
 ροίη ὅσις λέγει ἄλλως πᾶς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασι-
 λέα πείσας , εἰ δύναιτο· καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς
 ἀπορίας. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν , ἔλεξεν
 ἕως , „ ὦ θαυμασιώτατε ἀνθρώπε , σύγε οὐδ' ὄρων γι-
 „ γνώσκεις , οὐδ' ἀκούων μέμνησαι ἐν ταυτῷ γε μέντοι
 „ ἦσθα τούτοις , ὅτε βασιλεὺς , ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε ,
 „ μέγα Φρονήσας ἐπὶ τούτῳ , πέμπων ἐκέλευε παραδι-
 „ δόναι τὰ ὄπλα· ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες , ἀλλ'
 „ ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκευάσαμεν αὐτῷ , τί οὐκ
 „ ἐποίητε πρέσβεις πέμπων , καὶ σπονδάς αὐτῶν , καὶ
 „ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια , ἔστ' ἂν σπονδῶν ἔτυχεν ;
 „ ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ , ὡςπερ δὴ καὶ
 „ σὺ κελεύεις , εἰς λόγους αὐτοῖς ἀνευ ὄπλων ἦλλον ,
 „ πισεύσαντες ταῖς σπονδαῖς , οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιδόμενοι ,
 „ κεντούμενοι , ὑβριζόμενοι , οὐδ' ἀποθανεῖν οἱ τλήμιονες
 „ δύνανται ; καὶ μάλ' , οἶμαι , ἐρώντες τούτου. Ἄ σὺ
 „ πάν-

„ πάντα εἰδώς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας Φλυα-
 „ ρεῖν. Φῆγ, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; Ἐμοὶ
 „ δὲ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσ-
 „ ἴεσθαι, εἰς ταυτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν
 „ λοχαγίαν, σκέυη ἀναθέντας, ὡς τοιοῦτα χρῆσθαι οὐ-
 „ τος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταϊσχύνει, καὶ πᾶσαν
 „ τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλλην ὢν, τοιοῦτος ἔστιν.” Ἐντεῦθεν
 „ ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν „ Ἀλλὰ τοῦτα
 „ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλά-
 „ δος παυτάπατιν· ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυ-
 „ δὸν, ἀμφοτέρω τὰ ὄτα τετρυπημένον.” Καὶ εἶχεν
 „ οὕτως. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δ' ἄλλοι παρὰ
 „ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν
 „ στρατηγὸν παρεκάλουν· ὅπου δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρά-
 „ τηγον· ὅπου δὲ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν. Ἐπεὶ
 „ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλῶν ἐκαθέ-
 „ ζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχα-
 „ γοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν· ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν ἦσαν
 „ μέσαι νύκτες. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλείος, πρεσβύ-
 „ τatos ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε·
 „ Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὁρῶσι τὰ
 „ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν, καὶ ὑμᾶς παρα-
 „ καλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι δύναίμεθα, ἀγα-
 „ θόν. Λέξεν δ' ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ
 „ πρὸς ἡμᾶς.”

ζ. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· „ Ἀλλὰ ταῦτα
 „ ἅπαντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης
 „ οὓς μὲν ἐδυνήθησαν, συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλ-
 „ λοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς ἦν δύνωνται, ἀπο-
 „ λέ-

29 λέσωσιν. Ἡμῖν δέ γ' οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτ'
 30 ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον, ἢν δυ-
 31 νόμεθα, ἐπεινεῖ ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι
 32 ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγι-
 33 στον ἔχετε καιρόν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς
 34 ὑμᾶς ἀποβλέπουσι· κἄν μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθυμοῦντας,
 35 πάντες κακοὶ ἔσονται· ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρα-
 36 σπευαζόμενοι Φανερὸι ἦτε ἐπὶ τοῖς πολεμίοις, καὶ τοὺς
 37 ἄλλους παρακαλήτε, εὖ ἴσθε ὅτι ἔφονται ὑμῖν, καὶ
 38 πειρώσονται μιμεῖσθαι. Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν
 39 ὑμᾶς διαφέρειν τὶ τούτων· ὑμεῖς γὰρ ἐσὲ στρατηγοί,
 40 ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν,
 41 ὑμεῖς καὶ χρήμασιν καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλευροκτεῖτε·
 42 καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς
 43 αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι, καὶ προβου-
 44 λεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἢν που δέη· Καὶ νῦν
 45 πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνήσαι τὸ εἰσαγγεῖν,
 46 εἰ ἐπιμεληθεῖητε ἕκαστος ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τά-
 47 χιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ κατασθῶσιν. Ἄνευ γὰρ
 48 τῶν ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλόν, οὔτε ἀγαθόν γέ-
 49 νοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ· ἐν δὲ δὴ τοῖς
 50 πολεμικαῖς, παντάπασιν· ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν
 51 δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. Ἐπειδὴν
 52 δὲ καταστήσῃθε τοὺς ἀρχοντας ὅσους δεῖ, καὶ ἢν τοὺς
 53 ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραβαρῦνήητε, οἶμαι
 54 ὑμᾶς πάνυ ἂν ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν μὲν γὰρ ἴσως
 55 καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ
 56 ἔπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς Φυλακὰς ὥστε οὕτω γε
 57 ἐχόντων, οὐκ εἶδα ὅ, τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε

„ νυκτὸς δέοι τι, εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δέ τις αὐτῶν τρέ-
 „ ψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τι πεί-
 „ σονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι
 „ ἔσονται. Ἐπίσασθε γὰρ δήπου, ὅτι οὔτε πλήθος ἔστιν,
 „ οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιῶσα· ἀλλ’
 „ ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι
 „ ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιτοπολὺ οἱ
 „ ἐναντίοι οὐ δέχονται. Ἐντεθύμημαι δ’ ἔγωγε, ὦ ἄν-
 „ δρες, καὶ τοῦτο, ὅτι ὁπόσοι μὲν μαρτυροῦσι ζῆν ἐκ
 „ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι κακῶς τε καὶ
 „ αἰσχροῶς ὡς ἐπιπολὺ ἀποθνήσκουσιν· ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν
 „ θάνατον ἔγνωσαν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἄν-
 „ θρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται,
 „ τούτους ὀρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους,
 „ καὶ, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ
 „ ἡμᾶς δεῖ νῦν κηταμαθόντας (ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ
 „ ἔσμεν) αὐτούς τε ἀγαθοὺς ἀνδράς εἶναι, καὶ τοὺς
 „ ἄλλους παρακαλεῖν.” Ὁ μὲν ταῦτ’ εἰπὼν, ἐπαύ-
 „ σατο.

η. Μετὰ τοῦτον δὲ εἶπε Χειρίσοφος· „ Ἀλλὰ πρόσ-
 „ θεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνγνωσκον
 „ ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι· νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε
 „ ἔφ’ οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν
 „ ὅτι πλείους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ
 „ ἀγαθόν. Καὶ νῦν (ἔφη) μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες,
 „ ἀλλ’ ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας,
 „ καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, καὶ
 „ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτα ἐκεῖ συγκαλοῦμεν
 „ τοὺς ἄλλους στρατιώτας· παρέσω δ’ ἡμῖν (ἔφη) καὶ
 „ Τολ-

„Τολμίδης δὲ κήρυξ.” Καὶ ἅμα ταῦτα εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περῴοιτο τὰ δέοντά. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες· ἀντὶ μὲν Κλεάρχου, Τιμοσίαν Δαρδανεύς· ἀντὶ δὲ Σωκράτους, Ξανθικλῆς Ἀχαιῶς· ἀντὶ δὲ Ἀγίου Ἀρκάδος, Κλεάνωρ Ὀρχομένιος· ἀντὶ δὲ Μέναιος, Φιλήσιος Ἀχαιῶς· ἀντὶ δὲ Προξένου, Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

I.

Τὰ ἑξῆς. Δημηγορίαι τῶν στρατηγῶν, τῶν τε ἄλλων, καὶ δὴ καὶ Ξενοφῶντος· ὅς τὸ στράτευμα πρὸς θάρσους καὶ ἀλκὴν προτρέπεται, καὶ ἀγαθῆς ἐπιπέδος ἐμπέσῃ, εἰσηγητάμενος πόρον σωτηρίας τῶν δὲ εὐσιβείας τε καὶ πειθαρχίας.

α. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέβαινε, καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκου οἱ ἄρχοντες, ἔδοξεν αὐτοῖς, προφύλακας καταστήσαντας, συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε· „ὦ ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὀπότε ἄνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων φερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν· πρὸς δ' ἔτι, καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖου, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδόκασιν ἡμᾶς. Ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τε ἐλθεῖν, καὶ μὴ ὑφίστασθαι ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως, ἦν μὲν δυνά-

ἢ νόμεθα, καλῶς νικῶντες σαζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ
ἢ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μήποτε γενώ-
ἢ μεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς
ἢ τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

β. Ἐπὶ τούτῳ Κλεάρχῳ Ὀρχομένιος ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν
ῶδε· ἢ Ἄλλ' ὀρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλείᾳς ἐπιορ-
ἢ κίαν καὶ ἀσέβειαν, ὀρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπι-
ἢ σίαν, ὅσις λέγων ὡς γείτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος
ἢ καὶ περὶ πλείου ἂν ποιήσαντο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ
ἢ τούτοις αὐτὸς ὁμότας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιάς δούς, αὐ-
ἢ τὸς ἐξαπατήσας, συνέλαβε τοὺς στρατηγούς· καὶ οὐδὲ
ἢ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος
ἢ γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας
ἢ ἀπολώλεκεν. Ἀριάτιος δὲ, ὃν ἡμεῖς ἠβέλομεν βασιλέα
ἢ καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προ-
ἢ δώσειν ἀλλήλους, καὶ οὕτως οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας,
ἢ οὔτε Κύρον τὸν θεβηκότα αἰδεσθεῖς, τιμῶμενος μάλι-
ἢ σα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους
ἢ ἀποσὰς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πει-
ἢ ρᾶται. Ἄλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο ἡμᾶς
ἢ δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας, μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ
ἢ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνώμεθα κράτις,
ἢ τοῦτο ὅ, τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν."

γ. Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσαλμένος εἰς πόλε-
μον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ
θεοὶ, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾷν πρέπειν· εἴτε τελευ-
τᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν, τῶν κάλλιστων ἑαυτὸν ἀξιόσαντα,
ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν. Τοῦ δὲ λόγου ἤρ-
χετο ὧδε· ἢ Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ

„ ἀπισίαν λέγει Κλεάνωρ , ἐπίστασθε δὲ , οἶμαι , καὶ
 „ θρασεῖς . Εἰ μὲν οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ
 „ Φιλίας ἰέναι , ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυρίαν ἔχειν ,
 „ δρῶντας τοὺς στρατηγοὺς , εἰ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἐαυ-
 „ τοὺς ἐνεχείρισαν , εἴη πεπείθασιν· εἰ μὲντοι διουρούμεθα
 „ σὺν ταῖς ὄπλοις ἔν τε πεποιήμασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐ-
 „ τοῖς καὶ τολαιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι ,
 „ σὺν ταῖς θεοῖς , πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ ἐλπίδες εἰσι
 „ σωτηρίας .” Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτόρνυται τις·
 ἀκούσαντες δὲ εἰ στρατιῶται , πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσε-
 κύνησαν τὸν θεόν . Καὶ Ξενοφῶν εἶπε· “ Δοκεῖ μοι , ὦ
 „ ἄνδρες , ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων διωνὸς τοῦ
 „ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη , εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ
 „ θύειν σωτήρια ἔπου ἂν πρῶτον εἰς Φιλίαν χώραν ἀφι-
 „ κόμεθα , συνεπέξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς οὕ-
 „ σειν κατὰ δύναν· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ’ , ἔφη , ἕνα-
 „ τεινάτω τὴν χεῖρα .” Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες· ἐκ τού-
 του εὐξάντο καὶ ἐπαιάνισαν· ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν κα-
 λῶς εἶργεν , ἤρχετο πάλιν ἄδει .

„ δ . Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπί-
 „ δες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας . Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν
 „ ἐμπειροῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους , οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρ-
 „ κήκασί τε , καὶ τὰς σπουδὰς καὶ τοὺς ὄρκους λελύ-
 „ κασιν ὅτῳ ὃ ἔχόντων , εἶδος τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναν-
 „ τίους εἶναι τοὺς θεοὺς , ἡμῖν δὲ συμμάχους , οἵπερ
 „ ἰκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν ,
 „ καὶ τοὺς μικροὺς , καὶ ἐν δεινοῖς ἄσι , σώζειν εὐπε-
 „ τῶς , ὅταν βούλωνται . Ἐπειτα δὲ , ἀναμνήσω γὰρ
 „ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους·

„ ἴν’

„ ἴν' εἰδῆτε ὡς ἀγαθοὶς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι, σώζου-
 „ ται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί.
 „ Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμ-
 „ πληθεὶ φόλῳ, ὡς ἀφανισόντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι
 „ αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς· καὶ
 „ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμίδι, ὁπόσους ἂν κατακάνοιεν τῶν
 „ πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ,
 „ ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ'
 „ ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν· καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀπο-
 „ θύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Πέρσης ὕπερον ἀγείρας τὴν
 „ ἀναριθμητὸν στρατὸν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τό-
 „ τε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγό-
 „ νους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὧν ἐστὶ μὲν
 „ τεκμήρια ὄραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ
 „ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐστρά-
 „ Φητε· οὐδένα γὰρ ἀνθρώπου δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς
 „ θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μὲν ἐστὶ προγόνων· οὐ μὲν
 „ δὴ τοῦτό γε ἐρῶ, ὡς ὑμεῖς κατασιχύνετε αὐτούς· ἀλλ'
 „ οὐπω πολλὰ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις
 „ τοῖς ἐκείνων ἐγγόνοις, πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν
 „ ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς
 „ Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅποτε
 „ περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἐστὶ, πολὺ δήπου
 „ ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι.
 „ Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς
 „ τοὺς πολεμίους· τότε μὲν γὰρ ἀπειροὶ ὄντες αὐτῶν,
 „ τό, τε πλῆθος ἀμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν
 „ τῷ πατρὶα Φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δ', ὅποτε
 „ καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι θέλουσι καὶ πολλα-

3, πλάσσει ἔντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ὑμῖν ἔτι προσή-
 3, και τούτους φοβεῖσθαι; Μὴδὲ μόντοι τοῦτο μείν
 3, δόξητε ἔχειν εἰ οἱ Κυρεῖοι πρόσθεν σὺν ὑμῖν ταττόμε-
 3, και, οὖν ἀφροσύνησιν ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονες εἰσὶ τῶν
 3, ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων ἔφευγον οὖν πρὸς ἐκείνους, κα-
 3, ταλιπόντες ὑμᾶς. Τούς δὲ ἐθέλοντας Φυγῆς ἄρχειν.
 3, πολὺ κρείττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν
 3, τῇ ὑμετέρῃ τάξει ἄρξιν. Εἰ δέ τις αὖ ὑμῶν ἀθυμαῖ
 3, ὅτι ὑμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολ-
 3, λοι πάρεσιν, ἐθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν
 3, ἄλλο ἢ μύριοι ἄνθρωποι εἰσὶν. Ἐπὶ μὲν γὰρ ἵππου
 3, ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε διχθεὶς οὔτε λαυτισθεὶς
 3, ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ, τι ἂν ἐν
 3, ταῖς μάχαις γίνηται. Οὐκοῦν τῶν γε ἵππέων πο-
 3, λὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλέστερον ὀχλήματος ἐσμέν· οἱ μὲν
 3, γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόν-
 3, ον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῆς γῆς
 3, βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν ἢν τις
 3, προσή, πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ὅτου ἂν ἐθέλωμεν τευξό-
 3, μεθα. Ἐνὶ μόνῳ πρόεχουσιν ἡμᾶς οἱ ἵππεῖς· Φεύγειν
 3, αὐτοῖς ἀσφαλέστερον ἐστὶν ἢ ἡμῖν. Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν
 3, μάχας θαρρεῖτε, ὅτι δ' οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγή-
 3, σεται, οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἀχθε-
 3, σθε, σκέψασθε πότερον κρείττον, Τισσαφέρνην ἡγε-
 3, μόνα ἔχειν, ὅς ἐπιβουλευῶν ἡμῖν Φανερός ἐστιν, ἢ οὐς
 3, ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴ-
 3, σονται ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς
 3, ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἀμαρτάνουσι. Τὰ δὲ
 3, ἐπιτιθήσεια πότερον ἀνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἢς
 3, οὐδ'

„ οὗτοι παρείχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ
 „ τοῦτο ἔτι ἔχοντας αὐτοὺς λαμβάνειν ἢ, ἢνπερ κρα-
 „ τῶμεν, μέτρῳ χρωμένους ὁπόσω ἂν ἕκαστος βούληται.
 „ Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε ὅτι οὕτω κρεῖττον, τοὺς
 „ δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι, καὶ μεγάλως ἠγεῖ-
 „ σθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο
 „ καὶ μωρότατον πεποιήκασι οἱ βάρβαροι. Πάντες μὲν
 „ γὰρ οἱ ποταμοὶ, ἦν πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὡσι,
 „ πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται, οὐδὲ τὸ
 „ γόνυ βρέχοντες. Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσι,
 „ ἠγεμόν τε μηδεὶς Φανεῖται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε ἀλυ-
 „ μητέον. Ἐπιτάμεθα γὰρ Μυσοῦς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν
 „ Φαίημεν βελτίους εἶναι, οἱ βασιλέως ἄκρυτος ἐν
 „ τῇ βασιλείῳ χώρῃ πολλὰς τε καὶ μεγάλας καὶ
 „ εὐδαίμονας πόλεις οἰκοῦσιν· ἐπιτάμεθα δὲ Πειτίδας
 „ ἄσπυτος. Λυκόννας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν ὅτι ἐν
 „ τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες, τὴν τούτου
 „ χώραν καρποῦνται. Καὶ ἡμᾶς δ' ἂν Φαίην ἔγωγε
 „ χρῆναι μήπω Φανεροὺς εἶναι οἵκαδε ἀρμημένους,
 „ ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκῆσοντας.
 „ Οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
 „ ἠγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδό-
 „ λως ἐκπέμψειν καὶ ὀδοποιήσεις γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ
 „ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι· καὶ ἡμῖν γ' ἂν
 „ οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτα ἐποίει, εἰ ἔωρα ἡμᾶς μέ-
 „ νειν παρκοσκευαζομένους. Ἄλλα γὰρ δέδοικα μὴ, ἂν
 „ ἄπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφρόνοις βιοτεύειν,
 „ καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυ-
 „ ναιξὶ καὶ παρθένοις ὁμιλεῖν, μὴ, ἄσπερ οἱ λατοφά-

„ γοι, [ἐπιλαθόμεθα τῆς οἰκᾶς ἑδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι
 „ εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι, πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ
 „ πρὸς τοὺς εἰκελούς πειρᾶσθαι ἀΦικνεῖσθαι καὶ ἐπιδείξαι
 „ τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς, τοὺς
 „ νῦν οἴκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισσόμενους,
 „ πλουσίους ἔργῳ. Ἀλλὰ γὰρ, ὃ ἄνδρες, πάντα ταῦτ'
 „ ἀγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ τοῦτο δὴ δεῖ
 „ λέγειν, πᾶς ἂν περυσιμεθ' ἡμᾶς ὡς ἀσφαλέςατα, καὶ,
 „ εἰ μάχεσθαι δεῖ, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτα μὲν
 „ τοῖσιν (ἔφη) δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξιας ἃς
 „ ἔχομεν ἢ κα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πο-
 „ ρεύόμεθα ὅποι ἂν τῆ στρατῆ σὺμφέρῃ ἔπειτα καὶ τὰς
 „ σικρὰς συγκατακαῦσαι· αὐταὶ γὰρ αὖ ὄχλον μὲν
 „ παρέχουσι ἄρειν, συναφειλοῦσι δὲ οὐδέν, οὔτε εἰς τὸ
 „ μάχεσθαι, οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἐτι δὲ
 „ τῶν ἄλλων σκευῶν τὸ περιττὸ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν
 „ ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵν' ὡς
 „ πλείους μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾤσιν, ὡς ἐλάττωτοι
 „ δὲ σκευοφόροι. Κρατούμεναι μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι
 „ πάντα ἀλλότρια· ἢν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολε-
 „ μίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν. Δοιπὸν μοί
 „ εἰπεῖν ὑπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι ἔργα γὰρ καὶ
 „ τοὺς πολεμίους, ὅτι αὐ πρῶθεν ἐξενηγεῖν ἐτόλμησαν
 „ πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέ-
 „ λαβου, νομίζοντες, ὅταν μὲν τῶν ἀρχόντων, καὶ
 „ ἡμῶν παιδομένων, ἰκανούς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι
 „ τῷ πολέμῳ λαβόντες δὲ τοὺς ἀρχοντας, ἀναρχίκα καὶ
 „ ἀταξία ἐδύμωζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν
 „ τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελεστέρας γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν
 „ πρετέρων, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους,
 „ καὶ

καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ καὶ πρό-
 σθεν. Ἦν δέ τις ἀπειθῆ, ἦν ψηφίσθητε τὸν αἰὶ ὑμῶν
 ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πο-
 λέμιοι πλείστον ἐψευσμένοι ἔσονται. Τῆδε γὰρ τῆ
 ἡμέρᾳ μυρίους ἔψονται ἀν' ἐνὸς Κλεάρχους, τοὺς οὐ-
 δενὶ ἐπιτρέφοντας κακῶ εἶναι. Ἄλλὰ γὰρ καὶ περὶ-
 νειν ἤδη ὦρα· ἴσως γὰρ εἰ πολέμιοι αὐτίκᾳ παρέστη-
 ται. Ὅ, τι μεν οὖν τούτων δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπι-
 κυρώσατε ὡς τάχιστα, ἵν' ἔργῳ περαινῆτε· εἰ δέ τις
 τι οἶδε τῶν ἄλλων βέλτιον ἢ ταύτη, τολμᾶτω καὶ ἡ
 ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δε-
 μεθα.

ε. Μετὰ δὲ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἄλλ' εἰ μὲν
 τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ
 αὐτίκᾳ ἔξῃ ποιεῖν· ἂ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς
 τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι, καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦ-
 τα, ἀνατεινᾶτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν ἄπαντες·
 ἀνασᾶς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν.

ς. Ὡ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδοκῶν δοκεῖ μοι.
 Δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ὑμῶς δεῖ ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτή-
 δεια. Ἀκούω δὲ κόμης εἶναι καλᾶς, οὐ πλείον εἴκοσι
 σαδίων ἀπερχούσας. Οὐκ ἂν σὺν θκυμάζοιμι εἰ οἱ πο-
 λέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διά-
 κουσὶ τε καὶ δάκνουσιν ἢν δύνωνται, τοὺς δὲ διάκνυ-
 τας Φεύγουσιν· εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολου-
 θεῖεν. Ἰσως οὖν ἀσφαλές ἐστιν ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίστιον
 ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πο-
 λὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλέστροφ ἦ. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖν
 τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαίστιου, καὶ τὰ πρόσθεν κο-

„ μείν, καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, καὶ
 „ τίνας ὀπισθοφυλακεῖν· οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλ-
 „ θοῖεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δεῖ, ἀλλὰ χρώμεθ' ἂν εὐθύς
 „ τοῖς τεταγμένοις. Εἰ μὲν οὖν ἄλλος τις βέλτιον ὄρᾳ,
 „ ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἠγοῖτο, ἐπει-
 „ δὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων
 „ δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμελήσισθην· ὀπισθο-
 „ φυλακῶμεν δὲ ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ τε καὶ Τιμα-
 „ σίαν, τὸ νῦν εἶναι· τὸ δὲ λοιπὸν, πειρώμενοι ταύτης
 „ τῆς τάξεως, βουλευσόμεθα ὅ, τι ἂν αἰεὶ κράτιστον δο-
 „ κίη εἶναι. Εἰ δὲ τις ἄλλο βέλτιον ὄρᾳ, λεξάτω.”

„ ζ. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν ὁ Ὀτω δοκεῖ
 „ ταῦτα, ἀνατεινῶτα τὴν χεῖρα. Ἐδοξε ταῦτα. „ Νῦν
 „ (ἔφη) ἀπίοντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. Καὶ ὅσις
 „ τε ὑμῶν τοὺς οἰκέτους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ
 „ ἀγαθὸς εἶναι, οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλως τούτου τυχεῖν. Ὅσις
 „ τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν τῶν μὲν γὰρ νικούν-
 „ των, τὸ κατακλίνειν τῶν δὲ ἠττωμένων, τὸ ἀποθνήσ-
 „ κειν ἐστὶ. Καὶ εἰ τις γε χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν
 „ πειράσθω τῶν γὰρ νικούντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώ-
 „ ζειν, καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν.”

η. Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν, καὶ ἀπελθόντες κατέ-
 κειον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς· τῶν δὲ περιττῶν
 ὅτου μὲν δεῖσιν τις μετεδίδωσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα
 εἰς τὸ πῦρ ἐβίβησαν. Ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοιοῦντο.
 Ἄριστοικοιμένοι δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἰππεύ-
 σιν ὡς τριάκοντα· καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς
 ἀπήκουσεν, λέγει ἕως ἧς ἔφατο· „ Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ
 „ Κύρη πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῶν εἴ-
 „ νουός.

„ γους· καὶ ἐνθάδε εἶμι σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. Εἰ οὖν
 „ ὁρῶν ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι ἄν
 „ πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς θεράποντας πάντας ἄγων. Λέξα-
 „ τε οὖν, ἔφη, πρὸς με τί ἐν νῶ ἔχετε, ὡς πρὸς Φί-
 „ λον τε καὶ εὖνουν, καὶ βουλομένον κοινῇ σὺν ὑμῖν τὸν
 „ εὖλον ποιῆσθαι.” Βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἔδοξε
 ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος, „ Ἡμῖν δο-
 „ κεῖ, ἦν μὲν τις ἐξ ἡμᾶς ἀπιέναι οἰκᾶδε, διαπορεύε-
 „ σθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέσασθαι· ἦν δέ τις
 „ ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, διαπολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν
 „ δυνώμεθα κράτισα.” Ἐκ τούτου ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης
 διδάσκειν ἕως ἄπορον εἶη βασιλέως ἄκωντος σωθῆναι. Ἐνθα
 δὴ ἐγιγνώσκετο ὅτι ὑποπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρ-
 νους τίς οἰκείων παρηκολούθει πίψεως ἕνεκα. Καὶ ἐκ τού-
 του ἔδοκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσα-
 σθαι, τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι, ἔστε ἐν τῇ πολεμίᾳ
 εἶεν. Διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας· καὶ ἔνα-
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ᾤχετο
 ῥηπίων νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι.

Ἐκ τῆς τετάρτης βίβλου.

Ἄ Ν Α' Β Α Σ Ε Ω Σ.

Z.

Ἔτι οἱ Ἕλληνες χαλεπωτάτῃ ἐχρήσαντο πορείᾳ ἐν τῇ Ἄρῃ
μὴν διὰ βαθείας χιόνος, πιεζόμενοι ἀπορίας τροφῆς, οἱ τε
πολλοὶ καταπίπτουσι βουλίμῳ καὶ κέρῳ, ἱεφεομένων
ἅμα τῶν πολιμῶν· διανύσαντες δὲ τὴν πορείαν, τέλος
ἄφικοντο εἰς κώμας εὐδαίμονας καὶ πάντων ἀγαθῶν
πλήρεις· ἐν αἷς ἐπὶ πλείονας ἡμέρας δίτριβον
εὐθετούμενοι καὶ εὐωχούμενοι.

α. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμῶς ἐρήμους τρεῖς, παρὰ
τὸν Εὐφράτην ποταμὸν· καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι
πρὸς τὸν ὄμφῳ καὶ ἐλέγοντο δὲ αὐτῷ αἱ πηγαὶ οὐ πρό-
σω εἶναι. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ
πεδίου σταθμῶς τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα· ὁ δὲ
τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος
ἔπνει, παντάπασιν ἀποκαίων καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώ-
πους. Ἔθα δὲ τῶν μάντεῶν τις εἶπε σφαγιασασθαι
τῷ ἀνέμῳ καὶ σφαγιαζέται, καὶ πᾶσι περιφανῶς ἔδοξε
λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος
τὸ βάθος ἑρηνικόν· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀν-
δρα-

δραπέδων πολλά ἀπόλετο, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες ἑξήλια δ' ἦν ἐν τῷ σαθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ἑξήλια οὐκ εἶχον· οἱ οὖν πάλαι ἦκοντες, καὶ πῦρ καίοντες, οὐ προσέσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ἐψίζοντας, εἰ μὴ μεταδιδόντες αὐτοῖς πυροὺς, ἢ ἄλλο τι ὧν ἔχαιεν βρωτῶν ἔνθα δὴ μετεδίδουσαν ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκκίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος βέβροιο ἐγίγνοντο μεγάλοι ἕς τε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βέβροιο τῆς χιόνος.

β. Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὄλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνας, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίαςαν. Ἐνοφῶν δὲ ὀπισθοφυλακῶν, καὶ καταλαμβάναν τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων, ἠγνῶει ὃ, τι τὸ πάθος εἴη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βουλιμῖασι, καὶ ἐν τῇ φάλαγγι, ἀναστήσονται, προϊὼν ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, εἴπου ποτὸν ἢ βρωτῶν ὀρέξη, ἐδίδου, καὶ διέπεμπε δίδοντας τοὺς δυναμένους παρατρέχειν τοῖς βουλιμῖασι· ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγειεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. Πορευομένων δὲ, Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορεύσας ἐκ τῆς κώμης γυναῖκα καὶ κόρας πρὸς τῇ κρήνῃ καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος· αὗται ἠρώτων αὐτοὺς τίνας εἶεν· ὃ δὲ ἐρμηνεύς εἶπε Περσιῶν, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην· αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δὲ ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο.

γ. Τῶν

γ. Τῶν δὲ ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατε-
λέσαι τὴν ὁδὸν, ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρῶς· καὶ
ἐνταῦθα τινὲς ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. Ἐφείποντο δὲ
τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς, καὶ τὰ μὴ δυνάμενα
τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον, καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ
αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἷτε διεφθαρ-
μένοι ὑπὸ τῆς χιόνης τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἷτε ὑπὸ τοῦ ψύ-
χους τοῦ δακτύλου τῶν ποδῶν ἀποσεισπηότες. Ἦν δὲ
τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνης εἴτις μέλαν
τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πορεύετο· τῶν δὲ ποδῶν,
εἴτις κινεῖτο καὶ μηδέποτε ἤσυχίαν ἔχει, καὶ εἰ τὴν
νύκτα ὑπολύειτο· ἔσσι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσε-
δύοντο εἰς τοὺς ποδάς οἱ ἱμάντες, καὶ τὰ ὑποδήματα
περιεπύρηνοντο. Καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἀπέλιπε τὰ ἀρ-
χαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημένοι ἐκ τῶν νεοῦ
δάριων βοῶν.

δ. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπέλιποντο τινες
τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίου, διὰ τὸ
ἐκλειπέναι αὐτόθεν τὴν χιόνα, εἰκάζον τετηκέναι τὴν
χιόνα· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινὰ, ἣ πλησίον ἦν ἀπ-
μίζουσα ἐν νύκτι· ἐνταῦθα ἐντραπόμενοι ἐκάθηντο, καὶ
οὐκ ἔφασκον πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἔχων ὀπισθο-
φύλακας, ὡς ἤθετο, ἔδειτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μη-
χανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπνυται πολλοὶ πο-
λέμιοι συνειλεγμένοι· καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαιναν. Οἱ δὲ
σφάτταν ἐκέλευον, οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.
Ἐνταῦθα ἔδειξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους
φοβῆσαι, εἴτις δύναίτο, μὴ ἐπιπέσοιεν τοῖς κάμνουσι.
Καὶ ἦν μὲν σήκτις, οἱ δὲ προσήεσαν πολλῶν βορύβω, ἀμ-

Φί ἂ εἶχον διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ μὲν ὀπίσθοφυλάκες ἐξαναστάντες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνικραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρυσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι, δέισαντες, ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνης εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο.

ε. Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν ὅτι τῇ ὑπερλίτῃ ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτοὺς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα σάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνης τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ Φυλακὴ οὐδεμία καθεισῆκει· καὶ ἀνίστασάν αὐτοὺς· οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἐμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῦσιν. Ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους, ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ καλῶν· οἱ δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στρατεύμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠυλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς, καὶ ἄδειπνοι, Φυλακᾶς οἴας ἐδύναντο κατασησάμενοι. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσοντας, ἐκέλευσε ἀναγκάζειν προϊέναι· ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τοὺς ἐκ τῆς κόμης, πευσομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ, ἄσμενοι ἰδόντες, τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο· καὶ πρὶν εἴκοσι σάδια διεληλυθέναι, ἦσαν ἐν τῇ κόμῃ ἢ Χειρίσοφος ἠυλίζετο. Ἐπεὶ δὲ συνεγίγνοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας ἀσφαλῆς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν· καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ὑπέμεινεν, οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἅς ἐώρων κόμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τὰς ἑαυτῶν ἔχοντες.

ς. Ἐν-

ε. Ἐνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευεν ἀφίεναι αὐτὸν καὶ λαβὼν αὐτὸς τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κόμην ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔιδον τοὺς καμήτας καὶ τὸν καμάρχην, καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ καμάρχου, ἐνάτην ἡμέραν γεγραμμμένην· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ἄρχετο θηράσων, καὶ οὐχ ἦλθεν ἐν ταῖς κόμαις. Αἱ δὲ οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν σῶμα ὡσπερ φρέατος, κάτω δὲ εὐρεῖαι· αἱ δ' εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ἔρπονται, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατὰ κλίμακας κατέβαινον. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, δῖες, βόες, ἔριδες, καὶ τὰ ἔργονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔιδον ἐτρέφετο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ, καὶ κριθαὶ, καὶ ὄσπρια, καὶ εἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν· ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσχυριεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν, μέγιστοι, οἱ δὲ, ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει, ὅποτε τις διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ σῶμα ἀμύξειν καὶ πᾶν ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέσει· καὶ μᾶλλον ἢδὲ πῶμα συμμαθύνει ἦν.

ζ. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κόμης ταύτης σύνδειπνον ἐποίησατο, καὶ θαρρῆϊν ἐκέλευεν αὐτὸν, λέγων ὅτι οὔτε τῶν τέκνων σερήσοιτο, τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἣν ἀγαθὸν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φάσκεινται, ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνη γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχεῖτο, καὶ φιλοφρονούμενος, οἶνον ἔφραπεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηψάντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφρόνοις ἀγαλοῖς οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν καμάρχην, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ

ὄμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμαρχὸν, πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἐπορεύετο. Ὅπου δὲ παριοὶ κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐαχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσταν πρὶν παραθεῖεν αὐτῷ ἄριστον οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, θρῦλλια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις, τοῖς μὲν, πυρινοῖς, τοῖς δὲ, κριθίνοις. Ὅποτε δὲ τις Φιλοφρονούμενος τῷ βούλοιο προπιεῖν, εἴλκεν ἐπὶ τὴν κρατῆρα ἔνθα κύψαντα ἔδει βοφοῦντα πιεῖν, ὥσπερ βοῦν. Καὶ τῷ κωμαρχῷ ἐδίδωσαν λαμβάνειν ὃ, τι βούλοιο· ὃ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ ἐκείνους σκηνοῦντας, ἐξεφαναμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ σφάμους, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικάις στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς ὃ, τι δέοι ποιεῖν.

η. Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηράτων τὸν κωμαρχὸν διὰ τοῦ περσίζοντος ἐρμηνέως, τίς εἶη ἡ χώρα· Ὁ δὲ ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία. Καὶ πάλιν ἠρώτων, τίμη ἵπποι τρέφοιντο· ὃ δὲ ἔλεγεν, ὅτι βασιλεῖ δασμὸς· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν ἢ εἶη. Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ἄχθετο ἄγαν Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππου ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμαρχῷ ἀναθρέψαντι καταβῦσαι, ὅτι ἤκουσεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ ἡλίου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάνετο γὰρ ὑπὸ τῆς περιείας. Αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν

τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον ἦσαν δὲ εἰ ταύτη ἵπποι, μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμωδέτεροι δὲ πολλῶ. Ἐνταῦθα δὲ καὶ διδάσκει ὁ κομάρχης περὶ τοῦ πῶδος τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακκία περιδεῖν ἔταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακκίων κατεδύντο μέχρι τῆς γαστροῦ.

θ. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παραδίδωσι Χειριστόφῳ, τοῦ δὲ οἰκέτας καταλείπει τῷ κομάρχῃ, πλὴν τοῦ υἱοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος· τοῦτον δὲ Ἐπισθένης Ἀρφιοπολίτῃ παραδίδωσι Φυλάττειν, ὅπως εἰ κἀλῶς ἡγήσεται, ἔχων καὶ τοῦτον ἄπλοι· καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφέρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ ἀνάξουσαντες ἐπερεύοντο. Ἠγεῖτο δὲ αὐτοῖς ὁ κομάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἦδη τ' ἦν ἐν τῷ τρίτῳ σταθμῷ καὶ ὁ Χειριστόφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι οὐκ εἰς κόμας ἦγεν. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· ὁ δὲ Χειριστόφος αὐτὸν ἐπαῖσε μὲν, ἔδισε δ' οὐ. Ἀπὸ δὲ τούτου ἐκείνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ὄχητο, καταλιπὼν τὸν υἱόν. Ταῦτό τε δὴ Χειριστόφῳ καὶ Ξενοφῶντι μόνον διαφέρειν ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο ἢ τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις, καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἠράσθη τε τοῦ παιδὸς, καὶ εἰκᾶδε κομίτας πιστοτάτῳ ἐχρήτο.

Ἑ Λ Λ Η Ν Ι Κ Ω Ν.

Ἐκ τῆς πρώτης βίβλου.

Η.

Ἀθηναίων ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ παράνομός τε καὶ ἄδικος
κρίσις, οἱ θάνατον κατεψήφισαντο τῶν ἐπ' Ἀργιού-
σαις νενικηκότων στρατηγῶν, ὡς δὴ οὐκ ἀνελο-
μένων τοὺς αὐτῶν ναυαγούς.

α. Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυ-
σαν, πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἶλοντο Ἀδείμαντον,
καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν
Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον ἐς Ἀθή-
νας· τῶν δὲ ἕξ καταπλευσάντων, Περικλέους, καὶ Διο-
μέδοντος, καὶ Λυσίου, καὶ Ἀριστοκράτους, καὶ Θρασύ-
λου, καὶ Ἐρασιπίδου, Ἀρχέδημος τότε προσηκῶς ἐν
Ἀθήναις, καὶ τῆς Δεκελείας ἐπιμελούμενος, Ἐρασιπιδῆ
ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν, κατηγορεῖ ἐν Δικαστηρίῳ, Φάσκων ἕξ
Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα ὄντα τοῦ Δήμου· κα-
τηγορεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς στρατηγίας, καὶ ἔδοξε τῷ Δικα-
στηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασιπιδῆν.

β. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ Βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατη-
γοὶ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χει-
μῶ-

μῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας ἐς τὸν Δῆμον παραδοθῆναι, ἡ Βουλὴ ἔδησε. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἐκκλησίᾳ ἐγένετο, ἐν ἣ τῶν στρατηγῶν κατηγοροῦν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένους μάλιστα, δίκαιους εἶναι λέγων λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς· ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιβολὴν ἐπέδεικνυ μαρτύριον. Καὶ ἔπειμφαν οἱ στρατηγοὶ ἐς τὴν Βουλὴν καὶ ἐς τὸν Δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

γ. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἕκαστος ἀπελογήσατο (οὐ γὰρ προὔτεθι σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον) καὶ τὰ πεπραγμένα διηγούντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέσιν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προσταξίειν τῶν τριηράρχων ἀνδράσι ικανοῖς καὶ ἐστρατηγικόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ, καὶ ἄλλοις ταύτοις· καὶ εἰπέρ γε τινὰς δεοὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως, οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιῶσθαι ἢ ταύτους οἷς προσταξίῃ· καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν (ἔφασαν) ψευδόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ καλύψαν τὴν ἀναίρεσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας, καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλούς.

δ. Ταῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν Δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνισάμενοι. Ἐδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι ἐς ἑτέραν Ἐκκλησίαν· τότε γὰρ ὄψε ἦν, καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεάρων· τὴν δὲ Βουλὴν προβουλεύσασαν ἐσενεγκεῖν ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρινοῖντο.

δ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ ξυγγενεῖς ξύνεισι σφίσι αὐτοῖς. Οἱ οὖν

περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκευάσαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας, καὶ ἐν χρωῖ κεκρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἤκοιεν, ὡς δὴ ξυγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων καὶ Καλλιξένου ἔπεισαν ἐν τῇ Βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

ε. Ἐντεῦθεν Ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐς ἣν ἡ Βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην, Καλλιξένου εἰπόντος, τήνδε
 „ Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν
 „ καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ Ἐκκλησίᾳ
 „ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους πάντας κατὰ
 „ Φυλάς· θεῖναι δὲ ἐς τὴν Φυλὴν ἐκάστην δύο ὑδρίας·
 „ ἐφ' ἐκάστῃ δὲ τῇ Φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτω δοκοῦ-
 „ σιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ, οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαν-
 „ τας, ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, ἐς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι·
 „ ὅτω δὲ μὴ, ἐς τὴν ὑτέραν. Ἄν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν,
 „ θανάτῳ ζημιῶσαι, καὶ τοῖς Ἐνδεκα παραδοῦναι, καὶ
 „ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ
 „ εἶναι.” Παρῆλθε δὲ τις ἐς τὴν Ἐκκλησίαν, Φάσκων
 ἐπὶ τεύχευς ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπισέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς
 ἀπολλυμένους, ἂν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ Δήμῳ ὅτι οἱ
 στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος
 γενομένους.

ς. Τὸν δὲ Καλλιξένου προεκκλέσαντο, παράνομα Φάσκωντες ξυγγεγραφέναι, Εὐρυπτόλεμος τε ὁ Πεισιάννακτος καὶ ἄλλοι τινὲς τοῦ Δήμου ταῦτα ἐπῆνουν· τὸ δὲ πλῆθος ἔβόα δεινὸν εἶναι εἰ μὴ τις ἑάσει τὸν Δῆμον πράττειν ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρινεσθαι ἥπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἂν μὴ ἀφῶσι τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπεθορύβησε πά-

λιῶν δ' ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις. Τῶν
 δὲ Πρυτάνων οὐ Φασκόντων προήσειν τὴν διαψήφισιν
 παρὰ τὸν νόμον, αὐτῶς Καλλιξενὸς ἀναβάς κατηγορεῖ
 αὐτῶν τὰ αὐτὰ· οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ Φάσκοντας·
 οἱ δὲ Πρυτάνεις φοβηθέντες ἀμολόγουν πάντες προήσειν,
 πλὴν Σακράτους τοῦ Σωφρονίσκου, οὗτος δ' οὐκ ἔφη
 ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον ποιήσειν.

ζ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναβάς Εὐρυπτόλεμος ἔλεξεν ὑπὲρ
 τῶν στρατηγῶν τάδε· „ Τὰ μὲν κατηγορήσων, ὧ ἄνδρες
 „ Ἀθηναῖσι, ἀνέβην ἐνθάδε Περικλέους, ἀναγκαίου μὲν
 „ ἔντος καὶ ἐπιτηδείου, καὶ Διομέδοντος, Φίλου· τὰ
 „ δ' ὑπερπολογησόμενος· τὰ δὲ, ξυμβουλευσῶν ἅ μοι
 „ δοκεῖ ἄριστα εἶναι ἀπάσῃ τῇ πόλει. Κατηγορῶ μὲν
 „ οὖν αὐτῶν, ὅτι ἔπεισαν τοὺς ξυνάρχοντας, βουλομέ-
 „ νους πέμπειν γράμματα τῇ τε Βουλῇ καὶ ὑμῖν, ὅτι
 „ ἐπέταξαν τῷ Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ τετταρά-
 „ κοντα καὶ ἑπτὰ τριήρεσιν ἀνελέσθαι τοὺς ναυαγούς.
 „ Οἱ δὲ οὐκ ἀνείλοντο· εἶτα νῦν τὴν αἰτίαν κοινὴν ἔχου-
 „ σιν, ἐκείνων ἰδίᾳ ἀμαρτόντων, καὶ ἀντὶ τῆς τότε Φι-
 „ λανθρωπίας, νῦν ὑπ' ἐκείνων τε καὶ τινῶν ἄλλων ἐπι-
 „ βουλευόμενοι, κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι. Οὐκ, ἂν ὑμεῖς
 „ γέ μοι πείθαισθε, τὰ δίκαια καὶ ὅσια ποιῶντες· καὶ
 „ ὅθεν μάλιστα ἀληθῆ πεύσεσθε, καὶ οὐ μετανοήσαντες,
 „ ὕπερρον εὐρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας ἐς τὰ μέ-
 „ γιστα, θεοὺς τε καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Ξυμβουλεύω δ' ὑμῖν,
 „ ἐν οἷς οὐδ' ὑπ' ἐμοῦ οὐδ' ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἐφιν ἐξα-
 „ πατηθῆναι ὑμᾶς. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας εἰδότες κολά-
 „ σεσθε ἢ ἂν βούλησθε δικῆ, καὶ ἅμα πάντας, καὶ
 „ καθ' ἕνα ἕκαστον, εἰ μὴ πλέον, ἀλλὰ μίαν ἡμέραν
 „ δόν·

21 δόντες αὐτοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογήσασθαι μὴ ἄλλοις
 22 μᾶλλον πιθεύοντες ἢ ὑμῖν αὐτοῖς. Ἴτε δὲ, ὦ ἄνδρες
 23 Ἀθηναῖοι, πάντες ὅτι τὸ Κανόνου ψήφισμα ἐστὶν ἰσχυ-
 24 ρότατον, ὃ κελεύει, εἴαν τις τὸν τῶν Ἀθηναίων Δῆ-
 25 μου ἀδικῇ, δεδεμένον ἀποδικεῖν ἐν τῷ Δήμῳ καὶ εἴαν
 26 καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, ἀποθανόντα ἐς τὸ βάρβαρον ἐμ-
 27 βληθῆναι· τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημευθῆναι, καὶ τῆς
 28 θεοῦ τὸ ἐπίδεκατον εἶναι. Κατὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα
 29 κελεύα κρίνεσθαι τοὺς στρατηγούς· καὶ νῆ Δία, ἂν
 30 ὑμῖν γε δοκῇ, πρῶτον Περικλέα τὸν ἐμοὶ προσήκοντα·
 31 αἰσχρὸν γάρ μοι ἐστὶν ἐκεῖνον περὶ πλείονος ποιεῖσθαι
 32 ἢ τὴν πόλιν. Τοῦτο δ' εἰ μὴ βούλεσθε, κατὰ τοῦτον
 33 τὸν νόμον κρίνατε ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προ-
 34 δόταις, εἴαν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῶ, ἢ τὰ ἱερὰ κλέ-
 35 πτη, κριθέντα ἐν Δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῇ, μὴ τα-
 36 φῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ· τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια
 37 εἶναι. Τούτων ὁποτέρῳ βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 38 τῷ νόμῳ κρινέσθωσαν οἱ ἄνδρες κατὰ ἓνα ἕκαστον, διη-
 39 ρημένης τῆς ἡμέρας τριῶν μερῶν· ἐνὸς μὲν, ἐν ᾧ ξυλ-
 40 λέγεσθαι ὑμᾶς δεῖ, καὶ διαψηφίζεσθαι, εἴαν τε ἀδι-
 41 κεῖν δοκῶσιν, εἴαν τε μή· ἐτέρου δ', ἐν ᾧ κατηγορή-
 42 σαι· ἐτέρου δ', ἐν ᾧ ἀπολογήσασθαι. Τούτων δὲ γι-
 43 γνομένων, οἱ μὲν ἀδικοῦντες τεύξονται τῆς μεγίστης
 44 τιμωρίας· οἱ δ' ἀναίτιοι ἐλευθερωθήσονται ὑφ' ὑμῶν,
 45 ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ οὐκ ἀδικοῦντες ἀπολοῦνται ὑμεῖς δὲ
 46 κατὰ τὸν νόμον εὐσεβοῦντες καὶ εὐορκοῦντες κριεῖτε,
 47 καὶ οὐ ξυμπολεμήσετε Λακεδαιμονίοις, τοὺς ἐκείνους
 48 ἐβδομήκοντα ναῦς ἀφελομένους καὶ νενικηκότας, τού-
 49 τους ἀπολλύντες ἀκρίτους παρὰ τὸν νόμον. Τί δὲ

„ και δεδιότες, σφόδρα οὕτως ἐπειγεσθε; ἢ, μὴ οὐκ
 „ ὑμεῖς ἂν ἂν βούλησθε ἀποκτείνετε, και ἐλευθερώσητε.
 „ ἂν κατὰ τὸν νόμον κρίνητε; ἀλλ' οὐκ ἂν παρὰ τὸν
 „ νόμον, ὡς περ Καλλιξενος τὴν Βουλὴν ἔπεισεν ἐς τὸν
 „ Δῆμον ἐσνεργεῖν μίᾳ ψήφῳ. Ἄλλ' ἴσως ἂν τινα και
 „ οὐκ αἴτιον ὄντα ἀποκτείνετε, μεταμελήσει δὲ ὕτερον.
 „ ἀναμνήσθητε ὡς ἄλγεινὸν και ἀνωφελὲς ἦδη ἐστὶ, πρὸς
 „ δ' ἐτι, και περὶ θανάτου ἀνθρώπου ἡμαρτηκότες. Δει-
 „ νὰ δ' ἂν ποιήσητε εἰ Ἄριστάρχῳ μὲν πρότερον τὸν Δῆ-
 „ μον καταλύοντι, εἴτα δὲ Οἰνόβῳ προδιδόντι Θηβαίοις
 „ πολεμίοις οὖσιν, ἔδοτε ἡμέραν ἀπολογήσασθαι ἢ ἐβού-
 „ λετο, και τ' ἄλλα κατὰ τὸν νόμον προύθετο· τοὺς δὲ
 „ στρατηγοὺς τοὺς πάντα ὑμῖν κατὰ γνώμην πράξαν-
 „ τας, κηήσαντας δὲ τοὺς πολεμίους, τῶν αὐτῶν τού-
 „ των ἀποσερήσετε. Μὴ ὑμεῖς γε, ὧ Ἄθηναῖοι ἄλλ'
 „ ἐκυτῶν ὄντας τοὺς νόμους, δι' οὓς μάλιχα μέγιστοι
 „ ἐσὲ, φυλάττοντες, ἄνευ τούτων μηδὲν πράττειν πει-
 „ ρᾶσθε. Ἐπανέλθετε δὲ και ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα,
 „ καθὰ και αἱ ἁμαρτίαι δοκοῦσι γεγενῆσθαι τοῖς στρα-
 „ τηγοῖς. Ἐπεὶ γὰρ κρατήσαντες τῆ ναυμαχίᾳ ἐς τὴν
 „ γῆν κατέπλευσαν, Διομέδων μὲν ἐκέλευεν ἀναχθέντας,
 „ ἐπὶ κέρως ἅπαντας, ἀναιρεῖσθαι τὰ ναυάγια και τοὺς
 „ ναυηγούς. Ἐρατινίδης δὲ, ἐπὶ τοὺς ἐς Μιτυλήνην
 „ πολεμίους τὴν ταχίστην πλεῖν ἅπαντας· Θρασύλος
 „ δ' ἀμφότερα ἔφη γενέσθαι, ἂν τὰς μὲν αὐτοῦ καταλί-
 „ πωσι, ταῖς δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέωσι· και δοξάν-
 „ των τούτων, καταλιπεῖν τρεῖς ναῦς ἕκαστου ἐκ τῆς αὐ-
 „ τοῦ ξυμμαχίας, τῶν στρατηγῶν ἑκτὼ ὄντων, και τὰς
 „ τῶν ταξιάρχων δέκα, και τὰς τῶν Σαμίων δέκα, και
 „ τὰς

„ τὰς τῶν ναυάρχων τρεῖς. Αὗται ἅπασαι γίνονται
 „ ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα, τέτταρες περὶ ἑκάστην ναῦν,
 „ τῶν ἀπολωλυῶν δώδεκα οὐσῶν· τῶν δὲ καταλειφθέν-
 „ των ταξιάρχων ἦσαν Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης, ὃς
 „ ἐν τῇ προτέρῃ Ἐκκλησίᾳ κατηγορεῖ τῶν στρατηγῶν ταῖς
 „ δὲ ἄλλαις ναυσὶν ἔπλεον ἐπὶ τὰς πολεμίας. Τί τού-
 „ των οὐχ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἔπραξαν; Οὐκοῦν δίκαιον
 „ τὰ μὲν πρὸς τοὺς πολεμίους μὴ καλῶς πραχθέντα,
 „ τοὺς πρὸς τούτους ταχθέντας ὑπέχειν λόγον· τοὺς δὲ
 „ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν, μὴ ποιήσαντας ἃ οἱ στρατηγοὶ ἐκέ-
 „ λευσαν, διότι οὐκ ἀνείλοντο κρίνεσθαι. Τοσοῦτον δ' ἔχω
 „ εἰπεῖν ὑπὲρ ἀμφοτέρων, ὅτι ὁ χειμῶν διεκόλυσε μη-
 „ δὲν πράξαι ὧν οἱ στρατηγοὶ παρεκελεύσαντο. Τούτων
 „ δὲ μάρτυρες, οἱ σωθέντες ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ὧν εἰς
 „ τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἐπὶ καταδύσης νεῶς σωθεῖς,
 „ ὃν κελεύουσι τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, καὶ αὐτὸν τό-
 „ τε δεόμενον ἀναίρεσεως, ἥπερ τοὺς οὐ πράξαντας τὰ
 „ προσταχθέντα. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀντὶ
 „ μὲν τῆς νίκης καὶ τῆς εὐτυχίας ὅμοια ποιήσητε τοῖς
 „ ἠττημένοις τε καὶ ἀτυχοῦσιν· ἀντὶ δὲ τῶν ἐκ θεοῦ
 „ ἀναγκαίων ἀγνωμονεῖν δόξητε, προδοσίαν καταγνόν-
 „ τεσ, ἀντὶ τῆς ἀδυναμίας, οὐκ ἱκανοὺς γενομένους διὰ
 „ τὸν χειμῶνα πράξαι τὰ προσταχθέντα. Ἄλλὰ πολὺ
 „ δικαιότερον σεφάνοις γεραίρειν τοὺς νικῶντας, ἢ θα-
 „ νάτῳ ζημιοῦν, πονηροῖς ἀνθρώποις πειθομένους.”

5. Ταῦτ' εἰπὼν Εὐρυπτόλεμος, ἔγραψε γνώμην, κατὰ
 τὸ Κανῶνου ψήφισμα κρίνεσθαι τοὺς ἄνδρας, δίχα ἕκκ-
 εσον· ἡ δὲ τῆς Βουλῆς ἦν, μιᾷ ψήφῳ ἅπαντας κρίνειν.
 Τούτων δὲ διαχειροτονομένων, τὸ μὲν πρῶτον ἔκριναν

τὴν Εὐρυπτολέμου· υπομισσαμένου δὲ Μενεκλέους, καὶ πάλιν διαχειροτομίας γενομένης, ἔκριναν τὴν τῆς Βουλῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν, ἐκτὸς ἑνῶν ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἐψηφίσαντο, οἷτινες τὸν Δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι, καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, εἰάν κριθῶσιν· εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων· προὔβληθῆσαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες, καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. Ὑστερον δὲ πάσης τινὸς γενομένης, ἐν ἣ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι πρὶν κριθῆναι. Καλλίξενος δὲ κατεβῆν, ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς, εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων, λιμῶ ἀπέθανεν.

Ἐκ τῆς δευτέρας βίβλου

Ἑ Λ Λ Η Ν Ι Κ Ω Ν.

I.

Περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις τῶν Τριάκοντα Ὀλιγαρχίας, τῆς τε αὐτῶν εἰς τὸν Δῆμον ἀμότητος καὶ φθορᾶς ἃν Φονικάτατος πάντων ἐν Κριτίας ὕφ' οὗ Θηραμένης, καὶ αὐτὸς ἄν τῶν Τριάκοντα, ἐναντιούμενος δὲ τῇ ἐκείνου λύμῃ καὶ μισαιφονίᾳ, καταστασιασθεὶς ἀπέθανε.

α. Οἱ δὲ Τριάκοντα ἠρέθησαν μὲν, ἐπεὶ τάχιςα τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη· αἰρεθέντες δὲ ἐφ' ᾧ τε ξυγγράφαι νόμους καθ' οὐστυνας πολιτεύσονται, τούτους μὲν αἰεὶ ἔμελλον ξυγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύουσι· Βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. Ἐπειτα πρῶτον μὲν οὐς πάντες ἤδυσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας, καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου· καὶ ἦτε Βουλὴ ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο, οἷτε ἄλλοι ὅσοι ξυνήδυσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι, οὐδὲν ἤχθοντο. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλευέσθαι ὅπως αὐ ἐξείη αὐτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ

τούτου πρώτον μὲν πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα Λίσχινην τε καὶ Ἀριστέλην, ἔπεισαν Λύσανδρον Φρουροὺς σφίσι συμπράξει εἰσεῖν, ἕως δὴ τοὺς πονηροὺς ἐκποδῶν ποιησόμενοι, κατασχέσαιντο τὴν πολιτείαν ὁρέψειν δ' αὐτοὶ ὑπισχυοῦντο. Ὁ δὲ πεισθεὶς, τοὺς τε Φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἀρμιστὴν ξυνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι. Οἱ δ' ἐπεὶ τὴν Φρουρὰν ἔλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον ἐθεράπευον πάσῃ θεραπείᾳ, ὡς πάντα ἐπαινοῖα ἂν πράττειεν τῶν δὲ Φρουρῶν τούτου ξυμπέμποντες αὐτοῖς, οὓς ἐβούλοντο ξυνελάμβανον, οὐκέτι τοὺς πονηροὺς τε καὶ ὀλίγου ἀξίους, ἀλλ' ἤδη οὓς ἐνόμιζον ἡμιστὰ μὲν παρωθημένους ἀνέχεσθαι, ἀντιπράττειν δὲ τι ἐπιχειροῦντας, πλείους ἢν τοὺς ξυνελόντας λαμβάνειν.

β. Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ἑμοσυνώμων τε καὶ φίλος ἦν· ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μὲν προπετιῆς ἦν ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν, ἅτε καὶ Φυγῶν ὑπὸ τοῦ Δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης ἀντέκοπτε, λέγων, ὅτι οὐκ εἰκὸς εἶη θανατοῦν εἷτις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Δήμου, τοὺς δὲ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς μηδὲν κακῶν εἰργάζετο. „Ἐπεὶ καὶ ἐγὼ” ἔφη „καὶ σὺ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκειν „ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ εἵπομεν καὶ ἐπράξαμεν.” Ὁ δὲ (ἔτι γὰρ ἀικίας ἐχρῆτο τῷ Θηραμένει) ἀντέλεγεν ὅτι οὐκ ἐγγυερὴ τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις μὴ οὐκ ἐκποδῶν ποιῆσθαι τοὺς ἰκανωτάτους διακωλύειν· „Εἰ δὲ ὅτι „τριάκοντα ἐσμὲν, καὶ οὐχ εἷς, ἤττου τι οἶει, ὡς περ „τυραννίδος, ταύτης τῆς ἀρχῆς χρῆναι ἐπιμελεῖσθαι, „εὐθύς εἶ.” Ἐπεὶ δὲ ἀποθνησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δῆλοι ἦσαν ξυνιστάμενοι τε καὶ θαυμάζοντες τί ἔσοιτο ἢ πολιτεία, πάλιν ἔλεγεν ὁ Θηραμένης ὅτι,

δτι, εἰ μή τις κοινωνούς ἱκανούς λήφοιτο τῶν πραγμά-
των, ἀδύνατον ἔσοιτο τὴν ὀλιγαρχίαν διαμένειν. Ἐκ
τούτου μέντοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκ τῶν Τριάκοντα,
ἤδη Φοβούμενοι, καὶ οὐχ ἤκιστα τὸν Θηραμένην μὴ συβ-
ρήσαν πρὸς αὐτὸν οἱ πολῖται, καταλέγουσι τρισχιλίους
τοὺς μετέξοντας δὴ τῶν πραγμάτων. Ὁ δ' αὖ Θηραμένης
καὶ πρὸς ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοῖη ἑαυτῷ εἶναι,
τὸ πρῶτον μὲν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν
κοινωνούς ποιήσασθαι, τρισχιλίους, ὥσπερ τὸν ἀριθμὸν
τοῦτον ἔχοντά τινα ἀνάγκην καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι,
καὶ οὐτ' ἔξω τούτων σπουδαίους, οὐτ' ἐντὸς τούτων πο-
νηροὺς οἷόν τε εἶη γενέσθαι· ἔπειτα δ' ἔφη, ὄρω ἔγωγε
δύο ὑμᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας, βιαίαν τε τὴν
ἀρχὴν καὶ ἥττονα τῶν ἀρχομένων κατασκευαζομένους.

γ. Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεγεν· οἱ δ' ἐξέτασιν ποιήσαντες τῶν
μὲν τρισχιλίων, ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῶν δὲ ἔξω τοῦ κατα-
λόγου, ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες ἐπὶ τὰ
ὄπλα· ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεισαν, πέμφαντες τοὺς Φρου-
ροὺς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς, τὰ ὄπλα
πάντων πλὴν τῶν τρισχιλίων παρέλκοντο· καὶ ἀνακομι-
σαντες ταῦτα εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ξυνέθηκαν ἐν τῷ ναῶ.
Τούτων δὲ γενομένων, ὡς ἔξω ἤδη ποιεῖν αὐτοῖς ὅ, τι
βούλοιντο, πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἕνεκα ἀπέκτεινον, πολ-
λοὺς δὲ, χρημάτων. Ἐδοξε δ' αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ
τοῖς Φρουροῖς χρήματα δίδόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἕνα
ἕκασον λαβεῖν, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀποκτεῖναι, τὰ δὲ χρή-
ματα αὐτῶν ἀποσημῆσθαι· ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηρα-
μένην λαβεῖν ὄντινα βούλοιο. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, „ Ἄλλ'
„ οὐ δοκεῖ μοι ” ἔφη „ καλὸν εἶναι, φάσκοντας βελτίστους
„ εἶναι

„ είναι, ἀδικότερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν· ἐκεῖνοι μὲν
 „ γὰρ παρ' ἃν χρήματα λαμβάνουσιν, ζῆν εἶων· ἡμεῖς δὲ
 „ ἀποκτενοῦμεν μηδὲν ἀδικούντας, ἵνα χρήματα λαμβά-
 „ νομεν πᾶς οὐ ταῦτα τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικότερα;” Οἱ
 „ δ', ἐμποδὸν νομίζοντες αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν ὅ, τι βού-
 „ λαιτο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ· καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς βουλευ-
 „ τὰς ἄλλος πρὸς ἄλλον διέβαλλον, ὡς λυμκινόμενον τὴν
 „ πολιτείαν· καὶ παραγγείλαντες νεανίσκοις, οἱ ἐδόκουν
 „ αὐτοῖς θρασύτατοι εἶναι, Ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας
 „ παραγγεῖσθαι, ξυνέλεξαν τὴν Βουλὴν. Ἐπεὶ δὲ ὁ Θη-
 „ ραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε·

Δ. „ ὦ ἄνδρες βουλευταὶ, εἰ μὲν τις ὑμῶν νομίζει
 „ πλέονας τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω ὅτι ὅπου
 „ πολιτεία μεθίσταται, πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται· πλεί-
 „ στος δ' ἀνάγκη πολεμίους εἶναι τοῖς ἐς ὀλιγαρχίαν με-
 „ θιστάσι διὰ τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνίδων
 „ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ διὰ τὸ πλεῖστον χρόνον ἐν ἐλευ-
 „ θερίᾳ τὸν Δῆμον τετράφθαι. Ἡμεῖς δὲ, γνόντες μὲν
 „ τοῖς οἷσις τε ἡμῖν καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι
 „ δημοκρατίαν, γνόντες δὲ ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περι-
 „ σάσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν Δῆμος οὐποτ' ἂν φίλος γένοιτο,
 „ οἱ δὲ βέλτεσι αἰεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ ταῦτα σὺν
 „ τῇ Λακεδαιμονίᾳ γνάμη τήνδε τὴν πολιτείαν καθί-
 „ σκαμεν· καὶ ἐάν τινα αἰσθανόμεθα ἐναντίον τῇ ὀλιγαρ-
 „ χίᾳ, ὅσων δυνάμεθα ἐμποδὸν ποιούμεθα· πολὺ δὲ μά-
 „ λιστα ἡμῖν δοκεῖ δίκαιον εἶναι, εἴτις ἡμῶν αὐτῶν λυ-
 „ μαινεται ταύτῃ τῇ καταστάσει, δίκην αὐτὸν δίδοναι.
 „ Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τούτον οἷς δύναται
 „ ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς· ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ,
 „ ἡμ

„ ἦν κατανοῆτε , εὐρήσετε οὔτε φέγοντα οὐδένα μᾶλλον
 „ Θηραμένους τουτουῖ τὰ παρόντα , οὔτε ἐναντιούμενον
 „ ὅταν τινὰ ἐκποδῶν βουλόμεθα ποιήσασθαι τῶν διμα-
 „ γωγῶν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα ἐγίγνωσκε ,
 „ πολέμιος μὲν ἦν , οὐ μέντοι πονηρός γ' ἂν δικαίως ἐνο-
 „ μίζετο· νῦν δὲ , αὐτὸς μὲν ἀρχῆς τῆς πρὸς Λακεδαι-
 „ μονίους πίψεως καὶ Φιλίας , αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ Δήμου
 „ καταλύσεως , μάλιχα δὲ ἐξορμήσας ἡμᾶς τοῖς πρώτοις
 „ ὑπαγομένοις ἐς ἡμᾶς δίκην ἐπιτιθέναι· νῦν , ἐπεὶ καὶ
 „ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς Φανερώς ἐχθροὶ τῷ Δήμῳ γεγενήμεθα ,
 „ οὐκέτ' αὐτῶ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει· ὅπως αὐτὸς μὲν
 „ αὐτὸ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κατασῆ , ἡμεῖς δὲ δίκην δῶμεν
 „ τῶν πεπραγμένων. Ὡσε οὐ μόνον ὡς ἐχθρῶ αὐτῶ
 „ πρόσηκει , ἀλλὰ καὶ ὡς προδότῃ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν ,
 „ διδόναι τὴν δίκην. Καίτοι τοσούτῳ μὲν δεινότερον προ-
 „ δοσία πολέμου , ὅσω χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ ἀφα-
 „ νές τοῦ Φανεροῦ· τοσούτῳ δ' ἐχθιον , ὅσω πολέμιοι μὲν
 „ ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὐθις καὶ πισοὶ γίνονται ,
 „ ὃν δ' ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι , τούτῳ οὔτε ἐσπί-
 „ σατο πώποτε οὐδεὶς , οὔτ' ἂν σπείσαιο τοῦ λοιποῦ.
 „ Ἴνα δὲ εἰδῆτε ὅτι οὐ καινὰ ταῦτα οὗτος ποιεῖ , ἀλλὰ
 „ φύσει προδότης ἐστίν , ἀναμνήσω ὑμᾶς τὰ τούτῳ πε-
 „πραγμένα. Οὗτος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ
 „ τοῦ Δήμου , κατὰ τὸν πατέρα Ἄγωνα προπετέστατος
 „ ἐγένετο τὴν δημοκρατίαν μετασῆσαι ἐς τοὺς τετρα-
 „ κοσίους , καὶ ἐπρώτευσεν ἐν ἐκείνοις· ἐπεὶ δ' ἤσθετο ἀν-
 „ τίπαλόν τι τῇ ὀλιγαρχίᾳ ξυνισάμενον , πρῶτος αὐτὸ ἤγε-
 „ μᾶν τῷ Δήμῳ ἐπ' ἐκείνους ἐγένετο· ὅθεν δήπου γὰρ
 „ καὶ κόθορνος ἐπικαλεῖται. Δεῖ δὲ , ὡς Θηράμενες , ἀν-

„ δροι τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν δεῖν εἶναι τοὺς
 „ ξυνοῦτας ἐς πράγματα, ἦν δὲ τι ἀντικόπτη, εὐθύς
 „ μεταβάλλεσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηϊ διαπνεῖσθαι, ἕως
 „ ἂν ἐς οὖρον καταξῶσιν· εἰ δὲ μὴ, πῶς ἀφίκοιντο πο-
 „ τὲ ἔνθα δεῖ, εἰ ἐπειδὴν τι ἀντικόπη, εὐθύς ἐς τὰ-
 „ νάντια πλῆθειν; Καὶ εἰσὶ μὲν δήπου πάσαι μεταβο-
 „ λαὶ πολιτειῶν θανατηφόροι· σὺ δὲ, διὰ τὸ εὐμετάβο-
 „ λος εἶναι πλείοις μὲν μεταίτιος εἰ ἐξ ὀλιγαρχίας ὑπὸ
 „ τοῦ Δήμου ἀπολωλέναι, πλείοις δ' ἐκ δημοκρατίας
 „ ὑπὸ τῶν βελτιόων. Οὗτος δὲ τοι ἐστὶν ὃς ταχθεὶς ἀνε-
 „ λέσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοὺς καταδύντας Ἀθηναίων
 „ ἐν τῇ περὶ Λέσβου ναυμαχίᾳ, αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος,
 „ ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς,
 „ ἵνα αὐτὸς περισωθῆι. Ὅστις γεμῆν Φανερὸς ἐστὶ τοῦ
 „ μὲν πλεονεκτεῖν αἰεὶ ἐπιμελούμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ
 „ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρὴ ποτε
 „ φείσασθαι; πῶς δ' οὐ φυλάξασθαι, εἰδὼτας αὐτοῦ τὰς
 „ μεταβολὰς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταυτὸ δυνασθῆ ποιῆσαι;
 „ Ἡμεῖς οὖν τοῦτον ὑπάγομεν καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα,
 „ καὶ ὡς προδιδόντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς· ὡς δ' εἰκότα
 „ ποιῶμεν, καὶ τὰδ' ἐνοήσατε. Καλλίστη μὲν γὰρ δή-
 „ πον δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἐν
 „ ἐκείνῃ ἐπιχειρήσειέ τις τῶν Ἐφόρων, ἀντὶ τοῦ τοῖς
 „ πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦ-
 „ σθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ'
 „ αὐτῶν τῶν Ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἀπάσης πό-
 „ λεως, τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιοθῆναι; Καὶ ὑμεῖς
 „ οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν
 „ φείσεσθε· ὡς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα Φρο-
 „ νεῖν

„ νεῖν ποιήσεις τῶν ἐναντία γιγνωσκόντων ὑμῖν ἀπολλόμενος δὲ , πάντων , καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει , καὶ τῶν ἔξω , ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας . ”

ε. Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο. Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν·

„ Ἀλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι , ὦ ἄνδρες , ὃ πε-
 „ λευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. Φησὶ γὰρ με τοὺς στρατη-
 „ γοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἤρχου
 „ δήπου κατ' ἐκείνων λόγου , ἀλλ' ἐκείνοι ἔφασαν προσ-
 „ ταχθέντα με ὑφ' ἐκυτῶν οὐκ ἀνελεῖσθαι τοὺς δυστυ-
 „ χούοντας ἐν τῇ περὶ Λέσβου ναυμαχίᾳ. Ἐγὼ δὲ ἀπολο-
 „ γούμενος ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν , μὴ ὅτι ἀναι-
 „ ρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας , δυνατόν ἦν , ἔδοξα τῇ πόλει εἰ-
 „ κότα λέγειν· ἐκείνοι δὲ ἐαυτῶν κατηγορεῖν ἐφείνοντο·
 „ Φάσκοντες γὰρ οἶόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας , πρᾶ-
 „ μνοι αὐτοὺς ἀπολέσθαι , ἀποπλέοντες ἔχοντο. Οὐ
 „ μέντοι θαυμάζω γε τὸν Κριτίαν παρανομοηκέναι· ὅτε
 „ γὰρ ταῦτα ἦν , οὐ παρὼν ἐτύχαιεν , ἀλλ' ἐν Θετ-
 „ τάλιᾳ μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκευάζε , καὶ
 „ τοὺς πενέστας ὥπλιζεν ἐπὶ τοὺς δεσπότης. Ὡν μὲν
 „ οὖν οὗτος ἐκεῖ ἔπραττε μὴδὲν ἐνθάδε γένοιτο· τάδε γε
 „ μέντοι ὁμολογῶ ἐγὼ τούτῳ , εἴτις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρ-
 „ χῆς βούλεται παῦσαι , τοὺς δ' ἐπιβουλευοντας ὑμῖν
 „ ἰσχυροὺς ποιεῖν , δίκαιον εἶναι τῆς μεγίστης αὐτὸν τι-
 „ μωρίας τυγχάνειν. Ὅστις μέντοι ὃ ταῦτα πράττων
 „ ἐστίν , οἶμαι ἂν ὑμᾶς κάλλιστα κρίνειν , τὰ τε πε-
 „πραγμένα καὶ ἃ νῦν πράττει ἕκαστος ἡμῶν εἰ κατα-
 „ νόησετε. Οὐκ οὖν μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς τε καταστῆναι
 „ ἐς τὴν Βουλὴν , καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθῆναι , καὶ τοὺς
 „ ὁμο-

„ ὁμολογουμένως συκοφάντας ὑπάγεσθαι, πάντες ταυτὰ
 „ ἐγινώσκομεν· ἐπεὶ δ' οὗτοι ἤρξαντο ἀνδρας καλοὺς τε
 „ καὶ ἀγαθοὺς συλλαμβάνειν, ἐκ τούτου κἀγὼ ἠρέσ-
 „ μην τἀναντία τούτοις γινώσκειν. Ἦιδειν γὰρ ὅτι
 „ ἀποβιήσκοντος μὲν Λέοντος τοῦ Σαλαμινίου, ἀνδρὸς
 „ καὶ ἔντος καὶ δοκιμῆτος ἱκανοῦ εἶναι, ἀδικούντος δ' οὐ-
 „ δὲ ἐν, οἱ ὅμοιοι τούτῳ φοβήσονται, φοβούμενοι δὲ,
 „ ἐναντίσι τῆδε τῆ πολιτείας ἔσονται. Ἐγίνωσκον δὲ
 „ ὅτι συλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νικίου, καὶ πλου-
 „ σίου, καὶ οὐδὲν πάποτε δημοτικὸν οὔτε αὐτοῦ οὔτε
 „ τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι δυσμενεῖς
 „ ὑμῖν γενήσονται. Ἄλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφῶντος ὑφ'
 „ ὑμῶν ἀπολλυμένου, ὅς ἐν τῷ πολέμῳ δύο τριῆρεις
 „ εὐπλεύτερας παρείχετο, ἠπιστάμην ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι
 „ τῆ πόλει γεγενημένοι, πάντες ὑπόπτως ὑμῖν ἔξοιεν.
 „ Ἀντεῖπον δὲ καὶ ὅτε τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν
 „ ἔφασκεν χρῆναι· εὐδελος γὰρ ἦν ὅτι τούτων ἀπολομέ-
 „ νων καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμοιοι τῆ πολιτείας
 „ ἔσονται. Ἀντεῖπον δὲ καὶ ὅτε τὰ ὄπλα τοῦ πλήθους
 „ παρεκρύβοντο, εὐ νομίζων χρῆναι ἀσθενῆ τὴν πόλιν
 „ ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφάρων τούτου
 „ ἕνεκα βουλομένους περισῶσαι ἡμᾶς, ὅπως ὀλίγοι γενό-
 „ μιναι μηδὲν δυναίμεθα αὐτοὺς ἀφελεῖν· ἐξῆν γὰρ αὐ-
 „ τοῖς, εἰ τούτου γε δέοντο, καὶ μηδένα λιπεῖν, ὀλίγον
 „ ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πῖσαντας. Οὐδὲ γε τὸ Φρουροὺς
 „ μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, ἐξὸν αὐτῶν τῶν πολιτῶν
 „ τοσοῦτους προσλαμβάνειν, ἕως βῆδῶς οἱ ἄρχοντες ἐμέλ-
 „ λωμεν τῶν ἀρχομένων κρατήσειν. Ἐπεὶ γε μὴν πολ-
 „ λὸς ἐφάρων ἐν τῇ πόλει τῆ ἀρχῇ τῆδε δυσμενεῖς, πολ-

„ λους δὲ Φυγάδας γενομένους , οὐκ ἂν ἐδόκει μοι οὔτε
 „ Θρασύβουλον , οὔτε Ἄνυτον , οὔτε Ἀλκιβιάδην Φυγα-
 „ δεύειν ἤδειν γὰρ ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρὸν
 „ ἔσοιτο , εἰ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἰκανοὶ προσγενή-
 „ σοιντο , τοῖς δ' ἡγεῖσθαι βουλομένοις ξυμμάχου πολλοὶ
 „ Φανήσοιντο. Ὅ ταῦτ' οὖν νομοθετῶν ἐν τῷ Φανερωῷ ,
 „ πότερα εὐμενῆς ἂν δικαίως ἢ προδότης νομιζοίτο ; Οὐχ
 „ οἱ ἐχθροὺς , ὧ Κριτία , καλύοντες πολλοὺς παιεῖσθαι ,
 „ οὐδ' οἱ ξυμμάχους πλείους διδάσκοντες κτᾶσθαι , οὐ-
 „ τοι τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς ποιῶσι ἄλλὰ πολὺ μᾶλ-
 „ λον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι , καὶ τοὺς
 „ οὐδὲν ἀδικούντας ἀποκτείνοντες , οὔτοί εἰσιν οἱ καὶ πολ-
 „ λους τοὺς ἐναντίους ποιῶντες , καὶ προδιδόντες οὐ μό-
 „ νον τοὺς φίλους , ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς , δι' αἰσχροκέρδειαν.
 „ Εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωσθὸν ὅτι ἀληθῆ λέγω , ὧδε ἐπι-
 „ σκέψασθε. Πότερον οἴεσθε Θρασύβουλον καὶ Ἄνυτον καὶ
 „ τοὺς ἄλλους Φυγάδας ἢ ἐγὼ λέγω μᾶλλον ἂν ἐνθάδε
 „ βούλεσθαι γίνεσθαι , ἢ ἂ οὔτοι πράττουσιν ; Ἐγὼ
 „ μὲν γὰρ οἶμαι , νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζειν ξυμμάχων
 „ πάντα μετὰ εἶναι· εἰ δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσ-
 „ Φιλῶς ἡμῖν εἶχε , χαλεπὸν ἂν ἡγεῖσθαι εἶναι καὶ τὸ
 „ ἐπιβαίνειν ποι τῆς χώρας. Ἄ δ' αὖ εἶπεν , ὧς ἐγὼ
 „ εἶμι οἶος αἰεὶ ποτε μεταβάλλεσθαι , κατανοήσατε καὶ
 „ ταῦτα. Τὴν μὲν γὰρ τῶν Τετρακοσίων πολιτείαν
 „ καὶ αὐτὸς δήπου ὁ Δῆμος ἐψηφίσατο , διδασκόμε-
 „ νος ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάση πολιτείᾳ μᾶλλον ἂν
 „ ἢ δημοκρατίᾳ πισεύσειαν. Ἐπεὶ δὲ γε ἐκεῖνοι μὲν
 „ οὐδὲν ἀνέσαν , οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην καὶ Μελέανθιον
 „ καὶ Ἀρίσταρχον στρατηγοῦντες , Φανεροὶ ἐγένοντο ἐπὶ

„ τῷ χάματι ἔρυμα τειχίζοντες , ἐς ὃ ἐβούλοντο
 „ τοὺς πολεμίους δεξάμενοι , ὑφ' αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐτέ-
 „ ροις τὴν πόλιν ποιήσασθαι εἰ ταῦτ' αἰσθανόμενος ἐγὼ
 „ διεκάλυσα , τοῦτ' ἔστι προδότην εἶναι τῶν Φίλων ; Ἀπο-
 „ καλεῖ δὲ κόθορνόν με , ὡς ἀμφοτέροις πειρώμενον ἀρ-
 „ μόττειν ὅστις δὲ μὴδ' ἐτέροις ἀρέσκει , τοῦτον , ὦ πρὸς
 „ τῶν θεῶν , τί ποτε καὶ καλέσαι χρή ; σὺ γὰρ δὴ ἐν
 „ μὲν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος ἐνομιζοῦ ,
 „ ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ πάντων μισοχρηστότατος γεγέ-
 „ νησαι . Ἐγὼ δ' , ὦ Κριτία , ἐκείνοις μὲν αἰεὶ ποτε πο-
 „ λεμῶ τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλὴν ἂν δημοκρατίαν
 „ εἶναι , πρὶν ἂν καὶ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δι' ἀπορίαν δραχ-
 „ μῆς ἂν ἀπεδόμενοι τὴν πόλιν , δραχμῆς μετέχοιεν . Καὶ
 „ τοῖς δὲ γ' αὖ αἰεὶ ἐναντίος εἰμι οἱ οὐκ οἴονται καλὴν
 „ ἂν ἐγγενέσθαι ὀλιγαρχίαν , πρὶν ἂν ἐς τὸ ὑπ' ὀλίγων
 „ τυραννίσθαι τὴν πόλιν καταστήσειαν . Τὸ μέντοι σὺν
 „ τοῖς δυναμένοις καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ὠφε-
 „ λεῖν , διὰ τοῦτο τὴν πολιτείαν πρόσθεν ἀριστον ἠγοῦμαι
 „ εἶναι , καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι . Ἐἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν ,
 „ ὦ Κριτία , ὅπου ἐγὼ ξὺν τοῖς δημοτικοῖς ἢ τυραννι-
 „ κοῖς τοὺς καλοὺς τε καὶ καλοὺς ἀποσπερεῖν πολιτείας ἐπε-
 „ χειρίσασα , λέγε' ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πρῶτ-
 „ των , ἢ πρότερον πῶποτε πεποικῶς , ὁμολογῶ τὰ πάν-
 „ των ἐσχατάτατα παθῶν ἂν δικαίως ἀποθνήσκειν .”

5. Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο , καὶ ἡ Βουλὴ δῆλη
 ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθουρήσασα , γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι ,
 εἰ ἐπιτρέψει τῇ Βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ , ἀνα-
 Φεύξειτο καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἠγησάμενος , προσελθὼν
 καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς Τριάκοντα , ἐξῆλθε , καὶ ἐπιστῆναι

ἔκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας Φανερώς τῇ Βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις· πάλιν δ' εἰσελθὼν, εἶπεν, „ Ἐγὼ, „ ὦ Βουλῇ, νομίζω προσάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὃς ἂν „ ὀρῶν τοὺς Φίλους ἐξαπαταμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ „ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω· καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεσηκότες οὐ „ Φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν Φανε- „ ρῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔσι δὲ ἐν τοῖς „ καινοῖς νόμοις, τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μη- „ δένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἕξα „ τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς Τριάκοντα θανατοῦν. „ Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτοῦ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ „ καταλόγου, ξυνδοκοῦν ἅπασιν ὑμῖν καὶ τούτου, ἔφη, „ ἡμεῖς θανατοῦμεν.”

ζ. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν, καὶ εἶπεν. „ Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἱκετεύω „ τὰ πάντων ἐνομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ εἶναι ἐξαλεί- „ φειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται· ἀλλ' ὄν- „ περ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ. „ κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. Καὶ „ τοῦτο μὲν, (ἔφη), μὰ τοὺς θεοὺς, οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι οὐ- „ δέν μοι ἀρκέσει ὃδε ὁ βωμός· ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦ- „ το ἐπιδείξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους „ ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ἰμῶν „ μέντοι, (ἔφη), ὦ ἄνδρες καλοὶ κῆγαθοὶ, θαυμάζω, εἰ „ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς· καὶ ταῦτα, γιγνώσκοντες „ ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν „ ἐκάστου.” Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν Τριάκον- „ τα κήρυξ τοὺς Ἐνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰς- „ ελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύ-

ρου τοῦ θραυστάτου αὐτῶν καὶ ἀναιδесаίου, εἶπε μὲν ὁ
 Κριτίας, „ Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτοῦ
 „ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον ὑμεῖς δὲ λαβόντες,
 „ καὶ ἀπαγαγόντες, οἱ Ἑνδεκα, οὐδεὶς, τὰ ἐκ τού-
 „ των πράσσετε.” Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ
 τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρεταί· ὁ δὲ Θη-
 ραμένης, ὥσπερ εἰκός, καὶ θεοῦς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώ-
 πους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα· ἡ δὲ Βουλὴ ἡσυχίαν εἶχε,
 ὀρθῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω,
 καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν Φρου-
 ρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν.
 Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς, μάλα με-
 γάλῃ τῇ Φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα
 καὶ τοῦτο αὐτοῦ, ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, Ὅτι οἰμώξειεν εἰ
 μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο, Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρα,
 ἔφη, οἰμώξομαι; Καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμε-
 νος τὸ κἀνεῖον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοιταβί-
 σαντα εἰπεῖν αὐτὸν, Κριτία τοῦτ' ἔσω τῷ καλῷ. Καὶ
 τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ
 ἀξιόλογα· ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρός ἀγασθόν, τὸ, τοῦ
 θανάτου παρετηκότος, μήτε τὸ Φρόνιμον μήτε τὸ παι-
 γνιάδες ἀπολαπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

I.

Τὰ ἕξῃς. Ὅτι Θρασύβουλος σὺν τοῖς φύρασι καταλθὼν τοὺς Τριάκοντα κατέλυσε, καὶ Ἀθηναίων αἱ δύο στάσεις συνηλλάγησαν, ἐπὶ τῷ μὴ μνησικακῆσειν, ἀλλὰ τοῖς ἀρχαίοις νόμοις ἐμμενεῖν.

α. Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν· οἱ δὲ Τριάκοντα, ὡς ἕξον ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἕξω τοῦ καταλόγου μὴ εἰσιέναι ἐς τὸ ἄστυ, ἦγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἵνα αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. Φευγόντων δὲ ἐς τὴν Πείραια, καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες, ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων.

β. Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὀρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν ἑβδομήκοντα, Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν· οἱ δὲ Τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεος σὺν τε τοῖς τρισχιλίαις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ μάλ' εὐημερίας οὔσης· ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον· καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. Βουλομένων δὲ τῶν Τριάκοντα ἀποτειχίζεῖν, ὅπως ἐμπολιορήσειαν αὐτοὺς, ἀποκλείσαντες αὐτοῖς τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν παμπληθῆς· καὶ τῇ ὑπεραιῆ ὄδῃ νιφόμενοι ἀπῆλθον ἐς τὸ ἄστυ, μάλιστα συγχρόως τῶν σκευοφόρων ἀπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. Γινώσκον·

κοιτες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μὴ τις Φυλακὴ ἔσσιτο, διαπέμπουσιν ἐς τὰς ἐσχατίας, ὅσον πεντεκαίδεκα σάδια ἀπὸ Φυλῆς, τοὺς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων Φερυροὺς, καὶ τῶν ἰππέων δύο Φυλάς· οὗτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίῳ λασίῳ, ἐφύλαττον.

γ. Ὁ δὲ Θρασύβουλος, ἥδη συνειλεγμένων ἐς τὴν Φυλὴν περὶ ἑπτακοσίους, λαβὰν αὐτοὺς καταβαίνει τῆς νυκτὸς· θέμενος δὲ τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἢ τέτταρα σάδια ἀπὸ τῶν Φερυρῶν, ἡσυχίαν εἶχεν. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἐγίγνωτο, καὶ ἤδη ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος ἀπὸ τῶν ὀπλων, καὶ οἱ ἰπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον ἐποίουν, ἐν τούτῳ ἀναλαβόντες οἱ περὶ Θρασύβουλον τὰ ὅπλα, δρόμῳ προσέπιπτον· καὶ ἔτι μὲν οὐς αὐτῶν κατέλαβον, πάντας δὲ τρεψάμενοι ἐδίωξαν ἕξ ἢ ἑπτὰ σάδια· καὶ ἀπέκτειναν τῶν μὲν ὀπλιτῶν πλέον ἢ εἰκοσι καὶ ἑκατὸν, τῶν δὲ ἰππέων Νικόφρατόν τε τοῦ καλὸν ἐπικαλούμενον, καὶ ἄλλους δὲ δύο, ἐπικαταλαβόντες ἐν ταῖς εὐναῖς· ἐπαναχωρήσαντες δὲ, καὶ τρόπαιον τρησάμενοι συσκευασάμενοι ὅπλα τε ὅσα ἔλαβον καὶ σκεύη, ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. Οἱ δὲ ἕξ ἄστεος ἰππεῖς βοηθήσαντες, τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον προσμείναντες δὲ ἕως τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο οἱ προσήκοντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἄτυ.

δ. Ἐκ δὲ τούτων οἱ Τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλῆ σφίσι τὰ πράγματα, ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν, εἰ δεήσοι· καὶ παραγγείλαντες ταῖς ἰππεῦσιν, ἦλθον ἐς Ἐλευσίνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Τριάκοντα· ἐξέτασιν τε ποιήσαντες ἐν ταῖς ἰππεῦσι, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι

πόσοι εἶεν, καὶ πόσης Φυλακῆς προσδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας τὸν δ' ἀπογραφάμενον αἰεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. Ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μὲν ἵππείας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατέστησαν, τὸν δ' ἐξιόντα αἰεὶ οἱ ὑπηρεταὶ ξυνέδουν. Ἐπεὶ δὲ πάντες ξυνειλημμένοι ἦσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευσαν ἀναγαγόντα παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς Ἐνδεκα. Τῇ δ' ὕστερα εἰς τὸ Ὀιδεῖον παρεκάλεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῳ ὀπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἵππείας. Ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν, Ἡμεῖς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἤττον ὑμῖν κατὰσκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἢ ἡμῖν αὐτοῖς. Δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὡς περ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. Τῶν οὖν ξυνειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφισέον ἐσὶν, ἵνα ταυτὰ ἡμῖν καὶ θαρρῆτε καὶ φοβῆσθε. Δείξας δὲ τι χωρίον, εἰς τοῦτο ἐκέλευσε Φανεράν φέρειν τὴν ψῆφον. Οἱ δὲ Λακωνικοὶ Φρουροὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Ὀιδεῖου ἐξωπλισμένοι ἦσαν. Ἦν δὲ ταῦτα ἀρετὰ καὶ τῶν πολιτῶν ὅσοις τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

ε. Ἐκ δὲ τούτου λαβὼν ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, περὶ χιλίους ἤδη ξυνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς εἰς τὸν Πειραιᾶ. Οἱ δὲ Τριάκοντα, ἐπεὶ ἤσθοντο ταῦτα, ἐβοήθουν εὐθὺς αὐτοῖς ξύν τε τοῖς Λακωνικοῖς, καὶ ξύν τοῖς ἵππεῦσι καὶ τοῖς ὀπλίταις· ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀμαξιτὸν ἀναφέρουσαν. Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχειρήσαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς· ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ὦν πολλῆς Φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι οὕτω πολλοῖς οὔσι, ξυνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουρυχίαν. Οἱ δ' ἐκ τοῦ ἄστεος, εἰς τὴν Ἴπποδάμειον ἀγο-

ρὰν ἐλθόντες, πρῶτον μὲν ξυνετάξαντο ὥστε ἐμπλήσαι τὴν ὄδον ἢ φέροι πρὸς τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνουχίας Ἀρτέμιδος καὶ τὸ Βευδίθειον καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πενήκοντα ἀσπίδων· οὕτω δὲ ξυνταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντανέπλησαν μὲν τὴν ὄδον, βάθος δὲ οὐ πλέον ἢ ἐς δέκα ὀπίσθως ἐγένοντο· ἐτάχθησαν μὲν τοὶ ἐπ' αὐτοῖς πελοφόροι τε καὶ ψιλοῖ ἀκουτισαί· ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι· οὗτοι μάλιστα συρροὴ ἦσαν· καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο. Ἐν ᾧ δὲ προσῆσαν εἰ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μετ' αὐτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας, καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ' ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον εἰς, ἔλεξεν·

ε. „ Ἄνδρες πολῖται, τοὺς μὲν διδάξαι, τοὺς δὲ ἀνα-
 „ μῆσαι ὑμῶν βούλομαι, ὅτι εἰσὶ τῶν προσιόντων οἱ μὲν
 „ τὸ δεξιὸν ἔχοντες, οὗς ὑμεῖς ἡμέρα πέμπτη τρεψά-
 „ μνοι ἐδιέξατε· οἱ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσχατοι, οὗτοι
 „ δὲ, οἱ Τριάκοντα, οἱ ἡμᾶς καὶ πόλεως ἀπεσέφουσαν οὐ-
 „ δὲν ἀδικούντας, καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον, καὶ τοὺς Φιλ-
 „ τάτους τῶν ἡμετέρων ἀπεσημαίνοντο. Ἄλλὰ νῦν ται
 „ παραγεγένηται εὐ οὗτοι μὲν οὐποτε ᾤοντο, ἡμεῖς δὲ
 „ αἰεὶ εὐχόμεθα ἔχοντες γὰρ ὅπλα μὲν ἐναντίοι αὐτοῖς
 „ καθίσταμεν· οἱ δὲ θεοὶ, ὅτι ποτὲ καὶ δειπνοῦντες ξυνε-
 „ λαμβανόμεθα, καὶ καθεύδοντες καὶ ἀγοράζοντες, οἱ
 „ δὲ, καὶ οὕχ ὅπως ἀδικούντες, ἀλλ' οὐδ' ἐπιδημοῦντες
 „ ἐφυγαδευόμεθα, νῦν φανερώς ἡμῖν ξυμμαχοῦσι. Καὶ
 „ γὰρ ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα ποιῶσιν, ὅταν ἡμῖν ξυμφέρη'
 „ καὶ ὅταν ἐπιχειρῶμεν, πολλῶν ὄντων ἐναντίων, ὀλίγοις
 „ οὗσι τρέπαια ἴσασθαι διδόντι. Καὶ νῦν δὲ κεκορμικα-
 „ σιν ἡμᾶς ἐς χωρίον, ἐν ᾧ οὗτοι μὲν οὔτε βάλλειν οὔτε
 „ ἀκον·

„ ἀκοντίζειν ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων, διὰ τὸ πρὸς ἄρ-
 „ θιον ἰέναι, δύναιντ' ἂν ἡμεῖς δὲ, ἐς τὸ κάταντες
 „ καὶ δόρατα ἀφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέτρους, ἐξιζό-
 „ μεθὰ τε αὐτῶν, καὶ πολλοὺς κατατρώσομεν. Καὶ
 „ ᾤετο μὲν ἂν τις δεήσειν τοῖς γε προσάταις ἐκ τοῦ
 „ ἴσου μάχεσθαι· νῦν δὲ, ἂν ὑμεῖς ὡς περ προσήκει προ-
 „ θύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη, ἀμαρτήσεται μὲν οὐδεὶς ἂν
 „ γε μεσῆ ἢ ὁδὸς, φυλαττόμενοι δὲ, δραπετεύσουσιν
 „ αἰεὶ ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ὡς ἐξέσαι ὡς περ τυφλοὺς καὶ
 „ τύπτειν ὅπου ἂν βουλώμεθα, καὶ ἐναλλομένους ἀνα-
 „ τρέπειν. Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, οὕτω χρὴ ποιεῖν ὅπως ἕκα-
 „ στός τις ἑαυτῶν ξυνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ἂν
 „ αὕτη γὰρ ἡμῖν, ἀγ' θεὸς θέλη, νῦν ἀποδώσει καὶ
 „ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμᾶς, καὶ παῖ-
 „ δας, οἷς εἰσι, καὶ γυναῖκας. ὦ μακάριοι δῆτα, οἱ
 „ ἂν ἡμῶν νικήσαντες ἐπίδωσι τὴν πασῶν ἡδίστην ἡμέ-
 „ ραν. Εὐδαίμων δὲ καὶ, ἂν τις ἀποθάνῃ μνημείου
 „ γὰρ οὐδεὶς οὕτω πλούσιος ἂν καλοῦ τεύξεται. Ἐξάρξο-
 „ μαι οὖν ἐγὼ, ἥνικ' ἂν κειρὸς ἦ, παιᾶνα· ὅταν δὲ τὸν
 „ Ἐνυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν
 „ ἀνθ' ἂν ὑβρίσθημεν τιμωρώμεθα τοὺς ἄνδρας.”

ζ. Ταῦτα δ' εἰπὼν, καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναν-
 τίους, ἡσυχίαν εἶχε. Καὶ γὰρ ὁ μόντις παρήγγειλεν
 αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι πρὶν ἂν τῶν σφετέρων ἢ
 πέσοι τις, ἢ τραθείη. „ Ἐπειδ' ἂν μέντοι τοῦτο γένη-
 „ ται, ἡγησόμεθα μὲν „ ἔφη ἡμεῖς, νίκη δ' ἡμῖν ἔσται
 „ ἐπομένη· ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὡς γε μοὶ δοκεῖ.” Καὶ
 οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβε τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν,
 ὡς περ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος,

ἐμπεσῶν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθραπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισσοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων, καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὄμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν Τριάκοντα, Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος· τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ Δέκα ἀρχόντων, Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος· τῶν δ' ἄλλων, περὶ ἑβδομήκοντα. Καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν.

η. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδιδον, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο. Κλειόκριτος δὲ ὁ τῶν μυσῶν κήρυξ, μάλ' ἔμφωνος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν, „ Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς
 „ ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς
 „ κηκὸν μὲν οὐδεπώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δὲ
 „ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορ-
 „ τῶν τῶν καλλίστων, καὶ ξυγχορευταὶ καὶ ξυμφοιτηταὶ
 „ γεγενήμεθα καὶ συστρατιῶται· καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν
 „ κενυδυνεύομεν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ
 „ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθε-
 „ ρίας. Πρὸς θεῶν πατρῶων καὶ μητρῶων, καὶ ξυγγε-
 „ νείας, καὶ κηδεσίας, καὶ ἑταιρίας (πάντων γὰρ τού-
 „ των πολλοὶ κοινανῶμεν ἀλλήλοις) αἰδοῦμενοι καὶ θεοὺς
 „ καὶ ἀνθρώπους, παύσαθε ἀμαρτάνοντες ἐς τὴν πα-
 „ τριδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις Τριάκοντα,
 „ οἱ ἴδιαν κερδέων ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνα-
 „ σιν Ἀθηναίων ἐν ὀκτῶ μηνσὶν ἢ πάντες Πελοποννήσιοι
 „ δέκα ἔτη πολεμῶντες· ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύε-
 „ σθαι, οὔτοι τῶν πάντων αἰσχιστὸν τε καὶ χαλεπώτα-
 „ τον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώ-
 „ ποις πῶλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. Ἄλλ'

„ εὖ γε μέντοι ἐπίσασθε , ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀπο-
 „ θανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς , ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔσιν οὖς
 „ πολλὰ κατεδακρύσαμεν .”

θ. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ
 διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν , τοὺς μεθ' ἑαυτῶν ἀπήγα-
 γον ἐς τὸ ἄστυ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Τριάκοντα πάνυ
 δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι. ξυνεκάθηντο ἐν τῷ ξυνεδρίῳ τῶν
 δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν , πανταχοῦ
 διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους· ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι
 βιαιότερον , καὶ ἐφοβοῦντο , ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρὴ
 καθυφίσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδι-
 κημέναι , αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασ-
 κον ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν , καὶ τοῖς Τριά-
 κοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι , οὐδ' ἐπιτρέπειν
 ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο
 ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι , ἄλλους δὲ ἐλέσθαι· καὶ εἴ-
 λοντο δέκα , ἕνα ἀπὸ Φυλῆς. Καὶ οἱ μὲν Τριάκοντα
 Ἐλευσίναδε ἀπῆλθον· οἱ δὲ Δέκα , τῶν ἐν ἄστει καὶ μάλα
 τεταραγμένων καὶ ἀπισούντων ἀλλήλοις , ξὺν τοῖς ἰπ-
 πάρχοις ἐπεμέλοντο· ἑξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἰππεῖς ἐν
 τῷ Ὀιδείῳ , τοὺς τε ἵππους καὶ τὰς ἀσπίδας ἔχοντες·
 καὶ δι' ἀπιστίαν ἐφωδεύοντο μὲν ἀφ' ἐσπέρας ξὺν ταῖς
 ἀσπίσι κατὰ τὰ τεῖχη , τὸ δὲ πρὸς ὄρθρον ξὺν τοῖς ἵπ-
 ποῖς· αἰεὶ φοβούμενοι μὴ ἐπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν
 ἐκ τοῦ Πειραιέως. Οἱ δὲ , πολλοὶ ὄντες καὶ παντοδαποὶ ,
 ὅπλα ἐποιούντο , οἱ μὲν ξύλινα , οἱ δὲ οἰσύινα , καὶ
 ταῦτα ἐλευκοῦντο· πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι , πιστὰ
 δόντες , οὔτινες ξυμπολεμήσειαν , καὶ εἰ ξένοι εἶεν , ἰστέ-
 λειαν ἔσεσθαι , ἐξήεσαν πολλοὶ μὲν ὀπλίται , πολλοὶ δὲ
 γυ-

γυμνήτες· ἐγένοντο δὲ αὐτοῖς καὶ ἵππεις ὡσεὶ ἐβδομήκοντα· πρηνόμας δὲ ποιούμενοι, καὶ λαμβάνοντες ξύλα καὶ ὄπαρα, ἐκάθευδον πάλιν ἐν Πειραιεῖ. Τῶν δ' ἐκ τοῦ ἄστεος ἄλλος μὲν οὐδεὶς ξὺν ὄπλοις ἐξῆει, οἱ δὲ ἵππεις ἔειν ὅτε καὶ ληστὰς ἐχειροῦντο τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, καὶ τὴν Φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούργουν· περιέτυχον δὲ καὶ τῶν ἔξω νέων τισὶν ἐς τοὺς αὐτῶν ἀγρούς ἐπὶ τὰ ἐπιτηδεῖα περυσμένους· καὶ τούτους Λυσίμαχος ὁ ἵππαρχος ἀπέσφαξε, πολλὰ λιτανεύοντας, καὶ πολλῶν χαλεπῶς φερόντων ἵππέων. Ἀνταπέτειναν δὲ καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ τῶν ἵππέων ἐπ' ἀγροῦ λαβόντες Καλλίσρατον, Φυλῆς Λεοντίδος· καὶ γὰρ ἤδη μέγα ἐφρόνουν, ὥστε καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ ἄστεος προσέβαλλον. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν τοῦ μηχανοποιῦ τοῦ ἐν τῷ ἄσει, ὃς ἐπεὶ ἔγνω ὅτι κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προτάγειν, τὰ ζεύγεα ἐκέλευτε πάντα ἀμαξιαλοὺς λίθους ἄγειν, καὶ καταβάλλειν ὅπου ἕκκτος βούλοιο τοῦ δρόμου ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολλὰ εἰς ἕκαστος τῶν λίθων πράγματα παρείχε.

1. Πεμπόντων δὲ πρέσβεις ἐς Λακεδαιμόνα, τῶν μὲν Τριάκοντα, ἐξ Ἐλευσίνος, τῶν δ' ἐν καταλόγῳ, ἐξ ἄστεος, καὶ βυβλίῳ κελευόντων, ὡς ἀφετηκότος τοῦ Δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος, λογισάμενος, ὅτι οἷόν τε εἴη ταχὺ ἐμπολιορῆσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδεῶν ἀποκλεισθείησαν, ξυνέπραξεν ἑκατὸν τε τάλαντα αὐτοῖς δαυσισθῆναι, καὶ αὐτὸν μὲν κατὰ γῆν ἀρμοσθῆναι, Λίβυν δὲ τὸν ἀδελφὸν ναυαρχοῦντα ἐκπεμφθῆναι. Καὶ ἐξελθὼν αὐτὸς μὲν Ἐλευσίναδε, ξυνέλεγεν ὀπλίτας πολλοὺς Πελο-

ποννησίων· ὁ δὲ ναύαρχος κατὰ θάλατταν ἐφύλαττεν ὅπως μὴδὲν ἐσπλέοι αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων· ὥς τε ταχὺ πάλιν ἐν ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ δ' ἐν τῷ ἄτει πάλιν αὖ μέγα ἐφρόνου ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ.

ια. Οὕτω δὲ προχωρούντων, Πausanias ὁ βασιλεὺς Φλονήσας Λυσάνδρῳ, εἰ κατειργασμένος ταῦτα ἅμα μὲν εὐδοκιμήσοι, ἅμα δὲ ἰδίας ποιήσαιο τὰς Ἀθήνας, πέισας τῶν Ἐφόρων τρεῖς, ἐξάγει Φρουράν· ξυνείποντο δὲ καὶ οἱ ξύμμαχοι πάντες, πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων· οὗτοι δ' ἔλεγον μὲν ὅτι οὐ νομίζοιεν εὐορκεῖν ἂν στρατευόμενοι ἐπ' Ἀθηναίους, μὴδὲν παράσπονδον ποιοῦντας· ἐπράττον δὲ ταῦτα, ὅτι ἐγίνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους τὴν τῶν Ἀθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστὴν ποιήσασθαι. Ὁ δὲ Πausanias ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Ἀλιπέδῳ καλυμένῳ, πρὸς τῷ Πειραιεῖ, δεξιὸν ἔχων κέρας· Λύσανδρος δὲ ξὺν τοῖς μισθοφόροις, τὸ εὐώνυμον Πέμπων δὲ πρέσβεις ὁ Πausanias πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ, ἐκέλευεν ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπέειθοντο, προσέβαλλεν ὅσον ἀπὸ βοῆς ἔνεκεν, ὅπως μὴ δῆλος εἴη εὐμενὴς αὐτοῖς ὤν.

ιβ. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπὸ τῆς προσβολῆς πράξας ἀπῆλθε, τῇ ὑπεραίᾳ λαβῶν τῶν μὲν Λακεδαιμονίων δύο μίρας, τῶν δὲ Ἀθηναίων ἰππέων τρεῖς Φυλάς, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν κωφὸν λιμένα, σκοπῶν πῆ εὐαποτειχίτος εἴη ὁ Πειραιεύς· Ἐπεὶ δὲ ἀπιόντος αὐτοῦ προσέθεόν τινες, καὶ πράγματα αὐτῷ παρεῖχον, ἀχθεσθεῖς παρήγγειλε τοὺς μὲν ἰππέας ἐλαύνειν ἐς αὐτοὺς ἀνέντας, καὶ τοὺς τὰ δέκα ἀφ' ἤβης ξυνέπεσθαι· ξὺν δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει· καὶ ἀπέκτειναν μὲν ἐγγυὲς τριάκοντα τῶν ψιλῶν,

λῶν, τοὺς δ' ἄλλους κατεδίαξαν πρὸς τὸ ἐν Πειραιεῖ
 θέατρον. Ἐπεὶ δὲ ἔτυχον ἐξοπλιζόμενοι οἱ τε πελτασται
 πάντες καὶ οἱ ὀπλίται τῶν ἐκ Πειραιέως· καὶ οἱ μὲν ψι-
 λοὶ εὐθὺς ἐκδραμόντες ἠκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον,
 ἐσφενδόων· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ αὐτῶν πολλοὶ ἐτι-
 τρώσκοντο, μάλᾳ πιεζόμενοι, ἀνεχώρησαν ἐπὶ πόδα· οἱ
 δ' ἐν τούτῳ πολὺ μᾶλλον ἐπέκειντο· ἐνταῦθα δὲ ἀποθυή-
 σκει Χαίρων τε καὶ Θίβραχος, ἄμφω πολεμάρχῳ, καὶ
 Λακράτης δ' Ὀλυμπιονίκης, καὶ ἄλλοι οἱ τεθαμμένοι Λα-
 κεδαιμονίων πρὸ τῶν πυλῶν ἐν Κεραμεικῷ. Ὅρων δὲ
 ταῦτα δ' Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὀπλίται, ἐβρόχθου
 καὶ ταχὺ παρετάξαντο πρὸ τῶν ἄλλων ἐπ' ὀκτώ. Ὁ δὲ
 Παστυκίας, μάλᾳ πιεσθεὶς, καὶ ἀναχωρήσας ὅσον σῶδιον
 τέτταρα ἢ πέντε πρὸς λόφον τινὰ, παρήγγειλε τοῖς Λα-
 κεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ἐπιχωρεῖν πρὸς
 ἑαυτὸν· ἐκεῖ δὲ ξυнтаξόμενος βαθεῖαν παντελεῶς τὴν Φά-
 λαγγα, ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους· οἱ δ' ἐς χεῖρας μὲν
 ἐδέξαντο, ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἐξεώσθησαν ἐς τὸν ἐν ταῖς
 Ἀλαῖς πηλὸν, οἱ δὲ ἐνέκλιναν· καὶ ἀποθυήσκουσιν αὐτῶν
 ὡς πενήτηντα καὶ ἑκατόν.

ιγ. Ὁ δὲ Παστυκίας τρόπαιον σιστάμενος ἀνεχώρησε·
 καὶ οὐδ' ὡς ἀργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρα πέμπων, ἐδί-
 δακτε τοὺς ἐν Πειραιεῖ οἷα χρή λέγοντας πρέσβεις πέμ-
 πειν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τοὺς παρόντας Ἐφόρους· οἱ δ' ἐπει-
 θοντο. Δίψητι δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄτει· καὶ ἐκέλευε πρὸς
 σφᾶς προσιέναι ὡς πλείους ξυλληγομένους, λέγοντας
 ὅτι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ πολεμῆν, ἀλλὰ
 διαλυθέντες κοινῇ ἀμφοτέροι, Λακεδαιμονίοις φίλοι εἶναι.
 Ἡδέας ταῦτα καὶ Ναικλείδας Ἐφοροσ ὧν ξυνήκουεν ὡσ-

περὶ γὰρ νομίζεται ξὺν βασιλεῖ δύο τῶν Ἐφόρων συστρα-
τεύεσθαι, καὶ τότε παρῆν οὗτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφό-
τεροι τῆς μετὰ Πausανίου γνώμης ὄντες μᾶλλον ἢ τῆς
μετὰ Λυσάνδρου. Διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐς τὴν Λακεδαί-
μονα προθύμως ἔπεμπον τοὺς τ' ἐκ Πειραιέως, ἔχοντας
τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν
ἐν τῷ ἄσει ἰδιώτας, καὶ Κηφισοφῶντά τε καὶ Μέλιτον.
Ἐπεὶ μέντοι οὗτοι ὄχοντο ἐς Λακεδαίμονα, ἔπεμπον δὴ
καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄσεος, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ
μὲν παραδίδασιν καὶ τὰ τείχη ἃ ἔχουσι καὶ σφᾶς αὐ-
τοὺς Λακεδαιμονίοις χρῆσθαι ὅ, τι βούλονται ἄξιον
δ' ἔφασαν καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ, εἰ φίλοι φασὶν εἶναι
Λακεδαιμονίοις, παραδίδοναι τὸν τε Πειραιᾶ καὶ τὴν
Μουνοχίαν. Ἀκούσαντες δὲ πάντων αὐτῶν οἱ Ἐφοροὶ καὶ
οἱ ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα ἄνδρας ἐς τὰς
Ἀθήνας, καὶ ἐπέταξαν ξὺν Πausανίᾳ διαλλάξαι ὅπη
δύναιτο κάλλιστα. Οἱ δὲ διήλλαξαν ἐφ' ᾧ τε εἰρήνην
μὲν ἔχειν ὡς πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι δὲ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν
ἕκαστους πλὴν τῶν Τριώκοντα, καὶ τῶν Ἐνδεκα, καὶ
τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀρχόντων Δέκα· εἰ δὲ τινες φοβοῖντο
τῶν ἐξ ἄσεος, ἔδοξεν αὐτοῖς Ἐλευσίνα κατοικεῖν. Τού-
των δὲ περαιωθέντων, Πausανίας μὲν διῆκε τὸ κράτευμα·
οἱ δ' ἐκ τοῦ Πειραιέως ἀνελθόντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν
ἀκρόπολιν, ἔθυσαν τῇ Ἀθηνᾷ· ἐπεὶ δὲ κατέβησαν οἱ στρα-
τηγοὶ, ἔνθα δὴ ὁ Θρασύβουλος ἔλεξεν·

ιδ. „ Τμῖν, ” ἔφη, „ ὧ ἐκ τοῦ ἄσεος ἄνδρες, συμβου-
„ λεύω ἐγὼ γινῶναι ὑμᾶς αὐτούς. Μάλιστα δ' ἂν γνοιή-
„ τε, εἰ ἀναλογισαίσεθε ἐπὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρονητέον
„ ἐστίν, ὥστε ἡμῶν ἀρχεῖν ἐπιχειρεῖν. Πότερον δικαιοτέ-

„ ροι ἐστέ· ἀλλ' ὁ μὲν Δῆμος πενέτερος ὑμῶν ἂν, οὐδὲν
 „ πώποτε ἕνεκα χρημάτων ὑμᾶς ἠδίκησεν· ὑμεῖς δὲ,
 „ πλουσιώτεροι πάντων ὄντες, πολλὰ καὶ αἰσχρὰ ἕνεκα
 „ κερδῶν πεποιήκατε. Ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδὲν ὑμῖν
 „ προσήκει, σκέψασθε εἰ ἄρα ἐπ' ἀνδρεία ὑμῖν μέγα Φρο-
 „ νητέον καὶ τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο ἢ ὡς
 „ ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; Ἄλλὰ γνώμη φαίητ' ἂν
 „ προέχρην; εἰ ἔχοντες καὶ τεῖχος καὶ ὄπλα καὶ χρή-
 „ ματα καὶ ξυμμάχους Πελοποννησίους, ὑπὸ τῶν οὐδὲν
 „ τούτων ἐχόντων περιεληλύθατε; Ἄλλ' ἐπὶ Λακεδαιμο-
 „ νίοις δὴ οἴεσθε μέγα Φρονητέον εἶναι; πῶς; οἴγε ὥσπερ
 „ τοὺς δάκνουτας κλοιῶ δήσαντες παραδιδάσιν, οὕτω κα-
 „ κῆνοι ὑμᾶς παραδόντες τῷ ἠδικημένῳ τούτῳ Δῆμῳ,
 „ εἴχοντι ἀπίοντες. Οὐ μέντοιγε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες,
 „ ἀξιῶ ἐγὼ ἂν ὁμωμόκατε παραβῆναι οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ
 „ τούτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς ἐπιδειξαι, ὅτι καὶ
 „ εὖορκοι καὶ ὅσιοι ἐσέ.”

15. Εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐ-
 δὲν δεῖ ταράττεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις
 χρῆσθαι, ἀνέστητε τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τότε μὲν ἀρχαῖς
 καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο· ὑτέρῳ δὲ χρόνῳ ἀκούσαντες
 ξένους μισθοῦσθαι τοὺς ἐν Ἐλευσίνι, στρατευσάμενοι παν-
 δημεῖ ἐπ' αὐτοὺς, τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν ἐς λόγους
 ἐλθόντας ἀπέπειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐσπέμφαντες τοὺς
 φίλους καὶ ἀναγκαίους, ἔπεισαν ξυναλλαγῆναι καὶ ὁμό-
 σαιτες ὅρκους, ἢ μὴν μὴ μνησικακήσειν, ἔτι καὶ νῦν
 ὁμοῦ γε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ Δῆμος.

Π Ο Λ Υ Β Ι Ο Υ.

Ἐκ τῆς πρώτης βίβλου.

Α.

Προόμιον τῆς Ἱστορίας.

α. Εἰ μὲν τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀναγράψασι τὰς πράξεις, παραλελειφθαι συνέβαινε τὸν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἰστορίας ἔπαινον ἴσως ἂν ἀναγκαῖον ἦν τὸ προτρέπεσθαι πάντας πρὸς τὴν αἴρεσιν καὶ παραδοχὴν τῶν τοιούτων ὑπομνημάτων διὰ τὸ μηδεμίαν ἐτοιμότεραν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις διόρθωσιν, τῆς τῶν προγεγενημένων πράξεων ἐπισήμης. Ἐπεὶ δὲ οὐ τινὲς, οὐδ' ἐπὶ πόσῳ, ἀλλ' ἅπαντες, ὡς ἔπος εἶπεῖν, ἀρχῇ καὶ τέλει κέχρηται τούτῳ, φάσκοντες ἀληθινωτάτην μὲν εἶναι παιδείαν καὶ γυμνασίαν πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, τὴν ἐκ τῆς ἰστορίας μάθησιν, ἐναργεστάτην δὲ καὶ μόνην διδάσκαλον τοῦ δύνασθαι τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γενναίως ὑποφέρειν, τὴν τῶν ἀλλοτρίων περιπετειῶν ὑπόμνησιν δῆλον ὡς οὐδενὶ μὲν ἂν δόξαι καθήκειν, περὶ τῶν καλῶς καὶ πολλοῖς εἰρημένων ταυτολογεῖν, ἥκιστα δ' ἡμῖν. Αὐτὸ γὰρ τὸ παράδοξον τῶν πράξεων, ὑπὲρ ὧν προηγήμεθα γράφειν, ἰκανόν ἐστι προκαλέσασθαι καὶ παρορμηῆσαι πάντα

Ρ

καὶ

καὶ νέον καὶ πρεσβύτερον, πρὸς τὴν ἔντευξιν τῆς πραγ-
ματείας. Τίς γὰρ οὕτως ὑπάρχει Φαῦλος ἢ ῥάθυμος
ἀνθρώπων, ὃς οὐκ ἂν βούλοιο γινῶναι, πῶς καὶ τίμι
γένοι πολιτείας ἐπικρατηθέντα σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ
τὴν οἰκουμένην οὐχ ὄλιγος πενήκοντα καὶ τρισὶν ἔτεσιν,
ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἔπεσε τὴν Ῥωμαίων; ὃ πρότερον οὐχ
εὐρίσκεται γεγυγός. Τίς δὲ πάλιν οὕτως ἐκπαθῆς πρὸς
τι τῶν ἄλλων θεαμάτων ἢ μαθημάτων, ὃς προὔργιαίτε-
ρον ἂν τι ποιήσαιτο τῆςδε τῆς ἐμπειρίας.

β. Ὡς δ' ἔξι παράδοξον καὶ μέγα τὸ περὶ τὴν ἡμε-
τέραν ὑπόθεσιν θεώρημα, γένοιτ' ἂν οὕτω μάλιστα ἐμφα-
νῆς, εἰ τὰς ἐλλογιματάτας τῶν προγεγενημένων δυνα-
σειῶν, περὶ ἧς οἱ συγγραφεῖς τοὺς πλείους διατέθινται
λόγους, παραβάλλοιμεν καὶ συγκρίνοιμεν πρὸς τὴν Ῥω-
μαίων ὑπεροχὴν. Εἰσὶ δ' αἱ τῆς παραβολῆς ἄξιαί καὶ
συγκρίσεως αὐταί. Πέρσαι κατὰ τινὰς καιροὺς μεγάλην
ἀρχὴν κατεκτήσαντο καὶ δυνασεῖαν· ἀλλ' ὁσάκις ἐτόλ-
μησαν ὑπερβῆναι τοὺς τῆς Ἀσίας ὄρους, οὐ μόνον ὑπὲρ
τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ σφῶν ἐκινδύνευσαν. Λακε-
δαιμόνιοι πολλοὺς ἀμφισβητήσαντες χρόνους ὑπὲρ τῆς
τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονείας, ἐπειδὴ ποτ' ἐκράτησαν, μό-
λις ἔτη δώδεκα κατεῖχον αὐτὴν ἀδύριτον. Μακεδόνες
τῆς μὲν Εὐρώπης ἤρξαν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν τό-
πων, ἕως ἐπὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν· ὃ βραχὺ παντε-
λῶς ἂν Φαιεὶ μέρει τῆς προειρημένης χώρας· μετὰ
δὲ ταῦτα προσέλαβον τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν, κατα-
λύσαντες τὴν τῶν Περσῶν δυνασεῖαν· ἀλλ' ὅμως οὗτοι
πλείονα ὄξιντες καὶ τόπων καὶ πραγμάτων γενέσθαι
κύριοι, τὸ πολὺ μέρος ἀκμὴν ἀπέλιπον τῆς οἰκουμένης
ἀλ-

ἑλλήτριον Σικελίας μὲν γὰρ καὶ Σαρδούς, καὶ Λιβύης, οὐδ' ἐπεβάλλοντο καθάπαξ ἀμφισβητεῖν τῆς δὲ Εὐρώπης τὰ μαχिमώτατα γένη τῶν προσεσπεριῶν ἔθνων, ἰσχνῶς εἶπειν, οὐδ' ἐγλυωσκον. Ῥωμαῖοι γε μὴν, οὐτινα μέρη, σχεδὸν δὲ πᾶσαν πεποιημένοι τὴν οἰκουμένην ὑπήκοον αὐτοῖς, ζηλωτὸν μὲν τοῖς νῦν οὔσιν, ἀνυπέρβλητον δὲ τοῖς ἐπιγινομένοις ὑπεροχὴν κατεσκευάσαν δυνάσειας. Τούτων μὲν τοι τὰ πολλὰ διὰ τῆσδε τῆς ξυγγραφῆς ἔσαι σαφέστερον κατανοεῖν ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ, πόσα καὶ πηλικά συμβάλλεσθαι πέφυκε τοῖς Φιλομαθοῦσιν ὁ τῆς πραγματικῆς ἰσορίας τρόπος.

γ. Ἀρξεί δὲ τῆς πραγματείας ἡμῖν, τῶν μὲν χρόνων Ὀλυμπιάς ἑκατοσὴ τε καὶ τετταρακοσὴ τῶν δὲ πράξεων, παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλήσιν ὁ προσαγορευθεὶς Συμμαχικὸς πόλεμος, ὃν πρῶτον ἐξήνευκε μετ' Ἀχαιῶν πρὸς Αἰτωλοὺς Φίλιππος, Δημητρίου μὲν υἱός, πατὴρ δὲ Περσέως, παρὰ δὲ τοῖς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσιν, ὁ περὶ Κοίλης Συρίας, ὃν Ἀντίοχος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Λιβύην τόποις, ὁ συστὰς Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, ὃν οἱ πλείστοι προσαγορεύουσιν Ἀνωβιακόν. Ταῦτα δ' ἐστὶ συνεχῆ τοῖς τελευταίοις τῆς παρὰ τοῦ Σικυωνίου συντάξεως. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸ τούτων χρόνοις, ὡσανεὶ σποράδως εἶναι συνέβαινε τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις, διὰ τὸ καὶ κατὰ τὰς ἐπιβολὰς, ἔτι δὲ συντελείας αὐτῶν, καὶ κατὰ τῶν διαφέρειν ἕκαστα τῶν πεπραγμένων, ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν οἶονεὶ σαματοειδῆ συμβαίνει γίνεσθαι τὴν ἰσορίαν, συμπλέκεσθαι τε τὰς Ἰταλικὰς καὶ Λιβυκὰς πράξεις, ταῖς τε κατὰ

τὴν Ἀσίαν καὶ ταῖς Ἑλληνικαῖς, καὶ πρὸς ἓν γίνεσθαι τέλος τὴν ἀναφορὰν ἀπάντων. Διὸ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτῶν πραγματείας, ἀπὸ τούτων πεποιήμεθα τῶν καιρῶν. Τῷ γὰρ προειρημένῳ πολέμῳ κρατήσαντες Ῥωμαῖοι Καρχηδονίαν, καὶ νομίσαντες τὸ κυριώτατον καὶ μέγιστον μέρος αὐτοῖς ἡνῆσθαι πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐπιβολὴν, οὕτω καὶ τότε πρῶτον ἐθάρσησαν ἐπὶ τὰ λοιπὰ τὰς χεῖρας ἐκτείνειν, καὶ περαιούσθαι μετὰ δυνάμεως, εἰς τε τὴν Ἑλλάδα, καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους. Εἰ μὲν οὖν ἡμῶν ἦν συνήθη καὶ γνώριμα τὰ πολιτεύματα, τὰ περὶ τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς ἀμφισβητήσαντα, ἴσως οὐδὲν ἂν ἡμᾶς ἔδει περὶ τῶν πρὸ τοῦ γράφειν, ἀπὸ ποίας προθέσεως ἢ δυνάμεως ὀρμηθέντες, ἐνεχείρισαν τοῖς τοιούτοις καὶ τηλικούτοις ἔργοις. Ἐπεὶ δ' οὔτε τοῦ τῶν Ῥωμαίων, οὔτε τοῦ τῶν Καρχηδονίων πολιτεύματος πρόχειρός ἐστι τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἢ προγεγενημένη δύναμις, οὐδ' αἱ πράξεις αὐτῶν ἀναγκαῖον ὑπελάβομεν εἶναι, συντάξασθαι ταύτην καὶ τὴν ἐξῆς βίβλον πρὸ τῆς ἱστορίας, ἵνα μηδεὶς, ἐπιστὰς ἐπ' αὐτὴν τὴν τῶν πραγμάτων ἐξήγησιν, τότε διαπορῆ, καὶ ζητῆ, ποίοις διαβουλείαις, ἢ ποίοις δυνάμεσι καὶ χορηγίαις χρισάμενοι Ῥωμαῖοι, πρὸς ταύτας ὤρμησαν τὰς ἐπιβολὰς, οἳ ἂν καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης τῆς καθ' ἡμᾶς ἐγένοντο πάσης ἐγκρατεῖς· ἀλλ' ἐκ τούτων τῶν βίβλων καὶ τῆς ἐν ταύταις προκατασκευῆς δῆλον ἢ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ὅτι καὶ λίαν εὐλόγοις ἀφορμαῖς χρισάμενοι, πρὸς τε τὴν ἐπίνοιον ὤρμησαν, καὶ πρὸς τὴν συντέλειαν ἔξικοντο τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς καὶ δυναστείας.

δ. Τὸ γὰρ τῆς ἡμετέρας πραγματείας ἴδιον, καὶ τὸ
θαυ-

θαυμάσιον τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν, τοῦτό ἐστιν ὅτι καθάπερ ἡ τύχη σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς οἰκουμένης πράγματα πρὸς ἓν ἔκλινε μέρος, καὶ πάντα νεύειν ἠνάγκασε πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπόν· οὕτω καὶ διὰ τῆς ἰσορίας, ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἄγειν τοῖς ἐντυγχάνουσι τὸν χειρισμὸν τῆς τύχης, ᾧ κέχρηται πρὸς τὴν τῶν ὅλων πραγμάτων συντέλειαν. Καὶ γὰρ τὸ προκαλεσάμενον ἡμᾶς καὶ παρορμησάν πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἰσορίας, μάλιστα τοῦτο γέγονε· σὺν δὲ τούτῳ, καὶ τὸ, μηδένα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιβεβλήσθαι τῇ τῶν καθόλου πραγμάτων συντάξει· πολὺ γὰρ ἂν ἦττον ἔγωγε πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐφιλοτιμήθην. Νῦν δ' ὁρῶν τοὺς μὲν κατὰ μέρος πολέμους, καὶ τινὰς τῶν ἅμα τούτοις πράξεων καὶ πλείους πραγματευομένους, τὴν δὲ καθόλου καὶ συλλήβδην οἰκονομίαν τῶν γεγονότων, πότε καὶ πόθεν ὠρμήθη, καὶ πῶς ἔσχε τὴν συντέλειαν, ταύτην οὐδ' ἐπιβαλλόμενον οὐδένα βασανίζειν, ὅσονγε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι· παντελῶς ὑπέλαβον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ μὴ παραλιπεῖν, μηδ' ἑᾶσαι παρελθεῖν ἀνεπιτάτως τὸ κάλλιστον ἅμα καὶ ὠφελιμώτατον ἐπιτήδευμα τῆς τύχης. Πολλὰ γὰρ αὐτὴ καινοποιούσα καὶ συνεχῶς ἐναγωνιζομένη τοῖς τῶν ἀνθρώπων βίοις, οὐδέπω τοῖονδ' ἀπλῶς οὔτ' εἰργάσατο ἔργον, οὔτ' ἠγωνίατο ἀγώνισμα, οἷον τὸ καθ' ἡμᾶς. Ὅπερ ἐκ μὲν τῶν κατὰ μέρος γραφόντων τὰς ἰστορίας, οὐχ οἷόν τε συνιδεῖν· εἰ μὴ καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας πόλεις τίς κατὰ μίαν ἐκάστην ἐπελθὼν, ἢ καὶ νῆ Δία γεγραμμένας χωρὶς ἀλλήλων θεασάμενος, εὐθέως ὑπολάβοι κατανενοημένοι καὶ τὸ τῆς ὅλης οἰκουμένης σχῆμα, καὶ τὴν σύμπασαν αὐτῆς θέσιν καὶ τάξιν· ὅπερ ἐστὶν οὐδαμῶς εἰκόσ.

ε. Καθόλου μὲν γὰρ ἐμοὶ γε δοκοῦσιν οἱ πεπεισμένοι διὰ τῆς κατὰ μέρος ἱστορίας μετρίως συνόψεσθαι τὰ ὅλα, παραπλήσιόν τι πάσχειν, ὡς ἂν εἴ τινες ἐμφύχου καὶ καλοῦ σώματος γεγονότες διερριμμένα τὰ μέρη θεώμενοι, νομίζουσιν ἰκανῶς αὐτόπται γίνεσθαι τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ τοῦ ζῶου καὶ καλλονῆς. Εἰ γὰρ τις αὐτῆκα μάλα συνθεῖς, καὶ τέλειον αὐθις ἀπεργασάμενος τὸ ζῶον τῷ τε εἶδει καὶ τῇ τῆς ψυχῆς εὐπρεπείᾳ, κἄπειτα πάλιν ἐπιδεικνύει τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις ταχέως ἂν οἶμαι πάντα αὐτοῦς ἠμολογήσειν, διότι καὶ λίαν πολὺ τι τῆς ἀληθείας ἀπελείποντο πρόσθεν, καὶ παραπλήσιοι τοῖς ἐνερῶταυσιν ἦσαν. Ἐννοίαν μὲν γὰρ λαβεῖν ἀπὸ μέρους τῶν ὄλων, δυνατόν ἐπισημνὴν δὲ καὶ γνώμην ἀτρεκέην ἔχειν, ἀδύνατον. Διὸ παντελῶς βραχὺ τι νομισέον συμβάλλεσθαι τὴν κατὰ μέρος ἱστορίαν πρὸς τὴν τῶν ὄλων ἐμπειρίαν καὶ πίσιν· ἐκ μὲν τοίγε τῆς ἀπάντων πρὸς ἄλληλα συμπλοκῆς καὶ παραθέσεως, ἔτι δ' ὁμοιότητος καὶ διαφορᾶς, μόνως ἂν τις ἐφίκοιτο καὶ δυνηθεὶς καταστεύσας, ἅμα καὶ τὸ χρήσιμον καὶ τὸ τερπνὸν ἐκ τῆς ἱστορίας λαβεῖν.

ς. Ἐπισησόμεθα δὲ ταύτην ἀρχὴν τῆς βιβλίου, τὴν πρώτην διάβασιν ἐξ Ἰταλίας Ῥωμαίων· αὕτη δ' ἐστὶ συνεχὴς μὲν τοῖς ἀφ' ὧν Τιμαῖος ἀπέλιπε· πίπτει δὲ κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάδα. Διὸ καὶ ρητέον ἂν εἴη, πῶς καὶ πότε συνησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τίσιν ἀφερμαῖς μετὰ ταῦτα χρησάμενοι, διαβαίνειν ἔρμησαν εἰς Σικελίαν· ταύτην γὰρ τῇ γῆ πρώτου ἐπέβησαν τῶν ἐκτὸς τόπων τῆς Ἰταλίας· καὶ ρητέον αὐτὴν τὴν τῆς διαβάσεως αἰτίαν φιλοῦν, ἵνα μὴ τῆς αἰτίας αἰτίαν ἐπιζητούσης, ἀνυπόστα-

τος ἢ τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἀρχὴ γέννεται καὶ θεωρεῖται. Ληπτέον δὲ τοῖς καιροῖς ὁμολογουμένην καὶ γνωρίζομένην ἀρχὴν παρ' ἅπασιν, καὶ τοῖς πράγμασι δυναμένην αὐτὴν ἐξ αὐτῆς θεωρεῖσθαι καὶ δὲ τοῖς χρόνοις βραχὺ προσαναδραμόντας κεφαλαιώδη τῶν μεταξὺ πράξεων ποιῆσασθαι τὴν ἀνάμνησιν. Τῆς γὰρ ἀρχῆς ἀγνοουμένης, ἢ καὶ, ἢ Δία, ἀμφισβητουμένης, οὐδὲ τῶν ἐξῆς οὐδὲν οἶόν τε παραδοχῆς ἀξιωθῆναι καὶ πίστεως· ὅταν δ' ἢ περὶ ταύτης ὁμολογουμένη παρασκευασθῆ δόξα, τότε ἤδη καὶ πᾶς ὁ συνεχῆς λόγος, ἀποδοχῆς τυγχάνει παρὰ τοῖς ἀκούουσιν.

ζ. Ἔτος μὲν οὖν ἐνειζήκει μετὰ μὲν τὴν ἐν Αἰγύθῳ ποταμοῖς ναυμαχίαν, ἐννεακαίδέκατον, πρὸ δὲ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης ἑκκαίδέκατον, ἐν ᾧ Λακεδαιμόνιοι μὲν τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην πρὸς βασιλέα τῶν Περσῶν ἐκύρωσαν· καὶ ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος τῆ περὶ τὸν Ἑλλέπορον ποταμὸν μάχην νενικήκως τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἑλληνας, ἐπολιόρκει Ῥηχίον· Γαλάται δὲ κατὰ κράτος ἐλόντες αὐτὴν τὴν Ῥώμην κατεῖχον πλὴν τοῦ Καπιτωλίου. Πρὸς οὓς ποιησάμενοι Ῥωμαῖοι σπονδὰς καὶ διαλύσεις εὐδοκουμένας Γαλάταις, καὶ γινόμενοι πάλιν ἀνεπίστως τῆς πατρίδος ἐγκρατεῖς, καὶ λαβόντες οἶον ἀρχὴν τῆς συναυξήσεως, ἐπολέμουν ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις πρὸς τοὺς ἀσυγείτους· γενόμενοι δὲ ἐγκρατεῖς ἀπάντων τῶν Λατίνων, διὰ τε τὴν ἀνδρίαν, καὶ τὴν ἐν ταῖς μάχαις ἐπιτυχίαν, μετὰ ταῦτα ἐπολέμουν Τυβήριοις, ἔπειτα Κελτοῖς, ἐξῆς δὲ Σαυνίταις τοῖς πρὸς τε τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς ἀρκτους συντερμονούσι τῆ τῶν Λατίνων χώρα· μετὰ δὲ τινὰ χρόνον, Ταραντίνων διὰ τὴν

εἰς τοὺς πρεσβυτάς τῶν Ῥωμαίων ἀσέλγειαν καὶ τὸν
 διὰ ταῦτα φόβον, ἐπισπασσάμενον Πύρρον τῷ πρότερον
 ἔτει τῆς τῶν Γαλατῶν ἐφόδου, τῶν τε περὶ Δελφοῦς
 Φθαρέντων, καὶ περαιοθέντων εἰς τὴν Ἀσίαν, Ῥωμαῖοι
 Τυρρηνοὺς μὲν καὶ Σαυνίτας ὑφ' αὐτοὺς πεποιημένοι,
 τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Κελτοὺς πολλαῖς μάχαις
 ἤδη νενικηκότες, τότε πρῶτον ἐπὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς
 Ἰταλίας ἄρμησαν, εὐχ ὡς ὑπὲρ ὀθνεῖων, ἐπὶ δὲ τὸ
 πλεῖον, ὡς ὑπὲρ ἰδίων ἤδη καὶ καθηκόντων σφίσι πολε-
 μήσαντες, ἀθληταὶ γεγονότες ἀληθινοὶ τῶν κατὰ τὸν
 πόλεμον ἔργων, ἐκ τῶν πρὸς τοὺς Σαυνίτας καὶ Κελτοὺς
 ἀγῶνων ὑποσάντες δὲ γενναίως τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ
 τὸ τελευταῖον τὰς τε δυνάμεις, καὶ Πύρρον ἐκβαλόντες
 ἐκ τῆς Ἰταλίας, αὐθις ἐπολέμου καὶ κατεσρέφοντο τοὺς
 κοινωνήσαντας Πύρρῳ τῶν πραγμάτων γενόμενοι δὲ πα-
 ραδόξως ἀπάντων ἐγκρατεῖς, καὶ ποιησάμενοι τοὺς τὴν
 Ἰταλίαν κατοικοῦντας ὑφ' αὐτοὺς, πλὴν Κελτῶν, μετὰ
 ταῦτα πολιορκεῖν ἐνεχείρησαν τοὺς τότε κατέχοντας τὸ
 Ῥηγίον Ῥωμαίους.

Ἐκ τῆς ἑκτῆς βίβλου.

B.

Περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας.

α. Ἦν μὲν δὴ τρία μέρη τὰ κρατοῦντα τῆς πολιτείας, ἅπερ εἶπα πρότερον ἅπαντα· οὕτω δὲ πάντα κατὰ μέρος ἴσως καὶ πρεπόντως συνετέτακτο, καὶ διακεῖτο διὰ τούτων, ὥστε μηδένα ποτ' ἂν εἰπεῖν δύνασθαι βεβαίως, μηδὲ τῶν ἐγχωρίων, πότερ' ἀριστοκρατικὸν τὸ πολίτευμα σύμπαν, ἢ δημοκρατικὸν, ἢ μοναρχικόν. Καὶ τοῦτ' εἰκότως ἦν πάσχειν. Ὅτε μὲν γὰρ εἰς τὴν τῶν Ὑπάτων ἀτενίσαιμεν ἐξουσίαν, τελείως μοναρχικὸν ἐφαίνεται εἶναι καὶ βασιλικόν· ὅτε δὲ εἰς τὴν τῆς Συγκλήτου, πάλιν ἀριστοκρατικόν· καὶ μὴν εἰ τὴν τῶν Πολλῶν ἐξουσίαν θεωροῖη τις, ἐδόκει σαφῶς εἶναι δημοκρατικόν. Ὡν δ' ἕκαστου εἶδος μερῶν τῆς πολιτείας ἐπεκράτει, καὶ τότε, καὶ νῦν ἔτι, πλὴν ὀλίγων τινῶν, ταῦτ' ἔσιν.

β. Οἱ μὲν γὰρ Ὑπάτοι, πρὸ τοῦ μὲν ἐξάγειν τὰ ἐρατόπεδα παρόντες ἐν Ῥώμῃ, πασῶν εἰσι κύριοι τῶν δημοσίων πράξεων· οἳ τε γὰρ ἄρχοντες οἱ λοιποὶ πάντες ὑποτάττονται καὶ πειθαρχοῦσι τούτοις, πλὴν τῶν Δημάρχων, εἰς τε τὴν Σύγκλητον οὗτοι τὰς πρεσβείας ἔχουσι· πρὸς δὲ τοῖς προειρημένοις, οὗτοι τὰ κατεπέ-

γοντα τῶν διαβουλιῶν ἀναδιδάσθαι, οὗτοι τὸν ὄλον χειρισμὸν τῶν δογμάτων ἐπιτελοῦσι. Καὶ μὴν ὅσα δεῖ διὰ τοῦ Δήμου συντελεῖσθαι τῶν πρὸς τὰς κοινὰς πράξεις ἀνηκόντων, τούτοις καθήκει φροντίζειν, καὶ συνάγειν αἰετὰς Ἐκκλησίας, τούτοις εἰσφέρειν τὰ δόγματα, τούτοις βραβεύειν τὰ δοκούντα τοῖς πλεοσιν. Καὶ μὴν περὶ πολέμου κατασκευῆς, καὶ καθόλου τῆς ἐν ὑπαίθροις οἰκονομίας, σχεδὸν αὐτοκράτορα τὴν ἐξουσίαν ἔχουσι καὶ γὰρ ἐπιτάττειν τοῖς συμμαχικοῖς τὸ δοκοῦν, καὶ τοὺς χιλιάρχους καθιστάναι, καὶ διαγράφειν τοὺς στρατιώτας, καὶ διαλέγειν τοὺς ἐπιτηδεῖους, τούτοις ἔξῃς πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένους, ζημιῶσαι τῶν ὑποτακτομένων ἐν τοῖς ὑπαίθροις, ὃν ἂν βουληθῶσι, κύριοι καθεστᾶσιν ἐξουσίαν δ' ἔχουσι καὶ δαπανᾶν τῶν δημοσίων, ὅσα προβείητο, παρεπομένου ταμίου, καὶ πᾶν τὸ προσαχθὲν ἐτοίμως ποιοῦντος. Ὡς εἰκότως εἰπεῖν ἂν, ὅτε τις εἰς ταύτην ἀπεβλέψει τὴν μερίδα, διότι μοναρχικὸν ἀπλῶς καὶ βασιλικὸν ἐστὶ τὸ πολίτευμα· εἰ δὲ τινα τούτων ἢ τῶν λέγεσθαι μελλόντων λήψεται μετάθεσιν, ἢ κατὰ τὸ παρὸν ἢ μετὰ τινα χρόνον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὴν νῦν ὑφ' ἡμῶν λεγομένην ἀπόφασιν.

γ. Καὶ μὴν ἡ Σύγκλητος πρῶτον μὲν ἔχει τὴν τοῦ ταμείου κυρίαν· καὶ γὰρ τῆς εἰσόδου πάσης αὕτη κρατεῖ, καὶ τῆς ἐξόδου παραπλησίως· οὔτε γὰρ εἰς τὰς κατὰ μέρος χρείας οὐδεμίαν ποιεῖν ἐξοδὸν οἱ ταμίαι δύνανται, χωρὶς τῶν τῆς Συγκλήτου δογμάτων, πλὴν τὴν εἰς τοὺς Ἰπάτους· τῆς δὲ παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ὀλοσχερεστάτης καὶ μεγίστης δαπάνης, ἣν οἱ τιμηταὶ ποιοῦσιν εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων

κατὰ πενταετηρίαν, ταύτης ἡ Σύγκλητος ἐστὶ κυρία, καὶ διὰ ταύτης γίνεται τὸ συγχώρημα τοῖς τιμηταῖς. Ὁμοίως καὶ ὅσα τῶν ἀδικημάτων, τῶν κατ' Ἰταλίαν, προσδεῖται δημοσίας ἐπισκέψεως, λέγω δὲ, ὄϊον προδοσίας, συνωμοσίας, Φαρμακείας, δολοφονίας, τῆ Συγκλήτῳ μέλει περὶ τούτων· πρὸς δὲ τούτοις, εἴ τις ἰδιότης ἢ πόλις τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν διαλύσεως, ἢ ἐπιτιμήσεως, ἢ βουθείας, ἢ Φυλακῆς προσδεῖται, τούτων πάντων ἐπιμελὲς ἐστὶ τῆ Συγκλήτῳ· καὶ μὴν εἰ τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας πρὸς τινὰς ἐξαποσέλλειν δεῖσι πρεσβεῖάν τινα, ἢ διαλύουσάν τινα, ἢ παρακαλέσουσαν, ἢ καὶ, νῆ Δία, ἐπιτάξουσιν, ἢ παραλιφομένην, ἢ πολεμεῖν ἐπαγγέλλουσιν, αὕτη ποιεῖται τὴν πρόνοιαν ὁμοίως δὲ καὶ τῶν παραγενομένων εἰς Ῥώμην πρεσβεῖων, ὡς δεόν ἐστὶν, ἐκάστοις χρῆσθαι, καὶ, ὡς δεόν ἐστὶν, ἀποκριθῆναι, πάντα ταῦτα χειρίζεται διὰ τῆς Συγκλήτου πρὸς δὲ τὸν Δῆμον καθάπαξ οὐδὲν ἐστὶ τῶν προειρημένων. Ἐξ ἄν πάλιν, ὁπότε τις ἐπιδημήσῃ, μὴ παρόντος Ἰπάτου, τελείως ἀριστοκρατικὴ φαίνεται ἡ πολιτεία· ὃ δὲ καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν βασιλέων, πεπεισμένοι τυγχάνουσι, διὰ τὸ τὰ σφῶν πράγματα σχεδὸν πάντα πρὸς τὴν Σύγκλητον κυροῦν.

δ. Ἐκ δὲ τούτων τίς οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιζητήσῃ, ποῖα καὶ τίς ποτέ ἐστὶν ἡ τῷ Δῆμῳ καταλειπομένη μερὶς ἐν τῷ πολιτεύματι· τῆς μὲν Συγκλήτου τῶν κατὰ μέρος, ἂν εἰρήκαμεν, κυρίας ὑπαρχούσης, τὸ δὲ μέγιστον, ὑπ' αὐτῆς καὶ τῆς εἰσόδου καὶ τῆς ἐξόδου χειριζομένης ἀπάσης· τῶν δὲ στρατηγῶν Ἰπάτων πάλιν αὐτοκράτορα μὲν ἔχοντων δύναμιν περὶ τὰς τοῦ πολέμου παρασκευάς, αὐτοκράτορα δὲ τὴν ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἐξουσίαν.

τῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καταλείπεται μέρος καὶ τῷ Δῆμῳ,
 καὶ καταλείπεται γε βαρυτάτῃ. Τιμῆς γὰρ ἔστι καὶ
 τιμωρίας ἐν τῇ πολιτείᾳ μόνος ὁ Δῆμος κύριος, οἷς συν-
 ἔχονται μόνους καὶ δυναστεῖαι, καὶ πολιτεῖαι, καὶ συλ-
 λήβδην πᾶς ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος. Παρ' οἷς γὰρ ἢ μὴ
 γινώσκουσαι συμβαίνει τὴν τριαύτην διαφορὰν, ἢ γι-
 νασκομένην χειρίζεσθαι κακῶς, παρὰ τούτοις οὐδὲν οἶδον
 τε κατὰ λόγον διοικεῖσθαι τῶν ὑφ' ἐσώτων· πῶς γὰρ εἰκός,
 ἐν ἴσῃ τιμῇ ἔντων τῶν ἀγαθῶν τοῖς κακοῖς; Κρίνει μὲν
 οὖν ὁ Δῆμος καὶ διαφορῶν πολλάκις, ὅταν ἀξιοχρεῶν ἢ
 τὸ τίμημα τῆς ἀδικίας, καὶ μάλιστα τοὺς τὰς ἐπιφα-
 νεῖς ἐσχληκότητας ἀρχὰς· θανάτου δὲ κρίνει μόνος. Καὶ
 γίνεται τι περὶ ταύτην τὴν χρεῖαν παρ' αὐτοῖς ἀξίον
 ἐπαίνου καὶ μνήμης· τοῖς γὰρ θανάτου κρινομένοις, ἐπ' αὐτῶν
 καταδικάζονται, δίδωσι τὴν ἐξουσίαν τὸ παρ' αὐτοῖς
 ἔθος ἀπαλλάττεσθαι φανερώς, καὶ ἔτι μίαν λείπηται
 φυλὴ τῶν ἐπικυρουσῶν τὴν κρίσιν ἀψηφοφόρητος, ἐκούσιον
 ἑαυτοῦ καταγόντα φυγαδεῖαν· ἔστι δ' ἀσφάλεια τοῖς Φεύ-
 γουσιν ἐν τε τῇ Νεαπολιτῶν καὶ Πραίνεσινῶν, ἔτι δὲ
 Τιβουρηνῶν πόλει, καὶ ταῖς ἄλλαις, πρὸς ἃς ἔχουσιν
 ἔρκια. Καὶ μὴν τὰς ἀρχὰς ὁ Δῆμος δίδωσι τοῖς ἀξίοις·
 ὅπερ ἔστι κάλλιστον ἄθλον ἐν πολιτείᾳ καλοκαγαθίας. Ἔχει
 δὲ τὴν κυρίαν καὶ περὶ τῆς τῶν νόμων δοκιμασίας· καὶ τὸ
 μέγιστον, ὑπὲρ εἰρήνης οὗτος βουλευέται καὶ πολέμου.
 Καὶ μὴν περὶ συμμαχίας, καὶ διαλύσεως, καὶ συνθη-
 κῶν, οὗτός ἐστιν ὁ βεβαιῶν ἕκαστα τούτων, καὶ κύρια
 ποιῶν, ἢ τούναντίον. Ὡςτε πάλιν ἐκ τούτων εἰκότως ἂν
 τινα εἰπεῖν, ὅτι μεγίστην ὁ Δῆμος ἔχει μερίδα, καὶ δη-
 μοκρατικὸν ἔστι τὸ πολίτευμα.

ε. Τίνα μὲν οὖν τρόπον διήρηται τὰ τῆς πολιτείας εἰς ἕκαστον εἶδος, εἴρηται· τίνα δὲ τρόπον ἀντιπράττειν βουληθέντα, καὶ συνεργεῖν ἀλλήλοις πάλιν ἕκαστα τῶν μερῶν δύναται, νῦν ρηθήσεται. Ὁ μὲν γὰρ Ἰπατος, ἐπειδὴν τυχῶν τῆς προειρημένης ἐξουσίας ὁρμήσῃ μετὰ τῆς δυνάμεως, δοκεῖ μὲν αὐτοκράτωρ εἶναι πρὸς τὴν τῶν προκειμένων συντέλειαν· προσδεῖται δὲ τοῦ Δήμου, καὶ τῆς Συγκλήτου, καὶ χωρὶς τούτων ἐπὶ τέλος ἄγειν τὰς πράξεις οὐκ ἱκανός ἐστι. Δῆλον γὰρ, ὡς δεῖ μὲν ἐπιπέμπεσθαι τοῖς στρατοπέδοις αἰεὶ τὰς χορηγίας, ἄνευ δὲ τοῦ τῆς Συγκλήτου βουλήματος οὔτε σῖτος, οὔτε ἰματισμός, οὔτε ὀψώνια δύναται χορηγεῖσθαι τοῖς στρατοπέδοις ὡς ἀπράκτους γίνεσθαι τὰς ἐπιβολὰς τῶν ἡγουμένων, ἐθελοκακεῖν καὶ κωλυσιεργεῖν προθεμένης τῆς Συγκλήτου. Καὶ μὴν τό γ' ἐπιτελεῖς ἢ μὴ γίνεσθαι τὰς ἐπινοίας καὶ προθέσεις τῶν στρατηγῶν, ἐν τῇ Συγκλήτῳ κεῖται· τοῦ γὰρ ἐπαποσεῖλαι στρατηγὸν ἕτερον, ἐπειδὴν ἐνιαύσιος διέλθῃ χρόνος, ἢ τὸν ὑπάρχοντα ποιεῖν ἐπίμονον, ἔχει τὴν δύναμιν αὕτη. Καὶ μὴν τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἡγουμένων ἐντραγωδεῖσαι καὶ συναυξῆσαι, καὶ πάλιν ἀμαυρῶσαι καὶ ταπεινῶσαι, τὸ συνέδριον ἔχει τὴν δύναμιν· τοὺς γὰρ προσαγορευομένους παρ' αὐτοῖς θριάμβους, δι' ὧν ὑπὸ τὴν ὄψιν ἄγεται τοῖς πολίταις ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν κατειργασμένων πραγμάτων ἐνάργεια, τούτους οὐ δύναται χειρίζειν, ὡς πρέπει, ποτὲ δὲ τὸ παράπαν οὐδὲ συντελεῖν, ἐὰν μὴ τὸ συνέδριον συγκατάθῃται, καὶ δῶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην. Τοῦ γε μὴν Δήμου τὸ διαλύεσθαι καὶ λῆαν αὐτοῖς ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ ὅλως ἀπὸ τῆς οἰκίας τύχῳσι πολὺν τόπον ἀφεσῶ-

τες· ὁ γὰρ τὰς διαλύσεις καὶ συνθήκας ἀκύρους καὶ κυρίας ποιῶν, ὡς ἐπάνω προεῖπον, οὗτός ἐστιν. Τὸ δὲ μέγιστον, ἀποτιθεμένους τὴν ἀρχὴν ἐν τούτῳ δεῖ τὰς εὐθύνας ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων· ὅτε κατὰ μηδέναι τρόπον ἀσφαλές εἶναι τοῖς στρατηγοῖς ὀλιγωρεῖν, μήτε τῆς Συγκλήτου, μήτε τῆς τοῦ Πλήθους εὐνοίας.

ε. Ἡ γε μὴν Σύγκλητος πάλιν, ἢ τηλικαύτην ἔχουσα δύναμις, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ἀναγκάζεται προσέχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ φοχάζεσθαι τοῦ Δήμου· τὰς δ' ὀλοσχερεςάτας καὶ μεγίστας ζητήσεις καὶ διορθώσεις τῶν ἀμαρτανωμένων κατὰ τὰς πολιτείας, οἷς θάνατος ἀκολουθεῖ τὸ πρότιμον, οὐ δύναται συντελεῖν, ἂν μὴ συνεπικυρώσῃ τὸ προβεβουλευμένον ὁ Δῆμος· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν εἰς ταύτην ἀνηκόντων. Ἐὰν γὰρ τις εἰσφέρει νόμον, ἢ τῆς ἐξουσίας ἀφαιρούμενός τι, τῆς ὑπαρχούσης τῇ Συγκλήτῳ κατὰ τοὺς ἐθισμοὺς, ἢ τὰς προεδρίας καὶ τιμὰς καταλύων αὐτῶν, ἢ καὶ, νῆ Δία, ποιῶν ἐλαττώματα περὶ τοὺς βίους· πάντων ὁ Δῆμος γίνεται τῶν τοιούτων καὶ θεῖναι, καὶ μὴ, κύριος. Τὸ δὲ συνέχον, ἔὰν εἰς ἐπίσταται τῶν Δημάρχων, οὐχ ὅσον ἐπὶ τέλος ἄγειν τι δύναται τῶν διαβουλιῶν ἢ Σύγκλητος, ἀλλ' οὐδὲ συνεδρεῖν ἢ συμπορεύεσθαι τὸ παράπαν. Ὅφείλουσι δὲ αἰεὶ ποιεῖν οἱ Δημάρχοι τὸ δοκοῦν τῷ Δήμῳ, καὶ μάλιστα φοχάζεσθαι τῆς τούτου βουλήσεως. Διδὸν πάντων τῶν προειρημένων χάριν δέδιδε τοὺς πολλοὺς, καὶ προσέχει τὸν νόον τῷ Δήμῳ ἢ Σύγκλητος.

ζ. Ὅμοίως γε μὴν πάλιν ὁ Δῆμος ὑπόχρεός ἐστι τῇ Συγκλήτῳ, καὶ φοχάζεσθαι ταύτης ὀφείλων, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἴδιαν. Πολλῶν γὰρ ἔργων ἔντων, τῶν ἐκδιδόμε-

μένων ὑπὸ τῶν τιμητῶν διὰ πάσης Ἰταλίας, εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων, ἃ τις οὐκ ἂν ἐξαριθμῆσάιτο βραδύως, πολλῶν δὲ ποταμῶν, λιμένων, κηπίων, μετάλλων, χώρας· συλλήβδην ὅσα πέπτωκεν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων δυναστείαν πάντα χειρίζεσθαι συμβαίνει τὰ προειρημένα διὰ τοῦ Πλήθους, καὶ σχεδὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντας ἐνδεδέσθαι ταῖς ἀναίς καὶ ταῖς ἐργασίαις ταῖς ἐκ τούτων. Οἱ μὲν γὰρ ἀγοράζουσι παρὰ τῶν τιμητῶν αὐτοὶ τὰς ἐκδόσεις, οἱ δὲ κοινωνοῦσι τούτοις, οἱ δ' ἐγγυῶνται τοὺς ἡγορακτάς, οἱ δὲ τὰς οὐσίας διδόνασιν περὶ τούτων εἰς τὸ δημόσιον ἔχει δὲ περὶ πάντων τῶν προειρημένων τὴν κυρίαν τὸ συνέδριον· καὶ γὰρ χρόνον δοῦναι, καὶ συμπτώματος γενομένου κουφίσαι, καὶ τὸ παράπαν, ἀδυνάτου τινὸς συμβάντος, ἀπολύται τῆς ἐργασίας· καὶ πολλὰ δὲ τινὰ ἔστιν, ἐν οἷς καὶ βλέπτει μεγάλα, καὶ πάλιν ἀφελεῖ τοὺς τὰ δημόσια χειρίζοντας ἢ Σύγλητος· ἢ γὰρ ἀναφορὰ τῶν προειρημένων γίνεται πρὸς ταύτην. Τὸ δὲ μέγιστον, ἐκ ταύτης ἀποδίδονται κριταὶ τῶν πλείων καὶ τῶν δημοσίων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συναλλαγμάτων, ὅσα μέγεθος ἔχει τῶν ἐγκλημάτων· διὸ πάντες εἰς τὴν ταύτης πίσιν ἐνδεδεμένοι, καὶ δεδιότες τὸ τῆς χρείας ἀδηλον, εὐλαβῶς ἔχουσι πρὸς τὰς ἐνστάσεις καὶ τὰς ἀντιπράξεις τῶν τῆς Συγκλήτου βουλημάτων. Ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς τῶν Ἰπάτων ἐπιβολὰς δυσχερῶς ἀντιπράττουσιν, διὰ τὸ κατ' ἰδίαν καὶ κοινῇ πάντας ἐν τοῖς ὑπαίθεροις ὑπὸ τὴν ἐκείνων πίπτειν ἐξουσίαν.

η. Τοιαύτης δ' οὐσης τῆς ἐκάστου τῶν μερῶν δυνάμεως, εἰς τὸ καὶ βλέπτειν καὶ συνεργεῖν ἀλλήλοις· πρὸς πάσας

σας συμβαίνει τὰς περιστάσεις δεόντως ἔχειν τὴν ἀρμο-
 γὴν αὐτῶν, ὥστε μὴ εἶναι τ' εἶναι, ταύτης εὐρεῖν ἀμείνω
 πολιτείας σύστασιν. Ὄταν μὲν γὰρ τις ἔξωθεν κοινῶς
 φόβος ἐπίσας ἀναγκάσῃ σφᾶς συμφρονεῖν καὶ συνεργεῖν
 ἀλλήλοις τηλικύτην καὶ τοιαύτην συμβαίνει γίνεσθαι
 τὴν δύναμιν τοῦ πολιτεύματος, ὥστε μηδὲ παραλείπε-
 θσαι τῶν δεόντων μηδὲν, ἅτε περὶ τὸ προσπεσὸν αἰεὶ πάν-
 των ὁμοῦ ταῖς ἐπινοίαις ἀμιλλωμένων, μήτε τὸ κριθὲν
 ὑπερεῖν τοῦ καιροῦ, κοινῇ καὶ κατ' ἴδιαν ἐκάστου συνεργ-
 γούντος πρὸς τὴν τοῦ προκειμένου συντέλειαν· διόπερ ἀνυ-
 πόστατον συμβαίνει γίνεσθαι, καὶ παντὸς ἐφικνεῖσθαι τοῦ
 κριθέντος τὴν ιδιότητα τοῦ πολιτεύματος. Ὄταν γέ μὴν
 πάλιν ἀπολυθέντες τῶν ἐκτὸς φόβων ἐνδιατρίβωσι ταῖς
 εὐτυχίαις καὶ περισυθείαις, ταῖς ἐκ τῶν κατορθωμάτων,
 ἀπολαύοντες τῆς εὐδαιμονίας, καὶ ὑποκολακευόμενοι, καὶ
 ῥαθυμοῦντες τρέπωνται πρὸς ὕβριν, καὶ πρὸς ὑπεριφαι-
 νίαν, ὃ δὴ φιλεῖ γίνεσθαι τότε καὶ μάλις συνιδεῖν ἐστὶ
 αὐτὸ παρ' αὐτοῦ ποριζόμενον τὸ πολίτευμα τὴν βοήθειαν·
 ἐπειδὴν γὰρ ἐξοιδεῖν τι τῶν μερῶν φιλονεικῆ, καὶ πλέον
 τοῦ δεόντος ἐπικρατῆται· δῆλον, ὡς, οὐδενὸς ἀρτιτελοῦς
 ἔντος κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, ἀντισπᾶσθαι δὲ καὶ παρα-
 ποδίζεσθαι δυναμένης τῆς ἐκάστου προθέσεως ὑπ' ἀλλή-
 λων, οὐδὲν ἐξοιδεῖ τῶν μερῶν, οὐδ' ὑπερφρονεῖ· πάντα γὰρ
 ἐμμένει τοῖς ὑποκειμένοις, τὰ μὲν κωλυόμενα τῆς ὁρμῆς ἢ
 τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς δεδιότα τὴν ἐκ τοῦ πέλας ἐπίστασιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΒΊΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΚΑΙ

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΣ

ΚΑΙ

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

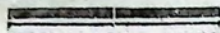
Ὁ μὲν γράψας τὸ ἐπὶ τῇ νίκῃ τῆς Ὀλυμπιάσιν ἱπποδρομίας εἰς Ἀλικιβιάδην ἐγκώμιον, εἴτε Εὐριπίδης, ὡς ὁ πολὺς κρατεῖ λόγος, εἶθ' ἕτερός τις ἦν, Σόσσις, Φησὶ χρῆναι τῷ εὐδαιμόνι πρῶτον ὑπάρξαι τὴν πόλιν εὐδόκμον· ἐγὼ δὲ τῷ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλοντι τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, ἧς ἐν ἡβῇ καὶ διαθέσει τὸ πλεῖστον ἔστιν, οὐδὲν διαφέρειν ἡγοῦμαι, ἀδόξου καὶ ταπεινῆς πατρὶδος, ἢ μητρὸς ἀμόρφου καὶ μικρᾶς γενέσθαι. Γελοῖον γὰρ εἶτις οἶοιτο τὴν Ἰουλίδα, μέρος μικρὸν οὔσαν οὐ με-

γάλης νήσου τῆς Κέου, καὶ τὴν Λέγμον. ἦν τῶν Ἰταλι-
κῶν τις ἐκέλευεν ὡς λήμην ἀφαιρεῖν τοῦ Πειραιῶς, ὑπο-
κριτὰς μὲν ἀγαθοῦς τρέφειν καὶ ποιητὰς, ἀνδρὰ δὲ οὐκ ἂν
ποτε δύνασθαι δικαίον καὶ αὐτάρκη καὶ νοῦν ἔχοντα καὶ
μεγαλόφουρον προενεγκεῖν· τὰς γὰρ ἄλλας τέχνας εἰκὸς
εἶναι πρὸς ἔργασίαν ἢ δόξαν συνισαμέναις, ἐν ταῖς ἀδόξοις
καὶ ταπειναῖς πόλεσιν ἀπομαραινέσθαι, τὴν δ' ἀρετὴν,
ὡς περ ἰσχυρὸν καὶ διαρκὲς φυτὸν, ἐν ἅπαντι ριζοῦσθαι
τόπῳ, φύσεώς τε χρηστῆς καὶ φιλοπόνου ψυχῆς ἐπιλαμ-
βανομένην. Ὅθεν οὐδ' ἡμεῖς, εἰ τοῦ φρονεῖν ὡς δεῖ καὶ
βιοῦν ἐλλείπομεν, τοῦτο τῇ σμικρότητι τῆς πατρίδος,
ἀλλ' αὐτοῖς δικαίως ἀναθήσομεν. Τῷ μέντοι σύνταξιν
ὑποβεβλημένῳ καὶ ἴστοριαν ἐξ οὐ προχείρων οὐδ' οἰκείων,
ἀλλὰ ξένων τε τῶν πολλῶν καὶ διεσπαρμένων ἐν ἑτέροις
συνιῦσαν ἀναγνωσμάτων, τῷ ὄντι χορὴ πρῶτον ὑπάρχειν
καὶ μάλιστα τὴν πόλιν εὐδόκιμον καὶ φιλόκαλον καὶ πο-
λυάνθρωπον, ὡς βιβλίαν τε παντοδαπῶν ἀφθονίαν ἔχειν,
καὶ ὅσα τοῦς γράφοντας διαφεύγοντα σωτηρίᾳ μνήμης
ἐπιφανεστέραν εἴληφε πίστιν, ὑπολαμβάνων ἀκοῇ καὶ
διαπυθθανόμενος, μὴ πολλῶν μὴδ' ἀναγκαίων ἐνδεὲς ἀπο-
δοῖναι τὸ ἔργον. Ἡμεῖς δὲ μικρὰν οἰκοῦντες πόλιν, καὶ,
ἵνα μὴ μικροτέρα γένηται, φιλοχωροῦντες, ἐν δὲ Ῥώμῃ
καὶ ταῖς περὶ τὴν Ἰταλίαν διατριβαῖς οὐ σχολῆς οὔσης
γυμνάζεσθαι περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον, ὑπὸ χρειῶν
πολιτικῶν καὶ τῶν διὰ φιλοσοφίαν πλησιαζόντων, ὀψέ-
ποτε καὶ πόνῳ τῆς ἡλικίας ἠψάμεθα Ῥωμαϊκοῖς γράμ-
μασιν ἐντυγχάνειν καὶ πρᾶγμα θαυμαστὸν μὲν ἀλλ'
ἀληθὲς ἐπάσχομεν· οὐ γὰρ οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τὰ
πράγματα συνίεναι καὶ γνωρίζειν συνέβαινεν ἡμῖν, ὡς

ἐν τῶν πραγμάτων, ὧν ἀρωσγέπως εἶχομεν ἐμπειρίαν, ἐπακολουθεῖν διὰ ταῦτα καὶ τοῖς ὀνόμασι. Κάλλους δὲ Ῥωμαϊκῆς ἀπαγγελίας καὶ τάχους αἰσθάνεσθαι, καὶ μεταφορᾶς ὀνομάτων καὶ ἁρμονίας καὶ τῶν ἄλλων, οἷς ὁ λόγος ἀγάλλεται, χαρίεν μὲν ἠγοῦμεθα καὶ οὐκ ἀτερπές, ἢ δὲ πρὸς τοῦτο μελέτη καὶ ἄσκησις οὐκ εὐχερῆς, ἀλλ' οἷς τισι πλεῖον τε σχολή καὶ τὰ τῆς ὥρας ἔτι πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιχωρεῖ Φιλοτιμίας. Διδὸ καὶ γράφοντες ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, τῶν Παρκαλλήλων Βίων ὄντι πέμπτῳ, περὶ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῶν πολιτειῶν τὰς φύσεις αὐτῶν καὶ τὰς διαθέσεις πρὸς ἀλλήλας ἐπισκεψόμεθα· τὸ δὲ τοὺς λόγους ἀντεξετάζειν, καὶ ἀποφαίνεσθαι πότερος ἡδίων ἢ δεινότερος εἰπεῖν, ἐάσομεν. Κἀκεῖ γὰρ, ὡς Φησιν ὁ Ἴων, „ Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία ” ἦν ὁ περιττός ἐν ἅπασι Κοικίλιος ἀγνοήσας ἐνεανιεύσατο σύγκρισιν τοῦ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος ἐξενευκεῖν. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως, εἰ πάντος ἦν τὸ Γνωθὶ Σαυτὸν ἔχειν πρόχειρον, οὐκ ἂν ἐδόκει πρόσταγμα θεῖον εἶναι. Δημοσθένη γὰρ καὶ Κικέρωνα ὁ αὐτὸς εἴοικε πλάττων ἀπ' ἀρχῆς δαίμων, πολλὰς μὲν ἐμβλαεῖν εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν ὁμοιοτήτων, ὥσπερ τὸ Φιλότιμον καὶ Φιλελεύθερον ἐν τῇ πολιτείᾳ, πρὸς δὲ κινδύνους καὶ πολέμους ἀτολμον· πολλὰ δ' ἀναμίξαι καὶ τῶν τυχηρῶν. Δύο γὰρ ἑτέρους οὐκ ἂν εὐρεθῆναι δοκῶ ρήτορας, ἐκ μὲν ἀδόξων καὶ μικρῶν ἰσχυροῦς καὶ μεγάλους γενομένους, προσκρούσαντας δὲ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις, θυγατέρας δ' ἀποβαλόντας, ἐκπεσόντας δὲ τῆς πατρίδος, κατελθόντας δὲ μετὰ τιμῆς, ἀποδράντας δ' αὖθις καὶ ληφθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἅμα δὲ παυταμένη τῇ τῶν πολιτῶν

246 ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Β. ΠΑΡ. ΔΗΜ. ΚΑΙ ΚΙΚ.

ἐλευθερίᾳ τὸν βίον συγκαταστρέψαντας ὥστε εἰ γένοιτο
τῇ φύσει καὶ τῇ τύχῃ καθάπερ τεχνίταις ἀμιλλα, χα-
λεπῶς μὲν ἂν διακριθῆναι πρότερον αὐτῇ τοῖς τρόποις, ἢ
τοῖς πράγμασιν ἐκείνῃ τοὺς ἄνδρας ὁμοιοτέρους ἀπείργα-
σαι. Λεκτέον δὲ περὶ τοῦ πρεσβυτέρου πρότερον.

Β Ι Ο Σ

Δ Η Μ Ο Σ Θ Ε Ν Ο Υ Σ .

α. Δημοσθένης, ὁ πατὴρ Δημοσθένους, ἦν μὲν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὡς ἰσορεῖ Θεόπομπος· ἐπεκαλεῖτο δὲ μαχαιροποιὸς, ἐργαστήριον ἔχων μέγα, καὶ δούλους τεχνίτας τοῦτο πράττοντας. Ἄ δ' Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ εἶρηκε περὶ τῆς μητρὸς, ὡς ἐκ Γύλωνός τινος ἐπ' αἰτία προδοσίας Φυγόντος ἐξ ἄστεος ἐγεγόνει, καὶ βαρβάρου γυναικὸς, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν εἴτε ἀληθῶς εἶρηκεν, εἴτε βλασφημῶν καὶ καταφευδόμενος. Ἀπολειφθεὶς δ' ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπταέτης ἐν εὐπορίᾳ (μικρὸν γὰρ ἀπέλιπεν ἢ σύμπασα τμήματα αὐτοῦ τῆς οὐσίας πεντεκαίδεκα ταλάντων) ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ἠδικήθη, τὰ μὲν νοσφισαμένων, τὰ δ' ἀμελησάντων ὡς τε καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ τὸν μισθὸν ἀποστερῆσαι. Διὰ τε δὴ τοῦτο τῶν ἐμμελῶν καὶ προσηκόντων ἐλευθέρω παιδὶ μαθημάτων ἀπαιδεύτος δοκεῖ γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν καὶ θρύψιν, οὐ προϊεμένης τοῖς πόνοις τῆς μητρὸς αὐτὸν, οὐδὲ προσβιαζομένων τῶν παιδαγωγῶν. Ἦν γὰρ ἐξ ἀρχῆς κάτισχνος καὶ νοσώδης, καὶ τὴν λοιδορουμένην ἐπωνυμίαν τὸν Βάταλον εἰς τὸ σῶμα λέγεται σκαπτόμενος ὑπὸ τῶν παιδῶν λαβεῖν· ἦν δὲ ὁ Βάταλος, ὡς μὲν ἔνιοι Φασὶν, ἀύλητῆς τῶν κατεαγό-

των, και δραματίον εις τούτο καιμωδῶν αὐτὸν Ἀντιφά-
νης πεποίηκεν ἔνδι δέ τινες ὡς ποιητοῦ τρυφερὰ καὶ πα-
ροίγια γράφοντες τοῦ Βατάλου μέμνηται· δοκεῖ δὲ καὶ
τῶν οὐκ εὐπρεπῶν τι λεχθῆναι τοῦ σώματος μορίων παρὰ
τοῖς Ἀττικοῖς τότε καλεῖσθαι Βάταλος. Ὁ δὲ Ἄργαος
(καὶ τοῦτο γὰρ Φασὶ τῷ Δημοσθένει γενέσθαι παράνο-
μον) ἢ πρὸς τὸν τρόπον, ὡς θηριώδη καὶ πικρὸν, ἐτέθη·
τὸν γὰρ ἔφιν ἔνιοι τῶν ποιητῶν ἄργαον ὀνομάζουσιν ἢ
πρὸς τὸν λόγον, ὡς ἀνιῶντα τοὺς ἀκρωμένους· καὶ γὰρ
Ἄργαος τῶνμα ποιητῆς ἦν νόμον ποιητῶν καὶ ἀργα-
λέων. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη, κατὰ Πλάτων.

β. Τῆς δὲ πρὸς τοὺς λόγους ὁρμῆς ἀρχὴν αὐτῷ Φασὶ
τοιαύτην γενέσθαι. Καλλιστράτου τοῦ ῥήτορος ἀγωνίζεσ-
θαι τὴν περὶ Ὀρέου κρίσιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ μέλλον-
τες, ἦν προσδίκη τῆς δίκης μεγάλη διὰ τε τὴν τοῦ
ῥήτορος δύναμιν, ἀνθούτος τότε μάλιστα τῇ δόξῃ, καὶ
διὰ τὴν πρᾶξιν οὖσαν περιβόητον. Ἀκούσας οὖν ὁ Δη-
μοσθένης τῶν διδασκάλων καὶ τῶν παιδαγωγῶν συντιθε-
μένον τῇ δίκῃ παρατυχεῖν, ἔπεισε τὸν ἑαυτοῦ παιδα-
γωγὸν δεόμενος καὶ προθυμούμενος, ὅπως αὐτὸν ἀγάγοι
πρὸς τὴν ἀκρόασιν· ὁ δ' ἔχων πρὸς τοὺς ἀνοίγοντας τὰς
δικαστήρια δημοσίους συνήθειαν, εὐπόρησε χάρας ἐν ἧ
καθήμενος ὁ παῖς ἀδήλως ἀκούσεται τῶν λεγομένων.
Εὐημερήσαντος δὲ τοῦ Καλλιστράτου καὶ θαυμασθέντος
ὑπερφυῶς, ἐκείνου μὲν ἐζήλωσε τὴν δόξαν, ὁρῶν προ-
πεμπόμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ μακαριζόμενον· τοῦ δὲ
λόγου μᾶλλον ἐθαύμασε τὴν ἰσχὺν, πάντα χειροῦσθαι
καὶ τιθασσεῖν πεφυκότος. Ὅθεν ἑάσας τὰ λοιπὰ μα-
θήματα, καὶ τὰς παιδικὰς διατριβὰς, αὐτὸς αὐτὸν ἤσκει
καὶ

καὶ διεπώνει ταῖς μελέταις, ὡς τῶν λεγόντων ἐσόμενος. Ἐχρήσατο δὲ Ἰσαίῳ πρὸς τὸν λόγον ὑψηγοτῆ, καίπερ Ἰσοκράτους τότε σχολάζοντος· εἶτε, ὡς τινες λέγουσι, τὸν ὠρισμένον μισθὸν Ἰσοκράτει τελέσται μὴ δυνάμενος, τὰς δέκα μνᾶς, διὰ τὴν ὀρφανίαν· εἶτε μᾶλλον τοῦ Ἰσαίου τὸν λόγον, ὡς δραστήριον καὶ πανούργον, ἐπὶ τὴν χρεῖαν ἀποδεχόμενος. Ἐρμιππος δὲ Φησιῶν ἀδеспότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγγράφητο τὸν Δημοσθένι συνεσχολακέναι Πλάτῳ, καὶ πλείστον εἰς τοὺς λόγους ἀφελῆσθαι. Κτησιβίου δὲ μέμνηται λέγοντος, παρὰ Καλλίου τοῦ Συρακουσίου καὶ τινῶν ἄλλων τὰς Ἰσοκράτους τέχνας καὶ τὰς Ἀλκιδάμαντος κρύφα λαβόντα τὸν Δημοσθένι καταμαθεῖν.

γ. Ὡς γοῦν ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος τοῖς ἐπιτρόποις ἤρξατο δικάζεσθαι, καὶ λογογραφεῖν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς διαδύσεις καὶ παλινδικίας εὐρίσκοντας, ἐγγυμνασάμενος, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ταῖς μελέταις οὐκ ἀκινδύνως οὐδ' ἀργῶς, κατευτυχῆσας, ἐκπράξει μὲν οὐδε πολλοσὸν ἠδυνήθη μέρος τῶν πατρῶων, τόλμαν δὲ πρὸς τὸ λέγειν καὶ συνήθειαν ἱκανὴν λαβὼν, καὶ γευσάμενος τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας Φιλοτιμίας καὶ δυνάμεως, ἐπεχείρησεν εἰς μέσον παρίεναι, καὶ τὰ κοινὰ πράττειν. Καὶ, καθάπερ Λαομέδοντα τὸν Ὀρχομένιον λέγουσι καχεξίαν τινὰ σπληνὸς ἀμυνόμενον, δρόμοις μακροῖς χρῆσθαι, τῶν ἰατρῶν κελευσάντων, εἶθ' οὕτως διαπονήσαντα τὴν ἕξιν, ἐπιθέσθαι τοῖς τεφανίταις ἀγῶσι, καὶ τῶν ἄκρων γενέσθαι δολιχοδρόμων· οὕτως τῷ Δημοσθένει συνέβη, τὰ πρῶτον ἐπανορθώσεως ἕνεκα τῶν ἰδίων ἀποδύντι πρὸς τὸ λέγειν, ἐκ δὲ τούτου κτησαμένῳ δεινότητά καὶ δύναμιν,

ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἤδη καθάπερ σεφάνταις ἀγῶσι πρωτεύειν τῶν ἀπὸ τοῦ βήματος ἀγωνιζομένων πολιτῶν.

δ. Καίτοι τὸ πρῶτον ἐντυγχάνων τῷ δήμῳ, θορύβοις περιέπιπτε, καὶ κατεγελᾶτο δι' ἀήθειαν τοῦ λόγου συγκεχῶσθαι ταῖς περιόδοις καὶ βεβασανίσθαι τοῖς ἐνθυμήματι πιπρῶς ἄγαν καὶ κατακόρως δοκοῦντος. Ἦν δέ τις, ὡς ἔοικε, καὶ Φωνῆς ἀσθένεια, καὶ γλῶττις ἀσάφεια, καὶ πνεύματος κολοβότης, ἐπιταράττουσα τὸν νῦν τῶν λεγομένων, τῷ διασπᾶσθαι τὰς περιόδους. Τέλος δ' ἀποστάντα τοῦ δήμου, καὶ βεμβόμενον ἐν Πειραιεῖ δι' ἀθύριαν Εὐνομος ὁ Θριάσιος ἤδη πάνυ γέραν θεατᾶμενος ἐπετίμησεν, ὅτι τὸν λόγον ἔχων ὁμοιότατον τῷ Περικλέει, προδίδωσιν ὑπ' ἀτολμίας καὶ μαλακίας ἑαυτὸν, οὔτε τοὺς ὄχλους ὑφιστάμενος εὐθαρσῶς, οὔτε τὸ σῶμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἐξαρτυόμενος, ἀλλὰ τρυφῇ περιρῶν μαρμαρόμενον. Πάλιν δέ ποτε Φασίν, ἐκπεσόντος αὐτοῦ, καὶ ἀπίοντος οἰκαδὲ συγκεκαλυμμένου καὶ βαρέως φέροντος, ὑπακολουθῆσαι Σάτυρον τὸν ὑποκριτὴν, ἐπιτίθειν ὄντα, καὶ συνελθεῖν ὄδυρομένου δὲ τοῦ Δημοσθένους πρὸς αὐτὸν, ὅτι πάντων Φιλοπονιάτατος ὢν τῶν λεγόντων, καὶ μικροῦ δέων καταναλωκένοι τὴν τοῦ σώματος ἀκμὴν εἰς τοῦτο, χάριν οὐκ ἔχει πρὸς τὸν δήμον, ἀλλὰ κραιπαλῶντες ἄνθρωποι ναῦται καὶ ἀμαθεῖς ἀκούονται καὶ κατέχρυσι τὸ βῆμα, παρορᾶται δ' αὐτὸς
 „ Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Δημοσθενες, φάναι τὸν Σάτυρον,
 „ ἀλλ' ἐγὼ τὸ αἴτιον ἰάσομαι ταχέως, ἂν μοι τῶν Εὐ-
 „ ριπίδου τιὰ ῥήσεων ἢ Σοφοκλέους ἐβελήσης εἰπεῖν
 „ ἀπὸ στόματος.” εἰπόντος δὲ τοῦ Δημοσθένους, μετα-
 λαβόντα τὸν Σάτυρον, οὔτω πλάσαι καὶ διεξελλεῖν ἐν
 ἤθει

ἤβει πρέποντι καὶ διαθέσει τὴν αὐτὴν ῥῆσιν, ὡς ὄλωσ
 ἑτέραν τῷ Δημοσθένει Φανῆναι, πεισθέντα δ' ὅσον ἐκ
 τῆς ὑποκρίσεως τῷ λόγῳ κόσμου καὶ χάριτος πρόσεσι,
 μικρὸν ἠγήσασθαι καὶ τὸ μηδὲν εἶναι τὴν ἀσκησιν, ἀμε-
 λοῦντα τῆς προφορᾶς καὶ διαθέσεως τῶν λεγομένων· ἐκ
 τούτου κατὰγειν μὲν οἰκοδομῆσαι μελετητήριον (ὃ δὲ
 διεσώζετο καὶ κατ' ἡμᾶς) ἐνταῦθα δὲ πάντως μὲν ἐκά-
 σης ἡμέρας προσιόντα πλάττειν τὴν ὑπόκρισιν, καὶ δια-
 πονεῖν τὴν Φανήν· πολλάκις δὲ καὶ μῆνας ἐξῆς δύο καὶ
 τρεῖς συνάπτειν, ξυρούμενον τῆς κεφαλῆς θάτερον μέρος,
 ὑπὲρ τοῦ μηδὲ βουλομένῳ πάνυ προελθεῖν ἐνδέχασθαι δι'
 αἰσχύνην. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἐν-
 τεύξεις καὶ λόγους καὶ ἀσχολίας, ὑποθέσεις ἐποιεῖτο καὶ
 ἀφορμὰς τοῦ φιλοπονεῖν· ἀπαλλαγείς γὰρ αὐτῶν, τά-
 χιστα κατέβαινε εἰς τὸ μελετητήριον, καὶ διεξήει τὰς
 τε πράξεις ἐφεξῆς, καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογισμούς.
 Ἔτι δὲ τοὺς λόγους, οἷς παρέτυχε λεγομένοις, ἀναλαμ-
 βάνων εἰς ἑαυτὸν, εἰς γνώμας ἀνήγε καὶ περιόδους· ἐπα-
 νορώσεις τε παντοδαπὰς καὶ μεταφράσεις ἐκαινοτόμει
 τῶν εἰρημένων ὑφ' ἑτέρων πρὸς αὐτὸν, ἢ ὑφ' αὐτοῦ πάλ-
 λιν πρὸς ἄλλον.

ε. Ἐκ τούτου δόξαν εἶχεν ὡς οὐκ εὐφυῆς ὢν, ἀλλ'
 ἐκ πόνου συγκεκμημένη δεινότητι καὶ δυνάμει χρώμενος.
 Ἔδοκει τε τούτου σημεῖον εἶναι μέγα, τὸ μὴ ῥᾶδιως
 ἀκοῦσαι τινὰ Δημοσθένους ἐπὶ καιροῦ λέγοντος, ἀλλὰ
 καὶ καθήμενον ἐν ἐκκλησίᾳ πολλάκις τοῦ δήμου καλοῦν-
 τος ὀνομασί, μὴ παρελθεῖν, εἰ μὴ τύχοι πεφροντικῶς
 καὶ παρεσκευασμένως. Εἰς τοῦτο ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν
 δημαγωγῶν ἐχλεύαζον αὐτὸν, καὶ Πυθέας ἐπισκώπτων,

„ Ἐλ-

„ Ἐλλυχνίων ” ἔφησεν „ ἔξειν αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα. ”
 τοῦτον μὲν οὖν ἠμείψατο πικρῶς ὁ Δημοσθένης· „ Οὐ
 ταυτὰ γὰρ ” εἶπεν „ ἐμοὶ καὶ σοὶ, ὦ Πυθέα, ὁ λύχνος
 σύνοιδε· ” Πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους οὐ παντάπασι ἦν ἔξαρ-
 νος, ἀλλ’ οὔτε γράψαι, οὔτ’ ἀγραφα κομιδῇ λέγειν,
 ὁμολόγει. Καὶ μέντοι δημοτικὸν ἀπέφαινε ἄνδρα τὸν
 λέγειν μελετῶντα· θεραπείας γὰρ εἶναι τοῦτο δήμου πα-
 ρασκευή· τὸ δ’ ὅπως ἔξουσιν οἱ πολλοὶ πρὸς τὸν λόγον
 ἀφροντισεῖν, ὀλιγαρχικοῦ, καὶ βίβη μᾶλλον ἢ πειθοῖ προσ-
 ἔχοντος. Τῆς δὲ πρὸς καιρὸν ἀτολμίας αὐτοῦ καὶ τοῦ-
 το ποικῦνται σημεῖον, ὅτι Δημάδης μὲν ἐκείνῳ θορυβη-
 θέντι πολλάκις ἀναστὰς ἐκ προχείρου συνεῖπεν, ἐκείνος
 δ’ οὐδέποτε Δημάδην.

ε. Πόθεν οὖν, Φαίη τις ἂν, ὁ Αἰσχίνης πρὸς τὴν ἐν
 ταῖς λόγοις τέλμαν θαυμασιώτατον ἀπεκάλει τὸν ἄνδρα;
 πῶς δὲ Πύθωνι τῷ Βυζαντίῳ θρασυνομένῳ καὶ ῥέοντι πολ-
 λῶ κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀναστὰς μόνος ἀντεῖπε; ἢ Ἀα-
 μάχου τοῦ Μυρρηναίου γεγραφότος ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρου
 καὶ Φιλίππου τῶν βασιλέων, ἐν ᾧ πολλὰ Θηβαίους καὶ
 Ὀλυμπίους εἶρηκε κακῶς, καὶ ἀναγινώσκοντας Ὀλυμπιά-
 σι, παραναστὰς καὶ διεξελθὼν μεθ’ ἰσορίας καὶ ἀποδείξεως
 ὅσα Θηβαίους καὶ Χαλκιδεῦσιν ὑπάρχει καλὰ πρὸς τὴν
 Ἑλλάδα, καὶ πάλιν ὕσων αἰτίοι κακῶν γεγόνασιν οἱ
 κολακεύοντες Μακεδόνας, οὕτως ἐπέστρεψε τοὺς παρόν-
 τας, ὥστε δείσαντα τῷ θορύβῳ τὸν σοφιστὴν, ὑπεκδύναί
 τῆς πανηγύρεως. „ Ἄλλ’ ἔοικεν ὁ ἀνὴρ τοῦ Περικλέους τὰ
 μὲν ἄλλα μὴ πρὸς αὐτὸν ἠγῆσασθαι, τὸ δὲ πλάσμα
 καὶ τὸν σχηματισμὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ ταχέως μη-
 δὲ περὶ παντός ἐκ τοῦ παρισταμένου λέγειν, ὥσπερ ἐκ
 τοῦ-

τούτων μεγάλου γεγονότος, ζηλῶν καὶ μιμούμενος, οὐ πάνυ προίεσθαι τὴν ἐν τῷ καιρῷ δόξαν, οὐδ' ἐπὶ τύχῃ πολλάκις ἐκὼν εἶναι ποιεῖσθαι τὴν δύναμιν. Ἐπεὶ τόλμαν γε καὶ θάρσος οἱ λεχθέντες ὑπ' αὐτοῦ λόγοι τῶν γραφέντων μᾶλλον εἶχον, εἴτι δεῖ πιθεύειν Ἐρατοσθένει, καὶ Δημητρίῳ τῷ Φαλιρεῖ, καὶ τοῖς κωμικοῖς ὧν Ἐρατοσθένης μὲν Φησιν αὐτὸν ἐν τοῖς λόγοις πολλαχοῦ γεγονέναι παράβακχον· ὁ δὲ Φαλιρεὺς τὸν ἔμμετρον ἐκείνον ὄρκον ὁμῶσαι ποτὲ πρὸς τὸν δῆμον, ὥσπερ ἐνθουσιῶντα,

Μὰ γῆν, μὰ κρήνας, μὰ ποταμοὺς, μὰ νάματα·
Τῶν δὲ κωμικῶν ὁ μὲν τις αὐτὸν ἀποκαλεῖ Ῥωποπερ-
περήθραν " ὁ δὲ παρασκώπτων, ὡς χρώμενον τῷ ἀν-
τιθέτῳ, Φησὶν οὕτως,

Ἀπέλαβεν, ὥσπερ ἔλαβεν ἠγάπησε γὰρ

Τὸ ῥῆμα τοῦτο παραλαβὼν Δημοσθένης·

Ἐκτὸς εἰ μὴ, νῆ Δία, πρὸς τὸν ὑπὲρ Ἀλονήσου λό-
γον ὁ Ἀντιφάνης καὶ τουτὶ πέπαιχεν, ἢ Ἀθηναίοις Δη-
μοσθένης συνεβούλευε, μὴ λαμβάνειν, ἀλλ' ἀπολαμ-
βάνειν παρὰ Φιλίππου." Πλὴν τὸν γε Δημάδην πάν-
τες ἀμολόγουν τῇ φύσει χρώμενον ἀνίκητον εἶναι, καὶ
παραφέρειν αὐτὸν σχεδιάζοντα τὰς τοῦ Δημοσθένους σκέ-
ψεις καὶ παρασκευάς. Ἄριστον δ' ὁ Χίος καὶ Θεοφρά-
στου τινὰ δόξαν ἰσόρηκε περὶ τῶν ῥητόρων ἐρωτηθέντα
γὰρ ὁποῖός τις αὐτῷ φαίνεται ῥήτωρ ὁ Δημοσθένης, εἰ-
πεῖν, " Ἄξιος τῆς πόλεως ὁποῖός δὲ Δημάδης, Ἐπεὶ τὴν
πόλιν. Ὁ δ' αὐτὸς Φιλόσοφος Πολύευκτον ἰσορεῖ τὸν
Σφήττιον, ἕνα τῶν τότε πολιτευομένων Ἀθήνησιν, ἀπο-
φαίνεσθαι, Μέγιστον μὲν εἶναι ῥήτορα Δημοσθένη,
,, δυ·

„δυνατάτατον δὲ εἶπεν, Φωκίαναι' πλεῖστον γὰρ ἐν
 „βραχυτάτῃ λέξει νοῦν ἐκφέρειν.” Καὶ μέντοι καὶ τὸν
 Δημοσθένη Φασὶν αὐτὸν, ὁσάκις ἂν ἀντερῶν αὐτῷ Φω-
 κίων ἀναβαίνοι, λέγειν πρὸς τοὺς συνήθεις, „Ἡ τῶν
 „ἐμῶν λόγων κοπίς ἀνίσταται.” Τοῦτο μὲν οὖν ἀδηλον
 εἶτε πρὸς τὸν λόγον τοῦ ἀνδρὸς ὁ Δημοσθένης, εἶτε πρὸς
 τὸν βίον καὶ τὴν δόξαν ἐπεπόνθει, πολλῶν πᾶνυ καὶ μα-
 κρῶν περιόδων ἐν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώ-
 που κυριώτερον ἡγούμενος.

ζ. Τοῖς δὲ σαματικῶς ἐλαττώμασι τοιαύτην ἐπήγευ ἀσ-
 κησιν, ὡς ὁ Φαλλιεὺς Δημήτριος ἰσορεῖ λέγων αὐτοῦ
 Δημοσθένους ἀκούειν πρεσβύτου γεγονότος· τὴν μὲν ἀσά-
 φειαν καὶ τραυλότητα τῆς γλώττης ἐκβιάζεσθαι καὶ
 διαφθρῶν εἰς τὸ σῶμα ψήφους λαμβάνοντα καὶ ῥήσεις
 ἅμα λέγοντα· τὴν δὲ Φωνὴν ἐν τοῖς δρόμοις γυμνάζε-
 σθαι, καὶ ταῖς πρὸς τὰ σιμὰ προβάσει διαλεγόμενον,
 καὶ λόγους τινας ἢ εἰς τοὺς ἅμα τῷ πνεύματι πυκνου-
 μένω προφερόμενον· εἶναι δ' αὐτῷ μέγα κάτοπτρον οἴ-
 κει, καὶ πρὸς τοῦτο τὰς μελέτας ἐξ ἐναντίας ἰσόμενον
 περαινέειν. Λέγεται δ' ἀνθρώπου προσελθόντος δεομένου
 συνηγίας, καὶ διεξιόντος ὡς ὑπὸ τοῦ λάβου πληγῶς
 „Ἄλλὰ σύ γε” φάναι τὸν Δημοσθένην „τούτων,
 „ἂν λέγαι, οὐδὲν πέπονθας” ἐπιτείναντος δὲ τὴν Φω-
 νὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ βοῶντος „Ἐγὼ, Δημοσθενης, οὐ-
 „δεν πέπονθα;” Νῆ Δία (φάναι) νῦν ἀκούω Φωνὴν
 „ἀδικουμένου καὶ πεπονθότος.” Οὕτως ἤετο μέγα πρὸς
 πίστιν εἶναι τὸν τόνον καὶ τὴν ὑπόκρισιν τῶν λεγόντων.
 Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ὑποκρινόμενος ἤρεσκε θαυμασιῶς· οἱ δὲ
 χαριέντες ταπεινὸν ἡγούοντο καὶ ἀγενεῆς αὐτοῦ τὸ πλάσ-

μα καὶ μαλακόν· ὧν καὶ Δημήτριος, ὁ Φαληρεὺς ἔστιν.
 Αἰσίωνα δέ, Φησὶν Ἐρμιππος, ἐρωτηθέντα περὶ τῶν πά-
 λαι βητόρων καὶ τῶν κατ' αὐτὸν εἰπεῖν, ὡς, „ Ἀκούων
 „ μὲν ἂν τις ἐθαύμασεν ἐκείνους εὐκόσμως καὶ μεγα-
 „ λοπρεπῶς τῷ δήμῳ διαλεγομένους· ἀναγινωσκόμενοι δ' οἱ
 „ Δημοσθένους λόγοι πολὺ τῇ κατασκευῇ καὶ δυνάμει
 „ διαφέρουσιν.” Οἱ μὲν οὖν γεγραμμένοι τῶν λόγων ὅτι
 τὸ αὐστηρὸν πολὺ καὶ πικρὸν ἔχουσι, τί ἂν λέγοι τις· ἐν
 δὲ ταῖς ἀπαντήσεσι ταῖς παρὰ τὸν καιρὸν, ἐχρήτο καὶ
 τῷ γελοίῳ. Δημάδου μὲν γὰρ εἰπόντος „ Ἐμὲ Δημο-
 σθένης, ἢ ὅς τὴν Ἀθηναίων” Αὐτὴ (εἶπεν) ἢ Ἀθηναῖα
 πρῶην ἐν Κολλυτῷ μοιχεύουσα ἐλήφθη.” Πρὸς δὲ τὸν
 κλέπτην, ὃς ἐπεκαλεῖτο Χαλκοῦς, καὶ αὐτὸν εἰς τὰς
 ἀγρυπνίας αὐτοῦ καὶ νυκτογραφίας πειρώμενον τι λέ-
 γειν, „ Οἶδα ” (εἶπεν,) ὅτι σε λυτῶ λύχνον καίω·
 „ ὑμεῖς δὲ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θαυμάζετε τὰς γε-
 „ νομένας κλοπὰς, ὅταν τοὺς μὲν κλέπτας χαλκοῦς,
 „ τοὺς δὲ τοίχους πηλίνους ἔχωμεν.” Ἀλλὰ περὶ μὲν
 τούτων, καίπερ ἔτι πλείω λέγειν ἔχοντες, ἐνταῦθα παυ-
 σόμεθα· τὸν δ' ἄλλον αὐτοῦ τρόπον καὶ τὸ ἦθος ἀπὸ
 τῶν πράξεων καὶ τῆς πολιτείας θεωρεῖσθαι δικαίον ἔστιν.

η. Ὁρμησε μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πρῶττειν τὰ κοινὰ, τοῦ Φω-
 κικοῦ πολέμου συνεστῶτος, ὡς αὐτὸς τε Φησὶ, καὶ λα-
 βεῖν ἐστὶν ἀπὸ τῶν Φιλιππικῶν διμηγοριῶν· αἱ μὲν γὰρ,
 διαπεπραγμένων ἐκείνων, γεγούασιν· αἱ δὲ πρεσβύταται,
 τῶν ἔγγιστα πραγμάτων ἄπτονται. Δῆλος δ' ἐστὶ καὶ τὴν
 κατὰ Μειδίου παρασκευασάμενος εἰπεῖν δίκην, δύο μὲν
 ἐπὶ τοῖς τριάκοντα γεγούως ἔτη, μηδέπω δ' ἔχων ἰσχυρὸν
 ἐν τῇ πολιτείᾳ μηδὲ δόξαν· ὃ καὶ μάλιστα μοι δοκεῖ δεί-
 σασ,

τας, ἐπ' ἀργυρίῳ καταθέσθαι τὴν πρὸς τὸν ἀνθρώπων ἔχθραν·

Οὐ γὰρ τι γλυκύθυμος ἀνὴρ ἦν οὐδ' ἀγανόφρων, ἀλλ' ἔντονος καὶ βίαιος περὶ τὰς ἀμύνας· δρῶν δ' οὐ Φαῦλον, οὐδὲ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἔργον, ἀνδρα καὶ πλούτῳ καὶ λόγῳ καὶ φίλοις εὖ πεφρωγμένον καθελεῖν τὸν Μειδίαν, ἐνέδωκε τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένοις· αἱ δὲ τρισχίλια καθ' ἑαυτὰς οὐκ ἂν μοι δοκοῦσι τὴν Δημοσθένους ἀμβλύναι πικρίαν, ἐλπίζοντος καὶ δυναμένου περιγεγέσθαι.

θ. Λαβῶν δὲ τῆς πολιτείας καλὴν ὑπόθεσιν, τὴν πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων δικαιολογίαν, καὶ πρὸς ταύτην ἀγωνιζόμενος ἀξίως, ταχὺ δόξαν ἔσχε, καὶ περίβλεπτος ὑπὸ τῶν λόγων ἤρθη καὶ τῆς παρρησίας ὥστε θαυμάζεσθαι μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι, θεραπεύεσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως, πλείστον δ' αὐτοῦ λόγον εἶναι παρὰ τῷ Φιλίππῳ τῶν δημαγωγούντων· ὁμολογεῖν δὲ καὶ τοὺς ἀπεχθανομένους, ὅτι πρὸς ἔνδοξον αὐτοῖς ἀνθρώπον ὁ ἀγών ἐστι. Καὶ γὰρ Αἰσχίνης καὶ Ὑπερίδης τοιαῦτα ὑπὲρ αὐτοῦ κατηγοροῦντες εἰρήκασι. Ὅθεν οὐκ οἶδ' ὅπως παρέση Θεοτόμπῳ λέγειν αὐτὸν ἀβέβαιον τῷ τρόπῳ γεγονέναι, καὶ μήτε πράγμασι μήτ' ἀνθρώποις πολλὸν χρόνον τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν δυνάμενον. Φαίνεται γὰρ, εἰς ἣν ἀπ' ἀρχῆς τῶν πραγμάτων μερίδα καὶ τάξιν αὐτὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ κατέστησε, ταύτην ἄχρι τέλους διαφυλάξας, καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ βίῳ μὴ μεταβαλλόμενος, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον ἐν τῷ μὴ μεταβαλέσθαι προέμενος. Οὐ γὰρ, ὡς Δημάδης, ἀπολογούμενος διὰ τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταβολὴν, ἔλεγεν, Ἄντῳ μὲν
,, αὐ-

ἢ αὐτὸν τάναντία πολλάκις εἰρηκέναι, τῇ δὲ πόλει μη-
 „δέποτε” καὶ Μελάνωπος ἀντιπολιτευόμενος Καλλι-
 φράτῳ, καὶ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ χρήμασι μετατιθέμε-
 νος, εἰάθει λέγειν πρὸς τὸν δῆμον „Ὁ μὲν ἀνὴρ ἐχθρὸς,
 τὸ δὲ τῆς πόλεως νικάτω συμφέρον.” Νικόδημος δ' ὁ
 Μεσσηνίος Κασάνδρῳ προστιθέμενος πρότερον, εἴτ' αὖθις
 ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου πολιτευόμενος „Οὐκ, ἐφί, τάναν-
 τία λέγειν, ἀεὶ γὰρ εἶναι συμφέρον ἀκροᾶσθαι τῶν κρα-
 τούτων” οὕτω καὶ περὶ Δημοσθένους ἔχομεν εἰπεῖν οἷον
 ἐκτρεπομένου καὶ πλαγιάζοντος ἢ Φωνῆν ἢ πρᾶξιν,
 ἀλλ' ὥσπερ ἐφ' ἐνὸς καὶ ἀμεταβλήτου διαγράμματος
 τῆς πολιτείας, ἕνα τόνον ἔχων ἐν τοῖς πράγμασιν ἀεὶ
 διατέλεσε.

1. Παναίτιος δ' ὁ Φιλόσοφος καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ Φη-
 σὶν οὕτω γεγράφθαι τοὺς πλείους, ὡς μόνου τοῦ καλοῦ
 δι' αὐτὸ αἰρετοῦ ὄντος, τὸν περὶ τοῦ σεφάνου, τὸν
 κατὰ Ἀριστοκράτους, τὸν ὑπὲρ τῶν ἀτελειῶν, τοὺς Φι-
 λιππικούς· ἐν οἷς πᾶσιν οὐ πρὸς τὸ ἡδίστον ἢ ῥᾶξον ἢ
 λυσιτελέσαστον ἄγει τοὺς πολίτας, ἀλλὰ πολλαχοῦ τὴν
 ἀσφάλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν οἶεται δεῖν ἐν δευτέρᾳ τάξει
 τοῦ καλοῦ ποιῆσθαι καὶ τοῦ πρέποντος ὡς, εἶγε τῇ περὶ
 τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ Φιλοτιμίᾳ καὶ τῇ τῶν λόγων εὐγε-
 νείᾳ παρῆν ἀνδρεία τε πολεμιστήριος, καὶ τὸ καθαρῶς
 ἕκαστα πράττειν, οὐκ ἐν τῷ κατὰ Μυροκλέα καὶ Πο-
 λύεγκτον καὶ Ἐπερίδην ἀριθμῷ τῶν ρητόρων, ἀλλ' ἄνω
 μετὰ Κίμωνος καὶ Θουκυδίδου καὶ Περικλέους ἄξιος ἦν
 τίθεσθαι. Τῶν γοῦν μετ' αὐτὸν ὁ Φωκίαν, οὐκ ἐπαινου-
 μένης προϊστάμενος πολιτείας, ἀλλὰ δοκῶν μακεδονίζειν,
 ἥμως δι' ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην οὐδὲν οὐδαμοῦ χείρων

ἔδοξε τοῦ Ἐφιάλτου καὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος ἀνὴρ
 γενέσθαι. Δημοσθένης δ' οὐκ ἂν ἐν τοῖς ὅπλοις ἀξιόπι-
 στος, ὡς Φησὶν ὁ Δημήτριος, οὐδὲ πρὸς τὸ λαμβάνειν
 παντάπασι ἀπωχυραμένος, ἀλλὰ τῷ μὲν παρὰ Φιλίπ-
 που καὶ Μακεδονίας ἀνάλωτος ὢν, τῷ δ' ἄνωθεν ἐκ Σού-
 σων καὶ Ἐκβατάνων ἐπιβατὸς χρυσίῳ γεγυμένως καὶ κα-
 τακεκλυσμένος, ἐπικινέσαι μὲν ἰκανώτατος ἦν τὰ τῶν
 προγόνων καλὰ, μιμήσασθαι δ' οὐχ ὅμοιος· ἐπεὶ τοὺς γε
 καθ' αὐτὸν ρήτορας (ἔξω δὲ λόγου τίθεμαι Φωκίονα)
 καὶ τῷ βίῳ παρήλθε. Φαίνεται δὲ καὶ μετὰ παρρησίας
 μάλιστα τῷ δήμῳ διπλαζόμενος, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας
 τῶν πολλῶν ἀντιτείνων, καὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν
 ἐπιφύμενος, ὡς ἐκ τῶν λόγων λαβεῖν ἔστιν. Ἴσορεῖ δὲ
 καὶ Θεόπομπος, ὅτι τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τινὰ προβαλλο-
 μένων αὐτὸν κατηγορίαν, ὡς οὐχ' ὑπήκουε, θορυβοῦν-
 ταν, ἀναστὰς εἶπεν, „ Ὑμεῖς ἐμοὶ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 „ συμβούλῃ μὲν, καὶ μὴ θέλητε, χρήσεσθε, συκο-
 „ φάντη δὲ οὐδὲ ἐὰν θέλητε.” Σφόδρα δ' ἀριστοκρατικὸν
 αὐτοῦ πολίτευμα καὶ τὸ περὶ Ἀντιφῶντος· ὃν ὑπὸ τῆς
 ἐκκλησίας ἀφέντα συλλαβῶν, ἐπὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πά-
 γου Βουλὴν παρήγαγε, καὶ παρ' οὐδὲν τὸ προσκροῦσαι
 τῷ δήμῳ θέμενος, ἤλεγξεν ὑπεσχημένον Φιλίππῳ τὰ
 νεώρια ἐμπρήσειν καὶ παραδοθεῖς ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς
 Βουλῆς, ἀπέθανε. Κατηγόρησε δὲ καὶ τῆς Ἰσραήλας Θεω-
 ρίδης, ὡς ἄλλα βραδουργούσης πολλὰ, καὶ τοὺς δούλους
 ἐξαπατᾶν διδασκίους καὶ θανάτου τιμησάμενος ἀπέ-
 κτενε. Λέγεται δὲ καὶ τὸν κατὰ Τιμοθέου τοῦ στρατη-
 γοῦ λόγον, ᾧ χρησάμενος Ἀπολλοδώρος εἶλε τὸν ἄνδρα
 τοῦ ὀφλήματος, Δημοσθένης γράψαι τῷ Ἀπολλοδώρῳ,

καθάπερ καὶ τοὺς πρὸς Φορμίωνα καὶ Στέφανον· ἐφ' οἷς εἰκότως ἠδόξεσθε· καὶ γὰρ Φορμίω ἠγωνίζετο λόγῳ Δημοσθένους πρὸς τὸν Ἀπολλόδαρον, ἀτεχνῶς, καθάπερ ἔξ ἑνὸς μαχαιροπωλίου, τὰ κατ' ἀλλήλων ἐχειρίδια παλοῦντος αὐτοῦ τοῖς ἀντιδίκοις. Τῶν δὲ δημοσίων, ὁ μὲν κατ' Ἀνδροτίανος καὶ Τιμοκράτους καὶ Ἀριστοκράτους, ἑτέροις ἐγράφησαν, οὕτω τῇ πολιτείᾳ προσεληλυθότος. Δοκεῖ γὰρ δυοῖν ἢ τριῶν δέοντα ἔτη τριάκοντα γεγωνῶς ἐξευχεῖν τοὺς λόγους ἐκείνους. Τὸν δὲ κατ' Ἀριστοκράτους αὐτὸς ἠγωνίσασατο, καὶ τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν, διὰ τὸν Χαβρίου παῖδα Κτήσιππον, ὡς Φησὶ αὐτὸς· ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι, τὴν μητέρα τοῦ νεανίσκου μνώμενος· οὐ μὴν ἔγνημε ταύτην, ἀλλὰ Σαμίᾳ τινὶ συνέφησεν, ὡς ἰσορεῖ Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς περὶ συνωνύμων. Ὁ δὲ κατ' Αἰσχίνου τῆς παραπροσβείας ἀδηλον εἰ λέλεκται· καίτοι Φησὶν Ἰδομενεὺς παρὰ τριάκοντα μόνος τὸν Αἰσχίνην ἀποφυγεῖν· ἀλλ' οὐκ ἔσικεν οὕτως ἔχειν τὰ ληθῆς, εἰ δὲ τοῖς περὶ Σεφάνου γεγραμμένοις ἑκατέρων λόγοις τεκμαίρεσθαι μέμνηται γὰρ οὐδέτερος αὐτῶν ἐναργῶς οὐδὲ τρανῶς ἐκείνου τοῦ ἀγῶνος, ὡς ἄχρι δίκης προελθόντος.

ια. Ταυτὶ μὲν οὖν ἕτεροι διακρινούσι μᾶλλον. Ἡ δὲ τοῦ Δημοσθένους πολιτεία Φανερά μὲν ἦν ἔτι καὶ τῆς εἰρήνης ὑπαρχούσης, οὐδὲν ἑῷτος ἀνεπιτίμητον τῶν πραττομένων ὑπὸ τοῦ Μακεδόνα, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστῳ ταραττόντος τοὺς Ἀθηναίους, καὶ διακαίοντος ἐπὶ τὸν ἀνθρώπον. Διὸ καὶ παρὰ Φιλίππῳ πλείστος ἦν λόγος αὐτοῦ· καὶ, ὅτε προσβέβωον, δέκατος ἦκεν εἰς Μακεδονίαν, ἤκουσε μὲν πάντων Φίλιππος, ἀντεῖπε δὲ μετὰ πλείστων

ἐπιμελείας πρὸς τὸν ἐκείνου λόγον· οὐ μὴν ἔν γε ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις ὅμοιον αὐτὸν τῷ Δημοσθένει παρεῖχεν, ἀλλὰ προσήγετο τοὺς περὶ Δίσχιλιν καὶ Φιλοκράτην μάλλον. Ὅθεν, ἐπαινούτων ἐκείνου τὸν Φίλιππον, ὡς καὶ λέγειν δυνατώτατον, καὶ κάλλιτον ἰφθίμην, καὶ, ἢ Δία, συμπιεῖν ἰκανώτατον, ἠναγκάζετο βασκαίνων ἐπισκώπτειν, ὡς, τὸ μὲν, σοφιστοῦ, τὸ δὲ, γυναικὸς, τὸ δὲ, σπογγιᾶς εἶη, βασιλέως δ' οὐδὲν ἐγκώμιον.

ιβ. Ἐπεὶ δ' εἰς τὸ πολεμεῖν ἔβρεπε τὰ πράγματα, τοῦ μὲν Φιλίππου μὴ δυναμένου τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, τῶν δ' Ἀθηναίων ἐγειρομένων ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους, πρῶτον μὲν εἰς Εὐβοίαν ἐξόρμησε τοὺς Ἀθηναίους καταδουλωμένην ὑπὸ τῶν τυράννων Φιλίππῳ, καὶ διαβάντες, ἐκείνου τὸ ψήφισμα γράψαντες, ἐξήλασαν τοὺς Μακεδόνας· δεῦτερον δὲ Βυζαντίοις ἐβοήθησε καὶ Περινθίοις ὑπὸ τοῦ Μακεδόνα πολεμουμένοις, πείσας τὸν δῆμον, ἀφέντα τὴν ἔχθραν, καὶ τὸ μεμνησθαι τῶν περὶ τὸν συμμαχικὸν ἡμαρτημένων ἑκατέρωθεν πόλεμον, ἀποσεῖλαι δύναμιν αὐτοῖς, ὑφ' ἧς ἐσώθησαν· ἔπειτα πρεσβεύων καὶ διαλεγόμενος τοῖς Ἑλλησι, καὶ παροξύνων, συνέζησε, πλὴν ὀλίγων, ἅπαντας ἐπὶ τὸν Φίλιππον, ὥστε σύνταξιν γενέσθαι πεζῶν μὲν μυρίων καὶ πεντακισχιλίων, ἰππέων δὲ δισχιλίων, ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων, χρήματα δὲ καὶ μισθοὺς τοῖς ξένοις εἰσφέρεισθαι προθύμως· ὅτε καὶ Φησι Θεόφραστος, ἀξιούντων τῶν συμμαχῶν ὀρισθῆναι τὰς εἰσφοράς, εἰπεῖν Κράβυλον τὸν δημαγωγὸν, ὡς „ Οὐ τεταγμένα σιτεῖται πόλεμος.”

ιγ. Ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ μέλλον, καὶ
 συν·

συνισαμένων κατ' ἔθνη καὶ πόλεις Εὐβοέων, Ἀχαιῶν, Κο-
 ρινθίων, Μεγαρέων, Λευκαδίων, Κερκυραίων, ὁ μέγιστος
 ὑπελείπετο τῷ Δημοσθένει τῶν ἀγῶνων, Θηβαίους προ-
 αγαγέσθαι τῇ συμμαχίᾳ, χώραν τε σύνορον τῆς Ἀτ-
 τικῆς, καὶ δύναμιν ἐναγώνιον ἔχοντας, καὶ μάλιστα τότε
 τῶν Ἑλλήνων εὐδοκιμοῦντας ἐν τοῖς ὅπλοις· ἦν δ' οὐ ῥά-
 διον ἐπὶ προσφάτοις εὐεργετήμασι τοῖς περὶ τὸν Φωκι-
 κὸν πόλεμον τετιθασσευμένους ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μεταστῆ-
 σαι τοὺς Θηβαίους, καὶ μάλιστα ταῖς διὰ τὴν γειτνία-
 σιν ἀψιμαχίαις ἀναξαινομένον ἐκάστοτε τῶν πολεμικῶν
 πρὸς ἀλλήλας διαφορῶν ταῖς πόλεσιν. Οὐ μὲν ἄλλ'
 ἐπεὶ Φίλιππος ὑπὸ τῆς περὶ τὴν Ἀμφισσαν εὐτυχίας
 ἐπαίρμενος, εἰς τὴν Ἑλλάτειαν ἐξαιφνης ἐπέπεσε, καὶ
 τὴν Φωκίδα κατέσχευ' ἐκπεπληγμένων τῶν Ἀθηναίων,
 καὶ μηδενὸς τολμῶντος ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα, μηδὲ
 ἔχοντος ὃ, τι χρὴ λέγειν, ἀπορίας οὔσης ἐν μέσῳ καὶ
 σιωπῆς παρελθὼν μόνος ὁ Δημοσθένης, συνεβούλευε τῶν
 Θηβαίων ἔχσεσθαι καὶ τᾶλλα παραβαρύνοντας καὶ μετεω-
 ριστας, ὥσπερ εἴδει, τὸν δῆμον ταῖς ἐλπίσιν, ἀπεσάλι
 πρεσβευτῆς μεθ' ἐτέρων εἰς Θήβας. Ἐπεμψε δὲ καὶ
 Φίλιππος, ὡς Μαρσύας Φησὶν, Ἀμύνταν μὲν καὶ Κλέαρ-
 χον Μακεδόνας, Δάοχον δὲ καὶ Θεσσαλὸν καὶ Θρασυ-
 δαῖον, ἀντεροῦντας. Τὸ μὲν οὖν συμφέρον οὐ διέφυγε
 τοὺς τῶν Θηβαίων λογισμοὺς, ἀλλ' ἐν ὄμμασιν ἕκαστος
 εἶχε τὰ τοῦ πολέμου δεινὰ, ἔτι τῶν Φωκικῶν τραυμά-
 των νεαρῶν παραμενόντων· ἢ δὲ τοῦ ῥήτορος δύναμις,
 ὡς Φησὶ Θεόπομπος, ἐκριπίζουσα τὸν θυμὸν αὐτῶν, καὶ
 διακρίνουσα τὴν Φιλοτιμίαν, ἐπεσκόπησε τοῖς ἄλλοις ἄπα-
 σιν, ὥςτε φόβον καὶ λογισμὸν καὶ χάριν ἐκβαλεῖν αὐ-

τοὺς, ἐνθουσιῶντας ὑπὸ τοῦ λόγου πρὸς τὸ καλόν. Οὕτω δὲ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐφάνη τὸ τοῦ ῥήτορος ἔργον, ὥστε τὸν μὲν Φίλιππον εὐθὺς ἐπικηρυκεύεσθαι, δεδμενον εἰρήνης, ὁρῶν δὲ τὴν Ἑλλάδα γενέσθαι, καὶ συνεξαουσιῆσαι πρὸς τὸ μέλλον, ὑπηρετεῖν δὲ μὴ μόνον τοὺς στρατηγούς τῷ Δημοσθένει ποιῶντας τὸ προσταττόμενον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Βοιωτάρχους, διοικεῖσθαι τε τὰς ἐκκλησίας ἀπάσας οὐδὲν ἦττον ὑπ' ἐκείνου τότε τὰς Θηβαίων ἢ τὰς Ἀθηναίων, ἀγαπωμένου παρ' ἀμφοτέροις καὶ δυναστεύοντος, οὐκ ἀδίκως, οὐδὲ παρ' ἄξιον, ὥσπερ ἀποφαίνεται Θεόπομπος, ἀλλὰ καὶ πάνυ προσηκόντως.

ἰδ. Τύχη δὲ τις ἔοικε δαιμόνιος ἐν περιφορᾷ πραγμάτων, εἰς ἐκεῖνο καιροῦ συμπεραίνουσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, καὶ πολλὰ σημεῖα τοῦ μέλλοντος ἀναφαίνειν ἐν οἷς ἢ τε Πυθία δεινὰ προῦφανε μαντεύματα, καὶ χρησμὸς ἤδετο παλαιὸς ἐκ τῶν Σιβυλλείων,

Τῆς ἐπὶ Θερμῶντι μάχης ἀπανεύθε γενομένην
 Αἰετὸς ἐν νεφέεσσι καὶ ἠέρι θήσασθαι
 Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλαλε.

τὸν δὲ Θερμῶντα Φασὶν εἶναι παρ' ἡμῶν ἐν Χαιρανεΐα, ποτάμιον μικρὸν εἰς τὸν Κηφισὸν ἐμβάλλον· ἡμεῖς δὲ νῦν μὲν οὐδὲν ἴσμεν οὕτω τῶν βρυμάτων ὀνομαζόμενον, ἐκάζομεν δὲ τὸν καλούμενον Αἴμωνα, Θερμῶντα λέγεσθαι τότε καὶ παραῤῥεῖ παρὰ τὸ Ἡράκλειον, ὅπου κατεστρατοπέδουν οἱ Ἕλληνες καὶ τεκμαιρίμεθα, τῆς μάχης γενόμενης, αἵματος ἐμπλησθέντα καὶ νεκρῶν τὸν

ποταμῶν, ταυτὴ διαλλάξαι τὴν προσηγορίαν. Ὁ δὲ Δοῦρις οὐ ποταμῶν εἶναι φησι τὸν Θερμῶδοντα, ἀλλ' ἰσάντας τινὰς σικνηνὴν καὶ περιορύττοντας, ἀνδριαντίσκων εὐρεῖν λίθινον ὑπὸ γραμμῶτων τινῶν διασημαινόμενον, ὡς εἶη Θερμῶδων, ἐν ταῖς ἀγκάλαις Ἀμαζόνα Φέρων τετραμένην ἐπὶ τούτῳ χρησμῶν ἄλλον ἄδεσθαι, λέγοντα,

Τὴν ἐπὶ Θερμῶδοντι μάχην μένε παμμέλαν ὄρου,
Τηνεὶ τοι κρέα πολλὰ παρέσσειται ἀνθρωπεΐα.

Ταῦτα μὲν οὖν ὅπως ἔχει διαιτῆσαι χαλεπόν. Ὁ δὲ Δημοσθένης λέγεται τοῖς τῶν Ἑλλήνων ὅπλοις ἐκτεθαβ-
θικῶς, καὶ λαμπρὸς ὑπὸ ῥώμης καὶ προθυμίας ἀνδρῶν
τοσοῦτων προκαλουμένων τοὺς πολεμίους αἰρόμενος, οὔτε
χρησμοῖς ἔαν προσχεῖν, οὔτε μαντείας ἀκούειν· ἀλλὰ
καὶ τὴν Πυθίαν ὑπονοεῖν ὡς Φιλιππίζουσαν, ἀναμιμνήσ-
κων Ἐπαμινώδου τοὺς Θηβαίους, καὶ Περικλέους τοὺς
Ἀθηναίους, ὡς ἐκεῖνοι τὰ τοιαῦτα δειλίας ἠγοῦμενοι
προφάσεις, ἐχρῶντο τοῖς λογισμοῖς.

Ιε. Μέχρι μὲν οὖν τούτων ἀνὴρ ἢ ἀγαθός· ἐν δὲ τῇ
μάχῃ καλὸν οὐδὲν οὐδ' ὁμολογούμενον ἔργον οἷς εἶπεν
ἀποδειξάμενος, ἄχετο τὴν τάξιν ἀποδράς αἰσχισα, καὶ
τὰ ὅπλα ῥίψας, οὐδὲ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀσπίδος, ὡς
ἔλεγέ Πυθέας, αἰσχυνθεὶς, ἐπιγεγραμμένης γράμμασι
χρυσοῖς, Ἀγαθῇ Τύχῃ. Παραυτικά μὲν οὖν ὁ Φίλιπ-
πος ἐπὶ τῇ νίκῃ διὰ τὴν χαρὰν ἐξυβρίσας, καὶ κωμάσ-
σας ἐπὶ τοὺς νεκροὺς μεθύων, ἤδε τὴν ἀρχὴν τοῦ Δη-
μοσθένους ψηφίσματος, πρὸς πόδα διαιρῶν καὶ ὑπο-
κρούων,

„ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεύς τάδ' εἶπεν.”

Ἐκνήφας δὲ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ περιτάντος αὐτῷ ἀγῶνος ἐν τῷ λαβῶν, ἔφριττε τὴν δεινότητά καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ῥήτορος ἐν μέρει μικρῷ μίᾳς ἡμέρας τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας καὶ τοῦ σώματος ἀναβρίθαι κίνδυνον ἀναγκασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Δίηκτο δ' ἡ δόξα μέχρι τοῦ Περσῶν βασιλέως· κἄκεῖνος ἐπεμψε τοῖς σατράπαις γράμματα, χρήματα Δημοσθένει δίδόναι κελεύων, καὶ προσέχειν ἐκείνῳ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, ὡς περισπάσαι δυνάμειν καὶ καταστρεῖν ταῖς Ἑλληνικαῖς παραχαῖς τὸν Μαικεδῶνα. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐφάρσατο Ἀλέξανδρος, ἐν Σάρδεσιν ἐπιστολὰς τινὰς ἀνευρών τοῦ Δημοσθένους, καὶ γράμματα τῶν βασιλέως στρατηγῶν, δηλοῦντα τὸ πλῆθος τῶν δούκων αὐτῷ χρημάτων.

15. Τότε δὲ τῆς ἀτυχίας τοῖς Ἑλλησι γενομένης, οἱ μὲν ἀντιπολιτευόμενοι ῥήτορες, ἐπεμβαίνοντες τῷ Δημοσθένει, κατεσκέυαζον εὐθύνας καὶ γραφὰς ἐπ' αὐτόν· ὁ δὲ δῆμος οὐ μόνον τούτων ἀπέλυεν, ἀλλὰ καὶ τιμῶν διετέλει, καὶ προσκαλούμενος αὐτῷ ὡς εὖνου εἰς τὴν πολιτείαν, ὡς καὶ τῶν ὁσίων ἐκ Χαιρωνείας κομισθέντων, καὶ θαπτομένων, τὸν ἐπὶ τοῖς ἀνδράσιμ ἐπαινοῦ εἶπεῖν ἀπέδωκεν, οὐ ταπεινῶς οὐδ' ἀγεννῶς φέρων τὸ συμβεβηκός, ὡς γράφει καὶ τραγωδῆ Θεόπομπος, ἀλλὰ τῷ τιμῶν μάλιστα καὶ κοσμεῖν τὸν σύμβουλον, ἀποδεικνύμενος τὸ μὴ μεταμέλεισθαι τοῖς βεβουλευμένοις. Τὸν μὲν οὖν λόγον εἶπεν ὁ Δημοσθένης, τοῖς δὲ ψιφίσμασιν οὐχ ἑαυτὸν, ἀλλὰ ἐν μέρει τῶν φίλων ἕκασον ἐπέγραψεν, ἐξικωνίζομενος τὸν ἴδιον δαίμονα καὶ τὴν τύχην, ἕως αὐτῷ ἀνευβρίθη, Φιλίππου τελευτήσαντος· ἐτελεύτησε δὲ

τῆ περὶ Χαϊρώνειαν εὐτυχίᾳ χρόνον οὐ πολὺν ἐπιβιώσας·
καὶ τοῦτο δοκεῖ τῷ τελευταίῳ τῶν ἔπων ὁ χρησμὸς ἀπο-
θεσπίσαι,

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλεν.

ιζ. Ἐγὼ μὲν οὖν κρύφα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευ-
τὴν ὁ Δημοσθένης· προκαταλαμβάνων δὲ τὸ θαρραλεῖν ἐπὶ
τὰ μέλλοντα τοὺς Ἀθηναίους, προῆλθε Φαιδρὸς εἰς τὴν
Βουλὴν, ὡς ὄναρ ἑωρακῶς, ἀφ' οὗ τί μέγα προσδοκᾶν
Ἀθηναίοις ἀγαθόν· καὶ μετ' οὐ πολὺ παρήσαν οἱ τὸν
Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες. Εὐθὺς οὖν ἔθυσον
εὐαγγέλια, καὶ σεφانوῦν ἐψηφίσαντο Πausανίαν· καὶ
προῆλθεν ὁ Δημοσθένης ἔχων λαμπρὸν ἱμάτιον ἐσεφανα-
μένος, ἐβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τεθνηκυίας,
ὡς Αἰσχίνης Φησὶ, λαιδορῶν ἐπὶ τούτῳ καὶ κατηγορῶν
αὐτοῦ μισοτεκνίαν, αὐτὸς ὢν ἀγεννῆς καὶ μαλακῶς, εἰ
τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ Φιλοσόργου ψυ-
χῆς ἐποιεῖτο σημεῖα, τὸ δ' ἀλύπως φέρειν ταῦτα καὶ
πράως, ἀπεδοκίμαζεν. Ἐγὼ δὲ, ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ
βασιλέως, ἡμέρας οὕτω καὶ Φιλανθρώπως, ἐν οἷς ἡτύ-
χησε, χρῆσαμένον πταίσασιν αὐτοῖς, σεφανεφορεῖν κα-
λῶς εἶχε καὶ θύειν, οὐκ ἂν εἴποιμι· πρὸς γὰρ τῷ νεμε-
σητῷ καὶ ἀγεννῆς, ζῶντα μὲν τιμᾶν καὶ ποιεῖσθαι πο-
λίτην, πεσόντος δ' ὑφ' ἑτέρου, μὴ φέρειν τὴν χαρὰν με-
τρίως, ἀλλ' ἐπισκίρτῃν τῷ νεκρῷ καὶ παιωνίζειν, ὥσπερ
αὐτοὺς ἀνδραγαθήσαντας· ὅτι μέντοι τὰς οἴκοι τύχας καὶ
δάκρυα καὶ ὀδυρμοὺς ἀπολιπὼν ταῖς γυναῖξιν ὁ Δημο-
σθένης, ἃ τῆ πόλει συμφέρειν ᾤετο, ταῦτ' ἐπραττεν,

ἐπαινῶ καὶ τίθεμαι πολιτικῆς καὶ ἀνδρείδους ψυχῆς, αἰεὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἰτάμενον, καὶ τὰ οἰκεῖα πόθῃ καὶ πράγματα τοῖς δημοσίοις ἐπαυέχοντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν προσώπων· εὖς δρᾶμεν οὔτε κλαίοντας οὔτε γελῶντας ἐν τοῖς θεάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπέθεσιν. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δεῖ τὸν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάθει κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κουφίζουσι, καὶ πρὸς ἡδῶν πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν, ὥσπερ ἐλ τοὺς ὀφθαλμικῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ χλαρὰ καὶ μαλακὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντας· πόθεν ἂν τις ἐπαυάγοιτο βέλτιω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐτυχούσης, ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν πορίζομενος τοῖς βελτίοισιν ἀφανίζουσαν τὰ χεῖρα; Ταῦτα μὲν οὖν εἰπεῖν προήχθημεν, ὄρῶντες ἐπιπλῶντα πολλοὺς καὶ ἀποθιγλύνοντα τὸν Διοσχίην τῷ λόγῳ τούτῳ πρὸς οἴκτου.

ιη. Αἱ δὲ πόλεις, πάλιν τοῦ Δημοσθένους ἀναρρήπιζοντες αὐτὰς, συνίσταντο καὶ Θηβαῖοι μὲν ἐπέθεντο τῇ Φρουρᾷ, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον, ὅπλα τοῦ Δημοσθένους αὐτοῖς παρασκευάσαντες· Ἀθηναῖοι δ' ὡς πολεμήσαντες μετ' αὐτῶν παρασκευάζοντο· καὶ τὸ βῆμα κατεῖχεν ὁ Δημοσθένης, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ στρατηγούς τοῦ βασιλέως ἔγραψε, τὴν ἐκείθεν ἐπεγεῖρων πόλεμον Ἀλεξάνδρῳ, παῖδα καὶ Μιχαγίτην ἀποκαλῶν αὐτόν. Ἐπεὶ μέντοι τὰ περὶ τὴν χώραν θέμενος, παρῆν αὐτὸς μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐξεκέκοπτο μὲν ἢ θρασυτής τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὁ Δημοσθένης ἀπεσβήκει· Θηβαῖοι

δὲ προδοθέντες ὑπ' ἐκείνων, ἠγωνίσαντο καθ' αὐτοὺς, καὶ τὴν πόλιν ἀπέβαλον· θορύβου δὲ μεγάλου τοῦς Ἀθηναίους περιεσῶτος, ἀπεσάλη μὲν ὁ Δημοσθένης, αἰρεθεὶς μεθ' ἑτέρων, πρεσβευτὴς πρὸς Ἀλέξανδρον, δείσας δὲ τὴν ὀργὴν, ἐκ τοῦ Κιθαιρώνας ἀνεχώρησεν ὀπίσω, καὶ τὴν πρεσβείαν ἀΦῆκεν. Εὐθύς δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐξῆτει πέμπαν τῶν δημιουργῶν δέκα μὲν, ὡς Ἰδομενεὺς καὶ Δαῦρις εἰρήκασιν· ὀκτὼ δ', ὡς οἱ πλεῖστοι καὶ δοκιμώτατοι τῶν συγγραφέων, τοὺςδε, Δημοσθένην, Πολύεκτον, Ἐφιάλτην, Λυκοῦργον, Μυροκλέα, Δάμωνα, Καλλισθένη, Χαρίδημον· ὅτε καὶ τὸν περὶ τῶν προβῶτων λόγον ὁ Δημοσθένης, ὡς τοῖς λύκοις τοὺς κύνας ἐξέδωκε, διηγησάμενος, αὐτὸν μὲν εἰκασε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κυσὶν ὑπὲρ τοῦ δήμου μαχομένοις, Ἀλέξανδρον δὲ τὴν Μακεδὸνα μονόλυκον προσηγόρευσε· „Ἐτι δ' ὡς (ἔφη) „ τοὺς ἐμπόρους ὀρώμεν, ὅταν ἐν τρυβλίῳ δεῖγμα περιφέρωσι, δι' ὀλίγων πυρῶν τοὺς πολλοὺς πιπράσκοντας, οὕτως ἐν ἡμῖν λαυθάνετε πάντας ἑαυτοὺς συνεκιδόντες.” Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστόβουλος ὁ Καταναεὺς ἰσόρηκε. Βουλευομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ διαπορούντων, ὁ Δημάδης λαβὼν πέντε τάλαντα παρὰ τῶν ἀνδρῶν, ὡμολόγησε πρεσβεύσειν καὶ δεῆσσεσθαι τοῦ βασιλέως ὑπὲρ αὐτῶν· εἴτε τῇ Φιλίᾳ πισειύων, εἴτε προσδοκῶν μετὰν εὐρήσειν, ὥσπερ λέοντα, Φόνου κεκορραμένον· ἔπεισε δ' οὖν καὶ παρητήσατο τοὺς ἀνδρας ὁ Δημάδης, καὶ διήλλαξεν αὐτῷ τὴν πόλιν.

10. Ἀπελθόντος δὲ Ἀλεξάνδρου, μεγάλα μὲν ἦσαν οὗτοι ταπεινὰ δ' ἔπραττεν ὁ Δημοσθένης· κινουμένῳ δὲ Ἀγίδι τῷ Σπαρτιάτῃ βραχέα συνεκινήθη πάλιν, εἴτ' ἔπτηξε,

ἔπτηξε, τῶν Ἀθηναίων οὐ συνεξαμαρτάντων, τοῦ δ' Ἁγιδος πεσόντος, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων συντριβέντων. Εἰσῆχθη δὲ τότε καὶ ἡ περὶ τοῦ Σεφάνου γραφὴ κατὰ Κτησιφῶντος, γραφεῖσα μὲν ἐπὶ Χαιρώνδου ἀρχοντος, μικρὸν ἐπάνω τῶν Χαιρωνικῶν, κριθεῖσα δ' ὕπερον ἔτεσι δέκα ἐπ' Ἀριστοφάντος, γενομένη δὲ, ὡς οὐδεμία τῶν δημοσίων, περιβόητος, διὰ τε τὴν δόξαν τῶν λεγόντων, καὶ τὴν τῶν δικαζόντων εὐγενεῖαν· οἱ τοῖς ἐλαύνουσι τὸν Δημοσθένη, τότε πλείστον δυναμένοις καὶ μακεδονίζουσιν, οὐ προήκοντο τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον, ἀλλ' οὕτω λαμπρῶς ἀπέλυσαν, ὥστε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων Διοσχίην μὴ μεταλαβεῖν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐθύς ἐκ τῆς πόλεως ἔσχετ' ἀπίου, καὶ περὶ Ῥόδου καὶ Ἰωνίου σοφιστεύων κατεβίωσε.

κ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ Ἄρπαλος ἦγεν ἐξ Ἀσίας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδράς Ἀλέξανδρον, αὐτῷ τε πράγματ' αὐτῶν συνειδὼς πονηρὰ δι' ἀσωτίην, κακείνων ἤδη χαλεπὸν ὄντα τοῖς φίλοις δεδοικώς· καταφυγόντος δὲ πρὸς τὸν δήμον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν χρημάτων καὶ τῶν νεῶν αὐτὸν παραδίδόντος, οἱ μὲν ἄλλοι ῥήτορες εὐθύς ἐπὶ Φαλαμιάσαντες πρὸς τὸν πλοῦτον, ἐβοήθουν, καὶ συνέπειθον τοὺς Ἀθηναίους δέχεσθαι καὶ σώζειν τὸν ἰκέτην· ὁ δὲ Δημοσθένης πρῶτον μὲν ἀπελαύνειν συνεβούλευε τὸν Ἄρπαλον, καὶ φυλάττεσθαι μὴ τὴν πόλιν ἐμβάλωσιν εἰς πόλεμον, ἐξ οὐκ ἀναγκαίας καὶ ἀδίκου προφάσεως· ἡμέραις δ' ὀλίγαις ὕπερον ἐξεταζομένων τῶν χρημάτων, ἴδὼν αὐτὸν ὁ Ἄρπαλος ἠσθέντα βασιλικῆ κύλικι, καὶ καταμανθάνοντα τὴν τρεῖσαν καὶ τὸ εἶδος, ἐκέλευε διαβασάσαντα, τὴν ὀλίγην τοῦ χρυσοῦ σκέψασθαι· θαυμά-

θαντος δὲ τοῦ Δημοσθένους τὸ βάρος, καὶ τυβομένον
 πτόσον ἄγει, μειδιάσας ὁ Ἄρπαλος, „Λέξει σοὶ (Φησὶν)
 εἴκοσι τάλαντα. ” καὶ γενομένης τάχιστα τῆς νυκτὸς,
 ἔπεμψεν αὐτῷ τὴν κύλικα μετὰ τῶν εἴκοσι ταλάντων.
 Ἦν δ' ἄρα δεινὸς ὁ Ἄρπαλος ἐρωτικῷ πρὸς χρυσίον ἄν-
 δρὸς ὄψει καὶ διαχύσει καὶ βολαῖς ὀμμάτων ἀνευρεῖν
 ἦθος. Οὐ γὰρ ἀντέσχεν ὁ Δημοσθένης, ἀλλὰ πληγείς
 ὑπὸ τῆς δωροδοκίας, ὥσπερ παραδεδευμένος Φρουρᾶν,
 προσκεχωρήκει τῷ Ἄρπάλῳ καὶ μεθ' ἡμέραν εὖ καὶ
 καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατελιξά-
 μενος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε καὶ κελευόντων ἀνί-
 στασθαι καὶ λέγειν, δένευεν, ὡς ἀποκεκομμένης αὐτῷ
 τῆς Φωνῆς. Οἱ δ' εὐφρεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συν-
 ἄγχης ἔφραζον, ἀλλ' ἀπ' ἀργυράγχης εἰλήφθαι νύκ-
 τωρ τὸν δημαγωγὸν ὕπερον δὲ τοῦ δήμου παντὸς αἰσθα-
 μένου τὴν δωροδοκίαν, καὶ βουλόμενον ἀπολογεῖσθαι καὶ
 πείθειν οὐκ ἔωτος, ἀλλὰ χαλεπαίνοντος καὶ θορυβοῦντος,
 ἀναστὰς τις ἔσκωψεν, εἰπὼν, „ Οὐκ ἀκούσεσθε, ὦ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι, τοῦ τὴν κύλικα ἔχοντος; ” Τότε μὲν
 οὐν ἀπέπεμψαν ἐκ τῆς πόλεως τὸν Ἄρπαλον δεδιότες
 δὲ μὴ λόγον ἀπαιτῶνται χρημάτων, ἂν διηρπάκεσαν οἱ
 φήτορες, ζήτησιν ἐποιῶντο νεανικὴν, καὶ τὰς οἰκίας
 ἐπίοντες ἠρεύων, πλὴν τῆς Καλλικλέους τοῦ Ἀρρενίδου
 μόνην γὰρ τὴν τούτου νεωσὶ γεγαμηκότος, οὐκ εἶασαν
 ἐλεγχθῆναι, νύμφης ἔνδον οὔσης, ὡς ἰσορεῖ Θεόπομπος.

κα. Ὁ δὲ Δημοσθένης ὁμόσε χωρῶν, εἰσήνεγκε ψή-
 φισμα, τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου Βουλὴν ἐξετάσαι τὸ
 πρᾶγμα, καὶ τοὺς ἐκείνη δόξαντας ἀδικεῖν, δύναι δι-
 κην. Ἐν δὲ πρώτοις αὐτοῦ τῆς Βουλῆς ἐκείνου κατὰ

ἔπτηξε, τῶν Ἀθηναίων οὐ συνεξακουσάντων, τοῦ δ' Ἁγιδος πεσόντος, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων συντριβέντων. Εἰσῆλθη δὲ τότε καὶ ἡ περὶ τοῦ Σεφάνου γραφὴ κατὰ Κτησιφῶντος, γραφεῖσα μὲν ἐπὶ Χαιρώνδου ἀρχοντος, μικρὸν ἐπάνω τῶν Χαιραϊκῶν, κριθεῖσα δ' ὕπερον ἔτεσι δέκα ἐπ' Ἀριστοφῶντος, γενομένη δὲ, ὡς οὐδεμία τῶν δημοσίων, περιβόητος, διὰ τε τὴν δόξαν τῶν λεγόντων, καὶ τὴν τῶν δικαζόντων εὐγενεῖαν· οἱ τοῖς ἐλαύνουσι τὸν Δημοσθένη, τότε πλείστον δυναμένοις καὶ μακεδονίζουσιν, οὐ προήκοντο τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον, ἀλλ' οὕτω λαμπρῶς ἀπέλυσαν, ὥστε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων Διοσχίην μὴ μεταλαβεῖν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐθύς ἐκ τῆς πόλεως ἔφυγε ἀπίκον, καὶ περὶ Ῥόδου καὶ Ἰωνίου σοφιστεύων κατεβίωσε.

κ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ Ἄρπαλος ἦγεν ἐξ Ἀσίας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδράς Ἀλέξανδρον, αὐτῷ τε πράγματα συνειδὼς πονηρὰ δι' ἀσωτίαν, καὶ κείνον ἤδη χαλεπὸν ἔντα τοῖς φίλοις δεδοικώς· καταφυγόντος δὲ πρὸς τὸν δῆμον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν χρημάτων καὶ τῶν νεῶν αὐτὸν παραδίδόντος, οἱ μὲν ἄλλοι ῥήτορες εὐθύς ἐπὶ Φαλαμιάσαντες πρὸς τὸν πλοῦτον, ἐβοήθουν, καὶ συνέπειθον τοὺς Ἀθηναίους δέχεσθαι καὶ σώζειν τὸν ἰκέτην· ὁ δὲ Δημοσθένης πρῶτον μὲν ἀπελαύνειν συνεβούλευε τὸν Ἄρπαλον, καὶ φυλάττεσθαι μὴ τὴν πόλιν ἐμβάλωσιν εἰς πόλεμον, ἐξ οὐκ ἀναγκαίας καὶ ἀδίκου προφάσεως· ἡμέραις δ' ὀλίγαις ὕπερον ἐξεταζομένων τῶν χρημάτων, ἴδὼν αὐτὸν ὁ Ἄρπαλος ἠσθέντα βασιλικῆ κύλικι, καὶ καταμαυθάνοντα τὴν τορεῖαν καὶ τὸ εἶδος, ἐκέλευε διαβασάσαντα, τὴν ὀλίγην τοῦ χρυσοῦ σκέψασθαι· θαυμά-

θαντός δὲ τοῦ Δημοσθένους τὸ βάρος, καὶ τυβομένον
 πτόσον ἄγει, μειδιάσας ὁ Ἄρπαλος, „ Ἄξει σοὶ (Φησὶν)
 εἴκοσι τάλαντα. ” καὶ γενομένης τάχιστα τῆς νυκτὸς,
 ἔπεμψεν αὐτῷ τὴν κύλικα μετὰ τῶν εἴκοσι ταλάντων.
 Ἦν δ' ἄρα δεινὸς ὁ Ἄρπαλος ἐρωτικῷ πρὸς χρυσίον ἄν-
 δρὸς ὄψει καὶ διαχύσει καὶ βολαῖς ὀμμάτων ἀνευρεῖν
 ἦθος. Οὐ γὰρ ἀντέσχεν ὁ Δημοσθένης, ἀλλὰ πληγείς
 ὑπὸ τῆς δωροδοκίας, ὥσπερ παραδεγμένος Φρουρᾶν,
 προσκεχωρήκει τῷ Ἄρπάλῳ καὶ μεθ' ἡμέραν εὖ καὶ
 καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατελιξά-
 μενος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε καὶ κελουόντων ἀνί-
 σασθαι καὶ λέγειν, διένευεν, ὡς ἀποκεκομμένης αὐτῷ
 τῆς Φωνῆς. Οἱ δ' εὐφρεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συν-
 ἀγωγῆς ἔφραζον, ἀλλ' ἀπ' ἀργυράγωγῆς εἰλήφθαι νύκ-
 τωρ τὸν δημαγωγὸν ὕστερον δὲ τοῦ δήμου παντὸς αἰσθα-
 μένου τὴν δωροδοκίαν, καὶ βουλόμενον ἀπολογεῖσθαι καὶ
 πείθειν οὐκ ἔϊντος, ἀλλὰ χαλεπαίνοντος καὶ θορυβοῦντος,
 ἀναστὰς τις ἔσκωψεν, εἰπὼν, „ Οὐκ ἀκούσεσθε, ὦ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι, τοῦ τὴν κύλικα ἔχοντος; ” Τότε μὲν
 οὐν ἀπέπεμψαν ἐκ τῆς πόλεως τὸν Ἄρπαλον δεδιότες
 δὲ μὴ λόγον ἀπαιτῶνται χρημάτων, ὧν διηρπάκεσαν οἱ
 φήτορες, ζήτησιν ἐποιούντο νεανικὴν, καὶ τὰς οἰκίας
 ἐπιόντες ἠρεύων, πλὴν τῆς Καλλικλέους τοῦ Ἀρρενίδου
 μόνην γὰρ τὴν τούτου νεωσὶ γεγαμηκότος, οὐκ εἶασαν
 ἐλεγχθῆναι, νύμφης ἔνδον οὔσης, ὡς ἰσορεῖ Θεόπομπος.

κα. Ὁ δὲ Δημοσθένης ὁμόσε χωρῶν, εἰσήνεγκε ψή-
 φισμα, τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου Βουλὴν ἐξετάσαι τὸ
 πρᾶγμα, καὶ τοὺς ἐκείνη δόξαντας ἀδικεῖν, δοῦναι δί-
 κην. Ἐν δὲ πρώτοις αὐτοῦ τῆς Βουλῆς ἐκείνου κατα-

ψηφισαμένης, εισηλθε μὲν εἰς τὸ δικαστήριον, ὄφλων δὲ πεινήκοντα ταλάντων δίκην, καὶ παραδοθείς εἰς τὸ δεσματήριον, αἰσχρὴν τῆς αἰτίας, Φασί, καὶ δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος, οὐ δυναμένου φέρειν τὸν εἰργμὸν, ἀποδρᾶναι, τοὺς μὲν λαβόντα, τῶν δὲ λαθεῖν ἐξουσίαν δόντων. Λέγεται γοῦν, ὡς οὐ μακρὰν τοῦ ἄσους Φεύγων, αἰσθητὸ τινος τῶν διαφόρων αὐτῷ πολιτῶν ἐπιδιώκοντας, καὶ βούλοιο μὲν αὐτὸν ἀποκρύπτειν ὡς δ' ἐκείνοι φθεγγάμενοι τοῦνομα, καὶ προσελθόντες ἐγγύς, ἐδέοντο λαβεῖν ἐφόδια παρ' αὐτῶν, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο κομίζοντας ἀργύριον εἰκοθεν, ἅμα δὲ θαρξέειν παρεκάλουν καὶ μὴ φέρειν ἀνισφῶς τὸ συμβεβηκός, ἔτι μᾶλλον ἀναγκαύσασθαι τὴν Δημοσθένην, καὶ εἰπεῖν, „ Πῶς δ' οὐ μέλλω φέρειν βαρῆως, ἀπολιπὼν πόλιν ἐχθροὺς τοιούτους ἔχουσαν, „ οἷος ἐν ἑτέρῃ φίλους εὔρειν οὐ βῆδιόν ἐστιν.”

ιβ. Ἦνευκε δὲ τὴν Φυγὴν μαλακῶς, ἐν Αἰγίνῃ καὶ Τροιζίνι καθεζόμενος τὰ πολλὰ, καὶ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀποβλέπων δεδακρυμένος, ὥστε Φανᾶς οὐκ εὐγνώμωνος οὐδ' ἔμολογούσας τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ νεανιεύμασιν ἀπιμνημονεύεσθαι. Λέγεται γὰρ, ἐκ τοῦ ἄσους ἀπαλλασττόμενος, καὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἀνατείνας τὰς χεῖρας, εἰπεῖν, „ ὦ δέσποινα πολιᾶς, τί δὴ τρισὶ τοῖς χαλεπωτάτοις χεῖραις θηρίοις; γλαυκὴ καὶ δράκοντι, „ καὶ δήμῳ ”; Τοὺς δὲ προσίοντας αὐτῷ καὶ συνδιατρίβοντας νεανίσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων, ὡς, Εἰ δυοῖν προκειμένων ὀδῶν ἀπ' ἀρχῆς, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δ' ἀντικρυς εἰς τὸν ἕλεθρον, ἐτύγγανε δὲ προειδῶς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους, καὶ φθόνους, καὶ διαβολὰς, καὶ ἀγῶνας,

νας, ἐπὶ ταύτην ἂν ὀρμῆσαι τὴν εὐθὺ τοῦ θανάτου τείνουσαν.

κγ. Ἀλλὰ γὰρ ἔτι Φεύγοντος αὐτοῦ τὴν εἰρημένην Φυγὴν, Ἀλέξανδρος μὲν ἐτελεύτησε, τὰ δ' Ἑλληνικὰ συνίσταντο πάλιν, Λεωσθένους ἀνδραγαθοῦντος, καὶ περιτειχίζοντος Ἀντίπατρου ἐν Λαμία πολιορκούμενον. Πυθέας μὲν οὖν ὁ ῥήτωρ καὶ Καλλιμέδων ὁ Κάραβος ἐξ Ἀθηναίων Φεύγοντες, Ἀντιπάτρῳ προσεγένοντο, καὶ μετὰ τῶν ἐκείνου Φίλων καὶ πρέσβειων, περιίοντες οὐκ εἶπον ἀφίσσασθαι τοὺς Ἕλληνας, οὐδὲ προσέχειν τοῖς Ἀθηναίοις. Δημοσθένης δὲ τοῖς ἐξ ἄσεως πρεσβεύουσι προσμίζας ἑαυτὸν, ἠγωνίζετο καὶ συνέπραττεν ὅπως αἱ πόλεις συνεπιθήσονται τοῖς Μακεδόσι, καὶ συνεκβαλοῦσιν αὐτοὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν δ' Ἀρκαδίᾳ καὶ λοιδορίᾳ τοῦ Πυθέου καὶ τοῦ Δημοσθένους γενέσθαι πρὸς ἀλλήλους, εἶρηκεν ὁ Φύλαρχος, ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ μὲν ὑπὲρ τῶν Μακεδόνων, τοῦ δ' ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων λέγοντος. Λέγεται δὲ τὸν μὲν Πυθέου εἶπεῖν, ὅτι „ Καθάπερ οἶκον, εἰς ἣν ὄνειον „ εἰσφέρεται γάλα, κακὴν τι πάντως ἔχειν νομίζομεν, οὕτω καὶ πόλιν ἀνάγκη νοσεῖν, εἰς ἣν Ἀθηναίων „ πρεσβεῖα παραγίνεται.” τὸν δὲ Δημοσθένη εἶπεῖν τὸ παράδειγμα, Φήσαντα, „ Καὶ τὸ γάλα τὸ ὄνειον ἐφ' ὅχει, καὶ τοὺς Ἀθηναίους παραγίνεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ „ τῶν νοσοῦντων.”

κδ. Ἐφ' οἷς ἡσθεῖς ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος, ψιφίζεται τῷ Δημοσθένει κἀθοδόν. Τὸ μὲν οὖν ψήφισμα Δήμων ὁ Παιανιεὺς, ἀνεψιὸς τῶν Δημοσθένους, εἰσήνεγκεν ἐπέμφθη δὲ τριῆρις ἐπ' αὐτὸν εἰς Αἴγιον· ἐκ δὲ Πειραιῶς ἀνέβαινε, οὔτε ἄρχοντας, οὔτε ἱερέως ἀπολειφθέντος,

ἄλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὁμοῦ πάντων ἀπαντῶν-
 ταν καὶ δεχομένων προθύμως. Ὅτε καὶ, Φησὶν, αὐτὸν,
 ὃ Μάγνης Δημήτριος, ἀνατείναντα τὰς χεῖρας, μακαρι-
 σαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης αὐτὸν, ὡς βέλτιον Ἀλκιβιάδου
 κατιόντα· πεπεισμένους γὰρ, οὐ βεβιασμένους, ὑπ' αὐ-
 τοῦ δέχεσθαι τοὺς πολίτας. Τῆς δὲ χρηματικῆς ζημίας
 αὐτῷ μενούσης (οὐ γὰρ ἐξῆν χάριτι λῦσαι καταδίκην)
 ἐσοφίζοντο πρὸς τὸν νόμον· εἰωθότες γὰρ ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ
 Διὸς τοῦ Σωτῆρος ἀργύριον τελεῖν τοῖς κατασκευάζουσι
 καὶ κοσμοῦσι τὸν βωμὸν, ἐκείνῳ τότε ταῦτα ποιῆσαι καὶ
 παρασχεῖν πεντήκοντα ταλάντων ἐξέδωκαν, ὅπερ ἦν τί-
 μημα τῆς καταδίκης.

κε. Οὐ μὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπέλαυσε τῆς πατρῆδος
 κατελθὼν· ἀλλὰ ταχὺ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων συν-
 τριβέντων, Μεταγεινιῶνος μὲν ἢ περὶ Κρανῶνα μάχῃ
 συνέπεσε, Βοηδρομιῶνος δὲ παρήλθεν εἰς Μουνοχίαν ἢ
 Φρυγῶν, Πυλαγέσιον δὲ Δημοσθένης ἀπέθανε τόνδε τὸν
 τρόπον. Ὡς Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἠγγέλλοντο προσ-
 ἰόντες ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, οἱ μὲν περὶ τὸν Δημοσθένη φθά-
 σαντες ὑπεξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως, ὃ δὲ δῆμος αὐτῶν θά-
 νατον κατέγνω, Δημάδου γράψαντος. Ἄλλων δ' ἄλλω-
 χροῦ διασπαρέντων, ὃ Ἀντίπατρος περιέπεμπε τοὺς συλ-
 λαμβάνοντας, ὧν ἡγεμὼν ἦν Ἀρχίας ὃ κληθεὶς Φυγαδο-
 θήρας. Τούτου δὲ, Θεῦριον ὄντα τῷ γένει, λόγος ἔχει
 τραγωδίας ὑποκρίνεσθαι ποτε, καὶ τὸν Λίγνιήτην Πῶλον,
 τὸν ὑπερβαλόντα τῇ τέχνῃ πάντας, ἐκείνου γεγονέναι μα-
 θητὴν ἰσοροῦσιν· Ἐρμιππος δὲ τὸν Ἀρχίαν ἐν τοῖς Λακρί-
 του τοῦ ῥήτορος μαθητὴν ἀναγράφει· Δημήτριος δὲ τῆς
 Ἀναξιμένους διατριβῆς μετεσχημέναι Φησὶν αὐτόν. Οὗτος
 οὖν

οὖν ὁ Ἀρχίας Ἵπερίδην μὲν τὸν ῥήτορα, καὶ Ἀριστόνικον τὸν Μαραθῶνιον, καὶ τὸν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφὸν Ἴμεραῖον, ἐν Λίγνῃ, καταφυγόντας ἐπὶ τὸ Αἰάκειον, ἀποσπάσας, ἔπεμψεν εἰς Κλεωνάς πρὸς Ἀντίπατρον κἀκεῖ διεφθάρσαν Ἵπερίδου δὲ καὶ τὴν γλῶτταν ἐκτριβῆναι λέγουσι.

κς. Τὸν δὲ Δημοσθένη πυθόμενος ἰκέτην ἐν Καλαυρίᾳ ἐν τῷ ἱερῷ Ποσειδῶνος καθέζεσθαι, διαπλεύσας ὑπηρετικοῖς, καὶ ἀποβάς μετὰ Θρακῶν δορυφόρων, ἔπειθεν ἀναστάντα βαδίζειν μετ' αὐτοῦ πρὸς Ἀντίπατρον, ὡς δυσχερὲς πεισόμενον οὐδέν. Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανεν ὄψιν ἑωρακῶς κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς ἀλλόκοτον· ἐδόκει γὰρ ἀνταγωνίζεσθαι τῷ Ἀρχίᾳ, τραγωδίαν ὑποκρινόμενος, εὐήμερῶν δὲ καὶ κατέχων τὸ θέατρον, ἐνδεία παρασκευῆς καὶ χορηγίας κρατεῖσθαι. Διὸ τοῦ Ἀρχίου πολλὰ Φιλάνθρωπα διαλεχθέντος, ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν, ὥσπερ ἐτύγχανε καθήμενος, „ὦ Ἀρχία, εἶπεν, „οὔτε ὑποκρινόμενός με ἔπεισας πώποτε, οὔτε νῦν πείσεις ἐπαγγελόμενός.“ Ἀρξάμενός δ' ἀπειλεῖν τοῦ Ἀρχίου μετ' ὀργῆς, „Νῦν, ἔφη, λέγεις τὰ ἐκ τοῦ „Μακεδονικοῦ τρίποδος, ἄρτι δὲ ὑπέκρινού μιν οὖν „ἐπίσχεες, ὅπως ἐπισείλω τὶ τοῖς οἴκοι.“ Καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ἐντὸς ἀνεχώρησε τοῦ ναοῦ καὶ λαβὼν βιβλίον, ὡς γράφειν μέλλων, προσήνεγκε τῷ σώματι τὸν κάλαμον, καὶ δακῶν, ὥσπερ ἐν τῷ διανοεῖσθαι καὶ γράφειν εἰώθει, χρόνον τινὰ κατέσχευεν, εἶτα συγκαλυψάμενος ἀπέκλινε τὴν κεφαλὴν. Οἱ μὲν οὖν παρὰ τὰς θύρας ἐσῶτες δορυφόροι κατεγέλαν ὡς ἀποδειλιῶντος αὐτοῦ, καὶ μαλακῶν ἐκάλουν καὶ ἀνανδρον· ὁ δ' Ἀρχίας προσελθὼν ἀνίστασθαι

παρέκαλει, και τους αὐτούς ἀνακυκλῶν λόγους, αὐθις ἐπιγγέλλετο διαλλαγῆς πρὸς τὸν Ἀντίπατρον. Ἦδη δὲ συνησθημένους ὁ Δημοσθένης ἐμπεφυκὸς αὐτῷ τοῦ Φαρμάκου και κρατεῦντος, ἐξεκαλύφατο, και διαβλέψας πρὸς τὸν Ἀρχίαν, „ Οὐκ ἂν Φθάνοις, εἶπεν, ἦδη τὸν „ ἐκ τῆς τραγωδίας ὑποκριόμενος Κρέοντα, και τὸ σῶν „ μα τοῦτο εἶπτιων ἄταΦον' ἐγὼ δ', ὦ Φίλε Πόσειδον, „ ἔτι ζῶν ἐξαινίσσμαι τοῦ ἱεροῦ τῷ δὲ Ἀντιπάτρῳ και „ Μακεδόσιν οὐδ' ὁ σὸς ναὸς καθαρὸς ἀπολέλειπται.” Ταῦτ' εἰπὼν, και κελεύσας ὑπολαβεῖν αὐτὸν ἦδη τρέμονται και σφαλλόμενον, ἅμα τῷ προελθεῖν και παραλλάξαι τὸν βωμὸν, ἔπεσε, και σενάξας ἀΦῆκε τὴν ψυχὴν.

κξ. Τὸ δὲ Φάρμακον Ἀρίστων μὲν ἐκ τοῦ καλάμου λαβεῖν Φησὶν αὐτὸν, ὡς εἴρηται. Πάππος δὲ τις, οὗ τὴν ἱστορίαν Ἑρμιππος ἀνείληφε, Φησὶ, πεσόντος αὐτοῦ παρὰ τὸν βωμὸν, ἐν μὲν τῷ βιβλίῳ γεγραμμῆς ἐπιστολῆς ἀρχὴν εὐρηθῆναι, „ Δημοσθένης Ἀντιπάτρῳ,” και μηδὲν ἄλλο' θαυμαζομένης δὲ τῆς περὶ τὸν θάνατον δεξυτήτος, διηγεῖσθαι τὴν παρὰ ταῖς θύραις Θραῖκας, ὡς ἔκ τινος βακίου λαβὼν εἰς τὴν χεῖρα προσθεῖτο τῷ σώματι και καταπίει τὸ Φάρμακον, αὐτοὶ δ' ἄρα χρυσὸν ᾤθησαν εἶναι τὸ καταπιόμενον, ἢ δ' ὑπηρετοῦσα παιδίσκη, πυθανομένων τῶν περὶ τὸν Ἀρχίαν, Φαίη πολὺν εἶναι χρόνον, ἐξ οὗ Φορεῖη τὸν ἀπόδεσμον ἐκείνου ὁ Δημοσθένης ὡς Φυλακτῆριον. Ἐρατοσθένης δὲ και αὐτὸς ἐν κρίκῳ Φησὶ κολῶ τὸ Φάρμακον φυλάσσειν, τὸν δὲ κρίκον εἶναι τοῦτον αὐτῷ Φόρημα περιβραχιόνιον. Τῶν δ' ἄλλων ὅσαι γεγράφασι περὶ αὐτοῦ (πάμπολλοι δὲ εἰσι) τὰς διαφορὰς

ρὰς οὐκ ἀναγκαῖον ἐπεξελεῖν· πλὴν ὅτι Δημόχαρης, ὁ τοῦ Δημοσθένους οἰκεῖος, οἶσθαι Φησὶν αὐτὸν οὐχ ὑπὸ Φαρμάκου, θεῶν δὲ τιμῇ καὶ προνοίᾳ, τῆς Μακεδόνων ὀμότητος ἐξαρπαγῆναι συντόμως κατατρέψαντα καὶ ἀλύπως. Κατέσρεψε δὲ ἕκτη ἐπὶ δέκα τοῦ Πυανεψιδῶνος μηνὸς, ἐν ἧ τὴν σκυθρωποτάτην τῶν θεσμοφοριῶν ἡμέραν ἀγούσαι παρὰ τῇ Θεῶν νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες.

κη. Τούτῳ μὲν ὀλίγον ὕπερον ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἀξίαν ἀποδίδους τιμὴν, εἰκόνα τε χαλκῆν ἀνέστησε, καὶ τὸν πρεσβύτατον ἐψηφίσατο τῶν ἀπὸ τοῦ γένους ἐν Πρωτανείῳ σίτησιν ἔχειν· καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ θρυλούμενον ἐπεγράφη τῇ βᾶσει τοῦ ἀνδριάντος,

Εἴπερ ἴσῃ βῶμην γνώμη, Δημοσθενες, εἶχες,
Οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

οἱ γὰρ αὐτὸν τὸν Δημοσθένη τοῦτο ποιῆσαι λέγουτες ἐν Καλαυρίᾳ, μέλλοντα τὸ Φάρμακον προσφέρεισθαι, κωμιδῇ Φλυαροῦσι.

κθ. Μικρὸν δὲ πρόσθεν ἢ παραβαλεῖν ἡμᾶς Ἀθήναζε, λέγεται τι τοιοῦτον συμβῆναι. Στρατιώτης ἐπὶ κρίσειν τινὰ καλούμενος ὑφ' ἡγεμόνος, ὅσον εἶχε χρυσίδιον, εἰς τὰς χεῖρας ἀνέθηκε τοῦ ἀνδριάντος· ἔστηκε δὲ τοὺς δακτύλους συνέκων δι' ἀλλήλων, καὶ παραπέφυκεν οὐ μεγάλη πλάτανος ἀπὸ ταύτης πολλὰ τῶν φύλλων, εἴτε πνεύματος ἐκ τύχης καταβαλόντος, εἴτ' αὐτὸς οὗτος ὁ θεὸς ἐκάλυψε, περικείμενα καὶ συμπεσόντα λαθεῖν ἐποίησε τὸ χρυσίδιον οὐκ ὀλίγον χρόνον· ὡς δ' ὁ ἄνθρωπος ἐπανελθὼν ἀνεῦρε, καὶ διεδόθη λόγος ὑπὲρ τούτου, πολλοὶ

τῶν εὐφυσῶν ὑπόθεσιν λαβόντες εἰς τὸ ἀδωροδόκητον τοῦ Δημοσθένους, διημιλλῶντο τοῖς ἐπιγράμμασι.

λ. Δημάδην δὲ χρόνον οὐ πολὺν ἀπολαύσαντα τῆς Φυομένης δεξίης, ἢ Δημοσθένους δίκη κατήγαγεν εἰς Μακεδονίαν, οὗς ἐκολάκευεν αἰσχρῶς, ὑπὸ τούτων ἐξολομμένοι δικαίως ἐπαχθῆ μὲν ὄντα καὶ πρότερον αὐτοῖς, τότε δ' εἰς αἰτίαν ἄφικτον ἐμπεσόντα· γράμματα γὰρ ἐξέπεσεν αὐτοῦ, δι' ἧν παρεκάλει Περδίκκην ἐπιχειρεῖν Μακεδονίᾳ, καὶ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιοῦ σήματος, λέγων τὸν Ἀντίπατρον, ἠρτημένους. Ἐφ' οἷς Δεινάρχου τοῦ Κορινθίου κατηγορήσαντος, παροξυνθεὶς ὁ Κάσανδρος ἐγκατέσφαξεν αὐτοῦ τῷ κόλπῳ τὸν ὕδρῶν, εἴτα οὕτως ἐκείνον ἀνελεῖν προσέταξεν, ἐν τοῖς μεγίστοις διδασκόμενον ἀτυχήμασιν, ὅτι πρώτους ἑαυτοὺς οἱ πρῶτοι πωλοῦσιν· ὁ πολλάκις Δημοσθένους προαγορεύοντος, οὐκ ἐπίστευσεν.

Τὸν μὲν οὖν Δημοσθένης ἀπέχεις, Σόσιε, βίον, ἐξ ἧν ἡμεῖς ἀνέγνωμεν ἢ διηκούσαμεν.

Β Γ Ο Σ

Κ Ι Κ Ε Ρ Ω Ν Ο Σ.

α. Κικέρωνος δὲ τὴν μὲν μητέρα λέγουσιν Ἑλβίαν καὶ γεγοῦναι καλῶς καὶ βεβιωκέναι· περὶ δὲ τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἦν πυθέσθαι μέτριον· οἱ μὲν γὰρ ἐν κναφείῳ τινὶ καὶ γενέσθαι καὶ τραφῆναι τὸν ἄνδρα λέγουσιν· οἱ δὲ εἰς Τύλλιον Ἄττιον ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους, βασιλεύσαντα λαμπρῶς ἐν Οὐλοῦσχοις. Ὁ μὲντοι πρῶτος ἐκ τοῦ γένους Κικέρων ἐπονομασθεὶς, ἄξιός τις λόγου δοκεῖ γενέσθαι· διὰ τὴν ἐπίκλησιν οὐκ ἀπέβριψαν οἱ μετ' αὐτὸν, ἀλλ' ἠσπάσαντο, καί περ ὑπὸ πολλῶν χλευαζομένην· κίκερ γὰρ οἱ Λατῖνοι τὸν ἐρέβινθον καλοῦσι κικεῖνος ἐν τῷ πέρατι τῆς ρίνος, διασολὴν ἀμβλεῖαν εἶχεν, ὥσπερ ἐρέβινθου διαφυὴν, ἀφ' ἧς ἐκτῆσατο τὴν ἐπωνυμίαν. Αὐτὸς γε μὴν Κικέρων, ὑπὲρ οὗ τάδε γέγραπται, τῶν Φίλων αὐτὸν οἰομένων δεῖν, ὅτε πρῶτον ἀρχὴν μετῆει καὶ πολιτείας ἤπτετο, Φυγεῖν τοῦνομα καὶ μεταθέσθαι, λέγεται γενανειυσάμενος εἰπεῖν, „ὡς ἀγωνιεῖται” „τὸν Κικέρωνα τῶν Σκαύρων καὶ τῶν Κάτλων ἐνδοξάτερον ἀποδείξει.” Ταμιεύων δ' ἐν Σικελίᾳ, καὶ τοῖς Θεοῖς ἀνάθημα ποιούμενος ἀργυροῦν, τὰ μὲν πρῶτα τῶν δύο ὀνομάτων ἀπέγραψε, τὸν τε Μάρκον καὶ τὸν Τύλλιον,

ἀντὶ δὲ τοῦ τρίτου σκιάπτων, ἐρέβινθον ἐκέλευσε παρὰ τὰ γράμματα τὸν τεχνίτην ἐντορεῦσαι. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὀνόματος ἰσορῆται.

β. Τεχθῆναι δὲ Κικέρωνα λέγουσιν ἀναδύνας καὶ ἀπόνας λοχειλείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς, ἡμέρα τρίτη τῶν νέων κλαυδῶν, ἐν ἣ νῦν οἱ ἄρχοντες εἴχονται καὶ θύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος· τῇ δὲ τίτῃ Φάσμα δοκεῖ γενέσθαι, καὶ προσιπεῖν ὡς ὄφελος μέγα πᾶσι Ῥωμαίοις ἐκτρεφύσει. Ταῦτα δὲ ἄλλως ὀνειρώτα καὶ Φλύαρον εἶναι δοκεῖντα ταχέως αὐτὸς ἀπέδειξε μαντείαν ἀληθινὴν, ἐν ἡλικίᾳ τοῦ μανθάνειν γενόμενος, δι' εὐφυῶν ἐκλάμψας, καὶ λαβῶν ἔνομα καὶ δόξαν ἐν τοῖς παισίν, ὥστε τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐπιφοιτῶν τοῖς διδασκαλείαις, ὄφει τε βουλομένους ἰδεῖν τὸν Κικέρωνα, καὶ τὴν ὑμνουμένην αὐτοῦ περὶ τὰς μαθήσεις ὀξύτητα καὶ σύνεσιν ἰσορῆσαι· τοὺς δὲ ἀγροικότερους ὀργίζεσθαι τοῖς υἱέσιν, ὀρώντας ἐν ταῖς ὁδοῖς τὸν Κικέρωνα μέσον αὐτῶν ἐπὶ τιμῇ λαμβάνοντας. Γενόμενος δὲ, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἀξιοῖ τὴν Φιλομαθῆ καὶ Φιλόσοφον φύσιν, εἶος ἀσπάζεσθαι πᾶν μάθημα, καὶ μηδὲν λόγου μηδὲ παιδείας ἀτιμάζειν εἶδος, ἑρβύη πως προθυμότερον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ τι ποιημάτιον ἔτι παιδὸς αὐτοῦ διασώζεται, Πόντιος Γλαῦκος, ἐν τετραμέτρῳ πεποιημένον· προῖαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ ποικιλώτερον ἀπτόμενος τῆς περὶ ταῦτα μούσης, ἔδοξεν οὐ μόνον ῥήτωρ, ἀλλὰ καὶ ποιητὴς ἄριστος εἶναι Ῥωμαίων. Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ δόξα μέχρι νῦν διαμένει, καίπερ οὐ μικρᾶς γεγενημένης περὶ τοὺς λόγους καινοτομίας· τὴν δὲ ποιητικὴν αὐτοῦ, πολλῶν εὐφυῶν ἐπιγενομένων, παντάποσιν ἀκλεῆ καὶ ἀτιμον ἔρρειν συμβέβηκεν.

γ. Ἀπαλ-

γ. Ἀπαλλαγείς δὲ τῶν ἐν παισὶ διατριβῶν, Φίλωνος ἤκουσε τοῦ ἐξ Ἀκαδημίας, ὃν μάλιστα Ῥωμαῖοι τῶν Κλειτομάχου συνήθων καὶ διὰ τὸν λόγον ἐθυμάσαν, καὶ διὰ τὸν τρόπον ἠγάπησαν· ἅμα δὲ τοῖς περὶ Μούκιον ἀνδράσι συνῶν πολιτικοῖς καὶ πρωτεύουσι τῆς Βουλῆς, εἰς ἐμπειρίαν τῶν νόμων ἀφελείτο. Καὶ τινὰ χρόνον καὶ στρατείας μετέσχεν ὑπὸ Σύλλα, περὶ τὸν Μαρσικὸν πόλεμον. Εἶθ' ὄρων εἰς εἴασιν, ἐκ δὲ τῆς εἴσεως εἰς ἑκράτου ἐμπίπτουτα τὰ πράγματα μοναρχίαν, ἐπὶ τὸν σχολαστὴν καὶ θεωρητικὸν ἑλθὼν βίου, Ἐλλῆσι συνῆν φιλολόγοις, καὶ προσεῖχε τοῖς μαθήμασιν· ἄχρις οὗ Σύλλας ἐκράτησε, καὶ κατὰ τῶν τινὰ λαμβάνειν ἔδοξεν ἡ πόλις. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ Χρυσόγονος ἀπελεύθερος Σύλλα προσαγγείλαντός τινος οὐσίαν ὡς ἐκ προγραφῆς ἀναιρεθέντος, αὐτὸς ἐωνήσατο δισχιλίων δραχμῶν· ἐπεὶ δὲ Ῥώσιος ὁ υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ τεθνηκότος ἠγανακτεῖ, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπεδείκνυε πεντήκοντα καὶ διακοσίων ταλάντων οὔσαν ἀξίαν, ὃ, τε Σύλλας ἐλεγχόμενος ἐχαλέπαινε, καὶ δικὴν πατροκτονίας ἐπῆγε τῷ Ῥωσικῷ, τοῦ Χρυσόγονου κατασκευάσαντος, ἐβοήθει δ' οὐδεὶς ἄλλ' ἀπετρέποντο, τοῦ Σύλλα τὴν χαλεπότητα δεδοικότες· οὕτω δὲ δι' ἐρημίαν τοῦ μεираκίου τῷ Κικέρωνι προσφυγόντος, οἱ Φίλοι συμπάρρμων, ὡς οὐκ ἂν αὐτῷ λαμπροτέραν αὐτῷ ἀρχὴν πρὸς δόξαν ἑτέραν οὐδὲ καλλίω γενησομένην. Ἀναδεξάμενος οὖν τὴν συνηγορίαν, καὶ κατορθώσας, ἐθυμάσθη· δεδιὼς δὲ τὸν Σύλλα, ἀπεδήμησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διασπείρας λόγον ὡς τοῦ σώματος αὐτοῦ θεραπείας δεομένου. Καὶ γὰρ ἦν ὄντως ἰσχνὸς καὶ ἄσαρκος, ἀβρωσίᾳ στομάχου μικρὰ καὶ γλίσχρα

λόγῳ ἐπέ τῆς ὄρας προσφερόμενος· ἢ δὲ Φωνή, πολλή μὲν καὶ ἀγαθὴ, σκληρὰ δὲ καὶ ἄπλατος, ὑπὸ δὲ τοῦ λόγου σφοδρότητα καὶ πάθος ἔχοντος αἰεὶ διὰ τῶν ἀνατόνων ἐλαυνομένη, φόβον παρῆχεν ὑπὲρ τοῦ σώματος.

δ. Ἀφικόμενος δ' εἰς Ἀθήνας, Ἀντιόχου τοῦ Ἀσκαιανίου διήκουσε, τῇ μὲν εὐροίᾳ τῶν λόγων αὐτοῦ καὶ χάριτι κηλούμενος, ἃ δ' ἐν τοῖς δόγμασιν ἐνεωτέρειζεν, οὐκ ἐπαινῶν ἤδη γὰρ ἔξιστατο τῆς νέας λεγομένης Ἀκαδημίας ὁ Ἀντίοχος, καὶ τὴν Καρνεάδου γάσιν ἐγκατέλειπεν, εἴτε κημπτόμενος ὑπὸ τῆς ἐναργείας καὶ τῶν αἰσθήσεων, εἴτε, ὡς Φασιν ἔνιοι, Φιλιστιμῖα τινὶ καὶ διαφορᾷ πρὸς τοὺς Κλειτομάχου καὶ Φίλωνος συνήθεις, τὸν Σταϊκὸν ἐκ μεταβολῆς θεραπέων λόγον ἐν τοῖς πλείστοις. Ὁ δὲ Κικέρων ἐκεῖνα ἠγάπα, καμείνεις προσεῖχε μᾶλλον, διανοούμενος, εἰ παντάπασιν ἐκπέσοι τοῦ τὰ κοινὰ πράσσειν, δεῦρο μετενεγκάμενος τὸν βίον ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πολιτείας, ἐν ἡσυχίᾳ μετὰ Φιλοσοφίας καταζῆν.

ε. Ἐπεὶ δ' αὐτῷ Σύλλας τε προσηγέεσθαι τεβνηκῶς, καὶ τὸ σῶμα τοῖς γυμνασίοις ἀναρῶννύμενον εἰς ἔξιν ἐβάδιζε νεανικῆν, ἢ τε Φωνὴ λαμβάνουσα πλάσιν, ἠδεῖα μὲν πρὸς ἀκοὴν ἐτέβραπτο καὶ πολλή, μετρίως δὲ πρὸς τὴν ἔξιν ἤρμοσο τοῦ σώματος, πολλὰ μὲν τῶν ἀπὸ Ῥώμης Φίλων γραφόντων καὶ δεομένων, πολλὰ δὲ Ἀντιόχου παρκαλειουμένου τοῖς κοινῶς ἐπιβαλεῖν πράγμασιν, αὐθις ὡσπερ ὄργανον ἐξήρτυε τὸν ῥητορικὸν λόγον, καὶ ἀνεκίνει τὴν πολιτικὴν δύναμιν, αὐτόν τε ταῖς μελέταις διαπονῶν, καὶ τοὺς ἐπαινουμένους μετιῶν ῥητορας. Ὅθεν εἰς Ἀσίαν καὶ Ῥόδον ἔπλευσε, καὶ τῶν μὲν Ἀσιανῶν ῥητό-

ρήτορων Ξενοκλεί τῷ Ἀδραμυττινῷ, καὶ Διονυσίῳ τῷ Μάγνητι, καὶ Μενίππῳ τῷ Καρὶ συνεσχόλασεν, ἐν δὲ Ῥόδῳ, ῥήτορι μὲν Ἀπολλωνίῳ τῷ Μόλωνος, Φιλοσόφῳ δὲ Ποσειδωνίῳ. Λέγεται δὲ τὸν Ἀπολλώνιον, οὐ συνιέντα τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον, δεηθῆναι τοῦ Κικέρωνος Ἑλληνιστὶ μελετῆσαι τὸν δὲ ὑπακοῦσαι προθύμως, οἴομενον οὕτως ἔσεσθαι βελτίονα τὴν ἐπανόρθωσιν· ἐπεὶ δ' ἐμελέτησε, τοὺς μὲν ἄλλους ἐκπεπλήχθαι καὶ διαμιλλᾶσθαι πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἐπαίνοισι, τὸν δ' Ἀπολλώνιον οὐτ' ἀκροώμενον αὐτοῦ διαχυθῆναι, καὶ παυσασμένου σύννου καθέζεσθαι πολὺν χρόνον ἀχθομένου δὲ τοῦ Κικέρωνος, εἶπεῖν,
 „ Σὲ μὲν, ὦ Κικέρων, ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω, τῆς δὲ Ἑλ-
 „ λάδος οἰκτίρω τὴν τύχην, ὄρων, ἃ μόνα τῶν καλῶν
 „ ἡμῖν ὑπελείπετο, καὶ ταῦτα Ῥωμαίοις διὰ σοῦ προσ-
 „ γενόμενα, παιδείαν τε καὶ λόγον.”

5. Ὁ γοῦν Κικέρων ἐλπίδων μετὰς ἐπὶ τῆν πολιτείαν φερόμενος, ὑπὸ χρησμοῦ τινος ἀπημβλύθη τὴν ὁρμὴν ἐρομένῳ γὰρ αὐτῷ τὸν ἐν Δελφοῖς θεὸν ὅπως ἐνδοξότατος γένοιτο, προσέταξεν ἡ Πυθία, „ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, ἀλλὰ
 „ μὴ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, ἡγεμόνα ποιῆσθαι τοῦ βίου.” Καὶ τὸν τε πρῶτον ἐν Ῥώμῃ χρόνον εὐλαβῶς διῆγε, καὶ ταῖς ἀρχαῖς ὀκνηρῶς προσήει, καὶ παρημελεῖτο, ταῦτα δὲ τὰ Ῥωμαίων τοῖς βαναυσωτάτοις πρόχειρα καὶ συνήθη ῥήματα, Γραικὸς καὶ σχολαστικὸς, ἀκούων· ἐπεὶ δὲ φύσει φιλότιμος ᾔν, καὶ παροξυνόμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων, ἐπέδωκεν εἰς τὸ συνηγορεῖν ἑαυτὸν, οὐκ ἠρέμα τῷ πρωτείῳ προσῆγεν, ἀλλ' εὐθύς ἐξέλαμψε τῇ δόξῃ, καὶ διέφερε πολὺ τῶν ἀγωνιζομένων ἐπ' ἀγορᾶς. Λέγεται δὲ καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἤττον νοσήσας τοῦ Δημοσθένους

πρὸς τὴν ὑπόκρισιν, τοῦτο μὲν Ῥωστίῳ τῷ κωμῳδῷ, τοῦτο δ' Αἰσώπῳ τῷ τραγῳδῷ, προσέχειν ἐπιμελῶς. Τὸν δὲ Αἰσώπῳ τοῦτον ἰσορροῦσιν ὑποκρινόμενον ἐν θεάτρῳ τὸν περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ Θυέστου βουλευόμενον Ἀτρέα, τῶν ὑπηρετῶν τινὸς ἄφνω παραδραμόντος, ἔξω τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν διὰ τὸ πάθος ὄντα, τῷ σκήπτρῳ πατάξει καὶ ἀνελεῖν. Οὐ μικρὰ δὲ πρὸς τὸ πείθειν ὑπῆρχεν ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι βροτὴ τῷ Κικέρωνι καὶ τοὺς γε τῷ βῶθρῳ μεγάλα χρωμένους ῥήτορας ἐπισκώπτων, ἔλεγε, „ δι' ἀσθένειαν „ ἐπὶ τὴν κραυγὴν, ὥσπερ χωλὸς ἐφ' ἵππον πηδᾶν.” Ἡ δὲ περὶ τὰ σκώμματα καὶ τὴν παιδιᾶν ταύτην εὐτραπέλια, δικανικὸν μὲν ἐδόκει καὶ γλαφυρόν· χρώμενος δ' αὐτῇ κατακόρως, πολλοὺς ἐλύπει, καὶ κακοθελείας ἐλαμβάνε δέξαν.

ζ. Ἀποδειχθεὶς δὲ ταμίης ἐν σιτοδείᾳ καὶ λαχὼν Σικελίαν, ἠνάχλησε τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἀρχῇ, σίτον εἰς Ῥώμην ἀποσέλλειν ἀναγκαζόμενος· ὕστερον δὲ τῆς ἐπιμελείας καὶ δικαιοσύνης καὶ πρᾶότητος αὐτοῦ πείρασαν λαμβάνοντες, ὡς οὐδένα τῶν πόποθ' ἠγεμόνων ἐτίμησαν. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τῶν ἀπὸ Ῥώμης νέων ἔνδοξοι καὶ γεγυνοῦτες καλῶς, αἰτίαν ἔχοντες ἀταξίας καὶ μαλακίας περὶ τοῦ πόλεμου, ἀνεπέμφθησαν ἐπὶ τὸν στρατηγὸν τῆς Σικελίας, συνείπεν αὐτοῖς ὁ Κικέρων ἐπιφανῶς, καὶ περιεπαύησεν. Ἐπὶ τούτοις οὖν μέγα φρονῶν εἰς Ῥώμην βαδίζων, γελοῖόν τι παθεῖν Φησι· συντυχῶν γὰρ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανῶν φίλῳ δοκῶντι περὶ Καμπανίαν, ἔρεσθαι „ τίνα „ δὴ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ λόγου ἔχουσι Ῥωμαῖοι „ καὶ τί φρονῶσιν” ὡς ὀνόματος καὶ δόξης τῶν πεπραγμένων αὐτῷ τὴν πόλιν ἄπασαν ἐμπεπληκώς· τὸν δ' εἰπεῖν, „ Πλοῦ

„Ποῦ γὰρ ἦς, ὦ Κικέρων, τὸν χρόνον τούτου;” τότε μὲν οὖν ἐξαθυμῆσαι παντάπασιν, εἰ, καθάπερ εἰς πέλαγος ἀχανὲς τὴν πόλιν ἐμπεσὼν ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος, οὐδὲν εἰς δόξαν ἐπίδηλον πεποίηκεν. Ὑστερον δὲ λογισμῶν ἑαυτῷ διδούς, πολὺ τῆς Φιλοτιμίας ὑφείλεν ὡς πρὸς ἀόριστον πρᾶγμα τὴν δόξαν ἀμιλλώμενος, καὶ πέρας οὐκ ἐφικτὸν ἔχουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τό γε χαίρειν ἐπαινούμενον διαφερόντως, καὶ πρὸς δόξαν ἐμπαθέστερον ἔχειν, ἄχρι παντὸς αὐτῷ παρέμεινε, καὶ πολλοὺς πολλὰκις τῶν ὀρθῶν ἐπετάραξε λογισμῶν.

η. Ἀπτόμενος δὲ τῆς πολιτείας προθυμότερον, αἰσχρὸν ἠγεῖτο τοὺς μὲν βαναύστους ὀργάνοις χρωμένους καὶ σκεύεσιν ἀψύχοις, μηδενὸς ἀγνοεῖν ἔνομα, μηδὲ χώραν ἢ δύναμιν αὐτῶν, τὸν δὲ πολιτικὸν, ᾧ δι' ἀνθρώπων αἰ κοινὰ πράξεις περαίνονται, βραθύμως καὶ ἀμελῶς ἔχειν περὶ τῶν πολιτῶν γινῶσιν. Ὅθεν οὐ μόνον τῶν ὀνομάτων εἰθίζεν μνημονεύειν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ τῶν γνωρίμων ἕκαστος οἰκεῖ, καὶ χωρίου οὐ κέκτηται, καὶ φίλους οἷς τισι χρῆται, καὶ γείτονας ἐγίγνωσκε καὶ πᾶσαν ὁδὸν Ἰταλίας διαπορευομένῳ Κικέρωνι πρόχειρον ἦν εἰπεῖν, καὶ ἐπιδείξαι τοὺς τῶν φίλων ἀγροὺς καὶ τὰς ἐπαύλεις.

θ. Οὐσίαν δὲ μικρὰν μὲν, ἱκανὴν δὲ καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκῆ κέκτημένος, ἐθαυμάζετο μήτε μισθοὺς μήτε δῶρα προσίεμενος ἀπὸ τῆς συνηγορίας· μάλιστα δ' ὅτε τὴν κατὰ Βέρρου δίκην ἀνέλαβε. Τοῦτον γὰρ στρατηγὸν γεγονότα τῆς Σικελίας, καὶ πολλὰ πεπονηρευμένον, τῶν Σικελιωτῶν διακόντων, εἶλεν, οὐκ εἰπὼν, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τρόπον τινὰ τοῦ μὴ εἰπεῖν. Τῶν γὰρ στρατηγῶν τῷ

Βέρρῳ

Βέρβη χαριζομένων, καὶ τὴν δίκην υπερθέσει πολλὰς εἰς τὴν ὑστάτην ἐκβαλλόντων, ὡς ἦν πρόδηλον ὅτι τοῖς λόγοις ὁ τῆς ἡμέρας οὐκ ἐξαρκέσει χρόνος, οὐδὲ λήφεται πέρασ ἢ κρίσις, ἀνασὰς ὁ Κικέρων ἔφη μὴ δεῖσθαι λόγων, ἀλλ' ἐπαγαγῶν τοὺς μάρτυρας καὶ ἐπικρίνας, ἐκέλευσε φέρειν τὴν ψήφου τοὺς δικαστάς. Ὅμως δὲ πολλὰ χαριέντα διαμνημονεύεται καὶ περὶ ἐκείνην αὐτοῦ τὴν δίκην. Βέρβην γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν μὴ ἐκτετμημένον χοῖρου καλοῦσιν ὡς οὖν ἀπελευθερικὸς ἄνθρωπος ἔνοχος τῷ Ἰουδαίῳ, ἔνομα Καικίλιος, ἐβούλετο παρωσάμενος τοὺς Σικελιώτας κατηγορεῖν τοῦ Βέρβου, „Τί Ἰουδαίῳ πρὸς „χοῖρον“; ἔφη ὁ Κικέρων. Ἦν δὲ τῷ Βέρβῃ ἀντίπαις υἱός, οὐκ ἐλευθερίως δοκῶν προΐσασθαι τῆς ὥρας· λοιδορηθεὶς οὖν ὁ Κικέρων εἰς μαλακίαν ὑπὸ τοῦ Βέρβου, „Τοῖς υἱοῖς, εἶπεν, ἐντὸς θυρῶν δεῖ λοιδορεῖσθαι.“ Τοῦ δὲ ῥήτορος Ὀρτησίου τὴν μὲν εὐθείαν τῷ Βέρβῃ συνειπεῖν μὴ τολμήσαντος, ἐν δὲ τῷ τιμήματι πεισθέντος παραγενέσθαι καὶ λαβόντος ἐλεφαντίνην Σφίγγα μισθόν, εἶπέ τι πλαγίως ὁ Κικέρων πρὸς αὐτόν· τοῦ δὲ φήσαντος αἰνιγματῶν λύσεων ἀπίρως ἔχειν, „Καὶ μὴν ἐπὶ τῆς οἰκίας τὴν Σφίγγα ἔχεις.“ Οὕτω δὲ τοῦ Βέρβου καταδικασθέντος, ἐβδομήκοντα πέντε μυριάδων τιμησάμενος τὴν δίκην ὁ Κικέρων, διαβολὴν ἔσχεν ὡς ἐπ' ἀργυρίῳ τὸ τίμημα καθυφειμένος. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ Σικελιώται χάριν εἰδότες, ἀγορανομοῦντες αὐτοῦ πολλὰ μὲν ἄγοντες ἀπὸ τῆς νήσου, πολλὰ δὲ φέροντες ἤκον· οὐν οὐδὲν ἐποίησατο κέρδος, ἀλλ' ὅσον ἐπειωῖσται τὴν ἀγορὰν, ἀπεχρήσατο τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἀνθρώπων.

1. Ἐκέκτητο δὲ χοῖρον καλὸν ἐν Ἄρποις, καὶ πρὸς Νέων

Νέαν πόλιν ἦν ἀγρὸς, καὶ περὶ Πομπηϊοῦς ἕτερος, οὐ μεγάλοι· Φερνή τε Τερεντίας τῆς γυναικὸς προσεγένετο μυριάδων δώδεκα, καὶ κληρονομία τις εἰς ἑννέα δηναρίων συναρθεῖσα μυριάδας. Ἀπὸ τούτων ἐλευθερίως ἅμα καὶ σωφρόνως διήγε, μετὰ τῶν συμβιούντων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων Φιλολόγων, σπάνιον εἶ ποτε πρὸ δυσμῶν ἡλίου κατακλιόμενος, οὐχ οὕτω δι' ἀσχολίαν, ἄς διὰ τὸ σῶμα τῷ σομάχῳ μισθιρῶς διακείμενον. Ἦν δὲ καὶ τὴν ἄλλην περὶ τὸ σῶμα θεραπείαν ἀριβίης καὶ περιττῶς, ὥστε καὶ τρίψεσι καὶ περιπάτοις ἀριθμῶν τεταγμένοις χρῆσθαι. Τοῦτον τὸν τρόπον διαπαιδαγαγῶν τὴν ἕξιν, ἔνθεον καὶ διαρκῆ πρὸς πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας καὶ πόνους συνεΐχευ.

ια. Οἰκίαν δὲ τὴν μὲν πατρίαν τῷ ἀδελφῷ παρεχώρησεν, αὐτὸς δ' ὄκει περὶ τὸ Παλάτιον, ὑπὲρ τοῦ μὴ μακρὰν βαδίζοντας ἐνοχλεῖσθαι τοὺς θεραπεύοντας αὐτόν. Ἐθεράπευον δὲ καθ' ἡμέραν ἐπὶ θύρας Φοιτῶντες οὐκ ἐλάττονας ἢ Κράσσον ἐπὶ πλούτῳ καὶ Πομπηϊῶν διὰ τὴν ἐν τοῖς στρατεύμασι δύναμιν, θαυμάζομένους μάλιστα Ῥωμαίων, καὶ μεγίστους ὄντας. Πομπηϊὸς δὲ καὶ Κικέρωνας ἐθεράπευε, καὶ μεγάλη πρὸς δύναμιν αὐτῷ καὶ δόξαν ἡ Κικέρωνος συνέπραξε πολιτεία. Στρατηγίαν δὲ μετιόντων ἅμα σὺν αὐτῷ πολλῶν καὶ μεγάλων, πρῶτος ἀπάντων ἀνηγορεύθη· καὶ τὰς κρίσεις ἔδοξε καθαρῶς καὶ καλῶς βραβεῦσθαι. Λέγεται δὲ καὶ Δικίνιος Μάκερ ἀνὴρ καὶ καθ' αὐτὸν ἰσχύων ἐν τῇ πόλει μέγα, καὶ Κράσσῳ χρωόμενος βοηθῶ, κρινόμενος κλοπῆς ὑπ' αὐτοῦ, τῇ δυνάμει καὶ σπουδῇ πεποιθῶς, ἔτι τὴν ψῆφον τῶν κριτῶν διαφερόντων, ἀπαλλαγείς οἰκαδε, κείρασθαι τε τὴν κεφαλὴν

κατὰ τάχος, καὶ καθαρὸν ἱμάτιον ὡς νενικηκῶς λαβῶν, αὐθις εἰς ἀγορὰν προΐεναι· τοῦ δὲ Κρόσσου περὶ τὴν αὐλεῖν ἀπαντήσαντος αὐτῷ, καὶ Φράσαντος ὅτι πάσαις ἐάλακε ταῖς ψήφοις, ἀναστρέψας καὶ κατακλιθεὶς ἀποθαιεῖν· τὸ δὲ πρῶγμα τῷ Κικέρωνι δόξαν ἤνεγκεν, ὡς ἐπιμελῶς βραβεύσαντι τὸ δικαστήριον. Ἐπεὶ δὲ Οὐατίνιος, ἀνὴρ ἔχων τὴν τραχὺ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας δλιγάρων ἐν ταῖς συνηγορίαις, χοιράδων δὲ τὸν τράχηλον περιπλεως, ἠτεῖτό τι καταστάς παρὰ τοῦ Κικέρωνος· καὶ μὴ δίδοντας, ἀλλὰ βουλευομένου πολλὸν χρόνον, εἶπεν ὡς οὐκ ἂν αὐτὸς διαΐσειε περὶ τούτου στρατηγῶν· ἐπιπρωφείας δὲ Κικέρων, „ Ἄλλ' ἐγὼ, εἶπεν, οὐκ ἔχω τηλικούτου „ τράχηλον.” Ἐτι δ' ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς ἔχοντι τῆς ἀρχῆς αὐτῷ, προσήγαγέ τις Μανίλιον, εὐθύνων κλοπῆς· ὁ δὲ Μανίλιος εὐνοικῶν εἶχε καὶ σπουδὴν ὑπὸ τοῦ δήμου, δακῶν ἐλαθύνεσθαι διὰ Πομπήϊον· ἐκείνου γὰρ ἦν φίλος· αἰτουμένου δ' ἡμέρας αὐτοῦ, μίαν δὲ Κικέρων μόνην τὴν ἐπιούσαν ἔδωκε· καὶ ὁ δῆμος ἠγανάκτησεν, εἰθισμένον τῶν στρατηγῶν δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας δίδοναι τοῖς κινδυνεύουσι. Τῶν δὲ δημάρχων αὐτὸν διαγαγόντων ἐπὶ τὸ βῆμα, καλούντων καὶ κατηγορούντων, ἀκουσθῆναι δεηθεὶς, εἶπεν, „ ὅτι τοῖς κινδυνεύουσιν αἰεὶ καθ' ὅσον οἱ νόμοι παρέρκουσι κεκρημένους ἐπιεικῶς καὶ Φιλανθρώπως, „ δεῖνδον ἠγάγτο τῷ Μανίλιῳ ταῦτα μὴ παρασχεῖν· ἦς οὖν „ ἔτι μόνος κύριος ἦν ἡμέρας στρατηγῶν, ταύτην ἐπίτηδες „ ὄρῃσαι· τὸ γὰρ εἰς ἄλλον ἄρχοντα τὴν κρίσιν ἐκβαλεῖν, „ οὐκ εἶναι βουλομένων βοηθεῖν.” Ταῦτα λεχθέντα θαυμαστὴν ἐποίησε τοῦ δήμου μεταβολήν. Καὶ πολλὰ κατευφημοῦντες αὐτὸν, ἔδεδοντο τὴν ὑπὲρ τοῦ Μανιλίου συνηγο-

ηγορίαν ἀναλαβεῖν. Ὁ δ' ὑπέστη προθύμως, οὐχ ἤμισα διὰ Πομπηίου ἀπόντα· καὶ κατασὰς πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ἐδημηγόρησε, νεανικῶς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ τῶν Πομπηίῳ Φθινοῦντων καθαπτόμενος.

ιβ. Ἐπὶ δὲ τὴν ὑπατείαν οὐχ ἤττον ὑπὸ τῶν ἀριστοκρατικῶν ἢ τῶν πολλῶν προήχθη διὰ τὴν πόλιν, ἐξ αἰτίας αὐτῷ τοιαύτης συναγωνισαμένων. Τῆς ὑπὸ Σύλλα γενομένης μεταβολῆς περὶ τὴν πολιτείαν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀτόπου Φανείσης, τότε δὲ τοῖς πολλοῖς ὑπὸ χρόνου καὶ συνηθείας ἤδη τιὰ κατὰσασιν ἔχει οὐ Φαύλην δοκούσης, ἦσαν οἱ τὰ παρόντα διασεῖσαι καὶ μεταθεῖναι ζητοῦντες, ἰδίῳ ἔνεκα πλεονεξιῶν, οὐ πρὸς τὸ βέλτισον· Πομπηίου μὲν ἔτι τοῖς βασιλευσιν ἐν Πόντῳ καὶ Ἀρμενίᾳ πολεμοῦντος, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ μηδεμιᾶς ὑφ' ἐσέσης πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας ἀξιωμαχοῦ δυνάμεως. Οὗτοι κορυφαῖον εἶχον, ἄνδρα τολμητὴν καὶ μεγαλοπράχμονα καὶ ποιήλον τὸ ἦθος, Λεύκιον Κατιλίαν· ὃς αἰτίαν ποτὲ πρὸς ἄλλοις ἀδικήμασι μεγάλοις ἔλαβε παρθένην συγγεγονένην θυγατρί, κτεῖναι δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ δίκην ἐπὶ τούτῳ φοβούμενος, ἔπεισε Σύλλαν, ὡς ἔτι ζῶντα τὸν ἄνθρωπον, ἐν τοῖς ἀποθανουμένοις προγράψαι. Τοῦτον οὖν προσάτην οἱ πονηροὶ λαβόντες, ἄλλας τε πίσεις ἀλλήλοις ἔδοσαν, καὶ καταθύσαντες ἄνθρωπον, ἐγεύσαντο τῶν σαρκῶν. Διέφθαρτο δ' ὑπ' αὐτοῦ πολὺ μέρος τῆς ἐν τῇ πόλει νεότητος, ἠδονὰς καὶ πότους καὶ γυναικῶν ἔρωτας ἀεὶ προξενούντος ἐκάσῳ, καὶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην ἀφειδῶς παρασκευάζοντος. Ἐπῆρτο δ' ἢ τε Τυρρηνία πρὸς ἀπόσασιν ὅλη, καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἐντὸς Ἀλπεων Γαλατίας. Ἐπισφαλέςατα δ' ἢ Ῥώμῃ πρὸς με-

ταβολήν εἶχε, διὰ τὴν ἐν ταῖς οὐσίαις ἀνωμαλίαν, τῶν μὲν ἐν δόξῃ μάλιτα καὶ Φρονήματι, κατεπτωχευμένων εἰς θεάτρα καὶ δεῖπνα καὶ Φιλαρχίας καὶ οἰκοδομίας, τῶν δὲ πλούτων εἰς ἀγενεῖς καὶ ταπεινοῦς συνεβρυηκῶτων ἀνθρώπους· ὥστε μικρᾶς βροπῆς δεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ πάντες εἶναι τοῦ τολμήσαντος ἐκζητᾶν τὴν πολιτείαν, αὐτὴν ὑφ' αὐτῆς νοσοῦσαν. Οὐ μὲν ἀλλὰ βουλόμενος ὁ Κατιλίνας ἰσχυρόν τι προκαταλαβεῖν ὀρμητήριον, ὑπατεῖαν μετήει· καὶ λαμπρὸς ἦν ταῖς ἐλπίσιν, ὡς Γαῖον Ἀντωνίον συνυπατεύσαν, ἀνδρὶ καθ' αὐτὸν μὲν οὔτε πρὸς τὸ βέλτιον οὔτε πρὸς τὸ χεῖρον ἡγεμονικῶ, προσθήκη δ' ἄγοντος ἐτέρου δυνάμειος ἐσομένῳ. Ταῦτα δὴ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν οἱ πλείστοι προαισθόμενοι, τὸν Κικέρωνα προήγον ἐπὶ τὴν ὑπατεῖαν· καὶ τοῦ δήμου δεξαμένου προθύμους, ὁ μὲν Κατιλίνας ἐξέπεσε, Κικέρων δὲ καὶ Γαῖος Ἀντώνιος ἠρέθησαν· καίτοι τῶν μετιόντων ὁ Κικέρων μόνος ἦν ἐξ ἰππικοῦ πατρὸς, οὐ βουλευτοῦ, γεγονῶς.

ιγ. Καὶ τὰ μὲν περὶ Κατιλίαν ἔμενον ἔτι τοὺς πολλοὺς λαυθάνοντα· προάγωνες δὲ μεγάλοι τὴν Κικέρωνος ὑπατεῖαν ἐξεδέξαντο. Τοῦτο μὲν γὰρ, οἱ κεκωλυμένοι κατὰ τοὺς Σύλλα νόμους ἄρχειν, οὐτ' ἀσθενεῖς ὄντες, οὐτ' ὀλίγοι, μετιόντες ἀρχὰς ἐδημαγωγῶν, πόλλὰ τῆς Σύλλα τυραννίδος ἀληθῆ μὲν καὶ δίκαια κατηγοροῦντες, οὐ μὲν ἐν δέοντι τὴν πολιτείαν οὐδὲ σὺν καιρῶ κινῶντες· ταῦτο δὲ, νόμους εἰσῆγον οἱ δήμαρχοι πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, δεκαδουρχίαν καθιστάντες αυτοκρατόρων ἀνδρῶν, οἷς ἐφέπειτο, πάσης μὲν Ἰταλίας, πάσης δὲ Συρίας, καὶ ὅσα διὰ Πομπηίου νεωστὶ προσώριστο, κυρίους ὄντας, πα-

λεῖν

λεῖν τὰ δημόσια, κρίνειν οὐς δοκίμῃ, Φυγάδας ἐκβάλλειν, τυνοικίζειν πόλεις, χρήματα λαμβάνειν ἐκ τοῦ ταμείου, στρατιώτας τρέφειν καὶ κατάλεγειν ὁπόσων δέοιντο. Διδὸν καὶ τῷ νόμῳ προσεῖχον ἄλλοι τε τῶν ἐπιφανῶν, καὶ πρῶτος Ἀντώνιος ὁ τοῦ Κικέρωνος συνάρχων, ὡς τῶν δέκα γενησόμενος· ἐδόκει δὲ καὶ τὸν Κατιλίνα νεωτερισμῶν εἰδὼς οὐ δυσχεραίνειν ὑπὸ πλήθους δανείων· ὁ μάλιστα τοῖς ἀρίστοις φόβον παρεῖχε. Καὶ τοῦτο πρῶτον θεραπεύων ὁ Κικέρων, ἐκείνῳ μὲν ἐψηφίσατο τῶν ἐπαρχιῶν Μακεδονίαν, αὐτῷ δὲ τὴν Γαλατίαν διδομένην παρητήσατο, καὶ κατειργάσατο τῇ χάριτι ταύτῃ τὸν Ἀντώνιον, ὥσπερ ὑποκριτὴν ἔμμισθον, αὐτῷ τὰ δεύτερα λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

ιδ. Ὡς δ' οὗτος ἐακώκει καὶ χειροῆθης ἐγεγόνει, μάλ' ἄλλον ἤδη θαρρῶν ὁ Κικέρων ἐνίστατο πρὸς τοὺς καινοτομοῦντας. Ἐν μὲν οὖν τῇ Βουλῇ κατηγορίαν τινα τοῦ νόμου διατιθέμενος, οὕτως ἐξέπληξεν αὐτοὺς τοὺς εἰσφέροντας, ὥστε μηδὲν ἀντιλέγειν· ἐπεὶ δ' αὖθις ἐπεχείρουν, καὶ παρεσκευασμένοι προεκαλοῦντο τοὺς ὑπάτους ἐπὶ τὸν δῆμον, οὐδὲν ὑποδείσας ὁ Κικέρων, ἀλλὰ τὴν Βουλὴν ἔπεισθαι κελεύσας καὶ πρὸς τῶν, οὐ μόνον ἐξέβαλε τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπογνῶναι τοὺς δημάρχους ἐποίησε, παρὰ τοσοῦτον τῷ λόγῳ κρατήθέντας ὑπ' αὐτοῦ. Μάλιστα γὰρ οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐπέδειξε Ῥωμαίοις ὅσον ἠδονῆς λόγος τῷ καλῷ προστίθῃσι, καὶ ὅτι τὸ δίκαιον ἀήτητόν ἐστιν, ἂν ὀρθῶς λέγῃται· καὶ δεῖ τὸν ἐμμελῶς πολιτευόμενον, αἰεὶ τῷ μὲν ἔργῳ τὸ καλὸν ἀντὶ τοῦ κολακεύοντος αἰρεῖσθαι· τῷ δὲ λόγῳ τὸ λυποῦν ἀφαιρεῖν τοῦ συμφέροντος. Δεῖγμα δ' αὐτοῦ τῆς περὶ τὸν λόγον χάριτος, καὶ τὸ περὶ τὰς θέας ἐν τῇ ὑπατείᾳ γενόμενον.

Τῶν γὰρ ἱππικῶν πρότερον ἐν τοῖς θεάτροις ἀναμειγυμένων τοῖς πολλοῖς, καὶ μετὰ τοῦ δήμου θεωμένων ὡς ἔτυχε, πρῶτος διέκρινεν ἐπὶ τιμῇ τοὺς ἱππέας ἀπὸ τῶν ἄλλων πολιτῶν Μάρκος Ὀθων στρατηγῶν, καὶ διένειμεν ἰδίαν ἐκείνοις θέαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἐξαίρετον ἔχουσι· τοῦτο πρὸς ἀτιμίαν ὁ δῆμος ἔλαβε, καὶ Φανέντος ἐν θεάτρῳ τοῦ Ὀθωνος, ἐφυβρίζαν ἐσύριττεν, οἱ δὲ ἱππεῖς ὑπέλαβον κρότον τὸν ἀνδρα λαμπρῶς, αὐθις δὲ ὁ δῆμος ἐπέτεινε τὸν συριγμὸν, εἶτα ἐκείνοι τὸν κρότον· ἐκ δὲ τούτου τραπόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐχρῶντο λοιδορίαις, καὶ τὸ θέατρον ἀκοσμίᾳ κατεῖχεν· ἐπεὶ δ' ὁ Κικέρων ἦκε πυθόμενος, καὶ τὸν δῆμον ἐγκαλέσας πρὸς τὸ τῆς Ἐννοῦς ἱερὸν, ἐπετίμησε καὶ παρήνευσε, ἀπελθόντες αὐθις εἰς τὸ θέατρον ἐκρότου τὸν Ὀθωνα λαμπρῶς, καὶ πρὸς τοὺς ἱππέας ἀμίλλαν ἐποιοῦντο περὶ τιμῶν καὶ δόξης τοῦ ἀνδρός.

ΙΕ. Ἡ δὲ περὶ τὸν Κατιλίαν συνωμοσία πτήξασα καὶ καταδείτασα τὴν ἀρχὴν, αὐθις ἀνεθάρρει, καὶ συνηγὼν ἀλλήλους, καὶ παρεκάλου ἐυτολμότερον ἀπτεσθαι τῶν πραγμάτων, πρὶν ἐπανελθεῖν Πομπηῖον, ἤδη λεγόμενον ὑποσρέφειν μετὰ τῆς δυνάμεως. Μάλιστα δὲ τὸν Κατιλίαν ἐξηρέθιζον οἱ Σύλλα πάλαι στρατιῶται, διαπεφευγότες μὲν ὅλης τῆς Ἰταλίας, πλείστοι δὲ καὶ μαχιμώτατοι ταῖς Τυρρήνικαῖς ἐγκατεσπαρμένοι πόλεσιν, ἀρπαγὰς πάλιν καὶ διαφορήσεις πλούτων ἐτοίμων ὄνειροπολοῦντες· οὗτοι γὰρ ἠγεμόνα Μάλλιον ἔχοντες, ἀνδρα τῶν ἐπιφανῶς ὑπὸ Σύλλᾳ στρατευσαμένων, συνίσταντο τῷ Κατιλίᾳ καὶ παρήσαν εἰς Ῥώμην συναρχαιρεσιάζοντες· ὑπατεῖαν γὰρ αὐθις μετήει, βεβουλευμένος ἀνελεῖν τὸν Κικέρωνα περὶ αὐτὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν τὸν θέρυβον. Ἐδόκει δὲ καὶ τὸ

τὸ δαιμόνιον προσημαίνει τὰ πρᾶσσόμενα σεισμῶς καὶ κεραυνῶς καὶ Φάσμασι. Αἱ δ' ἀπ' ἀνθρώπων μηνύσεις, ἀληθεῖς μὲν ἦσαν, οὕτω δὲ εἰς ἔλεγχον ἀποχερῶσαι κατ' ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ δυναμένου μέγα τοῦ Κατιλίνα. Διὸ τὴν ἡμέραν τῶν ἀρχαιρεσιῶν ὑπερθέμενος ὁ Κικέρων ἐκάλει τὸν Κατιλίαν εἰς τὴν Σύγκλητον, καὶ περὶ τῶν λεγομένων ἀνέκρινεν. Ὁ δὲ πολλοὺς οἰόμενος εἶναι τοὺς πραγμάτων καινῶν ἐφιεμένους ἐν τῇ Βουλῇ, καὶ ἅμα τοῖς συνωμόταις ἐνδεικνύμενος, ἀπεκρίνατο τῷ Κικέρωνι μαλακὴν ἀπόκρισιν, „ Τί γὰρ, ἔφη, πράττω δεινόν, εἰ „ δυοῖν σωμάτων ὄντων, τοῦ μὲν, ἰσχυροῦ καὶ κατεφθινη- „ κότος, ἔχοντος δὲ κεφαλὴν, τοῦ δ' ἀκεφάλου μὲν „ ἰσχυροῦ δὲ καὶ μεγάλου, τούτῳ κεφαλὴν αὐτὸς ἐπιτί- „ θημι;” Τούτων εἰς τε τὴν Βουλὴν καὶ τὸν δῆμον ἠνε- γμένων ὑπ' αὐτοῦ, μᾶλλον ὁ Κικέρων ἔδειξε, καὶ τε- θαρακισμένον αὐτὸν οἷ τε δυνατοὶ πάντες ἀπὸ τῆς οἰ- κίας, καὶ τῶν νέων πολλοὶ κατήγαγον εἰς τὸ πεδίου τοῦ δὲ θώρακος ἐπίτηδες ὑπέφαινε τι παραλύσας ἐκ τῶν ὤμων τοῦ χιτῶνος, ἐνδεικνύμενος τοῖς ὄρωσι τὸν κίνδυνον· οἱ δὲ ἠγανάκτουσαν καὶ συνεσρέφοντο περὶ αὐτόν· καὶ τέλος, ἐν ταῖς ψήφοις τὸν μὲν Κατιλίαν αὖθις ἐξέβα- λον, εἶλοντο δὲ Σιλανὸν ὑπάτον καὶ Μουρήναν.

15. Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον τούτων ἤδη τῷ Κατιλίῳ τῶν ἐν Τυρρήνιᾳ συνερχομένων, καὶ τῆς ὀρισμένης πρὸς τὴν ἐπίθεσιν ἡμέρας ἐγγύς οὕσης, ἤκου ἐπὶ τὴν Κικεράωνος οἰκίαν περὶ μέσας νύκτας ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δυνατώ- τατοι Ῥωμαίων, Μάρκος τε Κράσσοσ, καὶ Μάρκος Μάρ- κελλοσ, καὶ Σικιπίων Μέτελλοσ· κόψαντες δὲ τὰς θύρας, καὶ καλέσαντες τὸν θυρωρὸν, ἐκέλευον ἐπεγεῖραι καὶ Φρά- σαι Κικέρωνι τὴν παρουσίαν αὐτῶν. Ἦν δὲ τοιούδε· ἔφ

Κράσῳ μετὰ δεῖπνον ἐπιστολὰς ἀποδίδωσιν ὁ θυρωρὸς ὑπὸ
 δὴ τινος ἀνθρώπου κομισθείσας ἀγνώστου, ἀλλὰς ἄλλοις
 ἐπιγεγραμμένας, αὐτῷ δὲ Κράσῳ, μίαν ἀδέσποτον
 ἦν μόνην ἀναγνοὺς ὁ Κράσος, ὡς ἔφραζε τὰ γράμμα-
 τα φόνου γενησόμενον πολὺν διὰ Κατιλίαν, καὶ παρήκει
 τῆς πόλεως ὑπεξελεθεῖν, τὰς ἄλλας οὐκ ἔλυσεν, ἀλλ'
 ἦκεν εὐθὺς πρὸς τὸν Κικέρωνα, πληγείς ὑπὸ τοῦ δεινοῦ,
 καὶ τι τῆς αἰτίας ἀποδόμενος ἦν ἔσχε διὰ Φιλίαν τοῦ
 Κατιλίνα. Βουλευτὰς οὖν ὁ Κικέρων, ἅμ' ἡμέρᾳ
 Βουλὴν συνήγαγε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς κομίσας ἀπέδωκεν
 οἷς ἦσαν ἐπεσταλμένοι, κελεύσας Φανερώς ἀναγνῶναι.
 Πᾶσι δ' ἦσαν ὁμοίως ἐπιβουλήν φράζουσαι. Ἐπεὶ δὲ
 καὶ Κοῖντος Ἄρριος ἀνὴρ στρατηγικὸς ἀπήγγειλε τοὺς ἐν
 Τυρρήνῃ καταλοχισμοὺς, καὶ Μάλλιος ἀπηγγέλλετο σὺν
 χεὶρὶ μεγάλῃ περὶ τὰς πόλεις ἐκείνας αἰωρούμενος αἰεὶ
 τι προσδοκᾶν κινδὸν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, γίνεται δόγμα τῆς
 Βουλῆς, παρακατατίθεσθαι τοῖς ὑπάτοις τὰ πράγματα,
 δεξαμένους δ' ἐκείνους, ὡς ἐπίσανται διοικεῖν καὶ σώζειν
 τὴν πόλιν. Τοῦτο δ' οὐ πολλάκις, ἀλλ' ὅταν τι μέγα
 δείσῃ, ποιεῖν εἶωθεν ἡ Σύγκλητος.

15. Ἐπεὶ δὲ ταύτην λαβὼν τὴν ἐξουσίαν ὁ Κικέρων τὰ
 μὲν ἔξω πράγματα Κοῖντῳ Μετέλλῳ διεπίστευε, τὴν δὲ
 πόλιν εἶχε διὰ χεῖρὸς, καὶ καθ' ἡμέραν προήκει δορυφορού-
 μενος ὑπὸ ἀνδρῶν τοσούτων τὸ πλῆθος, ὥστε τῆς ἀγορᾶς
 πολὺ μέρος κατέχειν ἐμβαλόντος αὐτοῦ τοὺς παραπέμ-
 ποντας· οὐκέτι καρτερῶν τὴν μέλλησιν ὁ Κατιλίνας, αὐ-
 τὸς μὲν ἐκπηδᾶν ἔγνω πρὸς τὸν Μάλλιον ἐπὶ τὸ στρατεύ-
 μα' καὶ Μάρκιον δὲ καὶ Κέθηγον ἐκέλευσε Ξίφῃ λαβόν-
 τας ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας ἔωθεν, ὡς ἀσπασομένους τὸν
 Κικέρωνα, καὶ διαχρήσασθαι προσπεσόντας. Τοῦτο Φουλ-

βία γυνή τῶν ἐπιφανῶν ἐξαγγέλλει τῷ Κικέρωνι, νυκτὸς ἐλθοῦσα, καὶ διακελευσαμένη φυλάττεσθαι τοὺς περὶ τὸν Κέθηγον. Οἱ δ' ἤκον ἅμ' ἡμέρᾳ καὶ κωλυθέντες εἰσελθεῖν, ἠγανάκτουν, καὶ κατεβόων ἐπὶ θύραις, ὥστε ὑποπτότεροι γενέσθαι. Προελθὼν δ' ὁ Κικέρων, ἐκάλει τὴν Σύγκλητον εἰς τὸ τοῦ Στησίου Διδῶς ἱερὸν, ὃν Στάτωρα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ἰδρυμένον ἐν ἀρχῇ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, πρὸς τὸ Παλάτιον ἀνιόντων. Ἐνταῦθα καὶ τοῦ Κατιλίνα μετὰ τῶν ἄλλων ἐλθόντος, ὡς ἀπολογησομένου, συγκαθίσει μὲν οὐδεὶς ὑπέμεινε τῶν συγκλητικῶν, ἀλλὰ πάντες ἀπὸ τοῦ βάρβρου μετήλλον ἀρξάμενος δὲ λέγειν ἐθουρβεῖτο καὶ τέλος ἀνασᾶς ὁ Κικέρων, προσέταξεν αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπαλλάττεσθαι, „δεῖν γὰρ, αὐτοῦ μὲν λόγοις, „ ἐκείνου δ' ὅπλοις πολιτευομένου, μέσον εἶναι τὸ τεῖχος”. Ὁ μὲν οὖν Κατιλίνας εὐθὺς ἐξελθὼν μετὰ τριακοσίων ὀπλοφόρων, καὶ περισησάμενος αὐτῷ ῥαβδουχίας, ὡς ἄρχοντι, καὶ πελέκεις, καὶ σημαίας ἐπαράμενος, πρὸς τὸν Μάλλιον ἐχώρει καὶ δυσμυρίων ὄμοῦ τι συνηθροισμένων, ἐπήγει τὰς πόλεις ἀναπείθων καὶ ἀφισᾶς ὥστε τοῦ πολέμου φανεροῦ γεγονότος, τὸν Ἀντώνιον ἀποσαλῆναι διαμαχομένου.

ιη. Τοὺς δ' ὑπολειφθέντας ἐν τῇ πόλει τῶν διεφθαρμένων ὑπὸ τοῦ Κατιλίνα, συνῆγε καὶ παρεθάρρυνε Κορνήλιος Λέντλος, Σούρας ἐπικλησιν, ἀνὴρ γένους μὲν ἐνδόξου, βεβιωκῶς δὲ Φαύλας, καὶ δι' ἀσέλγειαν ἐξεληλαμένος τῆς Βουλῆς πρότερον, τότε δὲ στρατηγῶν τὸ δεύτερον, ὡς ἔθος ἐστὶ τῶν ἐξ ὑπαρχῆς ἀνακτωμένοις τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα. Λέγεται δὲ καὶ τὴν ἐπικλησιν αὐτῷ γενέσθαι τὸν Σούραν ἐξ αἰτίας τοιαύτης ἐν τῶν κα-

τὰ Σύλλαν χρόνοις ταμειύων, συχνὰ τῶν δημοσίων χρημάτων ἀπώλετε καὶ διέφθειρεν· ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Σύλλα, καὶ λόγον ἀπαιτοῦντος ἐν τῇ Συγκλήτῳ, προελθὼν δλιγῶρας πάνυ καὶ καταφρονητικῶς, „λόγον μὲν οὐκ, ἔφη, δίδόναι, παρέχειν δὲ τὴν κνήμην”. ὥσπερ πάνυ εἰώθεισαν οἱ παῖδες ὅταν ἐν τῷ σφαιρίζειν ἀμάρτωσιν ἐκ τούτου Σούρας παρωνομάσθῃ· σούραν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν κνήμην λέγουσι. Πάλιν δὲ δίκην ἔχων, καὶ διαφθείρας ἐνόου τῶν δικαστῶν, ἐπεὶ δυσὶ μόναις ἀπέφυγε ψήφοις, ἔφη „παρὰνάλωμα γεγονέναι τὸ θατέρῳ κριτῇ δοθέν· ἀρκεῖν γὰρ εἰ καὶ μιᾷ ψήφῳ μόνον ἀπελύθῃ”. Τοῦτου ἔντα τῇ φύσει τοιοῦτον, κεκινημένον ὑπὸ Κατιλίνας, προσδιέφθειραν ἐλπίσι κεναῖς ψευδομάντεις καὶ γόητες, ἔπη πεπλασμένα καὶ χρησμούς ἄδοντες, ὡς ἐκ τῶν Σιβυλλείων, προδηλοῦντας εἰμαρμένους εἶναι τῇ Ῥώμῃ Κορνηλίους τρεῖς μονάρχους· ὧν δύο μὲν ἤδη πεπληρωκένας τὸ χρεῶν, Κίναν τε καὶ Σύλλαν, τρίτῳ δὲ λοιπῷ Κορνηλίῳ ἐκείνῳ φέρντα τὴν μοναρχίαν ἤκειν τὸν δαίμονα, καὶ δεῖν πάντως δέχεσθαι, καὶ μὴ διαφθεῖρειν μέλλοντα τοῦς καιροῦς, ὥσπερ Κατιλίνας. Οὐδὲν οὖν ἐπενοεῖ μικρὸν ὁ Λέντιος ἢ ἄστημον, ἀλλ’ ἐδέδοκτο τὴν Βουλὴν ἅπασαν ἀναιρεῖν, τῶν τ’ ἄλλων πολιτῶν ὅσους δύναιτο τὴν πόλιν δ’ αὐτὴν καταπιμπράναι· φεῖδεσθαι τε μηδεὶς ἢ τῶν Πομπηίου τέκνων· ταῦτα δ’ ἐξαρπασαμένους ἔχειν ὑφ’ αὐτοῖς, καὶ φυλάττειν ὄμηρα τῶν πρὸς Πομπηίου διαλύσεων· ἤδη γὰρ ἐφοῖτα πλὴς λόγος καὶ βέβαιος ὑπὲρ αὐτοῦ κατίοντος ἀπὸ τῆς μεγάλης στρατείας. Καὶ εὐξ μὲν ἔρισο πρὸς τὴν ἐπίθεσιν μιὰ τῶν Κριναίων· ἔϊφι δὲ καὶ συπτεῖα καὶ θεῖον εἰς τὴν Κεθή-
 γου

γου φέροντες οικίαν ἀπέκρυψαν ἄνδρας δὲ τάξαντες ἑκατὸν καὶ μέρη τοσαῦτα τῆς Ῥώμης, ἕκαστον ἐφ' ἑκάστω διεκλήρωσαν, ὡς δι' ὀλίγου πολλῶν ἀψάντων, φλέγοιτο πανταχόθεν ἢ πόλις· ἄλλοι δὲ τοὺς ὀχετοὺς ἔμελλον ἐμφράξαντες, ἀποσφάττειν τοὺς ὑδρευομένους.

ιβ. Πραττομένων δὲ τούτων, ἔτυχον ἐπιδημοῦντες Ἀλλοβρίγων δύο πρέσβεις, ἔθνους μάλις αὐτῶν τότε πονηρὰ πράττοντος, καὶ βαρυνομένου τὴν ἡγεμονίαν· τούτους οἱ περὶ Λέντλον ἀφελίμους ἡγούμενοι πρὸς τὸ κινήσαι καὶ μεταβαλεῖν τὴν Γαλατίαν, ἐποίησαντο συναμότας· καὶ γράμματα μὲν αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐκεῖ Βουλὴν, γράμματα δὲ πρὸς Κατιλίαν ἔδωκαν, τῇ μὲν ὑπισχυόμενοι τὴν ἐλευθερίαν, τὸν δὲ Κατιλίαν παρακαλοῦντες, ἐλευθερώσαντα τοὺς δούλους, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύνειν συναπέπελλον δὲ μετ' αὐτῶν πρὸς τὸν Κατιλίαν, Τίτου τινὰ Κροτωνιάτην, κομίζοντα τὰς ἐπιστολάς. Οἷα δ' ἀνθρώπων ἀσάθμητων, καὶ μετ' οἴνου τὰ πολλὰ καὶ γυναικῶν ἀλλήλοις ἐντυγχανόντων, βουλεύματα, πόνω καὶ λογισμῶν νήφοντι καὶ συνέσει περιττῇ δικάων ὁ Κικέρων, καὶ πολλοὺς μὲν ἔχων ἔξωθεν ἐπισκοποῦντας τὰ πραττόμενα καὶ συνεξιχνεύοντος αὐτῷ, πολλοῖς τὲ τῶν μετέρχειν δοκούντων τῆς συναμοσίας διαλεγόμενος κρύφα, καὶ πιτεύων, ἔγνω τὴν πρὸς τοὺς ξένους κοινολογίαν· καὶ νυκτὸς ἐνεδρεύσας, ἔλαβε τὸν Κροτωνιάτην καὶ τὰ γράμματα συνεργούντων ἀλλήλοις ἀδήλως τῶν Ἀλλοβρίγων. Ἄμα δ' ἡμέρᾳ Βουλὴν ἀθροίσας εἰς τὸ τῆς Ὀμονοίας ἱερὸν, ἐξανέγνω τὰ γράμματα, καὶ τῶν μηνυτῶν διήκουσεν. Ἐφῆ δὲ καὶ Σιλανὸς Ἰούνιος ἀκηκοέναι τινὰς Κεθήγου λέγοντος ὡς ὑπατοὶ τε τρεῖς καὶ στρατηγοὶ τέτταρες ἀναι-

ρείσθαι μέλλουσι τοιαῦτα δ' ἔτραν καὶ Πείρων, ἀνὴρ ὑπατικός, εἰσήγγελε Γαῖος δὲ Σουλπίκιος, εἰς τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τὴν οἰκίαν πεμφθεὶς τοῦ Κεθήγου, πόλλα μὲν ἐν αὐτῇ βέλη καὶ ὄπλα, πλείω δὲ ξίφη καὶ μαχαίρας εὗρε ιεροθήκους ἀπάσας. Τέλος δὲ τῷ Κροτωνιάτῃ ψηφισαμένης ἄδειαν ἐπὶ μνηύσει τῆς Βουλῆς, ἐξελεγχθεὶς ὁ Λέντος ἀπαμύσατο τὴν ἀρχὴν (στρατηγῶν γὰρ ἐτύχχανε) καὶ τὴν περιπόρφυρον ἐν τῇ Βουλῇ καταθέμενος, διήλλαξεν ἐσθῆτα τῇ συμφορᾷ πρέπουσαν. Οὗτος μὲν σὺν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρεδόθησαν εἰς ἄδελφον Φυλακὴν τοῖς στρατηγοῖς.

κ. Ἦδη δὲ ἐσπέρας οὔσης, καὶ τοῦ δήμου περιμένουτος ἀήρου, προελθὼν ὁ Κικέρων, καὶ Φρόσας τὸ πρᾶγμα τοῖς πολίταις, καὶ προπεμφθεὶς, παρήλθεν εἰς οἰκίαν Φίλου γεινιῶντος· ἐπεὶ τὴν ἐκείνου γυναῖκες κατεῖχον, ἱεροῖς ἀποβήτοις ὀργιάζουσαι θεόν, ἣν Ῥωμαῖοι μὲν Ἀγαθὴν, Ἕλληνας δὲ Γυναικείαν ὀνομάζουσι· θύεται δ' αὐτῇ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὑπάτου, διὰ γυναικὸς ἢ μητρὸς αὐτοῦ, τῶν ἐσιάδων παρθένων παρουσῶν. Εἰσελθὼν οὖν ὁ Κικέρων, καθ' αὐτὸν, ὀλίγων πάντ' ἄπασιν αὐτῷ παρόντων, ἐφρόντιζεν ὅπως χρῆσαιτο τοῖς ἀνδράσι τὴν τε γὰρ ἄκραν καὶ προσήκουσαν ἀδικήμασι τηλικούτοις τιμαρίαν ἐξευλαβεῖτο καὶ κατῴκει, δι' ἐπίεικταν ἦθος ἅμα, καὶ ὡς μὴ δοκοίη τῆς ἐξουσίας ἄγαν ἐμφορεῖσθαι, καὶ πιερῶς ἐπεμβαίνειν ἀνδράσι γένει τε πρῶτοις, καὶ Φίλους δυνατοῦς ἐν τῇ πόλει κεντημένους· μαλακώτερον τε χρησάμενος, ὠρῶδει τὸν ἀπ' αὐτῶν κίνδυνον εὐ γὰρ ἀγαπήσει, μετριώτερον τι θανάτου παθόντας, ἀλλ' εἰς ἅπαν ἀναβραχῆσθαι τόλμης, τῇ παλαιᾷ

λαιᾷ κακίᾳ νέαν ὀργὴν προσλαβόντας· αὐτὸς τε δόξειεν ἄνθρωπος καὶ μαλακὸς, οὐδ' ἄλλως δοκῶν εὐτελεμότατος εἶναι τοῖς πολλοῖς. Ταῦτα τοῦ Κικέρωνος διαποροῦντος, γίνεται τι ταῖς γυναίξιν σημεῖον θιούσαις· ὁ γὰρ βωμὸς, ἤδη τοῦ πυρὸς κατασκευοιμῆσθαι δοκοῦντος, ἐκ τῆς τέφρας καὶ τῶν κεκαυμένων Φλοιῶν Φλόγα πολλὴν ἀνήκε καὶ λαμπρὰν, ὑφ' ἧς αἱ μὲν ἄλλαι διεπτοήθησαν, αἱ δ' ἱεραὶ παρθένοι τὴν τοῦ Κικέρωνος γυναῖκα Τερεντίαν ἐκέλευσαν ἢ τάχος χωρεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ κελεύει οἷς ἔγνωκεν ἐγχειρεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ὡς μέγα πρὸς τε σωτηρίαν καὶ δόξαν αὐτῷ τῆς θεοῦ Φῶς διδούσης. Ἡ δὲ Τερεντία (καὶ γὰρ οὐδ' ἄλλως ἦν πρᾶξις τις οὐδὲ ἀτολμὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ Φιλότιμος γυνὴ, καὶ μάλλον, ὡς αὐτὸς Φησιν ὁ Κικέρων, τῶν πολιτικῶν μεταλαμβάνουσα παρ' ἐκείνου Φροντίδων, ἢ μεταδιδούσα τῶν οἰκειῶν ἐκείνου) ταῦτά τε πρὸς αὐτὸν ἔφρασε, καὶ παρῴξυνεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Ὁμοίως δὲ καὶ Κόϊντος ὁ ἀδελφός, καὶ τῶν ἀπὸ Φιλοσοφίας ἐταίρων Πόπλιος Νιγίδιος, ᾧ τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα παρὰ τὰς πολιτικὰς ἐχρήστο πράξεις.

κα. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ γενομένων ἐν Συγκλήτῳ λόγων περὶ τιμωρίας τῶν ἀνδρῶν, ὁ πρῶτος ἐρωτηθεὶς γνώμην Σιλανὸς, εἶπε, „τὴν ἐσχάτην δίκην δοῦναι προσήκειν, ἀχθέντας εἰς τὸ δεσμοκτήριον.“ Καὶ προσετίθεντο τούτῳ πάντες ἐφεξῆς μέχρι Γαίου Καίσαρος, τοῦ μετὰ ταῦτα δικτάτωρος γενομένου· τότε δὲ νέος ὢν ἔτι, καὶ τὰς πρώτας ἔχων τῆς αὐξήσεως ἀρχάς, ἤδη δὲ τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἐλπίσιν εἰς ἐκείνην τὴν ὁδὸν ἐμβεβηκώς, ἢ τὰ Ῥωμαίων εἰς μοναρχίαν μετέστησε πράγματα, τοὺς μὲν

ἄλλους ἐλάβαντες, τῷ δὲ Κικέρωνι πολλὰς μὲν ὑποψίας,
 λαβὴν δ' οὐδεμίαν εἰς ἔλεγχον παρέδωκεν, ἀλλὰ καὶ
 λεγόντων ἦν ἐνίων ἀκούειν ὡς ἐγγυὸς ἐλθὼν ἀλῶναι, δι-
 εκφύγοι τὸν ἄνδρα. Τινὲς δὲ Φρασι παριδεῖν ἐκόντα καὶ
 παραλιπεῖν τὴν κατ' ἐκείνου μήνυσιν, φόβῳ τῶν Φίλων
 αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως· πάντι γὰρ εἶναι πρόδηλον ὅτι
 μᾶλλον ἂν ἐκεῖνοι γένειντο προσθήκη Καίσαρι σωτηρίας,
 ἢ Καίσαρ ἐκείνοις κολάσεως. Ἐπεὶ δ' οὖν ἡ γνώμη περι-
 ἤλθεν εἰς αὐτὸν, ἀναστὰς ἀπεφώνησε, „ μὴ θανατοῦν τοὺς
 „ ἄνδρας, ἀλλὰ τὰς οὐσίας εἶναι δημοσίας, αὐτοὺς δ' ἀπ-
 „ αρχθέντας εἰς πόλεις τῆς Ἰταλίας ὡς ἂν δοκῇ Κικέρωνι,
 „ τιρεῖσθαι δεδεμένους, ἄχρις ἂν οὐ καταπολεμηθῇ Κατι-
 „ λίνας.” Οὕτως δὲ τῆς γνώμης ἐπιεικοῦς, καὶ τοῦ λέ-
 γοντος εἰπεῖν δυνατωτάτου, βροτὴν ὁ Κικέρων προσέθηκεν
 οὐ μικράν· αὐτὸς τε γὰρ ἀναστὰς ἐνεχείρησεν εἰς ἐκάτε-
 ρον, τὰ μὲν τῇ προτέρᾳ, τὰ δὲ τῇ γνώμῃ Καίσαρος συν-
 ειπὼν· οἳ τε Φίλοι πάντες, οἰόμενοι τῷ Κικέρωνι συμφέ-
 ρειν τὴν Καίσαρος γνώμην, ἤττον γὰρ ἐν αἰτίαις ἔσεσθαι
 μὴ θανατώσαντα τοὺς ἄνδρας, ἤροῦντο τὴν δευτέραν
 μᾶλλον γνώμην· ὥστε καὶ τὸν Σιλανὸν αὐτίς μεταβαλλό-
 μενον παραιτεῖσθαι, καὶ λέγειν „ ὡς οὐδ' αὐτὸς εἶποι
 „ θανατικὴν γνώμην, ἐσχάτην γὰρ ἀνδρὶ βουλευτῇ Ῥω-
 „ μάϊαν εἶναι δίκην τὸ δεσποτήριον”. Εἰρημένης δὲ τῆς
 γνώμης, πρῶτις ἀντίκρουσεν αὐτῇ Κάτλος Λουάτιος·
 εἶτα δεξάμενος Κάτων, καὶ τῷ λόγῳ σφοδρῶς συναπε-
 ρείσας ἐπὶ τὸν Καίσαρα τὴν ὑπόνοιαν, ἐνέπλησε θυμοῦ
 καὶ φρονήματος τὴν Σύγκλητον, ὥστε θάνατον καταψη-
 φίσασθαι τῶν ἀνδρῶν. Περὶ δὲ διμεύσεως χρημάτων ἐνίστα-
 το Καίσαρ, „ οὐκ ἀξίῳ τὰ Φιλάνθρωπα τῆς ἑαυτοῦ γνώ-
 μης

μης ἐκβαλόντας, χρήσασθαι τῷ σκυθρωποτάτῳ· βιαζομένων δὲ πολλῶν, ἐπεκαλεῖτο τοὺς δημάρχους· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον, ἀλλὰ Κικέρων αὐτὸς ἐνδοῦς ἀνῆκε τὴν περὶ δημεύσεως γνώμην.

κβ. Ἐχώρει δὲ μετὰ τῆς Βουλῆς ἐπὶ τοὺς ἀνδρας οὐκ ἐν ταυτῷ δὲ πάντες ἦσαν, ἄλλος δὲ ἄλλον ἐφύλαττε τῶν στρατηγῶν· καὶ πρῶτον ἐκ Παλατιοῦ παραλαβὼν τὸν Λέντλον, ἤγε διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, καὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης, τῶν μὲν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν κύκλῳ περιεσπειραμένων καὶ δορυφορούντων, τοῦ δὲ δήμου Φρίττουτος τὰ δρώμενα, καὶ παριόντος σιωπῇ, μάλιστα δὲ τῶν νέων, ὡς περὶ ἱεροῖς τισὶ πατρίοις ἀριστοκρατικῆς τινὸς ἐξουσίας, τελεῖσθαι μετὰ φόβου καὶ θάμβους δοκούντων· διελθὼν δὲ τὴν ἀγορὰν, καὶ γενόμενος πρὸς τῷ δεσμοτηρίῳ, παρέδωκε τὸν Λέντλον τῷ δήμῳ, καὶ προστέταξεν ἀνελεῖν· εἶθ' ἐξῆς τὸν Κέθιγον· καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ἕκασον καταγαγὼν ἀπέκτειεν. Ὅρων δὲ πολλοὺς ἔτι τῆς συνωμοσίας ἐν ἀγορᾷ συνεχῶτα ἀθρόους, καὶ τὴν μὲν πρᾶξιν ἀγνοοῦντας, τὴν δὲ νύκτα προσμένοντας, ὡς ἔτι ζώντων τῶν ἀνδρῶν καὶ δυναμένων ἐξαρπασθῆναι, Φθευξάμενος μέγα πρὸς αὐτοὺς, Ἐξήσαν, εἶπεν· οὕτω δὲ Ῥωμαίων οἱ δυσφημεῖν μὴ βουλόμενοι, τὸ τεθνάναι σημαίνουσιν. Ἦδη δ' ἦν ἑσπέρα, καὶ δι' ἀγορᾶς ἀνέβαινον εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκέτι σιωπῇ τῶν πολιτῶν οὐδὲ τάξει προπεμπόντων αὐτὸν, ἀλλὰ Φωναῖς καὶ κρότοις δεχομένων καθ' οὓς γένοιτο, σωτῆρα καὶ κτίστην ἀνακαλούντων τῆς πατρίδος· τὰ δὲ Φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς τενωπούς, λαμπάδια καὶ δᾶδας ἰσώντων ἐπὶ ταῖς θύραις· αἱ δὲ γυναικες ἐκ τῶν τεγῶν προῦφαινον ἐπὶ τιμῇ καὶ

θέξ τοῦ ἀνδρός, ὑπὸ πομπῇ τῶν ἀρίστων μάλα σεμνῶς ἀνιόντος, ὃν οἱ πλείοσι πολέμους τε κατεργασμένοι μετ' ἁλώσεως, καὶ διὰ θριάμβων εἰσεληλακότες, καὶ προσκεκτημένοι γῆν καὶ θάλατταν οὐκ ὀλίγην, ἐβιάδιζον ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλλήλους, πολλοῖς μὲν τῶν τότε ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν πλοῦτου καὶ λαφύρων καὶ δυνάμεως χάριν ὀφείλειν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἀσφαλείας δὲ καὶ σωτηρίας ἐνὶ μένῳ Κικέρωνι, τηλικούτου ἀφελόντι καὶ τοσούτον αὐτοῦ κίνδυνον. Οὐ γὰρ τὸ κωλύσαι τὰ πράττομενα, καὶ κολάσαι τοὺς πράττοντας, ἐδόκει θαυμάσιον, ἀλλ' ὅτι μέγιστος ἦν τῶν πρόποτε νεωτερισμῶν, οὗτος ἐλαχίστις κακῶς ἀνευ εἰσαγωγῆς καὶ ταραχῆς κατέσβεσε. Καὶ γὰρ τὸν Κατιλίαν οἱ πλείοσι τῶν συνεβρυκῶτων πρὸς αὐτὸν, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰ περὶ Λέντλον καὶ Κέθηγον, ἐγκαταλιπόντες ᾤχοντο· καὶ μετὰ τῶν συμμεμενηκότων αὐτῷ διαγωνισάμενος πρὸς Ἀντώνιον, αὐτὸς τε διεφθάρη καὶ τὸ στρατόπεδον.

κγ. Οὐ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ τὸν Κικέρωνα παρεσκευασμένοι καὶ λέγειν ἐπὶ τούτοις καὶ ποιεῖν κακῶς, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν εἰς τὸ μέλλον ἀρχόντων, Καίσαρα μὲν στρατηγούντα, Μέτελλον δὲ καὶ Βησίαν δημαρχοῦντας· οἱ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες ἔτι τοῦ Κικέρωνος ἡμέρας ὀλίγας ἀρχόντος, οὐκ εἶαν δημηγορεῖν αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων βάρβα θέντες, οὐ παρίεσαν, οὐδ' ἐπέτρεπον λέγειν· ἀλλ' ἐκέλευον, εἰ βούλοιο μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς ἀπομόσασθαι, καταβαίνειν. Κακείνος ἐπὶ τούτοις ὡς ὁμόσων προῆλθε· καὶ γενομένης αὐτῷ σιωπῆς, ᾤμνηεν οὐ τὸν πάτριον ἀλλ' ἴδιόν τινα καὶ καινὸν ὄρκον, ἢ μὴν σεσωκέναι τὴν πατρίδα, καὶ διατηρηκέναι τὴν ἡγε-

„μονίαν”. Ἐπώμνυε δὲ τὸν ὄρκον αὐτῷ σύμπας ὁ δῆμος. Ἐφ’ οἷς ἔτι μᾶλλον ὅ τε Καῖσαρ οἱ τε δήμαρχοι χαλεπαίνοντες, ἄλλας τε τῷ Κικέρωνι ταραχὰς ἐμνησνῶντο, καὶ νόμος ὑπ’ αὐτῶν εἰσήγετο, καλεῖν Πομπηίου μετὰ τῆς στρατίας, ὡς δὴ καταλύσονται τὴν Κικέρωνος δυναστείαν. Ἄλλ’ ἦν ὄφελος μέγα τῷ Κικέρωνι καὶ πάσῃ τῇ πόλει δημαρχῶν τότε Κάτων, καὶ τοῖς ἐκείνου πολιτεύμασιν ἀπ’ ἰσῆς μὲν ἐξουσίας, μείζονος δὲ δόξης ἀντιτασσόμενος· τὰ τε γὰρ ἄλλα βραδίως ἔλυσε, καὶ τὴν Κικέρωνος ὑπατείαν οὕτως ἤρε τῷ λόγῳ μαγάλην, δημηγορήσας, ὥστε τιμὰς αὐτῷ τῶν πρότε μεγίστας ψηφισασθαι, καὶ προσαγορευῆσαι πατέρα πατρίδος· πρῶτον γὰρ ἐκείνῳ δεκεῖ τοῦτο καθυπάρξει, Κάτωνος αὐτὸν οὕτως ἐν τῷ δήμῳ προσαγορευέαντος.

καδ. Καὶ μέγιστον μὲν ἰσχυσεν ἐν τῇ πόλει τότε, πολλοῖς δ’ ἐπίφθονον ἑαυτὸν ἐποίησεν ἀπ’ οὐδενὸς ἔργου πονηροῦ, τῷ δ’ ἐπαινεῖν αἰεὶ καὶ μεγαλύνειν αὐτὸς ἑαυτὸν, ὑπὸ πολλῶν δυσχεραίνόμενος· οὔτε γὰρ Βουλὴν, οὔτε δῆμον, οὔτε δικαστήριον ἦν ἰσυνελθεῖν, ἐν ᾧ μὴ Κατιλίαν ἔδει θρυλλομένον ἀκοῦσαι καὶ Λέντιον· ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία τελευτῶν κατέπληξε καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἔγκωμιαν· καὶ τὸν λόγον ἠδισον ὄντα καὶ χάριν ἔχοντα πλείηεν, ἐπαχθῆ καὶ Φορτικὸν ἐποίησε τοῖς ἀκρωμένοις, ὥσπερ τινὸς αἰεὶ κηρὸς αὐτῷ τῆς ἀηδίας ταύτης προσούσης. Ὅμως δὲ, καίπερ οὕτως ἀκράτῳ Φιλοτιμίᾳ συνῶν, ἀπήλλακτο τοῦ φθονεῖν ἑτέροις, ἀφθονώτατος ὢν ἐν τῷ τοῦς πρὸ αὐτοῦ καὶ τοῦς καθ’ αὐτὸν ἄνδρας ἐγκωμιάζειν, ὡς ἐκ τῶν συγγραμμάτων λαβεῖν ἐστὶ. Πολλὰ δ’ αὐτοῦ καὶ ἀπομνημονεύουσιν· οἷον περὶ Ἀριστοτέλους, ὅτι χρω-

σίου ποταμὸς εἶη ῥέοντος" καὶ περὶ τῶν Πλάτωνος δια-
 λόγων „ὡς τοῦ Διδῶ, εἰ λόγῳ χρῆσθαι πέφυκεν, οὕτω
 διαλεγόμενον" τὸν δὲ Θεόφραστον εἰώθει „τρυφὴν ἰδίαν"
 ἀποκαλεῖν· περὶ δὲ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐρωτηθεὶς τίνας
 δοκοῖν κάλλιστον εἶναι, „τὸν μέγιστον" εἶπε. Καίτοι τινὲς
 τῶν προσποιουμένων δημοσθενίζειν, ἐπιφύονται Φωνῆ τοῦ
 Κικέρωνος, ἣν πρὸς τινὰς τῶν ἑταίρων ἔθηκεν ἐν ἐπιστολῇ,
 γράψας „ἐνιπαροῦ τῶν λόγων ἀπονυσάζειν τὸν Δημο-
 σθένην". τῶν δὲ μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἐπαίνων οἷς
 πολλαχοῦ χρῆται περὶ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ὅτι περὶ οὗς μά-
 λιστα τῶν ἰδίων ἐσπούδασε λόγων, τοὺς κατ' Ἀντωνίου.
 Φιλιππικοὺς ἐπέγραψεν, ἀμνημονῶσι. Τῶν δὲ κατ' αὐ-
 τὸν ἐνδόξων ἀπὸ λόγου καὶ σοφίας οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὃν
 οὐκ ἐπέμισεν ἐνδοξότερον, ἢ λέγων ἢ γράφων εὐμενῶς
 περὶ ἐκάστου. Κρατίππῳ δὲ τῷ Περιπατητικῷ διεπράξα-
 το μὲν Ῥωμαίῳ γενέσθαι παρὰ Καίσαρος ἄρχοντος ἤδη·
 διεπράξατο δὲ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλήν ψηφισασθαι,
 καὶ δεηθῆναι μένειν αὐτὸν ἐν Ἀθήναις, καὶ διαλέγεσθαι
 τοῖς νέοις, ὡς κοσμοῦντα τὴν πόλιν. Ἐπιστολαὶ δὲ παρὰ
 τοῦ Κικέρωνος εἰσι πρὸς Ἡρώδη, ἕτεραι δὲ πρὸς τὸν
 υἱὸν, ἐγκελευομένῳ συμφιλοσοφεῖν Κρατίππῳ. Γοργίαν
 δὲ τὸν ῥήτορα αἰτιώμενος εἰς ἡδονὰς καὶ πάτους προάγειν
 τὸ μειράκιον, ἀπελάθει τῆς συνουσίας αὐτοῦ. Καὶ σχε-
 δὸν αὕτη τε τῶν Ἑλληνικῶν μία, καὶ δευτέρα πρὸς Πέ-
 λοπα τὸν Βυζάντιον ἐν ὀργῇ τιλὶ γέγραπται· τὸν μὲν
 Γοργίαν αὐτοῦ προσκόντως ἐπισκώπτουτος, εἶπερ ἦν Φαῦ-
 λος καὶ ἀκόλατος, ἥπερ ἔδοκει· πρὸς δὲ τὸν Πέλοπα μικρο-
 λογουμένου καὶ μεμψιμοιροῦντος, ὥσπερ ἀμελήσαντα τιμὰς
 τινὰς αὐτῷ καὶ ψηφίσματα παρὰ Βυζαντιῶν γενέσθαι.

κε. Ταῦ-

κε. Ταῦτά τε δὴ Φιλότιμα, καὶ τὸ πολλάκις ἐπαιρό-
 μενον τοῦ λόγου τῆ δεινότητι τὸ πρέπον προῖσθαι. Μου-
 νατίῳ μὲν γὰρ ποτε συνηγορήσας, ὡς ἀπασφυγῶν τὴν
 δίκην ἐκεῖνος ἐδίωκεν ἐταῖρον αὐτοῦ Σαβῖνον, οὕτω λέγε-
 ται προσπτεσεῖν ὑπ' ὀργῆς ὁ Κικέρων, ὥστ' εἰπεῖν „ Σὺ
 „ γὰρ ἐκείνην, ὦ Μουνάτιε, τὴν δίκην ἀπέφυγες διὰ
 „ σαυτὸν, οὐκ ἐμοῦ πολὺ σκότος ἐν Φωτὶ τῷ δικαστηρίῳ
 „ περιχέαντος;” Μάρκον δὲ Κράσσον ἐγκωμιάζων ἀπὸ
 τοῦ βήματος εὐημέρησε· καὶ μεθ' ἡμέρας αὖθις ὀλίγας
 λοιδορῶν αὐτὸν, ὡς ἐκεῖνος εἶπεν „ Οὐ γὰρ ἐνταῦθα
 „ πρῶν αὐτὸς ἡμᾶς ἐπήνευ; „ Ναί, Φησί, μελέτης
 „ ἕνεκεν γυμνάζων τὸν λόγον εἰς Φαύλην ὑπόθετιν.”
 Εἰπόντος δὲ ποτε τοῦ Κράσσου μηδένα Κράττων ἐν Ῥώ-
 μη βεβιωκέναι μακρότερον ἑξηκονταετίας, εἶθ' ὕπερον
 ἀρτυμένον καὶ λέγοντος, Τί δ' ἂν ἐγὼ παθὼν τοῦτ' εἴ-
 πον. „ Ἦδεῖς, ἔφη, Ῥωμαῖοις ἠδέως ἀκουσομένους,
 „ καὶ διὰ τοῦτο ἐδημαγωγέεις”. Ἀρέσκεσθαι δὲ τοῦ
 Κράσσου τοῖς Στωϊκοῖς φήσαντος, ὅτι πλούσιον εἶναι τὸν
 ἀγαθὸν ἀποφαίνουσι „ Ὅρα μὴ μᾶλλον, εἶπεν, ὅτι
 „ πάντα τοῦ σοφοῦ λέγουσιν εἶναι”· διεβάλλετο δ' εἰς
 Φιλαργυρίαν ὁ Κράσσος. Ἐπεὶ δὲ τοῦ Κράσσου τῶν
 παιδῶν ὁ ἕτερος, Ἀξίῳ τιμὴ δοκῶν ὅμοιος εἶναι, καὶ διὰ
 τοῦτο τῆ μητρὶ προστριβόμενος αἰσχροῦν ἐπὶ τῷ Ἀξίῳ
 διαβολὴν, εὐδοκίμησε λόγον ἐν Βουλῇ διελθὼν, ἐρωτηθεὶς
 ὁ Κικέρων τί φαίνεται αὐτῷ „ Ἀξίος, εἶπε, Κράσσου.”
 Μέλλων δὲ Κράσσος εἰς Συρίαν ἀπαρτεῖν, ἐβούλετο τὸν
 Κικέρωνα μᾶλλον αὐτῷ φίλου ἢ ἐχθροῦ εἶναι, καὶ Φιλο-
 φρονούμενος ἔφη βούλεσθαι δειπνήσαι παρ' αὐτῷ· κακεί-
 νος ὑπεδέξατο προθύμως· ὀλίγαις δ' ὕπερον ἡμέραις περὶ

Ουατινίου Φίλων τινῶν ἐντυγχανόντων, ὡς μιν αἰσθόμενος διὰ
 λύσεις καὶ Φιλίαν (ἦν γὰρ ἐχθρὸς) „ Οὐ δήπου καὶ
 „ Ουατινίος, εἶπεν, δειπνῆσαι παρ' ἐμοὶ βούλεται; ”
 Πρὸς μὲν οὖν Κράστων τοιοῦτος. Αὐτὸν δὲ τὸν Ουατινίου
 ἔχοντα χοιράδας ἐν τῷ τραχήλῳ, καὶ λέγοντα δικην,
 „ εἰδόντα ρήτορα ” προσεῖπεν. Ἀκούσας δ' ὅτι τέθνηκεν,
 εἶτα μετὰ μικρὸν πυθόμενος σαφῶς ὅτι ζῆ „ Κακὸς τοί-
 νυν ἀπόλοιτο κακῶς δ' ψευτάμενος. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρι
 ψηφισαμένῳ τὴν ἐν Καμπανίᾳ χώραν κατανεμηθῆναι
 τοῖς στρατιώταις, πολλοὶ μὲν ἐδυσχέραινον ἐν τῇ Βουλῇ,
 Λεύκιος δὲ Γέλλιος ὁμοῦ τι πρεσβύτατος ὢν εἶπεν ὡς
 οὐ γενήσεται τοῦτο ζῶντος αὐτοῦ, „ Περιμένωμεν, εἶπεν
 ὁ Κικέρων, μακρὰν γὰρ οὐκ αἰτεῖται Γέλλιος ὑπέρθεσιν ”.
 Ἦν δέ τις Ὀκταούσιος αἰτίαν ἔχων ἐκ Λιβύης γεγόνε-
 ναι πρὸς τοῦτον ἐν τινὶ δίκῃ λέγοντα τοῦ Κικέρωνος μὴ
 ἔξακούειν „ Καὶ μὲν οὐκ ἔχεις, εἶπε, τὸ οὖς ἀτρήπη-
 „ τον ”. Μετέλλου δὲ Νέπωτος εἰπόντος ὅτι πλείονας
 καταμικτυρῶν ἀνήρκεν, ἢ συνηγορῶν σέσωκεν, „ Ὁμό-
 „ λογῶ γὰρ, ἔφη, πίστεως ἐν ἐμοὶ πλέον ἢ δεινότητος
 „ εἶναι ”. Νεανίσκου δὲ τινος αἰτίαν ἔχοντος ἐν πλακοῦντι
 Φάρμακον τῷ πατρὶ δεδακέναι, θρασυνομένου καὶ λέγον-
 τος ὅτι λοιδορήσει τὸν Κικέρωνα „ Τοῦτο, ἔφη, παρὰ
 „ σοῦ βούλομαι μᾶλλον ἢ πλακοῦντα ”. Ποπλίου δὲ
 Σησιῦ συνηγορῶν μὲν αὐτὸν ἐν τινὶ δίκῃ παραλαβόντος,
 μεθ' ἑτέρων, αὐτοῦ δὲ πάντα βουλομένου λέγειν, καὶ
 μηδενὶ παρίεντος εἰπεῖν, ὡς δῆλος ἦν ἀφιέμενος ὑπὸ τῶν
 δικαστῶν, ἤδη τῆς ψήφου φερομένης „ Χρῶ σήμερον,
 ἔφη, τῷ καιρῷ, Σήσιε μέλλεις γὰρ αὔριον ἰδιώτης
 „ εἶναι ”. Πόπλιον δὲ Κόρσαν, νομικὸν εἶναι βουλόμε-
 νον,

ἴου, ἔντα δ' ἀμαθῆ καὶ ἀφυῆ, πρὸς τινα δίκην ἐκάλεσε
 κάρτυρα· τοῦ δὲ μηδὲν εἰδέναι φάσκοντος, „ ἴσως
 „ ἔφη”· δοκεῖς περὶ τῶν νομικῶν ἐρωτᾶσθαι”. Μετέλ-
 λου δὲ Νέπωτος ἐν διαφορᾷ τινι πολλάκις λέγοντος,
 Τίς σοῦ πατήρ ἐστιν; ὁ Κικέρων, „ Σοὶ ταύτην τὴν ἀπό-
 „ κρισιν” ἔφη „ ἡ μήτηρ χαλεπωτέραν ἐποίησεν”. Ἐ-
 δόκει δ' ἀκόλαστος ἡ μήτηρ εἶναι τῷ Νέπωτος, αὐτὸς δὲ
 τις εὐμετάβολος· καὶ ποτε τὴν δημοκρασίαν ἀπολιπὼν ἄ-
 φων, πρὸς Πομπηίου ἐξέπλευσεν εἰς Συρίαν, εἴτ' ἐκεῖ-
 θεν ἐπανῆλθεν ἀλογώτερον· θάψας δὲ Φίλαγγρον τὸν καθη-
 γητὴν ἐπιμελέστερον, ἐπέζησεν αὐτοῦ τῷ τάφῳ κόρακα
 λίθινον· καὶ ὁ Κικέρων „ Τοῦτ' ” ἔφη „ σοφώτερον ἐποίη-
 „ σας· πέτεσθαι γάρ σε μᾶλλον ἢ λέγειν ἐδίδαξεν”.
 Ἐπεὶ δὲ Μάρκος Ἀππίος ἐν τινι δίκῃ προσιμαζόμενος
 εἶπε, Φίλον αὐτοῦ δεδεῆσθαι παρασχεῖν ἐπιμέλειαν καὶ
 λογίτητα καὶ πίσιν „ Εἴθ' οὕτως” ἔφη „ σιδηροῦς γέ-
 „ γονας ἄνθρωπος, ὥςτε μηδὲν ἐκ τσοῦτων ὧν ἠτήσατο
 „ φίλος παρασχεῖν”.

κς. Τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐχθροῦς ἢ ἀντιδίκους σκώμματα
 χρῆσθαι πικροτέροις, δοκεῖ ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δὲ οἷς
 ἔτυχε προσκρούειν ἕνεκα τοῦ γελοίου, πολὺ συνῆγε μῖστος
 αὐτῷ. Γράψω δὲ καὶ τούτων ὀλίγα. Μάρκον Ἀκυΐ-
 νιον ἔχοντα δύο γαμβροὺς Φυγάδας Ἀδρασον ἐκάλει.
 Λευκίου δὲ Κόττα, τιμητικὴν ἔχοντος ἀρχὴν, Φιλονο-
 τάτου δὲ ἔντος, ὑπατεῖαν μετιῶν ὁ Κικέρων ἐδίψησε,
 καὶ τῶν φίλων κύκλῳ περιστάτων, ὡς ἔπινεν „ Ὁρθῶς
 „ φοβεῖσθε „ εἶπε” μὴ μοι γένοιτο χαλεπὸς ὁ τιμητῆς
 „ ὅτι ὕδωρ πίνω.” Βωκωνίῳ δ' ἀπαντήσας ἄγοντι μεθ' ἐαυ-
 τοῦ τρεῖς ἀμορφοτάτας θυγατέρας ἀνεφθέγγατο,
 Φοίβου ποτ' οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.

Μάρκου δε Γελλίου δοκιμῶτος οὐκ ἔξ' ἐλευθέρων γε-
γονέναι, λαμπρῶ δὲ τῇ Φωνῇ καὶ μεγάλη γραμ-
ματα πρὸς τὴν Σόφκλιτον ἐξαναγνόντος, „ Μὴ θαυ-
„ μάζητε” εἶπε „ καὶ αὐτὸς εἰς ἐσι τῶν ἀναπε-
„ Φωνηκῶτων”. Ἐπεὶ δὲ Φαῦστος ὁ Σύλλα τοῦ μο-
ναρχήσαντος ἐν Ῥώμῃ καὶ πολλοὺς ἐπὶ θανάτῳ προ-
γράφαντος, ἐν δαυείσις γενόμενος, καὶ πολλὰ τῆς
οὐσίας δικασπαθήσας, ἀπάρτιον προέγραψε, „ Ταύ-
„ τιν” ἔφη „ μᾶλλον αὐτῷ τὴν προγραφὴν ἀρέσκειν,
ἢ τὴν πατρίαν”.

κζ. Ἐκ τούτων ἐγένετο πολλοῖς ἐπαυχθῆς· καὶ οἱ μετὰ
Κλωδίου συιέτησαν ἐπ’ αὐτὸν, ἀρχὴν τοικύτην λαβόντες.
Ἦν Κλώδιος ἀνὴρ εὐγενῆς, τῇ μὲν ἡλικίᾳ νέος, τῷ δὲ
Φρονήματι θρασὺς καὶ αὐθάδης· οὗτος ἐρῶν Πομπηίας τῆς
Καίσαρος γυναικὸς, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρεισῆλθε κρύ-
φα, λαβὼν ἐσθῆτα καὶ σκευὴν ψαλτρίας· ἔθουον γὰρ αἱ
γυναῖκες τὴν ἀπόρρητον ἐκείνην καὶ ἀθέατον ἀνδράσι θυ-
σίαν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ· καὶ παρῆν ἀνὴρ οὐδεὶς·
ἀλλὰ μερῶν δὴν ἔτι καὶ μήπω γενεῶν ὁ Κλώδιος, ἤλ-
πιζε λήσεσθαι διαδὸς πρὸς Πομπηίαν μετὰ τῶν γυναι-
κῶν. Ὡς δ’ εἰσῆλθε νυκτὸς εἰς οἰκίαν μεγάλην, ἤπορεῖ-
το τῶν διδῶν καὶ πλανώμενον αὐτὸν ἰδοῦσα Λύρηλις θε-
ραταίνῃς τῆς Καίσαρος μητρὸς, ἤτησεν ἕνομα· Φθέγ-
ξασθαι δ’ ἀναγκασθέντος ἐκείνου καὶ φήσαντος ἀκόλου-
θον Πομπηίας ζητεῖν Λύραν τοῦνομα, συνεῖσα τὴν Φωνὴν
οὐ γυναικίαν οὔσαν, ἐνέκραγε καὶ συνεκάλει τὰς γυναῖ-
κας· αἱ δ’ ἀπεκλείσασαι τὰς θύρας, καὶ πάντα διερευ-
νώμεναι, λαμβάνουσι τὸν Κλώδιον εἰς οἴκημα παιδίσκης,
ἢ συνῆλθε, καταπεφυγῶτα. Τοῦ δὲ πράγματος περι-
βοήτου γενομένου, Καῖσάρ τε τὴν Πομπηίαν ἀφῆκε,
καὶ

καὶ δίκην ἀσεβείας ἀπεγράψατο τῷ Κλωδίῳ. Κικέρων δ' ἦν μὲν αὐτοῦ φίλος, καὶ τῶν περὶ Κατιλίαν πραττομένων ἐχρήτο προθυμοτάτῳ συνεργῷ καὶ Φύλακι τοῦ σώματος· ἰσχυριζομένου δὲ πρὸς τὸ ἔγκλημα, τῷ μῆτε γεγόνεσθαι κατ' ἐκείνον ἐν Ῥώμῃ τὸν χρόνον, ἀλλ' ἐν τοῖς πορρωτάτῳ χωρίοις διατρίβειν, κατεμαρτύρησεν ὡς ἀφιγμένου πρὸς αὐτὸν οἴκαδε καὶ διειλεγμένου περὶ τινῶν ὅπερ ἦν ἀλήθες· οὐ μὴν ἔδοκει μαρτυρεῖν ὁ Κικέρων διὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Τερεντίαν ἀπολογούμενος. Ἦν γὰρ αὐτῇ πρὸς τὸν Κλώδιον ἀπέχθεια, διὰ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐκείνου Κλωδίαν, ὡς τῷ Κικέρωνι βουλομένην γαμηθῆναι, καὶ τοῦτο διὰ Τύλλου τινὸς πράττουσαν, ὃς ἑταῖρος μὲν ἦν καὶ συνήθης ἐν τοῖς μάλις Κικέρωνος, αἰεὶ δὲ πρὸς τὴν Κλωδίαν φοιτῶν, καὶ θεραπεύων ἐγγυὸς οἰκοῦσαν, ὑποψίαν τῇ Τερεντίᾳ παρέσχε· χαλεπὴ δὲ τὸν τρόπον οὔσα, καὶ τοῦ Κικέρωνος ἄρχουσα, παρώξυνε τῷ Κλωδίῳ συνεπιθέσθαι καὶ καταμαρτυρῆσαι. Κατεμαρτύρουν δὲ τοῦ Κλωδίου πολλοὶ τῶν καλῶν καὶ γαλῶν ἀνδρῶν, ἐπιτοκίας, βραδισυργίας, ὄχλων δεκασμοῦς, φθορὰς γυναικῶν. Λευκούλλος δὲ καὶ θεραπυδίας παρεῖχεν, ὡς συγγένοιτο τῇ νεωτάτῃ τῶν ἀδελφῶν ὁ Κλώδιος, ὅτε Λευκούλλῳ συνῶκει. Πολλὴ δὲ ἦν δόξα καὶ ταῖς ἄλλαις δυσὶν ἀδελφαῖς πλησιάζειν τὸν Κλώδιον· ὧν Τερτίαν μὲν Μάρκιος Ῥήξ, Κλωδίαν δὲ Μέτελλος ὁ Κέλερ εἶχεν· ἦν Κουαδραντίαν ἐκάλουν, ὅτι τῶν ἐρασῶν τις αὐτῇ χαλκοῦς ἐμβάλλον εἰς βαλάντιον, ὡς ἀργύριον εἰσέπεμψε· τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νομίσματος κυαδράντην ἐκάλουν. Ἐπὶ ταύτῃ μάλις τῶν ἀδελφῶν κακῶς ἤκουσεν ὁ Κλώδιος. Οὐ μὴν ἀλλὰ

λὰ τότε τοῦ δήμου πρὸς τοὺς καταμαρτυροῦντας αὐτοῦ
 καὶ συνεσθίας ἀντιπαττομένου, Φοβηθέντες οἱ δικασταὶ,
 Φυλακὴν περιεσήσαντο, καὶ τὰς δέλτους οἱ πλείστοι συγ-
 κεχυμένας τοῖς γράμμασιν ἤνεγκαν. Ὅμως δὲ πλείονες
 ἔδοξαν οἱ ἀπολύοντες γενέσθαι· καὶ τις ἐλέγθη καὶ δε-
 κασμὸς διελεῖν. Ὅθεν ὁ μὲν Κλάτος ἀπαντήσας τοῖς
 κριταῖς, „Τμεῖς” εἶπεν „ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ ἀσφαλείας
 „ ἤτήσασθε τὴν Φυλακὴν, Φοβούμενοι μὴ τις ὑμῶν ἀφέ-
 „ ληται τὸ ἀργύριον.” Κικέρων δὲ, τοῦ Κλωδίου πρὸς αὐ-
 τὸν λέγωντος ὅτι μαρτυρῶν οὐκ ἔσχε πίσιν παρὰ τοῖς δι-
 κασταῖς, „ Ἄλλ’ ἐμοὶ μὲν, εἶπεν, οἱ πέντε καὶ εἴκοσι
 τῶν δικαστῶν ἐπίστευσαν· τσοῦτοι γὰρ σοῦ κατεψηφίσαν-
 το· σοὶ δὲ τριάκοντα οὐκ ἐπίστευσαν· οὐ γὰρ πρότερον ἀπέ-
 λυσαν ἢ ἔλαβον τὸ ἀργύριον. Ὁ μέντοι Καῖσαρ οὐ κα-
 τεμαρτύρησε κληθεὶς ἐπὶ τὸν Κλωδίον „ οὐδ’, ἔφη, μοιχείαν
 „ κατεγνωκέναι τῆς γυναικὸς· ἀφεικέναι δ’ αὐτὴν, ὅτι
 „ τὸν Καίσαρος ἔδει γάμον οὐ πράξεως αἰσχρᾶς μόνον,
 „ ἀλλὰ καὶ Φήμης καθαρὸν εἶναι”.

κη. Διαφυγὸν δὲ τὸν κίνδυνον ὁ Κλωδίας, καὶ δήμαρ-
 χος αἰρεθείς, εὐθὺς εἶχετο τοῦ Κικέρωνος, πάνθ’ ὁμοῦ πρά-
 γματα καὶ πάντα ἀνθρώπους συνάγων καὶ ταραττων ἐπ’
 αὐτὸν· τὸν τε γὰρ δήμον ἠκείωσατο νόμοις Φιλανθρώποις,
 καὶ τῶν ὑπάτων ἑνατέρῳ μεγάλῃς ἐπαρχίᾳ ἐψηφίσατο,
 Πείσων μὲν Μακεδονίαν, Γαβινίῳ δὲ Συρίαν· πολλοὺς δὲ
 τῶν ἀπέριον συνήτασεν εἰς τὸ πολίτευμα, καὶ δούλους
 ἀπλισμένους περὶ αὐτὸν εἶχε. Τῶν δὲ πλείστον δυναμέ-
 νων τότε τριῶν ἀνδρῶν Κράσσου μὲν ἀντιπρὸς Κικέρωνι
 πολεμοῦντος, Πομπηίου δὲ θρυπτομένου πρὸς ἀμφοτέρους,
 Καίσαρος δὲ μέλλοντος εἰς Γαλατίαν ἰξίοναι μετὰ στρατεύ-

ματος· ὑπὸ τοῦτον ὑποδὸς ὁ Κικέρων, καίπερ οὐκ ὄντα Φίλον, ἀλλ' ὑποπτον ἐκ τῶν περὶ Κατιλίαν, ἤξιωσε πρεσβευτὴν αὐτῷ συστρατεύειν. Δεξαμένου δὲ τοῦ Καίσαρος, ὁ Κλώδιος ὄρων ἐκφεύγοντα τὴν δημαρχίαν αὐτοῦ τὸν Κικέρωνα, προσεποιεῖτο συμβατικῶς ἔχειν, καὶ τῇ Τερεντίᾳ τὴν πλείστην ἀνατιθεὶς αἰτίαν, ἐκείνου δὲ μεμνημένος ἐπιεικῶς αἰεὶ, καὶ λόγους εὐγνώμονας ἐνδιδοῦς, ὡς ἂν τις οὐ μισῶν οὐδὲ χαλεπαίνων, ἀλλ' ἐγκαλῶν μέτρια καὶ Φιλικὰ, παντάπασι αὐτοῦ τὸν φόβον ἀνήκειν ὡς ἀπειπεῖν τῷ Καίσαρι τὴν πρεσβείαν, καὶ πάλιν ἔχθεσθαι τῆς πολιτείας. Ἐφ' ᾧ παροξυνθεὶς ὁ Καῖσαρ, τὸν τε Κλώδιον ἐπέβρωσε καὶ Πομπηίου ἀπέσπρεψε κομιδῇ τοῦ Κικέρωνος· αὐτὸς τε κατεμαρτύρησεν ἐν τῷ δήμῳ, μὴ δοκεῖν αὐτῷ καλῶς μηδὲ νομίμως ἄνδρας ἀκρίτους ἀνηρῆσθαι τοὺς περὶ Λέντλον καὶ Κέθηγον. Αὕτη γὰρ ἦν κατηγορία, καὶ ἐπὶ τοῦθ' ὁ Κικέρων ἐκαλεῖτο. Κινδυνεύων οὖν καὶ διακόμενος, ἐσθῆτα μετέλλαξε καὶ κόμης ἀνάπλεως περιῖδον ἰκέτευσεν τὸν δῆμον. Πανταχοῦ δ' ὁ Κλώδιος ἀπήντα κατὰ τοὺς ξενωποῦς, ἀνθρώπους ἔχων ὕβρισας περὶ αὐτὸν καὶ θρασεῖς, οἱ πολλὰ μὲν χλευάζοντες ἀκολάτως εἰς τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Κικέρωνος, πολλαχοῦ δὲ πηλῶ καὶ λίθοις βάλλοντες, ἐνίσταντο ταῖς ἰκεσίαις. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ Κικέρωνι πρῶτον μὲν ὀλίγου δεῖν σύμπαν τὸ τῶν ἰπτικῶν πλῆθος συμμετέβαλε τὴν ἐσθῆτα, καὶ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους νέων παρηκολούθουν, κομῶντες καὶ συνικετεύοντες. Ἐπειτα τῆς Βουλῆς συνελθούσης, ὅπως ψηφίσαιτο τὸν δῆμον ὡς ἐπὶ πένθεσι μεταβαλεῖν τὰ ἱμάτια, καὶ τῶν ὑπάτων ἐναντιωθέντων, Κλωδίον δὲ σιδηροφορευμένον περὶ τὸ βου-

λευτήριον, ἐξέδραμον οὐκ ὀλίγοι τῶν βουλευτικῶν, κα-
ταβήγνυμενοι τοὺς χιτῶνας, καὶ βεῶντες. Ὡς δ' ἦν
οὗτ' οἶκτος οὐτέ τις αἰδῶς πρὸς τὴν ἔψιν, ἀλλ' ἔδει τὸν
Κικέρωνα Φεύγειν ἢ σιδήρῳ κριθῆναι πρὸς τὸν Κλαύδιον,
ἔδειτο Πομπηίου βοηθεῖν, ἐπίτηδες ἐκποδῶν γεγονότος καὶ
διατρίβοντος ἐν ἀγροῖς περὶ τὸν Ἀλβανόν· καὶ πρῶτον μὲν
ἔπεμφε Πείσωνα τὸν γαμβρὸν δεησόμενον, ἔπειτα καὶ
αὐτὸς ἀνέβη. Πυθόμενος δ' ὁ Πομπηῖος, οὐχ ὑπέμεινε
εἰς ἔψιν ἐλθεῖν· δεινὴ γὰρ αὐτὸν αἰδῶς εἶχε πρὸς τὸν ἄν-
δρα, μεγάλους ἠγωνισμένον ἀγῶνας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ
πολλὰ πρὸς χάριν ἐκείνῳ πεπολιτευμένον· ἀλλὰ Καίσαρι
γαμβρὸς ἂν δεομένῳ προῦδωκε τὰς παλαιὰς χάριτας,
καὶ κατὰ θύρας ἄλλας ὑπεξεληθὼν ἀπεδίδρασκε τὴν ἔν-
τευξιν. Οὕτω δὴ προδοθεὶς ὁ Κικέρων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γε-
νοῖαί τιμιος, ἐπὶ τοὺς ὑπάτους κατέφυγε· καὶ Γαβίνιος
μὲν ἦν χαλεπὸς αἰεὶ· Πείσων δὲ διελέχθη πρότερον, αὐ-
τὸν παραινῶν ἐκτῆναι, καὶ ὑποχωρῆσαι τῇ τοῦ Κλαυδίου
ῥύμῃ, καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν ἐνεγκεῖν, καὶ γε-
νεῖσθαι πάλιν σωτῆρα πῆς πατρίδος ἐν σάσεσι καὶ καιροῖς
δι' ἐκεῖνον οὕτως.

κθ. Τοιαύτης τυχῶν ἀποκρίσεως ὁ Κικέρων ἐβου-
λεύετο σὺν τοῖς φίλοις· καὶ Λεύκουλλος μὲν ἐκέλευε μέ-
νειν ὡς περιεσόμενον, ἄλλοι δὲ Φεύγειν, ὡς ταχὺ τοῦ
δήμου ποθήσαντες αὐτὸν ὅταν ἐμπλησθῇ τῆς Κλαυδίου μα-
νίας καὶ ἀπουσίας. Ταῦτ' ἔδοξε Κικέρωνι· καὶ τὸ μὲν
ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὃ πολὺν χρόνον ἔχων ἐπὶ τῆς οἰκίας
ἠδρυσμένον ἐτίμα διαφέροντως, εἰς Καπιτώλιον κομίσας
ἀνέθηκεν ἐπιγράψας, ἈΘΗΝΑΨ Ρ' ὨΨΜΗΣ ΦΥΨΛΑΚΙ.
κομπῶς δὲ παρὰ τῶν φίλων λαβὼν, περὶ μέσας νύκτας
ὑπέβη-

ὑπεξήλας τῆς πόλεως, καὶ πεζῇ διὰ Λευκανίας ἐπορεύετο, λαβέσθαι Σικελίας βουλόμενος. Ὡς δ' ἦν Φανερὸς ἦδη πεφευγὼς, ἐπήγαγεν αὐτῷ Φυγῆς ψῆφον ὁ Κλάδιος, καὶ διάγραμμα προὔθηκεν, εἶργειν πυρὸς καὶ ὕδατος τὸν ἄνδρα, καὶ μὴ παρέχειν εἴργην ἐντὸς μυριάδι πεντακοσίων Ἰταλίας. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐλάχιστος ἦν τοῦ διαγράμματος τούτου λόγος, αἰδουμένοις τὸν Κικέρωνα, καὶ πᾶσαν ἐνδεικνύμενοι Φιλοφροσύνην, παρέπεμπον αὐτόν· ἐν δ' Ἰππωνία πόλει τῆς Λευκανίας, ἦν Οὐιβῶνα νῦν Καλοῦσιν, Οὐίβιος, Σικελὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ τε πολλὰ τῆς Κικέρωνος Φιλίας ἀπολελαυκῶς, καὶ γεγονῶς ὑπατεύοντος αὐτοῦ τεκτόνων ἑπαρχος, οἴκῃ μὲν οὐκ ἐδέξατο, τὸ χωρίον δὲ καταγράψειν ἐπηγγέλλετο· καὶ Γάιος Οὐεργίλιος, δὲ τῆς Σικελίας στρατηγός, ἐν τοῖς μάλιστα Κικέρωνι κεχωρημένος, ἔγραψεν ἀπέχεσθαι τῆς Σικελίας. Ἐφ' οἷς ἀθυμίας, ὤρμησεν ἐπὶ Βρεντέσιον, κακεῖθεν εἰς Δυρράχιον ἀνέμω Φορῶ περιαιούμενος, ἀντιπνεύσαντος πελαγίου μεθ' ἡμέραν, ἐπαλινδρόμησεν· εἶτα αὖθις ἀνήχθη. Λέγεται δὲ καὶ καταπλεύσαντος εἰς Δυρράχιον αὐτοῦ, καὶ μέλλοντος ἀποβαίνειν, σεισμόν τε τῆς γῆς καὶ σπασμὸν ἄμα γενέσθαι τῆς θηλάττης. Ἀφ' ὧν συνέβαλλον οἱ μαυτικοὶ μὴ μόνιμον αὐτῷ τὴν Φυγὴν ἔσεσθαι· μεταβολῆς γὰρ εἶναι ταῦτα σημεῖα. Πολλῶν δὲ Φοιτῶντων ἀνδρῶν ὑπ' εὐνοίας, καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διαμιλλωμένων πρὸς αὐτὰς ταῖς πρεσβείαις, ὅμως ἀθυμῶν καὶ περίλυπος διῆγε τὰ πολλὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν, ὥσπερ οἱ δυσέρωτες, ἀφορῶν, καὶ τῷ Φρονήματι μικρὸς ἄγαν καὶ ταπεινὸς ὑπὸ τῆς συμφορᾶς γεγονῶς καὶ συνεταλμένος, ὡς οὐκ ἂν τις ἄνδρα παιδεῖα συμβεβιακῆτα τοσαύ-

τη προσεδόκησε. Καίτοι πολλάκις αὐτὸς ἤξιον τοῦ Φίλου μὴ ρήτορα καλεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ Φιλόσοφον· Φίλου γὰρ ὡς ἔργον ἡρῆσθαι, ρητορικῇ δ' ὀργάνῳ χρῆσθαι πολιτευόμενος ἐπὶ τὰς χρείας. Ἄλλ' ἡ δόξα δεινὴ τὸν λόγον, ὥσπερ βαΦὴν, ἀποκλύσαι τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ τῶν πολλῶν ἐνομόρξασθαι πάθῃ δι' ὀμίλιαν καὶ συνήθειαν τοῖς πολιτευομένοις, ἂν μὴ τις εὖ μάλα Φυλακτόμενος, οὕτω συμφέρηται τοῖς ἐκτὸς, ὡς τῶν πραγμάτων αὐτῶν, εὐ τῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασι παθῶν συμμεθεῖξαι.

λ. Ὁ δὲ Κλάδιος ἐξελάσας τὸν Κικέρανα, κατέπρησε μὲν αὐτοῦ τὰς ἐπαύλεις, κατέπρησε δὲ τὴν οἰκίαν, καὶ τῷ τόπῳ κατὰ Ἐλευθερίας ἐπωκοδόμησε τὴν δ' ἄλλην οὐσίαν ἐπέλησε, καὶ διεκήρυττε καθ' ἡμέραν, μηδὲν ὀνομαζόμενον μηδεὶς. Ἐκ δὲ τούτου Φοβερός ὢν τοῖς ἀριστοκρατικαῖς, καὶ τὸν δῆμον ἀνειμένον εἰς ὕβριν πολλὴν καὶ θρασύτητα συνεφεληκόμενος, ἐπεχείρει τῷ Πομπηίῳ, τῶν διακημένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν στρατείαν ἔνια σπαράτταν. Ἐφ' οἷς ὁ Πομπηῖος ἀδοξᾶν, ἐκάκιζεν αὐτὸς αὐτὸν, πρέμενος τὸν Κικέρανα· καὶ πάλιν ἐκ μεταβολῆς παντοῖος ἐγίνετο, πράττων κάθοδον αὐτῷ μετὰ τῶν Φίλου. Ἐπιταμένῳ δὲ τοῦ Κλαδίου, συνέδοξε τῇ Βουλῇ μηδὲν διὰ μέσου πρᾶγμα κυροῦν μηδὲ πράττειν δημόσιον, εἰ μὴ Κικέρανι κάθοδος γένοιτο. Τῶν δὲ περὶ Λέντλου ὑπατευόντων, καὶ τῆς γάστρωσ πρόσω βαδίζουσης, ὥστε τραβῆναι μὲν ἐν ἀγορᾷ δημάρχους, Κοῖνον δὲ τὸν Κικέρανος ἀδελφὸν ἐν τοῖς νεκροῖς, ὡς τεθνηκότα κείμενον, διαλαθεῖν, ὃ, τε δῆμος ἤρχετο τρέπεσθαι τῇ γνώμῃ, καὶ τῶν δημάρχων Ἄνιος Μίλων πρῶτος ἐτόλμησε τὸν Κλάδιον εἰς δίκην ἀπάγειν βιαίων, καὶ

καὶ Πομπηίῳ πολλοὶ συνήλθον ἕκ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν
 πέριξ πόλεων μεθ' ὧν προελθὼν, καὶ τὸν Κλώδιον ἀναστήσας
 ἕκ τῆς ἀγορᾶς, ἐπὶ τὴν ψῆφον ἐκάλει τοὺς πολίτας· καὶ
 λέγεται μηδέποτε μηδὲν ἐκ τοσαύτης ὁμοφροσύνης ἐπιψη-
 φίσασθαι τὸν δῆμον· ἡ δὲ Σύγκλητος ἀμιλλωμένη πρὸς τὸν
 δῆμον, ἔγραψεν ἐπαινεθῆναι τὰς πόλεις ὅσαι τὸν Κικέρωνος
 παρὰ τὴν Φυγὴν ἐθέραπευσαν, καὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ καὶ τὰς
 ἐπαύλεις ὡς Κλώδιος διεφθάρκει, τέλεσι δημοσίοις ἀναστα-
 θῆναι. Κατ' ἡμέραν δὲ Κικέρων ἐκκαίδεκάτῳ μηνὶ μετὰ τὴν Φυ-
 γὴν· καὶ τοσαύτη τὰς πόλεις χαρὰ καὶ σπουδὴ τοῦ ἀνθρώ-
 πους περὶ τὴν ἀπάντησιν εἶχεν, ὥστε τὸ ῥῆθρον ὑπὸ Κικέρωνος
 ὕπερον ἐνδεέτερον εἶναι τῆς ἀληθείας· ἔφη γὰρ, αὐτὸν
 ἐπὶ τῶν ἄμων τὴν Ἰταλίαν φέρουσαν, εἰς τὴν Ῥώμην εἰσ-
 ενεγκεῖν. Ὅπου καὶ Κράσσοσ ἐχθρὸς ὢν αὐτῷ πρὸ τῆς Φυ-
 γῆς, τότε προθύμως ἀπήντα καὶ διελύετο, τῷ παιδί Ποπλίῳ
 χαριζόμενος, ὡς ἔλεγε, ζηλωτῆ τοῦ Κικέρωνος ὄντι.

λά. Χρόνον δ' οὐ πολλὸν διαλιπὼν, καὶ παραφυλάξας
 ἀποδημοῦντα τὸν Κλώδιον, ἐπῆλθε μετὰ πολλῶν τῷ Κα-
 πιτωλίῳ, καὶ τὰς δημοχρικὰς δέλτους ἐν αἷς ἀναγρα-
 φαὶ τῶν διωκημένων ἦσαν, ἀπέσπασε καὶ διέφθειρεν.
 Ἐγκαλοῦντος δὲ περὶ τούτου τοῦ Κλώδιου, τοῦ δὲ Κικέ-
 ρωνος λέγοντος, ὡς παρανόμως ἐκ πατρικίαν εἰς δημο-
 χλίαν παρέλθοι, καὶ κύριον οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμέ-
 νων ὑπ' αὐτοῦ· Κάτων ἠγανάκτησε καὶ ἀντεῖπε, τὸν
 μὲν Κλώδιον οὐκ ἐπαινῶν, ἀλλὰ καὶ δυσχεραίνων τῆς
 πεπολιτευομένου· δεινὸν δὲ καὶ βίαιον ἀποφαίνων, ἀναί-
 ρεσιν ψηφίσασθαι δογμάτων καὶ πράξεων τοσούτων τὴν
 Σύγκλητον· ἐν αἷς εἶναι καὶ τὴν ἑαυτοῦ τῶν περὶ Κύ-
 πρου καὶ Βυζάντιον διοίκησιν. Ἐκ τούτου προσέκρουσεν ὁ
 Κικέρων αὐτῷ πρᾶσκρουσι εἰς οὐδὲν ἐμφανὲς προελθῶ-

σαν, ἀλλ' ὅτε τῇ Φιλοφροσύνῃ χρῆσθαι πρὸς ἀλλήλους ἀμαυρότερον.

λβ. Μετὰ ταῦτα Κλάδιον μὲν ἀποκτίνουσι Μίλων' καὶ διακόμενος Φένου, Κικέρωνα παρεστήσατο συνήγορον. Ἡ δὲ Βουλὴ φοβηθεῖσα μὴ κινδυνεύοντος ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ θυμοειδοῦς τοῦ Μίλωνος, ταραχὴ γένηται περὶ τὴν πόλιν, ἐπέτρεψε Πομπηίῳ ταύτην τε καὶ τὰς ἄλλας κρίσεις βραβεῦσαι, παρέχοντα τῇ πόλει καὶ τοῖς δικαστηρίοις ἀσφάλειαν. Ἐκεῖνου δὲ τὴν ἀγορὰν ἔτι νυκτὸς ἀπὸ τῶν ἄκρων περιλαβόντος τοῖς στρατιώταις, ὁ Μίλων τὸν Κικέρωνα δεῖσας, μὴ πρὸς τὴν ὄψιν ἀηθείας διαταραχθεὶς χεῖρον διαγωνίστηται, συνέπεισεν ἐν Φορείῳ κομισθέντα πρὸς τὴν ἀγορὰν ἡσυχάζειν, ἄχρισ οὐ συνίστασιν οἱ κριταὶ καὶ πληροῦται τὸ δικαστήριον. Ὁ δ' οὐ μόνον ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν ὑπλοῖς ἀθαρσῆς, ἀλλὰ καὶ τῷ λέγειν μετὰ φόβου προσήει, καὶ μόλις ἐπαύσατο παλλόμενος καὶ τρέμων, ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων ἀκμὴν τοῦ λόγου καὶ εἰσὶν λαβόντος. Λικινίῳ δὲ Μουρήνῳ Φεύγουσι δίκην ὑπὸ Κάρτακος, Βοηθῶν καὶ Φιλοτιμούμενος Ὀρτήσιον ὑπερβάλλειν εὐημερήσαντα, μέρος οὐδὲν ἀνεπαύσατο τῆς νυκτὸς, ὡς ὑπὸ τοῦ σφόδρα φροντίσαι καὶ διαγρυπνῆσαι κακωθεὶς, ἐνδεέστερος αὐτοῦ Φανῆναι. Τότε δ' οὖν ἐπὶ τὴν τοῦ Μίλωνος δίκην ἐκ τοῦ Φορείου προελθὼν, καὶ θεατάρμενος τὸν Πομπηῖον ἄνω καλεζόμενον, ὥσπερ ἐν στρατοπέδῳ, καὶ κώκλω τὰ ἔπλα περιλάμποντα τὴν ἀγορὰν, συνεχύθη, καὶ μόλις ἐνήρξατο τοῦ λόγου κραδαινόμενος τὸ σῶμα, καὶ τὴν Φανὴν ἐνισχόμενος αὐτοῦ τοῦ Μίλωνος εὐθαρσῶς καὶ ἀνδρείως παρισταμένου τῷ ἀγῶνι, καὶ κόμην θρέψαι καὶ μεταβαλεῖν ἰσθῆτα Φαίαν ἀπαξιόσαντος ὅπερ οὐχ ἦμισα δικαί συνάκιον αὐτῷ γενέσθαι τῆς καταδίκης.

Ἄλλ'

Ἄλλ' ὄγε Κικέρων διὰ ταῦτα Φιλέταιρος μᾶλλον ἢ δειλὸς ἔδοξεν εἶναι.

λγ. Γίνεται δὲ καὶ τῶν ἱερέων, οὓς ἀγούρας Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ἀντὶ Κράσσου τοῦ νέου, μετὰ τὴν ἐν Πάρθοις αὐτοῦ τελευτήν. Εἶτα κλήρω λαχόντων τῶν ἐπαρχικῶν Κιλικίαν, καὶ στρατὸν ὀπλιτῶν μυρίων καὶ δισχιλίων, ἰππέων δὲ δισχιλίων ἑξακοσίων, ἔπλευσε προσταχθεὶς αὐτῷ, καὶ τὰ περὶ Καππαδοκίαν Ἀριοβαρζάνη τῷ βασιλεῖ Φίλα καὶ πειθῆναι παρασχεῖν. Ταῦτά τε δὴ παρεσήσατο καὶ συνήρμοσεν ἀμέμπτως ἄτερ πολέμου τοὺς τε Κίλικας ὄρων πρὸς τὸ Παρθικὸν πταῖσμα Ῥωμαίων, καὶ τὸν ἐν Συρίᾳ νεωτερισμὸν ἐπηρμένους, κατεπραῦνεν ἡμέρας ἄρχων. Καὶ δῶρα μὲν οὐδὲ τῶν βασιλέων δίδόντων ἔλαβε, δειπῶν δὲ τοὺς ἐπαρχικοὺς ἀνήκειν αὐτὸς δὲ καθ' ἡμέραν τοὺς χαρίεντας ἀνελάμβανεν ἐσιάσειν, οὐ πολυτελῶς, ἀλλ' ἐλευθερίως· ἢ δ' οἰκία θυρωρὸν οὐκ εἶχεν, οὐδ' αὐτὸς ὄφθη κατακείμενος ὑπ' οὐδενός, ἀλλ' ἔωθεν ἐς τὰς ἢ περιπατῶν πρὸ τοῦ δαματίου, τοὺς ἀσπαζομένους ἐδεξιοῦτο. Λέγεται δὲ μῆτε ῥάβδοις αἰκίσασθαι τινα, μῆτε ἐσθῆτα περισχίσαι, μῆτε βλασφημίαν ὑπ' ὀργῆς, ἢ ζήμιας προσβαλεῖν μεθ' ὕβρεων. Ἄνευρών δὲ πολλὰ τῶν δημοσίων κεκλεμμένα, τὰς τε πόλεις εὐπόρους ἐποίητε, καὶ τοὺς ἀποτινοντάς, οὐδὲν τούτου πλεῖον παθόντας, ἐπιτίμους διεφύλαξεν. Ἦψατο δὲ καὶ πολέμου, ληστὰς τῶν περὶ τὸν Ἀμανὸν οἰκούντων τρεψάμενος· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνηγορεύθη. Καιλίου δὲ τοῦ ῥήτορος δεομένου παρδάλεις αὐτῷ πρὸς τινα θέαν εἰς Ῥώμην ἐκ Κιλικίας ἀποσεῖλαι, καλλωπιζόμενος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, γράφει πρὸς αὐτὸν ἢ οὐκ εἶναι παρῶν δάλεις ἐν Κιλικίᾳ, πεφευγέναι γὰρ εἰς Καρίαν, ἀγα-
να-

„νακτούσας ὅτι μόναι πολεμοῦνται, πάντων εἰρήνην ἐ-
 „χόντων”.

λδ. Πλέων δ' ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, τοῦτο μὲν Ῥόδῳ προσ-
 ἔσχε, τοῦτο δ' Ἀθήναις ἐνδιέτριψεν ἄσμενος, πῶθ' αὖ τῶν
 πάλαι διατριβῶν ἀνδράσι δὲ τοῖς πρώτοις ἀπὸ παιδείας
 συγγενόμενος, καὶ τοὺς τότε Φίλους καὶ συνήθεις ἀσπα-
 σάμενος, καὶ τὰ πρέποντα θαυμασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλλά-
 δος, εἰς τὴν πόλιν ἐπανῆλθεν, ἤδη τῶν πραγμάτων ὡσπερ
 ὑπὸ Φλεγμονῆς ἀφίπτεμένων περὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.
 Ἐν μὲν εὖν τῇ Βουλῇ ψηφισομένων αὐτῷ θρίαμβον „ἦ-
 „διον αὖν” ἔφη „ παρακολουθῆσαι Καίσαρι θριαμβεύου-
 „τι, συμβάσεων γενόμενων”. Ἰδίᾳ δὲ συνεβούλευε, πολλὰ
 μὲν Καίσαρι γράφειν, πολλὰ δὲ αὐτοῦ Πομπηίου δεόμε-
 νος πρᾶντων ἐκότερον καὶ παραμυθούμενος. Ὡς δ' ἦν
 ἀνήμερα, καὶ Καίσαρος ἐπερχομένου, Πομπηίου οὐκ ἔμει-
 νεν, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὴν πόλιν
 ἐξέλιπε, ταύτης μὲν ἀπελείφθη τῆς Φυγῆς ὁ Κικέρων,
 ἔδοξε δὲ Καίσαρι προστίθεσθαι καὶ δῆλός ἐστι τῇ γνώμῃ
 πολλὰ βίπτασθῆναι ἐπ' ἀμφοτέρας καὶ δυσπαθήσας. Γρά-
 φει γὰρ ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς „διωπορεῖν ποτέρωσιν χρὴ τρέ-
 „πεσθαι Πομπηίου μὲν ἔνδοξον καὶ καλὴν ὑπόθεσιν
 „πρὸς τὸν πόλεμον ἔχοντος. Καίσαρος δὲ ἄμεινον τοῖς
 „πράγμασι χρωμένον, καὶ μᾶλλον ἑαυτὸν καὶ τοὺς Φί-
 „λους σάζοντος, ἅς ἔχει μὲν ἐν Φύγῃ, μὴ ἔχειν δὲ
 „πρὸς ἐν Φύγῃ”. Τρεβατίου δὲ τινος τῶν Καίσαρος
 ἐταίρων γράψαντος ἐπιστολὴν, ὅτι „Καῖσαρ οἶεται δεῖν,
 „μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐξετάζεσθαι μεθ' αὐτοῦ, καὶ τῶν
 „ἰππίδων μετέχειν· εἰ δ' ἀναδύεται διὰ γῆρας, εἰς τὴν
 „Ἑλλάδα βαδίζειν, κακεὶ καθήμενον ἡσυχίαν ἀγειν,
 „ἰππίδων ἀμφοτέροις γενόμενον”. Θαυμάσας ὁ Κικέρων
 ἔφα

ὅτι Καῖσαρ αὐτὸς οὐκ ἔγραψεν, ἀπεκρίνατο πρὸς ὀργὴν ὡς „ οὐδὲν ἀνάξιον πράξει τῶν πεπολιτευμένων". Τὰ μὲν οὖν ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς γεγραμμένα, τοιαῦτά ἐστι.

λε. Τοῦ δὲ Καίσαρος εἰς Ἰβηρίαν ἀπάραντος, εὐθύς ὡς Πομπηίου ἐπλευσε· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἄσμενος ὤφθη, Κάτων δ' αὐτὸν ἰδὼν, ἰδίᾳ πολλὰ κατεμέμφετο Πομπηίῳ προσθέμενον· „ αὐτῷ μὲν γὰρ οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἐγκαταλιπεῖν ἢ ἀπ' ἀρχῆς εἴλετο τῆς πολιτείας, „ τάξι, ἐκείνων δὲ χρησιμώτερον ὄντα τῇ πατρίδι καὶ „ τοῖς Φίλοις εἰ μένων ἴσος ἐκεῖ πρὸς τὸ ἀποβαίνειν ἡρόζο, „ ζετο, κατ' οὐδένα λογισμὸν οὐδ' ἐξ ἀνάγκης πολέμιον „ γεγονέναι Καίσαρι, καὶ τοσοῦτου μεθέξοντα κινδύνου „ δεῦρ' ἦκειν". Οὗτοι δὲ δὴ τοῦ Κικέρωνος ἀνέτρεφον οἱ λόγοι τὴν γνώμην, καὶ τὸ μέγα μηδὲν αὐτῷ χρεῖσθαι Πομπηίου. Αἴτιος δ' ἦν αὐτὸς, οὐκ ἀρνούμενος μεταμέλεσθαι, Φλαυρίζων δὲ τοῦ Πομπηίου τὴν παρασκευὴν, καὶ πρὸς τὰ βουλευόμενα δυσκολαίων ὑπούλως, καὶ τοῦ παρασκώπτειν τι, καὶ λέγειν χάριεν εἰς τοὺς συμμάχους οὐκ ἀπεχόμενος· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἀγέλασος ἀειπεριῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ σκυθρωπὸς, ἑτέροις δὲ παρέχων γέλωτα μηδὲν δεομένοις. Βέλτιον δὲ καὶ τούτων ὀλίγα παραθέσθαι. Δομιτίου τοίνυν ἀνθρώπου εἰς τάξι ἡγεμονικὴν ἄγοντος οὐ πολεμικὸν, καὶ λέγοντος ὡς ἐπιεικῆς τὸν τρόπον ἐστὶ καὶ σώφρων „ Τί οὖν" εἶπεν „ οὐκ „ ἐπίτροπον αὐτὸν τοῖς τέκνοις Φυλάσσεις"; Ἐπαινούτων δὲ τινῶν Θεοφάνην τὸν Λέσβιον, ὃς ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τεκτόνων ἑπαρχος, ὡς εὖ παραμυθήσασατο Ῥοδίου τὸν σόλου ἀποβαλόντα, „ Ἠλίκον" εἶπεν „ ἀγαθὸν ἐστὶ „ τὸ Γραικὸν ἔχειν ἑπαρχον". Καίσαρος δὲ κατορθούοντος τὰ πλείετα, καὶ τρόπον τινὰ πολιορκούοντος αὐτοῦς, Λέν-
τλω

τῶν μὲν εἰπότετι πυνθάνεσθαι συγνοὺς εἶναι τοὺς Καίσα-
ρος Φίλους, ἀπεκρίνατο, „ Λέγεις αὐτοὺς δυσνοεῖν Καί-
„ σαρι“. Μαρκίου δὲ τινος ἤκοντος ἐξ Ἰταλίας νεωσὶ,
καὶ λέγοντος ἐν Ῥώμῃ Φήμην ἐπικρατεῖν ὡς πολιορκεῖτο
Πομπήϊος „ Εἴτ' ἐξέπλευσας" εἶπεν „ ἵνα τοῦτο πισεύ-
„ σης αὐτὸς θεασάμενος"; Μετὰ δὲ τὴν ἤτταν Νουβίου
μὲν εἰπότετος ὅτι δεῖ χριστὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἐπιτὰ γὰρ
ἀετοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Πομπήϊου λελεῖσθαι. „ Κα-
„ λῶς ἂν" ἔφη „ παρήνεις, εἰ κολοιοῖς ἐπολεμεῖσθαι".
Λαβρινῶ δὲ μαυτείαις τισὶν ἰσχυριζομένου, καὶ λέγον-
τος ὡς δεῖ περιγενέσθαι Πομπήϊον. „ Οὐκοῦν" ἔφη „ στρα-
„ τηρήματι τούτῳ χράμενοι νῦν ἀποβεβλήκαμεν τὸ
„ στρατόπεδον".

λε. Ἀλλὰ γὰρ γενομένης τῆς κατὰ Φάρσαλον μάχης,
ἧς οὐ μετέσχε δι' ἀβρωσίαν, καὶ Πομπήϊου Φυγόντος, ὃ
μὲν Κάτων καὶ σφάτευμα συχρὸν ἐν Δυρράχίῳ, καὶ σό-
λων ἔχων μέγαν, ἐκείνου ἡξίου στρατηγεῖν κατὰ νόμον
καὶ τὸ τῆς ὑπατείας ἀξίωμα προὔχοντα. Διαθούμενος
δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ Κικέρων, καὶ ὄλωσ Φεύγων τὸ συ-
στρατεύεσθαι, παρ' οὐδὲν ἦλθεν ἀνααιρεθῆναι, Πομπήϊου
τοῦ νέου καὶ τῶν Φίλων προδότην ἀποκαλούντων, καὶ τὰ
ἔφη σπατακόμενον, εἰ μὴ Κάτων ἐνθάδε, μόλις ἀφείλετο
καὶ διήνεγκεν αὐτὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Κατασχῶν δ' εἰς
Βρεντέσιον, ἐνταῦθα διέτριβε, Καίσαρα περιμένων βραδύ-
νοντα διὰ τὰς ἐν Ἀσίᾳ καὶ περὶ Αἴγυπτον ἀσχολίας.
Ἐπεὶ δ' εἰς Τάραντα καθωρμισμένος ἀπηγγέλλετο καὶ
πέζῃ περιῖον ἐκείθεν εἰς Βρεντέσιον, ἄρμησε πρὸς αὐτὸν,
οὐ πάνυ μὲν ἂν δούσελπις, αἰδούμενος δὲ πολλῶν παρόν-
των ἀνδρῶν ἐχθροῦ καὶ κρατοῦντος λαμβάνειν πείραν.
Οὐ μὴν ἰδέσθαι αὐτῷ πρᾶξαι τι παρ' ἀξίαν ἢ εἰπεῖν.

Ὁ γὰρ Καῖσαρ ὡς εἶδεν αὐτὸν πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἀπαντῶντα, κατέβη καὶ ἠσπάτατο, καὶ διαλεγόμενος μόνῳ συχρῶν σαδίων ὁδὸν προῆλθεν. Ἐκ δὲ τούτου διέτελει τιμῶν καὶ Φιλοφρονούμενος, ὥστε καὶ γράψαντι λόγον Ἐγκώμιον Κάτωνος, ἀντιγράφων, τὸν τε λόγον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον, ὡς μάλιца τῷ Περικλέους εἰκότα καὶ Θηραμένους, ἐπαινεῖν. Ὁ μὲν οὖν Κικέρωνος λόγος, Κάτων, ὁ δὲ Καῖσαρος, Ἀντικάτων ἐπιγέγραπται. Λέγεται δὲ καὶ Κοῖντου Λιγαρίου δίκην Φεύγοντος, ὅτι τῶν Καίσαρος πολεμίων εἰς ἐγεγόνει, καὶ Κικέρωνος αὐτῷ βοηθοῦντος, εἰπεῖν τὸν Καῖσαρα πρὸς τοὺς Φίλους, „ Τί „ κωλύει διὰ χρόνου Κικέρωνος ἀκοῦσαι λέγοντος, ἐπεὶ „ πάλαι κέκριται πονηρὸς ἀνὴρ καὶ πολέμιος”; ἐπεὶ δ' ἀρξάμενος λέγειν ὁ Κικέρων ὑπερφυῶς ἐκίνοι, καὶ προῦβαινεν αὐτῷ πάθει τε ποικίλος καὶ χάριτι θαυμαστὸς ὁ λόγος, πολλὰς μὲν ἰέναι χρόας ἐπὶ τοῦ προσώπου τὸν Καῖσαρα, πάσας δὲ τῆς ψυχῆς τρεπόμενον τροπὰς κατὰδηλον εἶναι τέλος δὲ τῶν κατὰ Φάρσαλον ἀφαμένου τοῦ ῥήτορος ἀγῶνων, ἐκπαθῆ γενόμενον, τιναχθῆναι τῷ σώματι, καὶ τῆς χειρὸς ἐκβαλεῖν ἕνια τῶν γραμμάτων. Τὸν γοῦν ἄνθρωπον ἀπέλυσε τῆς αἰτίας βεβιασμένος.

λζ. Ἐκ τούτου Κικέρων, εἰς μοναρχίαν τῆς πολιτείας μεθεσώσης, ἀφέμενος τοῦ τὰ κοινὰ πράττειν, ἐσχόλαζε τοῖς βουλομένοις φιλοσοφεῖν τῶν νέων, καὶ σχεδὸν ἐκ τῆς πρὸς τούτους συνηθείας, εὐγενεστάτους καὶ πρώτους ὄντας, αὐθις ἴσχυεν ἐν τῇ πόλει μέγιστον. Αὐτῷ δ' ἔργον μὲν ἦν τὸ τοὺς φιλοσόφους συντελεῖν διαλόγους καὶ μεταφράζειν, καὶ τῶν διαλεκτικῶν ἢ φυσικῶν ὀνομάτων ἕκαστον εἰς Ῥωμαϊκὴν μεταβάλλειν διάλεκτον. Ἐκείνος

γάρ

γὰρ εἶναι, ὡς φασιν, ὁ καὶ τὴν Φαντασίαν, καὶ τὴν
 συγκατάθεσιν, καὶ τὴν ἐποχὴν, καὶ τὴν κατάληψιν·
 ἔτι δὲ τὸ ἄτομον, τὸ ἀμερὲς, τὸ κενόν, ἀλλὰ τε πολ-
 λὰ τῶν τοιούτων ἐξουμάσας πρῶτος, ἢ μάλιστα, Ῥωμαί-
 οισ, τὰ μὲν μετὰφοραῖς, τὰ δ' οἰκειότησιν ἄλλαις γνώ-
 ριμα καὶ προσήγορα μηχανησάμενος. Τῇ δὲ πρὸς τὴν
 ποιήσιν εὐκολίᾳ παίζων ἐχρήτο· λέγεται γὰρ, ὀπηνίκα
 ρυθίη πρὸς τὸ τοιοῦτον, τῆς νυκτὸς ἔπι ποιεῖν πεντακόσια.
 Τὸ μὲν οὖν πλεῖστον τοῦ χρόνου τούτου περὶ Τοῦσκλον ἐν
 χωρίοις αὐτοῦ διάγειν, ἔγραφε πρὸς τοὺς Φίλους, Λαέρτου
 βίον ξῆν' εἶτε παίζαν, ὡς ἔθος εἶχεν, εἶθ' ὑπὸ Φιλοτιμίας
 σπαργῶν πρὸς τὴν πολιτείαν, καὶ ἀθυμῶν τοῖς καθεσῶσι.
 Σπανίως δ' εἰς αὐτὸν θεραπείας ἕνεκα τοῦ Καίσαρος κατήει-
 κεν καὶ πρῶτος ἦν τῶν συναγορευόντων ταῖς τιμαῖς, καὶ λέγειν
 αἰεὶ τι καινὸν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὰ πραττόμενα Φιλοτι-
 μουμένων· οἷόν ἐστι καὶ τὸ περὶ τῶν Πομπηίου λεχθὲν εἰ-
 κόνων ὡς ἀνεκμημένως καὶ καταβεβλημένως ὁ Καῖσαρ
 ἐκέλευσεν ἀναπαύσασθαι καὶ ἀνεπάθησαν· ἔφη γὰρ ὁ Κι-
 κέρων ὅτι, „ Ταύτῃ τῇ Φιλανθρωπίᾳ Καῖσαρ τοὺς μὲν
 „ Πομπηίου ἴσησι, τοὺς δ' αὐτοῦ πῆγνυσιν ἀνδριάντας”.
 Διανοούμενος δ', ὡς λέγεται, τὴν πάτριον ἱστορίαν γραφῇ
 περιλαβεῖν, καὶ πολλὰ συμμίξει τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ
 ὅλους τοὺς εἰρημίωνος λόγους αὐτῶν καὶ μύθους ἐνταῦ-
 θα γράψαι, πολλοῖς μὲν δημοσίοις, πολλοῖς δ' ἰδοῖς κα-
 τελέσθαι πράγμασιν ἀβουλήτοις καὶ πάθεσιν ὧν αὐθαί-
 ρετα δικαῖ πλεῖστα συμβῆναι.

λη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀπεπέμψατο τὴν γυναῖκα Τερεν-
 τίαν, ἀμελεθῆναι ὑπ' αὐτῆς παρὰ τὸν πόλεμον, ὥστε καὶ
 τῶν ἀναγκαίων ἰσθμίων ἰδέσθαι ἀπιστάσθαι, καὶ μὴδ' ὅτε
 κα-

κατήρεν αὐτῷ εἰς Ἰταλίαν, τυχεῖν εὐγνώμονος· αὐτὴ μὲν γὰρ, οὐκ ἦλθεν ἐν Βρετανίᾳ διατρίβοντος αὐτοῦ πολλὸν χρόνον· ἐρχομένη δὲ τῇ θυγατρὶ παιδίσκη νέα τοσαύτην ὄδον, οὐ πομπὴν πρέπουσαν, οὐ χορηγίαν παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν τῷ Κικέρωνι πάντων ἔρημον καὶ κενὴν ἀπέδειξεν ἐπὶ πολλοῖς ὀφλήμασι καὶ μεγάλοις. Αὐταὶ γὰρ εἰσὶν αἱ λεγόμεναι τῆς διασώσεως εὐπρεπέσταται προφάσεις. Τῇ δὲ Τερεντίᾳ καὶ ταύτας ἀρνούμενη λαμπρὰν ἐποίησε τὴν ἀπολογία αὐτὸς ἐκεῖνος, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον γήμας παρθένον· ὡς μὲν ἡ Τερεντία κατεφίμιζεν, ἔρωτι τῆς ὥρας· ὡς δὲ Τύρων ὁ τοῦ Κικέρωνος ἀπελεύθερος γέγραπεν, εὐπορίας ἔνεκεν πρὸς διάλυσιν δανείων. Ἦν γὰρ ἡ παῖς σφόδρα πλουσία, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ὁ Κικέρων ἐν πίσει κληρονόμος ἀπολειφθεὶς διεφύλαττεν· ὀφείλων δὲ πολλὰς μυριάδας, ὑπὸ τῶν φίλων καὶ οἰκείων ἐπέισθη τὴν παῖδα γῆμαι παρ' ἡλικίαν, καὶ τοὺς δανεισὰς ἀπαλλάξαι τοῖς ἐκεῖνης χρησάμενον. Ἀντώνιος δὲ τοῦ γάμου μνησθεὶς ἐν ταῖς πρὸς τοὺς Φιλίππικὸς ἀντιγραφαῖς, ἐκβαλεῖν αὐτὸν φησι γυναῖκα παρ' ἡ ἐγήρασε, χαριέντως ἅμα τὴν οἰκουρίαν ὡς ἀπράκτου καὶ ἀσρατεύτου παρασκώπτων τοῦ Κικέρωνος. Γήμαντι δ' αὐτῶ, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον ἡ θυγάτηρ ἀπέθανε τίκτουσα παρὰ Λέντλῳ· τούτῳ γὰρ ἐγαμήθη μετὰ τὴν Πείσωτος τοῦ προτέρου ἀνδρὸς τελευτήν. Καὶ συνῆλθον μὲν ἐπὶ τὴν παραμυθίαν τῷ Κικέρωνι πανταχόθεν οἱ Φιλόσοφοι. Βαρύως δ' ἄγαν ἤνεγκε τὸ συμβεβηκός, ὥστε καὶ τὴν γαμηθεῖσαν ἀποπέμψασθαι δόξασαν ἡσθῆναι τῇ τελευτῇ τῆς Τυλλίας.

λθ. Τὰ μὲν οὖν κατ' οἶκον οὕτως εἶχε τῷ Κικέρωνι. Τῆς δ' ἐπὶ Καίσαρα συνισαμένης πράξεως οὐ μετέσχε,

καίπερ ὄν ἑταῖρος ἐν τοῖς μάλις Βρούτου, καὶ βαρύνεσθαι τὰ παρόντα καὶ τὰ πάλαι ποθεῖν πράγματα δοκῶν, ὡς ἕτερος οὐδεὶς. Ἄλλ' ἔδεισαν οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τὴν τε Φύσιν, ὡς ἐνδεῶ τόλμης, τὸν τε χρόνον, ἐν ᾧ καὶ ταῖς ἐββωμενεσάταις Φύσεσιν ἐπιλείπει τὸ θαρσύνειν. Ὡς δ' οὖν ἐπέπρακτο τοῖς περὶ Βρούτου καὶ Κάσσιον τὸ ἔργον, καὶ τῶν Καίσαρος Φίλων συνισαμένων, αὐτοῖς ἦν δέος ἐμφυλίαις πολέμοις περιπετῆ γενέσθαι τὴν πόλιν, Ἀντώνιος μὲν ὑπατεύων τὴν Βουλὴν συνήγαγε, καὶ βραχέα διελέχθη περὶ ὁμοιοῦς Κικέρων δὲ πολλὰ πρὸς τὸν καιρὸν οἰκείως διελθὼν, ἔπεισε τὴν Σύγκλητον, Ἀθηναίους μιμησαμένην, ἀμνησίαν τῶν ἐπὶ Καίσαρι ψηφίσασθαι, νεῖμαι δὲ τοῖς περὶ Κάσσιον καὶ Βρούτου ἑπαρχίας. Ἔσχε δὲ τούτων τέλος οὐδέν. Ὁ γὰρ δῆμος, αὐτὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς οἶκτον ἐξαχθεὶς, ὡς εἶδε τὸν νεκρὸν ἐκκομιζόμενον δι' ἀγορᾶς, Ἀντωνίου δὲ καὶ τὴν ἐσθῆτα δεῖξαντες αὐτοῖς αἵματος κατάπλεων, καὶ κεκοιμένην πάντῃ τοῖς ξίφεσιν, ἐκμανέντες ὑπ' ὀργῆς, ἐν ἀγορᾷ ζήτησιν ἐπισκῶντο τῶν ἀνδρῶν, καὶ πῦρ ἔχοντες ἐπὶ τῆς οἰκίας ἔθεν, ὡς ἀνάψοντες. Οἱ δὲ τούτου μὲν τῷ προπεφυλάχθαι διέφυγον τὸν κίνδυνον, ἑτέρους δὲ πολλοὺς καὶ μεγάλους προσδοκῶντες ἐξέλιπον τὴν πόλιν.

μ. Εὐδὸς οὖν ὁ Ἀντώνιος ἐπῆρτο, καὶ πᾶσι μὲν ἦν φοβερός ὡς μοναρχήσαν, τῷ δὲ Κικέρωνι φοβερώτατος ἀναφρωνυμένην τε γὰρ αὐτῷ πάλιν ὄρων τὴν δύναμιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ τοῖς περὶ Βρούτου ἐπιτήδειον εἰδὼς, ἤχθετο παντί· καὶ που τί καὶ προὔπῆρχεν ὑποψίας αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν τῶν βίων ἀνομοιότητα καὶ διαφορὰν. Ταῦτα δεῖσας ὁ Κικέρων, πρῶτον μὲν ὤρμησε πρεσβευτὴς Δολαβέλλῃ συνεκπλεῦσαι εἰς Συρίαν.

Ἐπεὶ

Ἐπεὶ δ' οἱ μέλλοντες ὑπατεύειν μετ' Ἀντώνιον, Ἰρτιος καὶ Πάνσας, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ζηλωταὶ τοῦ Κικέρωνος, ἐδέοντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ὑπόδεχόμενοι καταλύσειν Ἀντώνιον ἐκείνου παρόντος· ὁ δ' οὔτ' ἀπιστῶν παντάπασι, οὔτε πιτεύων, Δολαβέλλαν μὲν εἶασε χαίρειν, ὁμολογήσας δὲ τοῖς περὶ τὸν Ἰρτιον τὸ θέρος ἐν Ἀθήναις διάξειν, ὅταν δ' ἐκείνοι παραλάβωσι τὴν ἀρχὴν ἀφίξασθαι πάλιν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐξέπλευσε. Γενομένης δὲ περὶ τὸν πλοῦν διατριβῆς, καὶ λόγων ἀπὸ Ῥώμης, οἷα Φιλεῖ, καινῶν προσπεσόντων μεταβεβλήσθαι μὲν Ἀντώνιον θαυμαστὴν μεταβολὴν, καὶ πάντα πράττειν καὶ πολιτεύεσθαι πρὸς τὴν Σύγκλητον, ἐνδεῖν δὲ τῆς ἐκείνου παρουσίας πᾶ πράγματα, μὴ τὴν ἀρίστην ἔχειν διόθεσιν· καταμεμφόμενος αὐτὸς αὐτοῦ τὴν πολλὴν εὐλάβειαν, ἀνέσχεφεν αὐτὸς εἰς Ῥώμην. Καὶ τῶν πρώτων οὐ διημάρτανεν ἐλπίδων· τοσοῦτον πλῆθος πρὸς τὴν ἀπάντησιν ἐξεχύθη, καὶ σχεδὸν ἡμερήσιον ἀνήλασαν χρόνον αἱ περὶ τὰς πύλας καὶ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ δεξιῶταις καὶ Φιλοφροσύναι. Τῇ δ' ὑπεραίῳ Βουλῇ συναγαγόντος Ἀντωνίου καὶ καλοῦντος αὐτὸν, οὐκ ἦλθεν, ἀλλὰ κατέκειτο, μαλακῶς ἔχειν ἐκ τοῦ κόπου σκηπτόμενος· ἐδόκει δὲ τάλιθες ἐπιβουλῆς εἶναι φόβος, ἕκ τινος ὑποψίας καὶ μνηύσεως καθ' ὅδον αὐτῷ προσπεσοῦσης. Ἀντώνιος δὲ χαλεπῶς μὲν εἶχεν ἐπὶ τῇ διαβολῇ, καὶ φρατίωτας ἔπεμφεν ἄγειν αὐτὸν, ἢ καταπρῆσαι τὴν οἰκίαν κελεύσας· ἐνσάντων δὲ πολλῶν καὶ δεηθέντων, ἐνέχυρα λαβὼν μόνον ἐπαύσατο, καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἀντιπαρεξίοντες ἀτρέμα καὶ φυλαττόμενοι διετέλουν· ἄχρις οὗ Καίσαρ ὁ νέος ἐξ Ἀπολλωνίας παραγενόμενος, τὸν τε κλήρου ἀνεδέξατο τοῦ Καίσαρος ἐκείνου, καὶ περὶ τῶν δισχιλίων πεντακοσίων μυριάδων, ὡς Ἀντώνιος ἐκ

τῆς οὐσίας κτεῖχεν, εἰς διαφορὰν κατέστη πρὸς αὐτόν.
 μα. Ἐκ δὲ τούτου Φίλιππος ὁ τὴν μητέρα τοῦ νέου
 Καίσαρος ἔχων, καὶ Μάρκελλος ὁ ἀδελφὴν, ἀφικόμενοι
 μετὰ τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν Κικέρωνα, συνέβητο Κικέ-
 ρωνα μὲν ἐκείνῳ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς πολιτείας
 δύναμιν ἐν τε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ παρέχειν, ἐκείνου
 δὲ Κικέρωνι τὴν ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν ὄπλων ἀ-
 σφάλειαν ἤδη γὰρ οὐκ ὀλίγους τῶν ὑπὸ Καίσαρι στρατευ-
 σαμένων περὶ αὐτὸν εἶχε τὸ μειράκιον. Ἐδόκει δὲ καὶ
 μείζων τις αἰτία γεγονέναι τοῦ Κικέρωνα ἀναδέξασθαι
 προθύμως τὴν Καίσαρος Φιλίαν. Ἔτι γὰρ, ὡς ἔοικε,
 Πομπηίου ζῶντος καὶ Καίσαρος, ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνου
 ὁ Κικέρων καλεῖν τινὰς τῶν συγκλητικῶν παιδᾶς εἰς
 τὸ Καπιτώλιον, ὡς μέλλοντος ἐξ αὐτῶν ἕνα τοῦ Διὸς
 ἀποδεικνύειν τῆς Ῥώμης ἡγεμόνα. Τοὺς δὲ πολίτας ὑπὸ
 σπουδῆς θέοντας ἵστασθαι περὶ τὸν νεῶν, καὶ τοὺς παιδᾶς
 ἐν τοῖς περιποφύροις καθέζεσθαι σιωπὴν ἔχοντας· ἐξαί-
 φνης δὲ τῶν θυρῶν ἀνοιχθεισῶν, καθ' ἕνα τῶν παιδῶν
 ἀνισαμένον, κύκλῳ παρὰ τὸν θεὸν παραπορεύεσθαι· τὸν
 δὲ πάντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἀποπέμπειν ἀχθομένους· ὡς δ'
 οὗτος ἦν προσὶὸν κατ' αὐτὸν, ἐκτεῖναι τὴν δεξιάν, καὶ
 εἶπεῖν, ὦ Ῥωμαῖοι, πέρας ὑμῖν ἐμφυλίαν πολέμων
 οὗτος ἡγεμὸν γενόμενος. Τοιοῦτόν Φασιν ἐνύπνιον ἰδόν-
 τα τὸν Κικέρωνα, τὴν μὲν ἰδέαν τοῦ παιδὸς ἐκμεμάχθαι
 καὶ κατέχειν ἐναργῶς, αὐτὸν δὲ οὐκ ἐπίσασθαι· μεθ'
 ἡμέραν δὲ καταβαίνοντες εἰς τὸ πεδῖον τὸ Ἄρειον αὐτοῦ,
 τοὺς παιδᾶς ἤδη γεγυμνασμένους ἀπέρχεσθαι, κἀκείνον
 ὀφθῆναι τῷ Κικέρωνι πρῶτον οἷος ἄφθῃ καθ' ὕπνου· ἐκ-
 πλαγέντα δὲ πυνθάνεσθαι τίνων εἶη γένεον. Ἦν δὲ πα-
 τρὸς Ὀκταβίου τῶν οὐκ ἄγαν ἐπιφανῶν, Ἄττιας δὲ

μητρὸς, ἀδελφῆς Καίσαρος· ἔθεν Καῖσαρ αὐτῶ, παῖδας οὐκ ἔχων ἰδίους, τὴν οὐσίαν ἑαυτοῦ καὶ τὸν οἶκον ἐν ταῖς διαθήκαις ἔδωκεν. Ἐκ τούτου Φασὶ τὸν Κικέρωνα τῷ παιδί κατὰ τὰς ἀπαντήσεις ἐντυγχάνειν ἐπιμελῶς, κἀκείνον οἰκειῶς δέχεσθαι τὰς Φιλοφροσύνας· καὶ γὰρ ἐκ τύχης αὐτῷ γεγενῆσθαι συμβεβήκει Κικέρωνος ὑπατεύοντος.

μβ. Αὗται μὲν οὖν προφάσεις ἦσαν λεγόμεναι. Τὸ δὲ πρὸς Ἀντώνιον μῖσος Κικέρωνα πρῶτον, εἶτα ἡ Φύσις ἡττων οὔσα τῆς τιμῆς, προσεποίησε Καίσαρι, νομίζοντα προσλαμβάνειν τῇ πολιτείᾳ τὴν ἐκείνου δύναμιν. Οὕτω γὰρ ὑπῆει τὸ μειράκιον αὐτὸν, ὥστε καὶ πατέρα προσαγορεύειν. Ἐφ' ᾧ σφόδρα Βροῦτος ἀγανακτῶν, ἐν ταῖς πρὸς Ἀττικὸν ἐπιστολαῖς καθήψατο τοῦ Κικέρωνος, ὅτι διὰ φόβον Ἀντωνίου, θεραπεύων τὸν Καίσαρα, δῆλός ἐστιν οὐκ ἐλευθερίαν τῇ πατρίδι πράττων, ἀλλὰ δεσπότην Φιλάνθρωπον αὐτῷ μνόμενος. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν γε παῖδα τοῦ Κικέρωνος ὁ Βροῦτος ἐν Ἀθήναις διατρίβοντα παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις ἀναλαβὼν, ἔσχεν ἐφ' ἡγεμονίας, καὶ πολλὰ χρώμενος αὐτῷ κατώρθου. Τοῦ δὲ Κικέρωνος ἀκμὴν ἔσχεν ἡ δύναμις ἐν τῇ πόλει τότε μεγίστην, καὶ κρατῶν ὄσων ἐβούλετο, τὸν μὲν Ἀντώνιον ἐξέκρουσε καὶ κατεσάσισε, καὶ πολεμήσοντας αὐτῷ τοὺς δύο ὑπάτους Ἴρτιον καὶ Πάνσαν ἐξέπεμψε. Καίσαρι δὲ βαβδούχους καὶ στρατηγικὸν κόσμον, ὡς δὴ προπολεμοῦντι τῆς πατρίδος, ἔπεισε ψηφίσασθαι τὴν Σύγκλητον. Ἐπεὶ δὲ Ἀντωνίος μὲν ἡττητο, τῶν δ' ὑπάτων ἀμφοτέρων ἀποθανόντων, ἐκ τῆς μάχης πρὸς Καίσαρα συνέστησαν αἱ δυνάμεις, δείσασα ἡ Βουλὴ νέον ἄνδρα, καὶ τύχην λαμπρᾶ κεχρημένον, ἐπειράτο τιμαῖς καὶ δωρεαῖς ἀποκαλεῖν αὐτοῦ τὰ στρατεύματα, καὶ περισπᾶν αὐτοῦ τὴν δύναμιν,

ὡς μὴ δεομένη τῶν προπολεμούντων, Ἄντωνίου πεφευγέ-
τος. Οὕτως δὲ Καῖσαρ φοβηθεὶς, ὑπέπεμπε τῷ Κικέρω-
νι τοὺς δεομένους καὶ πείθοντας ὑπατεῖαν μὲν ἀμφοτέ-
ροις ὁμοῦ πρῶττειν, χρῆσθαι δὲ τοῖς πράγμασιν ὅπως αὐ-
τὸς ἐγνώκε, παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ μει-
ράκιον δικικεῖν, δυνάματος καὶ δόξης γλιχόμενον. Ὁμο-
λόγει δὲ Καῖσαρ αὐτὸς, ὡς δεδιὼς κατὰλυσιν, καὶ κιν-
δυνεύου ἐρημος γενέσθαι, χρῆσαιτο τῇ Κικέρωνος ἐν δέου-
τι Φιλαρρχίᾳ προτρεψάμενος αὐτὸν ὑπατεῖαν μετιέναι,
συμπράττοντος αὐτοῦ καὶ συναρχαιρειαζόντος.

μγ. Ἐνταῦθα μέντοι μάλιστα Κικέρων ἐπαρθεὶς ὑπὸ
νέου γέροντος, καὶ Φενακισθεὶς καὶ συναρχαιρειασας, καὶ
παρὰσχὼν αὐτῷ τὴν Σύγκλητον, εὐθὺς μὲν ὑπὸ τῶν Φί-
λων αἰτίαν εἶχεν, ὀλίγω δ' ὕπερον αὐτὸν ἀπολαλεκῶς
ἤσθετο, καὶ τοῦ δήμου προϊέμενος τὴν ἐλευθερίαν. Αὐξη-
θεὶς γὰρ ὁ νεανίας, καὶ τὴν ὑπατεῖαν λαβὼν, Κικέρωνος
μὲν εἶπτε χαίρειν, Ἄντωνίῳ δὲ καὶ Λεπίδῳ φίλος γενό-
μενος, καὶ τὴν δυνάμιν εἰς ταῦτ' οὐνευγκῶν, ὥσπερ
ἄλλο τι κτήμα τὴν ἡγεμονίαν ἐνείματο πρὸς αὐτοῦς. Καὶ
κατεγράφησαν ἄνδρες οὗς ἔδει θνήσκειν, ὑπὲρ διακοσίους.
Πλείστην δὲ τῶν ἀμφισβητημάτων αὐτοῖς ἔριν ἢ Κικέρω-
νος προγαφῇ παρέσχεν Ἄντωνίου μὲν ἀσυμβάτως ἔχου-
τος, εἰ μὴ πρῶτος ἐκεῖνος ἀποθνήσκῃ. Λεπίδου δ' Ἄν-
τωνίῳ προτιθεμένου, Καῖσαρος δὲ πρὸς ἀμφοτέρους ἀντ-
έχοντος. Ἐγίνοντο δ' αἱ σύνοδοι μόνοις ἀπόρρητοι περὶ
πόλιν Βουονίαν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς, καὶ συνέσαν εἰς τό-
πον τινα πρὸς τῶν στρατοπέδων, ποταμῷ περιβρέομενον.
Λέγεται δὲ τὰς πρῶτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ
τοῦ Κικέρωνος ὁ Καῖσαρ, ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προσέ-
θαι τὸν ἄνδρα. Τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν ἔδει
Κικέρ-

Κικέρωνος ἐκστῆναι Καίσαρα, Παύλου δὲ τῶδε Φοῦ Λέπι-
δον, Λευκίου δὲ Καίσαρος Ἀντώνιον, ὃς ἦν θεῖος αὐτῶ
πρὸς μητρός. Οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης τῶν
ἀνθρωπίνων λογισμῶν, μᾶλλον δ' ἀπέδειξαν ὡς οὐδὲν ἀν-
θρώπου θηρίον ἐστὶν ἀγριώτερον, ἐξουσίαν πάθει προσλα-
βόντος.

μδ. Πρακτομένων δὲ τούτων, ὁ Κικέρων ἦν μὲν ἐν ἀ-
γροῖς ἰδίοις περὶ Τούσκλον, ἔχων τὸν ἀδελφὸν μεθ' αὐτοῦ
πυθόμενοι δὲ τὰς προγραφὰς, ἔγνωσαν εἰς Ἀσυρα μετα-
βῆναι, χωρίον παράλιον τοῦ Κικέρωνος, ἐκεῖθεν δὲ πλεῖν
εἰς Μακεδονίαν πρὸς Βρούτον. Ἦδη γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ λό-
γος ἐφοίτα κρατοῦντος. Ἐκομίζοντο δ' ἐν Φορεῖσι, ἀ-
πειρηκότες ὑπὸ λύπης· καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφιστάμενοι,
καὶ τὰ Φορεῖα παραβάλλοντες ἀλλήλοις, προσωλοφύρου-
το, μᾶλλον δ' ὁ Κόϊντος ἠθύμει, καὶ λογισμὸς αὐτὸν
εἰσῆει τῆς ἀπορίας· οὐδὲν γὰρ, ἔφη, λαβεῖν οἴκοθεν·
ἀλλὰ καὶ τῷ Κικέρωνι γλίσχρον ἦν ἐφόδιον· ἄμεινον οὖν
εἶναι, τὸν μὲν Κικέρωνα προλαμβάνειν τῇ Φυγῇ, αὐτὸν
δὲ μεταθεῖν οἴκοθεν συσκευασάμενον. Ταῦτ' ἔδοξε· καὶ
περιβαλόντες ἀλλήλους καὶ ἀνακλαυσάμενοι διελύθησαν.
Ὁ μὲν οὖν Κόϊντος οὐ πολλὰς ἡμέρας ὑπὸ τῶν
οἰκετῶν προδοθεὶς τοῖς ζητοῦσιν, ἀνηρέθη μετὰ τοῦ παι-
δός. Ὁ δὲ Κικέρων εἰς Ἀσυρα κομισθεὶς, καὶ πλοῖον
εὐρῶν, εὐθύς ἐνέβη, καὶ παρέπλευσεν ἄχρι Κιρκαίου,
πνεύματι χράμενος. Ἐκεῖθεν δὲ βουλομένων εὐθύς αἴ-
ρειν τῶν κυβερνητῶν, εἴτε δείσας τὴν θάλασσαν, εἴτ'
οὔπω παντάπασι τὴν Καίσαρος ἀπεγνωκῶς πῆσιν, ἀπέ-
βη, καὶ παρήλαθε πεζῇ σαδίους ἑκατὸν, ὡς εἰς Ῥώμην
πορευόμενος. Αὐθις δ' ἀλύων καὶ μεταβαλλόμενος κα-
τήει πρὸς θάλασσαν, καὶ κεῖ διενυκτέρευεν ἐπὶ δεινῶν καὶ

ἀπέρων λογισμῶν ὥστε καὶ παρελθεῖν εἰς τὴν Καίσαρος οἰκίαν διενεῆθη κρύφα, καὶ σφάξας ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς ἐτίας, ἀλάστορα προσβαλεῖν. Ἀλλὰ καὶ ταύτης αὐτὸν ἀπέκρουσε τῆς ὁδοῦ δέος βασάνων· καὶ τᾶλλα ταραχώδη πάλιν καὶ πηλίντροπα βουλευμάτα τῆς γνώμης μεταλαμβάνων, παρέδωκε τοῖς οἰκέταις ἑαυτὸν εἰς Καιήτην κατὰ πλοῦν κομίζειν, ἔχων ἐκεῖ χωρία καὶ καταφυγὴν ὄρει θέρους Φιλάνθρωπον, ὅταν ἦδισον οἱ ἐτησίαι καταπνέωσιν. Ἔχει δ' ὁ τόπος καὶ ναῦν Ἀπόλλωνος, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· ἐντεῦθεν ἀρθέντες ἄθροοι κόρακες, ὑπὸ κλαγγῆς προσεφέρουτο τῷ πλείῳ τοῦ Κικέρωνος ἐπὶ γῆν ἐρροσομένῳ· καὶ καθίσαντες ἐπὶ τὴν κερκίαν ἐκατέρωθεν, οἱ μὲν ἐβόων, οἱ δ' ἔκωπτον τὰς τῶν μηρυμάτων ἀρχάς· καὶ πᾶσιν ἐδόκει τὸ σημεῖον εἶναι ποιηρῶν. Ἀπέβη δ' οὖν ὁ Κικέρων, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἔπαυλιν, ὡς ἀναπαυσόμενος κατεκλίθη. Τῶν δὲ κοράκων οἱ πολλοὶ μὲν ἐπὶ τῆς θυρίδος διεκώδητο φθευγόμενοι βορυβῶδες· εἰς δὲ καταβάς ἐπὶ τὸ κλιβίδιον, ἐγκεκαλυμμένῳ τοῦ Κικέρωνος, ἀπῆγε τῷ εἴματι κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου τὸ ἱμάτιον. Οἱ δ' οἰκέται τᾶνθ' ὄρωντες, καὶ κακίσαντες ἑαυτοὺς εἰ περιμένουσι τοῦ δεσπότου φονευομένου θεατὰ γενέσθαι, θήρια δ' αὐτῷ βοηθεῖ καὶ προκίηεται παρ' ἄξιαν πράττοντος, αὐτῷ δ' οὐκ ἀμύνουσι· τὰ μὲν, δέομενοι, τὰ δὲ, βίβλαθόντες, ἐκόμιζον ἐν τῷ Φορείῳ πρὸς τὴν θάλασσαν.

με. Ἐν ταύτῃ δ' οἱ σφαγεῖς ἐπήλθον, ἑκατοντάρχης Ἐρένιος, καὶ Ποπίλλιος χιλίαρχος ᾧ πατροκτονίας ποτὲ δίκην Φεύγοντι συνεῖπεν ὁ Κικέρων, ἔχοντες ὑπηρέτας. Ἐπεὶ δὲ τὰς θυρας κεκλεισμένας εὐρόντες ἐξέκοψαν, οὐ φανομένου τοῦ Κικέρωνος, οὐδὲ τῶν ἔνδον εἶδέναι φασκόντων, λέγεται νεανίσκου τινα τεθραμμένον μὲν ὑπὸ τοῦ

Κικέ-

Κικέρωνος ἐν γράμμασιν ἐλευθερίοις καὶ μαθήμασιν, ἀπελευθερὸν δὲ Κοΐντου τοῦ ἀδελφοῦ, Φιλόλογον τοῦνομα, φράσαι τῷ χιλιάρχῳ τὸ Φορεῖον κομιζόμενον διὰ τῶν καταφύτων καὶ συσκίων περιπάτων ἐπὶ τὴν θάλατταν. Ὁ μὲν οὖν χιλιάρχος, δλίγους ἀναλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ, περιέθει πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ δ' Ἐρεννίου δρόμῳ φερομένου διὰ τῶν περιπάτων ὁ Κικέρων ἤσθετο, καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκέλευσεν ἐνταῦθα καταθέσθαι τὸ Φορεῖον αὐτὸς δ', ὥσπερ εἴθου, τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τῶν γενεῶν ἀπτόμενος, ἀτενὲς ἑώρα τοῖς σφαγεῦσιν, αὐχμοῦ καὶ κόμης ἀνάπλεως, καὶ συντετηκῶς ὑπὸ φροντίδων τὸ πρόσωπον ὥς τοὺς πλείους ἐγκαλύψασθαι τοῦ Ἐρεννίου σφάζοντός αὐτόν. Ἐσφάγη δὲ τὸν τράχηλον ἐκ τοῦ Φορείου προτείνας, ἔτος ἐκείνο γεγενῶς ἑξήκωσόν καὶ τέταρτον τὴν δὲ κεφαλὴν ἀπέκοψεν αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας, Ἀντωνίου κελεύσαντος, αἷς τοὺς Φιλιππικὸς ἔγραψεν, καὶ μέχρι νῦν τὰ βιβλία, Φιλιππικὸς καλοῦνται. Τῶν δὲ ἀκρωτηρίων εἰς Ῥώμην κομισθέντων, ἔτυχε μὲν ἀρχαιρεσίας τελαῶν ὁ Ἀντώνιος, ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ἀνεβόησεν, ὥς νῦν αἱ προγραφαὶ τέλος ἔχουσι τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἐκέλευσεν ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων ἐπὶ τοῦ βήματος θεῖναι, θέαμα Ῥωμαίοις φρικτὸν, οὐ τὸ Κικέρωνος ὄραν πρόσωπον οἰομένους, ἀλλὰ τῆς Ἀντωνίου ψυχῆς εἰκόνα. Πλὴν ἔν γέ τι φρονήσας μέτριον ἐν τούτοις, Πομπωνίᾳ τῇ Κοΐντου γυναικὶ τὸν Φιλόλογον παρέδωκεν ἢ δὲ, κυρία γενομένη τοῦ σώματος ἄλλαις τὲ δειναῖς ἐχρήσατο τιμωρίαις, καὶ τὰς σάρκας ἀποτέμνοντα τὰς αὐτοῦ κατὰ μικρὸν, ὀπτᾶν, εἰτ' ἐσθίειν ἠνάγκασεν. Οὕτω γὰρ ἔνιοι τῶν συγγραφέων ἰσορήκασιν ὁ δ' αὐτοῦ τοῦ Κικέρωνος ἀπελευθερὸς Τύρων τὸ παράπαν οὐδὲ μέμνηται τῆς τοῦ Φιλόλογου προδοσίας.

μς. Πυνθάνομαι δὲ Καίσαρα χρόνις πολλοῖς ὕπερου
 εἰσελθεῖν πρὸς ἕνα τῶν θυγατρῶν τὸν δὲ, βιβλίον ἔχου-
 τα Κικέρωνος ἐν ταῖς χερσίν, ἐκπλαγέντα τῷ ἱματίῳ
 περικαλύπτειν· ἰδόντα δὲ Καίσαρα, λαβεῖν καὶ διελθεῖν
 ἐς ὧτα μέρος πολὺ τοῦ βιβλίου, πάλιν δ' ἀποδίδουτα τῷ
 μειρακίῳ Φάναι, ὁ Λόγιος ἀνὴρ, ὦ παῖ, λόγιος καὶ Φι-
 ολόπατρις. Ἐπεὶ μέντοι τάχιστα κατεπολέμησεν Ἀν-
 τώνιον ὑπατεύων αὐτὸς, εἴλετο συνάρχοντα τοῦ Κικέρωνος
 τὸν υἱὸν ἐφ' οὗ τὰς τ' εἰκόνας ἢ Βουλὴ ἀνεῖλεν Ἀντωνί-
 ου, καὶ τὰς ἄλλας ἠκύρωσε τιμὰς, καὶ προσεψήφισατο
 μηδεὶ τῶν Ἀντωνίων ὄνομα Μάρκου εἶναι. Οὕτω τὸ δαι-
 μόνιον εἰς τὸν Κικέρωνος οἶκον ἐπανήνεγκε τὸ τέλος τῆς
 Ἀντωνίου κολάσεως.

Σ Τ' Γ Κ Ρ Ι Σ Ι Σ.

α. Ἄ μὲν οὖν ἄξια μνήμης τῶν περὶ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος ἰσορουμένων εἰς τὴν ἡμετέραν ἀφίεται γνώσιν, ταῦτ' ἐσὶν. Ἀφεικῶς δὲ τὸ συγκρίνειν τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἔξιν αὐτῶν, ἐκεῖνό μοι δοκῶ μὴ παρήσειν ἄρρητον, ὅτι Δημοσθένης μὲν εἰς τὸ ρητορικὸν ἐνέτεινε πᾶν ὅσον εἶχεν ἐκ φύσεως ἢ ἀσκήσεως λόγιον, ὑπερβαλλόμενος ἐνεργείᾳ μὲν καὶ δεινότητι τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν δικῶν συνεξεταζομένους, ἔγκω δὲ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ τοὺς ἐπιδεικτικούς, ἀκριβείᾳ δὲ καὶ τέχνῃ τοὺς σοφιστάς. Κικέρων δὲ καὶ πολυμαθής, καὶ ποικίλος τῇ περὶ τοὺς λόγους σπουδῇ γενόμενος, συντάξεις μὲν ἰδίας Φιλοσόφους ἀπολέλοιπεν οὐκ ὀλίγας εἰς τὸν Ἀκαδημαϊκὸν τρόπον οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πρὸς τὰς δίκας καὶ τοὺς ἀγῶνας γραφομένων λόγων δῆλός ἐστιν ἐμπειρίαν τινὰ γραμμάτων παρεπιδείκνυσθαι βουλόμενος.

β. Ἐστὶ δέ τις καὶ τοῦ ἤθους ἐν τοῖς λόγοις ἑκατέρου διόψις. Ὁ μὲν γὰρ Δημοσθενικὸς ἔξω παντὸς ὠραϊσμοῦ καὶ παιδιᾶς εἰς δεινότητα καὶ σπουδὴν συνηγμένος, οὐκ ἔλλυχνίων ὄδωδεν, ὥσπερ ὁ Πυθέας ἔσκωπτεν, ἀλλ' ὑδροποσίας καὶ φροντίδων, καὶ τῆς λεγομένης πικρίας τοῦ τρόπου καὶ συγγότητος. Κικέρων δὲ πολλαχοῦ τῷ σκωπτικῷ πρὸς τὸ βωμολόχον ἐκφερόμενος, καὶ πράγματα σπουδῆς ἄξια γέλωτι καὶ παιδιᾷ κατειρωνεύμενος ἐν ταῖς δίκαις

εἰς

εἰς τὸ χρεῖωδες, ἠφείδει τοῦ πρέποντος ὥσπερ ἐν τῇ Καί-
 λειου συνηγορίᾳ, „ μηδὲν ἄτοπον ποιεῖν αὐτὸν ἐν τοσαύτῃ
 „ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ ταῖς ἡδοναῖς χρώμενον· τὸ γὰρ
 „ ὧν ἕξεσι μὴ μετέχειν, μανικὸν εἶναι, καὶ ταῦτα, ἐν
 „ ἡδονῇ τὸ εὐδαιμον τῶν ἐπιφανεστάτων Φιλοσόφων τι-
 „ θεμέναν”. Λέγεται δὲ, Κάτωνος Μουρήναν διώκοντος,
 διαπατεύων ἀπολογεῖσθαι, καὶ πολλὰ διὰ τὸν Κάτωνα κα-
 μωδεῖν τὴν Στωϊκὴν αἴρεσιν, ἐπὶ ταῖς ἀποπλάις τῶν πα-
 ραδόξων λεγομένων δογμάτων· γέλωτος δὲ λαμπροῦ κα-
 τιδόντος ἐκ τῶν περιετώτων πρὸς τοὺς δικαστὰς, ἡσυχῇ δια-
 μειδιάσας, πρὸς τοὺς καθημένους εἶπειν „ Ὡς γελοῖον,
 „ ὦ ἄνδρες, ἔχομεν ὕπατον”. Δοκεῖ δὲ καὶ γέλωτος
 οἰκείος ὁ Κικέρων γεγονέναι, καὶ Φιλοσκώπτῃς τὸ, τε πρό-
 σωπον αὐτοῦ μεῖδιαιμα καὶ γαλήνην παρεῖχεν. Τῷ δὲ Δη-
 μοσθένους αἰεὶ τις ἐπὶν σπουδῇ καὶ τὸ πεφροντικὸς τοῦτα
 καὶ σύνουον, οὐ βράδιως ἀπέλιπεν ὅθεν καὶ δύσκολον αὐτὸν
 οἱ ἐχθροὶ καὶ δύστροπον, ὡς αὐτὸς Φησιν, ἀπεκάλουον.

γ. Ἐπιτόνιον ἐν τοῖς συγγράμμασιν κατιδεῖν ἐστὶ τὸν μὲν
 ἐμμελῶς καὶ ἀνεπαχθῶς τῶν εἰς αὐτὸν ἀπτόμενον ἐγκω-
 μίων, ὅτε τούτου δεῖσαι πρὸς ἕτερόν τι μεῖζον, τᾶλλα
 δ' εὐλαβῆ καὶ μέτριον. Ἡ δὲ Κικέρωνος ἐν τοῖς λόγοις
 ἀμετρία τῆς περιαιτολογίας, ἀκρασίαν τινὰ κατηγόρει
 πρὸς δόξαν, βοῶντος, „ ὡς τὰ ὄπλα ἔδει τῇ τιβένω καὶ
 „ τῇ γλώττῃ τὴν θρικμβυικὴν ὑπέικειν δᾶφνην”. Τελευ-
 τῶν δὲ οὐ τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 λόγους ἐπαινῆ τοὺς εἰρημένους ὑπ' αὐτοῦ καὶ γεγραμ-
 μένους, ὥσπερ Ἰσοκράτει καὶ Ἀναξιμίνει τοῖς σοφισταῖς
 διαμειρακνεύμενος, οὐ τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἄγειν ἀξίων
 καὶ ἐρίων

Βρίθον ὀπλιτοπάλαν δόσιον ἀντιπάλαις.

Ἰσχύειν μὲν γὰρ διὰ λόγου τὸν πολιτευόμενον ἀναγκαῖον, ἀγαπᾶν δὲ ἀγεννῆς, καὶ λιχνεύειν τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δόξαν. Ὅθεν ἐμβριθέστερος ταύτῃ καὶ μεγαλοπρεπέστερος δ. Δημοσθένης, τὴν μὲν αὐτοῦ δύναμιν, ἐμπειρίαν τινὰ πολλῆς δεομένην τῆς παρὰ τῶν ἀκρωμένων εὐνοίας ἀποφαινόμενος, ἀνελευθέρους δὲ καὶ βαυαύτους, ὥσπερ εἰσὶ, τοὺς ἐπὶ τούτῳ φησόμενος ἡγούμενος.

δ. Ἡ μὲν οὖν ἐν τῷ δημηγορεῖν καὶ πολιτεύεσθαι δύναμις ὁμαλῶς ἀμφοτέροις ὑπῆρξεν ὥστε καὶ τοὺς τῶν ὀπλων καὶ στρατοπέδων κυρίους δεῖσθαι, Δημοσθένους μὲν, Χάρητα καὶ Διοπέθην καὶ Λεωσθένην· Κικέρωνος δὲ, Πομπήιον καὶ Καίσαρα τὸν νέον, ὡς αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐν τοῖς πρὸς Ἀγρίππαν καὶ Μαικίαν ὑπομνήμασιν εἶρηκεν.

ε. Ὁ δὲ δοκεῖ μάλις καὶ λέγεται τρόπον ἀνδρὸς ἐπιδεικνύου καὶ βασανίζου, ἐξουσία καὶ ἀρχὴ, πᾶν πάθος κινῶσα, καὶ πᾶσαν ἀποκαλύπτουσα κακίαν, Δημοσθένης μὲν οὐχ ὑπῆρξεν, οὐδ' ἔδωκεν τοιαύτην διάπειραν ἑαυτοῦ, μηδεμίαν ἀρχὴν τῶν ἐπιφανῶν ἀρχῶν, οὐδὲ τῆς ὑφ' ἑαυτοῦ συντεταγμένης ἐπὶ Φίλιππον ἐσρατήγησε δυνάμεως· Κικέρων δὲ, ταμίης εἰς Σικελίαν, καὶ ἀνθύπατος εἰς Κιλικίαν καὶ Καππαδοκίαν ἀποσταλῆς· ἐν ᾧ καιρῷ τῆς Φιλοπλουτίας ἀκμαζούσης, καὶ τῶν πεμπομένων στρατηγῶν καὶ ἡγεμόνων, ὡς τοῦ κλέπτειν ἀγεννοῦς ὄντος, ἐπὶ τὸ ἀρπάζειν τρεπομένων, οὐ τὸ λαμβάνειν ἐδόκει δεινόν, ἀλλ' ὃ μετρίως τοῦτο ποιῶν ἡγαπᾶτο· πολλὴν μὲν ἐπίδειξιν ὑπεροφίας χρημάτων ἐπειήσατο, πολλὴν δὲ Φιλανθρωπίας καὶ χρηστότητος. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Ῥώμῃ, λόγῳ μὲν ἀποδειχθεὶς ὑπάτος, ἐξουσίαν δὲ λαβὼν αὐτοκράτορος καὶ δικτάτορος ἐπὶ τοὺς περὶ Κατιλίαν, ἐμαρτύρησεν ἅμα τῷ Πλάτωνι μαυτευόμενος, παῦλαν ἔξειν κα-

,, κῶν

„ κῶν τὰς πόλεις, ἔταν εἰς ταυτὸ δύναιμις τε μεγάλη
 „ καὶ φρόνησις ἔκ τινος τύχης χρηστῆς ἀπαντήσῃ μετὰ
 „ δικαιοσύνης.” Χρηματίσασθαι τοίνυν ἐπὶ τῷ λόγῳ, Δη-
 μοσθένῃς μὲν ἐπιφύγῳς λέγεται, λογογραφῶν κρύφα τοῖς
 περὶ Φορμίωνα καὶ Ἀπολλόδωρον ἀντιδίκους· καὶ διαβλη-
 θείς μὲν ἐπὶ τοῖς βασιλικῶς χρήμασι, ὄφλων δὲ τῶν Ἀρ-
 παλείων. Εἰ δὲ ταῦτα τοῖς ἀντιγράφοντας (οὐκ ὀλίγοι
 δ' εἰσὶ) ψεύδεσθαι φαίμεν, ἀλλ' ὅτι γε πρὸς δωρεὰς
 βασιλέων σὺν χάριτι καὶ τιμῇ διδομένας ἀντιβλέψαι Δη-
 μοσθένῃς οὐκ ἂν ἐτόλμησεν, οὐδ' ἦν τοῦτο τὸ ἔργον ἀνθρώ-
 πῳ δυνάξαντος ἐπὶ ναυτικοῖς, ἀμήχανον ἀντεπιτεῖν. Πε-
 ρὶ δὲ Κικίρανος, ὅτι καὶ Σικελιωτῶν ἀγορανομοῦντι, καὶ
 βασιλέως τοῦ Καππαδοκῶν ἀνθυπατεύοντι, καὶ τῶν ἐν
 Ῥάμῃ φίλων, ὅτ' ἐξέπιπτε τῆς πόλεως, δωρουμένων
 πολλὰ καὶ δεομένων λαβεῖν, ἀντέσχεν, εἴρηται.

5. Καὶ μὲν ἡ γε φυγὴ τῷ μὲν αἰσχρὰ, κλοπῆς ἀλό-
 τι, συνέπεσε· τῷ δὲ, κάλλιστον ἔργον, ἀνθρώπου ἀλι-
 τηρίου ἐκκόψαντι τῆς πατρίδος. Διὸ τοῦ μὲν οὐδεὶς λό-
 γος ἐκπίπτοντος· ἐφ' ᾧ δ' ἡ Σύγκλητος ἐσθῆτά τε διήλλαξε,
 καὶ πένθος ἔσχε, καὶ γνώμην ὑπὲρ οὐδενὸς εἰπεῖν ἐπέ-
 σθη πρότερον ἢ Κικίρανοι κάθοδον ψηφίσασθαι. Τὴν μὲν-
 ται φυγὴν ἀργῶς ὁ Κικίρων διήνεγκεν ἐν Μακεδονίᾳ κα-
 θήμενος· τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ ἡ φυγὴ μέγα μέρος τῆς
 πολιτείας γέγονε. Συναγωνιζόμενος γάρ, ὥσπερ εἴρηται,
 τοῖς Ἑλλήσι, καὶ τοῖς Μακεδόνων πρέσβεισι ἐξελαύνων,
 ἐπήρχετο τὰς πόλεις, πολὺ βελτίων Θεμιστοκλέους καὶ
 Ἀλκιβιάδου παρὰ τὰς αὐτὰς τύχας φανείς πολίτης·
 καὶ μόντοι κτελεθῆν αὐθις ἑαυτὸν ἐπέδωκεν εἰς τὴν αὐ-
 τὴν ταύτην πολιτείαν, καὶ διετέλει πολεμῶν πρὸς Ἀν-
 τίπατρον καὶ Μακεδόνας. Κικίρανα δ' ἀνείδισεν ἐν τῇ

Βουλῆ Λαίλιος, αἰτουμένου Καίσαρος ὑπατεῖαν μετιέναι παράνομον οὕτω γενειῶντος, σιωπῇ καθήμενον· ἔγραφε δὲ καὶ Βροῦτος, ἐγκαλῶν ὡς μείζονα καὶ βαρυτέραν πεπαιδοτριβηκότι τυραννίδα τῆς ὑπ' αὐτῶν καταλυθείσης.

ζ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς τελευτῆς, τὸν μὲν οἰκτεῖραιτις, ἄνδρα πρεσβύτην δι' ἀγέννειαν ὑπὸ οἰκτιρῶν ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενον καὶ περιφεύγοντα τὸν θάνατον καὶ ἀποκρυπτόμενον τὸν οὐ πολὺ πρὸ τῆς φύσεως ἦγοντα ἐπ' αὐτόν, εἶτ' ἀποσφαγέντα· τοῦ δ', εἰ καὶ μικρὰ πρὸς τὴν δικταίαν ἐπέδωκεν, ἀγασὴ μὲν ἢ παρασκευὴ τοῦ Φαρμάκου καὶ τήρησις, ἀγασὴ δὲ ἢ χρῆσις· ὅτι τοῦ θεοῦ μὴ παρασχόντος αὐτῷ τὴν ἀσυλίαν, ὥσπερ ἐπὶ μείζονα βωμὸν καταφυγῶν ἐν τῶν ὄπλων καὶ τῶν δορυφόρων λαβῶν ἑαυτὸν ᾤχετο, τῆς Ἀντιπάτρου καταγελάσας ὁμότητος.

Τ Ε Λ Ο Σ.

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

A N N O T A T I O

A D

H E R O D O T U M.

Operae pretium est in principio hujus Annotationis exemplum discantibus proponere interpretationis, quod in aliorum lectione Auctorum ipsi sequantur. Sed primum est omnium ut eos moneamus, quid sit Interpretatio, quae ejus formae. Nam, licet ad ejus facultatem plurimum valeat exercitatio & usus, & vani sint qui eam Dialecticis praeceptis contineri putent; haec tamen minime sunt negligenda. In recta quidem institutione, quam sequimur, certe profitemur, usui praemittenda est ratio, actioni cogitatio. Neque ita ad interpretandum accedere debemus, ut ipsum hoc interpretari, quid & quale sit, non perspicue diligenterque teneamus. Igitur *Interpretatio* est oratio quae efficit ut alterius orationem intelligamus. Intelligimus alterius orationem, quando eum eundem, quem ipse alter, adjungimus sensum. Hoc in Logicis nostris Praeceptis tradidimus. Sed Interpretationis, tamquam generis, duae sunt formae, Grammatica & Critica. Grammatica Interpretatio judicat *quid* Scriptor dixerit: Critica, *vere recteque, nec ne*, dixerit. Hoc in Bibliotheca Crit. Vol. III. P. I. p. 10, monuimus. Utriusque Interpretationis, & Grammaticae & Criticae, duplex est argumentum, *materia & forma*: materia duas habet

partes, res & verba. Itaque utriusque Interpretationis tria sunt quasi instrumenta: *Dialectica* versatur in forma, *Linguae Ratio* in verbis, *Historica Doctrina* in rebus. Sed interpretando loco prior adhibenda est Grammatica Interpretatio, ex ejusque instrumentis primum *Dialectica*, cujus est officium videre quae nomina verbaque quibus nominibus verbisque jungenda, praeponenda, postponenda sint, omnino, quod vulgo vocant, quomodo locus construendus sit. Secunda accedit *Linguae Ratio*, quae *Dialecticam* ad leges & consuetudinem orationis ejus in qua scriptus est locus, veluti *Graecae*, adstringit & moderatur. Tertia est *Historica Doctrina*, quae omnem antiquarum rerum intelligentiam complectitur, & intra hujus fines & auctoritatem duo priora instrumenta continet. Criticae Interpretationis eadem sunt instrumenta, eadem via: nec peculiariter de ea dicere attinet. Jam à ratione ad actionem progrediamur: atque ut domesticâ commentatione praeparatus, in scholâ interpretans & magistrum interpretantem audiens, ita inducatur à nobis discipulus.

Legamus usque eo quoad sententiae quaedam absolutio appareat: Ἡρόδοτος τοῦ Ἀλικαρνασσοῦ ἱστορίας ἀπόδειξις ἔδει, ὡς μήτε τὰ γινόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γίνονται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαύματα, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάρῳ ἀποδεχόμενα, ἀκλεῖ γίνονται, τὰ τε ἄλλα, καὶ δὲ ἐν αἰτίῳ ἰπολίμασσι ἀλλήλοισι. Vertamus deinceps verba verbis, ut in Lexico ea didicimus: *Herodoti Halicarnassensis historiae demonstratio haecce (est); ut neque facta ex hominibus tempore evanida fierent, neque opera magna & admiranda, alia quidem Graecis alia vero barbaris effecta, in gloria fierent, cum reliqua, tum propter quam causam invicem bellaverunt. Versio probabilis ad fidem, desiderat perspicuitatem & accuratam sententiae significationem. Igitur hoc agamus. Ac primum quidem animadvertamus*
duas

ἄλλας esse totius loci partes, quarum prior pertinet ad ἡδε, altera hinc ad finem: prior significat *quid sit, factumve sit*, altera *caussum & consilium*. Utramque deinceps tractemus. Prior ita est accipienda, ἡδε ἢ ἀπόδειξις, ἐστὶν ἢ ἀπόδειξις τῆς ἱστορίας Ἡροδότου τοῦ Ἀλικαρνασσῆος. Caetera satis plana: sed ἱστορίη & ἀπόδειξις, explicationem desiderant. ἱστορίη, antiquâ notione & Herodoto frequentatâ, verendum *cognitio, experientia, & indagatio rerum quae sunt & factae sunt*: nam postea demum invaluit pervulgata illa notio, *commemorationis rerum gestarum*. Ἀπόδειξις, Jonicâ formâ, vulgari ἀπόδειξις, univérse quidem est *Demonstratio*, sed haec alias, ut genus formas, complectitur notiones, *effectiōnem, absolutiōnem, publicam propositionem ostensionemque absoluti operis*: & verbum ἀποδείκνυμι eadem ratione, est *demonstro, efficio, effectum opus ostendo*. Artifex opus ostendens & proponens ut hominum iudicia cognoscat, illud δεικνύει: absolutum & probatum ἀποδεικνύει: praepositio ἀπὸ tali in usu *absolutiōnem* significat. Herodotus praelegens in Olympicâ celebritate partem historiae suae nondum vulgatae, eam ἔδειξε, eratque illa δειξις τῆς ἱστορίας: nunc totam ut absolutam edidit & vulgavit, ἀπέδειξε, fuitque haec ἀπόδειξις τῆς ἱστορίας. Hinc ad philosophos transiit usus, apud quos, *Demonstratio*, certae scientiae effectrix argumentatio, est ἀπόδειξις. Sophistarum est ἐπιδεικνύσθαι, ἐπίδειξις, ostensio, publica dictio orationis fictae, μελέτης, declamationis. At tamen ἐπιδεικνύω & ἀποδεικνύω, in Activo, Passivo, & Medio, dicuntur de operibus & fortibus factis: haec autem fere differentiâ observatur, ut prius sit *edere ac prodere factum*: posterius *perficere, conficere factum*, ut mox hoc loco ἀποδεχθέντα.

Sequitur altera pars, quam sigillatim spectemus: ὡς μήτε τὰ γεγόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται. Dubium videtur ἐξ ἀνθρώπων, utrum jungi debeat cum ἐξίτηλα, ut sit, *ne res gestae evanescant ex hominum memo-*

vid per temporis diuturnitatem: an potius cum ἐξ ἀνθρώπων;
 hoc sensu, ut neque ea, quae ab hominibus facta sunt, eva-
 nida fiant tempore, id est, ut neque hominum facta diutur-
 nitate temporis in oblivionem abeant. Haec posterior ratio
 vera est, quippe quam probat verborum collocatio, sen-
 tentiae facilitas, consensus cum reliquis hujus loci parti-
 bus, usus Herodoti qui ἐξ pro ὑπὸ uti solet. Ἐξίτηλος
 est *evanidus*, veluti color, scriptura, pictura, non con-
 stans, facile evanescens, proprie *facile exiens*, ab ἐξίτεια,
 frequentativo orto ab ἔξιμι exeo, cujus Gerundium est
 ἔξιτιον: terminatio ηλος, multis in verbalibus nominibus
 exstat, veluti a ζία fit ζήλος, ab ἔω imitto ἦλος *clavus*.
 Dictionem hanc, auctore Herodoto, frequente imitatione
 celebrarunt posteri: quod partim hoc loco notavit Jac.
 Gronovius, & nos pluribus alibi ostendemus. Porro:
 μὲτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαύμαστα, τὰ μὲν Ἑλλήσι, τὰ δὲ
 βαρβάρουσιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεῖα γίνονται: neque opera magna
 admirandaque, alia quidem Graecis alia vero barbaris effecta,
 ingloria fierent, id est, gloria & celebritate sua defraudentur.
 Θαύμαστοι; Ionica forma, reliqui Graeci θαυμαστοί:
 τὰ μὲν, τὰ δὲ, frequens formula, haec-illa, partim-partim,
 antiqua origine, quā ὁ, ἡ, τὸ, pro οὗτος, αὐτή, τοῦτο,
 item in oppositione pro ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο, usurpatur,
 ὁ μὲν — ὁ δὲ, hic-ille. Ἑλλήσι-ἀποδεχθέντα, Graecis effecta,
 pervulgato usu Dativi pro ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων: de verbo
 modo diximus. Denique, τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην
 ἐπελήμεθα ἀπέδοισι, cum reliqua, tum propter quam caus-
 sam invicem bellaverunt, id est, cum alia opera, tum ea
 quae belli causam praebuerunt. Τὰ τε ἄλλα, in vulgata
 versione redditur, cum alia, non satis diligenter: hoc
 enim si voluisset Herodotus, dixisset ἄλλα τε: nam in
 hoc, ut aliis nominibus multum differt utrum articulus
 addatur, nec ne: ἄλλα sunt alia, id est pars reliquorum,
 τὰ ἄλλα caetera, reliqua, omnia exceptis illis de quibus
 loquimur.

Jam ergo totum locum ad sententiam accuratius ita vertemus: *Herodotus Halicarnassensis hanc rerum gestarum, ab ipso cognitarum et anquistarum, commemorationem edidit eo quidem consilio, ut neque hominum facta diuturnitate temporis in oblivionem abirent; neque opera, eaque magna et admiranda, et à Graecis et à Barbaris confecta, justa posteritatis famâ defraudarentur, cum reliqua, tum ea quae mutui belli causam praebuerunt. Sed haec interpretatio ad verba magis quam ad rem valuit: apparet quid dixerit Herodotus, non quale, recte nec ne, dixerit. Nec enim sine ratione quis suspicetur, Herodotum idem bis dixisse ac putidam iterationem admisisse: quid enim differt inter γινόμενα ἐξ ἀνθρώπων et ἔργα? Hac suspitione inductus Steph. Berglerus, vir elegantis doctrinae et accuratae Graecarum Literarum scientiae, Herodotum non γινόμενα, sed λεγόμενα, scripsisse contendit in Actis Erudit. Lips. Vol. XLIII. p. 379, hoc quidem sensu, ut neque ea quae dicuntur ab hominibus, tempore evanida fiant: hanc etiam rationem reddit: debuit omnino in principio praemonere Herodotus, se praeter illa quae revera gesta sunt, traditurum et ea quae famâ tantum feruntur: et sane hoc profitetur Herodotus aliis locis, veluti VII, 152, ἐγὼ δὲ ἔφειλῶ λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὴν οὐ παντάπασιν ἔφειλῶ. At loco nostro diligentius perpenso, vana videtur Bergleri suspicio, recteque repudiata esse à Dorvillio ad Chariton. p. 9. et Wesselingio ad hunc locum. Sed rationes ipsi nostras expromere studeamus. Ac primo quidem licet frequens sit librariorum error in permutandis his participiis, quod nuper etiam monuit Schweighauserus ad Polybium T. V. p. 148, illud minime ad hunc locum mutandum valere debet; quandoquidem vulgatam lectionem tuentur omnes libri, cum Herodoti, tum Auctorum veterum qui hunc locum memorarunt. Deinde differt inter γινόμενα et ἔργα tantum, quantum*

inter genus et formam. *Γίνεσθαι* primâ et propriâ vi, ac tam communi consuetudine quam usu doctorum hominum, est fieri, et opponitur τῷ εἶναι esse. Sed τοῦ γίνεσθαι, ut generis, multae sunt formae, quae cernuntur in verbis ποίω facio, πράττω ago, ἔργω et ἐργάζομαι operor, πορίω laboro, τυγχάνειν accidere, συμβαίνειν contingere, & aliis pluribus. Eadem ratio apparet in locis Aristotelis Rhetor. I, 9, τὰ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενα ποικίλα δὲ τὰ τε σημεῖα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ ἔργα: & apud Stobaeum Serm. I p. 2; τὰ περιπόμια ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. Manifestius etiam apud Homerum, cujus quanta sit cum Herodoto conjunctio, quanta alterius ad alterum intelligendum materia & copia, in Praefatione monuimus. Plane similis argumento ac distributione locus est in illâ Sirenum ad Ulißem oratione Od. μ', 189,

Ἴδμεν γάρ τοι πάνθ' ἄσ' ἐνὶ Τροίῃ εὐρείῃ
 Ἀργείοι Τρῶές τε θεῶν ἰότητι μύθοισιν,
 Ἴδμεν δ' ὅσσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.

Poëta a peculiaribus ad generale progreditur, primo loco ponit quae Graeci & barbari ad Trojam μύθοισιν id est, eorum ἔργα: secundo loco facta hominum per terrarum orbem, τὰ γινόμενα ἐξ ἀνθρώπων: Historicus, contra, à generali ad peculiaribus progreditur. Apud Homerum γένηται vim Praeteriti habet, ut Od. π, 437,

Ὀὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ, οὐδ' ἔσσειται, οὐδὲ γένηται,
 Ὅς κεν Τηλεμάχῳ σὴν ὀπί χεῖρας ἱπόσει.

Sit forte hoc pro γένηται, antiquissimâ formâ Jonicâ, Perfecti Indicativi Passivi: nam alterum γένηται Aoristi Secundi Subjunctivi frequentissimum est & omnibus com-

mune

munne Dialectis, cujus vis indefinita, id est ἀόριστος, omnibus tribus Temporibus significandis apta est. Veluti Praeteriti indefiniti vis exstat in ll. ζ, 489,

Μοῖραν δ' οὐτινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπήν τὰ πρῶτα γένηται.

Futuri, Od. 201,

Οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερός βροτῶς, οὐδὲ γένηται,
Ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
Δηϊότητα φέραν.

Futuri item apud alios elegantissimos quosque. Veluti in dicto Laconis apud Platonem in Phaedro p. 350, G, σοῦ λέγειν οὐκ ἔστ' ἔτυμος τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἕσθαι, οὔτε μήποτε ὑστέρας γένηται: ad significationem Futuri explendam non erat necesse ὑστέρας addi: certe omittitur in Apophthegmatibus Laconicis quae Plutarchi nomine feruntur, p. 233, B, ubi idem dictum exstat. Omittitur in eadem formulâ apud eundem Platonem Rep. VI. p. 472, E, οὔτε γὰρ γίγνεται, οὔτε γέγονεν, οὐδὲ οὖν μὴ γένηται ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετὴν παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον. Sed haec plenior est forma quae disertam trium Temporum significationem habet. Veluti in disjuncto genere exstat apud Numenium Euseb. Praep. Evang. XI, p. 525, C, τὸ ὄν οὔτε ποτ' ἔν, οὔτε ποτὲ μὴ γένηται, ἀλλ' ἐστὶν αἰὲ ἐν χρόνῳ ἀρισμένῳ. Etiam in duorum significatione Temporum, Praesentis & Futuri, γένηται notat Futurum; sic Plato Leg. XII. p. 686, C, τούτου γὰρ οὗτ' ἐστὶν, οὔτε ποτὲ μὴ γένηται κρεῖττον καὶ ἄμεινον. Epistolâ VII, p. 718, H, εὐκον ἐμόνευε περὶ αὐτῶν ἰσθὶ σύγγραμμα, οὐδὲ μήποτε γένηται. Synesius de Providentiâ, p. 93, C, οὔτε ἐστὶν, οὔτε μήποτε ἐν τῇ φύσει γίγνεται. In unius πορο γίγνεται

καὶ παρ' ἑαυτὸν πέμψας εἰς Σάμον δέδοιτο στρατοῦ· vertendum — rogavit eum, ut etiam ad se mittens peteret arcesferetque copias. Item à Xenophonte Cyrop. I, 4, 12, infra p. 137, vers. 4.

P. 7. ὡς ἕκαστος αὐτίαν ἀπικνέοιτο. ut eorum quisque adveniret, id est, non eadem & communi, sed suo quisque & consilio & tempore: sive, pro se quisque. Poterat etiam simpliciter dicere ὡς ἕκαστος. Sic infra p. 18, de Cyro puero, ὡς ἕκαστῳ ἔργον προστάττων, opus cuique pro suo ἔργῳ iudicio mandans. Thucydides I, 15, infra, p. 71, ὡς ἕκαστοι εἰ ἀστυγείτορες ἐπολέμων, civitates, ut erant quaeque invicem finitimae, ita mutuo bellabant. Ibid. 89, ἀπὸ πλειονῶν ἢ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις, socii navibus in patriam quique suam reversi sunt: id est: ut quisque aliam habebat patriam, ita in eam reversus est: item 98, infra, p. 83: & frequenter omnino, ut jam H. Steph. notavit Thef. Graec. L. Voce Ἑκαστος.

Ibid. ἴν' ὧν ἡμερος ἐπείρεσθαι με ἐπῆλθέ σε. Quis credat Herodotum ita scripsisse, nunc igitur cupiditas interrogare me incessit te, quum significare vellet, nunc igitur me cupiditas incessit ut te interrogem. Immo vel transpositis pronomibus scripserit, ἴν' ὧν ἡμερος ἐπείρεσθαι σε ἐπῆλθέ με; vel pro με reponendum μοι, quod habent nonnulli codices, & Valckenarius probat ad VII, 46, p. 531. Simile est apud Euripidem, Medea, 56,

Ὡς ἡμερος μ' ἐπῆλθε, γῆ τε κούρανῃ
Αἴξαι, μελομένη διῶρο, Μηδείας τύχας.

de quo diximus Biblioth. Crit. Vol. II. P. I. p. 42.

P. 8. Τίμων — τῆς πόλιος εὐ ἡκούσης, παῖδες ἦσαν καλοὶ τε καὶ γαλοὶ. Haud scio an Herodotus ἦκοντι scripserit: ut proxime, τοῦ βίου εὐ ἦκοντι: haec est solemniforma εὐ ἦκοντι, non item εὐ ἦμαι μοι τι. Videatur Valckenarius

inarius ad Herod. VII, 157. *Tello, florentem habenti patriam, (quum frueretur florente patria,) filii erant pulcri bonique* —. Glossae Herodoteae, p. 173, & Corinthus de Dialect. p. 237, *ἡκούσης* ex hoc loco proferunt: nec vero movere nos debent.

Ibid. *προετρέψατο*. Subaudiendum *ἑρωτᾶν*, ex proximo *ἑπηρώτα*: *incitavit Solon Croesum ad interrogandum*. Ita Wesfelingius secundum Abreschium Dilucid. Thucyd. p. 332.

P. 9. *Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισσάντες ἐμακάριζον τῶν νενηϊέων τὴν ῥάμην*. Immo *ῥάμην* mutandum in *γνώμην*, *animus*, quam lectionem è scriptis libris laudat & probat Wesfelingius.

Ibid. — *οἶον τέκνων ἐκύρησε*. Homericus est usus in *οἶον* pro *ὅτι τοίων* sive *ὅτι τοιούτων*, *Argivae beatam praedicabant matrem, quod tales nasca esset filios*. Il. σ, 95,

Ἐκύμορος δὴ μοι τέκος ἔσσει οἷ' ἀγορεύεις.

Od. δ. 611,

Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο, φίλον τέκος, οἷ' ἀγορεύεις.

quem versum laudat Aristides Orat. T. I. p. 25. Simonides Epigramm. XCIV. apud Brunck. Analect. T. I. p. 144, *Οἰκτείρω σε, τάλαν Καχία, οἷ' ἔπαθες* Euripides Med. 23. Hinc explicandus Aelianus Hist. An. V, 54, *Ἦν δὲ ἄρα ἡ πάρδαλις καὶ τοῦ πιθήκου δολερώτερον, οἷας γούνη ἐπ' αὐτοῖς παλαμᾶται τε καὶ ῥάπτει τὰς πάγας.*

Ibid. *τὸ θεῖον πᾶν φθονερόν τε καὶ παραχῶδες*. Si θεῖον intelligimus *Nymen*, *Naturam Divinam*; sententia heroïcae conveniat aetati & Homero, non item Soloni vel Herodoto, caeteroquin *ὀμηρικοῖς*. Sin θεῖον, θεός, ut *δαίμων* & *δαιμόνιον*, Poetis frequenter sunt *Fortuna*, eaque interpretatione multa eorum dicta impietatis crimine liberat Plutarchus De Aud. Poetis p. 24, A, B, debebat certe eadem erga Herodotum veniā & aequitate uti, nec eum hujus dicti nomine acerbè reprehendere, ut reprehendit in
libro

libro De Herodoti Malignitate p. 857. Ejusdem sententiae mentionem facit Herodotus sub Amasidis & Ariabani personis, III, 40, & VII, 46. Reprehensionem prudenter ac docte diluit H. Valesius ad Amm. Marcellin. p. 58.

Ibid. *ἡ γὰρ ἐβδομήκοντα ἔτη οὖρον τῆς ζῆς προτίθημι.* *Terminum vitae longissimum ad septuaginta annos pono: προτίθημι propono, profero, procul pono.* Sic infra p. 21, 1, οὖρον προθέμενος. Atque ex hujus observatione significationis interpretandus est locus Ciceronis Off. I, 2, *Sed sunt nonnullae disciplinae, quae propositis bonorum & malorum finibus, officium omne pervertunt: id est, nimis late & procul positae.* Idem valet de Orator. III, 28, *haec autem altera quaestio infinita & quasi proposita, consultatio nominatur.*

Ibid. *οὗτοι ἴοντες ἑαυτοὶ ἐβδομήκοντα — Τουτίαν τῶν ἀπαρίων ἡμερίων τῶν ἐς τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη, ἰουσίαν πεντήκοντα καὶ διηκοσίαν καὶ ἑξακισχιλίαν καὶ διςμυρίαν —* Locum hunc post multas doctorum hominum animadversiones nondum explicitum, & praeterire & retractare difficile est. Poteramus eum omnino ex hoc capite omittere & circumscribere, ut fecit J. M. Gesnerus in Chrestomathia Graeca. Sed nos iis adolescentibus nostrum destinavimus libellum, qui discenda Graeca oratione ingenium rationemque Antiquitatis cognoscere studeant, cujus profecto hic locus haud mediocrem habet significationem. Septuaginta annis, nulla intercalatione facta, tribuuntur dies 25200: addita intercalatione, dies 26250. Priori modo annus efficitur dierum 360: posteriore, dierum 375. Prior modus probabilis est, cum per se ipse, tum quod Herodotus, secundum Persas & Aegyptios, annum 360 diebus censuisse videtur, II, 4, & III, 90. At posterior modus anni dierum 375, vitium habet à librarii errore profectum. Faciamus Herodotum scripsisse non *τεῦτον*, sed *τεῦτον*, id est τὸ ἕκτον, sex-

tum. Ita sextus quisque annus habebit mensem intercalarem dierum 30; & unusquisque annus habebit dies intercalares 5, & erit annus dierum 365. Sed ita numeros qui sequuntur Herodotus scribere non potuit: immo hunc in modum scribere debuit: Εἰ δὲ δὴ ἐβελήσει τοῦκτον τῶν ἰτίων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ αἶραι συμβαί-
 νωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἕτεα γίνονται δώδεκα δέοντος τριτημορίου· ἡμέραι δὲ ἐν τῶν
 μηνῶν τούτων τριηκόσιοι καὶ πενήκοντα· Τουτίων τῶν ἀπα-
 ρίαν ἡμερίαν τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἕτεα εὐσεύων πενήκοντα
 καὶ πενηκοσίαν καὶ πεντακισχιλίαν καὶ δισμυρίαν, ἢ ἐτέρῃ
 αὐτίων τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ τοπαράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει
 πρῶγμα. Intercalares menses, in septuaginta annos, ca-
 dunt duodecim, demtâ tertiâ mensis parte, id est, demtis
 decem diebus. Fac vero illud τοῦκτον ex libris evanuisse
 ejusque loco invaluisse τοῦτερον, nimirum ad hoc librarij
 proximos omnes numeros mutarunt. Verissimam hanc
 esse correctionem affirmare non audeo; verisimilem dicere
 audeo. Duo certe teneo; Solonem, sive Herodotum, in temporum rationibus vulgarem opinionem, non inter-
 iorem chronologiae artem, secutum esse: tum vero, Herodotum non ita scripsisse, ut nunc legitur, credibile
 esse ex Veterum Scriptorum silentio, cum reliquorum, tum Plutarchi, qui vix temperasse sibi videatur quin hunc
 tam insignem errorem notaret, praesertim quum alias hujus loci partes reprehenderet in libro De Herodoti
 Malignitate p. 857, F. Idem tamen colloquium hoc in Vita Solonis, ut minime praetermittendum, refert suis
 potius quam Herodoti verbis, nullâ hujus vel reprehensionem vel adeo mentionem; ut tamen auctorem hunc sequi
 videatur: caeterum omisâ illâ annorum temporisque enumeratione. Eandem omisit Stobaeus S. CIII. p. 568,
 inde ab οὔτοι ἰόντες ἰνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα usque ad χιλίας
 πενήκοντα, in extremâ hac paginâ; sive non habens eam
 ia

in exemplo suo, siue mendosam, ideoque non repetendam iudicans.

P. 11. *ἰν δὲ καὶ νικτομαχίην τινὰ ἰποιήσαντο.* Homericum est *ἰν μὲν, ἰν δὲ*, subaudiendum *τοῖς πέντε ἔτεσι τούτοις*. Sic II. σ, 483, ac deinceps in Scuto Achillis, *Ἐν μὲν γαῖαν Ἰτρυζ', ἰν δ' οὐρανὸν, ἰν δὲ θάλασσαν* — *Ἐν δὲ δύο ποιήσε πόλεις μερόπων ἀνθρώπων.* Aliis etiam locis. Et Herodotus subinde: III, 15, 38.

P. 12. *οὐ γὰρ δὴ εἶναι καὶ τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας* *hos enim pontes illâ aetate nondum fuisse.* Ratio Grammatica ostendit, Herodotum significare *hos pontes suâ aetate ad Halyn fluvium fuisse*: *ταύτας τὰς γεφύρας* est *hos pontes qui nunc sunt*: itaque antecedens *τὰς εἰούσας γεφύρας*, accipiendum *pontes qui nunc ibi sunt.* Nam alia interpretatio *tales pontes illâ aetate nondum cognitos fuisse*, nec rei veritati, nec verborum sensui, fatis convenit.

P. 13. *Ἀνωθεν τοῦ στρατοπέδου* — *ἰσβάλλοι.* Locum, vulgo vitiose distinctum, rectius interpunximus. Sententia & nexus huiusmodi sunt: A superiore parte castrorum, id est ab eâ parte unde fluvius venit, incepit fossam fodere eamque ducere in speciem lunae dimidiatae; ut fluvius, si a tergo fumeret (i. e. praeterlaberetur) castra eodem loco manentia (*ἰδρυμένα*), hac partē superiore (*ἄνωθεν*), se convertens in fossam ex vetere alveo, & rursus (ut antea, sed à posteriore parte) praeterlabens castra, in veterem alveum influeret. Dextra & sinistra pars, quae sit, scite explicuit Larcherus. Croesus meridiem versus proficiscebatur, ut propius accedens ad fluvii fontes vadum reperiret quod permearet; igitur Halys ei erat ad sinistram partem. Factum Thaletis memorat Lucianus in Hippiâ T. II. p. 68, addens *unâ nocte perfectum fuisse*, quod ex aliis habuit auctoribus. Diogenes Laërt. I, 38, potius ex Soficrate quam, ut J. M. Gesnerus ad Lucianum l. l. prodit, ex Apollodoro: igitur recte omissum hoc in
hujus

hujus Fragmentis ab Heynio T. IV. p. 1090. Schollastēs Aristoph. ad vers. 180, ex Herodoto, ut verisimile est, descripsit.

Ibid. Ὑποθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖς ὀνειροπόλοις τὸ ἐνύπνιον. Corrigendum Ὑπερθέμενος, ut monuit H. Stephanus, & probavit Wesselingius. Ita enim proximā paginā scriptum est. Ὑποθέσθαι τινι τι, apud Herodotum est *alicui consilium dare*; at ὑπερθέσθαι τινι τι, *cum aliquo consilium communicare*. Exempla dedit Aem. Portus in Lexico Jonico.

P. 14. παραβάλη. Alii aliter vertunt: accipio, *nec me deceptum objicias periculo*. Ita Thucydides infra p. 88, versu antepenultimo, ὡς οὐδὲν πάμπότ' αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλείᾳ διακονίαις παραβάλοιτο, quod, *nullā utquam in re, eum in ministeriis cum Persarum regi decepisset ac periculo objecisset*.

Ibid. ἄλλους ἐλόμενος. *Alios eligens, id est aliorum aemulionem, suscipiens; aliis dominis studens*. Recte in hanc sententiam vertit Larcherus. Sic Xenophon Hellenic. III, 1, 2, Κύραν — ἀντ' ἐκεῖνου ἡρημέναι ἦσαν.

P. 18. τῶν δὲ κου τινὰ αὐτέων. Ita Wesselingius dedit. Malim vetus τὸν, pro τῶν.

Ibid. ὡς ἐκάστῳ ἔργον προστάσσων. Accipiendum, ut explicuimus supra ad pag. 7, *opus unicuique pro suo ipse judicio mandans*.

P. 20. Καὶ συγγνώμην ἐαυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν. Ante Wesselingium erat *κελεύειν*, quod aut retinendum, aut mutandum in ἐκέλευεν. Recepto *κελεύων*; antecedens τὸ καὶ delendum, certe repudiandum.

Ibid. penult. ποιήσαντας, operarum mendum, mutandum in ποιήσαντος.

P. 21. πρόπλων τὸν οἰ ἐνέχει χόλον. Vix proba est verbi forma: rectius legatur ἐνείχε, ut monuit H. Steph. & Wess. assentitur. Sic Herodot. VI, 119, ἐνείχε σφι δένδρον χόλον.

P. 23. Ἀμείβεται Ἀστυάγης — εἰμί. Ita vulgo editur. At rectius distinguenda oratio, Ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε, Καὶ αὐτὸς, ὡς μάγοι, ταύτη πλείστος τὴν γνώμην εἰμί —.

Ibid. ἕτερα τοιαῦτα, alia talia, sunt similia, & Adverbii potestate, similiter, item. Non animadvertenter Interpretes. Vertendum erat, Et ipsi confidimus, & te item confidere hortamur. Herodotus I, 191, ἐποίει καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. 207, ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις. II, 150, ἕτερον τοιοῦτο. III, 47, τοιαῦτος ἕτερός ἐστι, similis est alius. 79, ἰδικαίειν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιεῖν. Plato Euthyphrone, p. 49, δι' ἕτερα τοιαῦτα, propter similes causas. Symposio, p. 327, D, ἕτερα τοιαῦτα ἴλιγον οἰάπερ νῦν πρὸς ἐμὲ Ἀγάθων. Demosthenes, Advers. Midiam, p. 400, C, ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα αὐτῶ παθεῖν ὑπάρξει. Synesius, Dione, p. 37, C, ὁ πρὸς Μουσόνιον ἕτερος τοιοῦτος, similis ad Musonium oratio.

Ibid. Ὡ καὶ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ἀνείρων οὐ τελέων ἠδίκων. Similiter p. 25, Homerice, γὰρ in principio orationis positum: II, 3, 327,

Ἀγρίων τε καὶ ἄλλοι ἀριστῆες παναχαιῶν,
πολλοὶ γὰρ τιβῆσι κερημομόντες Ἀχαιοί —.

Plato, sive alius quis auctor, initio Hipparchi Dialogi, p. I, A, Τί γὰρ τὸ φιλοκερδῆς; In Synesii Epistola CX, p. 253, A, editionis Petavianae, γὰρ ἢ μῆτις Ἀδρομάχης τῆς τούτου γέγονε Φάλαγγος: excidit καὶ ante γὰρ, quod alii omnes libri habent.

P. 24: κατίλαβοι φάτιν. Non dubitandum quin Herodotus scripserit κατίβαλοι, ut priores editiones habent: sparserunt samam.

Ib. ἕτεραφίμων. Mirum, ut loci sententia fugerit Interpretes, eos quidem qui hunc locum tractarunt. Re-

ferens

ferendum hoc verbum ad antecedens nomen τιμωρίης ex quo subaudiendum τιμωρόν: Nam ipse, ut privatus, non sibi videbatur is esse qui vindictam ab Astyage exigere posset: at Cyrum videns crescere in spem vindictae, (sibi crescere & alii vindicem); hunc socium sibi adiunxit. Hoc sensu alii Graeci magis frequentant ὑποτρέφειν. Sic apud Plutarchum in Pelopida p. 282, E, exules aggressuri tyrannos rogarunt socium Charonem ut filium domi relinqueret, ὅπως αὐτός γε τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις τιμωρὸς ὑποτρέφειτο περισσῶς καὶ διαφυγῶν τοὺς τυράννους: Eadem & res & dictio exstat in libro De Genio Socratis p. 595, C. In simili re Dionysius Halicarnasensis Ant. Rom. VII, p. 424, tyrannus Aristodemus, civium à se interfectorum filios οὐ μίσην αὐτῶ δέος ἐπιτρέφει νομίμως, ἐπεχειρήσῃ μὲν ἐν ἡμέρᾳ μισθὸν πάντας ἀπολέσαι. IV, p. 173, οἷους σκύλακας ἡμῖν ἢ Ταρκυνίου τυράννης ὑποτρέφει: id est, quales nobis cutulos, filios heredes regni, alit Tarquinii tyrannis.

P. 27. ἐμέο πείθεσθαι, mihi obtemperare, credere, quod ter hac brevi oratione dicitur, rarissimus est usus hujus verbi cum Genitivo, tamen probus habendus, & forte nonnullis in locis Homero restituendus.

P. 28. καὶ δὴ καὶ εἰρητό μιν — βασιλείης. Corrigen- dum, auctore Valckenario, καὶ δὴ καὶ εἰρητό μιν πρὸς τὸ ἐαυτοῦ δέπνον, τῶ μιν ἐκείνος σαρκί τοῦ παιδὸς ἐθείησε, εἴτι ἠσθεῖν τῇ ἐξ ἐκείνου δουλοσύη ἀντὶ τῆς βασιλείης.

P. 30. διὰ τριήκοντά δόμων πλίνθον —. Locus bene explicitus à Jac. Gronovio, nisi quod τάρσους alas esse voluit. Δόμος πλίνθον est ordo laterum, seu una linea singulorum laterum deinceps juxta se invicem positorum: ut in simili re II, 127. Sententia haec est: — quum lateres quantum satis erat fecissent, coxerunt eos in fornacibus. Deinde, loco lutu vel calcis, utentes bitumine calido, in tricesimo quoque ordine latericio constiparunt crates & calamo factos, struxeruntque primum quidem labra fossae —.

fateor, desidero ad narrationis perspicuitatem & singularum partium intelligentiam: praesertim in illo τριήκοντα-
tum quod nulla mentio sit materiae, praeter bitumen, inter pauciores aut singulos laterum ordines interjectae.

Ibid. εἰκόνια μόνωλα, aedificia unius membri, unius conclavis; ita recte accepit Jac. Gronovius: τετραμῖνοι εἰς ἀλλήλα, quorum facies, id est anteriores partes, adversae sunt, id est, ad se invicem conversae.

Ibid. καθοί τε καὶ ὑπέρθυρα, postes & superliminaria: haec dicuntur quia sunt limina superiora, id est transversa pars, quae duos postes superne jungit, limini opposita.

P. 33. Ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ —. Quam vim hic habeat οἱ nemo Interpretum monuit, nec omnino locum animadversionem postulare iudicavit: neque Jac. adeo Gronovius, satis ille in his rebus fedulus. Nec puto pleonasticam potestatem hic valere de qua idem exposuit p. 69, 1, 25 & 72, 2, Ed. Wesf. Itaque suspicor, Herodotum scripsisse, Ὡς γὰρ διεξέλθοι ὁ κήρυξ — quum enim ad finem pervenisset, negotium finisset, vendendarum formosissimarum praeco. Quam praeco venditione formosissimas permeasset. Sic fere διέξιμι II, 143, διεξιόντες διὰ πασίων, Et ipsum hoc III, 11, διὰ πάντων δὲ διεξιθόντες τῶν παιδῶν, quum omnes pueros interfecissent, quum caede per omnes pueros ivissent. Plato Rep. VII. p. 458, D, ὥσπερ ἐν μάχῃ διὰ πάντων ἐλίγχει διεξίαν. Pausanias, IX, p. 763, Ἐγὰρ δὲ ἤκουσα μὲν καὶ ἄλλων λόγων, ὡς διὰ πασῶν ὁ Ἡρακλῆς τῶν Θεοτίου παρθένων διεξίλθοι τῇ αὐτῇ νυκτί: Herculem una nocte omnes Thestii filias, per singulas eundo, vitiasse. Sic & Latini dicunt, per singulas partes ire: & similia.

P. 35. ἀποσιωπημένη τῇ θιῶ, mulier, quae huic Veneris religioni satisfecerit: sive, quae defuncta fuerit hac religione. Ἀποσιῶθαι Verbo Medio hanc etiam habet potestatem, dicitis causam quid facere: Aliquid religionis causam facere, non ex animi sententia nec uberius, sed parce, ut saltem religioni
satis.

satisfiat. Sic item dicitur ὁσίας χάριν quid facere, itaque interpretatur Harpocration, τὸ μὴ ἐντελῶς τι ποιῆσαι ἀλλ' ὡς περ ὁσίας ἔνεκεν. Herodotus IV, 154, ἀποτιθέμενος τὴν ἐξήκωσιν: quo loco verbi vim egregie explicat Valckenarius.

Ibid. Ὅσαι μὲν νυν εἰδέος τε ἱπαμμίνας εἰσι. Quae igitur participes sunt pulcritudinis. Sic VIII, 105, παῖδες εἰδέος ἱπαμμένους. Non aliud quaerendum erat hoc loco. Ἐφάπτεσθαι τινος est aliquid attingere, aliquid se potiri, praedium esse aliquid re, nec tamen annino, sed aliquantum.

P. 40. ἐπεζωσμένος non idem est quod apud alios Scriptores ὑπεζωσμένος succinētus. Ζωνύειν, ζώνη, ζωστήρ, per se ad mediam corporis partem referuntur. Ergo ἐπιζώνουσαι est insuper cingi, id est, cingulo supra reliquas vestes addito: ὑποζώνουσαι succingi, tria fere notat; intra reliquas vestes cingulum corpori circumdare; inferiores partes, id est, iumbos & pudenda tegere cingulo; longas vestes altius a pedibus sursum reductas cingere ad facilitatem incessus. Ergo Aegyptii in luctu, pectora nudabant ut ea plangerent; ne autem ulterius etiam nudaretur corpus, ἐπεζώνοντο, cingulo circa extremam pectoris nudati partem circumdato vestibus, eas corpori adstrictas retinebant.

P. 43. ἐξ μὲν πρὸς βορέω, ἐξ καὶ πρὸς νότον —. Non dubitandum, quin καὶ mutari debeat in δὲ. Sed αὐλαὶ κατὰ στεγῶν, vertunt αὐλαὶ τετὰ ὀπρταε, quod nec res, nec verborum consuetudo patitur; quandoquidem αὐλὴ est apertum superne, στέγη ὀπρτῶν, seu tectum. Vidit etiam Jac. Gronovius, αὐλαὶ; ita accipiendas esse κατὰ στεγῶν ut non superne ὀπρταε, sed a latere porticibus ac parietibus cinctae & quasi tectae essent. Qua in re partim verum vidit, partim non item. Ad artis rationem hanc Labyrinthi descriptionem explicare ne Architectus quidem possit, ut prudenter monuit Larcherus. Sed nil hic

opus interiore artis intelligentiâ, nec eam hic exprimit Herodotus: quid dicat, satis ostendit Grammatica ratio: eadem ostendit scriptum esse ab Herodoto *αὐλαὶ τε καὶ εἴγαι*. Partes αὐλαῖς sunt *πασάδες* & *ἐλιγμοί*: partes εἴγαι sunt *οἰκήματα* & *διέξοδοι*. *Aulae* erant duodecim, totidemque *teſta aedificia*, *εἴγαι*: ex *αὐλᾷ* per *ἐλιγμοὺς*, *volamina viarum*, per *anfractus* & *curvas vias*, accedebatur ad *πασάδας*, id est *atria εἴγαι*, deinceps in *οἰκήματα*, *conclavia*, per quae erant *viae teſtae*, certe *exitus non voluminum instar*, *διέξοδοι*. Denique *ἔροφῆ* δὲ πάντων *λιθίνη*; referendum ad proximum *οἰκημάτων conclavium*: haec enim, ut *latera cincta* habent *parietibus τοίχοις*, ita *superne teſta* & *operta* sunt *ἐροφῆ*, *lacunari*. *Πασάς* Etymologicus M. dictum vult *ἐπὶ τοῦ πάσασθαι*, quod nimirum sit *coenaculum*, auctore quidem Apollonio. Sed, usu ejusdem est potestatis ac *πάρασας*, & haud scio an origine sint eadem, ut ex *πάρασας* factum sit *πασάς* & *παστάς*. De *πάρασας* docta exstat Valckenarii explicatio ad Euripidis Phoen. 418.

P. 57. *διαβολὰς δὲ ἄριστος ἰδέσθαι*. In hac scripturâ, ut reliqua placeant, certe non placet *ἄριστος*, quod primo obtutu habet acuminis speciem, diligentius spectatum, prorsus friget. Librarii errore ortum ex proxime antecedentibus: ut est in primis mendorum fons similitudo vicinarum vocum. Ita p. 24, *κατέλαβον* ex *κατέβαλαν* fecit librarius deceptus ab antecedente *παραλαβόντες*. Item p. 183. In Polybio, infra, p. 240, *ἀρτιτελοῦς* ex *αὐτοτελοῦς*, per similitudinem sequentis *ἄρτι*. Alia alio in opere dabimus. Ad hunc locum corrigendum in mentem venit *ἰῆστος* facillimus, vel *τάχιστος*, vel *ἀρεστός*, id est *ἀρεσκόμενος*, qui *placens*, *lubens*, admittit *calumnias*: quorum ut neutrum audeo verum pronunciare, ita utrumvis vulgato praesferam.

Ibid.

Ibid. πῶς δὲ ἔρχον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλισον ἔχει ἰσονομίην. Videtur ab Euripideo fonte fluxisse, Medae 119-130,

Δεινὰ τυράνων λήματα —
 Τῶν δὲ μετρίων πρῶτα μὲν εἶπεν
 Τοῦνομα νικᾷ χρῆσθαι τε μακρῶ
 Δῶστα βροτοῖσι.

P. 59. συγκύψαντες κοιεῦσι. Vulgo συγκρούψαντες. Re-
 cepimus editum, ex correctione Wesfelingii, qui hoc ex
 Stobaei editione primâ, Trincavellianâ, protulit Serm.
 XLV: quod postea Gesnerus p. 324, ex vulgatis Herodoti
 libris mutavit in συγκρούψαντες. Veram lectionem συγκύ-
 ψαντες jam H. Grotius ex codice Parisiensi enotatam ad-
 scripserat exemplo Stobaei suo, quod hodieque servatur
 in Bibliothecâ Academiae Lugduno-Batavae. Eodem,
 eadem sententiâ, verbo usus est Herodotus VII, 145,
 εἰ συγκύψαντες ταῦτὸ πρόσκειεν πάντες, si aliquo modo
 Graecorum tota gens in unum coiret, omnesque concordēs et
 conspirantes idem agerent. Attulit etiam Wesfelingius locum
 Aristophanis Equit. 850. Verbi elegantiam, secutus est
 elegans Scriptor, Synesius Epist. CXXXVI. p. 273, A,
 ὅταν δὲ πρὸς τὴν ἐν φιλοσοφίᾳ κοινίαν ἀπίδα, καὶ φιλοσο-
 φίαν ἐκείνην περὶ ἧς πολλὰ συγκεκράμεν, ἰνὴν quā saepe
 communi studio incubuimus.

A N N O T A T I O

A D

T H U C Y D I D E M.

P. 61. ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ. Introitus totius operis egregia antiquum Graeciae statum patefacit his deinceps viginti & tribus capitibus, quae idcirco tota & omnia in hunc libellum retulimus. De principii simplici priscâque gravitate, monuimus supra ad Herodotum p. 344. De formâ τὸν πόλεμον — ὡς ἐπαλέμησαν, exposuimus Biblioth. Crit. Vol. III. P. I. p. 35. Est sane antiqua, Herodoto cum aliis locis, tum II, 116, jam frequentata, ut ibi notavimus: immo Homero II. η, 406,

Ἰδαί, ἣ τοι μῦθον Ἀχαιῶν αὐτὸς ἀκούεις
Ὡς τοι ὑπεκρίνονται

Infra p. 212, Xenophon Hellenicis, ῥῆμα — ὡς εἶπεν. Aristoteles in Eudemo, seu de Animâ libro, insigni ad rerum & orationis gravitatem, ex quo locum servavit Plutarchus in Consolatione ad Apollonium p. 115, C, τῷ Μίδα λέγουσι δῆπον μετὰ τῆν θῆραν ὡς ἔλαβε τὸν Σειληνόν, διερωτῶντι — εὐδὲν ἰδίαν εἶπεν —.

Ibid. ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντι. Videtur ab Herodoto fluxisse: cujus locis Abreschio notatis Auctar. Elucid. Thucyd. p. 213, addatur alius II, 34, περὶ μὲν δὲ τοῦ
ρέματος

βιόματος αὐτοῦ ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῖνκα ἔν ἐξιμίσθαι, εἴρηται.

P. 62. τὴν γοῦν Ἀττικὴν — ἄνθρωποι ἄκουσιν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ.
 Locus communis in Atticorum laudibus & orationibus: sed è Thucydidis personâ dictus & hoc in nexu, habet difficultatem. Quomodo enim incolae οἱ αὐτοὶ semper sunt, quando continuo peregrini exules se iis admiscunt? Nimirum ita οἱ αὐτοὶ, quod veteres & primae propaginis incolae manent in regione, nec eam relinquunt, ut in Thessaliâ, Boeotiâ & Peloponneso factum erat. Festivus est Scholiasta, verba οἱ αὐτοὶ αἰεὶ ita explicans: τῷ γίνεσθαι ἀλλοῦσι· οὐ γὰρ ἦσαν ἀθάνατοι. Hoc nimirum est sapere! Thucydidēs eamdem rem perspicue magis exponit è Periclis personâ in Funebri Oratione, II, 36, τὴν γὰρ χώραν αἰεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες, διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων, μέχρι τοῦδε ἐλευθέρων, δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. Caeterum ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον referendum ad ἀσασίαςον, non ad λεπτόγεων. Sequitur ejus, quod modo dixerat, repetitio ac documentum: repetitio quidem his verbis, τοῦ λόγου, διὰ τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξήσθαι: documentum vero his, παράδειγμα τόδε οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης· Ἐμάδος οἱ πολέμῳ —. In repetitione illud τοῦ λόγου explicationi & significationi antecedentium infervit, & idem fere est ac τοῦ λελεγμένου, ejus quod dixi. Sic Plato in Menexeno p. 404, C, μέγα δὲ τεκμήριον τούτῳ τῷ λόγῳ ὅτι ἤδε ἔτεκεν ἢ γῆ τοὺς τῶνδὲ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους, πᾶν γὰρ τὸ τέκνον τροφὴν ἔχει ἐπιτηδεῖαν ᾧ ἂν τίκη. Itaque Thucydidei loci haec est sententia: *Et ejus rei, de qua dico, nimirum Atticam per migrationem populorum in eam advenientium crevisse hominum multitudine, nec tamen similiter, atque alii populi creverunt, ad alias res crevisse, id est ad divitias, abundantiam, seditiones: hujus igitur rei hoc non minimum est documentum, quod ex reliquis Graecis est, qui cet.* —. Hinc alius est corrigendus locus Platonis

Sympos. p. 317, H, καὶ μὲν ὑπερμποθήσκαι γε μόνον
 ἐβίλουσιν οἱ ἑρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες
 τούτου δὲ καὶ ἡ Πελοποννησιακῆς ἱστορίας ἰκανὴν μαρτυρίαν
 παρέχεται τοῦ λόγου, εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐβελήσασα μὲν ὑπὲρ
 τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν. — vulgo legitur — παρέχεται
 ὑπὸ τοῦδε τοῦ λόγου. Atque ita jam Stephanus voluit.
 Nunc ratio apparet, quare non delendum sit λόγου;
 quod item delendum censebat elegantissimae vir doctri-
 nae F. A. Wolfius in peculiari hujus libri editione p. 23.

P. 63. ἐκινῆσαι. Evalescere hoc sensu dixit Tacitus.
 Graecum verbum Thucydideae est proprietatis, ejusque
 commendatione a multis Scriptoribus frequentatum: quos
 notabimus ad Plutarchi Moralia.

P. 61. ταῦτα τῆς Ἑλλάδος. Malim ἄλλα τῆς Ἑλλάδος:
 quo commodius referatur ad supra memoratos, Locros
 Ozolas, Aetolos, Acarnanes.

Ibid. ἀμιμίη τῆς διαίτης. Exposuimus hanc dictionem
 Biblioth. Crit. Vol. III. P. I. p. 68.

Ibid. ἐέρσει. Ita exhibui ex Stephani & Hudsoni cor-
 rectione. Libri editi & scripti habent ἐν ἔρσει: item MS.
 Lugdun. at in margine tamen ἐέρσει. Caeterum locus
 hic multorum mentione & imitatione cognitus est. De
 quibus ad Plutarchi Moralia dicemus.

P. 65. αἱ δὲ παλαιαὶ — ἀνομισμένοι εἰσὶ. Hic item
 locus est ex interiore genere compositionis Thucy-
 dideae, quae plurimas res paucissimis verbis comprehendit, idque
 ejusmodi ordine quem Scriptor sequitur, non quem le-
 gentes facile assequantur. Equidem, omisissis aliorum In-
 terpretum rationibus, rationem ipse meam explicabo.
 Primum igitur hoc tenendum, de solo maritimo hic agi
 latrocinio, non item de terrestri, quod forte quis suspi-
 cetur ex illis verbis cap. 5, p. 64, Ἐλήζοντο δὲ καὶ κατ'
 ἄπαιρον ἀπῆλως. Deinde, post παλαιαὶ vel addendum εἰ cum
 Reiskio, vel certe cogitatione intelligendum; ἀντισχῶσαι

retinendum, nec in ἀντιστοχοῦσαν mutandum: in ἔφερον subaudiendus Nominativus οἱ ληζόμενοι vel οἱ λησαί ex antecedentibus: distinctio haec ἔφερον — ἔκουν, in parenthesis redigenda: τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι, κάτω ἔκουν accipiendum potestate Accusativi pro τῶν ἄλλων τοὺς οὐ θαλάσσιους μὲν ὄντας, κάτω δὲ οἰκοῦντας: denique ἀνομιμίνοι mutandum in ἀνομιμίνοι; ut item antecedens ἕκαστοι in ἕκασται; neque enim masculinum per Atticam vel Enallagen vel aliam consuetudinem, tueri se possit. Sententiam ita reddimus: *Sed veteres urbes, quae facilitando maritimo latrocinio se per longum tempus tutatae sunt, longius à mari sitae erant, cum in insulis, tum in continente: nam latrones & invicem se populabantur, & alios qui, quamvis nec latrones essent nec maritimis rebus operam darent, tamen non procul à mari habitarent: & veteres illae urbes ad hoc usque tempus adhuc procul à mari sitae sunt.*

P. 67. εἰ τῷ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι. Dictionem Thucydideam ab aliis Scriptoribus hinc sumtam notavimus Biblioth. Crit. Vol. I. P. III. p. 49. Item Eusebius Praep. Evang. III. 103, C, εἰ τῷ ἱκανὸς πιστώσασθαι Πλάτων. Homeri locus est Il. β, 108.

P. 68. (ἄλλον δὲ — ἰτεχίσαντο) sententiam expeditivimus, his verbis in parenthesis includendis: quod item faciendum monuerat Abreschius Diluc. Thucyd. p. 447. Proximum δὲ, post φαίνονται, vim habet instaurandae constructionis interruptae; de qua consuetudine idem monuit Abreschius ibidem p. 780.

P. 70. πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλείαι Non ita debet accipi ac si ex regia potestate hereditaria continuo tyrannis orta sit: πρότερον latius patet, & hanc sententiam efficit: *Monarchiae exstitit ea species quae dicitur tyrannis; quum olim ea ejus species in Graecia frequentaretur, quae contineretur regia hereditaria potestate certis honoribus definita.* Constat ex historia, temporibus heroicis

cis Graeciae populos tali regnorum formâ usos esse, quae regna post bellum Trojanum fere in democratiis conversa, in quibus postea tyrannos subinde existisse: quas conversiones attingit Aristoteles Polit. IV, 17, V, 4, & in primis 10, ubi tantum non hunc Thucydidis locum interpretari videtur. Illam inter regium & tyrannicum statum mediam popularem formam & conversionem Thucydides, ut in vulgus notam, non diserte exponit, sed universe significasse satis habet. Ita p. 72, cap. 18, de Spartanâ rep. bene constitutâ ejusque constitutionis aetate dicens, tacet de Lycurgo. Unde temere quis suspicetur, eum, quae de Lycurgo ut auctore harum legum ferebantur, pro vanis & fabulosis habuisse.

Ibid. καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφοτέρω. Ita vulgo editur. Rectius legatur ἀμφοτέρα, ut habent quidam codices & MS. Lugdun. quod valet κατ' ἀμφοτέρα. Palmerius corrigebat ἀμφοτέρους. Sed ἀμφοτέρα tuetur etiam Suidas, qui id auctoritate Thucydidis interpretatur, κατ' ἀμφοτέρα, in Voce.

P. 71. ἄς ἕκαστοι. Frequens est Thucydidi forma, de qua diximus supra ad Herodot. p. 346.

P. 73. μετὰ κινδύνῳ τὰς μελίτας ποιούμενοι. Item est locus aliorum imitatione Scriptorum celebratus, ut notavimus Biblioth. Crit. Vol III. P. II. p. 6.

Ibid. ταῦς τι τῶν πόλειων. Ita plerique habent codices scripti, item MS. Lugdun: & sane, ut apparet ex ipsâ Thucydidis oratione infra expositâ p. 82 & 83, verior haec est lectio quam vulgata πολέμιων.

P. 74. χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πιστεύουσαι. Non satis cum sententiae nexu convenit πιστεύουσαι: & in MS. Lugdun. superscriptum est ὄν, solenne corruptelae signum. Diu est cum corrigendum judicavi πισῶσαι, confirmare, fidem facere. Atque ita nunc video, jam ante me placuisse Reiskio, Animadv. ad Gr. Auct. Vol. III.

p. 7. Idem, loco ejusdem verbi, restituendum est verbum Aeliano Hist. An. I, 51, *εἰ ταῦτα οὕτως ἐπιπίστυται*: legendum *πεπίστυται*.

Ibid. Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἢ ζήτησις τῆς ἀληθείας. Celebrata est haec sententiâ apud posteros Scriptores. Dicemus plura ad Plutarchum.

P. 75. ὅσοι δὲ βουλήσονται — ἀρκούντως ἔξει. Locus, si quis, tractatus, necdum explicitus, memoratus ille quidem a Dionysio Halicarnasseo Art. Rhet. IX, 2; sed, ut nunc est, corrupte: memoratus item Luciano de Contribenda Hist. cap. 42, sed magis universe ad sententiam, quam ad verba; ut neuter in rem praesentem aliquid adferat lucis. Dicam breviter quae sit mea interpretatio: *αὐτὰ δὲ ἀρκούντως ἔξει* (τούτοις subaudiendum)

ὅσοι βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν, καὶ κρίνειν τὰ ἀφίλιμα τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις τοιούτων καὶ παραπλησίων ἴσισθαι. Addidi τὰ ante ἀφίλιμα: omisi ἴντων cum Stephano & Reiskio, &, si quid hoc est, cum Dionysio: *αὐτὰ sunt τὰ πράγματα*, referenda ad antecedens *αὐτῶν*, *historia rerum gestarum à me conscripta*. Sententiam ita reddo: *At haec historia sufficiet iis qui volent cum fidem spectare rerum gestarum, tum judicare quid utile factu sit in rebus futuris, quae, ut sunt humana, similes ac tales esse solent quales res gestae ac praeeritae.*

Ib. Κτῆμά τε ἐς αἰὲ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ζύγκεται. Egregia scriptionis professio; igitur pro-verbii celebritatem obtinuit.

P. 78. Utile & jucundum fuerit conferre Nepotem in Themistocle, cap. 6 & 7: quae ex hoc loco sumta sunt.

P. 80. ἐν τομῇ. MS. Lugdun. non quidem perspicue, sed tamen videtur habere ἐντομῇ: quod haud scio an praefendum sit.

P. 84. Γ. Conferendus est Nepos in Pausania, qui suz hinc habet.

P. 89. Καὶ αὐτὸν ἐμίμνησκον — ἐμβάδων. Est breviloquentia, qua alterum ἐμβάδων omittitur. Sic Xenophon Hellenic. infra p. 194, καὶ εἰπὴρ γε τιμὸς περὶ τῆς ἀναίρεσιως, οὐδὲνα ἄλλον ἔχει αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι ἢ τούτους οἷς προσετάχθη. Et p. 203, ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοῖν ἑαυτῶ εἶναι, τὸ βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινοῦς, καίησασθαι τρισχιλίους; plenā oratione bis ponendum erat καίησασθαι. Item, p. 210, σὺν τοῖς δυναμένοις καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ἀφελεῖν, id est, equitatus ἔ' pediatu iurare patriam cum iis civibus, qui eam equites peditesve iurare possunt. Hujusmodi est Plinii illud Epist. IX, 31, Postquam à te recessi, non minus tecum, quam cum apud te fui.

P. 90. Δ. Conferendus idem Nepos in Themistocle cap. 8, 9, 10, qui & fatetur se Thucydidem sequi, & haec fere ad verbum reddit. In inscriptione hujus loci, operarii nostri foedarunt nomen Θεμιστοκλέους, & proximā paginā, versu quinto a fine, Θεμιστολῆς reliquerunt. Hujusmodi menda, licet neminem in errorem inducant, equidem eo indignius fero, quo magis ipse iis tollendis invigilavi.

P. 92. γράψας — τὴν τῶν γεφυρῶν, ἢ ψευδῶς προσεπειρήσατο τότε δι' αὐτὸν, οὐ διάλυσεν. Constat, Thucydidem subinde compositionis genere uti difficili ac tortuoso. Nec tamen idcirco ejus Interpres locos qui ad facilitatem constructionis revocari possunt, ipse ad difficiliorem, tamquam veram ac Thucydideam, rediget; nec, quod ajunt, nodum in scirpo quaeret. Veluti hic etiam locus aliter interpunctus, & compositionem & sententiam probabiliorē habebit, hoc modo — τὴν τῶν γεφυρῶν, ἢ ψευδῶς προσεπειρήσατο, τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσεν, ad verbum est, ἔ' pontium tunc per ipsum non solutionem, quam falso sibi vindicabat: ad sententiam Latinam, ἔ' pontes illo tempore, se auctore, non destructos; hujus enim facti laudem ipse sibi falso tribuebat. Προσπειρόμαι τι per vim verbi

verbi Medii est *adjungo mihi aliquid*: hinc secundo loco ducta est alia potestas, quâ notat *simulo aliquid*: haec est frequentissima; illa exquisitior hoc loco valet: item apud Herodotum IX, 37, προσποιήσατο ξυλινὸν πόδα, *adscivit ligneum pedem*: ubi videatur Valckenarius. Plutarchum in Vita Caesaris p. 740, A, de ejus percussoribus scribentem, ἔνιοι δὲ καὶ συνέβαινον αὐτοῖς καὶ κατεμίγνυσαν εαυτοὺς ὡς μετασχηκότες τοῦ ἔργου, καὶ προσποιῶντο τὴν δόξαν. Caeterum, ἢ οὐ διάλυσις, non-dissolutio, omisssa dissolutionis, forma est Thucydidea, cujus apud alios etiam Scriptores exempla sunt: ut Dukerus ostendit ad hunc locum, aliique ab ipso laudati; quibus adjungatur Valckenarius ad Eurip. Hipp. 184.

Ibid. Ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς — τὰ δέοντα ἐγένετο. Hunc locum in exemplum structurae Thucydideae tortuosae implicitae & explicatu difficilis proposuit Dionysius Halicarnasaeus De Proprietate Thucyd. cap. XVI. Nexus est perspicuus, partium vis ac significatio multis locis obscura: quibus, age, aliquid lucis adferre studeamus. *Μέλλοντα* sunt universe *futurum tempus*; *γενησόμενα*, tamquam forma generis *μελλόντων*, ea quae re vera fient: haec differentia jam tunc in sermonis consuetudine observabatur, & magis explicita est postea Philosophorum disputationibus de Fato. Μετὰ χεῖρας ἔχοι opponitur proximo ὡς δὲ ἄπειρος ἔση; ergo accipiendum pro μεταχειρίζοιτο, frequenti usu tractare solet. Ἐξηγεῖσθαι, efficere quid suo ductu, res gerere, ut reddidit Nepos Them. Cap. 1, qui non ea modo quae Thucydidi nomine laudat, sed proxime antecedentia item ex hoc loco sumit: — celeriterque, quae opus erant, reperiebat: neque minus in rebus gerendis promptus, quam excogitandis erat: quod & de instantibus, ut ait Thucydides, verissime jurelicabat, & de futuris callidissime conjiciebat. Porro, μελίτης βραχύτητι, meditationis brevitate, brevisimum ad agendum praeparatione, naturali ingenii

sa-

facultate subito expediebat τὰ δέοντα, quod opus erat, quod quaerebatur, quod ex re esset. Igitur ἀποσχεδιάζειν non cum Scholiasta de extemporali dicendi facultate accipiendum, sed item ut ἐξηγεῖσθαι de actione. Aliis quidem locis dicere & intelligere recte opponuntur: veluti in Periclis oratione, II, 60, infra p. 180.

P. 94. μὴ πολλάκις. ne forte: diligenter rariorem hunc Atticum Adverbii πολλάκις usum animadvertit Abreschius Diluc. Thuc. p. 174, & Auclar. p. 267.

P. 95. αἴτιον τῆς ἄλλης προσόδου. Non ē sociis, sed ex ipsa Atticā, quem reditum Pericles non enumeravit, ut nemini ignotum nec forte auditu jucundum. Locus hic de Vestigalibus & Bellicis copiis Atheniensium, classicus est in hac re, licet obiter à Thucydide perstrictus. Ubiorem explicationem quis expectaverit a Xenophonte in libris *De Vestigalibus Atheniensium*, & *De Rep. Athenarum*: sed hic nimirum aliud scriptiois consilium sequeretur. Legant harum Literarum studiosi utilissimum eundem & suavissimum librum Bartholemii de Peregrinatione Anacharsidis Cap. X & LVI.

P. 97. κατακυβέσαντο. Placet Palmerii conjectura κατακυβέσαντε. Certe, Abreschius vulgatam defendens, nondum persuadet.

Ibid. μεμνημένοι — ὅτι ἰσβαλὼν — ἀνεχώρησε πάλιν. Exquisite ὅτι positum pro ὅτι. Item solent Latini hac in dictione. Cicero, Brut. 22, *Memoria teneo, Smyrnae me ex P. Rutilio Rufo audisse cum diceret* — Epist. ad Div. VII, 28. *Memini cum mihi desipere videbare*. Vid. Curtius ad Ep. III, 7, 7. Jam princeps Homerus II. 6, 18. Ἦ εὖ μίμνη ὅτι τ' ἐκέρμων ὑψόθεν. Item 6, 188. φ, 396. Od. 6, 115.

P. 98. ΣΤ. Comparant elegantis doctrinae studiosi adolescentes Lucretium, qui totum hunc locum vertit Lib. VI. vers. 1136: & alios qui hanc Thucydideam de-

descriptionem imitati sunt; Virgilium Georg. III, 478; Ovidium Metam. VII, 523; Aelianum Nat. Anim. XIV, 20; Procopium Bell. Perf. II, 20. Xiphilinum L. III, p. 197.

P. 99. καὶ τὰς αἰτίας ἄστυας νομίζει ποσαύτης μεταβολῆς ἰκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν. Sana est scriptura. Nam Thucydides non solum brevilloquentiam, sed, ut Atticus, subinde etiam redundantiam sequitur. Si pro μεταστῆσαι, scriptum esset ποιῆσαι, minus haberet locus quod nos moveret. Nunc est pleonasmus, & is quidem in his vocibus non infrequens. Demosthenis est Olynth. II, p. 7, B, προὐκὴν δὴ τὴν μετάστασιν καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολήν. Julianus Imp. item fere scripsit Orat. I, p. 20, G, πρὸς τὴν παρουσίαν τὴν σὴν ἀθρόως ἕπαντα μεταβαλόντα καὶ μεταστάντα πρὸς τὸ βέλτιον. Sic omissa ejusdem verbi repetitione mutationem subjungit Plato Cratyl. p. 280, C, -- δῆλον ὅτι οὐδὲν μεταβαίνει· εἰ δὲ καὶ ἀσαύτως ἔχει καὶ τὸ αὐτὸ ἔστι, πῶς ἂν τοῦτόγε μεταβάλλοι ἢ κινῶιτο —.

P. 101. ἐπισήμαινε. Exquisitum & proprium in hac re Antiquis verbum non sine animadversione praetereundum erat ab interpretibus; praesertim quum, eā animadversa, locus rectius intelligatur. Structura hunc habet nexum, ἢ ἀντίληψις αὐτοῦ, (id est τοῦ κακοῦ) τῶν ἀκρωτηρίων, ἐπισήμαινε; mali vis, apprehendens extremas corporis partes, se prodebat, manifestam faciebat. Verbi potestatem jam interpretando attigerunt Budaeus Comment. L. Gr. p. 656, & 768; Foelius Oecon. Hippocrat. in Voce Ἐπισημαίνω: Petavius ad Synesium, p. 12.

P. 110. οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν πᾶλλον, ἢ οὐ κίπριον — ὀλιγαρῆσαι. Locus adeo impeditus ut, potius a librariis male habitus, quam a Thucydide ita conscriptus videatur. Abreuchius aliquid adjumenti attulit notato usu particulae ἢ οὐ pro ἢ ex Herodoto: reliquam ejus

rationem probare nequeo: in quamcumque partem veritas verba & compositionem, post μάλλον desidero ἰσπερῆσθαι, ita quidem ut non subaudiendum, sed diserte ponendum sit. Nexum sententiae ita reddas: *Itaque apparet, imperium maris rem esse tam magnam, ut usus agri & aedificiorum minime cum ea conferri possit: quibus tamen, ut magnis rebus, privati, nunc doletis. Neque consentaneum est rationi, ut vos magis his privati doleatis, quam ea spernatis, censentes usum agrorum & aedificiorum, comparatum cum imperio maris, esse instar hortuli & ostentamenti divitiarum.*

P. 114. καὶ τῶν ζυμμάχων ἔτι τοῖς πλείοσι ἀφιστηκόσι
Operarum vitio ζυμμάχων excidit.

Α Ν Ν Ο Τ Α Τ Ι Ο

Α Δ

Χ Ε Ν Ο Ρ Η Ο Ν Τ Ε Μ.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

Ρ. 116. οὐδ' ἰερακότας πώποτε αὐτόν. Dio Chryso-
 stomus, Scriptor veteribus Socraticis comparandus, hunc
 locum venusta imitatione expressit, in Oratione LXII, quae
 est De Regno, initio, p. 587, A, πῶς ἂν δύναίτο βασι-
 λεύειν κυριάων ἀναριθμήτων παταχοῦ διασπαρμένων ὥσπερ
 σὺ λέγεις· καὶ πολλῶν γε οἰκούντων ἐπὶ πέρασιν γῆς, ἂν οὐδὲ
 ἰώρῃσι τοὺς πλείστους, οὐδ' ἂν ἴδοι ποτὲ, οὐδὲ τῆς φωνῆς
 ζυγήσει. Et, qui Dionis exemplo se ad antiquam & ger-
 manam eloquentiae rationem conformavit, Synesius item
 in Oratione de Regno p. 3, D, πόλεις δὲ ἀριθμὸν νικῶσας
 προσκυνούσιν, οὐδὲ ὁράμενον αἰ πλείους, οὐδὲ ἰδεῖν προσδοκῶσας
 τὸ κρεῖττον εὐχεσθαι θάμα.

Ρ. 117. Κύρος δὲ παραλαβὼν — Αἰγυπτίαν. Non est
 tantummodo elegantia apte variandae orationis, sed di-
 ligentia in significandâ graduum differentiâ: ἐκόντων
 ἠγήσατο — volentium dux exstitit Medorum & Hyrc-
 ariorum: κατεστρέψατο, subegit Syros, Assyrios, cet: ἤρξε,
 imperavit Baabriis, Cilicibus, Indis, est genus duarum an-
 tecedentium formarum, τοῦ ἐκόντων ἠγήσασθαι. & τοῦ κατα-
 στρέφασθαι: denique ἠπῆρξε, insuper imperavit Graecis in

Asia, Cypris, Aegyptiis, tamquam peregrinis nec Asiaticis: hoc sensu in proxime antecedentibus dictum est *ἐπάρξαι*, hinc *ἐπαρχία* provincia, *ἐπαρχος* provinciae rector. Simile est apud Herodotum II, 1, de Cambyse, *ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποίετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἤρχε, καὶ δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἱπικράτες*. Brevius & generis verbo defungitur III, 1, *Ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρον ἰστρατεύετο ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνίης τε καὶ Αἰολίας*. In enumerandis populis & suo quibusque loco ponendis magis librarii temeritas, quam ordo Auctoris, apparet. Certe, *Βαβυλωνίους, Φοινίκας* ponam post *Ἀραβας*: item *Αἴγυπτίων* post *Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ*. Caeterum *Μαριανδύων* habet etiam margo MS. Lugdunensis, ut item correxit If. Vossius ad Scylacis Peripl. p. 82: in contextu est *Μαγαδιδῶν*.

Ibid. *ἠδενίθη ἰφικίεσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ' αὐτοῦ φέβω*: potuit peringere in tantam terrae longitudinem & multitudinem itinere sui —. *ἀφ'* abest in MS. Lugdun. ut in aliis quibusdam libris: at recte vindicatum à Zeunio testimoniis Xenophontae consuetudinis, *Cyropaed.* III, 3, 53, *Οὕτω γὰρ δι' διατιθῆναι τοὺς μέλλοντας τοῦ ἀπὸ τῶν πολιμίων φέβου τῆν μάθησιν κρείττονα παρέξεισθαι*. *Hipparch.* VIII, 14. Plenius etiam *Exped. Cyr.* 1, 2, 18. infra p. 146.

Ibid. *ἀπερθέσασθαι δὲ τοσαῦτα φύλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἴσθαι, ὅποι ἀν' ἀρχαίαι τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἢ τε πρὸς ἴω, ἢ τε πρὸς ἰσπέραν, ἢ τε πρὸς ἄρκτον, ἢ τε πρὸς μισσηβρίαν*. Haesit in his verbis Klotzius ad *Tyrtaeum* p. 59; quem reprehendens Zeunius, gravius ipse labitur. Utrique obfuit, quod de *oratione*, non de *itinere*, cogitarunt, verbaque *διελθεῖν & πορεύεσθαι ἐναυατῆδι*, non *πρὸς μισσηβρίαν* sensu acceperunt. Utraque potestas Graecis est frequens, sed hoc loco unice posterior illa valet. Ita *scilicet* Aristides accepit, hunc locum imitans *Panathem.* p. 121, *τεῦτο*

τοῦτο δὲ οὐ παντάπασιν ἀνέλπιστον ἦν αὐτῷ (Δαρείῳ) διὰ πλῆθος τῶν ἤδη δεδουλωμένων ἰθιῶν ἃ καὶ ὀνόματι γνωρίσαι, καὶ ψιλῇ πορείᾳ διελθεῖν, ἐλπιδος κρείττον ἦν πάντα γὰρ τότε Πέρσαις εἶπετο, ὥσπερ ἄλλως ζῆν οὐ δυνάμενα. Conferendus est similis locus Xenophontis Cyropaed. VIII, 6, 21, 22, 23. Ejusdem argumenti sententiam ad jocum convertit Plautus, Carculione, III, 72,

— Persas, Paphlagonas,
Sinopeas, Arabas, Caras, Cretanos, Syros,
Rhodiam atque Lyciam, Peredian, Perbibesiam,
Centauromachiam & Clasiam Unomammiam,
Lybiamque, & oram omnem Conterebromiam,
Dimidiam partem nationum usque omnium
Subegit solus intra viginti dies.

LY. Fah! CU. Quid mirare? LY. Quia enim in cavea si
forent

Conclusi itidem ut pulli gallinacei,
Ha non potuere uno anno circumirier.

P. 118. κίνδυνον ὑπομείναι. Ad hujus quidem loci sententiam aptius fuerat κίνδυνον ὑποδύναται. Sic Herodot. III, 69.

Ibid. ἐπιμελούμενοι οὐχ' ὁμοίως γὰρ — ἄρχονται. Praeferam lectionem Stobaei & aliorum librorum, quibuscum consentit MS. Lugdun. ἐπιμελούμενοι οὐκ εἶθεν ἄλλῃ περ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται.

P. 119. ἐλευθέρα ἀγορά. Persas omnino ἀγορὰν non habuisse, auctor est Herodotus I, 153: item Strabo XV, p. 734. Sed hi loquuntur de foro ad mercatum comparato, Xenophon de foro disciplinae reip. regundae & judiciis habendis destinato. Plura dabit B. Briffonius De Reip. Perf. Princ. II, 76. Ἀγορὰ universe est congregatio, hinc ἀγοράζω mercor, & ἀγορεύω concionor, pro concione

dico. Hunc locum in rem suam convertit Scriptor supra aetatis suae captum excellens doctrinae orationisque praestantia, Themistius Oratione XXI, p. 260, C, cujus verba partim jam relata Brissonio; plenius relata emendemus: πολλοῦ δὲ δὲ συγχωρήσομεν εὐτὰ τὰ μούσῃα διασπῆρια καθιστάσαι καὶ * πρότερον ποιῆν τοῦ δικαίου τὰ ἀνάκτορα τῶν Μουσῶν, καὶ ἀναφέρειν τοὺς μινθάνοντας τοῖς δικαζομένοις· οὐδὲ τὸν Περσικὸν νόμον αἰσχυνομένους, δὲ διεχάρισε τῆς ἀγοραίου τῶν βουβῶν τὰς ἐλευθέρους διατριβάς. In postrema loci parte legendum αἰσχυνομένοι: in priore, quae asterisco labis signo notata est, corrigendum καὶ πρατήριον ποιῆν —. Petavius corrigebat καὶ Πραιτώριον ποιῆν: cui conjecturae magnum videatur accedere momentum è consensu codicis Ambrosiani Mediolanensis, cujus collatio apud me est: Sed majus est censendum rationis momentum. Nam Πραιτώριον, ut in Historia aut alio descriptionis genere feram, ita in oratione, & Themistii quidem oratione, non feram. Accedit ipsa verisimilitudo vocabuli πρατήριον; fori venditionis, ad hanc rem multo magis accommodati. Re ac dictione consentit illud Senecae Herc. Fur. 172, clamosi rabiosa fori jurgia vendens improbus.

P. 120. Τιμωροῦσι, vindicant: κολάζουσι, castigant. Poenae, ut generis, sunt hae formae: τιμωρία refertur ad exigendam vindictam legibus debitam; κόλασις ad emendationem & cohibitionem peccantis. Ita ratio distinguit: usus potestatem utriusque vocabuli subinde confundit. Videatur Gellius N. A. VI, 14.

Ibid. Ἐπιστάη δὲ δευτὴ — ἡγεμόν. Particulae δὲ, καὶ, γὰρ, loco suo motae, & sic restituendae, videntur: Ἐπιστάη γὰρ δευτὴ μάλιστα τῇ ἀχαριστικῇ ἢ ἀαιοσυντικῇ καὶ αὐτὴ δὲ μεγίστη δευτὴ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχυρὰ ἡγεμόν.

P. 122. ἐπιτιθέσθαι. Ita etiam MS. Lugdun. Rarisima: tamen vera & Xenophontea, videtur forma; pro frequenti ἐπιτιθέσθαι obtemperantissimū. Attamen Leunclavius

clavius *ἐπιεικτότατοι* legendum censet. At *ἀπιστέϊν* pro *ἀπειθεῖν* est in Xenophonte Anabaf. II, infra p. 164: & sane Harpocration in *Ἀπιστέω*, & Hesychius duobus locis, hanc formam tuetur: quorum auctoritas non movit Kusterum quominus & ipse, ut Leunclavius, veriozem censeret formam *ἀπιστέω*. Sane haec analogiae convenit, illa librorum fide nititur.

P. 123. *μάχαιραν ἢ κοπίδα*. Supra p. 121, dixit *κοπίδα ἢ σάγαριν*. Ergo, si quidem sana est lectio, *μάχαιραν* & *σάγαριν* pro eadem re habuisse videatur. Fuerunt certe ejusdem generis instrumenti ad caedendum facti *μάχαιρα*, *κοπίς*, *πέλεκυς*, *σάγαρις*: sed hoc postremum magis Persicum est. Itaque putem, hoc loco Xenophontem item ut supra scripsisse, *σάγαριν ἢ κοπίδα*. Adhibeatur Steph. Thef. L. Gr. Ind. P. II, p. 13, 14.

P. 124. *ἀργοῦντας*. *otiantes liberaliter, vacuos à necessaria quaerendi videlicet negotio*. Xenophon cum in rerum judicio, tum verborum usu, subinde *λακωνίζει*. Laco videns Atheniensem *ἀργίας* condemnari, *ἐκέλευσεν ἐπιδείξαι αὐτῷ τὸν τὴν ἐλευθέριον δίκην ἠπληθέντα*, ut est in Plutarcheis Apophth. p. 221, C. Huc spectabat Lycurgi institutum, quod in ejus Vita memorat Plutarchus p. 54, D, E. Ut igitur *ἔργον* erat *opus illiberale*, ita *ἀργία* *otium liberale*, occupatum in *actionibus liberalibus*. Aliter & contra apud alios Graecos, auctore Hesiodo *Ἔργ. 309*, *Ἔργον δ' οὐδὲν ἄνειδος, ἀεργίη δ' ἄνειδος*. De quo legatur Xenophon Memorab. Socratis I, 2, 56 & 57. Plura alias.

Ibid. *νεανισκεύεσθαι*. *juventutem transfigere: at νεανιεύεσθαι juveniliter gloriari*. De qua differentiâ exponemus ad Plutarchi Moralia.

Ib. *συναυλίζεσθαι* tenendum, nec in *συναλίξεσθαι* mutandum, censeam.

Ibid. *οἱ δ' ἂν αὖ ἐν ταῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις*. Rectius legitur in MS. Lugdun. quocum con-

fentit editio Florentina & codex Guelf. ut exhibuit Zen-
nius, οἱ δ' ἂν μὴ διαγίνονται ἐν τοῖς ἐφ' ἑβραίοις.

P. 125. ἠσπάζετό τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴτις πάλαι συν-
τιβραμίνος καὶ πάλαι φίλων ἠσπάζοιτο. Ad hoc exem-
plum Longus Pastoral. IV, p. 120, edit. Villois. infor-
mavit Daphnidem, qui agnitis veris parentibus, τὸν πατέρα
καὶ τὴν μητέρα πρὸ τῶν ἄλλων ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ ὡς πάλαι
εὐδῶς προσομιλεῖτο.

P. 126. ἐπὶ θύραις, in atrio regis, in aula: frequens hoc
sensu est dictio.

Ibid. ἵα ἔσσοι τὰ οἴκαδ' ποθοῖν. Sana videtur lectio
hunc quidem. Nam fuit quum eam ex melioribus duabus
temere conflata putarem: altera, τὰ οἴκοι ποθοῖν: altera,
αἰκαδὲ ποθοῖν, subaudiendo ἵνασι abire: poterat etiam scribi
τὰ οἰκέειν ποθεῖν. Certe analogia unam harum requirebat:
sed, opinor, usus ex iis dictionibus hanc, quā Xenophon
hunc utitur, composuit.

P. 127. κατὰ πλεα. Praestat κατὰ πλεα, inquinata, scilicet
manus, ut Steph. in margine correxit, & diserte exstat in
MS. Lugdun. De hac notione videatur Ruhnkenius ad
Tim. p. 31.

Ib. ἵα νεανίας οἴκαδ' ἐπίλθης, ut adolescens & robustus,
hōi, ut nunc es, puer & infirmus, domum redeas. Hinc
νεανικός, magnus: νεανικὸν κρίας apud Aristoph. Plut. 1137.

P. 128. οἰνοχεῖν dicitur de toto negotio ministrandi
in convivio & ad mensam vini: pars ejus est ἐγχέειν, in-
fundere. Vinum miscbatur ἐν κρατῆρι, in cratere: ex hoc
ὁ οἰνοχέος hauriebat vinum ἐγυαθῶ, infundebat in ἔπαωμα,
poculum: de quo negotio diserte docet Athenaeus X,
p. 423, C: & hunc ipsum Xenophontis locum significat
p. 424, B, μακρονεῖν κνάθεο καὶ Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ Παιδείας.
Ροκίο ὁ οἰνοχέος poculum in φιάλῃ, phiala, id est ollā
planiore ac latiore, positum, porzigebat convivis. De
reliquis illis vasis satis est expedita res: de phialā non
iterum,

Item. Sed de hoc quidem à nobis significato usu & habitu phialae non dubitabit qui in ditate legerit Athenaei locos, V, p. 199. B. 202. E: XI, p. 495, B: 501, B: 502, A, B. Itaque à specie figurâque *οινοχόου* vocavit *Martis phialam* Timotheus, eumque ludens Antiphanes X, p. 433, D: ad quem locum consulendus est Casaubonus Animadv. p. 728: nec praete eundus elegantissimus Koppiersius in Observat. Antiph. p. 40. Hunc locum in mente habuit Pollux VI, 95, *Οἱ δὲ οἰνοχόοι τὰ ἐκπέματα ἐκπλυνόντων τε καὶ διανιπτόντων καὶ κλυζόντων καὶ καθαιρόντων καὶ τὰς φιάλας ἐπὶ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐχέταται προσφέροντες τοῖς συμπόταις εὐλαβῶς*. Infundebant in ἔκπαμα vinum καθαρίως, *munde*, ut nil praeterflueret in phialam vel pavementum: καθαρός est *purus*, *mundus*, καθαρίως, *studiosus puritatis*, *munditiei*: videatur Valckenarius ad Xenoph. Mem. Socr. II, 1, 22. Haec differentia est terminationum *ος* & *ιος* in Adjectivis, eaque satis frequens. Florentina Editio habet καθαρίως: item Pollux ad hunc locum respiciens VI, 4, ubi videndus Kuhnii: cui addatur H. Steph. Thes. L. Gr. T. II. p. 7: item in hoc loco scriptum habuit Ruffathius ad Odyss. α, p. 1402, Ed. Rom: p. 36, Ed. Bas. καὶ οἱ μετ' Ὀμηρον δὲ οἰνοχόοι τῶν μεγάλων προσώπων, οὐκ ἄλλως διέκειντο· εἶγε καὶ καθαρίως ἐπέχον, ὡς φησὶν Ξενοφῶν, καὶ ἐν τοῖς τριῖσι δακτύλοις ἐχοῦντες τὸ ποτήριον προσέφερον. Eadem Adverbii formam in Comicorum locis tuetur codicum auctoritate Casaubonus ad Athen. II, 24. Porro καταρροφῶσιν & ἀπερρόφητας, suo quodque loco proprie positum, nec mutandum: illud est κάτω ροφῆν, *sorbere* & *in ventrem demittere*: hoc, aliquantum è vino sorbere. Caeterum Xenophontei loci venustatem imitando exprimere studuerunt alii. Philostratus Junior Epistola XXIII. p. 923, Πάντα μὲ αἶρεῖ (ita legendum pro αἶρει) τὰ σά' καὶ ὁ λινοῦς χιτῶν, — καὶ τῶν τριῶν δακτύλων αἱ συνήσεις, ἰφ' ἧν ἐχέται

ἄλλοι τὸ ποτήριον. Heliiodorus Aethiopic. VIII, p. 367, προσέφερε τῇ Ἀρσάνῃ προσηγὸς κερασάμενος εὐρυθμον τό τι, καὶ ἄλλοις τοῖς δακτύλοις ἐποχῶν τὴν φιάλην. Gregorius Nazianzenus Orat. XVI, p. 249, B, Δεῖ δὲ ἡμῖν τὸ μὲν ἕδαρος εὐαδεῖν ἄνθρωποι ποδάκις καὶ τῆς ἀρας ἕξω, τὴν δὲ τράχηλον κατεργάζεσθαι μύροις, καὶ μύραν τοῖς εὐωδιστάτοις καὶ πολυτελεστάτοις, ἵνα καὶ μᾶλλον ἐκθληνόμεθα· παῖδας δὲ παριστάμεν τοὺς μὲν ἐν κόσμῳ καὶ ἐφελξῆς, ἀνετοὺς τὰς ἀδμας καὶ ἐθλυδρίας, καὶ τῇ κατὰ πρόσωπον κούρῃ περιεργασμένους πλεῖον ἢ ἕδον συμφέροι, λιχνοῖς δὲ φθαλμοῖς κεκοσμημένους· τοὺς δὲ καὶ κύλικας ἐπ' ἄκραν δακτύλων ἔχοντας ἕως οἴοντα εὐπρεπέστατα τε ἡμῶν καὶ ἀσφαλέστατα. Quo loco, de conviviorum luxurie & puerorum ministrantium cultu, operae pretium sit conferre Philonem Judaeum, De Vita Contemplativa, T. I. p. 478 & 479, quem Gregorius aemulatus esse videtur. Obiter Xenophontis locum attigit T. Hemsterhusius ad Lucian. T. I. p. 215. Nobis nunc haec satis sunt.

P. 129. καὶ τὸν Κύρον εἰπεῖν, Ὅτι, νῆ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν. H. Steph. in Appendice ad Joh. Grammatic. p. 9, II, 67, hoc & duobus aliis locis φάναι ex abundanti positum, delendum judicat ut additium & in duobus scriptis codicibus omissum. Quod judicium universe probare difficile est, si quidem multae Auctorum istiusmodi repetitiones exstant. Tale est ἔφη λίγων, de quo egit Hor. Vitringa ad Vossium De Hebraism. N. T. cap. V.

P. 131. τῷ πάππῳ — συμμαχεῖν αὐτῷ. Poterat omitti αὐτῷ. Usitata Atticis nec ingrata est repetitio subjecti, seu alterius nominis, per Pronomen αὐτός.

Ibid. ποιηάμενος. Medium Verbum utramque hic potestatem habet, qui sibi vestem ipse fecit, & qui vestem ab alio sibi confici curavit. Exempla dabimus alibi. Tirones utilissimum Kusteri De Verbis Mediis libellum consulant.

Ibid. μέτρον δὲ αὐτῷ εὐχῆ ἢ ψυχῆ, ἕκ' ὁ γόμος, ἐστίν.

MS. Lugdun. in contextu habet ψυχῇ, in margine τύχη quod alii quoque libri habent. At verum est ψυχῇ, idque exquisitum hac vi & Xenophonti proprium, qua notat appetitum, cupiditatem; sensum animi. Videatur H. Steph. hoc loco, & Schediafm. I, 1.

P. 132 & 133. ἀσθένησαντος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἀπβλειπέ τον πάππον — ὑπερφοβεῖτο μή οἱ ὁ πάππος ἀποθανοί. Plane est suavis & accommodata ad significandum Cyri affectum repetitio subjecti αὐτοῦ per nomen πάππον & πάππος: quo ipse Cyrus quasi loquens & eo nomine utens informatur. Sic Exped. Cyr. II, 6, 8, infra p. 162. de Clearcho dicitur, eum militibus suis hanc de se ipso indidisse persuasionem; ὡς πιστίον εἶη Κλεάρχῳ, se Clearcho obtemperare debere.

P. 133. Ὡς δὲ προῆγεν ὁ χρόνος κ τ λ. Elegantissima simul ac verissima descriptio, imitatore nacta est Synesium Provid. p. 90, A, qui haec adolescenti Osfridi accommodat: περὶ ἅπαντα ἐλιχνεύετο, τὰ μὲν πρῶτα σκυλάκηδον ἄθροα πάντα ἀξίων εἰδέναι, ὥσπερ ἀμέλει ποιοῦσιν αἱ φύσεις αἱ τὰ μεγάλα ὑπισχνούμεναι, σφραδάζουσι καὶ προεξαρίστανται τοῦ καιροῦ, ἤδη τὸ τέλος ἑαυταῖς τὸ ἀξίεραστοῦ ἐγγυώμεναι· ἐπεὶτα μέντοι πολὺ πρὸ ἤβης ἰσχυραίτερός τε ἦν εἰς γεγονότος πρεσβυτοῦ, καὶ σὺν κόσμῳ μὲν ἔκουε· δεῖσθαι δὲ ποτε καὶ αὐτὸν εἰπεῖν ἢ ἀνερησόμενον περὶ ἄν ἤκουεν, ἢ ἐπ' ἄλλῳ τῷ, πῶς ἂν ἐπέγνω διαμέλλοντα καὶ ἐρυθραίνόμενον.

Ibid. Καὶ γὰρ ὅσα διαγνίζονται — διατοξευσόμενος. Primum teneatur bonitas dictionis ταῦτα προκαλεῖτο τοὺς συνόντας; ne forte ei Praepositionem εἰς, cum Stephano, praepone tentemus: haec enim in hoc verbo ut saepe additur, ita commode subintelligitur: quod monuerunt Dukerus ad Thucyd. V, 37, & Abreschius Diluc. Thuc. ad VIII, 90, p. 802. Plutarchus hunc locum citat cum Praepositione illa, ut tamen appareat, eum non verba annumerare, sed sententiam referre voluisse:

De

De Garrulitate p. 514, B, *Θαυμαστός δὲ ὁ Κύρος ὅτι καὶ πρὸς ἀμίδας ἐποιεῖτο πρὸς τοὺς ἡλικίας οὐκ ἐν οἷς κρείττων, ἀλλ' ἐν οἷς ἀπειρότερος ἢ ἐκείνων, εἰς ταῦτα προκαλούμενος ἵνα μῆτε λυπῆ παραδοκιμῶν, καὶ μανθάνων ἀφελῆται.* Sympos. Quæst. I, 1, p. 632, C, *Ὅστας ὁ Κύρος ἐν οἷς ἐλάτιτο τῶν ἑταίρων, εἰς ταῦτα προκαλούμενος ἰγίνετο προσηγὸς καὶ κίχρισμένος.* Porro illa variatio ejusdem verbi per duas Praepositiones, minime ad aliquam expertem rationis consuetudinem, quam vulgus temere elegantiam vocat, sed ad proprietatem ac diligentiam referenda est: *ἐξάρχω* magis valet de oratione & primo initio, id est consilio: *κατάρχω*, de factis, & quasi posteriore initio. De hac Praepositionum variatione supra monuimus, p. 375 ad p. 115, in *ἄρχω* & *ἰπάρχω*: p. 128, *κατῤοφίω* & *ἀποῤοφίω*. Tale est Polybii infra p. 234, *ἀνηκόντων* & *καθήκει*. Plura dabimus ad Plutarchum. Deinde haec ipsa animadversio & totius loci sensus ad accuratam rationem exactus, ad verum nos ducit iudicium lectionis quam praebet MS. Lugdun. quamque item ex codice Guelph. prodidit, sed temere repudiavit, Zeunius: hi enim libri pro *ἡδὲ ἀναπνδῶν*, habent *ἡ διαπνδῶν*: qua in lectione delere licet particulam *ἡ*, ut pervulgato errore ortam ex antecedente *ν*: nec ulla facile errorum feracior est in libris negligentia. Ita sententia hujusmodi erit: *Nam in certaminibus inter aequales frequentatis, sodales non ad ea provocabat in quibus se jam superiorem esse sciebat, sed ad ea eos excitabat (eorum certaminum mentionem ac provocationem injiciebat) in quibus se inferiorem esse probe cognoscebat: Et initium adeo se ipsa faciebat certaminum insiliendi in equos, ut deinde equestri sagittatione Et jaculatione item certaret, licet firmiter insidendi facultatem nondum affecutus esset.* Ergo haec sententia non est repudianda prae illa quam vulgata praebet lectio: — *Et initium adeo se ipsa faciebat certaminum, jam in equum insiliens certaturus jaculo aut archa, licet nondum fir-*

firmiter insidendi facultatem affectus esset. Sed utram quis probet, certe utriusque sententiam tenere debet: nec tenere sententiam poterit non animadversâ potestate Prae-
positionis δια, quae verbis significationem certaminis ad-
jungit: de qua videantur Salmasius ad Solin. p. 27, b. A: Kusterus ad Aristoph. Equ. 1400: Valckenarius ad Theocrit. p. 95. Et nos alia brevi edenda ad Plutarchum nota-
vimus.

P. 132. αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ μάλικα ἐγέλα. Non dubitan-
dum quin verior sit lectio MS. Lugdun. & codicis Guelf.
ἐφ' ἑαυτῷ. At Zeunius vulgatam tuetur: nam memorata
hac lectione, sed, inquit, formula αὐτὸς ἐφ' αὐτοῦ est admo-
dum solemnis: de qua videfis Viger. IX, 4, 5. Acute
scilicet! Quid enim ibi Vigerius? Agit quidem de hac
formulâ; at nil de γελᾶν ἐφ' ἑαυτοῦ, nec de similibus con-
structionibus. De Zeunio iudicium nostrum prodidimus
in Bibl. Crit. Non fuerunt nulla ejus merita de juventute
Gr. Literarum studiosâ: sed frequens ἀκρισία in sensu accu-
rate interpretando. Nos nostros discipulos monere debe-
mus ut in Zeunianis editionibus potius contextum Aucto-
ris, quam notas editoris legant.

P. 135. fin. οὐ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἑοικας βασιλεὺς εἶναι.
Sensus manifestus. Xenophontî observatum videtur regium
illud ludicrum in pervulgatâ de puero Cyro historiâ, apud
Herodotum I, 114, 115. supra p. 18 & 19.

P. 137. ἐν τι δή — διῶσαι. Idem verbum bis posi-
tum diversâ significatione, supra notavimus Annot. Hero-
dot. p. 345. τὸ ἐπὶ σοί, Attica est brevis pro κατὰ τὸ
ἐπὶ σοὶ ὄν, pro eo quantum in tuâ est potestate, per te qui-
dem. Errant qui accipiunt in tuâ re, in ea re quae in
tuâ est potestate. MS. Lugdun. τὸ ἐπὶ σε, quod huic
loco minus accommodatum est.

Ibid. ἀποδράση MS. Lugdun. & codex Guelf. ἀποδρά.
Corrigendum credo ἀποδράῃ σοι, Sic Mem. Socr. II, 10, 1,

ἐπὶ

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὃ Διόδαρε, ἂν τις σοι τῶν οἰκετῶν ἀποδράῃ, ἐπιμελήῃ ὅπως ἀνακομισθῇ. Mox iidem libri pro χρήσῃ habent χρῆ, rectius.

Ibid. ἐνδοθεν in principio positum semper me, nescio quomodo offendit: igitur in fine positum malim. Nisi forte Xenophon scripserit αὐτόθεν.

Ibid. ἀποβουκολῶμαι. Venuusta dictio: *si filium meae filium, ut mauius bubulcus, perderem: à grege seducens, perderem.* Notarunt de hoc usu jam visi docti: veluti H. Stephanus Thes. L. Gr. T. I. p. 775: Suicerus Thes. Eccles. in Voc: L. Bosius & Stoeberus ad Thom. Mag. p. 158: J. Albertus ad Hesych. T. I. p. 453. Quibus & nos quaedam addamus. Themistius Orat. XXIII, p. 293, C, ἀπεβουκόλητα δὲ ἓνα τῶν νέων χρηστὸν τε ἄγαν καὶ τεθραμμένον ἐν οἰκουρίῳ. Cyrillus Alexandr. contra Julian. IV, p. 122, A, τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἀποβουκολῶσαντες. Johannes Damascenus in Excerpt. Pirese p. 850, & apud Suid. Voc. Θεοδοσίῳ, βασιλεὺς Ῥωμαίων ὁ μικρός, p. 15, εἰ Εὐσοῦχοι παρισκίεσκον ἀποβουκολοῦντες τὸν Θεοδοσίον, ὡσπερ τοὺς παῖδας ἀθύρμασιν. Basiliius M. Homil. XI, I, p. 484, A, λαμβάνει ἡμᾶς ἀποβουκολῶν τῆς ζωῆς. Simplex βουκολίῳ, *dolorem vel cupiditatem ienio, fallo,* non minus est in usu. Maximus Tyr. X, 3, καβάτερ αἰ τίθει τοὺς παῖδας διὰ μυθολογίας βουκολοῦσι. Themistius Orat. XV, p. 185, εἰ μὴ λήθηα βουκολούμενος, nisi me facit animus Celsus apud Origen. II, p. 389, B, τοῦτον ἐκαλάζομεν βουκολοῦντα ὑμᾶς, hunc, Christum, vos decipiemus repositus: cui reponit Origenes p. 447, B, καὶ εἰ βουκολοῦντες — ἡμῖν ἰγκαλῶσιν ὡς βουκολοῦσι τοὺς ἀνθρώπους καλὴν γε βουκολίαν. Athenagoras De Resurrect. p. 54, A, ψευδῶς ἑαυτοὺς βουκολοῦντες ἰλπίσιν. Clemens Alex. Protrept. p. 73, A, παρίθι ἢν ἄδονῃ, βουκόλει, verendum, praeteri voluntatem jale eam. Synesius Provid. p. 121, D, Τρωῶτα δ' ἰδοῦναι καί ποί τινα βουκολῆσαι, placuit.

scuit, Typhonem per aliquod tempus ferre ac delinire. Sic παραβουκολῆσαι est apud Oenomaum Euseb. Praep. Evang. V. p. 211, C: ἀναβουκολήσαντες apud Cyrillum contra Julian. IV. p. 124, B. Simile à diversâ origine est βαυκαλῆν, nutricum infantes cantu sopientium: de quo H. Stephan. Thef. L. Gr. Ind. T. IV. p. 623: & Interpretes ad Hesychium T. I. p. 709. Quibus addatur Celsus ap. Origen. VI, p. 657, F, γραῦς ἐπὶ τῷ βαυκαλῆσαι παιδίον, μῦθον ἐπάγουσα: item p. 660, A: 688, D. Aelianus Hist. An. XIV, 20.

P. 138, fin. πᾶσιν ἡδονῆς μὴν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὦν, κακοῦ δὲ οὐδενί. Est fere locus communis in significatione regiae indolis ac beneficentiae. Ecphantus Pythagoreus ap. Stob. Serm. XLVI, p. 335, ἀγαθῶν μὲν πάντων αἴτιος ἐστίται, κακῶν δὲ οὐδενός. Philo Judaeus, De Abrahamo, p. 386, B, τὴν δὲ τοῦ σοφοῦ βασιλείαν ὀρέγες θεός: ἢ παραλαβὼν ὁ σπουδαῖος, οὐδενὶ μὲν αἴτιος γίνεται κακοῦ, πᾶσι δὲ τοῖς ὑπὸ κείνῳ ἀγαθῶν κλήσεως ὁμοῦ καὶ χρίσεως. Aristides Orat. Funebr. in Alexandr. T. I. p. 83, δυσχερεῦς μὲν οὐδενός οὐδενὶ πώποτε τῶν πάντων αἴτιος γενέσθαι λέγεται, ἀγαθοῦ δὲ καὶ τινος —. Aelianus Var. Hist. I, 30, πολλὰ κίς γούν αὐτῷ (Galeti amasiq suo) καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἐμαρτύρει καὶ ἔλεγεν ὅτι ἀγαθὴ κεφαλὴ, κακοῦ μὲν οὐδεπώποτε οὐδενὶ γέγονας αἴτιος, πολλοῖς δὲ καὶ πολλὰ ἀγαθὰ προξίνισας.

Ἄ Ν Α Β Α Ξ Ε Ω Σ.

P. 140. ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ. Parysatis mater erat in partibus Cyri; quippe hunc magis diligens quam alterum filium Artaxerxam, qui regnum tenebat. Ἰπάρχω, sum, adjunctam habet vim possessionis ἔξτ causae. Multiplex est hujus significationis usus, sed frequentior de inanimatis ἰπάρχει μοί τι, rarus de animatis. Sic Demosthenes Orat. Olynth. III. p. 12, C, μέγα τοῖς τοιούτοις λόγοις ὑπάρχει

ἢ παρ' ἑκάστου βούλησις. Orat. De Falsa Legat. p. 218, Β, αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄντι τῶν δῶρων τούτων — καὶ ἔλην τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφῶς ἁμοιόλογον ὑπάρχειν αὐτῷ: bene reddidit Wolfius, aiebat Thebanus legatus, se jam antea ipsius (Philippi) esse hospites & amicos etiam sine illis muneribus: — ita polliceri & se & totam urbem ei fore additam. Orat. Pro Coronā, p. 328, C, ὑπολαμβάνων, — καὶ μὴδὲν εἶπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστου τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι: exstimans, ut de reliquis meis administrationibus nil dicam, vestram tamen omnium conscientiam pro me loqui. Plutarchus Caton. Min. p. 779, Α, ποθοῦς γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν σιωπῶντων διὰ δέος, ἐν ταῖς ψήφοις ἐπάξεν: fore etiam, ut ei in suffragiis ferendis faverent multi eorum etiam qui propter melum tacerent.

Ibid. ἀποστῆται πρὸς Κύρον. Delendum videtur ut glossēma annotatoris.

P. 141. τῆς καταστήσεως Ἀβύδου. Corrigendum τῆς καταστήσεως Ἀβύδου.

Ibid. καὶ κίεῖται αὐτὸν — καὶ ἐξ μηνῶν μισθόν. Accusativus qui à verbo regitur non est μισθόν, sed χρήματα quod subintelligitur: rogat eum pecuniam, qua bis mille mercenarios conducere, & eos per tres menses aleret: ita enim adversariam factionem ab ipso superari posse. Particula δὲ eam habet vim ut omnibus Temporibus & Modis significationem ac potestatem Conjunctivi & conditionis adjungat. Neque ergo quod ex Hutchinso refert Zenonius, proprie Aristoteli adjungit vim Futuri. Sed de hoc argumento plura notavimus, alio tempore edenda. Nee omnino attigissemus hunc locum, nisi in eo interpretando à postremis editoribus turbatum intelligeremus.

P. 144. πόλιν εἰκουμένην. hoc subinde additum; nam erant etiam desertae incolis urbes, ἱρήμαι, veluti I, 5, 4, III, 4, 7.

P. 149. Παρετίτατο δὲ ἡ τάφος ἄνω κ. τ. λ. Locūs hic ex merā verborum narratione difficilior intellectu, nec per designationem in tabulis Geographicis Hutchinsoni & Larcheri satis explicitus, à nobis in scholā per delineationem explanatur: quam hic refectre non possumus.

P. 150. [καὶ τὸ στράτευμά] Uncis inclusimus, ut glossēma annotatoris.

Ibid. λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Haec nullo modo sana videntur. Aut totum insititium est ab alienā manu: aut vitium est in ἄλλοις. Ceterum, ψιλὴ κεφαλὴ non est nudum omni tegumento caput, sed non tectum galea: Persae tiaras vel pileos capitibus, in bello imponebant: ut quidem nonnulli prodiderunt Auctores. Sed de toto hoc non satis constat: ut apparet ex iis quae collegit B. Briffon, Reg. Pers. III, 24.

P. 151. Egregia pugnae descriptio, iudice etiam Plutarcho, qui ejus quosdam locos à Xenophonte praetermissos, ex aliis Scriptoribus supplevit, in Artaxerxe, p. 1014, seq. Τὴν δὲ μάχην ἐκεῖνην πολλῶν μὲν ἀπήγγελότων, Ξενοφῶντος δὲ μοιροσυχὲ δεικνύοντος ὄψει, καὶ τοῖς πράγματι ὡς οὐ γεγνημένοις ἀλλὰ γινόμενοις ἐφισάντεσσι αἰετὸν ἀπρωατὴν ἐν πάθει καὶ συγκινδυνεύοντα διὰ τὴν ἐνάργειαν, οὐκ ἔστι νοῦν ἔχοντας ἐπιξηγεῖσθαι, πλην ὅσα τῶν ἀξίων λόγου παρήλθεν εἰπεῖν ἐκεῖνον. Xenophon ea quae ipse vidit & cognovit, nec omnia aliunde accepta, narrat: suum sibi habet quasi locum in quo stans & rerum gerendarum spectaculum suscipiat, depingat, & posteris tradat. Itaque initio narrationis ille hostium adventus, non in omni alia pugnae descriptione laudem habuisset: nunc ad Xenophontem refertur, qui suis ipse oculis hostes advenientes vidit, & legentem jam dudum rerum expectatione suspensum & de exitu pugnae, quā summa totius expe-

ditionis agebatur, sollicitum, tamquam ad praefens speculaculum inducit, eodem paulatim admirationis & expectationis sensu replet, quo ipse paulatim ad hostium deinceps appropinquantium progressum replebatur.

Ibid. Ὁρᾶν δὲ ὁ Κλέαρχος — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἔβλεπεν —. Clearchus, quo loco erat, oculis complecti poterat hostium aciem eousque certe quae erat τὸ μίσον εἶψος, id est Artaxerxes cum sex mille equitibus vid. p. 154, vers. 4: at non poterat longitudinem aciei Cyri, oculis complecti ad extremum, ut cognosceret quibus hostium copiis extrema eius pars opposita esset: hoc igitur à Cyro audiebat. Instaurationis constructionis post parenthesis, fit formulā ἀλλ' ὅμως: in qua, particula ἀλλὰ abundat. Haec monenda duxi, quia ipse aliquando in hoc loco haesi.

P. 156. εὐμαθέσασθαι. Verior est lectio αἰδημονέσασθαι, ut monuit Ruhkenius ad Xenoph. Mem. Socr. III, 9, 6.

P. 157. πολλάντις δ' ἦν ἰδεῖν κ. τ. λ. Dubium videatur qui fuerint hi oculis, manibus, pedibusve, privati: utrum malefici ac praedones hac membrorum mutilatione puniti; an innocentes caeci mutilive, qui in bene gubernatâ Cyri provinciâ ita tuto in publicis viis degerent. Interpretes ita veterunt, ut quid iudicaverint non appareat. Zeunio quidem prior videtur placuisse ratio: mihi altera magis cum verbis, constructione & totius loci nexu congruere videtur.

P. 162. ἰκανὸς δὲ καὶ ἰμποῖσθαι τοῖς παροῦσιν ὡς περὶ εἶναι εἰς Κλέαρχον. Frequens ἰμποῖσθαι, ἐνεργάζεσθαι, τινεῖς πιστῶν, δόξαν, & similia: at infrequens est loco Nominis Infinitivus. Ita Cicero Tusc. I, 12, erat insitum praesens, quos Cascos appellat Ennius, esse in morte sensum cet —: ibidem, nisi haereret in eorum mentibus mortem non interitum esse omnia tollentem atque delentem. Suavis est & efficax

repe.

Repetitio Nominis κλεάρχω pro αὐτῷ: de qua monuimus supra ad Cyropaed. p. 132.

P. 164. ἀπειτεῖν, inobedientem esse. Vide Annot. ad Cyropaed. p. 372.

P. 165. τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο: ita sermone, ac dictis utebatur, ut qui familiares derideret; ita de familiaribus ipse suis loqui solebat, ut qui eos contemneret. Hæc est verior ac simplicior hujus dictionis interpretatio. Neque enim accipiendum cum plerisque Interpretibus, ita agebat ac differēbat cum familiaribus ac sic eos derideret, διελέγετο σὺν πᾶσι τοῖς συνοῦσι ὡς καταγελῶν. Rectius aliquanto Leunclavius, de iis, quibuscum esset, ita semper loquebatur, ut quos haberet ludibrio. Non erat opus περὶ addere; quod Genitivus jam haberet καταγελῶν, à quo regeretur: & est, caeterum, hujus Præpositionis omisio non infrequens. Διαλέγεσθαι continet venustam periphrasim simplicioris dictionis κατεγέλα αἰεὶ πάντων τῶν συνόντων. Sic Plato Rep. II. p. 422, E, de Gyge, ἀφανῆ αὐτὸν γενέσθαι τοῖς παρακαθημένοις, καὶ διαλέγεσθαι ὡς περὶ οἰχομένου. Cicero Off. III, 9, nude & ad universam sententiam reddit, à nullo videbatur: proprie ita vertatur, eum ex oculis adsidentium evanuisse, eosque de eo lacutos esse tamquam de absente & qui abisset. Eandem dictionem amplificavit Isocrates Panathen. p. 344, B, narrans, contigisse sibi μὴ τῶν καταβεβλημένων εἰς εἶναι μηδὲ τῶν κατημελημένων, ἀλλὰ περὶ ὧν οἱ χαριέστατοι τῶν Ἑλλήνων καὶ μνηστῆεν ἂν καὶ διαλεχθεῖεν ὡς σπουδαίων. In eadem dictione, loco Verbi διαλέγεσθαι, frequentatur etiam λόγος ἦν, λόγον ἔχειν τινος ὡς ἄντος κ. τ. λ. De quo ad Plutarchi Moralia dicemus.

Ib. τιμωρηθεῖς, diuturnis doloribus & cruciatibus ei adhibitis interfecus est. De hac notione alibi dicemus.

P. 168. Ταῦτα ἰσοοῦμενοι κ. τ. λ. Hanc descriptionem Lipsius comparat cum eâ quae in simili re est apud Ta-

citum Ann. I, 65, Nox per diversa inquit: cum barbaræ festis epulis, laeto cantu aut truci sonore, subiecta vallibus ac resiliantes saltus complerent: apud Romanos invalidi ignes, interruptae voces, atque ipsi passim adjacerent vallo, oberarent tentoriis, insomnes magis quam pervigiles. Ducemque terruit dira quies. Nam Quintilius Varus sanguine oblitum & palustribus emersum cernere & audire visus est, velut vocantem, non tamen obsecutus & manum intendentis repulisse. Xenophon rem ipsam & factum retulit: Tacitus imitationem adhibuit cum Xenophontis, tum magis etiam Homeri Il. 2, initio, praesertim in illo nox per diversa inquit, vers. 11,

Ἦ τοι ὄτ' ἐς πεδίον τὸ Τρωϊκὸν ἀθήσει,
Θυμάζην πυρὰ πολλὰ τὰ καίετο Ἴλιόθι πρὸ
Ἀλλῶν συμίγξαν τ' ἰσοπλῆν ὀμαδὸν τ' ἀνθρώπων
Αὐτὰρ ὄτ' ἐς ἡμᾶς τε ἴδοι ἄγχι λαὸν Ἀχαιῶν,
Πολλὰς ἐν κεφαλῇ προβαλόμενος ἔλετο χεῖρας
Ἵψὺς ἴστυ Διὶ μέγα δ' ἴστυε κυδάλιμοι κῆρ.

P. 171. ἐπὶ πᾶν ἔλθοι: omnia conetur: quidquid experiatur, sit. — Accipiendum ex dictione minus infrequente ἐπὶ τῷ ἔρχεσθαι, ad aliquid accedere, aliquid adgredi.

Ibid. Οἱ δὲ ἄνδρες. Forte corrigendum οἱ δ' ἄρ' εἰσί —. Sed ne sic quidem proxima satis integra videntur.

P. 172. Πρὸς τῶν θεῶν! Legendum, Πρὸς οὖν θεῶν!

Ibid. ἀξιοσπουδαγέτεροι. Male pro Superlativo acceperunt Interpretes Latini. Loquitur ad λοχαγούς, centuriones, eosque hortatur ut se digniores praebeant qui ducum fungantur honore, quam duces reliqui Graecorum qui in hac temporis difficultate nil agebant. Rectius vertit Larcherus: Montrez que vous êtes les plus braves des Capitaines, & que vous êtes plus dignes de commander que les Généraux.

P. 173. Ἀλλὰ τούτω γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν. Non est ab imitatione ductum, sed à re ipsa oblatum. Operae tamen pretium, conferre similem plane locum Aristophanis in Ἡρωσι ap. Steph. Byzant. Voc. Ἄργος, quem leviter corruptum emendavit Brunckius T. III. p. 246,

Οὐκ ἠγόρευον; οὗτός ἐστ' οὐκ Ἄργόλας;
Μὰ τὸν Δι' οὐδ' Ἑλλήν, ὅσον ἐμοὶ φαίνεται.

P. 174. καὶ ἢ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλήγῃτε. Ita editores ante Zonium, qui recte recepit ἢ καὶ ex Varii Lect. Paris. apud Hutchinsonum.

P. 176. Ὅμως δὲ δεῖ ἐν τῶν παρόντων ἄνδρες ἀγαθοὺς τε εἰλθεῖν— Displicet εἰλθεῖν: deinde παρόντων utrum sit praesens difficultas, quam modo τὰ παρόντα dixerat, an quantum in nobis est, pro nostrâ facultate, incertum est, quousque nondum constat de lectionis εἰλθεῖν vel integritate vel verâ potestate. Verit Leunclavius, sed tamen è praesentibus hisce malis, ut viros furtes decet, emergendum nobis erit. Item Larcherus. Nimis vero universe Amasaeus, Nihil tamen nos adversis rebus frangi ac debilitari oportet: quin pristinae virtutis memores eniti debemus ut vel ex victoriâ salutem consequamur, vel, si aliter ceciderit, sumâ cum gloriâ occumbamus: hoc vero non est vertere Auctorem, sed mutare. Equidem putem in εἰλθεῖν vitium latere: ferrem, si scriptum esset vel εἶνα, oportet nos, quantum per vires nostras fieri potest, viros fortes esse: vel ἐξελθεῖν, sententiâ quam Leunclavius reddidit. Sed nil definio.

P. 177. αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας, συνέλαβε τοὺς στρατηγούς. Aeschyli locum, Thetis simile oratione de Apolline querentem inducentis, opportunè attulit Stephanus: sed potius ex fonte Platonis, quam Athenagorae rivulo, petere debebat. Habet enim

Plato Rep. II. fin. p. 432, A, hinc Plutarchus De Leg. gen. Poët. p. 16, E, & Athenagoras Legat. pro Christ. p. 22, B: Eusebius Praep. Evang. XIII, 3. Exitus orationis apud Aeschylum hic est,

Ὁ δ' αὐτὸς ὑμῶν, αὐτὸς ἐν θοίῃ παρὼν
 Αὐτὸς τὰδ' εἶπεν, αὐτὸς ἐστὶ ὁ κταρῶν
 Τὸ παῖδα τὸν ἐμὸν —.

Loci celebritas ad imitationem valere potuit: & valuisse videtur alibi apud Platonem, Politic. p. 174, C, ἀλλ' αὐτὸς πῶς ἀγέλας τρεφὲς ὁ βουφορβὸς, αὐτὸς ἰατρὸς, αὐτὸς οἶον νυμφευτής. Aeschylus secutus est Homeri vestigia II. ω, 63.

P. 178. αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι — διὰ πάντος πολέμου αὐτοῖς ἰέναι. Exquifita est dictio ἰέναι τινὶ διὰ τινος, aliquem aliquo modo tractare, cum aliquo amice vel inimice agere. Euripid. Androm. 416, πατρὶ τῷ σῶ διὰ φιλημάτων ἰέν. Phoeniss. 482, δι' ἔχθρας τῶδε καὶ φόνου μολάν, ubi plura Valckenarius & memoratus ab eo Abreschius Animadv. ad Aeschyl. I, 3, p. 19. Frequentior est forma γίνεσθαι τινὶ δι' ἔχθρας, & similia: sed magis illa passivae potestatis: contra, haec magis activae, suscipere adversus aliquem bellum. Sic apud Herodotum I, 169, διὰ μάχης μὲν ἀπικίατο Ἀρπάγω, praelium commiserunt cum Harpago. Plutarch. Pelopid. p. 288, D, πρῶτος Ἐπαμεινώνδα προσέλετο γινώσκων, ψηφισομένην διὰ μάχης ἰέναι τοῖς πολεμίοις.

Ibid. Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς — Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν —. Pars haec orationis ἀναμνήσω γὰρ — δεῖναι οἱ ἀγαθοὶ, accipienda sunt ut in parenthesis. Compositio est ex genere ἀνακολούθῳ, id est, inconsequente: ad simplicem consequentis generis rationem dicendum erat, Ἐπειτα δὲ ἢ εἰδότε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι τῶζονται τε οὐ θεοῖς καὶ οὐ πάντων δεῖναι οἱ ἀγαθοὶ, ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ ταῖς τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων κινήσεις. Ἐλθόντων μὲν

ρὰν γὰρ Περσῶν —. Constructionem ordinavit Abreschius Auctar. Diluc. Thucyd. p. 247. Animadvertendus etiam usus duplicis γὰρ in ejusmodi compositione, quorum alterum parenthesi, alterum instaurandae orationi inservit. Ita plane est apud Demosthenem Advers. Leocharem p. 673, B, Χρόνῳ δὲ ὑπερον οὐ πολλῶ· τοῖς γὰρ μετὰ ταῦτα λόγοις ἤδη σφόδρα τὸν νοῦν προσέχετε, ὧ ἄνδρες δικασαί· ὁ γὰρ Λεωκράτης ὁ εἰσποιητὸς γενόμενος τῷ Ἀρχιάδῃ ἐγκαταλιπὼν τούτονι Λεώφρατον ἐν τῷ οἴκῳ υἱὸν γήσιον, ἔπαρῆλθεν αὐτὸς εἰς τοὺς Ἐλευσιγίους, ὅθεν ἦν τὸ ἐξ ἀρχῆς.

P. 181. Observanda est proprietates Praepositionum in Verbis Compositis. Nam hoc quidem loco κατασκευάζεσθαι est per simulationem se ad aliquod opus instruere; cujus potestatis usum in Animadversionibus ad Plutarchum explicabimus: παρασκευάζεσθαι est serio se ad aliquod opus instruere, nec probanda est lectio aliorum codicum κατασκευάζεσθαι.

Ibid. ὁδοποιήσεις γὰρ αὐτοῖς. Recepi αὐτοῖς ex emendatione Mori, pro vulgato αὐτοῦς.

P. 183. ἀκούετε ἢ προσδοκᾶν δοκεῖ μοι. Legendum προσδεῖν pro προσδοκᾶν, quod ortum est errore librarii decepti similitudine proximae vocis δοκεῖ: de quo errorum fonte supra monuimus ad Herodotum p. 356. In his verbis alibi quoque turbatum. Veluti apud Lysiam Advers. Eratosthenem p. 219, Ed. Taylor: ταῦτα δὲ οὐκ ἐμοὶ δοκεῖ πιστεῦσαι ἀλλὰ ἐκείνῳ; corrigendum δὲ, ut vidit item & edidit Reiskius Orator. Att. Vol. V. p. 431: obfuit librario antecedens οὐκ. In Plutarchi Opp. Moral. p. 1101, C, οἱ δέουσι πολλῶν ἐλευθερούντων ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν: complures libri habent δοκεῖσι, cujus ortus proximo ἀδικεῖν debetur.

P. 188. ἕσαν καρβατίνας πεποιημένοι. Suidas in Voce Καρβατίνας hunc locum referens, additum habet αὐτοῖς, quod recipiendum videtur, hoc sensu erant enim ab ipsis

militibus confectae corbatinae Certelocus ipse hoc significat, has crepidas ab ipsis sibi militibus factas fuisse. Forte etiam scripsit Auctor, ἦσαν — καρβατίνας πεποιημένοι. Calcei sunt è crudo corio confecti: de quo genere notarunt Jungermannus ad Long. I. p. 42, not. p. 205: laudatus huic A. Politianus Miscell. 2. Interpretes ad Lucian T. II. p. 246.

P. 189. ἀνακραγόντες ὅσον ἰδύαντο —. Ita correxit Stephanus in margine, & in scriptis libris reperit Hutchinsonus. Vulgo legebatur, ἀνακραγόντες οἶον ἰδύαντο.

P. 191. Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενος κ. τ. λ. Hermogenes De Form. Orat. Lib. II p. 505, hunc locum in exemplum ponit suavitatis Xenophontae ab eximia simplicitate ductae: Τοιοῦτος δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ τοῖς ἱστορικοῖς, εἶπε καὶ τοῖς ἄλλοις οἶον ὅτι „ χιλὸν ἐπέψαντο „ ὅταν λέγη, καὶ ὅτι „ τοῖς παισὶν ὡς ἐνοῖς διαλέγονται „ (corrigendum διλέγοντο) καὶ ὅτι „ πίνειν ἀπὸ τοῦ κρατῆρος ἐπιπέψαντας ἴδου κατὰπερ βοῦν „ Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα καθ' ὑπερβάλλουσαν ἀφέλειαν ἔχει τὴν ἡδοὴν ἤπερ οὐχ ἁμοίως ὁ Πλάτων χρῆται. Forte Xenophontei loci imitatio existat apud Philostratum Vit. Apollon. II, 28, p. 80, εἰσφέρουσι κρατῆρας ἀγυραῖ τε καὶ χρυσοῖ, δέκα συμπτώταις ἀπεχρῶν εἰς ἀφ' ἃν πίνουσι κύψαντες ὡςπερ ποτιζόμενοι.

P. 192. αὐτὸν ἔπαισε μὲν, ἔδοξε δ' οὐ. Est haec Herodotae item & Xenophontae suavitatis formula: de qua exponemus in Animadversionibus ad Plutarchum,

Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Ω Ν.

P. 193. Hujus iudicii temeritas & iniquitas etiam his, qui Atheniensium populi levitatem norunt mirabilis videri debet, cum aliis in partibus tum praesertim in ea qua Theramenes, quamvis manifesto culpae reus, tamen ut innocens, Duces ipse accusat. Forte aliter ipse exitium

gium effugere non poterat, nisi si invidiam à se in Ducum capita avertisset; ut verum videatur, quod Critias ei objicit, II, 3, 17: a quo crimine ipse ita se purgare studet, ut tamen rem longe aliter narret quam a Xenophonte hoc loco narratur. Iterum dico, quod in praefatione dixi, Xenophontem Hellenicorum operi ultimam manum non adhibuisse. Certe hoc in loco multa desideramus ad perspicuitatem & justam rerum enarrationem: quorum nonnulla supplenda sunt ex Diodoro Siculo XIII, 100-103, qui praeter Xenophontem, alios etiam, in primis Ephorum ac Theopompum, secutus est.

Ibid. Ἀρχέδημος τότε προεσηκώς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς Δεκελείας ἐπιμελούμενος. Desideratur nomen rei illius cujus Archedemus fuerit προεσηκώς. Morus igitur, haud minoris in judicando diligentiae ac doctrinae quam modestiae, hunc locum ut duabus affectum lacunis ita edidit, Ἀρχέδημος — τότε, προεσηκώς — — ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς Δεκελείας ἐπιμελούμενος. In margine editionum Leunclav. & Steph. haec apposita est sive lectio sive conjectura ὁ τοῦ δήμου τότε προεσηκώς ἐν Ἀθήναις, nullo illa modo probanda. Nam primum, quae est illa significatio hominis? Nullus fuit peculiaris magistratus ἐ προεσηκώς, vel ὁ πρῶτος τοῦ δήμου: omnes qui in republica populari principem aliquem locum aut praecipuam auctoritatem haberent, erant πρῶτος τοῦ δήμου, προεσηκότες τοῦ δήμου, tuebantur popularem statum, patrocinium populi gerebant, demagogi, id est duces populi, esse haberique volebant. Sic Quadringentorum dominatione labefactata, res ad instaurationem popularis status spectabat, καὶ γὰρ ἴσταντο οὖν εἰς ἕκαστον ὑπερβολὴν αὐτὸς πρῶτος πρῶτος τοῦ δήμου γενέσθαι, ut ait Thucydides VIII, 89, ad quem locum plures aliorum locos Auctorum notavit Dukerus. Deinde, neque de illo unius diei in Senatu & Concione

praeside, qui ἐπιτάτης dicebatur, cogitandum; neque hoc vel res ipsa vel nomen patitur. Porro, in utraque illarum interpretationum, illud ἐν Ἀθήναις, otiosum est ac plane friget, ut ipse vidit Morus. Equidem arbitror verba temere a librariis collocata, ita restituenda esse, Ἀρχίδემος τότε ἐν Ἀθήναις προσηκῶς καὶ ἐπιμελούμενος τῆς Δικελείας. Notum est, Deceliam, pagum Atticum, illo tempore in potestate Peloponnesiorum fuisse, qui inde agrum Atticum frequenter popularentur: cujus calamitatis arcendae causa Athenienses cogebantur Deceliam continuo oppositis militibus observare, saepe etiam manum cum hostibus conferere: quae de re consulendus est Thucydides VII, 27, VIII, 5, 98: sed huic provinciae qui praefectus esset, poterat sane vocari ὁ προσηκῶς καὶ ἐπιμελούμενος τῆς Δικελείας. Porro non est dubitandum quin Deceliā ab hostibus occupatā, Decelienfes alio, & quidem in ipsam urbem Athenarum, migraverint, ibique, ut populus, suos ἐπιμελητὰς & προτάτας habuerint: haec est altera ratio quare in Archedemum hoc nomen conveniret. Jam intelligitur, quae sit vis istius ἐν Ἀθήναις: nam sive belli Decelici, sive rei civilis Deceliensium, procurator esset, hoc munereungebatur non amplius ἐν τῇ Δικελείᾳ, sed ἐν Ἀθήναις. Superest ut videamus an quis fuerit, illā aetate, hoc nomine Athenis homo in quem ejusmodi procuratio cadere posset. Sane fuit tunc Archedemus ὁ Γλάμων cognomine, demagogus haud ignobilis, notatus ab Aristophane in Ranis 419 & 596, item a Lyfia Advers. Alcibiadem p. 245, quem à Xenophonte hoc loco significari, jam suspicatus est Palmerius Exercit. ad Gr. Auct. Lys. p. 663: & Corsinus Fast. Att. T. II, p. 306. Haud scio an idem sit apud Xenophontem Mem. Socr. II, 9.

Ibid. ἐπιβαλὼν ἐπιβαλῶν. Ad verbum, injektionem injiciens Erasimid; formula est forensis multam injiciens, hoc

hoc loco *item* multae ei intendens. Videatur Taylorus ad Lyfiam Advers. Andocidem, & Morus in Indice Voc. Ἐπιβολήν. Haec tironum caussa notasse sufficiat.

P. 194. καὶ ἐπὶ γε τινὰς δῖοι — αἰτιῶσθαι. Breviloquentia, quam supra notavimus in Thucydid. Annot. p. 364.

P. 195. καὶ ἄλλοι τινὲς τοῦ Δήμου ταῦτα ἐπῆνον. Corrigendum arbitror, καὶ ἄλλοι τινὲς τε τοῦ Δήμου ταῦτα ἐπῆνον.

Ibid. εἰ μὴ ἀφῶσι τὴν Ἐκκλησίαν. Posit hoc referri ad antecedentia eo sensu ac si scriptum esset εἰ μὴ εἴωσι τὸν Δῆμον πράττειν ὃ ἂν βούληται. Verisimilius tamen videtur, Auctorem scripsisse εἰ μὴ ἀφῶσι τὴν κλήσιν, ut referatur ad antecedens προεκαλέσαντο, & ad sequens ἀφείναν τὰς κλήσεις.

P. 196. Οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντες. Deterior Δήμου, populi, pars hic dicuntur οἱ δέ, qui modo dicebantur ἄχλος, πῆθος: Isti vero clamabant eos Prytanes, qui negarent, in iudicium vocandos, accusandos, esse.

Ibid. οἱ δὲ Πρυτάνεις φοβηθέντες ἀμολόγουν πάντες προήσκει πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου. Notissimum est factum in rebus Socratis; non item constat utrum simpliciter unus ex decem Prytanibus, an eorum praefes & Epistates fuerit. Prius hoc loco videtur confirmari, & Platonis Apol. Socrat. p. 365, B, item Gorgia p. 292, A. At vero ipse Xenophon. Mem. Socr. I, 1, 18, discrete ἐπιστάτην nominat: idque tenendum nec mero aliorum locorum silentio repudiandum. Caeterum, res quum in Concione gesta sit, & Socrates nomine Tribus suae Antiochidis in Senatum & Prytanum numerum lectus fuerit; manifesto intelligitur, totum hunc historiae locum vehementer adversari eorum sententiae, qui Proëdros Concionis praesides, à Prytanibus Senatùs praesidibus, diversos esse volunt; quorum in primis est Corfinus Fast.

Att.

Att. T. I. Diff. VI. Certe, si fuit haec differentia, Socratis quidem tempore nondum fuisse videtur. Nam quod Aeschines, qui dicitur, Socraticus prodit in Axiocho §. 12, ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπηρεάμην τὴν γνάμην· οὐ γὰρ ἰφαινετά μοι σιμὸν δῆμῳ μαπαμένῳ συνεζάρχειν· οἱ δὲ περὶ Θηραμένην καὶ Καλλίξενον τῇ ὑστεραίᾳ προέδρους ἐγκαθέτους ὑφιέντες, κατεχειροτόνησαν τῶν ἀνδρῶν ἀκρίτον βανάτον· καίτοιγε σὺ μόιος αὐτοῖς ἴκνεις καὶ Εὐρυπτόλεμον, τρισμυρίαν ἐκκλησιαζέντων: nec Proëdros diversos facit a Prytanibus, nec habet magnopere auctoritatem ut supposititius scriptor & multis seculis germano Aeschine recentior.

Ibid. εὐτως δ' οὐκ ἔφη ἄλλ' ἢ κατὰ νόμον ποιήσῃν. Non debet ita offendere οὐκ — ἄλλ' ἢ Morum, ut ἄλλο τι ἢ corrigendum censeret. Frequens est formula, de qua copiosus est Hoogeveenius Doctr. Partic. I, 6.

Ibid. ἔτι ἴπισαν τοὺς ζηνάρχοντας βουλομένους πέμπειν γράμματα. Vitiosa est lectio, quippe sententiae repugnans. Moro placet ἴπισαν mutari in ἴπασα. Quod, nescio quomodo, durum mihi nec ferendum hoc loco accidit. Equidem, ut minus durum, malim, ὅτι βουλομένους τοὺς ζηνάρχοντας ἴπισαν μὴ πέμπειν γράμματα. Haec breviloquentia ejusdem est formae cujus, supra p. 368, in Thucydide exemplum spectavimus. Caeterum, quod proxime sequitur, οἱ δὲ οὐκ ἀνείλοντο, perperam ab hoc epistolae argumento disjunxit prava interpunctio.

Ibid. καὶ εἶναι μάλιστα ἀληθῆ πύσιθε κ. τ. λ. Corrigen- dum videtur, καὶ οὐχ ὑστερον, ὅταν μάλιστα τ' ἀληθῆ πύσιθε, μετακέντατες ἐρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας κ. τ. λ. Vide Biblioth. Crit. Vol. II. P. I. p. 93.

P. 197. Τοῦτο δ' εἰ μὴ βούλεσθε. Recepi μὴ, quod sententia postulat, jam probatum Wessio & Moro.

Ibid. τριῶν μερῶν. Certa & manifesta est emendatio Leonclavii; vulgo legitur τριῶν ἡμερῶν. Caeterum dies in tres partes distribuitur, non temporis sed operis ratione;

zione: nam congregari ac suffragia ferre sunt primum ac postremum, tempore disjuncta, sed spatio comparanda cum utrávis reliquarum partium.

Ibid. οὐκ ἀδικούντες ἀπολούνται. Legendum, vel cum Stephano οὐχ ὡς ἀδικούντες, vel cum Leunclavio οὐκ ἀδίκως.

P. 198. ἀναμνήσθητι ὡς ἀλγεινὸν — ἡμαρτηκότες. In censurá editionis Mori, Biblioth. Crit. l. l. quam posui correctionem, eam adhuc probo: ἂν μνησθῆτε, ὅτ' ἀλγεινὸν ᾗδ' ἔστι πρὸς δ' ἔτι καὶ ἀνωφελές ἔστι, περὶ θανάτου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἡμαρτηκότες.

Ibid. Ἀρισάρχῳ. Fuit hic ἐ principibus Quadringentorum, notus ex Thucydidis libro VIII, ubi 98 est de Oeneá Thebanis proditá. De iudicio & poenâ hominis nec Thucydides, nec Xenophon supra, prodidit.

Ibid. προύθετο. Legendum προύθετε; cum Stephano.

Ibid. καθὰ καὶ αἱ ἀμαρτίαι δοκοῦσι γεγενῆσθαι. Minime delendum καὶ, quod Morus voluit: inest particulae vis ad hunc locum insignis. Plato Amator. p. 4, E, Οὐ πρὸς σὺ γε ποιεῖς τὸ καὶ ἀνέρεσθαι τοῦτόν: Non recte facis, qui vel interrogare isthunc sustineas. Alcib. I. p. 26, C, Ἔσω, εἰ βούλει, οὕτως ἵνα δὴ καὶ εἰδῶ ὅ, τι καὶ ἔρεῖς: ita enim δὴ ponendum pro vulgato μή. Ibid. p. 31, G, ἄξιον τοῦτο καὶ ἐρέσθαι; an hoc vel interrogati dignum est? Euthyphrone p. 84, C, καὶ μοὶ λέγε, τί καὶ ποιούντά σε φητὶ διαφθεῖρειν τοὺς θεούς. Ibid. p. 49, F, τί γὰρ καὶ φήσομεν; Rep. VIII, p. 492, ἢ τίνα ἄλλην ἔχεις ιδέαν πολιτείας, ἥτις καὶ ἐν εἰδει διαφανεῖ τινὲ κεῖται. Leg. III, p. 640, C, λέγ' ὅτι καὶ φῆς: τίς quid tibi tandem velis. Sic & alibi.

Ibid. καὶ δοξάντων τούτων καταλιπεῖν. Hic locus ex eo est genere in quo dubium videatur utrum dictio ἐ duabus composita dictionibus, an lectio ἐ duabus variis lectionibus constata sit: illud non dubium, quin haec sive dictio Auctoris, sive lectio librarii, ex duabus composita sit:
altera

alterâ καὶ δεξάντων τούτων, κατέλιπον τρεῖς ναῦς ἕκαστον —
 alterâ, καὶ ἔδοξε τρεῖς ναῦς ἕκαστον καταλιπεῖν. Haec oratio
 Euryptolemi est una ex iis Hellenicorum partibus, quae,
 magis etiam reliquis, subito conscriptae a Xenophonte,
 secundas ejus curas desiderarunt.

Ibid. καὶ τὰς τῶν ταξιάρχων — καὶ τὰς τῶν ναυάρχων
 τρεῖς. Ut hic locus intelligatur, apponendus & expli-
 candus alter locus de praelio ad Arginusas, ejusque ea
 pars qua ordo & acies Atheniensium describitur, supra,
 G, 21: Ἀριστοκράτης μὲν τὸ εὐώνυμον ἔχων ἡγήετο, πεντήκοντα
 καὶ δέκα ναυσὶν· μετὰ δὲ ταῦτα Διομέδων ἑτέραις πεντήκοντα
 ἐπιπέτακτο δὲ Ἀριστοκράτης μὲν Περικλῆς, Διομέδωντι δὲ
 Ἐρασιπίδης. Aristocrates cum sinistro cornu, quod pri-
 mum adversus hostes prodibat, ducebat totam classem
 quindecim navibus: proximus ei erat Diomedon item
 quindecim navibus: Aristocrati a tergo positus erat Pe-
 ricles, Diomedonti Eraspides, totidem uterque navibus.
 Ergo sinistrum cornu constabat sexaginta navibus duplici
 ordine, ut in utroque ordine essent triginta naves. Se-
 quitur media acies: Παρὰ δὲ Διομέδοντα οἱ Σάμιοι δέκα
 ναυσὶν ἐπὶ μιᾷς τεταγμένοι· ἑχομένην δὲ τῶν ταξιάρχων δέκα,
 καὶ αὐτὰς ἐπὶ μιᾷς· ἐπὶ δὲ ταύταις αἱ τῶν ναυάρχων τρεῖς,
 καὶ εἰ τιναῖς ἄλλαι ἦσαν συμμαχίδες. Ergo haec media acies
 compluribus constabat ordinibus: primo in ordine erant
 Samiae naves decem: secundo decem naves Taxiarchorum
 Atheniensium, qui erant secundo loco & honore à στρα-
 τηγοῖς: tertio ordine erant, tres naves Navarchorum (hī
 sunt praefesti Sociorum), & si quae aliae erant sociiae
 naves. Τὸ δὲ δεξιὸν κέρως Πρωτόμαχος εἶχε πεντήκοντα
 ναυσὶν καὶ δὲ αὐτὸν Θρασύβλος ἑτέραις πεντήκοντα· ἐπιπέ-
 τακτο δὲ Πρωτόμαχος μὲν Λυσίας ἔχων τὰς ἴσας ναῦς, Θρα-
 σύβλω δὲ Ἀριστογύνης. Dextrum cornu item erat instructum
 ut sinistrum: duo deinceps ordines, triginta navium uter-
 que: in primi ordinis extremo loco erat dux ejus cornu

Protomachus quindecim navibus: proximus huic, inter hunc & mediam aciem, Thrasylus quindecim navibus: Protomacho à tergo positus erat Lysias, Thrasylus Aristogenes, totidem uterque navibus. De mediâ acie aliquid monendum ad legentium intellectum & interpretationis nostrae rationem. Hanc ex pluribus, nec uno ac simplici, fecimus ordinibus. De Samiorum loco non est dubium quin fuerit in media acie, sed Taxiarchos & reliquos ubi ponemus? His fortasse quis det locum a latere Samiorum, non a tergo; ut utrique uno ordine ad dextrum usque cornu protensi & continuati fuerint. Nos quas rationes secuti simus, age exponamus. Primum *ἐχομέναι* univérse notat *sequentes*, sive a latere, sive a tergo: ergo nostrae interpretationi non adversatur. Deinde, nostrâ ratione, medium totius clasfis locum & quasi proprium sibi habebunt Taxiarchi, quorum munus erat ordini servando prospicere. Denique quum Athenienses totam aciem ita instruerent, ut nullum *διέκπλου* darent, non credibile est illos hanc cautionem in mediâ parte neglexisse: contra, magis etiam quam cornua eam firmatam fuisse, verisimile est. Sed haec ex rebus ipsis colliguntur. Ex verborum usu aperiunda est significatio ac potestas *ταξιάρχων* & *ναυάρχων*. Ac primo quidem *ταξίαρχοι* hic non intelligendi qui in pedestri exercitu aliorum Graecorum dicuntur *praefecti cohortis vel centuriae*, cujus partes sunt *λόχοι*, eorumque ductores *λοχαγοί*. Atheniensium exercitus pedester item & nauticus, fere constabat decem partibus, pro numero decem Tribuum; estque hic numerus in muneribus cum bellicis tum civilibus frequentissimus. Ergo totius clasfis erant decem *ξυμμοίαι*, unicuique *ξυμμοίαι* praeerant unus *στρατηγός*, & sub eo unus *ταξίαρχος*. Sed in hac pugná *ταξίαρχοι* omnes adfuerunt: *στρατηγοί* duo cum duabus *ξυμμοίαις* abfuerunt, Conon & Archestratus. De Ducibus, *στρατηγοίς*, probabiliter disputavit Morus Cap.

II. Examiniis. Unaquaeque Tribus habebat στρατηγὸν & ταξιάρχον: quod ne tirones quidem fugit, si quidem monitum est à doctis hominibus Lamberto Bosso & Leisnero Antiqu. Gr. P. III, Cap. III, §, 4: Bartholemio Peregrinat. Anacharsidis Cap. X: quorum non spernenda est auctoritas, ut in compendiarâ vel populari scriptione: In classe Atheniensium cum Demosthene Pylum appulsâ memorantur στρατηγοὶ & ταξίαρχοι, ap. Thucyd. IV, 4, ubi miror quo auctore Hudsonus cum Sigonio dicat *denos quotannis ex singulis Tribubus lectos fuisse Taxiarchos*, nisi forte hoc ipsum voluit quod nos sentimus sed magis perspicue ita significare debuisset, *decem quotannis, singulos ex singulis Tribubus*, id est *unum ex unaquaque Tribu*. Ναύαρχος plerumque apud alios Graecos est praetor totius classis, rariore tamen usu praefectus navium sociarum, in primis illâ Atheniensium aetate. Hanc significationem valere hoc loco, primum ipsa ratio grammaticae constructionis ostendit: οἱ τῶν ναύαρχων τρεῖς καὶ εἴ τινας ἄλλαι ἦσαν ξυμμαχιδαί: diserte significat ἄλλαι, Navarchorum naves item esse ξυμμαχιδας. Porro adsunt exempla Scriptorum. Plutarcho in Themistocle p. 120, E, dicitur Themistocles, αἰριθεὶς ναύαρχος ὑπὲρ τῆς πόλεως: in communi Graecorum classe Lacedaemonius erat στρατηγός vel ἡγεμὼν, Athenienses ξυμμαχοί, eorum praefectus ναύαρχος. Apud eundem in Pausania p. 332, E, F, qui nominantur ἄρχοντες τῶν συμμάχων sunt duces Graecorum sub Lacedaemoniorum & Pausaniae imperio; hi mox dicuntur p. 333, A, οἱ ναύαρχοι καὶ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήων, duces Graecorum cum navales tum terrestres. Item in Lysandro p. 443, A, qui hoc imperatore duces navales fuerunt Sociorum in victoriâ de Atheniensibus ad Aegospotamos reportatâ, sunt ναύαρχοι. Quin apud Xenophontem Exped. Cyr. I, 4, 2, Cyri classis constabat navibus Peloponnesiis & aliis jam antea instructis a Cyro: illarum praefectus erat ναύαρχος.

ἤγειτο, sed ἤγειτο, id est ἡγεμῶν totius classis erat, alius :
 Κέρω παρήσαν ἐν Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε ,
 καὶ ἐπὶ ταύταις ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος ἤγειτο
 δ' αὐτῶν Ταμῶς Αἰγύπτιος, ἐξ Ἐφέσου ἔχων ναῦς ἑτέρας
 Κύρου πέντε καὶ ἑκοστίαι.

P. 200. ὑπομοσαμένου. Ad verbum est, *subjurante*: id
 est, *interposito jurejurando Meneclēs rem distulit, compeven-*
dinavit.

Ibid. προβολὰς αὐτῶν εἶνευ. Plebiscitum factum est, quo
 αἴτιο decerneretur adversus eos in Populo, rei fierent apud
 Populum.

Ibid. Κλεισθῶν. Interfectus est seditione & factione eorum
 qui, post cladem ad Aegospotamos, urbem Lyfandro dedere
 studebant, ut diserte narrat Lysias Advers. Agoratum,
 p. 236. Plura ad hujus Demagogi cognitionem petantur
 à Ruhnkenio Hist. Crit. Orator. p. 44, & doctis viris qui
 ab eo laudantur.

Ibid. Καλλιζενος. Adversus hunc Declamatio fuit Aristidis
 nunc perdita, valde probata posteris. Locum ex ea laudat
 Hermogenes De Formis Orat. I, 6, p. 279, Σκηπτός ἦν,
 ὃ Καλλιζενος, σκηπτός, ὁ ταῦτα καλύσας, οὔτε λόγῳ ῥητός,
 οὔτε ἔργῳ φορητός· ἄρτι μὲν γὰρ συνιούσης τῆς ναυμαχίας,
 ὠδῆεν ἢ θάλασσα καὶ κατέβαινεν Ἐλλεσποντίας λαμπρός:
 quae ultima verba perperam reddere videtur Latinus in-
 terpres *tempestas corruscans in Hellepontum irruit*, potius
 ita reddenda, *Hellepontius* (nimirum ventus) *vehemens*
ingruit. Imitatus est priorem loci partem Julianus Imper-
 ator Orat. I. p. 35, Β, Σκηπτός εἶδοκει πᾶσιν ὁ φερόμενος
 δὲ τῶν Ἀλτιῶν, σκηπτός ἀφόρητος ἔργῳ καὶ ἀρήντος λόγῳ.
 Quod nunc monemus; quia tunc, quum locum Juliani
 tractarem in Bibl. Crit. Vol. III. P. II, p. 49, fons imi-
 tationis nos fugiebat.

P. 202. ξυμπέμποντος. Est haec unice vera lectio in
 margine Steph. notata. Vulgo, ξυμπισσότητος.

Ibid. ὥσπερ τυρανίδῃ. Legendum videatur ἥπερ τυρανίδῃ: aut, ἢ addito, ἢ ὥσπερ τυρανίδῃ: minus diligenter hoc imperium nostrum custodire quam si esset tyrannus. Sed hanc ipsam sententiam efficit vulgata lectio, in qua subaudiendum ἢ. Sic locutus est Herodotus I, 170, τὰς δὲ ἀλλῶν πόλιος οἰκιουμένας, μηδὲν ἕσπον νομίζεσθαι, κατὰπερ εἰ δῆμοι εἶν: reliquas civitates non minus pro civitatibus haberi, ac si essent demoi, i. e. populi. In comparativis constructionibus multae sunt viae rationesque Ellipsis frequentatae: de quibus partim exposuimus Bibl. Crit. Vol. III. p. II. p. & seq. Ex eodem genere est locus Eunapii Vit. Sopat. p. 43, olim à me tractatus in Epistolâ Criticâ p. 43, Ἀβλάβῃ — Σόπατρον ἀπίκλεινεν, αἰτίαν ἐπενεγκὼν τῆς Σουρατικῆς ἐνθεσέρων, ὥσπερ ἀτάκῳ δῆμῳ, τῷ τε βασιλεύοντι: duritiam constructionis sui ipse styli duritiâ auxit etiam Sophista: nam locus & sanus & ita accipiendus videtur ac si scriptum esset, ἐνθεσέρων ἢ ὥσπερ ἀτ: Ablabius interfecit Sopatrum, criminis condemnatum: cuius criminis accusatio multo majorem habet stuporis significationem, quam Atheniensium adversus Socratem crudelitas: ac tanto quidem majorem, quanto regem temerariae plebi praestare decet.

P. 203. συρρήσαν. Corrigendum συρρῶσιν.

Ibid. ποιήσασθαι, τρισχιλίους. Leunclavius & Morus καταλίξασθαι excidisse arbitrantur, si enim lacunae apposuerunt. Mihi videtur breviloquentia, cujus exempla supra notavimus, p. 364 Idem est ac si scriptum esset, ὅτι ἄτοπον δοκίη ἑαυτῷ εἶναι, τὸ πρῶτον μὲν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κειμηλοὺς ποιήσασθαι, ποιήσασθαι τρισχιλίους. Sed aliud praeterea in toto hoc loco animadvertendum illud, quod πρῶτον μὲν & ἔπειτα δὲ, quae sibi respondere debent, non eo loco posita sunt ut sibi respondere possint. Ergo vel πρῶτον μὲν ita collocandum — ἔλεγεν, ὅτι πρῶτον μὲν ἄτοπον ἑαυτῷ δοκίη εἶναι κ. τ. λ: vel ἔπειτα δὲ ita transponendum, ἔλεγεν ὅτι ἄτοπον ἑαυτῷ
δοκίη

δοκοίη εἶναι τὸ πρῶτον μὲν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινοῦς, ἔπειτα ποιήσασθαι τρισχιλίους —. Equidem haud ignoro, multos esse locos ubi paritas in oppo-
 pendis formulis πρῶτον & ἔπειτα, ac similibus, non obser-
 vetur. Sed hi ex alio sunt genere, nec ad praesentem lo-
 cum adhibendi.

Ibid. κελύσαντες ἐπὶ τὰ ὄπλα. Haud equidem nego, bene
 Graece posse dici eo sensu *jubentes ad arma*, id est, *signum
 dantes ad capienda arma*. Sic p. 211, ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν
 Τριάκοντα κήρυξ τοὺς Ἐνδεκα ἐπὶ τὸν Θεραμένην: nec est
 quod cum aliis ἐκάλεσε corrigatur. At non, ut aliquid
 bene Graecum est, ita quovis loco sincerum ac verum
 debet haberi. Hoc quidem loco illa verba deleam, ut
 nata è duplici lectione; alterà, ἔπειτα κελύσαντες, ἐν ᾧ
 ἐκείνοι ἀπεληλύθεισαν, τοὺς Φρουροὺς κ. τ. λ: altera, ἔπειτα,
 ἐν ᾧ ἐκείνοι ἀπεληλύθεισαν, πέμψαντες τοὺς Φρουροὺς. Porro
 ἐπὶ τὰ ὄπλα annotator in margine adjecit. Sententia
 hujusmodi est, *eorum, qui ex numero trium millium exclusi
 erant, recensum fecerunt non uno in loco, sed aliorum alibi:*
 Et interea quum eorum à domo quisque suū abisset, miserunt
 praesidiarios cum civibus suae factionis, qui arma ex absen-
 tium aedibus auferrent.

Ibid. τῶν μετοίκων ἕνα ἕκασον λαβεῖν. Nova mihi ac-
 cidit Mori notula, ἕνα ἕκασον accipientis, unumquemque,
 quisquis demum esset, idque adeo confirmantis ex loco qui
 de eadem re est p. 208, τῶν μετοίκων ἕνα ἕκασον λαβεῖν
 ἕφασται χρῆναι. Atqui ego semper ita intellexeram, ut
 unusquisque Triginta virorum unum μέτοικον, inquilinum,
 sumeret; nam utroque loco nexus rerum ita tuadet: &
 item, ut video, verterunt Pirkheimeras & Leuncla-
 vius. Moro forte obfuit quod εἰς ἕκασον saepe est
 unus quisque. At hoc loco ἕκασον ad τῶν Τριάκοντα refer-
 tur, ἕνα ad μέτοικον. Lysias Advers. Eratosthenem p.
 193, qui de hac re copiosus est, inquit, ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς

δέκα συλλαβίῳ: in his decem ipse fuit cum fratre Polemarcho: ipse effugit, frater periiit. Credibile est, post hunc τῶν δέκα delectum, duos alios ejusdem numeri fuisse. Ἀποσημειῶσθαι est tabulas conficere honorum publicandorum: quod ἀποσημειῶσθαι dicit Lysias ibidem, Πείσανι μὲ παραδιδόσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐλθόντες, τὰ ἀνδράποδα ἀπιγράφοντο: atque hoc sensu frequens est Lysiae, quod Taylorus etiam notavit. Igitur infra, ubi idem dicitur ex Thrasyluli persona p. 216, ἡμᾶς καὶ πόλιος ἀπιτίρον ἐνδὲν ἀδικούτας, καὶ οἰκίῳν ἐξήλαυον, καὶ τοὺς φιλάτους τῶν ἡμετέραν ἀπισιμαίνοντο, puto Xenophontem scripsisse — ἐξήλαυον, καὶ τὰ ἡμέτερα ἀπισιμαίνοντο, καὶ τοὺς φιλάτους ἀπέκλεινον. Ita ratio & consensus duorum locorum postulat. Alioqui poterat probari interpretatio G. Budaei Comm. L. Gr. p. 658, adnotabant ut publicandos & poena efficiendos: hac enim significatione adnotare aliquem haud infrequens est Latinis. Simile est Ciceronis Catilinae I, 1, notat & designat oculis ad caedem unumquemque nostrum.

P. 205. κατὰ τὸν πατέρα Ἀγνονα. Hoc forte sic interpretandum videatur, ut ad τιμώμενον, non ad προπετίσαντα, referatur: erat honoratus a plebe, ut pater ejus Agnon. Nam Agnon certe a plebe honoratus fuit: pertinet huc Aristotelis dictum apud Plutarchum in Nicia, p. 524, Ἀ. Sed rectius ad utrumque referatur; nam pater Theramenis Agnon illo certe tempore Quadringentorum & vivebat & illis favebat, ut constat ex Lysia Advers. Eratosthenem p. 170.

Ibid. κέβορον ἐπικαλιῖται. De isto Theramenis cognomento frequens est mentio apud Veteres. Ratio erat, quod cothurnus utrique pedi conveniret. Atque hoc ipsum vulgo in hoc Xenophontis loco exstabat: κέβορον ἐπικαλιῖται· καὶ γὰρ ὁ κέβορον ἀρμόσσει μὲν τοῖς ποσὶν ἀμφότεροις δεξιῖ, ἀποβλίπτει δ' ἐπ' ἀμφοτέρων. Δεῖ δὲ, ἢ Θεράμενος

κ. τ. λ. Explicatio sane aliena à Critiae, aut Scriptoris aequalis, personâ: igitur recte spurium hoc additamentum censuit Ruhnkenius Dissert. de Antiphonte, Cap. II: & Morus Exam. Locorum Historiae Gr. Xenoph. Cap. V. Nec nos reponere volumus.

P. Καλίση μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίαν. Non solo partium studio, sed ex animo ita iudicasse videtur Critias; quippe qui librum etiam scripsisset De Lacedaemoniorum Republicâ, non quidem ad nos servatum, sed ex multis tamen Veterum mentionibus cognitum.

P. 207. παρανενομημένοι. Nullo pacto sanum haberi potest. Legendum, παρακηκοέναι, non recte audiivisse. Poterat quis aliud conjicere, quod magis cum literarum vestigiis congrueret, vel παρανενοημένοι, vel παρανενομημένοι. At illud unice verum esse, sententia loci evincit.

Ibid. κατασκευάζει. Quod Morus recepit, κατασκευατείων, elegantis quidem est formae verbum, nec tamen tantae auctoritatis hoc loco ut vulgatam lectionem vetere possessione pellere debeat. Nam, quod duabus in editionibus est, κατασκευαζέων videtur ex duplici lectionis varietate, κατασκευάζων & κατασκευάζειν, ortum. Et vulgaris forma est hoc sensu, deteriore maxime in partem, propria: quod supra monuimus p. 389.

P. 208, Λέοντα τοῦ Σαλαμίνου. Ad hunc arcessendum Trigintaviri Socratem cum quatuor aliis miserunt: Socrates, spreto mandato, domum abiit: reliqui quatuor Leontem Salamine adduxerunt: haec Plato Apol. Socr. p. 365, D, E. Unum eorum à quibus adduceretur, Melitum nominat Andocides de Myster. p. 216, edit. Hannon. Salamine haud secus atque Eleusine multos unâ cives comprehensos, Athenas traductos ibique supplicio affectos, prodit Lysias Advers. Eratothenem p. 211, & Advers. Agoratum p. 247: Diodor. Sic. XIV, 32.

Ibid. Νικηρέτου τοῦ Νικίου. Hujus saepe fit mentio ut

liberali hominis ingenio & optimi civis. A Triginta Tyrannis interfectum narrat item Lysias Advers. Poliuchum; p. 320, ubi hunc, & Diodori XIV, 6, locum adfert Taylorus: quibus addatur Plutarchus Opp. Moral. p. 998, B.

Ibid. Ἀντιφῶντι. Non videtur Rhamnusius ille esse ex decem Oratorum numero; quippe de quo dubitari nequit quin octo annis ante Trigintaviros constitutus, labefactatis Quadringentis, ex quibus ipse in primis erat; iudicio condemnatus & capitali supplicio affectus sit. Alius hic est, & ut verisimile est, is quem Theopompus, & Lysias in deperditâ Oratione, a Trigintaviris interfectum prodiderunt, cuiusque meminit Cratinus vocans eum Lysidonidae filium: modo fides habenda sit ei, cui hanc notitiam debemus, compilatori, qui Plutarchi nomine fertur, opusculi De Vitis X Oratorum, p. 833, A. Sed de hac quaestione quidquid in utramque partem disputari potuit, exhaustit Ruhnkenius in Dissert. De Antiphonte, Cap. II.

Pag. 209. Ἀντων. Hujus meminit, ut Exulum praetoris ad Phylam, Lysias Advers. Agoratum p. 221. Forte idem est qui postea Socratis existit accusator.

P. 210. ὅφ' αὐτοῖς καὶ τοῖς ἑτέροις τὴν πόλιν ποιήσασθαι. Corrigendum ἰταῖροις, sibi & factionis suae sociis civitatem suljicere. Qui in moliendo paucorum dominatū Quadringentos juvabant, horum socii, dicebantur per excellentiam ἰταῖροις: sic Thucydides eos appellat VIII, 49, 65, & restituendum ex codice Cass. 92, ξυκαμβάνουσι Ἀλιβυλία στρατηγὸν ὄντα ἐν τῆς ἀλιγαρχίας καὶ μάχισα πρὸς τοὺς ἑτέρους στρατηγὸν. Sic ejusdem factionis socios, qui post cladem ad Aegospotamos Athenis erant, appellat Lysias Advers. Eratosthenem, p. 161, πέντε ἄνδρες ἔφοροι κατίσθουσι ὑπὸ τῶν καλουμένων ἰταῖρων: ita recte emendavit pro vulgato ἑτέρων Palmerius Exercit. ad Gr. Auct. p. 661, hoc quidem loco: non item inferiore, ubi praestat retinere ἑτέροις, ut fecit Reiskius. Plura petantur de illâ appel-

appellatione à Tayloro in Vita Lysiae, p. 37, & Ruhnkenio Hist. Crit. Or. Gr. p. 52.

Ibid. δραχμῆς μετέχοισιν. Non satis certa est fides de drachmâ Senatorum quotidianâ mercede, uno auctore, eoque Hesychio in Voce Βουλῆς λαχεῖν. Et si vel maxime certa esset fides, haud, opinor, hoc sensu ita frequentatum erat loquendi genus δραχμῶν pro senatorio munere dici, ut orator eo uti non dubitaret. Praeterea nullum video acumen: quod in ejusmodi repetitione & inesse debet, & nisi inest, frigidam reddit sententiam. Igitur probabilius adhuc mihi videtur, quod dudum conjeci, ἀρχῆς μετέχοισιν.

Ibid. τὸ μόντοι σὺν τοῖς δυνάμενοις κ. τ. λ. Sanus videtur locus. τὸ idem valet ac τῶ: quod ipsum Leunclavius reponendum judicabat: nec necesse est reponi, quando illud hanc jam per se habet potestatem, refertur ad sequens διὰ τοῦτο: idem est ac si scriptum esset Διὰ μόντοι τὸ σὺν τοῖς — διὰ τοῦτο —. Reliquam constructionem elliptice interpreto, ex frequenti illâ formâ, de quâ monitum est Annot. p. 364, hac sententiâ: Quod vero possumus equitatu & peditatu juvare patriam, cum iis civibus qui eam equites peditesve juvare possunt; propterea hanc republicae formam (oligarchiam) & antea optimam judicavi, neque nunc sententiam muto.

P. 211. νομίζω προσάτου — ἐπιτρέπη. Sana est lectio, nec à librario ex duabus diversis lectionibus conflata, sed ex duabus dictionibus composita & loquendi usu confirmata. Altera est, νομίζω προσάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, τὸ ὁρῶντα τοὺς φίλους ἔξαπαταμένους μὴ ἐπιτρέπειν: altera, νομίζω προσάτην εἶναι οἴον δεῖ, ὃς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἔξαπαταμένους μὴ ἐπιτρέπη.

P. 212. ὡς εἶπεν. Positum pro ὃ εἶπεν: ex eo usu quem notavimus Annot. p. 358.

Ibid. Tres in hac Athenarum conversione principes celebrantur cives, diversa quisque famâ: optimâ Thrasybulus,

bulus, mediâ Theramenes, pessimâ Critias. De horum
 rebus & ingenio quaestio nondum illa satis explicita, ex
 eo est genere quod juvenibus doctrinae studiosis com-
 mendetur ad argumentum scriptionis, quâ & stilum judi-
 ciumque ipsi exercent, & à legentibus gratiam ineant.
 Equidem in hac Annotatione quamvis brevitati stu-
 dens, facere non possum quin de Theramenis obitu
 referam Ciceronis sententiam ex hoc ipso Xenophontis
 loco ductam Tusc. I, 40: „ Quam me delectat Thera-
 „ menes, quam elato animo est! Etsi enim scimus cum
 „ legimus, tamen non miserabiliter vir clarus emoritur.
 „ Qui cum, coniectus in carcerem Triginta jussu Tyran-
 „ norum, venenum ut sitiens obduxisset, reliquum sic e
 „ poculo ejecit ut id resonaret (*ἀκρονοταβίσαντα*): quo
 „ sonitu reddito adridens, *Propino*, inquit, *hoc pulchro*
 „ *Critiae*: qui in eam fuerat terribissimus: Graeci enim in
 „ conviviis solent nominare cui poculum tradituri sint.
 „ Lusit vir egregius extremo spiritu, cum jam praecor-
 „ diis conceptam mortem confineret: verèque ei, cui
 „ venenum praebiberat, mortem eam est auguratus,
 „ quae brevi consecuta est. Quis hanc maximam animi
 „ aequitatem in ipsa morte laudaret, si mortem maluum
 „ judicaret? ”

P. 113. *ἐς τὴν Περσίδα*. Operarum est vitium τὴν προ-
 νείν. Ratio quare noluerint eos venire in urbem Ty-
 ranni, non satis apparet: forte, ut eos incautos oppri-
 merent, nec in urbem venientibus notum fieret quid agi-
 taretur, nec opportunitas praebéretur effugiendi in Pi-
 raeum Athenis propinquum, unde navibus elaberentur:
 quod fecit Lysias, ut ipse refert Adv. Eratosthenem
 p. 196. Neque vero Piraeus ita sub Trigintavirorum do-
 minatu erat ut ipsa res; quippe qui haberét peculiáres
 Decem magistratus: ut mox monebimus. Nam in Dio-
 doro Sic XIV, 32, *μετόνοιας αὐτῶν ἐς τὴν Περσίδα*, ita
 int. l.

intelligendum, ut in Xenophonte ἐπέπλησαν, fecerunt ut Thebae & Megara replerentur exulibus. Ille alios etiam auctores secutus est, ut item Trogus, in quo Justinus aliquid turbasse videtur V, 9. In re simili similiter scripsit Athenaeus, V, p. 184, C, de Ptolemaeo septimo, οὗτος γὰρ πολλοὺς τῶν Ἀλεξανδρέων ἀποσφάζας, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ φυγαδεύσας τῶν κατὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐφηβησάντων, ἐποίησε πλήρεις τὰς τε νήτους καὶ πόλεις ἀνδρῶν γραμματικῶν, φιλοσόφων, γεωμετρῶν, μουσικῶν, ζωγράφων, παιδοτριβῶν τε καὶ ἰατρῶν — .

Ibid. συχνούς τῶν σκευοφόρων ἀπὸ τῶν ἐν Φυλῆς ἀποβαλόντες. Corrigendum ὑπὸ. Perperam tuetur Morus vulgatum ἀπό.

P. 214. ἐπικαταλαβόντες. Corrigendum cum Leunclavio ἔτι καταλαβόντες. Si quaerimus quare Thraſybulus hostes non per noctem aggressus sit, haec videtur causa fuisse, quod ἐν χωρίῳ λαπίῳ, regione hirsuta, silvis densa, non certo locum agnoscere posset quo essent hostes, igitur ex strepitu matutino eorum demum id intelligeret: quale quid est in illa pugna apud Xenophontem Hellenic. IV, 2, 12. Alia est causa, quod noctu hostes excubias agebant: exorta die, securi abibant quo cuique ab armis abeundum esset.

Ibid. ἐν τοῖς ἵππεῦσι. Locus obscurior, ita interpretandus. Trigintaviri venerant cum equitibus suis Eleusinem: & praesentibus his equitibus, circumdati his equitibus, ἐν τοῖς ἵππεῦσι, (vel quod eodem redit σὺν τοῖς ἵππεῦσι, ut Palmerius legit, adiutoribus his equitibus,) illustrationem ac recensum fecerunt Eleusiniarum. Hoc facto, equites abibant extra portam quae ad mare spectabat (tale enim quid cogitando addendum), ut Eleusinos, mox eo a Trigintaviris mittendos, exciperent: Eleusini deinceps apud Trigintaviros nomina sua profiteri cogebantur,

bantur, &, ut quisque professus erat, ita per parvulam portam emittebatur, & ab equitibus excipiebatur.

P. 215. καὶ τοὺς ἄλλους ἰππίας. Duae in unam constatae videntur lectiones: altera καὶ τοὺς ἄλλους, altera καὶ τοὺς ἰππίας.

Ibid. Τῶν οὖν ξυπειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστίν. Legendum ξυπειλεγμένων, ut Morus item suspicatus est. Totus hic locus de Eleusiniis unus est ex iis, qui ultimam Xenophontis manum non sunt experti. Nam eos condemnatos ac supplicio affectos fuisse, diserte addendum erat. Proditum id est à Lyfia Adversf. Eratosthenem p. 211: unde plenius etiam intelligitur, trecentos Eleusinos ac Salaminios μιᾶ ψήφῳ, id est simul, fuisse condemnatos: cui loco adhibendus est alius Adversf. Agoratum p. 247. De ratione Trigintavirorum; qua φανεράν φέρεσιν τὴν ψῆφον cogebant Senatores, accommodate ad rem praesentem memorat simile istorum factum idem Lysias Adversf. Eratosthenem p. 245.

Ibid. ἰβρίθου ἐθέου αὐτοῖς. Non assentior Stephano & Leunclavio delentibus αὐτοῖς: mutandum tamen cenfeo in αὐτέοις: huc opem ferebant: exhibant ex urbe, ut rebus in Piraeo periclitantibus opem ferrent. Propria verbi significatio est, accurrere ad pugnam, patere se ad opem ferendam; altera hinc ducta & frequentior, simpliciter opem ferre. Priorem hoc loco valere, ostendit etiam sequens ἰσχυρὰ ἐχώρου κατὰ κ. τ. λ. Luculentus est Xenophontis locus Exped. Cyr. VII, 4, 19, Σεύθης δὲ ἦκε βοηθήσων ἐν ἰππῶν ἰππίοσι τοῖς πρώτοις, καὶ τὸν σαλπικλήν ἔχων τὸν Θράκιον καὶ ἐπέειπε ἦοιτο, ἑὸν περ χρόνον ἰβρίθου, τοσούτον καὶ τὸ κίρας ἰβρίθου αὐτῶν ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαραῖχε τοῖς πολεμίοις. Ἐπεὶ δ' ἦλθεν ἰδεξιοῦτό τε καὶ ἴλασεν ὅτι οἶστο τελευτάς πολλὰς εὐχόμεν. Alia de hoc usu petenda sunt à Dukero ad Thucyd. VIII, 15. Sic ἰβρίθου.

ἀμβροθεῖν dixit Theopompus apud Athenaeum X, p. 435, C.

Ibid. μὴ ἀνίεναι αὐτοὺς — ξυνοσπεράθησαν ἐπὶ τῇ Μουνυχίᾳ. Verborum proprietās tenenda. Ἀνίεναι hic non est, ut vulgo, *dimittere*, sed *sursum admittere*, ac refertur ad antecedens ἀναφείρουσαν, *acclivem*. Nec ξυνοσπεράθησάν est *per cohortes divisi*, ut vertit Leunclavius, sed *conglobati*. Sic supra p. 153. Exules adhuc in eo erant occupati, ut adversarios non sursum evadere siberent: at quum animadverterent majorem esse hujus loci ambitum quam quem ipsi, qui adhuc tam pauci essent, custodiā complecterentur, in globum coeuntes Munychiam se contulerunt.

Pag. 216. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ εὐανόμου ἔσχατοι, οὗτοι δὲ οἱ Τριάκοντά. Particula δὲ repetita insignem habet vim, nec mutanda cum Moro in δὴ. Herodotus I, 146, οἱ δὲ αὐτέων δὲ τοῦ πρυτανήϊου τοῦ Ἀθηναίων ὀρηθέντες — οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκα; ἠγάγοντο εἰς τὴν ἀποικίαν. Plato Phaedr. p. 357, F, ὁ δὲ γε — οὗτος δὲ ὁ τοιαῦτος ἀνὴρ κινδυνεύει — Apologia Socr. p. 365, D, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τοῦτου δὲ τὸ πᾶν (μοί) μέλει. Phaedone p. 400, F, οἱ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν — τοῦτου; δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα ρίπτει εἰς τὸν τάρταρον. Philebo, p. 210, B. Isocrates Areopagit. p. 215, ἔπου δὲ μήτε λαθεῖν τοῖς ἀδικοῦσιν ράδιόν ἐστι — ἐνταῦθα δ' ἐξιτήλους γίγνεσθαι τὰς κακοηθείας. Dio Chrysostomus Orat. XXVIII, p. 290, B, τὸ δὲ ἀνέχεσθαι τοῦ χρόνου — τὸ δὲ εἶναι γενναῖον: tempus vero ferre posse — hoc vero esse generosum. Arrianus Differt. Epictet. I, 6, p. 35, ἔπου δ' οὐδ' ἀποδημῆσαι χρεῖα ἐστὶν — ταῦτα δὲ θεάσασθαι καὶ κατανοῆσαι οὐκ ἐπιθυμῆστε. Libanius Declamat. XVI, p. 456, A, αὐτὸ δ' οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν ἰξεῖπειν, τὰ δὲ σιωπίσομαι. Julianus Imp. Orat. II. p. 33, A, ἔτι δὲ τὰ μὲν πατέρων ἀρετῆς ὑπῆρξεν ἰδιῶς — τὸ δὲ

— τούτου δὲ νομισίον πατέρα τὸν Δία φουουργόν. Ibid. p. 85, A: & Orat. III. p. 113, C.

Ibid. καὶ τοὺς φιλιώτους τῶν ἡμετέρων ἀπιστημαίνοντά. Supra dixi p. 402, quid in his verbis desiderem. Sed aliud etiam superest. Nam his verbis continuata fuisse videntur illa sequentis orationis ὅτι ποτὲ καὶ δειπνοῦντες — ἰφυγαδιώμεθα: nec assentior Moro locum sanum iudicanti: nec enim sanitas ubique est, si sententia apparet. Equidem opinor Auctorem ita potius scripsisse: — καὶ τὰ ἡμέτερα ἀπιστημαίνοντο, καὶ τοὺς φιλιώτους ἀπέκλεινον ὅποτε καὶ δειπνοῦντες ξυελαμβανόμεθα, καὶ καθιύδοντες καὶ ἀγοράζοντες, εἰ δὲ καὶ οὐχ ὅπως ἀδικοῦντες ἀλλ' οὐδ' ἐπιθιμῶντες ἰφυγαδιώμεθα. Ἀλλὰ νῦν τοι παραγενένηται οὗ εὐτοί μιν οὐποτε φείτο, ἡμεῖς δὲ αἰεὶ εὐχόμεθα ἔχοντες γὰρ ἔπλα ἰναπίοι μὲν αὐτοῖς καθεύαμεν, εἰ δὲ θεοὶ νῦν φανερώς ἡμῖν ξυμμαχεῦσι. Aptā inter se nexaque non divellenda erant: estque gradatio inter οὐδὲν ἀδικοῦντας & οὐχ ὅπως ἀδικοῦντας ἀλλ' οὐδὲ ἐπιθιμῶντας, è quorum numero ipse erat Thrasylbulus, absens exilio multatus.

P. 217. *πρωτάταις*: *his qui in primo aciei ordine sunt.* Usitatus erat *πρωτάταις*, quod Morus in contextum recepit, non pro reliquā τῆα modestiā, dissentientibus omnibus libris. Vulgatum non absolute repudiandum est.

Ibid. *ἰναπομίους*. Malim *ἰναπομίους*, hoc quidem loco, perspicuitatis ac nexūs causā. Quamquam vulgata consuetudo non abhorret à Graecā consuetudine.

P. 218. Τῶν δ' ὅς Πειραιεὶ Δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκων. Decem in Piraeo magistratus memorat item Xenophon in fine hujus libri p. 223. Ex his duobus locis sole clarius apparere, ait Morus, eos constitutos esse a *φύσει* Thrasylbuli, & oppositos esse *τρίγιντα* Tyrannis. Quod etiam si verum esset, tamen non audeo dicere sole clarius esse: adeo obscura est res. Nunc falsum etiam est.

Nam

Nam dispulſa obſcuritate apparebit, hos Decem Piraei magiſtratus, fuiſſe ſocios Trigintavirorum, conſtitutos a Lyſandro. Charmidem Glauconis filium, qui hic interfectus dicitur, eundem eſſe Socratis diſcipulum, cognitum ex Platone & Xenophontis de Socrate libris, nullo modo dubitari poteſt; nam & res ipſa loquitur, & fuit familiaris & cognatus Critiae, ut patet è Platone in Charmidè p. 235, F. Cum patre Glaucone eum confundit Pythermus apud Athenaeum II, p. 44, C, Πύθερμος δὲ ἐν τοῖς Πειραιῶς τυραννίῳσιν καταγράφει καὶ Γλαύκωνα ὑδροπότην: modo vera ſit lectio: illud certe apparet, quo pertineant iſti in Piraeo tyranni: quod magnum Caſaubonum non fugiſſet, ſi quaerere ei vacaſſet. Credibile eſt eos à perditis Historicis diſertius memoratos fuiſſe quam à Xenophonte. Eſt hic item locus unus ex iis qui ſecundas Auctoris curas non experti ſint. Nam bis eorum facit mentionem tali fere modo ac ſi per ſe cognitum ſit qui fuerint, aut ipſe jam antea narraſſet qui & quando conſtituti ſint: ſatis tamen indicii praebet, eos Tyrannorum ſocios eſſe. Longum ſit & ſupervacaneum duos hos locos hic explicare: legat quiſque eos ipſe attente ac diligenter: intelliget profecto, eos facilem habere rationem, ſi de Tyrannorum ſociis accipiantur: ſin ſecus, omnia impediri. Sed, inquit, non aliunde cogniti ſunt decem Piraei Magiſtratus, ſocii Triginta Tyrannorum: Atqui ſi non aliunde cogniti eſſent, ex his duobus Xenophontis locis eos debemus agnoſcere. Hoc loco dicuntur ἄρχοντες, quod adhuc in magiſtratu eſſent: infra ἄρχαντες, quod magiſtratu amoti eſſent. Hoc loco interponuntur Trigintaviris, & ſeptuaginta ex illorum exercitu caeſis: infra conjunguntur cum Trigintaviris & Undecimviris, & iisdem pacis conditionibus uſi dicuntur. Quae omnia quomodo in Thraſybuli ſocios conveniant? Atque exſtant diſerti de iis Veterum loci. Plato Epiſtola

Isola VII, p. 711, G, τῆς μεταβολῆς εἰς καὶ πενήκοντα
 τινεσ προύθησαν ἄρχοντες· ἰδὲ καὶ μὲν ἐν ἄσει, δέκα δ' ἐν Πει-
 ραιεῖ, καὶ τε ἀγορὰν ἑκάτεροι τούτων, ὅσα τ' ἐν τοῖς ἄσει
 διοικεῖν ἔδει· τριάκοντα δὲ πάντων ἄρχοντες κατέστην αὐτο-
 κράτορες: & vero hic ipse numerus, hi ipsi magistratus,
 infra produntur a Xenophonte. Alius est nec minus
 luculentus locus Plutarchi Lysandro p. 441, F, εὐθὺς δὲ
 καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐκίνησι, τριάκοντα μὲν ἐν ἄσει,
 δέκα δὲ ἐν Πειραιεῖ καταστήσας ἄρχοντας, ἐμβαλὼν δὲ Φρουρὰν
 εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ Καλιβίω ἀρμοσὴν ἄνδρα Σπαρτιάτην
 ἐπιστήσας. Harpocraton utrorumque Decemvirorum, &
 eorum qui in urbe Trigintaviris successerunt, & eorum
 qui jam antea in Piraeo constituti erant, mentionem facit
 ex Androtione: illorum in Δέκα καὶ Δεκαδοῦχοι: horum
 in Μόλιτις, ubi si μετὰ μὲν ἐν κατὰ, cum vera ratione
 & inter se consentient hi loci: οἱ δ' ἄρα, μετὰ (forte
 κατὰ prouti priore loco) τοὺς τριάκοντα, δέκα ἄρχοντες
 ἔρχον ἐν Πειραιεῖ ὡς εἰς ἢ ὁ Μόλιτις ὡς Ἀνδροτίω ἐν τρίτῃ
 Ἀγρίδις. Itaque jam accepit Meursius in Piraeo Cap. V
 ultimo. Poteram alias etiam rationes addere: quod
 nunc eo minus factio videtur opus; siquidem, his demum
 scriptis, intellexi eandem sententiam proditam esse
 à Taylora in Vita Lysiae p. 45 & 48: qui hoc etiam
 monet, duplicem Decemviratum ejusdem factionis, alte-
 rum in urbe, alterum in Piraeo, non diligenter animad-
 versum, plurimis & antiquis Auctoribus & recentioribus
 errandi causam praeuisse.

Ibid. κατασκευασίμης. Quum sibi silentium fecisset.
 Est haec vis Verbi Medii; nam in Activo κατασιωπία
 est contices.

P. 219. καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν. Ad verbum est,
 etiam quia talia praeterea audiebant: ad sententiam, Reliqui
 Trigintaviri socios suos in urbem abduxerunt, cum propter
 acceptam cladem, tum quod praeterea istas reprehensiones debe-
 bant

bant subire: est haec Passiva potestas Verbi ἀκούω τι, dicitur aliquid de me. Nec tamen valde repugnem, si quis corrigat, καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσκοῦσιν τοὺς μετ' αὐτῶν, ἀπήγαγον ἕς τὸ ἄστυ — tum quod socii praeterea talia audirent, eos in urbem abduxerunt.

Ibid. ἐξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ Ὀιδείῳ. Vertunt vulgo, pernoctabant, quasi Praepositio ἐξ negandi, aut perdurandi, vim adferret. Quod, ut aliis in Verbis locum habet, ita hoc in loco & Verbo non item. Videtur idem esse quod ἀπονοκτερεύω ἀνοκτό, ἀποκοιτίω extra consuetum cubile noctem transigo. Atque hoc sensu respondet Latino excubare, quod est foris cubare apud Ciceronem Divin. I, 50: excubiae Plaut. Cas. Prol. 54. Graecum ἐκκαθεύδω nondum mihi observatum in Scriptoribus memini: omissum ab H. Stephano in Thesauro L. Gr. retulit ex hoc Xenophonteo loco in Appendicem D. Schottus p. 960. Simile est ἐκκοιτῶντες apud Iosephum Bell. Jud. VI, 2, 6: p. 376, F. II.

P. 220. τῶν ἕξα νέων τισίν. Morus, ut sanum, tuetur: poterat etiam adferre locum è superiore libri parte p. 207, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἕξα ὑπόμοι ἂν τὰς ἐλπίδας. Sed hic vehementer friget: modo enim eos vocaverat τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, & αὐτῶν: quorsum ergo nunc τῶν ἕξα νέων eosdem vocaret? Probandum est τῶν Αἰζωνέων εἶσιν, ut emendarunt Palmerius in Exercit. ad Gr. Auctores p. 67, & Valckenarius Diatrib. Eurip. p. 292. Aexonen-tes enim fuerunt Populus Atticae, Tribus Cecropidis. Mentionem Populi postulare etiam videtur mentio Tribus Leontidis, è qua erat Callistratus eques, in quo Exules illam caedem talione vindicarunt. De' Populo satis multa prodiderunt scriptores hujus argumenti: exquisita etiam dedit Ruhnkenius ad Tim p. 15.

Ibid. Εἰ δὲ καὶ ταῦτο δι' εἰπεῖν —. Omissa est apodosis, ut Morus existimat. Nec sane infrequens est illa ommissio in constructione; & ferream eam hoc loco, nisi additum

effect

esset ἐξ, aut si ejus loco esset οδτϙ. Itaque haud scio an Xenophon scripserit Ἐπι δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν —. Ita plana sunt omnia.

P. 221. ἀπίναί ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν. Abire, redire in veteres suas sedes ac possessiones ab exilio restitutos. Sic. p. 223. Herodot. III, 52, 53.

ἄσων ἀπὸ βοῆς ἕνεκα. Quantum clamore fieri poterat: clamore tenuis, non re ἔ facto. Singularis dictionis; cuius adhuc non nisi unum, praeter hoc, exemplum ē Thucydide proditum est VIII, 92, καὶ ὁ μὲν Θηραμένης — ἄσων ἀπὸ βοῆς ἕνεκα ἀργίζετο τοῖς ἐπλίταις: ac Thieramēnes quidem non serio ἔ facto, sed quantum voce fieri poterat, reprehendebat gravis armaturae milites. Qui consensus hanc habet vim, ut lectionem utriusque loci, adhuc quidem veram, dictionemque legitimam & Graecam, censere debeamus. Videtur composita esse forma ex duabus dictionibus, alterā ἄσων ἀπὸ βοῆς, alterā ἄσων βοῆς ἕνεκα: quarum ut singularum bonitas in dubium vocari nequit, ita junctarum forma nova & ignota accidit. De illā simplici ἄσων βοῆς ἕνεκα satis copiose & accurate egit Abreschius Dilucid. Thucyd. p. 803. & seq: alteram, & compositam, non attigit. Apud Plutarchum Coriolan. p. 222, C, ἄρρησαν ἀπὸ κραυγῆς βουβῆν, coeperunt, quantum clamore poterant, opem ferre: in re seriā dicitur. Sic Crass. p. 553, A, ἀπὸ φωνῆς ἐκώλυτο, voce eum cohibere studebat, quo minus hoc faceret: opponitur facto. Defest. Orac. p. 412, B, ἀπὸ φωνῆς ἐκβάλλειν ἀδελόν, voce ejicere eum, id est, eum abire jubere: opponitur item facto. Mario p. 431, A, οὔτοι πολλοὺς μὲν ἀπὸ φωνῆς, πολλοὺς δὲ ἀπὸ κούματϙ, ἀνῆρουν προτάσσοντϙ αὐτοῦ, hi multos interfecerunt, jussi a Mario partim voce, partim nutu. Ibid. p. 422, E, μακρὰ χείρην φράσαις ταῖς ἐν τῇ βουλῇ πανευβίτοι ἀπὸ φωνῆς: multum valere julens ea quae in Senatu non ex animi sententiā, sed voce tenuis, jactaverat. Sic ἀπὸ γλώττης, Philostratus Vita Apollon. VII, 40, p. 319, συμπάσκει ἀπὸ γλώττης τοσαῦτα.

Basilius M. Epist. CCCXXIX. p. 1104, C, ἀπὸ γλώττης ἐμολογήσαι τὴν χάριν. Jam ὅσον additur eadem ratione quā in similibus, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, ὅσον ἐπ' αὐτοῖς, & multis talibus dictionibus. Ergo conficitur, ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα formam esse profectam ex ratione ἀνακολουθίας, quā sive duae dictiones, in unam junguntur, sive constructionis forma inchoata in aliam formam finitur. Graecae, in primis Atticae, orationis proprietates magnam partem cernitur in eo genere, quo vel aliquid, quod requiri videtur, omittitur, quae est *Ἐλλίψις*: vel aliquid, quod non requiri videtur, additur, quae est *Abundantia*. De Ellipsi habemus librum Lamberti Bosii, hominis Graece doctissimi. Abundantia ut item ad certam rationis & usus formam explicetur, adhuc desideramus.

Ibid. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν δὴ τῆς προσηγορίας πράξας ἀπῆλθε. Transponendum, ut sit, Ἐπεὶ δ' οὐδὲν πράξας, δὴ τῆς προσηγορίας ἀπῆλθε, Quum vero, infestā re, ab impugando recederet. Morus δὴ deleuit, ut sensum turbans, nec proditum in libris ante Stephanum & Leunclavium: sed ita deteriore etiam reddidit orationem.

Ibid. μοίρας. Rectius legatur μόρας, ut est in margine Steph. & Leunclav. ac recepit Morus. Μόρα Laconicum est, Μοίρα aliis Graecis commune: ut monuit T. Hemsterhusius ad Lucianum, T. I. p. 164.

Ibid. παρῆλθεν ἐπὶ τὸν κωφὸν λιμένα. Hic erat opinor portus Munychiae: à quo, ad portum Piraei Aphrodisium, erat minimum intervallum & angustia peninsulae Piraei, quod intervallum posset ἀποτεριχίζεσθαι, muro intercludi, itaque interclusum disjungeret Piraeum ab Urbe & reliquo Atticae agro.

P. 222. τὸ ἐν Πειραιεῖ θέατρον. In Piraeo theatrum fuisse, satis constat ex Demosthene Advers. Midiam p. 386, C: Aeliano Var. Hist. II, 13, ad quem locum videndus Perizonius, ut Spanhemius ad Aristoph. Ran.

p. 298. Sed Munychiae etiam theatrum memoratur & Thucydide VIII, 93, Lysia Advers. Agoratum p. 243 & 252. Et quandoquidem Munychia pars Piraei fuit, vid. Meursius Piraeo Cap. IX; & quandoquidem nexus orationis significat, hanc pugnam prope Munychiam contigisse; idem diverso nomine fuisse censendum est Piraei & Munychiae theatrum.

P. 223. καὶ Καφισοφῶντά τε καὶ Μέλιτον. Delendum est prius καὶ. Hi enim duo fuerunt, quos vocat τὸς δὲ τῶν ἐν τῷ ἄσει ιδιώτας: quibus mox opponuntur οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄσει.

Ibid. Τούτων δὲ περαιθέτων. Legendum videtur τούτων δὲ περαιθέτων, His vero rebus peractis. Sic. III, 2, 4, Δόξαίτα δὲ ταῦτα καὶ περαιθέτα, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθε. Nec enim vulgatum recte dicatur de civibus iis qui ex Urbe Eleusinem transiissent. Monuimus jam Biblioth. Crit. Vol. II. P. I. p. 94.

Ibid. ἐπιὶ δὲ κατέβησαν οἱ στρατηγοί. Videtur quid omissum esse de Concione indicta & habenda, Item de aliis etiam praeter στρατηγούς.

P. 224, περιελάβετε. Corrigenendum puto, τούτων ὑπὸ τῶν εὐδὲν ἰχύνται παρελίλυθε; his omnibus subsidiis spoliati estis ab iis qui horum nil habuerunt. Monuimus item Bibl. Crit. Vol. II. P. I. p. 95. Sic παρελύθησαν eodem sensu est apud Suidam Voc. Ἄλογία & Ἄνισι: ut recte correxit vulgatum παρελύθησαν Toupius Emend. Suid. Vol. I. p. 18. editionis veteris, novissimae p. 29.

P. 224. οἱ γὰρ ὡςπερ τοὺς δάκνοντας κλοῖψ̄ δίσαντες παραδίδασιν, οὕτω κακίῃσι ὑμᾶς παραδόντες τῇ ἡδικομένῳ τούτῳ δόμῳ εἴχονται ἀπίστες. Aliquid mendii subest. Morus verba παραδίδασιν, οὕτω κακίῃσι ὑμᾶς, ut addititia, delenda censuit. At hoc est fecare sine medella; nam & sensus & nexus manent turbati. Leniori mutatione ita laboranti loco consulas: οἱ γὰρ, ὡςπερ οἱ τοὺς δάκνοντας κῆρας κλοῖψ̄ δύναντες

δήσαντες παραδίδασιν, οὕτω κρείνοι ὑμᾶς παραδόντες τῷ ἰδικημένῳ τούτῳ Δήμῳ οἴχονται ἀπίοντες. Canum mentio abesse nequit, ut jam vidit Leunclavius. Pro δήσαντες poterat etiam dici δῆσαι vel δῆσασθαι, ad vinciendum, vinciendos: at vulgata non aliena est ab usu loquendi. Παραδῶναι est verbum solemne in tradendo malefico, seu condemnato, ad poenam. Thrafsybulum eo magis decebat haec comparatio, quod significaret ipsam formulam Legis de canibus mordacibus. Lex enim hujusmodi erat Solonis, nunc quidem nobis cognita ex Plutarcho in Solone p. 91, E, ἔγραφε δὲ καὶ βλάβης τετραπόδων νόμον, ἐν ᾧ καὶ κύνια δακόντα παραδῶναι κελεύει κλοιῶ τετραπήχει δεδεμένον. Conferendus est S. Petitus De Legg. Att. VII, 4, 3. p. 632.

Ibid. ὑμᾶς, ᾧ ἄνδρες. Vos qui, ab exilio reduces, patriam recuperastis. Oratio est δεικτική, demonstrativa, convertentis se ad suos.

Ibid. ιε. Hoc decretum, ἀμνησίας, id est oblivionis, nomine ad posteritatem celebratum, existat apud Andocidem Orat. De Mysteriis p. 16. Ed. Steph. At non ex animis laeforum ita delebatur injuriae memoria & odium, quin subinde revivisceret, & ad accusationem ac perniciem adeo progrediretur complurium cum nocentium, tum verò innocentium; ut vel ex Oratoribus Atticis constat, & Socratis casu intelligitur. Harum rerum Historiam diligenter tractavit Taylorus in Vitâ Lysiae. Geographia vellem item diligenter expressa esset in tabulis Athenarum, Piraei, Munychiae, & vicinorum locorum, ad justam Auctorum interpretationem exactis. Quas nullas existare in Xenophonte Welfiano, Thucydide Dukeriano, nec accurate factam in Bartholemii Anacharside, eo est magis mirandum, quo est notior Attica quam reliquae, non modo Graeciae, sed omnino Veteris Orbis, regiones. Igitur hic locus ex iis est, quem discipulis in scholâ magister explicet.

A N N O T A T I O

A D

P O L Y B I U M.

P. 227. ἰσχυῶς εἰπεῖν. Est ejusdem formae dictio atque ἀπλῶς εἰπεῖν, ut simpliciter dicam: rarior tamen, unde factum ut compluribus locis à librariis oblitteraretur. Vix dubium quin hoc acciderit apud Lycurgum Advers. Leocratem, Ed. Reisk. p. 192. — μιμησάμενοι τὸν παρ' ὁμῶν εἰσισμέσιον ὄρκον ὃν ἀξιόν ἐστιν ἂ ὁμῶς ἰσχυῶς ἐστὶν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἰδέειν τὴν ἐκείνου ἀρετήν: quae hac, aut simili ratione, corrigenda videntur — ὄρκον ὃν ἀξιόν ἐστὶν ἀκούειν διὰ τὸ, ὡς ἰσχυῶς εἰπεῖν, καὶ ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἰδέειν τὴν ἐκείνου ἀρετήν: hunc locum memoravit Ernestus in Lexico Polybiano. Similis medicina adhibenda est Cyrillo Alex. Advers. Julian. II, p. 51, D, ἔφη γὰρ ποσὶ περὶ αὐτῶν ἰσχυῶς ἄγαν; vulgo legitur ἰσχυῶς ἂν ἄγαν id est subtiliter & accurate: frequens homini hac potestate nomen: veluti, I. I, p. 79, D, Ἀλεξάνδρου παροίσω λόγους, ἀνδρὲς γεγονόντων τῶν ὅτι μάλιστα παρ' αὐτοῖς ἰσχυοῦ τε καὶ ἀκριβοῦς: Ibid. p. 86, B, ἰσχυῶς ἂν ἄγαν quod hic recte locum habet, nec ideo reponendum superiore in loco: Ibid. p. 110, A, λιπῶς καὶ ἀκριβομένως — καὶ διὰ πάντων ἰσχυο-

ἰσχυρομυθίας: IV. p. 157, B: Ib. p. 173, B. Aliud est ἰσχυρὸς orationis genus, *tenue* ἢ *exile*.

Ibid. Satis est monuisse, locum hunc qui est ab ὑπήκοον αὐτοῖς ad ξυγγραφῆς ἔσται, ita constitutum esse ab Ursino & Caufaubono è solâ conjecturâ, sed verisimillima illa, in omnibus autem prioribus editionibus & scriptis codicibus lacunosum extare.

Ibid. παρὰ τοῦ Σικωνίου. Significat Aratum Sicyonium, Achaeorum foederis auctorem. Nec tamen hoc ipsum nomen reponendum scribendo Ἀράτου τοῦ Σικωνίου: nec vulgata lectio temere repudianda.

Ibid. σποράδας εἶναι συνέβαινε — ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν. Interjecta his verbis pars in codicibus lacunosa, sic expleta est à Casaubono per conjecturam.

P. 233. Καὶ τοῦτ' εἰκότως ἦν πάσχειν. Schweighauserus ex libro scripto dedit εἰκότως. Nec tamen vulgata non bona est.

P. 235. δαλόουσαν. Rectius legatur διαλέουσαν, ut ex libris scriptis edidit Schweighauserus.

Ibid. πάντα πρὸς τὴν Σύγκλητον κυροῦν. Equidem πρὸς mutem in πᾶσι.

P. 237. οὐ δύναται. Legendum οὐ δύναται, cum Reisk. & Schweigh.

Ibid. Τοῦ γε μὴν Δήμου τὸ διαλύεσθαι καὶ λίαν αὐτοῖς ἀναγκαῖόν ἐστι. Forte Auctor scripsit, Τόν γε μὴν Δήμον τὸ διευλαβεῖσθαι καὶ λίαν αὐτοῖς ἀναγκαῖόν ἐστι. Hoc verbo Polybius usus est aliis locis, notatis ab Ernesto in Lexico Polybiano. Item Plato aliquoties: Phaedone p. 386, D, καὶ μὴ διευλαβημένους. Leg. IX. p. 662, F, διευλαβεῖσθαι. Philebo p. 77, D. Schweighauserus è suâ ipse conjecturâ edidit εἰς τὸ διαλύεσθαι: quod nihilo saniozem reddit sensum.

Ibid. ἀπὸ τῆς οἰκίας. Schweighauserus ex Reiskii con-

conjecturâ edidit ἀπὸ τῆς οἰκείας: quod haud scio an in Polybio non requirendum sit. Vulgata & hoc, & multis multorum Auctorum locis, commode accipi potest ut οἴκετον.

Pag. 240. ἀρτιτελοῦς. Scripsit Auctor αὐτοτελοῦς, ut conjecit post Casaubonum Reiskius, & edidit Schweighaeuserus. Vulgata è proximo ἀρτι nata est.

A N N O T A T I O

A D

PLUTARCHUM.

Hoc Vitarum par Oxonii, anno 1744, formâ octavâ, edidit Philippus Barton, nullis quidem scriptorum codicum subsidiis adjutus, præter ea quæ Bryaneæ & prioribus editionibus adhibita fuerant: sed judicii doctrinaeque eâ præditus elegantia, qua cum emendando, tum in primis interpretando, operæ pretium faceret. Nec tamen nihil nobis agendum reliquit: quod nos totum in majore Vitarum editione, si res nostræ siverint, aliquando expromemus. Nunc satis habuimus pauca notasse, maxime ea quæ ad emendationem Græci exempli Stephaniani referuntur: hoc enim, ut reliquis castigatius ac sincerius, secuti sumus. Codices scripti, quorum excerpta inedita ad hoc quidem Vitarum par exponendum habuimus, hi sunt:

Codex Palatino-Vaticanus.

Codex Vaticanus.

Codex Moscuensis,

Dd 4

Col-

Collectio Jannotii è septem codicibus facta, & cum M. A. Mureto communicata. Codices ita significantur,

- R. Codex Cardinalis Rodoiffi Romanus.
- S. Codex alius Cardinalis Rodolffi.
- T. Codex Cardinalis Rodolffi Venetus.
- Z. Codex è bibliothecâ Grimanorum, quæ est in cenobio S. Antonii Venetiis.
- Π. Codex Patavinus.
- V. Codex Vaticanus.
- ω. Codex ex eadem Vaticana.

P. 243. τὴν πόλιν. Palat. Mosc. τὰν πόλιν: forte rectius. De poetæ dicto notavimus in censurâ Libanii Reiskiani Bibl. Crit. Vol. III. P. II. p. 82.

P. 244. ἀφροδίαν ἔχειν. Legendum ἀφροδίαν ἔχων: ut unus edidit Lambinus in editione Demosthenis Paris. 1570, & vertendo expresfit Leonardus Brunus Aretinus.

Ibid. ἐπισφασιέραν. Refrendum est ad antecedens ἀδέξοις καὶ ταπεινῆς πόλιν: id est, *res gestæ non scripto consignatae, sed hominum memoriâ conservatae, notitiam. si- demque manifestiorem certioreque habent in magnis quam in parvis urbibus.* Hoc idcirco moneo, ne quis, quod mihi aliquando accidit, corrigere tentet ἐπισφασιέραν, vel ἔτι ἀφαιστέραν, vel simile.

Ibid. ἐξάμεθα. Retinendum, quando omnes habent libri. Unus Lambinus in margine posuit ἡξάμεθα.

Ibid. ὡς ἐν τῶν πραγμάτων — ἐμπειρίαν. Ita ipse conjecturam recepi meam, quod in hujusmodi quidem editione licere mihi putavi. Neque absurda est lectio marginis Lambiniani, ὡς ἐν τῆς τῶν πραγμάτων, ἧς ἀμω- γίται εἶχον, ἐμπειρίας. Stephanus conjecturam in No- tis prodidit hanc, ὡς ἐξ ἧς τῶν πραγμάτων — ἐμπειρίας. Vulgata est, ὡς ἐν τῶν πραγμάτων ἀμωσγίτως εἶχον
ἐμπει-

ἄμπειρίας, vitiosa quidem, sed in qua omnes libri nostri consentiunt.

P. 245. ἀλλ' οἷς τισι. Sanum: idem valet quod ἀλλ' ἢ οἷς τισι: difficile est, nisi quibus otium & juvenilis aetas concedit his studiis operam dare.

Ibid. Καὶ κεῖ γὰρ, ὡς φησὶν ὁ Ἴων, Δελφῖνῳ ἐν χέρσῳ βία. Ita distinxi; nam Καὶ κεῖ γὰρ non sunt Jonis, sed Plutarchi. Sensus est, nam ibi etiam in me, ut in Caecilium, conveniat illud Jonis dictum, Delphini in sicco vis. Ac similiter fere reddiderunt Leonardus Aretinus & Hieronymus Wolfius. In καὶ κεῖ duarum exstat vis particularum, καὶ ad Caecilium refertur, ἐκεῖ ad comparationem Demosthenicae & Ciceronianae orationis. Lambinus edidit κακῆ: Grotii correctionem καῖται memorat Moses Solanus, qui trimetrum ipse ita constituendum censet Κακῆ γὰρ ἢ Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία: Toupius ad Longinum p. 155, Καὶ κεῖ γὰρ ἢ Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. At non est quod à Plutarcho integrum versum exigamus. Qui si quaeratur tamen, potius hujusmodi fere fuisse dicatur, Οὐκ ἐστὶ γὰρ Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. Nam videtur is proxime antecedens pars esse illius loci quem refert Athenaeus III, p. 91, E, Ἀλλ' ἐν τε χέρσῳ τὰς λέοντος ἦνεσα, καὶ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας, κ. τ. λ: de quo consulendus est Valckenarius ad Euripidis Phoeniss. p. 407.

Ibid. Δημοσθῆνη γὰρ — δαίμων. Secutus sum lectionem Lambini, nisi quod ὁ ante δαίμων delevi, & γὰρ pro δὲ retinui: hoc quidem temere; quippe item mutandum. Vulgata omnium librorum lectio est, Δημοσθῆνη γὰρ καὶ Κικέρωνα τὸν αὐτὸν ἔοικε πλάττων ἀπ' ἀρχῆς ὁ δαίμων.

P. 248. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη, κατὰ Πλάτωνα. Non est credibile Plutarchum laudasse auctorem Platonem in formulâ cum per se frequente, tum non frequentiore Platoni quam cuivis alii scriptori. Igitur illud κατὰ Πλάτωνα, ut a temerariâ manu insitum, liturâ delendum.

Totam dictionem omisit Latinus interpres Leonardus Brunus.

P. 249. *ὡς τῶν λεγόντων ἰσόμενος*. Praeferenda est lectio Vulcob. Lambin. Wolf. *ὡς ἂν τῶν λεγόντων ἰσόμενος καὶ αὐτός*: quibuscum consentiunt T. in *ἂν*, S. R. in *καὶ αὐτός*.

Ibid. *ἀφελῆσθαι*. Recepti a Bodlei., loco vulgati *ἀφελῆσθαι*.

Ibid. *κατὰ τὸν Θεουκλίδην*. I, 18. Monuimus in Biblioth. Crit. Vol. III. P. II. p. 6.

P. 250. *πιερῶς ἄγαν*. Est ubi hoc recte dicitur, ut infra: non item hoc loco, ubi non dubium quin Auctor scripserit *ψυχρῶς ἄγαν*. Sensit vitium doctus homo, nescio quis, qui notulas in margine Aldinae meae scripsit, huic nomini apponens correctionem *πυκνῶς*: verum non vidit: hoc tamen reddiderunt Brunus & Amyotus.

P. 251. *ἐκάστης ἡμέρας προϊόντα*. Forte postremum in *κατιόντα* mutandum, ut habet Mosc.

Ibid. *μῆνας*. Forte Auctor scripsit *ἡμέρας*.

Ibid. *πάνυ προελθεῖν*. Sic Vulcob. R. S. T. Vulgo, *πάνυ προελθεῖν*.

Ibid. *πρὸς ἄλλοις*. Sic Lambin. Wolf. Palat. Mosc. Vulgo, *εἰς ἄλλοις*.

P. 252. *γράφαι*. Ita lenissimâ mutatione scripsi, loco vulgatae omnium librorum lectionis *γράφας*. Poterat etiam corrigi *γραπτὰ*, quod, reddidit Latinus interpres Brunus.

P. 253. *ὃ πάνυ προίσομαι*. Videtur, mutato *ὃ* in *εἰδὼ*, disjuncte accipienda sententia, neque plane neglexisse laudis occasionem, neque saepe lubens facultatem suam fortunae commisisse. Vulgata conjuncte accipienda est: quae ratio minus cum nexu totius loci congruit. Lambinus in margine habet *προίσομαι*: quod minus etiam huic sententiae aptum est.

Ibid. *Ἀπίλαβις — ἡγάπησι γὰρ*. — Vulgo, antecedens

cedens οὕτως perperam adjungitur huic versui. Sejunxit jam Bartonus auctore Athenaeo VI, p. 223, E, hunc locum referente, in postremis hac mutatione ἐγάπησεν ἄν: quam nolimus recipere.

P. 254. προφερόμενον. Sic Lambin. Wolf. Vulcob. S. T. Vulgo, προσφερόμενον.

P. 256. ἐν τῷ καὶ μεταβαλέσθαι. Dubiam facit hanc lectionem alia aequè bona ἐπὶ τῷ καὶ μεταβαλέσθαι, quam exhibent Palat. Mosc. Bodlei. 3. Lambin. Wolf. & expresfit Leonardus Brunus Aretinus, & post hunc Amyotus.

P. 257. τῆ περι τὰς ὑποθέσεις. Addidimus τῆ ex Palat. Mosc. S. T. Vulcob. Bodlei. 3. Lambin. Wolf.

Ibid. Μυροκλέα. Legendum Μοιροκλέα docuerunt Meursus Attic. Lect. I, 13: & Ruhnkenius Hist. Crit. Or. Gr. p. 79.

Ibid. οὐδὲν οὐδαμοῦ. Haud scio an rectius legatur οὐδὲν οὐδαμῶ, cum Palat. Mosc. Lambin. Wolf.

P. 258. τοῦ Ἐφιάλτου. Rectius omittitur τοῦ cum Palat. Mosc. Bodlei. 3. Lambin. Wolf. reliquis nostris codicibus, omnibus ante Stephanum editionibus: qui primus, nescio unde arreptum, invexit, ab eoque acceptum imprudens sequacium editionum turba propagavit.

Ibid. ὡς ἄλλα ῥαδιουργούσης. Forte verior est lectio, ὡς ἄλλὰ τε ῥαδιουργούσης, quam habent Palat. Mosc. Bodlei. 3. Lambin. Wolf.

P. 259. συνανύμων. Legendum ὁμανύμων, ut monuit Casaubonus ad Diog. Laert. I, 38.

Ibid. τῆς παραπροσβείας. Forte praeponendum περι, ut est in margine Lambin.

παρὰ Φιλίππου. Sic Vulcob. A. S. T. Lambin. Wolf. Vulgo, παρὰ Φιλίππου.

P. 260. δυνάμεων. In editionibus, inde ab Aldina ad Stephanianam & Graeco-Latinas tres, propagatum est vitium

vitium *δυναμίας*, quod posteriores tacite correxerunt, ac diserte rectius legitur in Palat. S. T. Juntin. Lambin. Wolf.

P. 261. ἀπορίας οὔσης. Rectius, ἀλλ' ἀπορίας οὔσης, Palat. Bodlei. 3. Lambin. Wolf.

Ibid. Δάοχον δὲ καὶ Θεσσαλὸν καὶ Θρακυδαῖον. Forte Auctor scripsit Δάοχον δὲ καὶ Θρακυδαῖον Θεσσαλούς, ut est in margine Lambini, & recepit Wolfius. Prius καὶ saltem delendum censuit Palmerius Exerc. Gr. Auct. p. 211, quem secutus est Bartonus. Magis etiam ad historiae fidem corrigere voluerunt Bryanus ac Solanus Δάοχον δὲ Θεσσαλὸν, καὶ Θρακυδαῖον Ἠλείον: quod nec repudiandum, nec requirendum.

P. 262. Βιωτάρχας, διοικῆσθαι τε. Ita dedi ex Palatino. Vulgo est prava interpunctio cum omissione particulae τε, hunc in modum, Βιωτάρχας διοικῆσθαι. Lambinus & Wolfius recte distinguunt, sed pro τε habent δέ.

Ibid. Τύχη δὲ τις ἴσκει. Vulgo, Τύχη δὲ τις ὡς ἴσκει, atque ita scripti omnes libri. Lambinus post ἰναντιοῦσθαι addit διοικῆ. Leniorem rationem sequendam duxi delendo ὡς.

P. 263. ταυτηῖ. Retinendum videtur: licet bonas praebeant lectiones alii libri: veluti ταύτην Vulcob. Lambin. Wolf: ταυτηῖ Wolf.

Ibid. ἀθροπέια. Sic A. Lambin. Barton. non nisi accentu diversi. Vulgo, ἀθρόποισι.

Ibid. λαμπρὸς. Sic Mosc. & Wolf. Vulgo, λαμπρῶς.

Ibid. ὤχετο τὴν τάξιν. Forte ὤχετο λιπὸν τὴν τάξιν, ut est in S. T. Lambin. Wolf. Loco τὴν τάξιν, Palatinus habet τὴν ταχίστην.

Ibid. πρὸς πόδα διαιρῶν. Sic Vatican. Vulcob. Lambin. Wolf. Barton: & dudum recte verterunt, Leonardus Brunus, in pedes dividens: Xylander, cecinit in pedes digestum. Male Crusenius & Amyotus. Vulgo, διαιρών.

P. 265. τὸ θαρρῆν. Margo Lambin. & A. τῷ θαρρῆν :
quod recepit Wolf. Nec tamen vulgatum repudiandum.

Ibid. καλῶς εἶχε. Sic Vulcob. A. T. Wolf. margo Lam-
bin. Photius. Vulgo, καλῶς, εἰ δὲ.

P. 266. ὡσπερὶ — κελεύοντας. Haec lectio non temere
est sollicitanda, quippe confirmata usu Plutarchi. Faciliore
construptione ὡσπερ οἱ — κελεύοντες habent Vulcob. A.
Bodlei. 3. Mosc. Lambin. Wolf. Barton: in κελεύοντες
etiam assentientibus S. T. Q. Caeterum, imitatur hunc
locum Basilius M. Homil. περὶ εὐχαριστίας p. 365, D.

Ibid. ἐπαγάγοιτο. Sic Vulcob. A. Bodlei 3. Palat. S. T.
Lambin. Wolf. Vulgo, ἀπαγάγοιτο.

Ibid. εὐτυχούσης. Sic Vulcob. A. S. T. Q. Lambin.
Vulgo, ἀτυχούσης. Caeterum, etiam nunc manus Auctoris
aliquid requirit, quam hujusmodi fuisse suspicor, πατρίδος
εὐτυχούσης, ἐκ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεία πάθη σύγ-
κρασιν περιζόμενος.

P. 267. αἰρεθεὶς μεθ' ἑτέρων. Sic Palat. Mosc. Lambin.
Wolf. Barton. Vulgo, αἰρεθεὶς δὲ μεθ' ἑτέρων.

Ibid. ἐξήτει. Sic Bodlei. 3. Wolf. Barton. Vulgo,
ἰζήτει.

Ibid. Μυρκαλία. Legendum Μοιρκαλία, ut monuimus
p. 425.

Ibid. Δάμανα. Legendum Δήμανα, ut est in Mosc.
Lambin. Wolf. Barton.

Ibid. ὡς τοῖς λύκοις. Ita Vulcob. A. T. Mosc. Bodlei. 3.
Junt. Lambin. Wolf. Vulgo, ὡς τοῖς λύκοις, quod ab
Aldino errore in posteras omnes editiones fluxit.

Ibid. ἑαυτοῦς. Sic. Palat. Vulgo αὐτοῦς: aliquanto
melius Lambin. αὐτοῦς.

Ibid. διήλλαξεν αὐτῶν. Sic Vulcob. Jannotius, nullo
addito codicis nomine: Lambin. Vulgo, διήλλαξεν αὐτῶν.

P. 268. αὐτῶν τε πράγματα. Sic Mosc. Lambin. Vulgo,
αὐτῶν τε τὰ πράγματα.

P. 269. ὄψα. Sic Vulcob. A. Lambin. Caeteri, ὄψιν.
Ibid. ἀπ' ἀργυράγχης. Rectius forte Lambin. & Wolf,
ἀπ' ἀργυράγχης.

Ibid. βουλόμενον. Sic Vulcob. A. S. T. Lambin. Wolf.
Vulgo, βουλομένου.

P. 270. εἰκοθιν, ἄμα. Inter has duas voces excidit,
operarum incuriā nostrarum, haec pars, καὶ τούτου χάριν
ἐπιδιαξάντες αὐτόν. Ubi, pro vulgato αὐτῶ, legendum
αὐτόν ex Vulcob. A. Palat. S. T. Lambin. Wolf.

P. 272. ὅπερ ἐν τίμημα. Hanc lectionem, non sper-
nendam per se, tamen dubiam facit alia lectio cum pro-
prietatis commendatione, tum auctoritate & numero li-
brorum Vulcob. Bodlei. 3. Palat. Mosc. R. S. T. Lambin.
Wolf. ὅσον ἐν τίμημα.

Ibid. μαθητῶν. A. Margo Lambin. Wolf. μαθηταῖς. Nec
tamen vulgata non bona est.

P. 274. Ἐρατοσθένης δὲ καὶ αὐτὸς —. Quare huic loco
αὐτὸς additum sit, forte quis dubitet. Utrum ex hac du-
bitatione, an ex veritate, sit lectio librorum R. S. T.
αὐτῶ, non statuo. Certe, si quid mutandum esset, prae-
stabat αὐτόν corrigere. Nunc vulgata ita videtur pro-
banda, ut auctoritatem Eratosthenis & significet, & aucto-
ritati aliorum ac Democharis opponat. Non reddiderunt
Leonardus Brunus & Amyotus.

P. 275. Δημόχαρις. Vulgo legitur Δημόχαρις: sed Δη-
μοχάρης legendum jam in margine Lambini notatum est:
itaque reddiderunt Leonardus Brunus & Amyotus. Hu-
jus Oratoris historiam luculente enarravit Ruhnkenius ad
Rutil. Lup. p. 8.

P. 276. ἀπίχης. Sic Vulcob. Bodlei. 3. Mosc. R. T.
Juntina, Lambin. Wolf. Vulgo, ἔχης.

P. 277. Ἐλβίαν — βεβιωμένην. Vulgo libri omnes
Ἐλβίαν καὶ γεγενημένην καὶ καλῶς βεβιωμένην. Nam, quod in
Variis Lectionibus Vulcob. & A. editionis Graeco-Latinae
exstat

exstat, Ἑλβίαν haud scio an à correctore sit. Sebastianus Corradus Quaesturae p. 23, & 24, agnito vero *Helviae* nomine ex Eusebio, quomodo vetus ἑλβίαν pro *divite* accipere, nec veram lectionem videre potuerit, plane miror: licet erroris socium haberet Bochium interpretem hujus Vitae Latinum. *Helviam* recte verterunt jam Amyotus, Crusenius, Xylander. Nec amplius in Graeco exemplo relinquenda erat vitiosa lectio, ut factum adhuc in Bryaneâ editione: nec dubium est de verâ lectione post doctam admonitionem Fabricii Marcodurani in Hist. Ciceronis p. 5, & Scaligeri ad Euseb. Chron. p. 149, item Xylandri ad hunc locum, qui proxima etiam verba transponenda monuit. Nos utramque correctionem recipiendam duximus, ut jam factum erat à Bartono.

Ibid. Τύλλιον Ἀπτιον. Sic Amyotus & Xylander verterunt. Scribendum erat utroque nomine mutato Τύλλιος Ἀπτιον, ut ex uno A. annotatum exstat, sed certis rationibus ostensum est à Fabricio Marcodur. Hist. Cic. p. 2: Sigonio ad Liv. II, 35, p. 399: Xylandro ad hunc locum. Vulgo legitur Τύλλιον Ἀπτιον.

Ibid. Οὐλοσόκοις. [Additur καὶ πολεμήσαντα Ῥωμαίους ἀπὸ ἀδυνατίας in Vulcob. A. Vatican. S. T: item redditum ab Amyoto.

Ibid. κίερα. Forte rectius sit quod habet Mosc. κίερα.

Ibid. διαστολὴν. Additur ὡς ἔοικε in Vulcob. S. T. quod germanum videtur.

Ibid. τὰ μὲν πρῶτα τῶν δύο ὀνομάτων. Legendum τὰ μὲν πρῶτα δύο τῶν ὀνομάτων: quod habent Vulcob. R. S. T. & reddiderunt Bochius & Amyotus,

P. 278. ἐπὶ τιμῇ. Graeco-Latinae editiones, ut sca- tent mendis typographicis, ita vitiose hic habent περὶ τιμῇ.

P. 279. προσαγγείλαντος. Legendum videtur προσαγγείλας: ut vertit Crusenius.

Ibid.

Ibid. τοῦ σώματος αὐτοῦ. Rectius legatur τοῦ σώματος αὐτοῦ, ut ex A. & Bodlei. 3. receperunt Bryanus & Bartonus.

P. 280. ἰτίτραπλο. Stephanus corrigendum putavit ἰτίτραπλο *conversa, immutata erat*, ut habet A. Equidem haud repudiem vulgatam, probabiliter hac sententiâ reddendam *nutrita, aucta, confirmata erat*.

P. 281. Ἀπολλωνίῳ τῷ Μόλωνος. Scribendum forte erat Ἀπελλωνίῳ τῷ Μόλωνι. Errorem librario, quam, secundum Rualdum, Plutarcho, tribuere malim: si quidem sit error. Nam ut J. Pearsonus, vir sane Rualdo & doctior idem & modestior, iudicat in Prolegomenis ad Hieroclem, probabilius etiam est duos fuisse diversos homines Apollonium & Molonem. Certe quaestio non ita est expedita, ut de ea Rualdus quidem tam certo affirmare deberet.

Ibid. Καὶ τὸν τε πρῶτον. Non est dubium quin Auctor loco τε, scripserit γε.

P. 282. Ἐπεὶ δὲ πολλοί. Vitium typographicum è Stephanianâ per Graeco-Latinas propagatum est πολλή.

P. 283. ὑφέλειν. Forte legendum ὑφελεῖν, & cum antecedentibus jungendum. Est enim haec sententia item ut prior ex eodem petita loco Ciceronis Orat. Pro Plancio, cap. 27. Μοῖσ. ὑφελεῖν.

Ibid. τῶν πολιτῶν γινῶσι. Ita unus habet A: ut verterant Amyotus & Cruferius. Vulgo, perperam, τῶν πολιτικῶν γινῶσι.

Ibid. μνημονεύειν. Vulgo abest. Recepimus ex Vulcob. A. S. T.

P. 284. τὸν μὴ ἐκτετμημένον. Sic exhibuimus post Bartonum ex uno A: ut verterunt Bochus & Amyotus. Vulgo μὴ abest.

P. 286. χρίσι, ἔπειν. Mendum est εἰπεῖν in omnibus libris & scriptis & editis: quod corrigendum duxi.

Ibid.

Ibid. αἰτουμένου — ἔδωκε. Ita distinxi cum A. Vellem etiam ἡμέραν retinuissem. Nam vulgo legitur αἰτουμένου δ' ἡμέραν αὐτοῦ μίαν, ὃ Κικέρων μόνην τὴν ἐπιούσαν ἔδωκε. In Vulcob. Q. S. T. Junt. est ἡμέρας: in iisdem, excepto Q. & Junt., est αὐτῶ.

Ibid. καλούντων. Abest in S: nec sane nisi varia lectio antecedentis διαγαγόντων esse videtur.

Ibid. τῶ Μανιλίῳ ταῦται. Rectius sit forte τ' αὐτὰ, quod conjecerunt Solanus & Bartonus: nec tamen vulgatum repudiam.

P. 288. ἐκοτῆναι. Immo ἐκοτῆσαι, quod habet Aetivam vim.

Ibid. προσθήκη — ἰσομένῳ. Sic & Bartonus dedit. Prius est in Vulcob. A. T: posterius in Vulcob. A. Vatican. Vulgo, προσθήκην — ἰσομένου.

P. 289. γενησόμενος. Malim γένητόμενος:

P. 290. Μέρκος Ὀθων. Utrum haec Plutarchi sit scriptura, an Praenomen librariis debeatur, haud facile dixerim. Erat quidem hic *Lucius Roscius Otho*.

Ibid. Ἐκ δὲ τούτου — λοιδορίας. Duae lectiones in unam confusae sunt: altera, Ἐκ δὲ τούτου ἐτράποντο πρὸς λοιδορίας ἀλλήλων: altera, Ἐκ δὲ τούτου πρὸς ἀλλήλους ἐχρῶντο λοιδορίας.

Ibid. διαπεφευγότες μὲν ὅλης τῆς Ἰταλίας. Nullo modo dici hoc poterat de Syllae veteranis, in agrorum possessione collocatis. Scripsisse videtur Plutarchus, διαπεφευγότες μὲν ὅλης τῆς Ἰταλίας, qui per totam Italiam se insinuassent, radices egiissent. Similiter ipse in Dione p. 963, A, de Philisto, ἄστος μὲν οὖν εὐθὺς κατέλθων διεπιφύκει τῆς τυραννίδος. De quo loco, & dictionis genere, plura petantur a Toupio in praefatione ad Curas Posteriores in Theocritum.

P. 291. μάλαχην ἀπόκρισιν. Prius forte mutandum in

Ἐς

μαίεθ

μανικὸν cum Vulcob. Posterius recepi ex A. & Mosc. pro vulgato ὑπέκριον.

Ibid. αὐτὸς ἐπιτίθεμι. Haud scio an Auctor scripserit ἑμαυτὸν ἐπιτίθεμι. Ita & vertit Bochius, & requirit sensus dici proditi a Cicerone in Orat. Pro Muraena cap. 25.

Ibid. συνεχομίται. Additur in Vulcob. A. S. T. καὶ καταλοχιζομίται.

P. 292. ἀποδύμενος. Legendum ἀπελνόμενος. Frequentissima est horum verborum confusio.

Ibid. ὡς ἐπίσταται. Vix sanum est. Dum quid melius allatum erit, legam ὡς ἐπιστάτας, vel ὡς ἐμπιστεύτους, vel ὡς πιστότατα: certe, quidvis potius quam vulgatum.

P. 295. καὶ πιστεύων. Videtur mendum subesse. Forte legendum καὶ πίσιν ἔχων, & fidem apud eos habens. Bochus reddidit, ab his, data fide publica, res Allobrogum cum conjuratis didicit.

Ibid. ἀλήλους ἀδύλους. Prior vox delenda, ut orta ex pravâ scripturâ sequentis. Utraque abest in Vaticano codice.

P. 300. μέγιστος ἦν. Huic lectioni praeferenda est ea quam habent Vulcob. A. Vatican. μέγιστον, & Bartonus recepit. Nec aliud quaerendum, nisi forte μέγιστος δὴ τῶν πρότερον νικησιμῶν εἶτος — κατεβίβθη.

Ibid. καταβαίνειν. Deest quid ad sententiae absolutio- nem; quod non expletur praeposito καὶ, ut Bartonus putavit. Mibi corrigendum videtur κάτω μένειν. Forte etiam duae lectiones, utraque probabilis, in unam hanc sunt confusae: altera, ἀπ' ἐπέλευον, εἰ βούλοιο, μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεμονάμην καταβαίνειν, ut reddidit Amyotus: altera modo exposita, quae, retentis reliquis vulgatae partibus, loco καταβαίνειν habet κάτω μένειν.

P. 301. εἰ τε δῆμαρχοι. Sic Vulcob. A. T. Amyot. Vulgo, εἰ τε χιλιάρχοι. Bochius vertit, & qui cum eo conspiraverant: ut saltem aliquid daret.

Ibid.

Ibid. τοῖς ἐκείνου πολιτεύμασιν. Assentior Solano ἐκείνου
mutanti in ἐκείνων, subintellecto δημάρχων. Item vertit
Amyotus. Nam, quod in Vulcob. & Vaticano est, οὐ μέγ
ζονος δὲ δόξης, valde friget, nec nisi correctoris videtur
commentum.

P. 302. ἐπισκόπωντος. Legendum ἐπικόπωντος, ut vere
monuit Ruhnkenius ad Rutil. Lup. Praefat. p. 11.

P. 303. ἐπαιρόμενον. Sic Mosc. Bodlei. 3. Junt. Vulgo
ἐπαιρομένου.

Ibid. Μουνατίω. Hoc nomen hic & proxime recepimus
ex Vulcob. A. Bodlei. 3. Mosc. T. Amyot. Vulgo,
Νουματίω & proximo Νουμάτιε.

P. 304. παριόντος. Sic Vulcob. T. & expresfit Amyotus.
Vulgo, παριόντος.

Ibid. Πόπλιον δὲ Κώνσταν. Manifestum est vitiosam esse
hanc lectionem; quae vera sit, non item manifestum. A.
Πόπλιον δὲ Κότταν: Vulcob. Bochius, Amyotus, Ποπίλιον
δὲ Γάϊον, ut habet Jannotii varia lectio in Apophthegmati-
bus p. 205, B, ubi in eodem disto Ciceronis est Κάπτον
δὲ Ποπίλιον, ex quo Meziriacus facit Κώνσταν δὲ Ποπίλιον,
nescio qua auctoritate: alii legunt Κώνσταν δὲ Πόπλιον.
Totum hoc ejusmodi est, ut definire nil possumus.

P. 306. ἀπάρτιον. Id est, αὐτίονεμ. Sic Q. A. Vulcob.
auctorem. laudans Budaeum: item Apophthegm. p. 205,
C. Vulgo, ἀμαρτίαν.

Ibid. ἡπερεῖτο τῶν διόδων. Non sanum videtur. Forte
corrigendum, ἡπερεῖτο, καὶ διὰ τῶν διόδων πλανώμενον
αὐτὸν ἰδεῖντα —.

Ibid. Ἀρηλίαις. Sic Bodlei. 3. Mosc. Juntin. item in-
terpretes, Bochius, Amyotus, Xylander, Crusenius.
Vulgo inde ab Aldinā, Ἀρηλία.

Ibid. Ἀβραν. In ejusdem rei narratione Vit. Caesar. p.
712, A, est Ἀβραν. frequenti hujus diphthongi permuta-
tione: de qua videatur Dorvillius ad Charit. p. 45.

Ibid. συνέλλε. Legendum συνεσῆλλε, ut est in Vita Caesaris p. 712, B.

P. 307. ἀπειγράψατο. Atqui non Caesar accusavit Clodium, sed εἰς τῶν δημάρχων, ut ipse ait Plutarchus in Vita Caesar. p. 712, C, & aliunde constat. Igitur assentior Bartono censenti hoc ipsum excidisse.

Ibid. Τερτίω. Sic Vulcob. A. Q. Vulgo, Τροεντίαν.

P. 309. ἐπὶ τοῦθ' ὁ Κικέρων ἐκαλεῖτο. Unus A. ἐπὶ τοῦτῳ Κικέρων ἐγκαλεῖτο, quod recepit Bartonus. Equidem vulgatam hoc sensu accipere, quam repudiare, malim.

P. 310. περὶ τῶν Ἀλβανῶν. Malim τὸ pro τῶν.

P. 311. Ἰπτανίε. Rectius legatur Ἰπτανίω, ut est in Mosc. & Juntin. ac recepit Bartonus.

Ibid. Ἰπαρχο. Sic Vulcob. habet, & usus postulat. Vulgo, Ὑπαρχο.

Ibid. Οδεργίλι. Sic A & Cicero Or. Pro Plancio cap. 20. Item vertendo reddiderunt Amyotus & Xylander. Vulgo, Οδεργῆ.

Ibid. πρὸς αὐτὰς ταῖς πρεσβείαις. Sic post Bartonum dedi pro vulgato πρὸς αὐτὸν. Mosc. & Bodlei. 3. praebent αὐτὰς: S. T. Vulcob. addunt ταῖς πρεσβείαις. Poterat etiam corrigi, ταῖς πρὸς αὐτὸν πρεσβείαις.

Ibid. περὶ τῶν Ἰταλίων. Corrigendum cum H. Stephano πρὸς τῶν Ἰταλίων.

P. 312. ἀνεμόρξασαι. A & Bodlei. 3. ἐνομόρξασαι, quod tamen non reponendum duximus.

Ibid. βιαιῶν. Ita recepi, ut jam Bartonus corrigendum monuerat, pro vulgata omnium librorum scripturā βιαιῶς.

P. 314. καὶ πάντων. stabilitatem, firmitatem, non mutem, licet non deterius praebent κατάστασιν Mosc. T. Vulcob. Bodlei. 3: quod si recipiatur, tamen desideret praeposendam particulam καὶ. Prior hujus periodi pars usque ad ταίμων referitur ad ipsam actionem Milonianam: posterior, generatim ad dicendi facultatem Ciceronis.

Ibid.

Ibid. μεταβαλεῖν ἰσθῆτα. Bartonus malit μεταλαβεῖν: quod magis quidem consuetum est, nec tamen ita proprium ut vulgatam repudiemus.

P. 315. Καιλίου. Sic A. Bochius, Xylander, Cruferius: auctor ipse Cicero, cujus haec ad Caelium exstat Epistola, Fam. II, 11. Vulgo, Κεκιλίου.

P. 317. δὲ αὐτοῦ Πομπηίου. Operarum, levi quidem, tamen vitio irrepfit δὲ pro δ'. Caeterum malim δ' αὐ τοῦ Πομπηίου.

Ibid. διαπορεῖν. Vulgo abest: recepi ex S. T. Vulcob. A: & expresfit Bochius.

Ibid. τοὺς φίλους. Sic recte Bryan. & Bartonus, nullā tamen additā admonitione: reddiderunt item Amyot. Xyl. Cruferius. Nam omnes libri habent τοῖς φίλοις: nisi quod in Jannotianā Collectione haec notula sub signo Q exstat, ἴσως, τοὺς φίλους.

P. 317. ἄσμενος. Legendum ἀτμένοισι. Monuimus de hac formā in Epistol. Crit. p. 27: & plura dabimus alio tempore.

Ibid. ἴσως. Sic A. eodemque tendit ἴσως, quod est in Bodlei. 3. S. T. Vulgo, ἴσα.

P. 318. στυγνός — δυσνοεῖν. Hujus dicti acumen profus obliteravit prava scriptura cum hoc loco, tum in Apophthegmatibus p. 205, D. Legendum puto σύνους — συνοεῖν. Latine non ausim reddere acumen quod est in ambiguitate harum vocum: σύνους est contracto ac tristi cogitabundoque vultu, est item concors: συνοεῖν est consentire.

Ibid. Μάρκιου. Ita Bryan. & Barton: nec unde habeant, dicunt. Tamen sequendos duxi. Item verterunt Amyot. Xyl. Crus. Vulgo omnes libri Μάρκιου, excepto Moscuenfi qui habet Μάρκου.

Ibid. περιγενέσθαι. Sic S. T. A. Vulcob. & recepit Bartonus. Vulgo, παραγενέσθαι.

Ibid. διήνεγκεν. S. Vulcob. διῆκεν.

P. 319. *ἴναι*. Ita ratio postulat. Vulgo, *ἴναι*.

Ibid. *μεταφράζειν*. Vulcob. addit *Πλάτωνος*; A, *τιμὰ τοῦ Πλάτωνος*. Sed hoc minus desiderem, quam hujusmodi quamdam lectionem, *μεταφράζειν, καὶ τῶν ἠθικῶν ἢ διαλεκτικῶν ἢ φυσικῶν διατριβῶν ἕκαστον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβάλλειν διὰ λέξιν*: licet exempla nominum nulla ex Moraliis petita sint.

P. 320. *συγκατάθεσιν*. Sic Vulcob. A. Vulgo, *κατάθεσιν*.

Ibid. *καὶ ἔλους* — *γράφαι*. Memorare certe debemus aliam lectionem, quam dijudicare nunc longum est. Sic igitur T. Vulcob. A. *καὶ ἔλους τοὺς συναγμείους λόγους αὐτῶν καὶ μύθους ἑσταῶτα γράφαι*. Vulgata si vera sit, vix liberari poterit Plutarchus à reprehensione Corradi Quaestur. p. 274.

Ibid. *πλεῖστα*. Requiro τὰ πλεῖστα.

P. 321. *εὐσίαν αὐτῶν*. Sic Mosc. Bodl. 3. Junt. Ald. Baf. Vulgo, *εὐσίαν αἰδῆς*, est vitium Stephanianae.

P. 322. *οὐνοσταμίαν*. S. T. A. Vulcob. addunt *ἐπὶ τοὺς ἀστέρας*, quod non spernendum.

P. 323. *μεταβιβλάττει*. Sic S. T. A. Vulcob. Vulgo, *μεταμιμνήσκει*.

Ibid. *ποσειδῶν πλεῖθος*. T. A. Vulcob. addunt *ἀνθρώπων ὑπὸ χαρῆς καὶ πόθου*.

Ibid. *ἀντιπαρεξίοντες*. Sic Bodlei. 3. Vulgo, *ἀντιπαρεξίοντες*.

P. 324. *Ἐδέει δὲ* — *ἀναδίζασθαι*. Secuti sumus codices T. A. Vulcob. quos item secuti videntur Bochius & Amyotus. Nam vulgo defunt haec verba *μείζων τις αἰτία γεγονέναι τοῦ τῶν Κικέρων*.

P. 325. *ἀδελφῆς Καίσαρος*. Legendum *ἀδελφίδης Καίσαρος*, monet Palmerius Exerc. in Gr. Aucr. p. 212.

Ibid. *ὑπῆρξεν τὸ μεράμιον αὐτῶν*. Sic T. Q. S. Bodlei. 3. Vulgo *ὑπῆρξεν πρὸς τὸ μεράμιον*. In R tamen adest *πρὸς*, sed cum lacuna. Forte probabiliter mutetur in *πρὸς*; sed in re dubiā, & codicum in alteram partem auctoritate non item dubiā, omittendum duxi.

Ibid.

Ibid. *θεραπείων τὸν Καίσαρα*. Sic S. A. Vulcob. & expresferunt Interpretes. Vulgo, *θεραπείουτος Καίσαρα*.

P. 327. *κατῆγει πρὸς θάλασσαν*. Addunt Mosc. R. T. & Bochius εἰς Ἀσύρα, quod non spernendum.

P. 328. *πάλιν ἢ παλίντροπα βουλευματα*. Sic S. T. Vulcob. Vulgo, *πάλιν προβουλευματα*.

Ibid. *Καίτην*. Ita habet A, in hoc quidem nomine integer, in reliqua lectionis parte non item. Eandem lectionem in margine notavit Amyotus. Recepti historiae auctoritate & consensu virorum doctorum: veluti Fabricii Marcodurani Hist. Cic. p. 216. Scaligeri ad Euseb. Chron. p. 160. Bartoni ad hunc locum. Vulgo mendose legitur *Καπίτας*: quod ortum a librarii dubitatione inter *Caruam* & *Cajetam*. Appianus ex veteribus solus *Caruam* hac in re memorat: sed haud dubie corruptus, ut recte iudicat Schweighauserus, de Bell. Civ. IV, 19.

Ibid. *αὐτῷ βοηθεῖ*. Sic A. consentientibus caeteris codicibus, item Junt. Ald. Bas. Vulgo, *αὐτοῦ βοηθεῖ*: quod est vitium Stephanianae, indeque in reliquis propagatum.

P. 329. *ἰάρα*. Legendum *ἐνεάρα*: ut jam Solanus monuit.

P. 331. *ὑπερβαλλόμενος — σοφιστάς*. Si, quod Bartonus voluit, Plutarchus tria genera orationis, iudiciale, deliberativum, & demonstrativum, significasset; censendum esset excidisse ea verba quibus deliberativum significaretur. At Plutarchus aliam rationem secutus est, de qua alio loco uberius dicemus.

P. 332. *Καιλίου*. Vulgo, *Κελίου*. Mosc. Junt. Amyotus, *Κεκιλίου*.

Ibid. *πρὸς τοὺς δικαστάς*. Inficeta repetitio. Legendum, — *ἐκ τῶν περιεστῶτων, ἰσχυρῆ διαμεδιάσας πρὸς τοὺς καθήμενους δικαστάς*. Paulo aliter narratur in Vita Catonis p. 769, D: non tamen ita, ut vulgata lectio quidquam patrocini inveniatur.

Ibid. τὸ πεφροντικὸς τοῦτο. Postremum hoc assumimus, pro vulgato τοῦτω, ex S. A. Vulcob. in quibus est τὸ φροντιστικὸν τοῦτο.

P. 233. μεγαλοπρεπέστεροι. Sic A. Vulgo, μεγαλοπρεπέστατοι.

P. 234. ἀντιγράφοντας. Legendum, vel ἀναγράφοντας: vel cum S. T. Q. Bodlei. 3. Vulcob. γράφοντας, quod expresit Amyotus.

P. 335. μετίνεα. Hoc ita friget meo sensu, ut institium putem.

Ibid. ἀγίνεαι. Sic A. unde recepit Barton. expresit Crusenius. Vulgo, εὐγίνεαι.

Ibid. ἀποκρυπόμενον. Puto hoc ita esse transponendum — περιφερόμενον, καὶ ἀποκρυπόμενον, καὶ περιφεύγοντα τὰν βίαταιν τὰς εὐ πάλυ πρὸ τῆς φύσεως ἦκοντα. Aliter Q. R. S. T. Vulcob. retento vulgato ordine, τοὺς — ἦκοντας: quod non recepinus, quia illa transpositionis ratio probabilior videbatur.

I N D E X I.

LOCORUM SELECTOTUM EX HISTORICIS GRAECIS.

H E R O D O T I.

- I. Exordii pars prior. I, 1, 2. pag. 1.
- II. Gyges a Candaule, domino suo, Lydiae rege, fatuo homine, cogitur uxorem illius, reginam, clam ipsâ, nudam spectare: deprehenso facinore, cogitur item ab indignabundâ reginâ Candaulem interficere, propositâ optione, utrum mori ipse confestim, an regnum accipere & se in matrimonium ducere, mallet. I, 8-12. 2.
- III. Arion è mari servatus a delphino. I, 23, 24. 5.
- IV. Solonis apud Croesum de felicitate disputatio. I, 29-33. 7.
- V. Lydi cum Medis è bello ad pacem & societatem conciliantur. Thales defectum Solis praedicit. Idem Croeso transitum Halys fluvii expedit, avertendo fluvii itinere: ut quidem opinio est Graecorum, quam non probat Herodotus. I, 74, 75. 11.
- VI. Cyri Persae nativitas, pueritia, res ad virilem usque aetatem, quo tempore Astyagem avum regno Medorum exuit. I, 107-129. 13.
- VII. Urbs Babylon quomodo, & ad quantam pulcritudinem simul & magnitudinem, exstructa sit. I, 178-182. 29.

- VIII. Assyriorum leges, de nuptiis, curatione aegrotantium, prostitutione religiosa mulierum, lustratione post coitum. I, 196-199. 32.
- IX. Aegyptiorum mores, victus, regio, leges. II, 35. 36. 36.
- X. Aegyptiorum, qui in palustri vel arata regione habitant, diversa cibi victusque ratio. II, 77, 79, 92. 38.
- XI. Aegyptiorum medicina, luctus in funeribus, ratio condiendorum mortuorum. II, 84-88. 39.
- XII. Aegyptiorum propria & antiquissima opinio de migratione animorum in alia deinceps corpora. II, 123. 42.
- XIII. De Labyrintho. II, 142. 43.
- XIV. De lacu Moeride. II, 148. 44.
- XV. De Pyramide Cheopis regis, qui in isto opere misere exercuit Aegyptios. II, 124, 125. 46.
- XVI. Aegyptii furis mira solertia, qua regii thesauri pecunias spoliants, perlatuit. II, 121. 48.
- XVII. Aethiopum natura, solum, victus, leges. III, 20-24. 53.
- XVIII. Persarum, qui Magos interfecerant, consilium de constituenda re publica habitum: in quo tres trium principum contrariae referuntur sententiae de tribus imperii generibus, singulari, paucorum, populari: id est, de Monarchia, Oligarchia, Democratia. III, 80-82. 56.

T H U C Y D I D I S.

- I. Exordium: de antiquo Graeciae statu ante Bellum Peloponnesium. I, 1-23. pag. 61.
- II. Athenienses, consilio Themistoclis, maris imperium inter Graecos obtinent, ac dirutos à Persis urbis muros instaurant, invitis deceptisque Lacedaemoniis. I, 89, 99. 77.
- III. Pausanias Xerxi Graeciam proditurus, à Lacedaemoniis deprehensus interficitur. I, 128-134. 84.
- IV. Themistocles à civibus è Graecia pulsus, apud Persas honoribus & opibus cumulatus, moritur. I, 135-138. 90.
- V. Periclis in gubernandâ re publicâ certum ac prudens consilium, sub primam Peloponnesiorum irruptionem in Atticam. II, 13-22. 94.
- VI. Descriptio pestis quae Athenas vexavit, sub secundam Peloponnesiorum irruptionem in Atticam. II, 47-54. 98.
- VII. Proximus deinceps locus. Periclis sapiens & constans in gubernandâ re publicâ ratio, excelsus & imperterritus in calamitatibus & periculis animus; simul dirissima peste Athenienses in urbe inclusos & coarctatos prementem, & hoste agros sub ipsis moeniis vastante. Ejus oratio habita ad populum, qua eum animo fractum & labantem ad pristinam fortitudinem revocat. Porro, de ejusdem viri ingenio & omnigenâ virtute. II, 55-65: VI, 15. 105.

XENOPHONTIS.

DE INSTITUTIONE CYRI MAIORIS.

- I. *Exordium Operis.* Difficile esse, quem diu obtinere imperium in homines; quippe à natura ita factos ut alterius hominis in ipsos imperium haud facile ferant, Cyrum plurimis & volentibus imperasse. pag. 115.
- II. *Proximus deinceps locus.* Cyri nativitas & ingenium: Persarum leges & institutio, in quibus educatus est. 118.
- III. *Proxima.* Cyri pueri, cum simplici ac nativâ gratiâ, festivitas ac benivolentia, quibus avum Astyagem sibi conciliat. 125.
- IV. *Item, proxime sequens locus.* Cyri è pueritiâ egressi commutatio ad verecundiam: amor erga sodales: studium venandi, & excellendi in equitando, jaculando, sagittando, in iisque artibus discendis. 132.

DE EXPEDITIONE CYRI MINORIS.

- V. *Initium Operis.* Cyrus Minor quo genere natus, quas dissensionis cum Artaxerxe fratre causas habuerit: adversus quem bellum instruit, & cum exercitu in Persiam proficiscitur. 139.
- VI. *Cyrus*

- VI. Cyrus, rebus suis ad pugnam compositis, acie-
que ordinatâ, praelium committit, in quo
ipse vincens cadit. I. 146.
- VII. Characterismus Cyri & laudatio. Describuntur
ejus ingenium, animus, institutio, mores:
quibus omnibus, & reliquo virtutis honesta-
tisque studio, dignissimus regio munero ex-
stitit ex omnibus, qui post Majorem Cyrum
fuerunt, Persis. II. 155.
- VIII. Characterismus Clearchi, Proxeni, Menonis,
Hagiae, Socratis: qui Graecorum militum
sub Cyro duces fuerant, eoque mortuo de-
cepti per inducias à Tissapherne & interfecti
sunt. II. 161.
- IX. Xenophon Atheniensis Graecos, ducum caede
perculosos ac de salute suâ desperantes, ora-
tione & exemplo ad fortitudinem ac vindictam
excitat. Quo facto, eligunt alios, caesorum
loco, duces: in quibus & ipse fuit. III. 167.
- X. Proxima. Orationes in militum concione ha-
bitae à ducibus cum aliis, cum Xenophonte:
qui exercitum ad fiduciam & robur adhortatur
ac bonâ spe replet, suadens eam ingrediendam
salutis viam quae constat pietate erga Deos,
& obtemperantia imperii erga duces. III. 176.
- XI. Graeci difficillimo itinere in Armeniâ, per al-
tam nivem nituntur, pressi inopiâ cibi & fri-
gore, plerique etiam bulimo ac torpore humi
labentes & obdormiscentes; hostibus interea
insequentibus. Confesto tandem itinere, per-
veniunt in pagos beatos, omnium rerum copiâ
abundantes: ubi complures dies per laetitia
& convivationes transigunt. IV. 186.

HISTORIARUM GRAECARUM.

- XII. Atheniensium in populari re publicâ iniquissimum injustissimumque iudicium: quo duces, ad Arginusas pugna navali Lacedaemoniorum victores, capitis condemnarunt; quod scilicet naufragos suos è mari non sustulissent. I. pag. 193.
- XIII. Atheniensium calamitas in paucorum dominatu, eorum qui Triginta Tyranni dicti sunt, & adversus plebem caedibus & exiliis saevierunt Quorum Critias, unus omnium crudelissimus, Theramenem, collegam quidem illum, sed ipsius pestiferae cupiditati adversantem, factione opprimit & interficit. II. 202.
- XIV. Proxima. Thrasylbulus cum Exulibus bello aggreditur & expellit Tyrannos. Quo factò, Atheniensium ambae factiones, id est, & optimatum & popularis, in pacem & gratiam reconciliantur, his conditionibus; ut injuriarum memoria oblivione, quam amnestiam vocabant, obrueretur: & res publica denuo ad pristinas popularis formae leges constitueretur. II. 213.

P O L Y B I I.

- I. Exordium Operis. De Historiae utilitate, universè peculiariter, de argumenti à Polybio tractati momento & gravitate. 225.
- II. Forma

II. Forma rei publicae Romanae, temperata ex triplici imperio, singulari, optimatum, populari, id est, Monarchia, Aristocratia, Democratia.
VI. pag. 233.

P L U T A R C H I.

VITAE DEMOSTHENIS ET CICERONIS.

Exordium.	243.
Vita Demosthenis.	247.
Vita Ciceronis.	277.
Comparatio.	331.

I N D E X I I.

A N N O T A T I O N I S.

- A.
- Abundantia. 367, 415.
 ————— vitiosa in φάσι et
 εἰπῶν. 376.
- Aeschines Socraticus, non
 est auctor Dialogorum,
 qui ejus nomine feruntur.
 394.
- Aexonenfes, Populus Att.
 413.
- Agnon, Theramenis pater.
 402.
- ἀγνοῦν, duplex habet infi-
 turum. 371.
- ἄλλα et τὰ ἄλλα, differunt.
 340.
- ἄν, omnibus Modis addit
 vim Conjunctivi et con-
 ditionis. 382.
- ἀνασκευασία. 381.
- ἀντιμὴν δίαιτα. 360.
- ἀνίμης quem. 409.
- Antiphon, à XXX viris oc-
 cibus. 404.
- Anytus, Thrasylbuli socius,
 praetor Exulum ad Phy-
 lam. 404.
- ἀνωρισμέναι urbes. 360.
- ἀπιστία, pro ἀπειθείᾳ. 379.
- ἀπό τινος φόβος. 370.
- ἀπὸ βοῆς quid facere. 414.
- ἀποσκευασία τινα. 380.
- ἀποδεικνύειν. 339. et seq.
- ἀπόδειξις. 339.
- Apollonius; Molomis, an
 Molo? 430.
- ἀπορροφία et καταρροφία,
 quid differant. 375.
- ἀποσημαίνεσθαι quem. 409.
- Archedemus, demagogus
 Ath. 391.
- ἀργία, liberalis. 373.
- Aristarchus, unus ex CCCC
 viris. 395.
- Aristides Rhetor, Xeno-
 phontis locum imitatur.
 371.
- ejus Declamatio
 perdita Adversus Callixe-
 num. 399.
- ἄριστος διαβολὰς ἐκδέκεσθαι
 ap. Herod. an sanum? 356.
- Athenae. Attica eosdem sem-
 per incolas habuit. 359.
- Athenas

- rei publicae vestigalia. 366.
 pestis descriptio Thucydidea multos imitatores habuit. 366.
 Pugna ad Arginusas: in ea quae fuerit Athenensium acies. 396. seq.
 iudicium capitale de ducibus victoribus. 390. seq.
 XXX viri inquilinum quisque unum interficiendum deligunt. 401.
 XXX viri Eleusinos vi ac dolo opprimunt, eorumque urbem ipsi sibi vindicant. 407. seq.
 X viri in Piraeo, focii XXX virorum. 410. seq.
 κερὸς λιμὴν, quis fuerit. 415.
 theatrum Munchiae & Piraei an idem fuerit. 415. seq.
 Lex de vincendis numella canibus mordacibus. 417.
 Decretum δημοκρατίας. 417.
 tabulae Geographicae accurate factae adhuc desiderantur. 417.
 ἀλλή. 355. seq.
- αὐτός. infervit repetendo subjecto. 376.
 ejus loco repetitur subjectum. 377.
 ejus repetitio efficaciam habet in Aeschylī loco complurium Scriptorum imitatione frequentato. 387.
 ἀφοσιῦσθαι θεῶ. 354.
- B.
- Babylonis muri qualem laterum coagmentationem habuerint. 353. seq.
 Basilii M. locum Plutarchi imitatur. 427.
 βαυκαῖον. 381.
 βοηθία, opitulatum advenio. 408.
 βαυκολία τινα. 381.
 Breviloquentia. 364. 394.
- C.
- Cajeta: ad eam Cicero interfectus. 437.
 Callixenus. 399.
 Canes mordaces numella vincendi, ex Lege Solonis. 416.
 Charmides, Glauconis filius. 410.
 Cleophon, Demagogus. 399.
- Ff Cii.

- Critias, praecipuus XXX vi-
rorum. 406.
—— librum scripsit de
re publica Lacedaemonio-
rum. 403.
Cyrillus Alex. emendatus.
418.
- D.
- δέ, repetitum efficaciae caus-
sa. 409.
Decelia. 392.
δεικνύειν. 339.
δείξει 339.
είμαι οίω μὴ δεῖσθαι ἀνέμων,
Herodoti. 345.
—— τινος, arcesso, peto
quid. ib.
διὰ, Verbis adjunctum, vim
addit certaminis. 377. seq.
διὰ πολέμου ἴσθαι τινι, et si-
millia. 388.
διαγωνίζομαι. 377.
διαλέγεσθαι inservit periphra-
si Verbi cui a'dditur. 385.
διαπαυδάω. 378.
διαπυφνύειν τινος 431.
διατοξεύω. 377.
διεξίχουσαι διὰ πάντων. 354.
διέρχουσαι, de via et de ora-
tione dicitur. 371.
διουλαβῆσθαι 419.
Dio Chryf. locum Xeno-
phontis expressit. 369.
- Diogenes Laertius. 350.
δῶμος πλίνθου. 353.
Duplex lectio, an dictio,
in unam confusa. 374.
405. 414. 431.
- E. H.
- εἴ τῳ ἰακνὸς τεκμηριῶσαι,
Thucydidea dictio. 361.
εἴμι ἴεναι τινι διὰ πολέμου.
388.
εἰς ἕκαστον et ἕνα ἕκαστον,
differunt. 401.
ἐκκαθεύδειν 413.
ἐκνικῶ. 360.
Ellipsis. 401. 415.
ἐμπύπλῃμι locos exulibus.
407.
ἐμποίῳ τινι ἄς — ορίσθαι
cui injicio. 384.
ἐν δὲ, Homericum. 350.
ἐνεργεῖς. 360.
ἐπέχειν τινι χόλον. 351.
ἐξ, pro ὑπό. 340.
ἐξηγεῖσθαι. 365.
ἐξίτηλος. 340.
excubare, excubiae. 413.
Exordium cum Nomine
Proprio ac Tertia Persona
Verbi. 344.
ἐπάγω, ἐπαρχία 370.
ἐπέρχεται με, vel μοί, ἴμερος.
346.
ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν. 392.
- ἐπι-

ἠπιζώνυθαι et ὑποζώνυθαι,
differunt. 355.

H.

ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντι. 358.

ἠπισημαίνει morbus. 367.

Harpocraton emendatur.

ἠπιτρέφεται, et ὑποτρέφεται,
cui vindex. 352.

412.

Heliodorus expl. 376.

ἔργα et γενόμενα, differunt.
441. seq.

Helvia, mater Ciceronis.

429.

ἑταῖροι, oligarchiae studiosi.
404,

Hermogenes emend. 390.

399.

ἕτερος τοιοῦτος. 352.

HERODOTUS expl. et e-

Eunapius explicatur. 400.

mend. 337—357.

ἐφάπτεσθαι κάλλους. 355.

Homerum imita-

ἢ οὐ, pro simplici ἢ. 367.

tur. 342. 347. 352.

ἢ ἄσπερ, pro simplici ἢ.
400.

Euripidem

346. 357.

ἦκω εὔ τινος. 346.

ἦλος, Terminatio. 340.

I.

G.

Interpretatio, quid sit. 337.

γὰρ duplex. 389.

genera ejus, Gram-

— initio, Homericum.
352.

maticum et Criticum. ib.

γενησόμενα et μέλλοντα, diffe-
runt. 365.

337. seq.

γενήται, cujus Temporis vim
habeat. 341—344.

Jon, poeta. emend. 423.

γενόμενα et λεγόμενα, confun-
duntur. 341.

ἱστορίη, quid sit. 339.

ἰσχνῶς εἰπεῖν. 418.

— et ἔργα, differunt.
341.

Julianus Imp. expl. 339.

K.

— cujus Temporis vim
habeat. 341—344.

καθαρείαις. 375.

Gregorius Naz. explicatur.
376.

καί, intendit interrogatio-

nem. 395.

καὶ ταῦτα μὲν ταύτη. 423.

καρβατίνας. 389.

Ff 2

κατά.

κατάπλεες. 374.
 κατασιωτάσθαι. 412.
 κατασιωτάζω 403.
 κατασιωτάζομαι. 389.
 κελύειν ἐπὶ τὰ ὄπλα. 401.
 κλοιὸν δειν canes. 416.
 κολλάζω et τιμωρία; disse-
 runt. 372.
 κρατήρ. 374.
 κύαθος. 374.
 κωφὸς λιμὴν. 415.

L.

Labyrinthi constructio expli-
 catur. 355. seq.
 Lectio duplex, an disilio, in
 unam confusa. 374. 405.
 414. 431.
 λεγόμενα et γινόμενα, confun-
 duntur. 341.
 Leon Salaminius. 430.
 λόγος, pro τὰ λελογμμένα.
 359.
 Longus explic. 373.
 Lycurgus Or. emend. 418.
 Lysias emend. 389. 404.

M.

μεινίσσας ὄτι, pro ὄτι. 363.
 Mendam ortum ex similitu-
 dine proximæ vocis. 356.
 389.

μεταβάλλω et μετασχημαί, jun-

guntur. 367.
 μονόκολλα οἰκήματα. 354.
 μόρα, Laconum est. 315.

N.

ναύαρχος. 397. seq.
 νεανισκείσθαι. 373.
 Niceratus, Niciae filius.
 403.
 Nomen Proprium cum Ter-
 tia Persona Verbi in Exor-
 dio ponitur. 344.
 — suum ipse loquens
 ponit. 377.

O. Ω.

οἰκᾶδε ποθεῖν, et τὰ οἰκᾶδε
 ποθεῖν. 374.
 οἰχοεῖν, hujus officii partes:
 374. seq.
 οἶος pro ὄτι τοῖος, Hometi-
 cum. 346.
 ὄσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα. 414.
 ὄτε pro ὄτι. 366.
 οὐ abundat. 367.
 — additur Nominī, ut
 a privativum, veluti in
 ἢ οὐ διάλυσις τῶν γεφυρῶν.
 364. seq.
 οὐτ' ἴσται, οὐτε ποτὶ μὴ γίνε-
 ται. 343.
 ὡς ἕκαστος. 346.
 — τὸν πόλεμον ὡς ἰπὸ-
 λήρη.

λίμνησαν, Schema Homericum. 358.

P. Φ. Ψ.

παραβάλλω τινα. 351.

παραβουκολία. 381.

παραδίδωμι τινα. 417.

παραλύεσθαι τινας. 416.

παρασκευιάζεσθαι. 489.

πάραστας, et παστάς. 356.

παστάς. ib.

πείθεσθαι τινας. 355.

περαίνεσθαι. 416.

Persae, an habuerint αγοράς.

371.

———— an nudis capitibus pugnauerint. 383.

Phiala, φιάλη, quid sit. 374. seq.

Philostratus expl. 375. 390.

πιστόω. 362.

Plato emend. 360.

PLUTARCHUS, expl. et emend. 421—433.

———— Herodotum inique reprehendit. 347.

———— emend. in alio libro. 435.

Pocillatores regum. 375.

ποιεῖσθαι vestem. 376.

ποδάμις, forte. 366.

POLYBIUS, expl. et emend. 418—420.

πράττειον locus venditionum. 372.

Praepositio Verbis adjuncta, non temere pro abundantanti habenda. 369, seq. 375. 378. 389. 409.

προβολή. 399.

Proëdri et Prytanes apud Ath. an iidem. 393.

Propono, est nonnumquam procul pono. 348.

προσποιεῖσθαι τι. 365.

προστάτης δήμου. 391.

———— in acie, an πρώτοστάτης. 470.

προτίθημι, procul pono. 348.

Prytanes, vid. Proëdri.

πρωτοστάτης, vid. προστατής.

ψιλή κεφαλή. 382.

ψυχή, appetitus. 377.

R.

Regiae beneficentiae elogium, locus est communis 381.

Rerum publicarum conversiones apud Graecos ex regio in popularem statum, hinc in tyrannidem. 362.

S.

σάγαρις. 373.

Socrates, epistates concionis

- cionis in iudicio ducum qui ad Arginusas vicerant. 394. seq.
- quamvis iustus à XXX viris, noluit ad eos adducere Leontem Salaminium. 403.
- Solonis computatio annorum ac dierum vitae humanae. 348. seq.
- στίγη. 355. seq.
- συγκύβη. 357.
- Synesius explic. 359. 377.
- σύνους, et σ. νοίiv. 435.
- Synonyma distinguenda. 369. 372. 373.
- T. Θ.
- Taciti locus ex Homero et Xenophonte expresus. 386.
- ταξίαρχος navalis apud Ath. 397. seq.
- θάλασσα ἕδρ. 345.
- Thales Halyn ponte junxit. 356.
- θίον φλοισφόν. 347.
- Themistius emend. 372.
- Theramenes. 390. 402. 506.
- Thrasylbulus. 406.
- THUCYDIDES expl. et emend. 358—368.
- item, 404. κα
- τιμωρία et κολάζω differunt. 372.
- τὸ ἐπί σοι. 379.
- V.
- Verbum Medium. 367.
- Verbis adjunctae Praepositiones, an abundant. Vid. Praepositio.
- X. Σ.
- XENOPHON expl. et emend. 369—240.
- quem argumenti modum locumque in Expeditione Cyri cepit. 383.
- Hellenica inchoata rel. quis se videtur. Praefat. XIII. Annot. 391. 396. 416.
- Υ.
- ὑπάρχω τινι. 381. seq.
- ὑπερτίθεσθαι τινι τι. 351.
- ὑποδύναι κίνδυνον. 371.
- ὑποζώνεσθαι et ἐπιζώνεσθαι. 355.
- ὑπέμνεσθαι. 399.
- ὑποσφίεται, et ἐπισφίεται, cui vindex. 352.

Науковий відділ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. Мечникова

*

4-94056.

ERRATA OPERARUM.

- In Locis Xenophonteis p. 186, 193, 201, 213, numeri inscriptionibus Locorum praefixi, mutandi hoc modo. IA. IB. IF. ID.

ВЕРХНЯГО СКАНІ
НА СКАНІ
НА СКАНІ

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І. Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І. Мечникова

НБ ОНУ імені К.І.Мечникова